UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale 2014-2020

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ MUNICIPIUL ARAD 2021-2027 ȘI POST 2027

REVIZIA 3

www.poca.ro

CUPRINS

LISTA DE FIGURI 8

LISTA DE TABELE 14

INTRODUCERE 16

1. CONTEXTUL ACTUALIZĂRII STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI ARAD 19

1.1. Context strategic 19

1.1.1. Context strategic global și european 19

1.1.2. Contextul național 24

1.1.3. Context strategic regional și județean 30

1.1.4. Context strategic local 32

1.2. Evaluarea implementării SIDU 2014-2030 38

1.2.1. Evaluarea implementării Strategiei în perioada 2014-2020 38

1.2.2. Evaluarea implementării listei de proiecte 42

2. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE 45

2.1. Profil spațial și funcțional 45

2.1.1. Zonificare funcțională și identificarea zonelor de dezvoltare 53

2.1.2. Locuire 67

2.1.3. Spații publice și spații verzi 74

2.1.4. Peisaj 81

2.1.5. Concluzii privind profilul spațial 84

2.1.6. Priorități de intervenție 85

2.2. Mobilitate urbană și transport 86

2.2.1. Context teritorial 86

2.2.2. Infrastructura rutieră 89

2.2.3. Transportul public local 90

2.2.4. Parcarea 96

2.2.5. Infrastructura velo 98

2.2.6. Infrastructura pentru deplasări pietonale 100

2.2.7. Concluzii privind mobilitatea urbană și transportul 102

2.2.8. Priorități de intervenție 103

2.3. Profil economic 105

2.3.1. Context macroeconomic 105

2.3.2. Mediul de afaceri și dinamica antreprenorială 108

2.3.3. Comerț exterior și investiții străine 121

2.3.4. Forța de muncă și principalii angajatori....127
2.3.5. Competitivitatea economiei locale....137
2.3.6. Cercetare-Dezvoltare-Inovare....141
2.3.7. Concluzii profil economic....142
2.3.8. Priorități de intervenție....143
2.4. Profil socio – demografic....144
2.4.1. Structura demografică a populației....144
2.4.2. Structura populației pe sexe și grupe de vârstă....147
2.4.3. Mișcarea naturală și migratorie....155
2.4.4. Profil etnic și confesional....166
2.4.5. Concluzii profil socio-demografic....169
2.4.6. Priorități de intervenție....170
2.5. Serviciile și dotările publice....170
2.5.1. Educație....170
2.5.2. Sănătate și asistență socială....190
2.5.3. Cultură, turism și petrecerea timpului liber....203
2.5.4. Priorități de intervenție....246
2.6. Utilități publice....250
2.6.1. Infrastructura energetică....250
2.6.2. Infrastructura de alimentare cu apă potabilă și de gestiune a apelor uzate....265
2.6.3. Infrastructura de gestiune a deșeurilor....274
2.6.4. Concluziile privind infrastructura tehnico-edilitară....280
2.6.5. Priorități de intervenție....281
2.7. Mediul și schimbările climatice....282
2.7.1. Cadrul natural – elemente favorabile și elemente restrictive....282
2.7.2. Biodiversitatea. Arii naturale protejate....287
2.7.3. Calitatea factorilor de mediu....289
2.7.4. Riscuri și amenințarea schimbărilor climatice....296
2.7.5. Concluzii privind mediul și schimbările climatice....303
2.7.6. Priorități de intervenție....304
2.8. Capacitate administrativă....305
2.8.1. Resurse Umane....306
2.8.2. Proceduri și sisteme de lucru....309
2.8.3. Resurse financiare/bugete....313
2.8.4. Priorități de intervenție....318

2.9. Analiza SWOT 320
2.9.1. Profil spațial și funcțional 320
2.9.2. Mobilitate urbană și transport 320
2.9.3. Profil și dezvoltare economică 322
2.9.4. Profil și dezvoltare socio-demografică 323
2.9.5. Servicii și dotări publice 324
2.9.6. Utilități publice 328
2.9.10. Mediu și schimbări climatice 332
2.9.11. Capacitate administrativă 335
2.10. Diagnostic 337
2.10.10. Provocări demografice și sociale 337
2.10.11. Provocări economice 338
2.10.12. Provocări climatice și de mediu 339
2.10.13. Provocări privind dezvoltarea urbană 340
3. CONCEPTUL DE DEZVOLTARE PENTRU PERIOADA 2021-2027 343
3.1. Viziunea 343
3.2. Obiective 345
O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante 347
O2. Arad - oraș al bunăstării, cu un capital social dezvoltat și o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice 350
O3. Arad vibrant - oraș primitor, efervescent, cu o ofertă variată de oportunități de petrecerea timpului liber și de vizitare 351
O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă 353
O5. Arad verde, sănătos și rezilient, cu emisii scăzute de CO2 355
O6. Arad - management urban performant 356
4. DIRECȚII DE ACȚIUNE, PROGRAME, PROIECTE ȘI MĂSURI COMPLEMENTARE 358
4.1. Direcții de acțiune, programe/proiecte (Portofoliul de proiecte) 358
O1. Arad performant - motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante 358
O2. Arad - oraș al bunăstării, cu un capital social dezvoltat și o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice 362
O3. Arad vibrant - oraș primitor, efervescent, cu o ofertă variată de oportunități de petrecerea timpului liber și de vizitare 377
O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă 390

O5. Arad verde, sănătos și rezilient, cu emisii scăzute de CO2 404
O6. Arad - management urban performant 419
4.2. Măsuri pentru sprijinirea transformării digitale 425
4.3. Prioritizarea proiectelor 427
5. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI 429
5.1. Mecanismul de guvernanță 429
5.2. Structura pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei 431
5.3. Planul de acțiune 433
5.4. Mecanism de monitorizare și evaluare a implementării sidu 434
5.4.1. Evaluarea implementării SIDU 435
5.4.2. Monitorizarea implementării SIDU 436
5.5. Indicatori de monitorizare 437
5.5.1. Rolul indicatorilor în procesul de monitorizare 437
5.5.2. Cadrul de organizare a monitorizării 438
5.5.3. Colectarea și analiza indicatorilor – organizare 439
5.5.4. Planul de monitorizare – Sistem de monitorizare şi indicatori utilizaţi 440
5.5.5. Indicatori de monitorizare SIDU 443
5.6. Riscuri și măsuri de atenuare a riscurilor 444
6. CADRUL PARTENERIAL PENTRU ELABORAREA/ ACTUALIZAREA SIDU 445
6.1. Sondaje de opinie 445
6.1.1. Chestionar dedicat cetățenilor 445
6.1.2. Chestionar dedicat mediului de afaceri 446
6.2. Grupuri de lucru tematice 447
7. ANEXE 450
Anexa 1 – Obiectivele și indicatorii Politicii de Coeziune 2021-2027 450
Anexa 2 – Stadiu implementare proiecte SIDU 2014-2030 452
Anexa 3 – Cursurile de formare și specializare destinate angajaților PMA (2016-2019) 470
Anexa 4 – Zonele de locuit din municipiul Arad 471
Anexa 5 – Actori relevanți în sectoarele culturale și creative 473
Anexa 6 - Asociații, indivizi și grupuri mici din municipiul Arad 474
Anexa 7 – Baze sportive și de agrement 475
Anexa 8 – Analiza răspunsurilor din cadrul chestionarului dedicat cetățenilor din municipiul arad 485
7.1.1. Metodologie și informații generale 485
7.1.2. Profilul respondenților. Date socio-demografice 486
7.1.3. Accesul la dotări și servicii publice și dezvoltarea durabilă a municipiului 489

Anexa 9 – Analiza răspunsurilor din cadrul chestionarului dedicat mediului de afaceri din Municipiul Arad ... 499

7.1.4. Metodologie și informații generale 499

7.1.5. Profilul companiilor participante la sondajul de opinie.....500

7.1.6. Mediul de afaceri local.....502

Anexa 10 – Minutele grupurilor de lucru tematice 510

7.1.7. Educație – 15.03.2021.....510

7.1.8. Dezvoltare economică – 16.03.2021 512

7.1.9. Mobilitate urbană – 16.03.2021 514

7.1.10. Cultură, patrimoniu și petrecerea timpului liber – 16.03.2021 516

7.1.11. Mediu și schimbări climatice – 17.03.2021 519

LISTA DE FIGURI

FIGURA 1 PROCESUL DE REALIZARE A UNEI STRATEGII INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ/ LOCALĂ 16
FIGURA 2 COMPONENTELE DE BAZĂ ALE SIDU 18
FIGURA 3 OBECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ.....20
FIGURA 4 DOMENIILE DE ACȚIUNE PRINCIPALE ALE DOCUMENTELOR STRATEGICE CE VIZEAZĂ DEZVOLTAREA MUNICIPIULUI ARAD.....33
FIGURA 5 EVOLUȚIA ȚESUTULUI URBAN DIN MUNICIPIUL ARAD DUPĂ PERIOADE ISTORICE 47
FIGURA 6 DELIMITAREA CARTIERELOR DIN MUNICIPIUL ARAD 48
FIGURA 7 EVOLUȚIA SPAȚIALĂ ÎN ZONA DE EST A MUNICIPIULUI ARAD – COMUNA VLADIMIRESCU, 2015 (PRIMA IMAGINE) – 2019 (A DOUA IMAGINE).....49
FIGURA 8 EVOLUȚIA EXPANSIUNII URBANE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2006-2020.....51
FIGURA 9 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE AUTORIZAȚII DE CONSTRUIRE ELIBERATE PENTRU CLĂDIRILE REZIDENȚIALE (EXCLUSIV CELE PENTRU COLECTIVITĂȚI) PENTRU COMUNELE DIN ZONA PERIURBANĂ A MUNICIPIULUI ARAD, 2015-2019 52
FIGURA 10 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE AUTORIZAȚII DE CONSTRUIRE ELIBERATE PENTRU HOTELURI/CLĂDIRI SIMILARE/CLĂDIRI PENTRU COMERȚ CU RIDICATA ȘI CU AMĂNUNTUL/ALTE CLĂDIRI PENTRU COMUNELE DIN ZONA PERIURBANĂ A MUNICIPIULUI ARAD, 2015-2019 53
FIGURA 11 ZONA CENTRALĂ A MUNICIPIULUI ARAD 54
FIGURA 12 ZONELE DE LOCUINȚE INDIVIDUALE ȘI COLECTIVE CORELATE CU ZONELE DE EXPANSIUNE DIN MUNICIPIUL ARAD, 2006-2020.....56
FIGURA 13 ZONELE INDUSTRIALE ALE MUNICIPIULUI ARAD 58
FIGURA 14 ZONELE AMPLE DE COMERȚ ȘI SERVICII ALE MUNICIPIULUI ARAD.....59
FIGURA 15 ZONELE DE SPORT ȘI AGREMENT ALE MUNICIPIULUI ARAD 60
FIGURA 16 DENSITATEA DOTĂRILOR DE INTERES PUBLIC DIN MUNICIPIUL ARAD 62
FIGURA 17 CENTRALITĂȚILE PRINCIPALE ȘI SECUNDARE ALE MUNICIPIULUI ARAD 63
FIGURA 18 BILANȚUL TERITORIAL EXISTENT LA NIVELUL INTRAVIALNULUI MUNICIPIULUI ARAD, 2014 64
FIGURA 19 LOCALIZAREA RESURSELOR DE TEREN (DE TIP BROWNFIELD ȘI GREENFIELD).....66
FIGURA 20 EVOLUȚIA PROCENTUALĂ A FONDULUI DE LOCUINȚE PENTRU FIECARE AN ANALIZAT, %, 2015-2019.....67
FIGURA 21 DENSITATEA POPULAȚIEI DIN MUNICIPIUL ARAD, 2020 68
FIGURA 22 IZOCRONELE SPAȚIILOR PUBLICE VERZI DIN MUNICIPIUL ARAD.....69
FIGURA 23 EVOLUȚIA SUPRAFEȚEI LOCUIBILE PE LOCUINȚĂ, MP, 2015-2019.....70
FIGURA 24 EVOLUȚIA SUPRAFEȚEI LOCUIBILE PE LOCUITOR, MP, 2015-2019.....70
FIGURA 25 LOCALIZAREA NOILOR DEZVOLTĂRI REZIDENȚIALE DIN PERIOADA 2010-2020.....73
FIGURA 26 REȚEAUA DE SPAȚII PUBLICE A MUNICIPIULUI ARAD.....76
FIGURA 27 SCHIȚE ILUSTRATIVE (SITUAȚIE ACTUALĂ ȘI PROPUNERE).....79
FIGURA 28 REȚEAUA DE SPAȚII VERZI A MUNICIPIULUI ARAD.....80
FIGURA 29 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE INDIVIDUALE, STRADA REMUS (CARTIER DRĂGĂȘANI) 81
FIGURA 30 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE INDIVIDUALE CONSTRUITE, CARTIER ARADUL NOU 82
FIGURA 31 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE INDIVIDUALE, STRADA MARNEI (CARTIER BUJAC).....82
FIGURA 32 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE COLECTIVE, STRADA LIBERTĂȚII (CARTIER ȘEGA).....83
FIGURA 33 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE COLECTIVE, CALEA AUREL VLAICU 83
FIGURA 34 PEISAJ REZIDENȚIAL DIN ZONA CENTRALĂ (CENTRUL VECHI), STRADA LUDOVIC SZANTAY.....84
FIGURA 35 REȚEAUA TEN-T.....86
FIGURA 36 LINIILE DE TRANSPORT PUBLIC JUDEȚEAN CE DESERVESC MUNICIPIUL ARAD 89
FIGURA 37 PONDEREA STRĂZILOR NEMODERNIZATE / MODERNIZATE DIN TOTAL, 2019 90
FIGURA 38 NUMĂRUL TOTAL DE CĂLĂTORI PE TIP DE VEHICUL ȘI MODURI DE ACHIZIȚIONARE A CĂLĂTORIILOR, MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019 91
FIGURA 39 VECHIMEA MATERIALULUI RULANT AL MUNICIPIULUI ARAD 92
FIGURA 40 VECHIMEA FLOTEI DE AUTOBUZE A MUNICIPIULUI ARAD 92
FIGURA 41 ACCESIBILITATEA STAȚIILOR DE TRANSPORT PUBLIC LOCAL.....94
FIGURA 42 REȚEAUA DE PISTE DE BICICLETE (NIVEL DE SERVICIU), MUNICIPIUL ARAD 99

FIGURA 43 INFRASTRUCTURA DESTINATĂ DEPLASĂRILOR PIETONALE, MUNICIPIUL ARAD, 2020 101
FIGURA 44 CONTRIBUȚIA JUDEȚELOR LA PRODUSUL INTERN BRUT AL REGIUNII VEST ÎN ANUL 2018 105
FIGURA 45 SITUAȚIA COMPARATIVĂ A PIB/LOC (PPS) ÎN ANUL 2018, EUR/PERS 106
FIGURA 46 EVOLUȚIA PIB/LOCUITOR LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, EUR/PERS, 2007-2018 106
FIGURA 47 DINAMICA VAB LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD, MIL. EUR, 2007-2017 107
FIGURA 48 STRUCTURA VAB PE PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI ECONOMICE ÎN JUDEȚUL ARAD, 2017 108
FIGURA 49 EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI ECONOMICI ÎN MUNICIPIUL ARAD (1), JUDEȚUL ARAD (2) ȘI REGIUNEA VEST (3), 2008-2018 109
FIGURA 50 DINAMICA NUMĂRULUI ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN, 2008-2019 110
FIGURA 51 EVOLUȚIA DENSITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE (FIRME/1000 LOC) LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL, 2008-2018 110
FIGURA 52 DINAMICA PRINCIPALELOR OPERAȚIUNI CE VIZEAZĂ SOCIETĂȚILE COMERCIALE, EVOLUȚIA 2008-2018 111
FIGURA 53 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNTREPRINDERI ACTIVE PE SECȚIUNI CAEN LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD (% ÎN TOTAL) (SUS) ȘI RATA DE CREȘTERE 2012-2019 (JOS) 113
FIGURA 54 DINAMICA CIFREI DE AFACERI DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN, 2008-2019 116
FIGURA 55 DISTRIBUȚIA CIFREI DE AFACERI PE SECȚIUNI CAEN LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD (% DIN TOTAL) (SUS) ȘI RATA DE CREȘTERE 2012-2019 (JOS) 119
FIGURA 56 DISTRIBUȚIA SOLDULUI ISD ÎN CADRUL REGIUNII VEST ÎN 2016 (INTERIOR) ȘI 2018 (EXTERIOR) 122
FIGURA 57 EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI PRIVIND COMERȚUL EXTERIOR LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD, 2011-2019, MIL. EUR 123
FIGURA 58 EVOLUȚIA BALANȚEI COMERCIALE DE LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD ÎN PERIOADA 2011-2019, MII EUR 124
FIGURA 59 EVOLUȚIA INDICATORULUI RCA DE LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD ÎN PERIOADA 2011-2019 125
FIGURA 60 EVOLUȚIA INDICATORULUI ES DE LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD ÎN PERIOADA 2011-2019 126
FIGURA 61 PONDEREA (%) RESURSELOR DE MUNCĂ DIN TOTALUL POPULAȚIEI, NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL, 2015-2020 128
FIGURA 62 PONDEREA (%) ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI LA SFÂRȘITUL LUNII ÎN TOTALUL RESURSELOR DE MUNCĂ, NIVEL NAȚIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL, 2010-2020 129
FIGURA 63 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI DIN MUN. ARAD PE CATEGORII DE SALARIAȚI, 2008-2019 129
FIGURA 64 DINAMICA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN, 2008-2019 130
FIGURA 65 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE CONTRACTE DE MUNCĂ ȘI SALARIAȚI, 2011-2020, MUNICIPIUL ARAD 131
FIGURA 66 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI PE SECȚIUNI CAEN LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD (% DIN TOTAL) (SUS) ȘI RATA DE CREȘTERE 2012-2018 (JOS) 133
FIGURA 67 EVOLUȚIA CÂȘTIGULUI SALARIAL NOMINAL (STÂNGA) MEDIU NET LUNAR ȘI REAL (DREAPTA), RON, 2008-2019 136
FIGURA 68 EVOLUȚIA PRODUCTIVITĂȚII (VAB/PERS OCUPATĂ) LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, EUR/PERS, 2007-2017 136
FIGURA 69 EVOLUȚIA CHELTUIELILOR PUBLICE CU ACTIVITATEA DE CDI (MII RON) ȘI PONDEREA ACESTORA ÎN PIB (%), 2007-2017 141
FIGURA 70 EVOLUȚIA SALARIAȚILOR DIN ACTIVITATEA DE CDI RAPORTAT LA 10.000 DE PERSOANE OCUPATE, NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2007-2018 142
FIGURA 71 EVOLUȚIA DEMOGRAFICĂ A MUNICIPIULUI ARAD, DATE RECENSĂMINTE, NUMĂR LOCUITORI 145
FIGURA 72 EVOLUȚIA POPULAȚIEI MUNICIPIULUI ARAD, DUPĂ DOMICILIU 146
FIGURA 73 EVOLUȚIA POPULAȚIEI JUDEȚULUI ARAD, DUPĂ DOMICILIU 146
FIGURA 74 EVOLUȚIA POPULAȚIEI REGIUNII VEST, DUPĂ DOMICILIU 147
FIGURA 75 EVOLUȚIA POPULAȚIEI ÎN JUDEȚELE REGIUNII VEST 147
FIGURA 76 POPULAȚIA STABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD PE GRUPE DE VÂRSTĂ, RECENSĂMÂNT 2011 148
FIGURA 77 PIRAMIDA VÂRSTELOR PENTRU POPULAȚIA MUNICIPIULUI ARAD, A JUDEȚULUI ARAD, A REGIUNII VEST ȘI A ROMÂNIEI ÎN ANUL 2020 150
FIGURA 78 RAPORTUL DE DEPENDENȚĂ DEMOGRAFICĂ - ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ ȘI MUNICIPIU 151

FIGURA 79 RATA DE DEPENDENȚĂ A PERSOANELOR TINERE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU.....152
FIGURA 80 RATA (COEFICIENTUL) DE DEPENDENȚĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 152
FIGURA 81 GRADUL DE ÎMBĂTRÂNIRE A POPULAȚIEI – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 153
FIGURA 82 PROPORȚIA POPULAȚIEI DE SUB 15 ANI ÎN TOTALUL POPULAȚIEI – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU ...153
FIGURA 83 PROPORȚIA PERSOANELOR DE 65 ANI ȘI PESTE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 154
FIGURA 84 INDICELE DE SENIORITATE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 154
FIGURA 85 RATA DE ÎNLOCUIRE A FORȚEI DE MUNCĂ – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU.....155
FIGURA 86 NUMĂR NĂSCUȚI VII 2010-2015 – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 156
FIGURA 87 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE NĂSCUȚI VII, MUNICIPIUL ARAD.....156
FIGURA 88 EVOLUȚIA RATEI NATALITĂȚII – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 157
FIGURA 89 RATA MORTALITĂȚII – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU.....158
FIGURA 90 RATA SPORULUI NATURAL.....159
FIGURA 91 EVOLUȚIA RATEI MORTALITĂȚII INFANTILE – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU 159
FIGURA 92 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE CĂSĂTORII, MUNICIPIUL ARAD 160
FIGURA 93 RATA DE NUPȚIALITATE – MUNICIPIU ȘI JUDEȚ 160
FIGURA 94 VÂRSTA MEDIE A SOȚILOR LA CĂSĂTORIE, MEDIUL URBAN DIN JUDEȚUL ARAD 161
FIGURA 95 RATA DE DIVORȚIALITATE LA MIA DE LOCUITORI – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU.....161
FIGURA 96 EVOLUȚIA STABILIRILOR CU REȘEDINȚA/ JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 162
FIGURA 97 EVOLUȚIA PLECĂRILOR CU REȘEDINȚA – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE.....162
FIGURA 98 SOLDUL STABILIRILOR DE REȘEDINȚĂ – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE.....163
FIGURA 99 EVOLUȚIA STABILIRILOR CU DOMICILIUL – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 163
FIGURA 100 EVOLUȚIA PLECĂRILOR CU DOMICILIUL – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 164
FIGURA 101 SOLDUL STABILIRILOR CU DOMICILIUL – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 164
FIGURA 102 EMIGRANȚI DEFINITIVI – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 165
FIGURA 103 IMIGRANȚI DEFINITIVI – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 166
FIGURA 104 SOLDUL MIGRATOR – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE 166
FIGURA 105 STRUCTURA ETNICĂ A POPULAȚIEI MUNICIPIULUI ARAD 168
FIGURA 106 DISTRIBUȚIA INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR ÎN FUNCȚIE DE CALITATEA INFRASTRUCTURII, MUN. ARAD, 2020.....172
FIGURA 107 DISTRIBUȚIA ȘI NIVELUL DE DESERVIRE A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR, PRIMAR ȘI SECUNDAR DIN MUNICIPIUL ARAD 173
FIGURA 108 EVOLUȚIA INDICATORULUI ELEVI / PC DUPĂ TIPUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT, MUNICIPIUL ARAD, 2014-2019.....174
FIGURA 109 ANALIZĂ COMPARATIVĂ - NUMĂR DE ELEVI/PC ÎN ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN ȘI NAȚIONAL, 2019 175
FIGURA 110 EVOLUȚIA EFECTIVELOR ȘCOLARE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2010-2019, MII PERSOANE.....176
FIGURA 111 EVOLUȚIA EFECTIVELOR ȘCOLARE ÎN MUNICIPIUL ARAD PE NIVELURI DE ÎNVĂȚĂMÂNT, 2014-2019.....177
FIGURA 112 EVOLUȚIA RATEI ABANDONULUI ȘCOLAR (% DIN POPULAȚIA ȘCOLARĂ), MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019.177
FIGURA 113 EVOLUȚIA EFECTIVULUI PERSONALULUI DIDACTIC ÎN MUNICIPIUL ARAD, PE NIVELURI DE EDUCAȚIE, 2010-2019 178
FIGURA 114 DISTRIBUȚIA OFERTEI EDUCAȚIONALE PENTRU ABSOLVENȚII DE GIMNAZIU, PE PROFILURI DE ÎNVĂȚĂMÂNT, ÎN 2014 ȘI 2020, MUN. ARAD.....180
FIGURA 115 VENITURILE TOTALE ALE PRIMĂRIEI ARAD (STÂNGA, MIL. RON) ȘI PONDERILE CHELTUIELILOR (%) ATRIBUITE DIN VENITURI (DREAPTA) PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI SĂNĂTATE 184
FIGURA 116 DISTRIBUȚIA GEOGRAFICĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII AUREL VLAICU LA NIVEL NAȚIONAL (STÂNGA) ȘI REGIONAL (DREAPTA).....185
FIGURA 117 REPARTIȚIA STUDENȚILOR UNIVERSITĂȚII DE VEST ”VASILE GOLDIȘ” PE FACULTĂȚI ÎN ANUL UNIVERSITAR 2017-2018 186
FIGURA 118 NUMĂTUL DE STUDENȚI ADMIȘI LA FACULTATEA DE MEDICINĂ A UNIVERSITĂȚII DE VEST ”VASILE GOLDIȘ” ÎN SESIUNEA IULIE 2020 186
FIGURA 119 DISTRIBUȚIA GEOGRAFICĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII VASILE GOLDIȘ LA NIVEL NAȚIONAL (STÂNGA) ȘI REGIONAL (DREAPTA).....187
FIGURA 120 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ABSOLVENȚI CU DIPLOMĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR, MUN. ARAD, 2014-2018 188

FIGURA 121 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE MEDICI DIN SISTEMUL PUBLIC DE SĂNĂTATE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019 194
FIGURA 122 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE MEDICI DIN SISTEMUL PRIVAT DE SĂNĂTATE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019 194
FIGURA 123 NUMĂR MEDIU DE LOCUITORI DIN MUNICIPIUL ARAD/ JUDEȚ/ ȚARĂ CE REVINE UNUI MEDIC DE FAMILIE, 2015-2019 195
FIGURA 124 NUMĂR DE PATURI ÎN SPITALE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019 195
FIGURA 125 NUMĂR DE PATURI ÎN SPITALE/1000 LOCUITORI ÎN MUNICIPIUL ARAD/ JUDEȚ/ ȚARĂ, 2015-2019 196
FIGURA 126 DISTRIBUȚIA POPULAȚIEI PE ZONE DEZAVANTAJATE ÎN MUNICIPIUL ARAD 196
FIGURA 127 DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A DOTĂRILOR DE TIP SOCIAL ÎN MUNICIPIUL ARAD 201
FIGURA 128 PRINCIPALELE DOTĂRI CULTURALE DIN MUNICIPIUL ARAD 204
FIGURA 129 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE BIBLIOTECI, MUZEE ȘI COLECȚII PUBLICE, CINEMATOGRAFE ȘI INSTITUȚII ȘI COMPANII DE SPECTACOLE SAU CONCERTE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2016-2019 206
FIGURA 130 LISTA IMOBILELOR INVENTARIATE CARE FAC OBIECTUL LEGII NR. 153/2011 210
FIGURA 131 CONSUMUL CULTURAL LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD, 2016-2019 217
FIGURA 132 BUGETUL ALOCAT ÎN DOMENIUL CULTURAL ÎN PERIOADA 2016-2019 (LEI) 221
FIGURA 133 NUMĂRUL DE UNITĂȚI DE CAZARE DIN MUNICIPIUL ARAD, DUPĂ TIPOLOGIA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ, 2020 230
FIGURA 134 NUMĂRUL DE UNITĂȚI DE CAZARE CLASIFICATE DIN MUNICIPIUL ARAD, PE CATEGORII DE CONFORT 230
FIGURA 135 NUMĂRUL DE STRUCTURI DE CAZARE DIN MUNICIPIUL ARAD, COMPARAȚIE MINISTERUL TURISMULUI – INS – BOOKING – AIRBNB, 2020 231
FIGURA 136 NUMĂRUL DE SOSIRI ÎN ANUL 2016 VS. 2019 ÎNTRE ORAȘELE ARAD, BACĂU, BRĂILA, ORADEA, SIBIU ȘI TIMIȘOARA 232
FIGURA 137 EVOLUȚIA STRUCTURII TURIȘTILOR SOSIȚI ÎN PERIOADA 2016-2019 ȘI PONDEREA VIZITATORILOR STRĂINI ÎN ANUL 2019 ÎN JUDEȚUL ARAD 234
FIGURA 138 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SECȚII SPORTIVE DIN JUDEȚUL ARAD ÎN INTERVALUL 2016-2019 237
FIGURA 139 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPORTIVI LEGITIMAȚI DIN JUDEȚUL ARAD ÎN INTERVALUL 2016-2019 238
FIGURA 140 PRINCIPALELE DOTĂRI SPORTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD 244
FIGURA 141 PRINCIPALELE DOTĂRI DE AGREMENT DIN MUNICIPIUL ARAD 245
FIGURA 142 EVOLUȚIA CONSUMULUI DE ENERGIE ELECTRICĂ PENTRU DOMENIUL PUBLIC (MWH), PENTRU PERIOADA 2014-2019 251
FIGURA 143 CONSUMUL DE ENERGIE ELECTRICĂ PE TIPURI DE CLĂDIRI PUBLICE (MWH/AN), PENTRU ANUL 2020 252
FIGURA 144 EVOLUȚIA DE ENERGIE TERMICĂ DISTRIBUITĂ (GCAL) ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2020 253
FIGURA 145 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE CONTRACTE PENTRU ENERGIA TERMICĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2020 254
FIGURA 146 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE APARTAMENTE ȘI/ SAU CASE BRANȘATE ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2020 254
FIGURA 147 CONSUMUL DE ENERGIE TERMICĂ PE TIPURI DE CLĂDIRI PUBLICE (GCAL/AN), PENTRU ANUL 2020 255
FIGURA 148 EVOLUȚIA CONSUMULUI DE ENERGIE TERMICĂ DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT (GCAL), PENTRU PERIOADA 2018-2019 255
FIGURA 149 EVOLUȚIA LUNGIMII REȚELEI DE GAZE (KM), PENTRU PERIOADA 2014-2019 258
FIGURA 150 EVOLUȚIA GAZULUI DISTRIBUIT ȘI GAZULUI UTILIZAT ÎN SCOP CASNIC (MII M3) PENTRU PERIOADA DE TIMP 2014-2019 258
FIGURA 151 PROCENTUL GAZULUI UTILIZAT ÎN SCOP CASNIC DIN GAZUL TOTAL DISTRIBUIT ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019 259
FIGURA 152 EVOLUȚIA CONSUMULUI DE GAZ ÎN UNITĂȚILE ȘCOLARE (KWH), PENTRU PERIOADA 2018-2019 259
FIGURA 153 ÎNTRERUPERI NEPLANIFICATE LA NIVELUL REȚELEI DE GAZ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2019-2020 262
FIGURA 154 LUNGIMEA CONDUCTELOR COMPONENTELOR REȚELEI DE ALIMENTARE CU APĂ (KM), ÎN FUNCȚE DE MATERIALUL ACESTORA 266
FIGURA 155 PROCENTUL DE ABONAȚI PENTRU APĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019 267

FIGURA 156 EVOLUȚIA CANTITĂȚII DE APĂ POTABILĂ DISTRIBUITĂ ȘI APA UTILIZATĂ ÎN SCOP CASNIC (MII M3/ZI) ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2019 268
FIGURA 157 PROCENTUL DE APĂ POTABILĂ UTILIZATĂ ÎN SCOP CASNIC DIN TOTALUL DE APĂ POTABILĂ DISTRIBUITĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019 268
FIGURA 158 PROCENTUL DE LUCRĂRI DE REABILITARE/EXITNDERE PROPUSE PENTRU INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU APĂ, DIN NUMĂRUL TOTAL DE STRĂZI CARE AU INFRASTRUCTURĂ DE APĂ DIN MUNICIPIUL ARAD (ANUL 2020) .. 269
FIGURA 159 PROCENTUL DE ABONAȚI PENTRU CANALIZARE ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019 269
FIGURA 160 LUNGIMEA CONDUCTELOR COMPONENTELOR REȚELEI DE GESTIUNE A APELOR UZATE (KM), ÎN FUNCȚE DE MATERIALUL ACESTORA 271
FIGURA 161 LUNGIMEA CONDUCTELOR REȚELEI DE CANALIZARE PLUVIALĂ (KM), ÎN FUNCȚE DE MATERIALUL ACESTORA 272
FIGURA 162 EVOLUȚIA LUNGIMII TOTALE A CONDUCTELOR DIN REȚEAUA DE CANALIZARE (KM) ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2019 272
FIGURA 163 PROCENTUL DE LUCRĂRI DE REABILITARE/EXTINDERE PROPUSE PENTRU REȚEAUA DE CANALIZARE, DIN NUMĂRUL TOTAL DE STRĂZI CARE AU INFRASTRUCTURĂ DE CANALIZARE DIN MUNICIPIUL ARAD (ANUL 2020) 274
FIGURA 164 ZONA 1 A SISTEMULUI DE GESTIUNE A DEȘEURILOR DIN JUDEȚUL ARAD 275
FIGURA 165 PRINCIPALELE COMPONENTE ALE INFRASTRUCTURII DE GESTIUNE A DEȘEURILOR DIN MUNICIPIUL ARAD 277
FIGURA 166 CANTITĂȚI DE DEȘEURI COLECTATE ȘI VALORIFICATE PRIN RECICLARE – MUNICIPIUL ARAD 278
FIGURA 167 PROCENTUL OPERATORILOR CARE COLECTEAZĂ, COLECTEAZĂ ȘI TRATEAZĂ DEȘEURI ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2020 279
FIGURA 168 MUNICIPIUL ARAD – RELIEF ȘI HIDROGRAFIE 284
FIGURA 169 VITEZA MEDIE A VÂNTULUI LA ÎNĂLȚIMI DE 50 M – JUDEȚUL ARAD 285
FIGURA 170 RADIAȚIA SOLARĂ GLOBALĂ MEDIE ÎN PERIOADA 1994 – 2018 PE TERITORIUL ROMÂNIEI 286
FIGURA 171 ARII NATURALE PROTEJATE PE TERITORIUL MUNICIPIULUI ARAD 288
FIGURA 172 EVOLUȚIA EMISIILOR DE POLUANȚI ÎN SECTORUL ENERGIE 2015-2018 ÎN JUDEȚUL ARAD (GG) 289
FIGURA 173 EVOLUȚIA EMISIILOR DE POLUANȚI ÎN SECTORUL TRANSPORTURI 2015-2018 ÎN JUDEȚUL ARAD (GG) 290
FIGURA 174 NUMĂRUL DE DEPĂȘIRI ANUALE PE CATEGORII DE NOXE ȘI STAȚII DE MONITORIZARE ÎN PERIOADA 2015 - 2019 291
FIGURA 175 . PRINCIPALELE SURSE PUNCTIFORME DE DEGRADARE A CALITĂȚII FACTORILOR DE MEDIU ÎN MUNICIPIUL ARAD 292
FIGURA 176 HARTA DE ZGOMOT – MUNICIPIUL ARAD (INDICATOR LNOAPTE) 293
FIGURA 177 HARTA ZONELOR INUNDABILE DIN MUNICIPIUL ARAD. 298
FIGURA 178 HARTA RISCULUI LA INUNDAȚII ÎN JUDEȚUL ARAD 300
FIGURA 179 OBIECTIVE CU RISC TEHNOLOGIC ÎN MUNICIPIUL ARAD 302
FIGURA 180 COMPONENTELE CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE 305
FIGURA 181 CONDIȚII PRIVIND EXISTENȚA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE 305
FIGURA 182 DISTRIBUȚIA FUNCȚIONARILOR PUBLICI ÎN FUNCȚIE DE SENIORITATE 306
FIGURA 183 MOBILITATEA PERSONALULUI PMA ÎN PERIOADA 2016-2021 307
FIGURA 184 PARTICIPAREA LA EVENIMENTE DE FORMARE (% PARTICIPANȚI PE PROGRAME), PE DOMENII (2016-2019) 308
FIGURA 185 SISTEMUL DE PROCEDURI LA NIVELUL PMA 309
FIGURA 186 PROCESUL DE PROCEDURARE A ACTIVITĂȚILOR PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD 310
FIGURA 187 INTERACȚIUNILE INTERNE DIN CADRUL PMA, ÎN FUNCȚIE DE TIP (DIGITAL VS. FIZIC) 313
FIGURA 188 CHELTUIELI TOTALE VS. VENITURI TOTALE ALE MUNICIPIULUI ARAD (EXECUȚIA BUGETULUI LOCAL, LEI) . 314
FIGURA 189 SURSELE DE VENITURI LA BUGETUL LOCAL (TOP 5, 2020, LEI) 314
FIGURA 190 VENITURILE PREVIZIONATE VS. VENITURILE OBȚINUTE (LEI) 315
FIGURA 191 CHELTUIELILE TOTALE ALE UAT MUNICIPIUL ARAD (2015-2019) 315
FIGURA 192 IERARHIA CAPITOLELOR DE CHELTUIELI, (TOP 5, 2020, LEI) 316
FIGURA 193 PONDEREA CHELTUIELILOR CU INVESTIŢIILE ÎN TOTAL CHELTUIELI ÎN EXECUŢIA BUGETULUI LOCAL (%) .. 316
FIGURA 194 CHELTUIELI TOTALE CU INVESTIŢIILE DE LA BUGETUL LOCAL (LEI) 317
FIGURA 195 CLASAMENTUL SURSELOR DE FINANȚARE EXTERNĂ DIN PERIOADA 2007-2020, ÎN FUNCȚIE DE FINANȚĂRILE ACCESATE DE UAT MUNICIPIUL ARAD 317

FIGURA 196 BUGETUL DE INVESTIȚII AL PMA ÎN PERIOADA 2015-2019 318
FIGURA 197 MATRICEA „SPACE" CARE STĂ LA BAZA STRATEGIEI 345
FIGURA 198 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O2 374
FIGURA 199 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O2 (2) 375
FIGURA 200 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O2 (3) 376
FIGURA 201 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O3 387
FIGURA 202 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O3 (2) 387
FIGURA 203 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O3 (3) 389
FIGURA 204 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (1) 400
FIGURA 205 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (2) 401
FIGURA 206 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (3) 402
FIGURA 207 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (4) 403
FIGURA 208 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O5 418
FIGURA 209 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O6 424
FIGURA 210 – CATEGORIILE DE ACTORI DIN CVADRUPLU HELIX 431
FIGURA 211 STRUCTURA PROPUSĂ PENTRU IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA SIDU 432
FIGURA 212 ZONELE DE LOCUINȚE INDIVIDUALE ALE MUNICIPIULUI ARAD 471
FIGURA 213 ZONELE DE LOCUINȚE COLECTIVE ALE MUNICIPIULUI ARAD 472
FIGURA 214 DISTRIBUȚIA RESPONDENȚILOR ÎN FUNCȚIE DE CATEGORIA DE VÂRSTĂ 486
FIGURA 215 DISTRIBUȚIA RESPONDENȚILOR DUPĂ NIVELUL DE EDUCAȚIE 487
FIGURA 216 DISTRIBUȚIA RESPONDENȚILOR DUPĂ LOCUL DE MUNCĂ 487
FIGURA 217 PRINCIPALELE AVANTAJE PE CARE RESPONDEȚII LE REMARCĂ LA ZONA / CARTIERUL ÎN CARE LOCUIESC 488
FIGURA 218 GRADUL DE ACCES PENTRU URMĂTOARELE CATEGORII DE DOTĂRI ÎN PROXIMITATEA LOCUINȚEI 490
FIGURA 219 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE SERVICII PUBLICE ȘI ASPECTELE REFERITOARE LA DEZVOLTAREA DURABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD 491
FIGURA 220 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT DIN MUNICIPIUL ARAD 492
FIGURA 221 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE SERVICIILE SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT 492
FIGURA 222 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE SERVICIILE SISTEMULUI DE SĂNĂTATE 493
FIGURA 223 CÂT DE NECESARĂ CONSIDERAȚI CĂ ESTE OFERIREA ACESTOR SERVICII 494
FIGURA 224 GRADUL DE MULȚUMIRE PRIVIND OFERTA DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER 494
FIGURA 225 EVALUAREA INTERACȚIUNII CU PRIMĂRIA ARAD 495
FIGURA 226 PRIORITIZAREA MĂSURILOR ÎN DOMENIUL DIGITALIZĂRII 496
FIGURA 227 IMPORTANȚA MĂSURILOR PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A COMUNITĂȚII ÎN URMĂTORII 2-10 ANI .498
FIGURA 228 ANUL ÎNFIINȚĂRII COMPANIILOR RESPONDENȚILOR 500
FIGURA 229 TIPOLOGIA COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJ DUPĂ NUMĂRUL MEDIU DE ANGAJAȚI AI SOCIETĂȚII, 2020 501
FIGURA 230 TIPOLOGIA COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJ DUPĂ SECTORUL DE ACTIVITATE 501
FIGURA 231 ESTIMĂRI PRIVIND NUMĂRUL DE ANGAJAȚI, VOLUMUL PRODUCȚIEI, CIFRA DE AFACERI ȘI PROFITUL COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJ ÎN UMRĂTORII ANI 502
FIGURA 232 PRINCIPALELE BENEFICII ÎN DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE ÎN MUNICIPIUL ARAD 503
FIGURA 233 PRINCIPALELE DEZAVANTAJE ÎN DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE ÎN MUNICIPIUL ARAD 504
FIGURA 234 APRECIEREA FORȚEI DE MUNCĂ DIN MUNICIPIUL ARAD 504
FIGURA 235 APRECIEREA FAȚĂ DE COLABORAREA CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD 505
FIGURA 236 EVALUAREA INTERACȚIUNII CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD 506
FIGURA 237 PRIORITIZAREA MĂSURILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ 506
FIGURA 238 PRINCIPALELE DOMENII POTENȚIALE MOTOARE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ALE MUNICIPIULUI ARAD 507
FIGURA 239 PRINCIPALELE MĂSURI ALE PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD PENTRU UN MEDIU DE AFACERI MAI ATRACTIV 508
FIGURA 240 INTERESUL PRIVIND IMPLICAREA ÎN ACTIVITĂȚI DE CONSULTARE/ DEZBATERI CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD 509

LISTA DE TABELE

TABEL 1 OBIECTIVELE POLITICII DE COEZIUNE PENTRU PERIOADA 2021-2027 22
TABEL 2 INDICATORI DE MONITORIZARE SIDU 38
TABEL 3 CENTRALIZARE PROIECTE PROPUSE PRIN SIDU 2014-2020 PE OBIECTIVE, BUGETE ȘI STADIU DE IMPLEMENTARE 43
TABEL 4 INDICATORI AI CALITĂȚII LOCUIRII ÎN MUNICIPIUL ARAD ȘI PRINCIPALELE ORAȘE CONCURENTE DIN ZONA DE VEST A ȚĂRII, MP, 2019 71
TABEL 5 DOTAREA LOCUINȚELOR CONVENȚIONALE CU INSTALAȚII ȘI DEPENDINȚE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI PRINCIPALELE ORAȘE CONCURENTE DIN ZONA DE VEST A ȚĂRII, %, 2011 71
TABEL 6 TIPURILE DE SPAȚII VERZI DE LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD ȘI SUPRAFEȚELE ACESTORA, HA, 2016 77
TABEL 7 PRINCIPALELE ZONE INDUSTRIALE DIN MUNICIPIUL ARAD (OFICIALE, ÎN ADMINISTRAREA PRIMĂRIEI – SUS, DEZVOLTATE ÎN ULTIMII ANI – JOS) 114
TABEL 8 PRIMELE TREI COMPANII DIN SECTORUL FABRICĂRII AUTOVECHICULELOR DE TRANSPORT PUBLIC, DUPĂ CIFRA DE AFACERI GENERATĂ ÎN ANUL 2018 117
TABEL 9 PRINCIPALELE COMPANII DIN SECTORUL ENERGIE ȘI UTILITĂȚI, DUPĂ CIFRA DE AFACERI GENERATĂ ÎN ANUL 2018 118
TABEL 10 CLASAMENTUL PRIMELOR 15 COMPANII DIN MUN. ARAD DUPĂ NUMĂRUL DE SALARIAȚI, 2018 134
TABEL 11 CLASAMENTUL PRIMILOR 15 ANGAJATORI DIN MUN. ARAD DUPĂ NUMĂRUL DE SALARIAȚI, 2019 134
TABEL 12 CÂȘTIGUL SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR DIN JUDEȚUL ARAD PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE (SECȚIUNI CAEN) COMPARATIV CU NUMĂRUL DE SALARIAȚI ÎN MUN. ARAD, 2018 137
TABEL 13 COMPETITIVITATEA ECONOMIEI MUN. ARAD ÎN CONTEXT NAȚIONAL (CLASE CAEN) 139
TABEL 14 COMPETITIVITATEA ECONOMIEI MUN. ARAD ÎN CONTEXT NAȚIONAL (SECȚIUNI CAEN) 140
TABEL 15 IERARHIA MUNICIPIILOR DIN ROMÂNIA DUPĂ NUMĂRUL TOTAL DE LOCUITORI 144
TABEL 16 NUMĂRUL NAȘTERILOR ÎN LOCALITĂȚILE LIMITROFE 157
TABEL 17 SPORUL NATURAL ÎN REGIUNEA VEST, JUDEȚUL ȘI MUNICIPIUL ARAD 158
TABEL 18 POPULAȚIA DUPĂ DOMICILIU ÎN UAT-URI ÎNVECINATE CU MUNICIPIUL ARAD 165
TABEL 19 STRUCTURA ETNICĂ A POPULAȚIEI 2011 – ROMÂNIA, JUDEȚUL ARAD ȘI MUNICIPIUL ARAD 167
TABEL 20 STRUCTURA POPULAȚIEI DUPĂ RELIGIE 2011 – ROMÂNIA, JUDEȚUL ARAD ȘI MUNICIPIUL ARAD 168
TABEL 21 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN MUNICIPIUL ARAD CONFORM INS, 2010-2019 170
TABEL 22 DISTRIBUȚIA NIVELURILOR DE INSTRUIRE ÎN CADRUL REȚELEI EDUCAȚIONALE, ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN 2020 171
TABEL 23 SITUAȚIA CĂMINELOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR, MUN. ARAD, 2020 172
TABEL 24 EVOLUȚIA INDICATORULUI ELEVI/SALĂ DE CLASĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2014-2019 175
TABEL 25 EVOLUȚIA COMPARATIVĂ A NUMĂRULUI DE ELEVI PER CADRU DIDACTIC, MUNICIPIUL ARAD VS NAȚIONAL, 2010-2019 179
TABEL 26 OFERTA EDUCAȚIONALĂ PENTRU CLASA A IX-A, PE SPECIALIZĂRI, ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2020 180
TABEL 27 TOP CALIFICĂRI PROFESIONALE DUPĂ NUMĂRUL LOCURILOR APROBATE ÎN PLANUL DE ȘCOLARIZARE 2019-2020 181
TABEL 28 TOPUL SPECIALIZĂRILOR DIN MUNICIPIUL ARAD DUPĂ ULTIMA MEDIE DE ADMITERE, 2020 182
TABEL 29 TOP 10 LICEE DIN JUDEȚUL ARAD DUPĂ RATA DE PROMOVABILITATE LA BACALAUREAT, 2020 182
TABEL 30 TOP DOMENII DE SPECIALIZARE ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII AUREL VLAICU LA ADMITEREA DIN ANUL 2020, NIVEL LICENȚĂ, ÎN FUNCȚIE DE CAPACITATEA DE ȘCOLARIZARE POSIBILĂ 184
TABEL 31 TOP DOMENII DUPĂ CAPACITATEA DE ȘCOLARIZARE ÎN CADRUL UVVG, ÎN ARAD, 2020 186
TABEL 32 UNITĂȚI SANITARE DIN MUNICIPIUL ARAD, DUPĂ FORME DE PROPRIETATE 192
TABEL 33 EVOLUȚIA PRINCIPALELOR SERVICII SOCIALE FURNIZATE DE DIRECȚIA DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ PE TIPURI DE DOTĂRI ȘI NUMĂR DE BENEFICIARI, 2015-2020 199
TABEL 34 PATRIMONIUL CULTURAL CONSTRUIT AL MUNICIPIULUI ARAD 207
TABEL 35 POZIȚIILE OCUPATE ÎN CLASAMENTUL PRIVIND VITALITATEA CULTURALĂ A ORAȘELOR, PE INDICATORI 215
TABEL 36 VITALITATEA CULTURALĂ A ORAȘELOR – ANALIZĂ COMPARATIVĂ 215
TABEL 37 TOP 5 SECTOARE CREATIVE ÎN MUNICIPIUL ARAD 221
TABEL 38 TOP 5 CAEN DIN SECTOARELE CREATIVE ÎN MUNICIPIUL ARAD 222

TABEL 39 CAPACITATEA DE CAZARE TURISTICĂ EXISTENTĂ PE TIPURI DE STRUCTURI TURISTICE, NR. LOCURI ÎN PERIOADA 2016-2019 231
TABEL 40 EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI AI CIRCULAȚIEI TURISTICE PENTRU PERIOADA 2016-2019 233
TABEL 41 SEZONALITATEA ACTIVITĂȚII TURISTICE ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN ANUL 2019 233
TABEL 42 DIFERENȚA NUMĂRULUI DE TURIȘTI, PE LUNI, 2019 VS. 2020 ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI 235
TABEL 43 ORELE DE FUNCȚIONARE PENTRU UNITĂȚILE DE PRODUCȚIE ALE S.C. CET HIDROCARBURI S.A. PÂNĂ ÎN 2023 DIN CAUZA EMISIILOR INDUSTRIALE 257
TABEL 44 SISTEM INTELIGENT DE MONITORIZARE SI CONTROL LA NIVEL DE PUNCT LUMINOS PE ARTERELE PRINCIPALE, PENTRU PERIOADA 2016-2020 264
TABEL 45 LUCRĂRI DE EXTINDERE ALE ILUMINATULUI ARHITECTURAL PUBLIC, PENTRU PERIOADA 2014-2020 264
TABEL 46 LUCRĂRI DE ILUMINAT PUBLIC AFLATE ÎN FAZA DE IMPLEMENTARE 264
TABEL 47 NUMĂRUL DE OPERATORI CARE GESTIONEAZĂ DEȘEURILE DIN MUNICIPIUL ARAD (ANII 2018 ȘI 2019) 279
TABEL 48 EMISII DE POLUANȚI (GG) ÎN JUDEȚUL ARAD, PE SECTOARE DE ACTIVITATE 289
TABEL 49 MONITORIZAREA CALITĂȚII AERULUI ÎN MUNICIPIUL ARAD 291
TABEL 50 LUCRĂRI HIDROTEHNICE EXISTENTE PE TERITORIUL MUNICIPIULUI ARAD 299
TABEL 51 OPERATORI ECONOMICI DEȚINĂTORI DE SUBSTANȚE SAU DEȘEURI PERICULOASE DIN MUNICIPIUL ARAD 301
TABEL 52 CANALELE DE COMUNICARE ȘI INTERACȚIUNE CU CETĂȚENII ȘI ACTORII LOCALI OFERITE DE PMA 311
TABEL 53 INSTRUMENTE ELECTRONICE UTILIZATE ÎN CADRUL PMA 312
TABEL 54 SISTEMUL DE PRIORITIZARE A PROIECTELOR 428
TABEL 55 MATRICEA DE PRIORITIZARE 429
TABEL 56 CALENDARUL ȘI ACTIVITĂȚILE PRINCIPALE PENTRU IMPLEMENTAREA SIDU 434
TABEL 57 STADIUL DE IMPLEMENTARE AL PROIECTELOR SIDU 2014-2030 452

INTRODUCERE

Strategia Integrată de Dezvoltare a Municipiului Arad (SIDU) 2021-2027 și post 2027, având ca orizont anul 2030, actualizează Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) 2014-2030, principalul document strategic al municipiului Arad. Actualizarea SIDU s-a desfășurat în cadrul proiectului „Planificare strategică eficientă și implementare de soluții electronice pentru reducerea birocrației", proiect finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020, al cărui obiectiv constă în îmbunătățirea procesului de luare a deciziei la nivelul municipiului Arad prin introducerea unor metode și sisteme coerente de fundamentare a deciziilor, corelarea acestora cu resursele disponibile și pregătirea personalului aparatului de specialitate, precum și a consilierilor locali în vederea utilizării acestor instrumente.

În ultimii ani au fost realizate la nivel național și european numeroase ghiduri și metodologii privind managementul și planificarea strategică sau dezvoltarea locală, oferind o bază solidă pentru definirea procesului de planificare strategică și a etapelor acestuia în cazul elaborării unei strategii integrate de dezvoltare la nivel local. Câteva exemple în acest sens, avute în vedere în elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare a Municipiului Arad (SIDU) 2021-2027 și post 2027, includ: Ghidul pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală (Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, 2018), Metodologia privind planificarea strategică, prioritizarea, implementarea și monitorizarea proiectelor de investiții publice în zonele urbane (Banca Mondială, 2021), Manualul pentru Strategii de Dezvoltare urbană Sustenabilă (Comisia Europeană, 2020), Manualul pentru guvernanță urbană multi-nivel în Europa (European Urban Knowledge Network – EUKN, 2011), și altele.

Conform acestor ghiduri, planificarea strategică reprezintă un proces sistematic, prin care o instituție își stabilește anumite priorități esențiale pentru îndeplinirea misiunii ei, în acord cu evoluția mediului în care aceasta își desfășoară activitatea. Planificarea strategică este o activitate orientată spre viitor, vizând obiectivele de dezvoltare și etapele necesare realizării acestora. Planificarea strategică este un proces continuu, utilizat de comunitățile locale pentru a se asigura că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare socio-economică, în contextul limitărilor impuse de resursele locale disponibile. Pornind de la aceste metodologii, s-a conturat un proces integrat de planificare strategică, structurat pe o suită logică de etape și subetape, după cum urmează:

FIGURA 1 PROCESUL DE REALIZARE A UNEI STRATEGII INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ/ LOCALĂ

Sursă: prelucrare proprie

Astfel, actualizarea SIDU Arad a urmărit principalii pași ai unui proces integrat de planificare strategică, de la analiza potențialului local, la stabilirea obiectivelor de dezvoltare și a căilor de acțiune, la identificarea surselor pentru finanțarea obiectivelor de investiții propuse în cadrul strategiei.

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) 2014-2030 a fost actualizată în contextul în care, în această perioadă, instituțiile la nivel european și național trasează cadrul strategic de implementare a politicilor europene pentru perioada 2021-2027, precum și bugetul aferent operaționalizării priorităților și politicilor definite, inclusiv prin conturarea priorităților naționale și locale de dezvoltare pentru perioada 2021-2027 și pe termen lung și adaptarea acestora la contextul strategic european și la instrumentele de suport (financiar, cu precădere) disponibile. În acest context, actualizarea SIDU Arad a avut rolul de a:

- alinia dezvoltarea municipiului Arad la cadrul strategic existent (2014-2020) și mai ales la cel aferent perioadei de programare 2021-2027 la nivel local, regional, național, european și internațional;
- fi un instrument care permite Primăriei și Consiliului Local Municipal Arad luarea unei decizii adaptate la contextul strategic pe baza informațiilor și datelor relevante și actualizate;
- promova un proces transparent de consultare a actorilor relevanți din municipiu pentru identificarea corectă a nevoilor și așteptărilor comunității prin intermediul lucrului în parteneriat;
- reprezenta viziunea comunității cu privire la dezvoltarea sa viitoare, fiind astfel împărtășită de toți actorii relevanți de la nivel local și transpusă într-un set de obiective specifice și un plan de acțiuni concret;
- alinia politicile și instrumentele de dezvoltare ale municipiului Arad la instrumentele de sprijin naționale și ale Uniunii Europene în domeniu, respectiv la cerințele programelor operaționale și sectoriale aferente perioadei de programare 2021-2027.

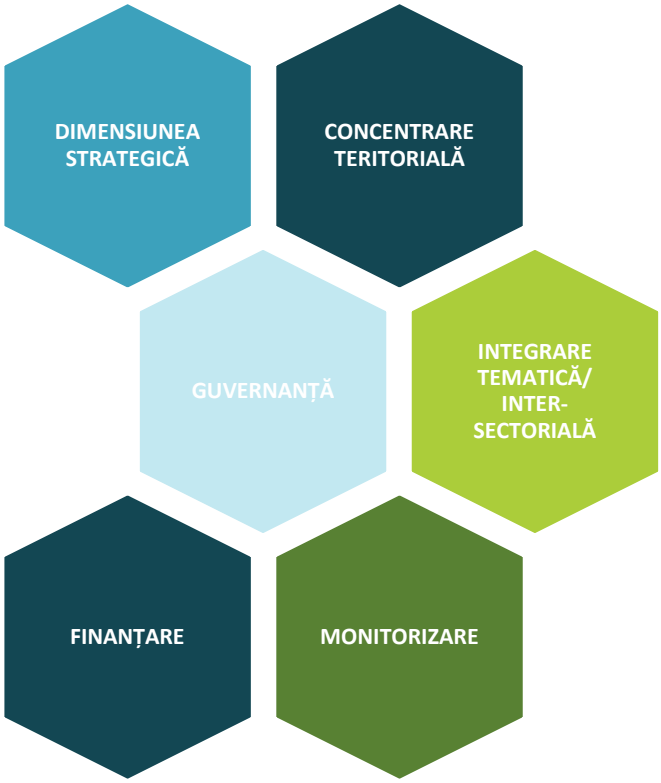
Astfel, prezenta strategie pornește de la prevederile CPR[1], care oferă primele indicații privind componența strategiilor integrate de dezvoltare urbană:

- zona geografică vizată de strategie;
- o analiză a necesităților de dezvoltare și a potențialului zonei;
- o descriere a unei abordări integrate care răspunde necesităților de dezvoltare și potențialului identificat;
- o descriere a implicării de parteneri, în pregătirea și implementarea strategiei.
- poate să conțină, de asemenea, o listă a operațiunilor care urmează să fie sprijinite

Totodată, SIDU Arad este aliniată prevederilor Manualului pentru Strategii de Dezvoltare urbană Sustenabilă (Comisia Europeană, 2020), care definește o serie de șase componente de bază (building blocks) ale strategiilor integrate de dezvoltare urbană:

[1] *Propunerea de regulament de stabilire a dispozițiilor comune privind fondurile pentru perioada de programare 2021-2027 (COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD))*

FIGURA 2 COMPONENTELE DE BAZĂ ALE SIDU

Sursă: prelucrare proprie pe baza Manualului pentru Strategii de Dezvoltare urbană Sustenabilă (Comisia Europeană, 2020)

În ceea ce privește **orizontul de timp al strategiei, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad 2021 – 2027 și post 2027, aceasta vizează anul 2030**, similar Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030, pe care o actualizează.

Totodată, referitor la zona geografică vizată de strategie, având în vedere că Arad este un municipiu reședință de județ ce nu are o formă de cooperare teritorială instituțional constituită, **teritoriul acoperit de Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad 2021 – 2027 și post 2027 coincide cu teritoriul administrativ al municipiului.** Această abordare este coerentă și cu abordarea PIDU, a Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, și a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030, care au vizat ca zonă de intervenție și au propus portofolii de proiecte integrate la nivelul întregului teritoriu administrativ al municipiului Arad.

Mai mult, prezenta strategie pornește de la un set de probleme, nevoi și elemente de potențial identificate la nivelul municipiului, pentru a actualiza cadrul strategic de dezvoltare pentru următorii ani. În acest context, analiza situației existente a vizat o serie de domenii-cheie care sunt corelate cu domeniile de interes pentru dezvoltarea municipiului din perioada anterioară de programare. Pentru a asigura coerența procesului de planificare, provocărilor identificate în etapa de analiză le este asociat un sistem integrat de obiective strategice și specifice, detaliate prin programe și proiecte ce conduc la atingerea viziunii de dezvoltare.

1. CONTEXTUL ACTUALIZĂRII STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI ARAD

1.1. CONTEXT STRATEGIC

Actualizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) a municipiului Arad este marcată de necesitatea actualizării obiectivelor și priorităților de dezvoltare ale municipiului în contextul perioadei de programare post-2020 (2021-2027). Noua perioadă de programare vizează și actualizarea politicilor europene pentru perioada de referință, precum și bugetul aferent operaționalizării priorităților și politicilor definite. Totodată, în calitate de Stat Membru, România se aliniază acestor priorități și politici atât la nivel național, cât și la nivel local, fiind urmărită adaptarea la contextul strategic european, cât și la instrumentele de suport disponibile.

Astfel, demersul aferent actualizării SIDU Arad cu orizontul de timp 2030 a urmărit corelarea cu documentele de planificare strategică relevante de la nivel global, european, național, regional și local, fiind vizate obiectivele și direcțiile ce ghidează dezvoltarea la nivel macro, cât și cele specifice, orientate către teritoriul studiat.

1.1.1. CONTEXT STRATEGIC GLOBAL ȘI EUROPEAN

CONTEXTUL GLOBAL ȘI EUROPEAN PRIVIND DEZVOLTAREA URBANĂ SUSTENABILĂ

La nivel global, politicile de dezvoltare urbană durabilă se încadrează într-un demers strategic mai larg al Națiunilor Unite, respectiv Obiectivele de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite 2030 (UNSDG2030). Acestea au fost definite în cadrul Summit-ului privind dezvoltarea din septembrie 2015, în urma căruia a rezultat **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă**, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. În cadrul acestui demers au fost identificate o serie de 17 obiective de dezvoltare în toate domeniile esențiale ale societății umane.

Prin intermediul Obiectivelor Globale se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru orizontul de timp 2030 în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și protejării planetei. Așa cum era de așteptat, subiectele de mediu și cele privind reducerea disparităților prin îmbunătățirea infrastructurii și a accesului la servicii mai bune pentru toți cetățenii au primit un caracter strategic.

Obiectivul de dezvoltare durabilă care integrează în cea mai mare măsură intervențiile care vizează dezvoltarea urbană este Obiectivul de dezvoltare durabilă 11, care include obiective specifice precum:

- 11.2 – asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, accesibile, accesibile și sustenabile pentru toți, îmbunătățind siguranța rutieră, în special prin extinderea transportului public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor din situații vulnerabile, femeilor și copiilor, persoanele cu dizabilități și persoanele în etate, până în 2030;
- 11.3 – consolidarea urbanizării incluzive și durabile și a capacității de planificare și gestionare a așezărilor umane pe baze participative, integrate și sustenabile în toate țările, până în 2030;
- 11.6 – reducerea impactului negativ asupra locuitorilor orașelor, inclusiv acordând o atenție deosebită calității aerului și gestionării municipale a deșeurilor;
- 11.A – susținerea legăturilor economice, sociale și de mediu pozitive între zonele urbane, peri-urbane și cele rurale prin consolidarea capacității de planificare a dezvoltării la nivel național și regional;
- 11.B – creșterea substanțială a numărului de orașe și așezări umane care adoptă și implementează politici și planuri integrate în vederea incluziunii, eficienței resurselor, atenuării și adaptării la schimbările climatice, reziliența la dezastre și dezvoltarea și punerea în aplicare, în conformitate cu Cadrul Sendai pentru

Reducerea Riscului de Dezastre 2015-2030, a politicilor de gestionare holistică a riscului de dezastre la toate nivelurile.

FIGURA 3 OBECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Sursa: Guvernul României, 2018. Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă au fost adoptate în cadrul Conferinței Habitat III a ONU sub denumirea de **Noua Agendă Urbană**. Aceasta conține orientările necesare pentru ca orașele din toată lumea să fie mai favorabile incluziunii, mai ecologice, mai sigure și mai prospere. Noua Agendă Urbană a UE a fost adoptată de Comisia Europeană prin intermediul a **trei angajamente**:

- **Punerea în aplicare a Noii Agende Urbane prin intermediul Agendei Urbane a UE** – Agenda Urbană a UE a fost concepută astfel încât orașele să aibă un cuvânt de spus în procesul de elaborare a politicilor. Cu cele 14 teme prioritare, guvernanță pe mai multe niveluri și accentul pus asupra învățării reciproce, Agenda Urbană a UE contribuie la punerea în aplicare a Noii Agende Urbane în Uniunea Europeană. Agenda Urbană a UE a fost lansată în mai 2016 prin Pactul de la Amsterdam și promovează cooperarea dintre statele membre, orașe, Comisia Europeană și alți actori interesați pentru a stimula creșterea, calitatea locuirii și inovarea în orașele Europei și îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane.
- **Planurile de acțiune pentru cele 14 teme prioritare au fost elaborate și inspiră politicile și programele perioadei de programare 2021-2027** – Acestea includ recomandări în materie de politici, bune practici și proiecte/ acțiuni ce pot fi implementate în parteneriate și aplicate pe scară mai largă în UE. Planurile de acțiune vizează, printre altele, îmbunătățirea reglementărilor, a mecanismelor de finanțare și a cunoștințelor în domeniile vizate, dar și politicile publice, guvernanța și practicile locale.
- **Elaborarea unei definiții armonizate la nivel mondial a noțiunii de oraș** – Crearea cadrului pentru ca orașele din toată lumea să poată compara date, stabili criterii de referință și asigura o mai bună monitorizare a dezvoltării urbane.

Declarația Ministerială de la Geneva pe Locuire și Dezvoltare Urbană Durabilă susține prioritățile Agendei Urbane – Habitat III și Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și evidențiază provocări precum: accesibilitatea locuințelor (din punct de vedere financiar), combaterea schimbărilor climatice, întărirea legăturilor urban rural și planificarea orientată către cetățean. Pentru a răspunde acestor provocări, Declarația de la Geneva promovează:

- Locuirea accesibilă;
- Inovarea, incluziunea și ameliorarea perspectivelor de viitor pentru tineri;
- Ameliorarea și eficientizare serviciilor publice pentru a susține dezvoltarea durabilă și echilibru de gen;
- Locuire incluzivă care ține cont de persoane cu dizabilități și vârstnici;
- Integrarea provocărilor de mobilitate și sănătate publică în procesul de planificare;
- Orașe verzi, compacte și reziliente;
- Revitalizarea fondului construit, eficientizare termică și transferul către surse regenerabile de energie;
- Integrarea soluțiilor TIC în gestiunea orașelor ținând cont de confidențialitate și securitate;
- Întărirea guvernanței, mai ales la nivel de comunitate (asociații de proprietari etc.).

Agenda Teritorială a UE este un document strategic de planificare spațială la nivel european, lansat în anul 2007 și actualizat în 2011, respectiv în anul 2020. Ultima versiune a Agendei teritoriale vizează orizontul de timp 2030 și pornește de la o suită de provocări cu care teritoriul european se confruntă, respectiv:

- Disparitățile sociale și teritoriale sunt în creștere, evidențiindu-se creșterea dezechilibrelor și inegalităților în domenii precum: calitatea vieții, serviciile de interes general, dezvoltare socio-demografică, digitalizare și a 4-a revoluție industrială, forța de muncă și dezvoltare economică, interdependențe între locuri sau interconectarea la nivel global.
- Presiunea în continuă creștere în ceea ce privește dezvoltarea sustenabilă și schimbările climatice, pierderi ale biodiversității, utilizarea/ consumul terenului, calitatea apei, solului și aerului, energie sigură, accesibilă și sustenabilă, tranziție justă, lanțuri valorice circulare sau patrimoniu natural, cultural și peisaj.

Pentru a combate provocările enumerate mai sus, Agenda Teritorială 2030 stabilește două obiective generale, însoțite de o serie de priorități, după cum urmează:

- O Europă Justă, care oferă perspective de viitor pentru toate locurile și persoanele
  - Europă echilibrată – Dezvoltare teritorială mai bine echilibrată folosind diversitatea Europei;
  - Regiuni funcționale – Dezvoltare locală și regională convergentă, mai puțină inegalitate între locuri;
  - Integrare dincolo de granițe – Traiul și muncă mai facile peste granițele naționale.
- O Europă Verde, care protejează mijloacele de trai comune și modelează tranziția societală
  - Mediu sănătos – Mijloace de trai ecologice mai bune, orașe și regiuni reziliente și neutre din punct de vedere climatic;
  - Economie circulară – Economii locale puternice și sustenabile într-o lume globalizată;
  - Conexiuni sustenabile – Conectivitate sustenabilă fizică și digitală a locurilor.

CONTEXTUL EUROPEAN PRIVIND PERIOADA DE PROGRAMARE 2021-2027

Pactul Verde European (European Green Deal) reprezintă strategia post-2020 a Uniunii Europene și este parte din demersurile Comisiei Europene de a implementa Agenda 2030 a Națiunilor Unite. Prin Pactul Verde European, UE a stabilit o agendă ambițioasă pentru a atinge neutralitatea din punct de vedere climatic până în 2050, sprijinind tranziția către o economie verde și circulară competitivă, decuplată de utilizarea resurselor neregenerabile. Pactul Verde European include un set de măsuri legislative, acțiuni și mecanisme de finanțare care acoperă domeniile: energie durabilă, economie circulară, transport curat, natură și biodiversitate, alimentație și agricultură, finanțe ecologice și industrie. Pactul este susținut de un plan de acțiune concret și de un angajament privind transformarea obiectivelor în obligații din punct de vedere juridic, prin Legea europeană privind clima. După cum se precizează în foaia de parcurs privind Pactul Verde European, se urmărește elaborarea de „politici profund transformative” și integrarea sustenabilității și acțiunilor climatice în toate politicile și programele UE.

Printre principalele provocări ale următoarei decade, transpuse în seturi de măsuri de politică în cadrul Pactului Verde European, se regăsesc o serie de elemente direct relevante pentru prezenta strategie:

- **ENERGIE CURATĂ |** Eliminarea utilizării cărbunelui ca sursă de energie reprezintă un pas crucial în atingerea obiectivelor climatice în 2030 și 2050. Astfel, eficiența energetică devine o prioritate la nivel comunitar, însă bazată pe surse regenerabile, concomitent cu reducerea contribuției cărbunelui și gazului natural. Pentru asigurarea unei alimentări cu energie sigură și la un preț acceptabil pentru toate tipurile de consumatori, piața europeană trebuie să devină mai integrată, interconectată și digitalizată.
- **INDUSTRIE DURABILĂ |** Economia circulară joacă un rol central în transformarea industrială la nivel european, viitorul fiind construit în jurul modernizării și creșterii eficienței, în special în industriile mari consumatoare de energie.
- **CONSTRUIREA ȘI RENOVAREA |** Creșterea eficienței energetice a clădirilor reprezintă o oportunitate atât prin prisma consumului de energie, cât și prin cea a susținerii economiilor locale, antrenând sectorul imobiliar sustenabil. Comisia Europeană va lansa o platformă dedicată acestui sector, reunind toți actorii relevanți susținerii acestui demers, pentru identificarea unor idei creative, mecanisme de finanțare și abordări inovatoare care să valorifice la maximum resursele existente.
- **MOBILITATEA DURABILĂ |** Reducerea emisiilor de carbon ca urmare a transportului trebuie să fie de cel puțin 90% pentru a contribui semnificativ la atingerea obiectivelor privind neutralitatea climatică. Comisia Europeană are în plan să adopte o strategie pentru susținerea mobilității inteligente și durabile în 2020, având în centru nevoile utilizatorilor și încurajarea mijloacelor alternative de transport, nepoluante, mai sigure și accesibile.

Politica de Coeziune (PC) reprezintă politica regională și principala politică de investiții a UE și modelează peisajul finanțării europene pentru dezvoltare urbană. Prioritățile europene de finanțare pentru perioada de programare 2021-2027 sunt descrise în **Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european plus, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, și de instituire a unor norme financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil și migrație, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului pentru managementul frontierelor și vize**, din mai 2018, prin care Comisia Europeană propune o nouă abordare strategică pentru Politica de Coeziune. În cadrul regulamentului sunt evidențiate noile obiective de politică, acestea fiind rezultatul corelării și simplificării celor 11 obiective tematice utilizate în perioada 2014-2020. Astfel, perioada 2021-2027 va fi ghidată de următoarele cinci obiective principale:

- **O Europă mai inteligentă** – o transformare economică inovatoare și inteligentă;
- **O Europă mai ecologică**, cu emisii scăzute de carbon;
- **O Europă mai conectată** – mobilitate și conectivitate TIC regională;
- **O Europă mai socială** – implementarea Pilonului european al drepturilor sociale;
- **O Europă mai aproape de cetățeni** – dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă.

Dacă obiectivul 5 (O Europă mai aproape de cetățeni) vizează în mod direct dezvoltarea urbană sustenabilă, pe baza strategiilor integrate de dezvoltare urbană, în toate celelalte obiective de politică se regăsesc obiective specifice relevante din perspectiva orașelor și pe care SIDU le are în vedere, după cum este subliniat în tabelul de mai jos:

TABEL 1 OBIECTIVELE POLITICII DE COEZIUNE PENTRU PERIOADA 2021-2027

OBIECTIVE DE POLITICĂ	OBIECTIVE SPECIFICE
1. O Europă mai inteligentă	(i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate
	(ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor
	(iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

OBIECTIVE DE POLITICĂ	OBIECTIVE SPECIFICE
	(iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat
2. O Europă mai ecologică	(i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică
	(ii) Promovarea energiei din surse regenerabile
	(iii) Dezvoltarea la nivel local a unor sisteme energetice, rețele și sisteme de stocare inteligente
	(iv) Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor
	(v) Promovarea gestionării durabile a apelor
	(vi) Promovarea tranziției la o economie circulară
	(vii) Dezvoltarea biodiversității, a infrastructurii ecologice în mediul urban și reducerea poluării
3. O Europă mai conectată	(i) Îmbunătățirea conectivității digitale
	(ii) Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală
	(iii) Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere
	(iv) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile
4. O Europă mai socială	(i) Sporirea eficienței piețelor forței de muncă și facilitarea accesului la locuri de muncă de calitate prin dezvoltarea inovării și a infrastructurii sociale
	(ii) Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii
	(iii) Îmbunătățirea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, a migranților și a grupurilor dezavantajate prin măsuri integrate care să includă asigurarea de locuințe și servicii sociale
	(iv) Asigurarea egalității de acces la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență primară
5. O Europă mai aproape de cetățeni	(i) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a dezvoltării patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

Politica de coeziune post-2020 continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a trei categorii: mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate. Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii – șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice, primirea și integrarea migranților –, pentru a ilustra mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultra periferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare inițiate și coordonate la nivel local. Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 8% din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane. Cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni. Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră (Interreg) va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune.

Perioada post-2020 marchează o creștere substanțială a resurselor alocate pentru domeniile cercetare-inovare și tehnologii digitale (+160%), dar și pentru domeniile atenuării schimbărilor climatice și mediului înconjurător, oferind astfel oportunități semnificative pentru dezvoltarea urbană durabilă. Mai mult, finanțarea va avea o concentrare tematică în jurul Obiectivului Prioritar 1 - O Europă mai inteligentă și Obiectivului Prioritar 2 - O Europă mai ecologică, cu emisii reduse de carbon, concentrare ce se va reflecta și la nivel național și regional.

Dezvoltarea în perioada post 2020 va fi susținută și de instrumentul temporar de redresare **NEXTGENERATIONEU**, menit să ajute statele membre în procesul de redresare după pandemia de COVID-19. Elementul central al acestui instrument este **Mecanismul de redresare și reziliență**, având un buget de 672,5 miliarde EUR pentru împrumuturi și granturi disponibile pentru sprijinirea reformelor și investițiilor realizate de către Statele Membre. Pentru accesarea împrumuturilor și granturilor, fiecare Stat Membru trebuie să elaboreze un plan național de redresare și de reziliență care să prezinte principalele reforme și intervenții prevăzute pentru perioada post-pandemie. Scopul principal al mecanismului este de a atenua impactul socio-economic al pandemiei și de a orienta eforturile post-pandemie către o dezvoltare durabilă, rezilientă, pregătită pentru oportunitățile oferite de tranziția către o economie verde și către digitalizare. Astfel, mecanismul se bazează pe 6 piloni principali, respectiv:

- Tranziția verde;
- Transformarea digitală;
- Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii;
- Coeziune socială și teritorială;
- Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională;
- Politici pentru generația următoare, copii și tineret.

Mecanismul este bazat, totodată, pe direcțiile și prioritățile promovate prin Pactul Verde European ca strategie de dezvoltare sustenabilă a teritoriului european. Astfel, mecanismul este menit să contribuie semnificativ la integrarea acțiunilor climatice și a sustenabilității mediului, Statele Membre trebuind să asigure cel puțin 37% din alocarea totală a planului de redresare și reziliență către acțiuni care să contribuie la tranziția verde. Totodată, mecanismul vizează digitalizarea la nivel european, cu cel puțin 20% din alocarea planurilor de redresare și reziliență destinată cheltuielilor în acest domeniu.

1.1.2. CONTEXTUL NAȚIONAL

CONTEXTUL PROGRAMATIC 2021-2027

Implementarea politicii de coeziune 2021-2027 la nivel național se va realiza prin intermediul a **9 programe operaționale**, respectiv:

- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD);
- Programul Operațional Transport (POT);
- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF);
- Programul Operațional Sănătate (POS);
- Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO);
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS);
- Programele Operaționale Regionale (POR);
- Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT);
- Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ).

Programul Operațional Regional Vest reprezintă principalul document de orientare a investițiilor cofinanțate din fonduri europene din Regiunea de Dezvoltare Vest și, implicit, a celor din municipiul Arad, în perioada 2021-2027, având o alocare orientativă de 1 miliard EUR. Prioritățile POR Vest[2] pentru perioada 2021-2027 sunt următoarele:

- Prioritatea 1 – O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice (OP1);

[2] varianta aprilie 2021 disponibilă la data elaborării SIDU Arad

- Prioritatea 2 – O regiune cu orașe Smart și o administrație digitalizată (OP1);
- Prioritatea 3 – O regiune cu orașe prietenoase cu mediul (OP2);
- Prioritatea 4 – O regiune cu mobilitate sustenabilă (OP2);
- Prioritatea 5 – O regiune accesibilă (OP3);
- Prioritatea 6 – O regiune educată (OP4);
- Prioritatea 7 – O regiune atractivă (OP5);
- Prioritatea 8 – Asistență tehnică.

Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR) al României, un document strategic extrem de important pentru perioada de programare 2021-2027, acesta stabilind domeniile și prioritățile de investiții de la nivel național, precum direcțiile de reformă în contextul crizei pandemice existente. Documentul se bazează pe cei 6 piloni principali ai Mecanismului de redresare și reziliență european și propune alocarea a 41.1 miliarde EUR (141% din alocarea României din granturi și împrumuturi) pentru reformele naționale.

CONTEXT STRATEGIC NAȚIONAL

În ceea ce privește documentele strategice relevante de la nivel național, propunerile privind dezvoltarea municipiului Arad post 2020 includ, fără a se limita la*:

- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR);
- Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN);
- Masterplanul General de Transport (MPGT);
- Programul Național de Reformă;
- Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (SNOFM) 2014-2020;
- Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor 2012-2020 (SGRICRMR);
- Strategia Națională de Sănătate (SNS) 2014-2020;
- Strategia Națională privind Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități (SNISPD) 2014- 2020;
- Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului (SNPPDC) 2014 — 2020;
- Strategia Națională privind Îmbătrânirea Activă (SNIA);
- Strategia Națională privind Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii (SNRPTS);
- Strategia Națională pentru învățământ Terțiar (SNIT).

**NOTĂ: Având în vedere faptul că la momentul elaborării SIDU multe dintre documentele menționate vizează perioada 2014-2020 și nu au fost actualizate sau se află în curs de actualizare, procesul de monitorizare și evaluare a implementării SIDU va ține cont de necesitatea corelării și alinierii la prevederile noilor strategii și planuri naționale post 2020.*

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR)[3] este documentul strategic care vizează dezvoltarea teritoriului național pentru orizontul de timp 2035, prezentând viziunea și obiectivele de dezvoltare la nivel național, regional și interregional, precum și aspecte ce privesc dezvoltarea la nivel transfrontalier și transnațional.

Conform viziunii SDTR, „România în 2035 este o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții de viață și locuire pentru cetățenii săi și are un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei". SDTR include 5 obiective generale, după cum urmează:

[3] MDRAP, Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, 2016.

1. Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;
2. Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive;
3. Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane;
4. Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;
5. Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

Pentru concretizarea viziunii, Strategia propune un scenariu de dezvoltare pentru anul 2035, concentrat pe dezvoltarea unei Românii policentrice. Scenariul urmărește dezvoltarea unor nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capitaluri, fiind vizate orașele mari și medii. Scopul unei astfel de dezvoltări este de a conecta eficient zonele de dezvoltare de la nivel național cu teritoriile europene, în vederea integrării mai bune a României în cadrul Uniunii Europene atât din punct de vedere economic, cât și regional.

În acest context, este de menționat faptul că municipiul Arad, alături de municipiul Timișoara, constituie a doua cea mai mare zonă economică a României după București, fiind astfel prezent un potențial ridicat de dezvoltare, ce ar trebui sprijinit prin intermediul unor măsuri locale de modernizare a infrastructurii de cale ferată și de facilitare a fluxului de persoane și mărfuri între cele două municipii.

Municipiul Arad este inclus în Euroregiunea Dunăre – Criș – Mureș – Tisa, urmărindu-se dezvoltarea și extinderea relațiilor dintre comunități și autorități locale în domenii precum economie, educație, cultură, sănătate, știință și sport. Municipiul Arad este încadrat și în axa de dezvoltare interregională Timișoara – Arad – Oradea – Satu Mare, având un potențial ridicat de dezvoltare conturat de o bună accesibilitate între așezările umane aferente axei, precum și față de zonele învecinate acestora.

Nu în ultimul rând, se remarcă o serie de măsuri propuse în cadrul SDTR pentru dezvoltarea granitei de vest cu Ungaria, care vizează în mod direct municipiul Arad, respectiv:

- Dezvoltarea rețelei de localități prin concentrarea eforturilor pe axe de dezvoltare și comunicații – axele Timișoara – Arad – Satu Mare – Baia Mare și Timișoara – Arad – Szeged;
- Managementul integrat al resurselor de apă la nivelul bazinelor hidrografice în scopul asigurării calității apelor și reziliența la catastrofe naturale și tehnologice;
- Dezvoltarea și consolidarea serviciilor medicale și de urgență pentru zona transfrontalieră.

Planul de Amenajarea Teritoriului Național (PATN)

Secțiunea I – Rețele de transport a PATN propune următoarele intervenții pentru o conectivitate ridicată a teritoriului:

- Rețeaua de căi rutiere:
  - Autostrada Nădlac – Arad – Timișoara – Lugoj – Deva – Sibiu – Pitești – București – Lehliu – Fetești – Cernavodă – Constanța;
  - Autostrada Oradea – Chișineu – Criș – Arad.
- Rețeaua de căi ferate:
  - Linii de cale ferată convenționale, cu viteza până la 160 km/h pe trasee existente reabilitate:
    - Curtici – Arad – Simeria – Vințu de Jos – Alba Iulia – Coșlariu – Copșa Mică – Brașov – Ploiești – București – Fetești – Medgidia – Constanța;
    - Arad – Timișoara – Caransebeș – Drobeta Turnu Severin – Strehaia – Craiova – Calafat;
    - Oradea – Arad.
- Aeroporturi existente la care se vor executa lucrări de modernizare – Aeroportul Arad.

Secțiunea a III-a – Zone protejate a PATN clasifică municipiul Arad drept unitate administrativ-teritorială cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național, unul dintre monumentele istorice importante fiind Cetatea Aradului.

Secțiunea a V-a – Zone de risc natural clasifică municipiul Arad ca având o intensitate seismică VII (exprimate în grade MSK). Municipiul este afectat și de inundații pe cursurile de apă.

Masterplanul General de Transport (MPGT) este un document strategic care vizează dezvoltarea infrastructurii de transport la nivel național, urmărind nevoile de dezvoltare ale României, precum și direcțiile și obiectivele trasate de Uniunea Europeană în ceea ce privește transportul. MPGT se încadrează în orizontul de timp 2014-2030, conturând intervenții cu orizont 2020, cât și baza pentru intervențiile post 2020 și se concentrează pe următoarele teme generale și obiective strategice:

- *„Eficiență economică* – sistemul de transport trebuie să fie eficient în ce privește operațiunile de transport și utilizatorii acestuia. În mod specific, beneficiile sistemului de transport ar trebui să depășească costurile;
- *Sustenabilitate* – acest concept include sustenabilitatea financiară, economică și de mediu. Modurile de transport așa numite durabile – feroviar, transport cu autobuzul și transport naval – care sunt mai eficiente energetic și cu un grad mai scăzut de emisii trebuie dezvoltate în mod prioritar;
- *Siguranța* – investițiile în transporturi ar trebui să producă un sistem de transport mai sigur;
- *Impactul asupra mediului* – sistemul de transport nu trebuie să aibă un impact negativ asupra mediului;
- *Dezvoltarea economică* – sistemul de transport trebuie configurat astfel încât să permită dezvoltarea economică atât la nivel național, cât și la nivel regional. Investițiile în transporturi trebuie, de asemenea, să favorizeze echitatea față de cetățenii României;
- *Finanțarea* - există un deficit substanțial de finanțare a transporturilor în România. La nivelul proiectelor, disponibilitatea fondurilor europene prin intermediul Fondurilor Structurale (FC, FEDR, Connecting Europe Facility (CEF) și PPP) vor afecta oportunitatea implementării acestora dar și prioritizarea lor. Programul general va trebui să se încadreze în limita unor estimări realiste a fondurilor naționale și internaționale disponibile pe perioada planificată.“[4]

MPGT prezintă 5 coridoare-cheie la nivel național, definite pe baza legăturilor între principalele regiuni de dezvoltare, poli de creștere economică și centre industriale. Totodată, acestea urmăresc conectarea principalelor puncte de trecere a frontierei cu rețeaua TEN-T (Core și Comprehensive). Dintre acestea, municipiul Arad este conectat la următoarele coridoare:

- *Coridorul 2 București – Granița de Vest a României – ramura nordică*, considerat „coloana vertebrală” a economiei românești pentru atragerea de fluxuri de investiție și pentru a sprijini exporturile și tranzitul mărfurilor între centrul Europei și sudul continentului. Coridorul asigură astfel conectivitatea României atât la nivel european, cât și la nivel național, conectând capitala București cu rețeaua rapidă a Europei, parcurgând traseul Pitești – Sibiu – Deva – Timișoara – Arad;
- *Coridorul 5 Regiunea NE – Granița de Vest a României*, reprezentând axa est-vest a României, conectând centre economice importante la nivel național, respectiv centre din Moldova (Iași, Pașcani, Bacău, Suceava) cu centre din Transilvania (Târgu Mureș, Cluj-Napoca, Zalău, Oradea). Totodată, coridorul asigură legătura prin vama Borș cu rețeaua europeană de autostrăzi, cât și cu Republica Moldova prin intermediul principalei axe de legătura cu aceasta. Acest coridor asigură accesul municipiului Arad către estul României și, implicit, către un bazin de forță de muncă mai extins și noi posibilități de dezvoltare din punct de vedere economic.

[4] Ministerul Transporturilor, Master Plan General de Transport al României, 2015.

Programul Național de Reformă propune creșterea capacității de interconectare a sistemului național de transport de energie electrică prin întărirea rețelelor pe direcțiile Est-Vest, vizând granița cu Serbia și Ungaria, precum și pe direcția Nord-Sud, fiind vizat culoarul Porțile de Fier – Reșița – Timișoara – Arad. Astfel, se urmărește implementarea unui proiect de trecere de la 220 kV la 400 kV prin amplasarea unei noi linii electrice (LEA 400 kV) pe culoarul anterior menționat, inclusiv construirea a două noi stații de 400kV în Timișoara și Săcălaz și extinderea celei existente din Arad.

Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (SNOFM) 2014-2020 prezintă o viziune generală pentru anul 2020, urmărindu-se ca la nivelul acestui an *„piața muncii din România va fi o piață performantă, dinamică și flexibilă, în care minim 70% din persoanele cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani vor avea acces la un loc de muncă de calitate, conform cu capacitate și competența lor și venituri care să le asigure un trai decent”*[5]. Obiectivul general al strategiei este de a atinge un nivel sustenabil de ocupare a forței de muncă susținut de competitivitate economică, coeziune socială și dezvoltare durabilă, fiind susținut de următoarele obiective specifice:

- Creșterea ocupării în rândul tinerilor și prelungirea vieții active a persoanelor în vârstă;
- Îmbunătățirea structurii operaționale și participării pe piața muncii în rândul femeilor și persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile;
- Dezvoltarea unei resurse umane cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate la cerințele pieței muncii;
- Îmbunătățirea mecanismului de fundamentare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor cu impact pe piața muncii.

Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor (SGRICRMR) 2012-2020 urmărește incluziunea socio-economică a cetățenilor români aparținând minorității rome la un nivel similar cu cel al restului populației. În acest context, sunt urmărite asigurarea de șanse prin implementarea politicilor și programelor publice în domenii precum educația, formarea profesională, ocuparea forței de muncă, sănătatea, locuire și infrastructură, cultură, infrastructură socială, prevenirea și combaterea discriminării. Pentru asigurarea atingerii scopului strategiei se pune accentul pe implicarea autorităților publice de la nivel central și local, precum și a grupului țintă și a societății civile.

Strategia Națională de Sănătate (SNS) 2014-2020 promovează „o națiune cu oameni sănătoși și productivi prin accesul la servicii preventive de urgență, curative și reabilitare de calitate, în condițiile utilizării eficace și eficiente a resurselor disponibile și a promovării unor standarde cât mai înalte și a bunelor practici”[6]. Strategia trasează astfel principalele arii strategice aferente sectorului de sănătate, obiectivele, direcțiile de acțiune și măsurile ce trebuie urmate atât la nivel național, cât și pe plan local, în vederea atingerii viziunii propuse și îmbunătățirii stării de sănătate a populației.

Strategia Națională privind Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități (SNISPD) 2014- 2020 vizează creșterea calității vieții persoanelor cu dizabilități, urmărind obiectivele și direcțiile trasate la nivel european. Astfel, sunt considerate domenii precum accesibilitate, participare, egalitate, ocuparea forței de muncă, educație și formare, protecție socială și sănătate.

[5] Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020.
[6] Ministerul Sănătății, Strategia Națională de Sănătate 2014-2020.

Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului (SNPPDC) 2014 — 2020 urmărește implicarea tuturor instituțiilor și autorităților relevante ale statului într-un proces de îmbunătățire a bunăstării copiilor din România, fiind vizate respectarea drepturilor copilului, respectarea nevoilor acestuia și accesul universal la servicii. Strategia se bazează pe 4 obiective generale, susținute de obiective specifice și măsuri, în vederea îmbunătățirii situației actuale, după cum urmează:

- Îmbunătățirea accesului tuturor copiilor la servicii de calitate;
- Respectarea drepturilor și promovarea incluziunii sociale a copiilor aflați în situații vulnerabile;
- Prevenirea și combaterea oricăror forme de violență;
- Încurajarea participării copiilor la luarea deciziilor care îi privesc.

Strategia Națională privind Îmbătrânirea Activă (SNIA) vizează reducerea îmbătrânirii fizice premature și încurajarea populației vârstnice de a participa activ în societate până la o vârsta cât mai înaintată. Astfel, Strategia promovează principiile acceptate de ONU și de Comisia Europeană, respectiv autoîmplinirea, participarea, independența, îngrijirea și demnitatea.

Totodată, această se bazează pe 3 obiective strategice, după cum urmează:

- Prelungirea și îmbunătățirea calității vieții persoanelor vârstnice;
- Promovarea participării sociale active și demne a persoanelor vârstnice;
- Obținerea unui grad mai ridicat de independență și siguranță pentru persoanele cu nevoi de îngrijire de lungă durată.

Strategia Națională privind Îmbătrânirea Activă se află în strânsă legătură cu Strategia Națională de Sănătate, fiind necesare pregătirea sistemului medical pentru deservirea populației vârstnice, cât și întârzierea îmbătrânirii fizice și a apariției bolilor cronice.

Strategia Națională privind Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii (SNRPTS) contribuie la atingerea obiectivelor majore ale Strategiei Europa 2020, urmărind îmbunătățirea nivelului de educație și de instruire, cât și soluționarea principalilor factori de risc în ceea ce privește șomajul, sărăcia și excluziunea socială. Astfel, strategia se bazează pe măsuri de prevenire, de intervenție și de compensare pentru a asigura o acoperire cât mai largă a provocărilor și elementelor de potențial la nivel național din punct de vedere al reducerii părăsirii timpurii a școlii.

Programele și măsurile propuse prin intermediul strategiei sunt concentrate în cadrul a 4 piloni strategici, respectiv:

- Asigurarea accesului la educație și la o educație de calitate pentru toți copiii;
- Asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii;
- Reintegrarea în sistemul de educație a persoanelor care au părăsit timpuriu școala;
- Dezvoltarea sprijinului instituțional adecvat.

Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar (SNIT) contribuie la eforturile României de a se alătura până în anul 2030 statelor europene cu economii avansate, acesta reprezentând obiectivul principal al viziunii de dezvoltare al învățământului terțiar din România. Astfel, viziunea strategiei este ca „în anul 2020, învățământul terțiar foarte performant va constitui motorul creșterii economice, va contribui la creșterea productivității și va promova coeziunea socială, punând astfel fundamentele unei economii bazate pe cunoaștere. Învățământul superior va pregăti specialiști care pot să dezvolte o societate competitivă într-o economie globală. Instituțiile de învățământ

superior vor putea să catalizeze creativitatea și inovarea în întreaga societate din România și, în special, să susțină economia în dezvoltarea de produse și servicii"[7].

1.1.3. CONTEXT STRATEGIC REGIONAL ȘI JUDEȚEAN

Documentele relevante de la nivel regional și județean sunt următoarele:

- Planul pentru Dezvoltare Regională (PDR) Regiunea Vest 2014-2020 și 2021-2027;
- Strategia de Dezvoltare a Județului Arad.

Planul pentru Dezvoltare Regională (PDR) Regiunea Vest 2014-2020 conturează obiectivul general al regiunii pentru orizontul de timp 2020 care își propune „ca orientând intervențiile pe nevoile locuitorilor săi, să ajungă la nivelul de calitate a vieții din regiunile puternice, non-capitale ale Europei Centrale"[8]. Pentru a îndeplini acest obiectiv, PDR a identificat o serie de atribute necesare pentru regiune, respectiv:

- Regiune productivă, bazată pe eficiența forței de muncă și cu un nivel ridicat de inovare;
- Regiune dinamică pentru a reuși să atragă investiții și să capitalizeze competențe;
- Regiune conectată la nou, urmărind creșterea valorii adăugate pe produs și proces;
- Regiune coezivă, având ca motor comunitățile locale, instituții și rețele care facilitează dezvoltarea;
- Regiune agreabilă, cu acces facil pentru cetățeni la servicii de calitate și oportunități diverse.

Pentru a susține o astfel de dezvoltare a regiunii, PDR conturează următoarele axe prioritare ca principale direcții de acțiune pentru orizontul de timp vizat:

- Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente;
- Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;
- Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
- Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
- Promovarea creșterii sustenabile prin sprijinirea tranziției către o economie verde în vederea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;
- Valorificarea specificului local al comunităților urbane și rurale;
- Dezvoltarea durabilă a turismului;
- Întărirea capacității administrative regionale.

În ceea ce privește poziția municipiului Arad la nivel regional, PDR îl identifică ca fiind unul dintre motoarele de dezvoltare economică și socială la nivel regional, alături de Timișoara. Astfel, pentru cele două municipii reședință de județ se urmărește atingerea unei competitivități pe plan internațional, în special în raport cu zone urbane similare din regiunile Europei Centrale și de Vest. Pe lângă obiectivele și direcțiile de acțiune conturate în PDR, strategia acestuia se bazează și pe o serie de studii de planificare, inclusiv pe *Studiul de potențial privind dezvoltarea axei Timișoara-Arad centrii de polarizare ai dezvoltării în Regiunea Vest*, susținând astfel importanța celor două municipii pentru dezvoltarea regională.

Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Vest a fost recent actualizat pentru următoarea perioadă de programare, urmărind ca în 2030 Regiunea Vest să reprezinte „o referință națională pentru modelul de dezvoltare inovativ,

[7] Ministerul Educației și Cercetării, Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015-2020.
[8] ADR Vest, Planul pentru Dezvoltare Regională Regiunea Vest 2014-2020.

sustenabil și incluziv, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile și pe o dezvoltare teritorială echilibrată, care asigură tuturor acces echitabil la servicii publice moderne, educație și oportunități”[9]. Planul urmărește un set de ambiții, fiind vizate dezvoltarea regiunii ca un hub de inovare, ca o referință pentru modelul de abordare a provocărilor climatice și demografice și ca un model de dezvoltare sustenabil bazat nu doar pe creștere economică, ci și pe cultură și creativitate ca bază pentru politicile de dezvoltare. Ținta majoră a regiunii pentru orizontul de timp vizat (2030) este să atingă un PIB de peste 75% din media UE.

Strategia de dezvoltare a județului Arad prezintă viziunea de dezvoltare a județului pentru orizontul 2020, respectiv dezvoltarea județului drept „pol de specializare funcțională și inteligentă, susținut de o comunitate dinamică, cu un nivel de trai stabil și ridicat, o destinație atractivă în peisajul multicultural european”[10]. Întreaga viziune se bazează pe două obiective strategice principale: *creșterea economică* și *calitatea locuirii*, cele două fiind aplicabile în cadrul tuturor localităților din județul Arad. Adițional, strategia propune și două obiective asociate celor strategice, respectiv: *dezvoltarea turismului, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului* și *dezvoltarea administrației publice și cooperarea transfrontalieră*. Pentru fiecare dintre acestea au fost identificate obiective specifice și/sau axe prioritare de dezvoltare la care trebuie să se alinieze și dezvoltarea municipiului Arad, după cum urmează:

- O1: Creșterea economică
  - OS1.1. Dezvoltarea mediului de afaceri;
  - OS1.2. Inovare;
  - OS1.3. Educație specializată.
- O2: Creșterea calității locuirii
  - OS2.1. Regenerarea comunităților (locuințe și infrastructură edilitară);
  - OS2.2. Servicii publice și siguranță (sănătate, educație, protecție socială și siguranță civilă);
  - OS2.3. Infrastructură culturală și de petrecere a timpului liber.
- OA2: Dezvoltarea turismului, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului
  - Axa prioritară 3.1. Valorificarea potențialului turistic al județului;
  - Axa prioritară 3.2. Dezvoltarea agriculturii;
  - Axa prioritară 3.3. Protecția mediului înconjurător.
- OA4: Dezvoltarea administrației publice și a cooperării transfrontaliere
  - Axa prioritară 4.1. Dezvoltarea administrației publice;
  - Axa prioritară 4.2. Cooperare transfrontalieră.

La momentul actualizării SIDU, Strategia de dezvoltare a județului Arad se află de asemenea în curs de actualizare.

Strategia de Specializare Inteligentă 2021-2027 (RIS3) a Regiunii Vest reprezintă o condiție pentru accesarea finanțărilor europene disponibile în cadrul Obiectivului de politică 1 (OP1) al Politicii de Coeziune a UE – „O Europă mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente”. În Regiunea Vest, proiectele din domeniul CDI vor fi finanțate în cadrul Programului Operațional Regional 2021-2027, Axa prioritară 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice.

[9] ADR Vest, Planul pentru Dezvoltare Regională Regiunea Vest 2021-2027.
[10] Consiliul Județean Arad, Strategia de dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2014-2020.

Obiectivul general al strategiei prevede faptul că, până în anul 2027, Regiunea Vest își propune să își consolideze ecosistemul regional de inovare devenind mai productivă, mai dinamică și conectată la nou. În acest context, În Regiunea Vest, pentru perioada 2021-2027 au fost identificate următoarele sectoare de specializare inteligentă:

- Agricultură și industrie alimentară;
- Eficiență energetică și construcții (clădiri) sustenabile;
- Industria manufacturieră și prelucrătoare;
- Industrii culturale și creative;
- TIC, industria 4.0 și automotive;
- Sănătate și calitatea vieții.

1.1.4. CONTEXT STRATEGIC LOCAL

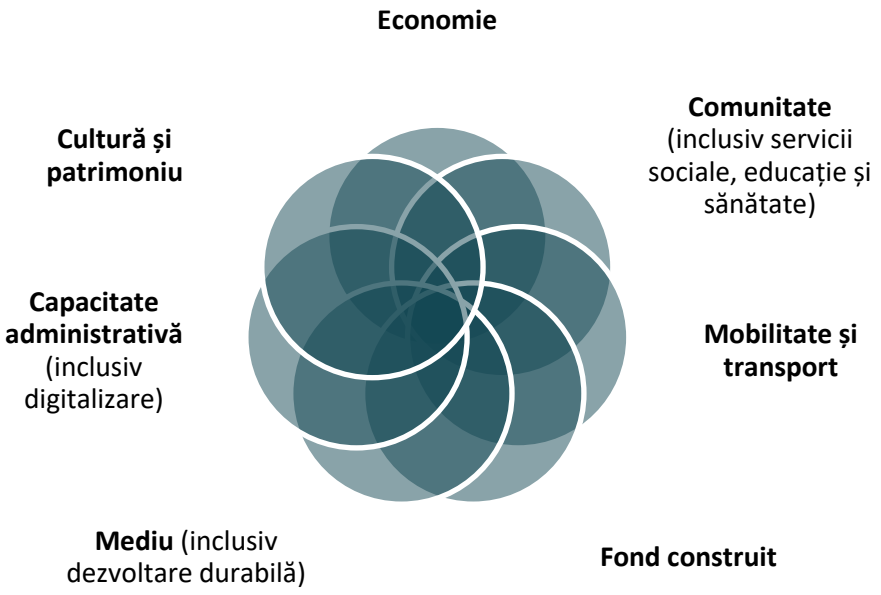
La nivelul municipiului Arad sunt active peste 20 de documente strategice ce ghidează dezvoltarea municipiului atât la nivel integrat, cât și sectorial, ce pot fi grupate în următoarele categorii:

- Strategii și planuri strategice integrate
- Strategii energetice și de mediu
- Strategii socio-culturale
- Strategii și planuri urbanistice

Documentele strategice menționate se încadrează într-un orizont de timp cuprins în perioada 2010 – 2038, o mare parte dintre acestea având deja proiecte și/sau măsuri implementate sau în curs de implementare. Se poate observa, în rândul documentelor ce prezintă un orizont de timp, că la nivelul implementării, anii 2019-2020 au fost cei mai încărcați întrucât cuprind proiecte/măsuri/acțiuni din toate strategiile și programele enumerate. Această perioadă este urmată de intervalul 2021-2025.

Pe baza centralizării strategiilor și programelor active la nivelul municipiului, s-au identificat 95 de obiective generale/strategice pentru dezvoltarea acestuia. Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad (SIDU), actualizată prin prezentul document, însumează 6 obiective strategice și reprezintă documentul-umbrelă ce corelează obiectivele documentațiilor sectoriale. Obiectivele identificate în cadrul documentelor strategice ale municipiului Arad se încadrează în 7 domenii de acțiune principale, respectiv:

FIGURA 4 DOMENIILE DE ACȚIUNE PRINCIPALE ALE DOCUMENTELOR STRATEGICE CE VIZEAZĂ DEZVOLTAREA MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: prelucrare proprie

Actualizarea SIDU a luat în considerare și și a coordonat obiectivele și direcțiile de acțiune prevăzute în cadrul tuturor documentelor strategice în vigoare la nivelul municipiului, pornind de la următoarele documente, ce au caracter integrator pentru domeniile pe care le abordează:

- Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) 2014-2030;
- Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD);
- Strategia Culturală a municipiului Arad;
- Strategia privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad 2016 – 2025;
- Planul de Acțiune privind Energia Durabilă 2012-2020;
- Strategia de transformare digitală pentru Municipiul Arad;
- Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale a Municipiului Arad.

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) 2014-2030 este principalul document strategic al municipiului Arad, pe care prezentul document îl actualizează. SIDU 2014-2030 are o abordare integrată asupra dezvoltării municipiului și rolul de a coordona și direcționa această dezvoltare. Astfel, SIDU stabilește viziunea, obiectivele și rezultatele ce ar urma să fie atinse până în anul 2030. Viziunea SIDU ilustrează faptul că în 2030 *„municipiul Arad reprezintă o importantă metropolă regională ce impresionează prin centrul istoric reabilitat, dominat de Cetatea Aradului transformată într-un pol cultural, turistic și de agrement de amploare, o comunitate puternică cu impact major în regiune prin dinamismul și diversitatea economică, un oraș inteligent și inovator, exemplu de management urban eficient"*[11].

În acest context, în anul 2030 municipiul Arad va deține următoarele caracteristici adiționale, ca parte a unei viziuni mai largi:

[11] Primăria Municipiul Arad, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2014-2030.

- Principala poartă de acces dinspre Europa de Vest;
- Capitala verde a României, caracterizată de o amplă rețea de spații verzi și de agrement;
- Motor economic de interes regional și supraregional;
- Centru urban cu o bună conectivitate atât la nivel intern, cât și extern;
- O societate civilă activă, echilibrată și bine organizată.

Pentru susținerea acestei viziuni, SIDU propune următoarele obiective strategice și specifice:

O1. Arad performant – motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante, având următoarele obiective specifice aferente:

- O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv;
- O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere – atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă;
- O1.3. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă;
- O1.4. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere;
- O1.5. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement.

O2. Arad incluziv – comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat, având următoarele obiective specifice aferente:

- O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate;
- O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare;
- O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public;
- O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil.

O3. Arad atractiv – oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural, având următoarele obiective specifice aferente:

- O3.1. Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive, adecvate necesităților tinerilor și familiilor tinere;
- O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă;
- O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale municipiului;
- 03.4. Infrastructură culturală modernă și diversă, ce susține o viață urbană activă și promovează specificul local;
- O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat;
- O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii;
- O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modernă.

O4. Arad conectat și accesibil – promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă, având următoarele obiective specifice aferente:

- O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul municipiului;
- O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil;
- O4.3. Infrastructură ce încurajează creșterea ponderii deplasărilor nemotorizate în preferințele arădenilor;

- O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor municipiului;
- O4.5. Mobilitate îmbunătățită și fluxuri de persoane și marfă eficientizate către principalele zone de activități economice;
- O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității;
- O4.7. Municipiul Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional.

O5. Arad eficient – oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă, având următoarele obiective specifice aferente:

- O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic;
- O5.2. Infrastructură tehnico-edilitară modernă și eficientă;
- O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului.

O6. Arad – management urban performant.

Viziunea și obiectivele propuse în prezenta strategie (capitolele 3.1, 3.2) actualizează viziunea și obiectivele prezentate anterior, pe baza problemelor, nevoilor și elementelor de potențial identificate în cadrul analizei situației existente (Capitolul 2).

Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD) stabilește direcțiile de acțiune pe termen scurt și mediu în ceea ce privește mobilitatea urbană la nivelul municipiului Arad. Astfel, la nivelul anului 2023, municipiul Arad va deveni un *„oraș atractiv, care deține un sistem de transport eficient, sigur, accesibil pentru toți cetățenii, menit să sprijine dezvoltarea economică, cu impact redus asupra mediului”*. Această viziune se bazează pe 4 obiective strategice: eficiență economică, accesibilitate, siguranță și mediu, abordate din punct de vedere a mobilității urbane în vederea îmbunătățirii calității vieții pentru cetățenii municipiului Arad.

Totodată, PMUD conturează proiectele necesare pentru atingerea acestei viziuni, acestea făcând referire la intervenții asupra sistemului de transport public local, accesibilizare, siguranță în trafic, transport nemotorizat, emisii sau repartiție modală.

PMUD Arad a fost actualizat în paralel cu actualizarea SIDU, în cadrul aceluiași proiect - „Planificare strategică eficientă și implementare de soluții electronice pentru reducerea birocrației”, cofinanțat din Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014-2020. **Obiectivele și portofoliul de proiecte ale PMUD actualizat au fost avute în vedere și integrate în SIDU.**

Strategia Culturală a municipiului Arad identifică principalele provocări cu care se confruntă municipiul Arad pe acest domeniu sectorial și propune următoarele principii pentru îmbunătățirea situației existente, până în anul 2025:

- Promovarea unei abordări complexe a culturii, care include ca resurse culturale și cadrul natural, spațiile publice, aprecierea formelor alternative de expresie culturală si creativitate a cetățenilor din Arad, artiștii și creatorii locali, prezența minorităților și a resurselor educaționale etc.;
- Consolidarea culturii ca element fundamental al spațiului public bazat pe libertatea de expresie, atitudine critică, diversitate, participare și creativitate, hrănit atât de profesioniști ai culturii, cât și de cetățeni;
- Creșterea calității vieții locuitorilor și a atractivității orașului și promovarea unui cetățean implicat și responsabil;
- Respect și valorizare a patrimoniului într-un spirit deschis și novator, contemporan, de reinvestire și reinterpretare;
- Promovarea diversității, multiculturalității și interculturalității arădene.

Aceste principii sunt completate de cele 5 obiective strategice ale Strategiei Culturale, care se concentrează pe valorizarea și investirea contemporană a patrimoniului și a spațiului public, valorizarea resurselor creative ale orașului pentru crearea unui mediu vibrant și sustenabil, încurajarea participării largi și active a arădenilor în viața culturală și implicării în viața orașului, orașul ca sistem: dezvoltarea unor abordări sinergetice și sustenabile în dezvoltarea urbană și dezvoltarea capacității și sustenabilității sectorului cultural.

Strategia privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad susține alinierea dezvoltării municipiului Arad la direcțiile trasate atât la nivel european, cât și la nivel național în ceea ce privește mediul, în special în arii precum: schimbările climatice, transportul local, spațiile verzi, natura și biodiversitatea, calitatea aerului, zgomotul, managementul deșeurilor, managementul apei, managementul apelor reziduale, ecoinovarea și locurile de muncă sustenabile, performanța energetică și managementul integrat al mediului.

Viziunea strategiei este ca Aradul să devină un oraș verde, ecoactiv, urmărind „regenerare și revitalizare urbană verde prin crearea unei infrastructuri de adaptare la efectele schimbărilor climatice, un oraș cu o mobilitate urbană sustenabilă, siguranță energetică locală și clădiri eficiente energetic, pentru o mai bună calitate a vieții arădenilor”[12].

Pentru atingerea viziunii, strategia prezintă 6 priorități strategice care au stat la baza elaborării obiectivelor specifice și a direcților de acțiuni având ca orizont de timp anul 2025. Cele 6 priorități sunt după cum urmează:

- Prioritate 1 - Un oraș curat și sănătos; asigurarea unui aer curat și protejarea surselor de apă;
- Prioritate 2 - Un oraș verde și plăcut, în care infrastructura verde este bine planificată și este considerată critică pentru funcțiile principale ale mediului;
- Prioritate 3 - Un oraș eficient și sustenabil: eficient energetic, bazat pe siguranță energetică și producție de energie din surse regenerabile, un oraș cu clădiri eficiente din punct de vedere energetic;
- Prioritate 4 - Un oraș eficient și sustenabil, cu o mobilitate locală sustenabilă susținută de un transport public local eficient și atractiv pentru cetățeni și o infrastructură eficientă de piste pentru bicicliști;
- Prioritate 5 - Un oraș eficient și sustenabil; un oraș deschis spre cercetare și inovare în sectorul economic și în continuare atrăgător pentru investitori străini; un oraș cu potențial de creare de locuri de muncă verzi;
- Prioritate 6 - Un oraș cu un management eficient și democratic, cu un management integrat de mediu și o abordare participativă la soluționarea problemelor locale.

Planul de Acțiune privind Energia Durabilă prezintă viziunea municipiului în ceea ce privește dezvoltarea energetică a acestuia în raport cu direcțiile și obiectivele strategice naționale și europene, respectiv obținerea siguranței și eficienței energetice pentru dezvoltarea durabilă a Aradului. Acestea vor fi atinse prin atingerea obiectivului general de reducere a emisiilor de CO_2 cu 20% până în anul 2020, față de anul de referință 2008. Obiectivul general este susținut de o serie de obiective specifice, după cum urmează:

- Scăderea emisiilor de GES produse de către CET Arad;
- Creșterea eficienței rețelei de transport și de distribuție a agentului termic;
- Sporirea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale;
- Producerea de energie regenerabilă la nivel local prin utilizarea panourilor fotovoltaice;
- Promovarea transportului în comun;
- Promovarea mijloacelor de transport ecologice;
- Reducerea cantității de deșeuri eliminate prin depozitare finală;
- Eficientizarea procesului de colectare selectivă a deșeurilor;

[12] Primăria Municipiului Arad, Strategie privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad.

- Reducerea pierderilor de apă;
- Crearea de noi spații verzi și perdele de arbori pentru protejarea populației;
- Conștientizarea publicului;
- Stimularea achiziționării de produse eco-eficiente;
- Organizarea de conferințe - „Ziua Energiei';
- Reducerea consumului de energie în cadrul instituțiilor;
- Eficientizarea sistemului de iluminat public;
- Reducerea costurilor cu energia electrică care alimentează obiectivele Consiliului local.

La data actualizării SIDU, Planul de Acțiune privind Energia Durabilă se află de asemenea în proces de actualizare, prin **Planul de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC) 2021 – 2030**, iar datele din cadrul PAEDC au fost avute în vedere în actualizarea SIDU

Strategia de transformare digitală pentru Municipiul Arad își propune „transformarea potențialului de creștere economică și de aliniere la economia digitală și reînnoirea/revizuirea atractivității pentru proprii cetățeni" [13]. Aceasta se bazează pe 6 obiective operaționale ce ghidează activitățile aferente strategiei, respectiv:

- Modernizarea activităților Primăriei Municipiului Arad prin utilizarea tehnologiilor digitale;
- Furnizarea de servicii publice digitale orientate către cetățean;
- Crearea unor seturi de date deschise și punerea acestora la dispoziția utilizatorilor;
- Înființarea unui Laborator Digital (ca mediu pentru inovație deschisă);
- Crearea și punerea în funcțiune a unui mecanism / cadru de colaborare inovator între sector public și cel privat;
- Stimularea și dezvoltarea antreprenoriatului digital prin educație și implicarea comunității.

Totodată, municipiul Arad a participat în programul **Intelligent Cities Challenge - Provocarea celor 100 de orașe inteligente**[14] al Comisiei Europene, în cadrul căruia și-a asumat patru direcții („ambiții") care vizează îmbunătățirea calității vieții prin utilizarea eficientă a datelor și a noilor tehnologii, precum și șase soluții digitale ce urmează a fi implementate până în iulie 2022. Acestea vizează dezvoltarea și furnizarea serviciilor digitale pentru mediul de afaceri și pentru cetățeni, pregătirea comunității pentru viitorul digital, crearea unui mediu urban sigur și inteligent și întărirea comunității prin încurajarea participării active a cetățenilor și îmbunătățirea conectivității.

Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale a Municipiului Arad are drept obiectiv general „dezvoltarea serviciilor sociale integrate furnizate în municipiul Arad, prin facilitarea accesului adecvat la servicii de calitate adaptate nevoilor beneficiarilor și oportunități egale de incluziune socio-economică a persoanelor vulnerabile social din municipiul Arad în perioada 2019-2023"[15]. Pentru atingerea acestui obiectiv, strategia propune direcții de acțiune corelate cu componente cheie, astfel încât să fie tratate toate aspectele legate de serviciile sociale la nivel local. Acestea sunt după cum urmează:

- Furnizarea serviciilor sociale destinate copiilor:
  - Susținerea unei dinamici proactive în procesul de menținere a unității familiei;
  - Protecția unor grupuri vulnerabile de copii și tineri care necesită o atenție specială (copiii străzii, copiii delicvenți, copiii cu dizabilități, HIV/SIDA și boli cronice grave/terminale);
  - Protecția specială a copiilor și tinerilor într-un mediu cât mai apropiat de cel familial.

[13] Primăria Municipiului Arad, Strategia de transformare digitală pentru Municipiul Arad.
[14] http://www.primariaarad.ro/info.php?page=/infoeuropa/ICC/main_ICC.html&newlang=ron&theme=th1-ron
[15] Primăria Municipiului Arad, Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale a Municipiului Arad.

- Furnizarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte vulnerabile din punct de vedere social:
  - Promovarea integrării socio-profesionale a persoanelor vulnerabile social ca cetățeni activi în măsură de a-și controla viața;
  - Responsabilizarea comunităților locale în vederea implicării în procesul de integrare socială a persoanelor vulnerabile social.
- Îmbunătățirea capacității organizaționale:
  - Dezvoltarea instituțională susținută în vederea creșterii calității serviciilor sociale oferite.

1.2. EVALUAREA IMPLEMENTĂRII SIDU 2014-2030

Evaluarea intermediară a implementării Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030 urmărește metodologia descrisă în documentul strategic, luând în considerare indicatorii propuși pentru fiecare obiectiv strategic și specific, cât și gradul de implementare a listei de proiecte propuse până la nivelul anului 2020.

Scopul evaluării este de a contura o imagine de ansamblu asupra intervențiilor implementate în perioada 2014-2020 și identificarea priorităților ce pot fi preluate în perioada următoare de programare, respectiv în actualizarea SIDU pentru perioada post 2020.

1.2.1. EVALUAREA IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI ÎN PERIOADA 2014-2020

Conform metodologiei de monitorizare și evaluare prezentate în cadrul SIDU 2014-2030, se impune inventarierea unui set de indicatori aferenți obiectivelor strategice și specifice, vizând toate domeniile de intervenție abordate în cadrul Strategiei, precum economie, social, educație, sănătate, mobilitate, cultură, mediu etc. Astfel, în continuare este prezentată situația indicatorilor pentru perioada 2014-2020, pe baza datelor la nivelul ultimului an disponibil, comparativ cu valorile propuse prin SIDU pentru orizontul 2017-2023.

TABEL 2 INDICATORI DE MONITORIZARE SIDU

OBIECTIV	ȚINTE/INDICATORI	VALOARE DE REFERINȚĂ	VALOARE INDICATOR 2020/ ULTIMELE DATE DISPONIBILE	ORIZONT 2017-2023 (CF. SIDU 2014-2030)
O1. Arad performant – motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante	Creșterea câștigului mediu salarial net (%)	-	75% (2014-2019)	30%
	Nr. firme / 1000 locuitori raportat la media națională	-	41.4 (2018) – mun. Arad 25.9 (2018) - național	Clasare în Top 10
	Nr. salariați / 1000 locuitori raportat la media națională	-	367.0 (2018) – mun. Arad 228.1 (2018) - național	Clasare în Top 10
	Creșterea ponderii investițiilor în CDI, % din PIB, din care 2/3 în sectorul privat	-	-	200%
O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare	Nivelul general de mulțumire (%) al reprezentanților mediului local de afaceri în relație cu PMA	-	-	50%

OBIECTIV	ȚINTE/INDICATORI	VALOARE DE REFERINȚĂ	VALOARE INDICATOR 2020/ ULTIMELE DATE DISPONIBILE	ORIZONT 2017-2023 (CF. SIDU 2014-2030)
dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv	Creșterea procentuală a numărului companiilor atrase / nou înființate în municipiul Arad	-	19% (2014-2018)	15%
	Numărul vizitatorilor la târguri / expoziții / conferințe / evenimente de anvergură	50,000	-	75,000
O1.2. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere – atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă	Număr mediu salariați	66,800 (2014)	65,318 (2018)	80,160 / creștere de 20%
O1.3. Sistem de învățământ tehnic performant, corelat cu cerințele pieței locale a forței de muncă	Număr absolvenți IPT / an	532 (2016)	-	560
O1.4. Centru județean ce promovează produsele locale și sprijină accesul micilor producători la piața de desfacere	Creștere procentuală a consumului de produse locale	-	-	15%
O1.5. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement	Număr de sosiri	161,169 (2015)	-	200,000
O2. Arad incluziv – comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat	% din populație cu un nivel ridicat de încredere și sociabilitate	-	-	40%
O2.1. Comunități și grupuri vulnerabile sprijinite și integrate	Populația aflată în risc de sărăcie și excluziune socială din zonele marginalizate din municipiile reședință de județ	5,100	-	4500
O2.2. Coeziune socială și identitate locală susținută de o rețea coerentă de spații și centre comunitare	Nr. centre de cartier și spații publice comunitare aferente nou amenajate	-	0	10
O2.3. Patrimoniu cultural al minorităților etnice promovat în spațiul public	Nr. persoane conștientizate privind diversitatea etnică și culturală	-	-	1,500 / an
O2.4. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil	Nr. participanți la evenimente civice și de conștientizare a publicului pe teme de interes public	-	-	2,000 / an
	Nr. spații publice / comunitare amenajate în urma concursurilor de idei pentru cetățeni	-	0	3

OBIECTIV	ȚINTE/INDICATORI	VALOARE DE REFERINȚĂ	VALOARE INDICATOR 2020/ ULTIMELE DATE DISPONIBILE	ORIZONT 2017-2023 (CF. SIDU 2014-2030)
O3. Arad atractiv – oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural	Gradul de mulțumire a cetățenilor cu privire la aspectul general al municipiului Arad	50% (2014)	-	65%
	Nr. spații / obiective publice amenajate în urma unor concursuri de arhitectură / urbanism	-	0	2
O3.1. Infrastructură și servicii urbane moderne și atractive, adecvate necesităților tinerilor și familiilor tinere	Nr. beneficiari ai infrastructurii de educație preșcolară care beneficiază de sprijin	-	460 (2019/2020)[16]	4,000
	Capacitatea infrastructurii de educație școlară care beneficiază de sprijin	-	-	5,500
	Nr. licee în top 25 la nivel național	0 (2016)	0 (2020)	1
	Nr. estimat de beneficiari ai locuințelor pentru tineri nou construite	-	0[17]	100
O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă	Nr. obiective modernizate / renovate	-	4	4
	Nr. noi facilități sportive	-	0	2
O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale municipiului	% din totalul populației care are acces la un spațiu verde amenajat la o distanță de 5 minute de mers pe jos de acasă	44% (2014)	-	70%
O3.4. Infrastructură culturală modernă și diversă, ce susține o viață urbană activă și promovează specificul local	Creșterea (%) numărului de vizite la obiectivele de patrimoniu cultural și natural și atracțiile ce beneficiază de sprijin	-	-	25%
O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat	Îndeplinirea (%) măsurilor de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor din zona de acțiune prioritară 1 (nr. clădiri)	-	-	
	Nr. imobile fond locativ consolidate	-	-	20

[16] Date parțiale.
[17] Proiect în implementare.

OBIECTIV	ȚINTE/INDICATORI	VALOARE DE REFERINȚĂ	VALOARE INDICATOR 2020/ ULTIMELE DATE DISPONIBILE	ORIZONT 2017-2023 (CF. SIDU 2014-2030)
O3.6. Cartiere de locuințe colective cu o calitate ridicată a locuirii	Nr. cartiere regenerate prin intervenții integrate	-	5	6
O3.7. Infrastructură municipală de sănătate modernă	Cf. PDSMA	-	-	
O4. Arad conectat și accesibil – promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă	% deplasări cu autovehiculul personal	37%	53%	31%
	% deplasări cu mijloace de transport în comun	18%	22%	20%
	% deplasări nemotorizate	44%	25%	48%
O4.1. Sistem rutier modern și funcțional, cu o rețea de circulație ce asigură o bună conectivitate la nivelul municipiului	Nr. km infrastructură rutieră modernizată	-	35	30
O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil	Procent din totalul deplasărilor ce se realizează cu transportul public	15.8%	22%	20%
O4.3. Infrastructură ce încurajează creșterea ponderii deplasărilor nemotorizate în preferințele arădenilor	Procentul deplasărilor nemotorizate din totalul deplasărilor	44% (2015)	25%	48%
O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor municipiului	Nr. de locuire noi de parcare în parcaje multietajate în zona centrală	-	0	250
	Sistem de parcări inteligente cu informare în timp real	Nu	Nu	Parțial / zonă pilot în centru
O4.5. Mobilitate îmbunătățită și fluxuri de persoane și marfă eficientizate către principalele zone de activități economice	Eliminarea traficului greu din oraș	Nu	Nu	Da
O4.6. Management integrat, eficient și modern al mobilității	Sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS) implementat	0	0	1
O4.7. Municipiul Arad înscris în rețeaua de căi navigabile de interes regional și supraregional	Port la Mureș	Nu	Nu	-
O5. Arad eficient – oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă	Tone CO_2 / capita la nivel local	7.25 (2008)	2.80 (2019)	5.5
	Audit European Energy Award (performanța sistemului, %)	34% (2012)	-	>65%
O5.1. Fond construit eficient din punct de vedere energetic	Reducerea procentuală a costurilor de încălzire	-	-	30%

OBIECTIV	ȚINTE/INDICATORI	VALOARE DE REFERINȚĂ	VALOARE INDICATOR 2020/ ULTIMELE DATE DISPONIBILE	ORIZONT 2017-2023 (CF. SIDU 2014-2030)
	comparativ cu anul anterior anvelopării			
	Ponderea consumului final de energie pe sectorul rezidențial din totalul energiei consumate local (fără sectorul industrial), %	35% (2008)	40%(2019)	28%
O5.2. Infrastructură tehnico-edilitară modernă și eficientă	% din cantitatea de apă pluvială generate la nivelul localității recuperate și reutilizată	0%	-	50%
	Nr. puncte luminoase ale sistemului de iluminat public modernizate	4,623 (2014-2016)	11,943 (2020)	15,155
	Nr. extinderi de puncte luminoase	0	6,255 (2020)	11,000
	Sistem de telegestiune pentru iluminatul public	0	1 (2020 – parțial: 2,276 puncte luminoase)	1
	Cantitate de deșeuri menajere generate / locuitor, kg / capita	318	667 (2019)	220 (2030)
	% deșeuri menajere reciclate	6% (2014)	35%(2019)	50%
	% deșeuri de ambalaje reciclate	5% (2014)	-	60%
	% acoperirea serviciile de canalizare în aria de operare existentă	99.8% (2014)	-	100%
	% pierderi de apă prin conducte	34.2% (2014)	44.58% (2019)	5%
	% pierderi în rețeaua de distribuție a agentului termic	37.91% (2014)	18-20% (2019)	<25%
O5.3. Mediu de viață sănătos, cu o calitate crescută a aerului	Suprafața spațiu verde / locuitor	35.87 mp / loc. (2016)	35,02 mp / loc (2020)	44 mp / loc.
O6. Arad – management urban performant	Unitate de implementare și monitorizare a SIDU funcțională	Nu	Da	Da
	Unitate de implementare și monitorizare a PMUD funcțională	Nu	Da	Da
	Strategie de informatizare	Nu	Nu	Da
	Sistem GIS și bază de date integrate pentru gestiunea serviciilor publice	Nu	Nu	Da

1.2.2. EVALUAREA IMPLEMENTĂRII LISTEI DE PROIECTE

Lista de proiecte aferentă SIDU Arad 2014-2030 propune o serie de intervenții sectoriale, distribuite pe obiectivele strategice și specifice propuse prin intermediul Strategiei. Tabelul 3 prezintă centralizarea acestor proiecte pe

obiective și stadiu de implementare, oferind o imagine de ansamblu asupra situației existente în prezent. Lista integrală a tuturor proiectelor propuse prin SIDU împreună cu stadiul de implementare, bugetul și orizontul de timp aferent, conform datelor furnizate de Primăria Municipiului Arad, a raportului de implementare SIDU aferent anului 2019, precum și a listelor de proiecte finanțate prin POR 2014-2020[18], se pot consulta în Anexa 2.

TABEL 3 CENTRALIZARE PROIECTE PROPUSE PRIN SIDU 2014-2020 PE OBIECTIVE, BUGETE ȘI STADIU DE IMPLEMENTARE

	PROIECTE REALIZATE (TOTAL ȘI/SAU PARȚIAL)	PROIECTE ÎN CURS DE IMPLEMENTARE	PROIECTE NEREALIZATE[19] *
O1. Arad performant – motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante	5	1	27
Buget total aferent proiectelor (lei)	9,707,577	2,000,000	49,821,066
Buget total aferent proiectelor (euro)	2,161,239.32	444,444.44	11,071,348.02
O2. Arad incluziv – comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat	9	5	25
Buget total aferent proiectelor (lei)	4,230,000	24,433,544.57	33,168,500
Buget total aferent proiectelor (euro)	939,999.99	5,224,188.30	7,370,777.75
O3. Arad atractiv – oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural	16	19	51
Buget total aferent proiectelor (lei)	39,295,371.88	338,132,969.09	831,328,603.02
Buget total aferent proiectelor (euro)	8,679,701.26	74,846,256.91	184,739,589.54
O4. Arad conectat și accesibil – promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă	8	11	32
Buget total aferent proiectelor (lei)	122,270,273	785,440,001.58	356,797,657.26
Buget total aferent proiectelor (euro)	27,171,171.78	167,201,477.02	75,730,678.27
O5. Arad eficient – oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă	3	8	20
Buget total aferent proiectelor (lei)	11,680,187	123,934,305.18	655,901,220
Buget total aferent proiectelor (euro)	2,595,597.12	26,772,948.40	145,755,826.66
O6. Arad – management urban performant	3	0	8
Buget total aferent proiectelor (lei)	2,150,000	-	3,493,084
Buget total aferent proiectelor (euro)	477,777.77	-	776,240.88

**NOTĂ: proiectele propuse în cadrul SIDU 2014-2030 reprezintă lista maximală a proiectelor de dezvoltare pentru perioada de referință, presupunând un buget mult mai ridicat comparativ cu alocarea din fonduri europene pentru municipiul Arad în perioada 2014-2020 și capacitatea acestuia de a dezvolta și implementa proiecte finanțate din fonduri europene, naționale sau bugetul local. Portofoliul 2014-2030 a reprezentat deci lista lungă pentru prioritizarea și selecția proiectelor pentru perioada de programare 2014-2020.*

Se remarcă faptul că obiectivele prioritare, respectiv ce concentrează cele mai multe proiecte implementate sau în curs de implementare pentru perioada 2014-2020 au fost obiectivele strategice O3. Arad atractiv și O4. Arad conectat și accesibil, urmate de O5. Arad eficient și O1. Arad performant. Dintre acestea, cele mai multe intervenții s-au concentrat în cadrul obiectivului strategic O3. Arad atractiv, acesta având cel mai ridicat număr de proiecte

[18] Listele sunt disponibile pe site-ul oficial al ADR Vest și prezintă informații la nivelul lunii Octombrie 2020.
[19] Proiectele al căror stadiu de implementare nu este menționat în niciuna dintre sursele de informații au fost incluse în cadrul proiectelor nerealizate.

realizate și în curs de implementare. Investițiile din cadrul acestui obiectiv au vizat cu precădere reabilitarea infrastructurii de educație preșcolare și școlare, asigurarea locuințelor sociale, precum și reabilitarea și amenajarea unor dotări culturale și de agrement. Adițional, 5 dintre proiectele nerealizate în prezent sunt propuse pentru implementare în perioada următoare, însumând un buget total de 39,114,000 lei.

În ceea ce privește obiectivul O4 care vizează mobilitatea, intervențiile s-au concentrat pe reabilitarea și extinderea infrastructurii rutiere, pe modernizarea și extinderea infrastructurii de transport public local și, punctual către amenajarea infrastructurii de transport nemotorizat (velo și pietonal). Și în cazul acestui obiectiv se remarcă două proiecte ce urmează a fi implementate în următoarea perioadă vizând transportul public local și infrastructura destinată autovehiculelor hibrid/electrice, constând în investiții în valoare de aproximativ 17.4 milioane lei.

În cazul obiectivului O5. Arad eficient, intervențiile s-au concentrat pe rețelele tehnico-edilitare, iluminat public și pe revitalizarea anumitor zone în vederea transformării acestora în zone de agrement și petrecere a timpului liber. Obiectivul O1. Arad performant a vizat intervenții în turism, reabilitare termică a clădirilor liceelor ș amenajarea unor piețe.

Obiectivele strategice O2. Arad incluziv și O6. Arad – management urban performant, au înregistrat investiții mai reduse, dar și un număr mai redus de proiecte implementate în cazul obiectivului O6, în cadrul căruia s-au implementat numai 3 proiecte în perioada 2014-2020, concentrând investiții de aproximativ 2.1 milioane lei. De menționat este și faptul că proiectele propuse prin SIDU pentru obiectivul O6 sunt în număr redus, fiind evidențiate numai 11 proiecte. În cadrul obiectivului O2. Arad incluziv s-au realizat proiecte pentru zonele urbane marginalizate și categoriile sociale defavorizate, proiecte de promovare a culturii, precum și proiecte de realizare a campaniilor de informare și promovare a unor obiceiuri sustenabile în rândul cetățenilor municipiului Arad.

Dintre proiectele implementate sau aflate în curs de implementare, următoarele au primit finanțare prin intermediul POR 2014-2020[20]:

- Reabilitarea termica a blocurilor de locuințe din Municipiul Arad (cererea nr 1);
- Reabilitare termica clădire Școală Gimnaziala Avram Iancu;
- Reabilitare termica Grădinița cu program prelungit Curcubeul Copiilor;
- Reabilitare termica Grădinița cu program prelungit Grădinița Prieteniei;
- Reabilitare termica Grădinița cu Program prelungit Palatul Fermecat;
- Modernizare Sistem de Transport Public cu Tramvaiul în Municipiul Arad – Traseu Strada Pădurii între Strada Abatorului și Strada Condurașilor;
- Amenajare traseu de transport public de călători cu autobuzul, care să asigure legătura pe arterele urbane între zona UTA și str. Stefan cel Mare;
- Achiziție material rulant electric, 4 tramvaie dublă articulație capacitate mare și 6 tramvaie vagon capacitate medie;
- Revitalizarea Zonei Strada Mărului și Amenajarea ca Zonă de Agrement;
- Reconversia Funcțională și Revitalizarea Terenului din Zona Micălaca 300 și Transformarea lui în Zonă de Agrement și Petrecere a Timpului Liber;
- Construire Centru Multifuncțional pentru Persoane din Zone Urbane Marginalizate - Zona Șezătorii-Pădurii;
- Construire Centru Multifuncțional pentru Persoane din Zone Urbane Marginalizate: Zona Tarafului;

[20] ADR Vest, Contracte de finanțare semnate în Regiunea Vest în cadrul POR 2014-2020, 2020. https://adrvest.ro/wp-content/uploads/Stadiu/Tabel-proiecte-contractate-POR.pdf

- Reabilitare clădire Teatru Clasic Ioan Slavici Arad - ETAPA 1- Restaurare si Reabilitare exterioara;
- Reabilitare învelitoare, fațadă principală și sală de spectacole la Filarmonica de Stat Arad;
- Construirea a doua case de tip familial Hansel și Gretel si reabilitarea unui centru de zi și recuperare pentru copii cu dizabilități mentale Simba.

Valoarea totală a acestor proiecte este de 534 milioane lei, suma solicitată prin Programul Operațional Regional fiind de 324,5 milioane lei, reprezentând 60.8% din valoarea totală.

Nu în ultimul rând, se evidențiază o serie de proiecte pentru care nu se cunoaște stadiul de implementare, fiind considerate nerealizate, prezentate în Anexa 2.

2. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1. PROFIL SPAȚIAL ȘI FUNCȚIONAL

Scopul analizei profilului spațial și funcțional este acela de a evidenția principalele zone funcționale ale municipiului, modul de relaționare dintre acestea, respectiv evoluția lor recentă. Astfel, capitolul ce urmează a fi detaliat tratează următoarele teme principale: evoluția spațială, zonificarea funcțională și identificarea zonelor de dezvoltare, locuirea, spațiile publice, spațiile verzi și peisajul.

ORGANIZARE ȘI CENTRALITATE | Municipiul se dezvoltă de-a lungul a două axe principale, pe direcțiile Nord-Sud și Est-Vest, respectiv arterele Calea Zimandului – Strada Petru Rareș – Bulevardul Revoluției – Strada Tribunul Dobra – Calea Romanilor – Calea Timișorii și Calea Radnei – Calea Iuliu Maniu – Bulevardul Revoluției – Calea Aurel Vlaicu. Cele două axe joacă rolul de porți principale de acces pe cale rutieră, la care se adaugă Gara Aradul Nou (din zona de sud a municipiului), Gara Centrală Arad, respectiv Aeroportul Internațional Arad (din zona de vest a municipiului). În raport cu cele două axe, se observă modul în care se concentrează în teritoriu majoritatea dotărilor de interes public. Zona centrală/centrul vechi reprezintă nucleul de la care a pornit dezvoltarea așezării (se observă inclusiv nucleele asociate zonelor Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad și pieței Mihai Viteazul). Cele mai multe dintre dotările din afara acestei zone se concentrează în lungul celor două axe principale, deși se remarcă și prezența unor centralități secundare (de exemplu, în cadrul cartierelor Micălaca, zona Vlaicu, Alfa).

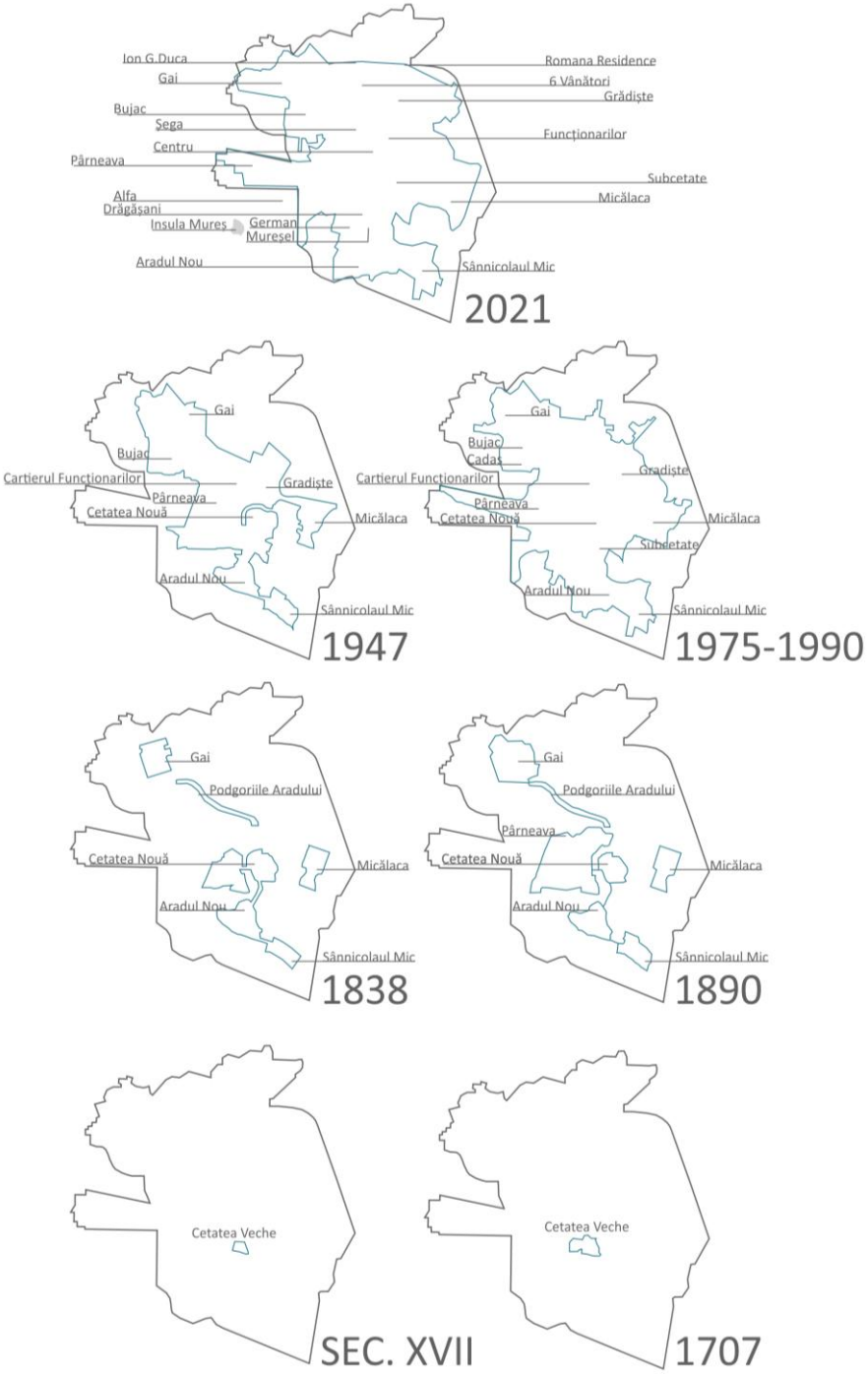
EVOLUȚIE SPAȚIALĂ | Analizând evoluția în timp a municipiului din punct de vedere morfologic, se pot observa constrângerile și cauzele care au stat la baza conturării profilului spațial actual al acestuia. Municipiul Arad face parte din lista orașelor vechi care au apărut și au evoluat pe fondul unei funcții comerciale și de transporturi (fiind localizat la intersecția unor mari drumuri comerciale și strategice și într-o zonă cu potențial economic), având un rol important la nivel național. Având parte de o evoluție urbană îndelungată, acesta a înglobat masiv de-a lungul timpului în spațiul urban propriu-zis o serie de sate din jurul municipiului, devenind astfel o aglomerație urbană [21]. Zona centrului vechi prezintă o dezvoltare dezordonată (haotică), ce poate fi remarcată inclusiv în imediata proximitate a acesteia. Prezența unui astfel de sit urban fragmentat a determinat o tramă stradală sinuoasă [22]. Aceasta este cea mai veche zonă a orașului, care a fost construită în perioada dintre anii 1762 și 1783, fiind observate diferențe clare între modul în care s-a dezvoltat această parte a teritoriului și o serie de cartiere din proximitate – cele realizate în timpul secolelor XVIII-XIX, respectiv zonele proiectate în perioada secolelor XIX-XX. Astfel, la modul general, pentru prima categorie se remarcă o tramă stradală și parcele neregulate (de exemplu,

[21] În perioada 1880 - cartierele Pârneava, Șega, Gai și Mureșel / în perioada dintre anii 1930 și 1940 – satul Micălaca, respectiv suburbiile Grădiște, Poltura și Bujac, care se dezvoltă în ceea ce este cunoscut în prezent ca și cartierele Micălaca Nouă, Subcetate și Gai / în perioada de după anul 1945 – apar cartierele Aurel Vlaicu, Romanilor, Micălaca (zona de locuințe colective), Faleza Sud și Banu Mărăcine
[22] Radu Săgeată, Geografia Urbană (2010)

sunt foarte întâlnite cele de tip alungit), pe când modul de planificare pentru cea de-a doua și cea de-a treia categorie prezintă o dezvoltare definită de o tramă stradală regulată și parcele regulate și generoase.

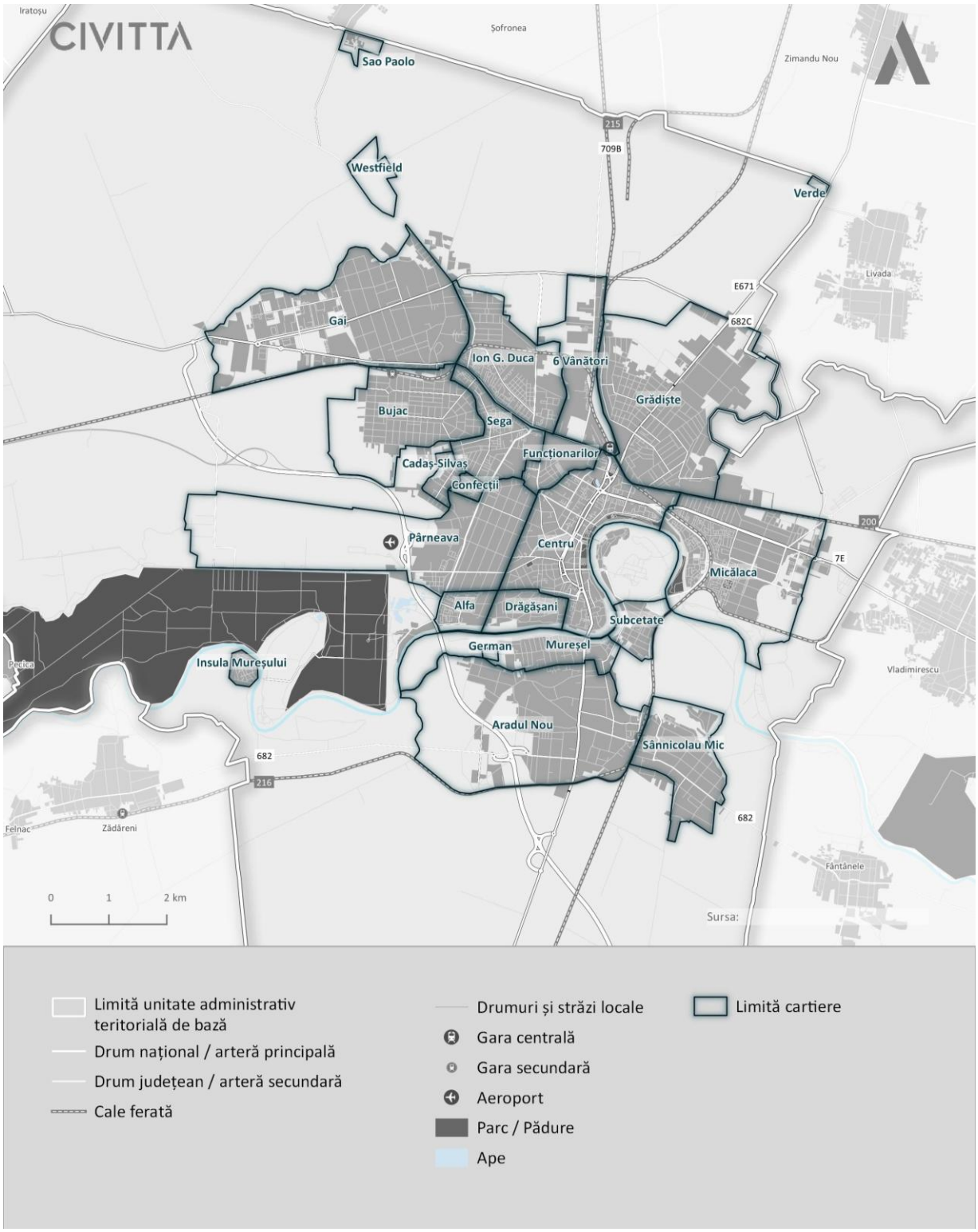
Urmărind evoluția municipiului din perspectiva cartierelor dezvoltate, primele care au apărut în afara zonei cetății/zonei centrale sunt: Micălaca, Sânicolaul Mic, Aradul Nou, Centrul Istoric și o parte din Gai sau zona Podgoriile Aradului – care concentrează locuințe individuale. Ulterior, în secolele următoare (XIX-XX), se dezvoltau cartierele de locuințe individuale Pârneava, Bujac și o parte din Gai, iar mai târziu apăreau cele de locuințe colective (Ion G. Duca, Micălaca, Șega, Confecții și Alfa).

FIGURA 5 EVOLUȚIA ȚESUTULUI URBAN DIN MUNICIPIUL ARAD DUPĂ PERIOADE ISTORICE

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 6 DELIMITAREA CARTIERELOR DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

Ca elemente distinctive importante asociate profilului spațial al municipiului, acesta prezintă:

- O axă naturală care străbate municipiul (râul Mureș);
- Două culoare majore de circulație rutieră (pe direcția Nord-Sud drumul european E671, iar pe direcția Est-Vest drumul național DN7E);
- Un culoar feroviar principal ce străbate municipiul pe direcția Nord-Sud și care asigură de-a lungul magistralei o gară în zona centrală a municipiului (Gara Arad);
- Diferența din perspectiva suprafeței și a distribuției teritoriale a zonelor de locuire colectivă față de cea individuală, cea din urmă fiind mult mai întinsă;
- 9 din cele 13 centre comerciale de mari dimensiuni care sunt concentrate pe axa Est-Vest;
- Zonele industriale concentrate în partea de Nord-Vest a municipiului.

Municipiul a avut parte de-a lungul timpului de o expansiune urbană foarte bine controlată, cu excepția a câteva cartiere rezidențiale din zona de nord, care nu sunt conectate la oraș (cartierul Westfield și cartierul Verde). Acest aspect este dovedit prin faptul că nevoia de fond locativ a fost susținută de-a lungul timpului de așezările învecinate, care au beneficiat de o serie amplă de dezvoltări, populația din comunele Livada, Vladimirescu, Șofronea, Zădăreni, Zimandu Nou și Șagu din imediata apropiere crescând în intervalul 2015-2019 cu 1,2%, pană la 11,1%, timp în care populația municipiului a scăzut cu 1,7%.

FIGURA 7 EVOLUȚIA SPAȚIALĂ ÎN ZONA DE EST A MUNICIPIULUI ARAD – COMUNA VLADIMIRESCU, 2015 (PRIMA IMAGINE) – 2019 (A DOUA IMAGINE)

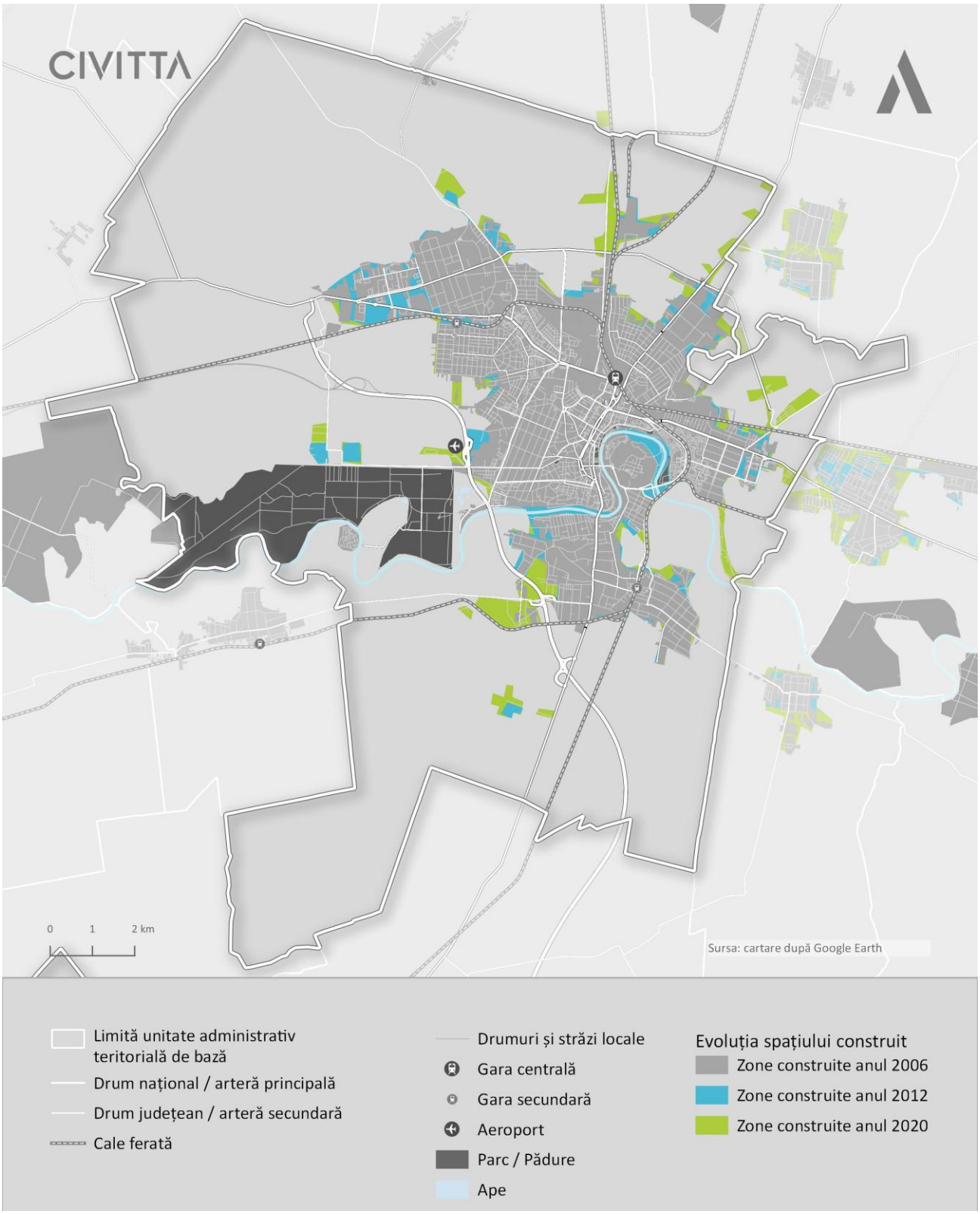

Sursa: Imagini preluate din Google Earth

Analizând evoluția recentă a orașului, se remarcă faptul că pe fondul unei accesibilități sporite (mai ales din perspectiva rolului pe care îl deține, de poartă de intrare în țară), acesta s-a orientat puternic către activitățile industriale. Totodată, pornind de la ideea că planificarea celor mai recente dezvoltări a urmărit în general o logică bazată pe gestiunea cât mai eficientă a resurselor, zonele rezidențiale au fost extinse prin convertirea unor resurse de teren din interiorul orașului sau din vecinătatea directă a periferiilor în scopul de asigura acces cât mai facil la infrastructura tehnico-edilitară și de transport (și, totodată, de a limita extinderea necontrolată a suprafeței intravilanului).

FIGURA 8 EVOLUȚIA EXPANSIUNII URBANE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2006-2020

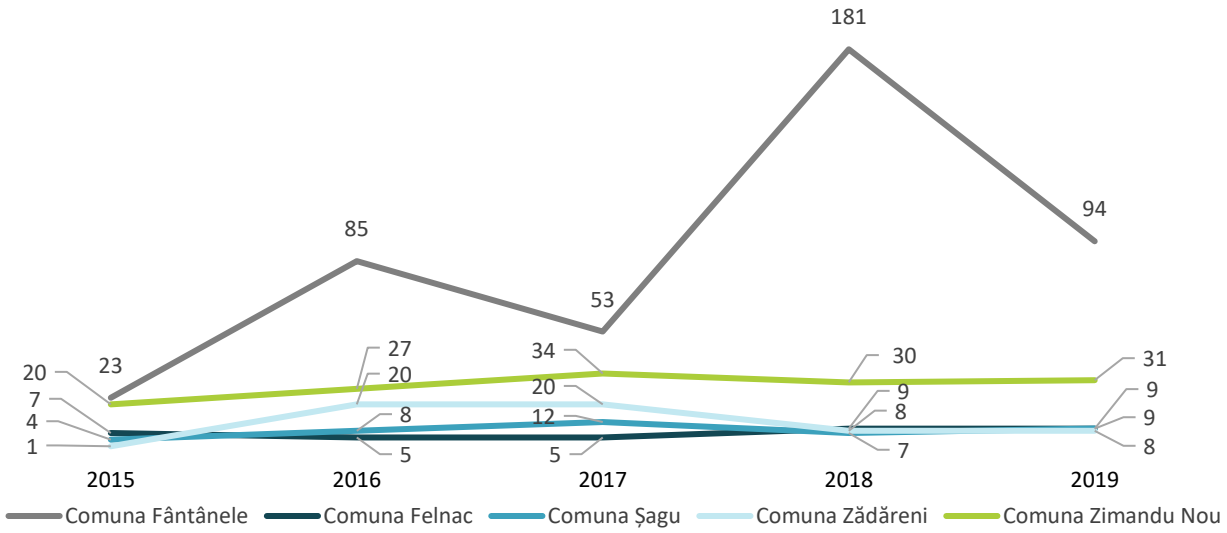
Sursa: Prelucrare proprie pe baza imaginilor satelitare Google Earth

Din perspectiva expansiunii urbane, se observă faptul că limitele intravilanului nu au suferit modificări majore, astfel că municipiul și-a menținut caracterul compact, prin comparație cu altele de talia sa. Dezvoltările realizate de-a

lungul timpului au fost planificate în așa fel încât să ocupe spații libere localizate în interiorul orașului, pe cât posibil (zona din nord-estul cartierului Grădiște – intersecția dintre drumurile europene E68 și E671, zona de nord-est a cartierului Micălaca – în proximitatea magistralei de cale ferată).

Analizând evoluția numărului de autorizații de construire eliberate, se observă tendințele de dezvoltare în anumite zone din periurban. Astfel, pentru categoria clădirilor rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități) [23] se remarcă cele mai importante creșteri pentru intervalul 2015-2019 în cadrul comunelor Zădăreni, Fântânele și Șagu. Pentru categoria celor ce vizează hotelurile/clădirile similare/clădirile pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul/alte clădiri se remarcă următoarele comune: Fântânele și Zimandu Nou. În cazul ambelor categorii se observă creșteri pentru intervalul specificat în cazul municipiului Arad [24], iar ca număr total de autorizații pentru toată zona municipiului și zona periurbană, numărul acestora a crescut cu 13,75% [25].

FIGURA 9 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE AUTORIZAȚII DE CONSTRUIRE ELIBERATE PENTRU CLĂDIRILE REZIDENȚIALE (EXCLUSIV CELE PENTRU COLECTIVITĂȚI) PENTRU COMUNELE DIN ZONA PERIURBANĂ A MUNICIPIULUI ARAD, 2015-2019

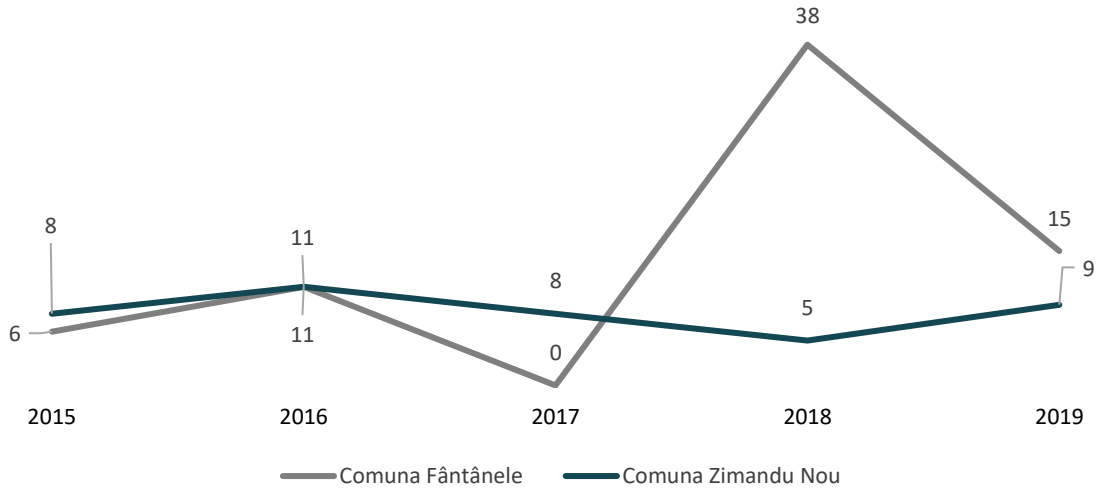
Sursa: Baza de date INSSE Tempo Online

[23] Reprezintă acele clădiri rezidențiale utilizate drept locuințe pentru colectivități, cum ar fi: leagăne și case pentru copii, cămine și cămine spital pentru bătrâni etc

[24] Pentru clădirile rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități) – creștere de 11,11% și pentru hoteluri/clădiri similare/clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul/alte clădiri – 20,51%

[25] Sunt incluse în cadrul calculului și clădirile rezidențiale pentru colectivități, respectiv clădirile administrative

FIGURA 10 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE AUTORIZAȚII DE CONSTRUIRE ELIBERATE PENTRU HOTELURI/CLĂDIRI SIMILARE/CLĂDIRI PENTRU COMERȚ CU RIDICATA ȘI CU AMĂNUNTUL/ALTE CLĂDIRI PENTRU COMUNELE DIN ZONA PERIURBANĂ A MUNICIPIULUI ARAD, 2015-2019

Sursa: Baza de date INSSE Tempo Online

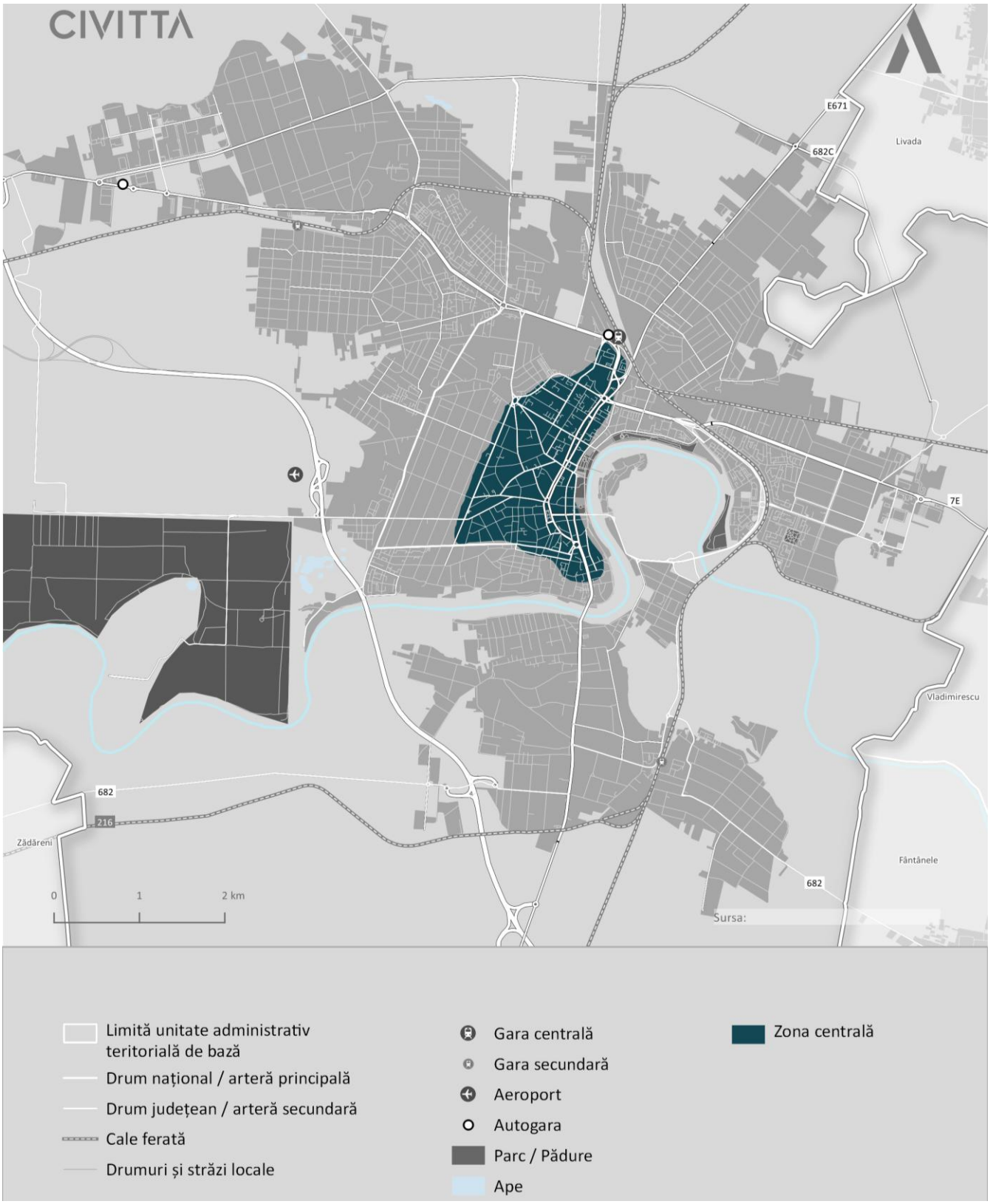
2.1.1. ZONIFICARE FUNCȚIONALĂ ȘI IDENTIFICAREA ZONELOR DE DEZVOLTARE

Zonele funcționale principale din cadrul municipiului Arad sunt: zona centrală, zonele de locuințe (individuale și colective), cele industriale și cele mari de comerț și servicii, respectiv cele de sport și agrement.

ZONA CENTRALĂ | Aceasta se remarcă prin faptul că este alcătuită dintr-o varietate de funcțiuni, cele dominante fiind cele de tipul serviciilor și comerțului, fiind prezente o serie de obiective de interes local și regional. Se regăsesc instituții de învățământ, instituții publice și dotări, dar și zone cu caracter rezidențial. Astfel, această zonă se evidențiază prin faptul că aici este concentrează cea mai mare parte a obiectivelor de interes local, județean și regional (după caz), fiind foarte bine conectată la sistemul de transport public, în special pe direcția Nord-Sud. Zona este caracterizată de o tramă stradală și parcele neregulate.

Deși prezintă cea mai mare dinamică și complexitate funcțională, aceasta este și cea mai vulnerabilă din perspectiva degradării fondului construit (este nevoie de intervenții de restaurare în ceea ce privește patrimoniul construit). De asemenea, este și cea mai aglomerată în ceea ce privește fluxurile de trafic (se observă congestii în special pe direcția Nord-Sud). Totodată, calitatea spațiului public este precară (sunt multe zone care necesită intervenții de regenerare/revitalizare și chiar străzi care necesită lucrări de modernizare, astfel că este necesară o abordare holistică prin realizarea de proiecte integrate).

FIGURA 11 ZONA CENTRALĂ A MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

ZONELE DE LOCUINȚE INDIVIDUALE | Această categorie acoperă cea mai mare suprafață din cea totală a municipiului, cartierele fiind distribuite pe întreg teritoriul orașului, dinspre zona de proximitate a zonei centrale (și

a cetății Aradului) până spre zonele periferice. Caracteristic acestor cartiere este, la modul general, trama stradală regulată, cu un profil generos în cazul majorității arterelor (lățimea aproximativă a zonei carosabile este de 6 m - câte o bandă de 3 m pe sens), spațiul generos alocat vegetației de aliniament, spațiul pietonal asociat circulației pietonale subdimensionat și parcelele generoase.

Din punct de vedere funcțional, este obligatoriu ca zonele de locuințe să beneficieze de dotări de proximitate de interes cotidian (spații comerciale, farmacii, grădinițe etc), de acces facil la spații publice amenajate (scuaruri, locuri de joacă pentru copii etc) și de acces la transportul public, toate acestea pe raza unor izocrone care să nu depășească 30 de minute ca durată asociată deplasării pietonale. Aceste aspecte reprezintă principalele probleme care ar trebui rezolvate în cadrul cartierelor. De exemplu, unele dintre zonele puternic defavorizate sunt: cartierele periferice Grădiște, Gai, 6 Vânători, Subcetate, Aradul Nou, unde spre exemplu, grădinițele nu sunt uniform distribuite în teritoriu, ceea ce atrage după sine necesitatea utilizării sporite pentru deplasări a automobilelor.

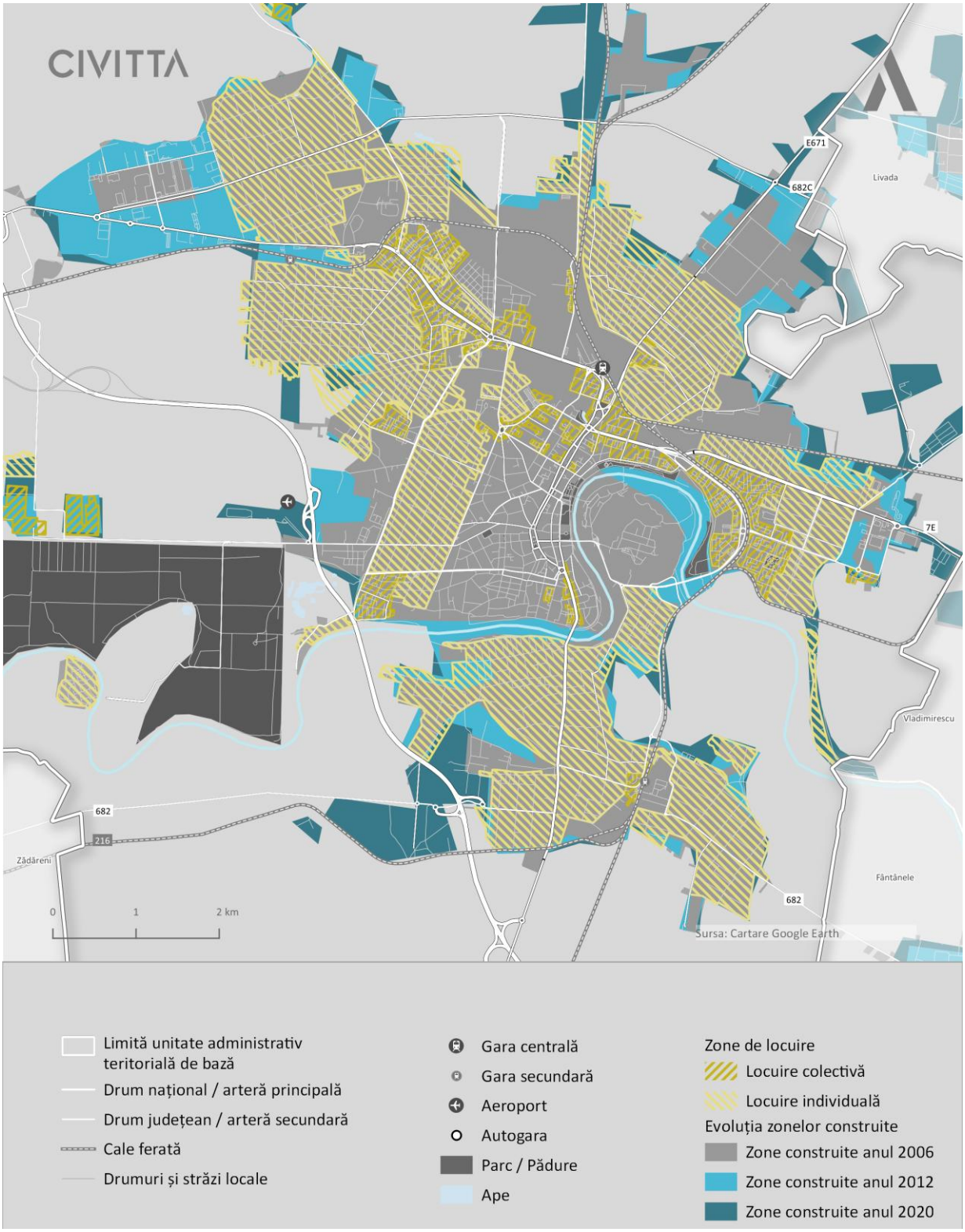
ZONELE DE LOCUINȚE COLECTIVE | Ansamblurile de locuințe colective se concentrează, cu mici excepții, în grupări localizate de-a lungul axei Est-Vest. Această poziționare favorizează pentru o mare parte dintre locuitori (din cartierele Micălaca, Funcționarilor, Șega, Ion G. Duca) accesul facil la diferite dotări de interes comunitar, precum centre comerciale (în special cele mari, care se concentrează în general de-a lungul acestei axe la nivelul întregului oraș), dar și la unități de învățământ și servicii publice. La polul opus se află cartierele Confecții și Alfa, care au cel mai dificil acces la dotările de proximitate. Regimul de înălțime dominant în cadrul cartierelor este de maxim P+4, cu excepția cartierelor Micălaca, Ion G. Duca și Șega, care conturează prin grupări de blocuri o siluetă a orașului cu accente de înălțime de până la P+7/P+10. Cele din urmă sunt și cele unde densitatea populației este cea mai ridicată, variind între 119 și 336 de locuitori/kmp.

Cu câteva excepții de cartiere care nu sunt eficient deservite de dotări de interes comunitar (amintite anterior), o altă problemă importantă o reprezintă modul în care sunt utilizate spațiile interstițiale. Astfel, cele mai multe dintre acestea sunt gestionate în defavoarea comunității, alocând spațiul aproape exclusiv pentru asigurarea parcărilor, ceea ce anulează rolul lor principal inițial de zone de socializare, de realizare a activităților de agrement/loisir etc. Deși indicele de motorizare a înregistrat evoluții ascendente importante de-a lungul timpului, prin comparație cu perioadele de proiectare a ansamblurilor de locuințe colective, iar nevoia de spații de parcare este din ce în ce mai mare, este cu atât mai mult obligatoriu ca aceste spații să fie reconfigurate pentru a putea reda aceste spații publice comunității, și implicit a contribui la sporirea calității vieții locuitorilor.

La jumătatea anului 2018 a fost demarat un proiect major de regenerare urbană la nivelul cartierelor Alfa, Confecții, Ion G. Duca, Micălaca (zonele 100, 300 și 500) și zona centrală. Acesta include intervenții de tipul reabilitării parcărilor existente la sol, realizării de noi parcări la sol și supraetajate. Scopul este acela ca, în urma realizării acestora, accentul să fie pus pe valorificarea spațiilor recuperate, respectiv să se amenajeze spații verzi, locuri de joacă și recreere, să se aloce suficient spațiu pentru căi de acces și circulații pietonale (în special în contextul în care, pentru câteva dintre intervențiile deja finalizate, au fost distruse o serie de spații verzi și garaje, rezultând mai multe locuri de parcare – cartierele Micălaca și Alfa). Aceste proiecte sunt importante pentru comunitatea locală din punct de vedere atât urbanistic (funcțional și estetic), cât și social (calitate sporită a vieții)[26].

[26] https://mobilitate.eu/regenerare-urbana-si-parcari-in-arad/

FIGURA 12 ZONELE DE LOCUINȚE INDIVIDUALE ȘI COLECTIVE CORELATE CU ZONELE DE EXPANSIUNE DIN MUNICIPIUL ARAD, 2006-2020

Sursa: Prelucrare proprie

ZONELE INDUSTRIALE | Concentrarea cea mai mare de zone industriale este localizată în zona de nord-vest a municipiului, iar celelalte se poziționează în general pe traseul unor artere de transport importante. Activitatea de producție este dezvoltată, cea mai importantă platformă fiind Zona Industrială Vest care concentrează cel mai mare număr de locuri de muncă din Arad, principalele activități fiind asociate comerțului (vânzarea de materiale de construcții și mobilier) depozitării și producției (componente auto, componente de electronică industrială etc). Celelalte mari zone industriale sunt:

- Zona Industrială Est, care a fost înființată în anul 2002, principalele activități desfășurate fiind de depozitare și cele asociate serviciilor și comerțului (aici aflându-se unele dintre cele mai mari centre comerciale din municipiu);
- Zona Industrială Sud beneficiază de cea mai favorabilă amplasare în teritoriu din perspectiva accesibilității, fiind într-un continuu proces de dezvoltare (se află în zona nodului rutier unde se întâlnesc autostrada A1 și drumurile județene DJ682 și DJ682F);
- Zona Industrială din cartierul Aradul Nou este de dimensiuni mici, prin comparație cu celelalte zone industriale prezentate, dar cu toate acestea se remarcă prin prezența unui număr considerabil de companii cu capital străin;
- Zona cu activitate industrială din nordul municipiului este alcătuită ca zone active atât din Parcul Industrial UTA, cât și din depourile UTA, iar ca zone inactive, se remarcă și terenurile de tip brownfield [27]; această zonă este destinată activităților de servicii, depozitare și producție.

Deși în prezent nivelul de asigurare a condițiilor de funcționare a zonelor industriale este la un nivel mulțumitor, este necesar ca pentru noi dezvoltări/conversii funcționale să fie luate în considerare aspecte precum facilitarea accesului la rețele tehnico-edilitare, la transport public, la infrastructură logistică eficientă (spații de depozitare, cu zone de parcare și infrastructură de transport adaptată cererii etc), acestea fiind obligatorii pentru menținerea unui nivel sporit de atractivitate pentru noi investiții.

[27] Fostă zonă industrială (rar comercială), a cărei sol poate să fie contaminat cu substanțe periculoase (printre cele mai comune fiind hidrocarbonul, solvenții, pesticidele, metalele grele, azbest etc) - poate fi reutilizată după decontaminare

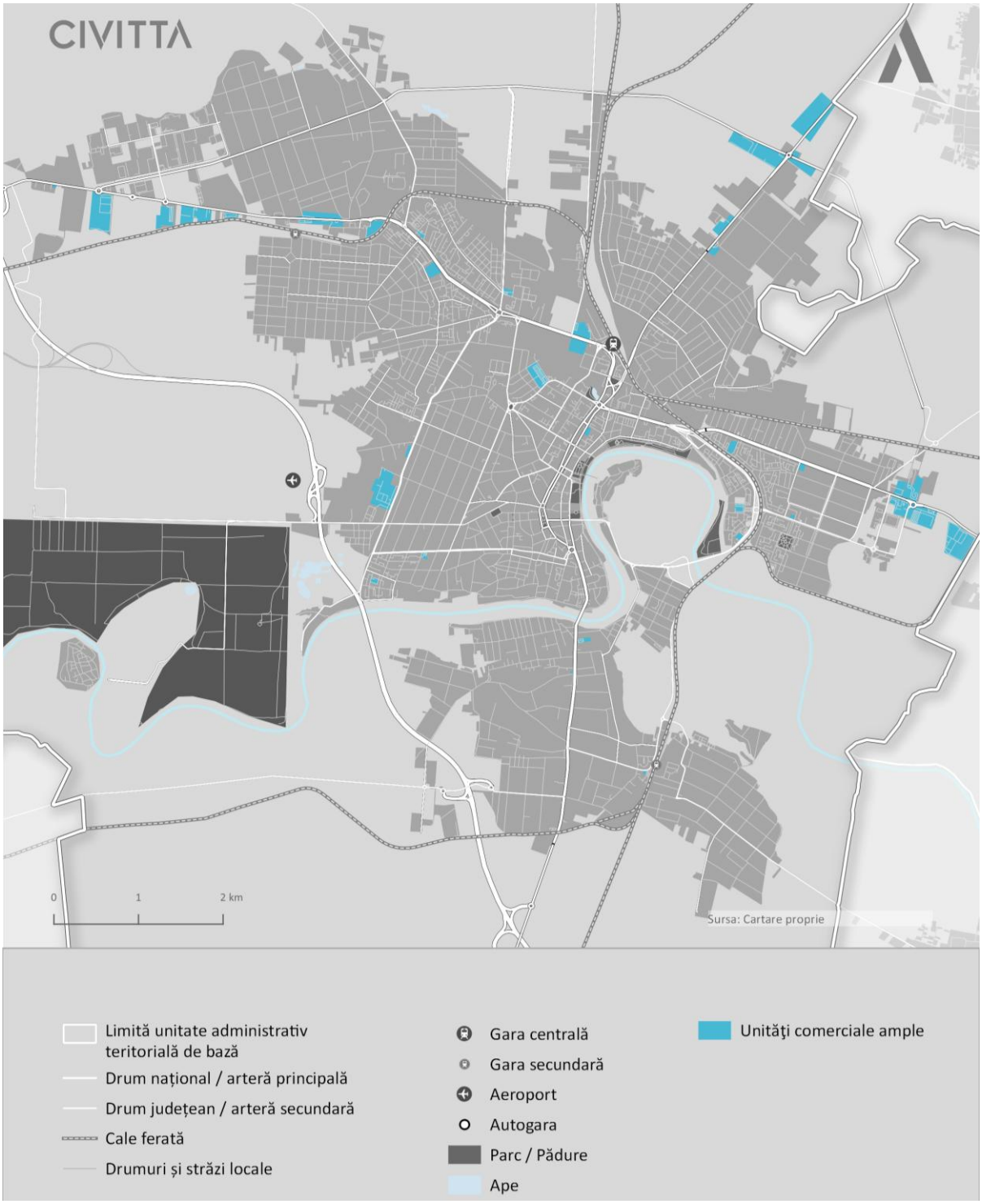
FIGURA 13 ZONELE INDUSTRIALE ALE MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

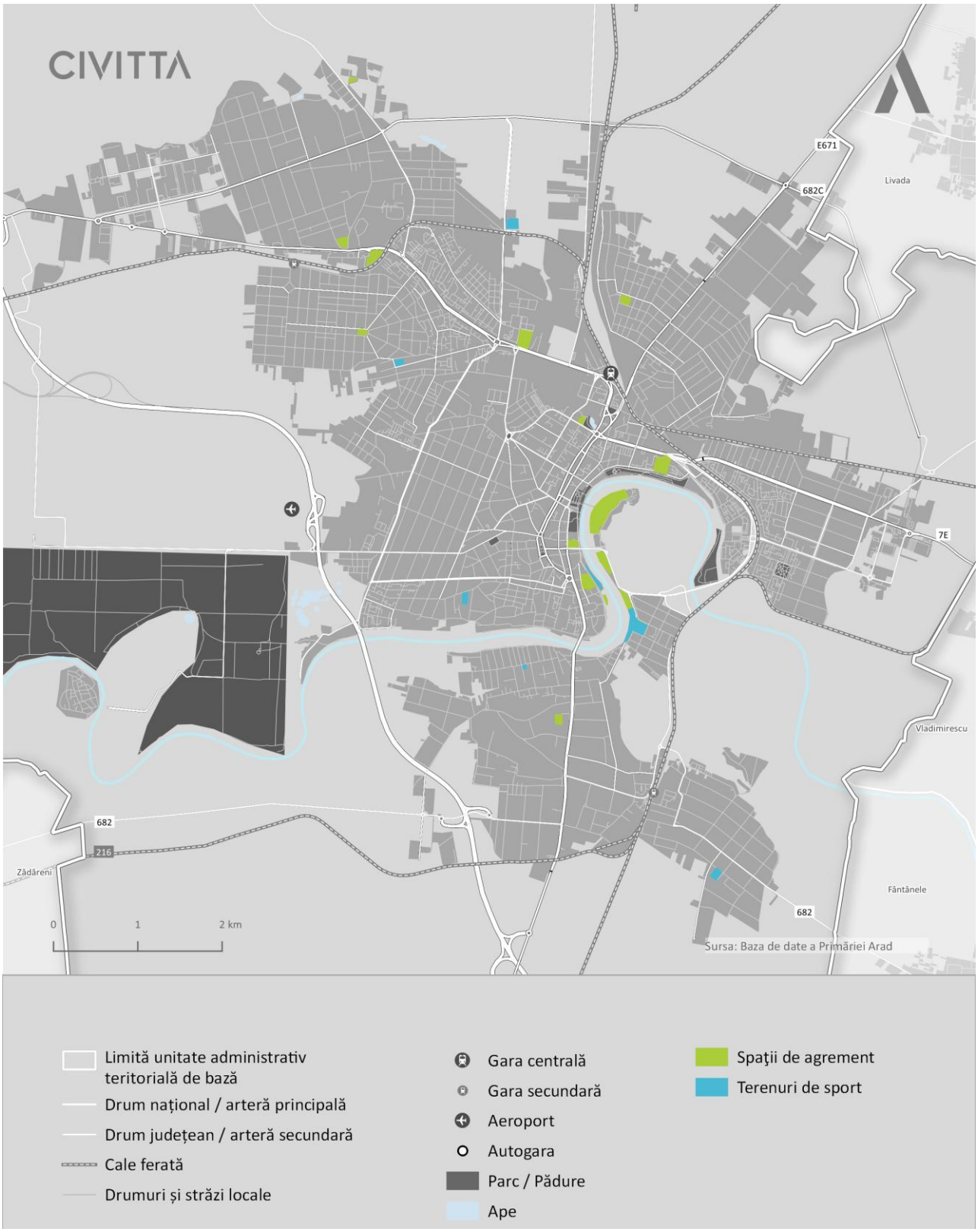
ZONELE AMPLE DE COMERȚ ȘI SERVICII | Marile centre comerciale se localizează la nivelul municipiului îndeosebi de-a lungul axei Est-Vest, de la un capăt al celuilalt al orașului, fiind ușor accesibile datorită amplasării acestora pe un traseu important de transport. În general, pentru realizarea acestora au fost utilizate resurse de teren de tip brownfield, de dimensiuni considerabile.

FIGURA 14 ZONELE AMPLE DE COMERȚ ȘI SERVICII ALE MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 15 ZONELE DE SPORT ȘI AGREMENT ALE MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

ZONELE DE SPORT ȘI AGREMENT | Se remarcă la nivelul întregului municipiu un coridor de agrement care îl străbate din zona pădurii Ceala (respectiv zona Lunca Mureșului) până în zona cartierului Micălaca. Există inclusiv piste de

biciclete și alte dotări în lungul acestei axe, deservind aproximativ 70% din oraș. Totuși, se observă nevoia de a dezvolta coridorul și mai mult, în special în ceea ce privește legăturile dintre acesta și celelalte zone ale orașului.

În afara zonei de deservire a coridorului de agrement, dotări de tip sportiv și de agrement se mai regăsesc punctual la nivelul orașului, fiind distribuite în multe dintre cartierele municipiului (cartiere precum Gai, Grădiște, Aradul Nou etc). Totuși, nevoia cea mai mare de dezvoltare a acestora este identificată în cadrul cartierelor periferice. În ansamblu, cu cât aceste tipuri de zone vor fi mai mult dezvoltate, cu atât va crește nivelul de atractivitate al municipiului pentru comunitatea locală și pentru vizitatori.

Se remarcă prezența unor propuneri de proiecte de revitalizare a unor astfel de spații:

- Revitalizarea zonei strada Mărului (din zona de sud-vest a municipiului) și amenajarea ca stradă de agrement (conform POR);
- Reconversia funcțională și revitalizarea terenului din zona 300 a cartierului Micălaca și transformarea acestuia în zonă de agrement și petrecere a timpului liber (conform POR);
- Construire complex sportiv zona Câmpul Liniștii.

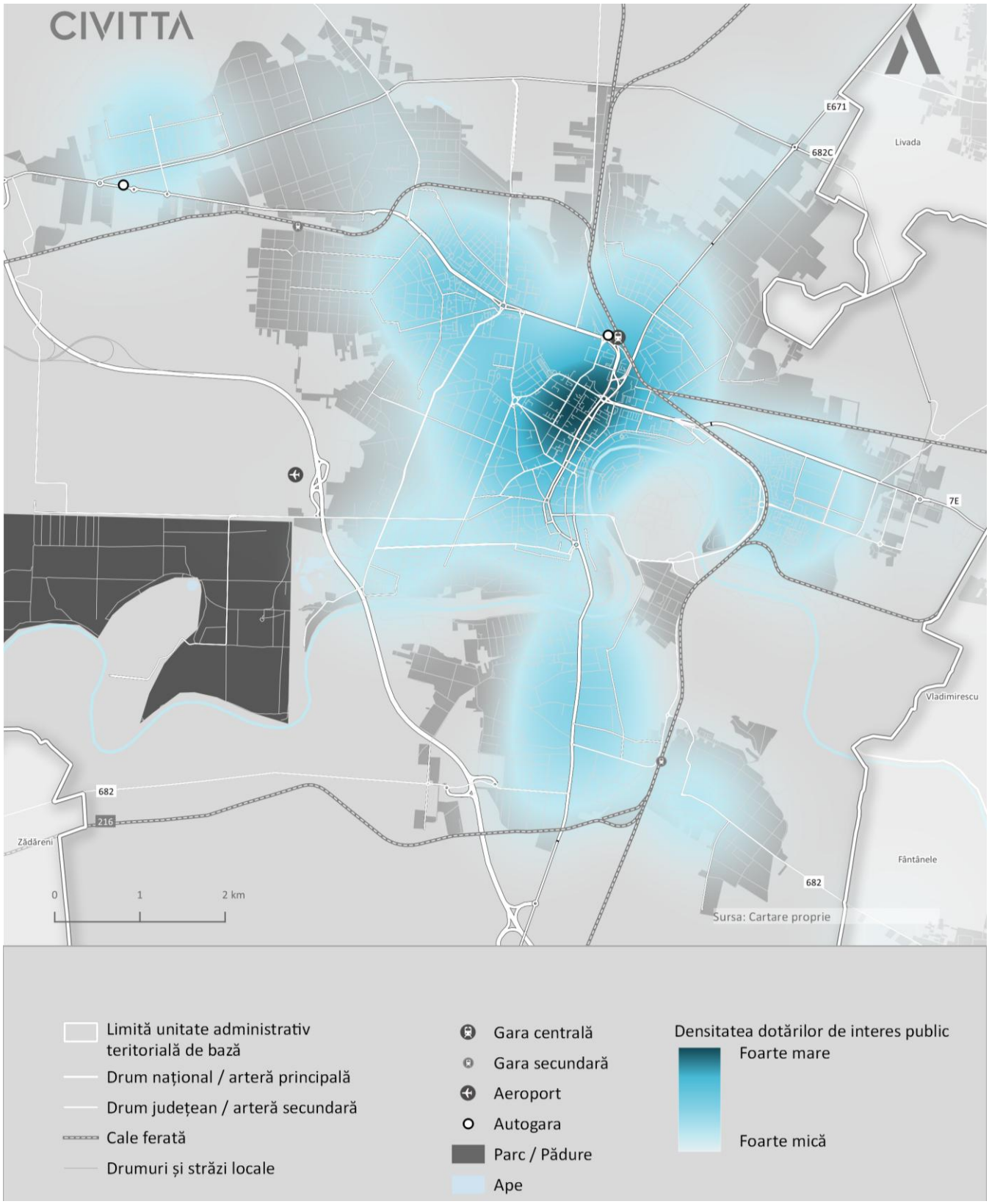
CENTRALITĂȚI ȘI ACCESUL LA DOTĂRI DE INTERES PUBLIC| La nivelul municipiului Arad se evidențiază zona centrală care definește centralitatea[28] principală a orașului, fiind traversată de cele două axe principale ale orașului (pe direcțiile Nord-Sud și Est-Vest). Această zonă concentrează cea mai mare varietate și cel mai mare număr de obiective de interes cotidian, cu rol local, județean sau chiar regional (de la instituții de învățământ la unități comerciale etc), și se întinde dinspre zona centrului istoric până în zona Gării Arad, respectiv a Spitalului Clinic Județean de Urgență.

În plus față de această centralitate puternică, se identifică la nivelul întregului municipiu și o serie de centralități secundare. Fiind de dimensiuni reduse, prin comparație cu zona centrală, acestea se compun din grupări de diferite tipuri: fie concentrează unități de învățământ, fie centre comerciale. Cu toate că acestea sunt destul de răspândite, există cartiere care nu beneficiază de astfel de zone, ceea ce atrage atenția asupra nevoii de a asigura (mai ales în zonele periferice) dotări de interes cotidian, implicit de a dezvolta noi centralități secundare (care să includă și dotări de agrement și dotări culturale). În acest sens, se pot utiliza resursele de teren disponibile în cadrul orașului (sau chiar construcții existente ce pot fi utilizate), atât pentru a echilibra mai eficient distribuția funcțiunilor în teritoriu, cât și pentru a decongestiona zonele aglomerate din punct de vedere al traficului rutier, ce afectează îndeosebi arterele principale reprezentate de axele Nord-Sud și Est-Vest.

Analizând densitatea dotărilor de interes public la nivelul întregului municipiu, se observă faptul că, în afara zonei centrale (unde densitatea este cea mai ridicată), în multe alte zone din municipiu densitatea este medie, populația având în general acces bun la dotări de proximitate și la diferite servicii. Totuși, există cartiere (sau zone din cartiere) care nu au acces facil, acestea fiind preponderent periferice: jumătatea estică a cartierului Gai, zona de nord-vest a cartierului Ion G. Duca, zona de nord-est a cartierului Grădiște, zona de vest a cartierului Bujac, zona de vest a cartierului Aradul Nou, respectiv zona de est a cartierului Sânicolau Mic.

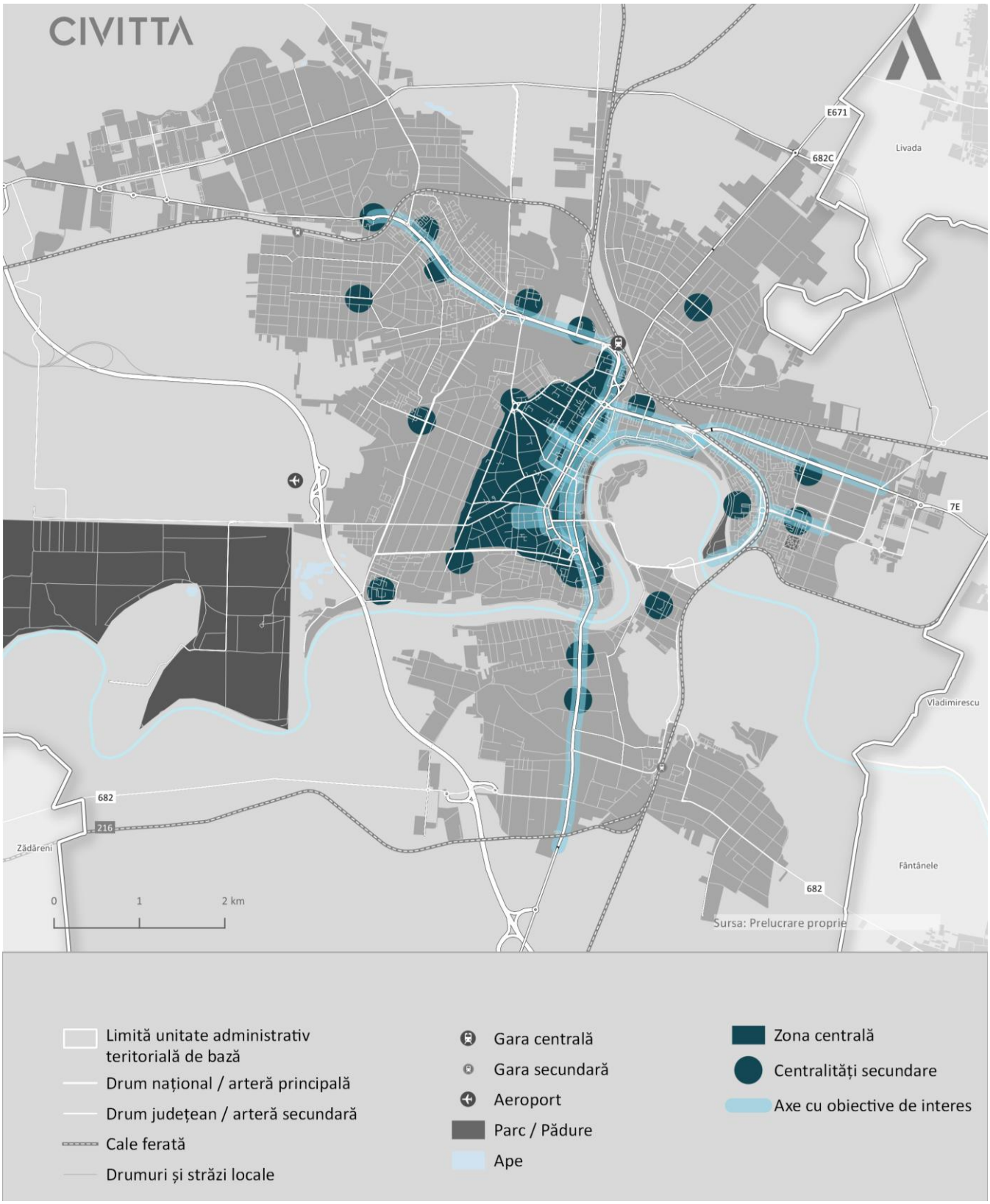
[28] Prin aceasta se înțelege un ansamblu de obiective de interes (instituții publice, unități comerciale, spații publice ample etc) care atrag atât locuitorii orașului, cât și vizitatori

FIGURA 16 DENSITATEA DOTĂRILOR DE INTERES PUBLIC DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 17 CENTRALITĂȚILE PRINCIPALE ȘI SECUNDARE ALE MUNICIPIULUI ARAD

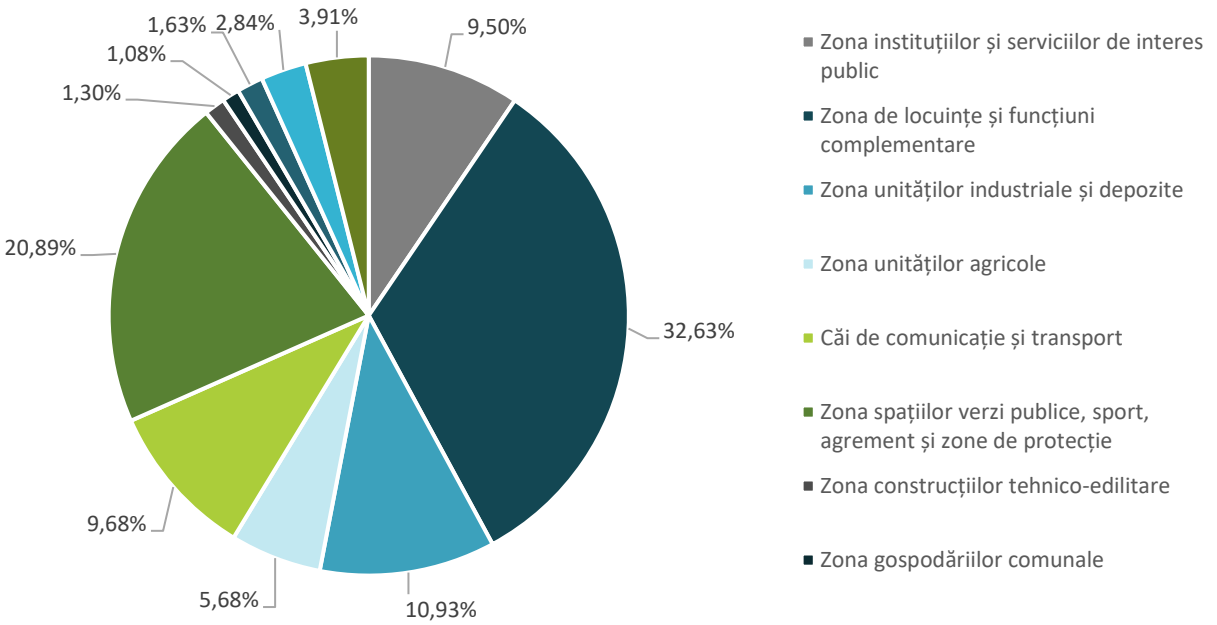

Sursa: Prelucrare proprie

BILANȚUL TERITORIAL ȘI RESURSELE DE TEREN| În ceea ce privește bilanțul teritorial, se remarcă faptul că cea mai mare pondere din suprafața totală a intravilanului unității administrativ teritoriale (aproximativ 33%) este alocată

zonei de locuințe și funcțiuni complementare, fiind urmată de zona spațiilor verzi publice, de sport, de agrement și de protecție (aproximativ 21%), respectiv de zona unităților industriale și a depozitelor (aproximativ 11%) și zona căilor de comunicație și transport (aproximativ 10%). Ca imagine de ansamblu, bilanțul teritorial este în general echilibrat (cu excepția zonei instituțiilor și serviciilor de interes public, care ar trebui să fie mai dezvoltată). De asemenea, procentul alocat activităților industriale ar putea crește, dat fiind faptul că suprafețe considerabile de teren nu sunt utilizate (de exemplu, segmente considerabile din zona cu activități industriale din nordul municipiului). Deși amplasarea dotărilor de agrement și a spațiilor verzi în teritoriu nu satisface condiția de asigurare a dotărilor de proximitate în toate cartierele orașului (cea mai dezvoltată astfel de concentrare de funcțiuni este în lungul malului râului Mureș, lângă zona centrală), se remarcă un procent ridicat la nivel general al acestor zone. Ca element de potențial, se observă faptul că terenurile neproductive (sau utilizate ocazional pentru agricultură) cumulează un procent de aproximativ 4%, aceste zone putând fi valorificate în vederea unei gestionări cât mai eficiente a zonelor funcționale privite drept componente ale întregului sistem urban și a relațiilor dintre acestea.

FIGURA 18 BILANȚUL TERITORIAL EXISTENT LA NIVELUL INTRAVIALNULUI MUNICIPIULUI ARAD, 2014

Sursa: Actualizarea Planului Urbanistic General al municipiului Arad – conform Contractului nr. 12054/26.02.2014 (https://docplayer.gr/67347425-Titlu-proiect-actualizare-plan-urbanistic-general-al-municipiului-arad.html)

Totodată, după cum a fost menționat anterior, zona cu activitate industrială din nordul municipiulu dispune de resurse considerabile de teren, acestea fiind de tipul brownfield (aproximativ 58 ha). Deși acestea prezintă un potențial sporit de a fi utilizate pentru noi dezvoltări și/sau dotări din perspectiva localizării în oraș (accesibilitate sporită, dat fiind faptul că se află în proximitatea celor două axe principale; amplasarea favorabilă în apropierea zonei centrale), este important de făcut distincția și de menționat nivelul de atractivitate mai scăzut al intervențiilor de acest tip pentru investitori, prin comparație cu terenurile de tip greenfield [29]. Cauza o reprezintă costurile mai ridicate pentru a interveni în cadrul terenurilor de tip brownfield, care de cele mai multe ori necesită intervenții complexe de decontaminare a solului [30] sau demolări. Cu toate acestea, prezența fostelor zone industriale prezintă și avantaje prin asigurarea, în cele mai multe dintre cazuri, a infrastructurii tehnico-edilitare, ceea ce poate compensa o bună parte din investiție și, în consecință, anumite proiecte să devină fezabile. Așadar, resursele de teren din această zonă pot fi folosite pentru dezvoltări care ar fi de interes pentru cartierele învecinate cu acces

[29] Resursă de teren (de obicei fără construcții și, de multe ori, fără infrastructură tehnico-edilitară)
[30]https://www.investopedia.com/ask/answers/043015/what-difference-between-green-field-and-brown-field-investment.asp

dificil la diferite tipuri de dotări (de exemplu, cartierele Gai și Grădiște). Conform PUG în vigoare, reglementările propuse vizează amenajarea unei zone mixte (locuințe și servicii).

O altă resursă de teren importantă la nivelul municipiului este și cea asociată malului râului Mureș, pe toată lungimea acestuia din jurul Cetății Aradului (în special partea dinspre zona centrală și cea dinspre cartierul Micălaca). În acest spațiu soluția cea mai potrivită, raportată la nevoile orașului, este de a amenaja spații publice, zone verzi (grădini, scuaruri, parcuri), ce ar trebuie proiectate în contextul unui sistem de spații care să definească axa verde dintre această zonă și Pădurea Ceala, respectiv zona Lunca Mureșului (în prezent, a fost amenajată o pistă de biciclete care să ajungă până la pădurea Ceala, fiind realizată în continuarea celei existente) [31]. Totodată, zona cetății reprezintă o resursă de teren foarte valoroasă, care poate să găzduiască diferite activități (fie culturale, fie să devină un parc tematic etc.), ceea ce ar putea fi posibil prin cedarea acestui teren, care în prezent este administrat de Ministerul Apărării Naționale, către Primăria Municipiului Arad. Această măsură este cu atât mai justificată, cu cât inclusiv prin PUG se propune ca această zonă să fie de tip mixt, prin amenajarea de spații verzi publice de recreere, de agrement, de sport, de plantații de aliniament și de zone de servicii.

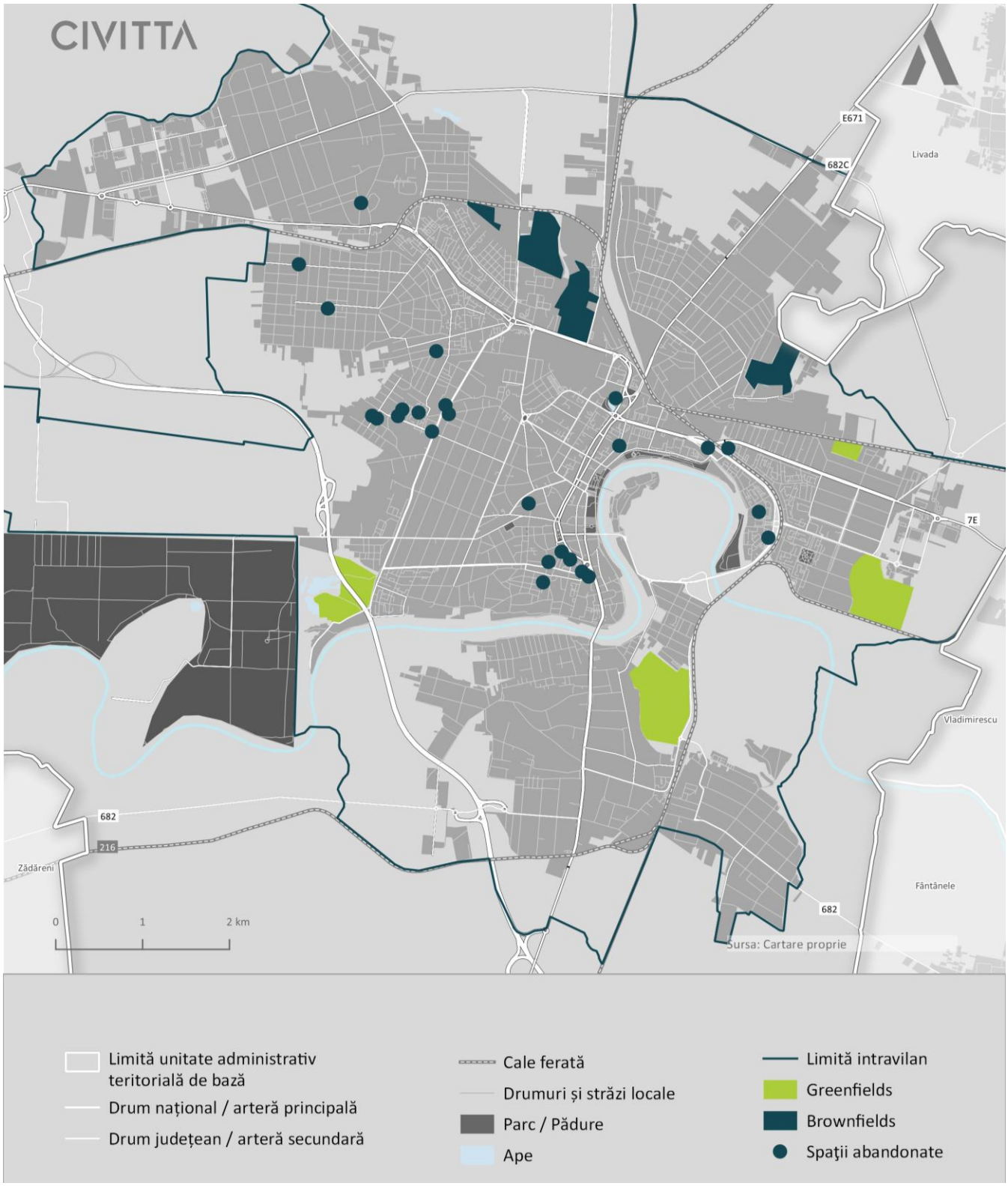
De asemenea, în zona cartierului Alfa care se află în vestul municipiului, după autostrada A1, se regăsește un teren generos (în proximitatea străzii Mărului), de tip greenfield (aproximativ 2,2 ha). Prin Programul Operațional Regional 2014-2020 a fost propusă realizarea proiectului referitor la Revitalizarea Zonei Strada Mărului și Amenajarea ca Zonă de Agrement (cod SMIS 127360), care are ca scop creșterea suprafețelor verzi, satisfacerea nevoii de agrement și de recreere a populației urbane și reducerea nivelului de poluare, îmbunătățirea aspectului estetic al municipiului Arad și crearea de alternative recreaționale pentru populația deservită. Astfel se află în implementare realizarea a 2 terenuri de fotbal, a 3 terenuri multifuncționale, a unui teren de baschet, a unui teren de tenis, a 2 zone de leagăne pentru copii, a unei zone împădurite de camping pentru grătar, a 2 parcuri chinologice și realizarea de alei, piste de biciclete, luciu de apă, parcări, a unei zone administrative, a unui drum de acces auto și a împrejmuirilor [32]. Alte 2 resurse generoase de teren de tip greenfield sunt și cel din sudul cartierului Subcetate (aproximativ 53 ha) și din sud-estul cartierului Micălaca (aproximativ 36 ha).

Se mai remarcă o serie de rezerve de teren de mici dimensiuni (în general sunt spații abandonate, îndeosebi în zone din cartierele Gai și 6 Vânători) dispersate pe întreg teritoriul municipiului, care sunt de fapt spații publice neamenajate. Acestea pot fi valorificate prin revitalizarea/regenerarea spațiului în scopul de a deveni atractive pentru comunitate, putând lua forma unor scuaruri, piațete, locuri de joacă pentru copii, zone de sport etc.

[31] Există în stadiul de SF un proiect ce vizează amenajarea și punerea în valoare a malurilor râului Mureș pe tronsonul cuprins între parcul Europa (din nordul cetății Aradului) și podul Decebal

[32] http://www.primariaarad.ro/html/ron/infoeuropa/Descrierea_proiectului_RevitZonaMarului.pdf

FIGURA 19 LOCALIZAREA RESURSELOR DE TEREN (DE TIP BROWNFIELD ȘI GREENFIELD)

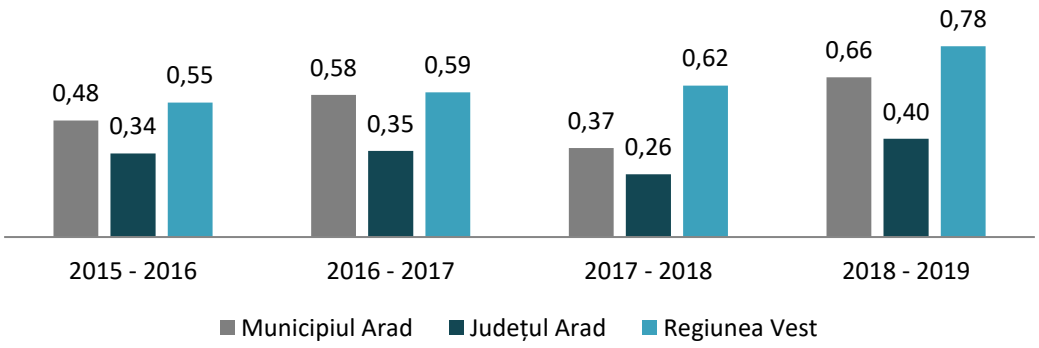
Sursa: Prelucrare proprie

2.1.2. LOCUIRE

La nivelul municipiului Arad zonele rezidențiale ocupă cel mai mare procent ca suprafață din totalul intravilanului, locuințele individuale reprezentând principala tipologie de locuire (din procentul total al zonelor de locuire, acestea ocupă 87%).

Cu referire la fondul de locuințe, se observă faptul că în ceea ce privește evoluția dintre anii 2015 și 2019, aceasta înregistrează o tendință ușor ascendentă la nivelul municipiului (creștere de 2,1% [33]). Comparând această valoare cu cea de la nivel regional, se observă faptul că sunt destul de apropiate (2,6% [34]), dar față de cea județeană (1,4%) este ceva mai ridicată. Din totalul de locuințe înregistrat în anul 2019 în municipiu, 98,8% erau în proprietate privată. Analizând evoluția procentuală asociată fiecărui an din intervalul analizat (2015-2019), se remarcă o fluctuație scăzută, astfel că cea mai mare valoare asociată dezvoltării fondului construit a reprezentat-o creșterea de 0,7% între anii 2018 și 2019 (și cea mai mică de 0,4% între anii 2017 și 2018). La nivel de regiune, cea mai mare creștere s-a remarcat, de asemenea, între anii 2018 și 2019 (0,8%), pe când la nivel de județ, procentul s-a menținut în limite foarte apropiate (fluctuații între 0,3% și 0,4%) pe parcursul celor 5 ani. Unul dintre motivele pentru care valorile înregistrate în Arad prin comparație cu cele de la nivel regional sunt mai scăzute, este că municipiul Timișoara este cel care menține aceste procente ridicate, dat fiind faptul că dezvoltările imobiliare sunt de o amploare mai mare.

FIGURA 20 EVOLUȚIA PROCENTUALĂ A FONDULUI DE LOCUINȚE PENTRU FIECARE AN ANALIZAT, %, 2015-2019

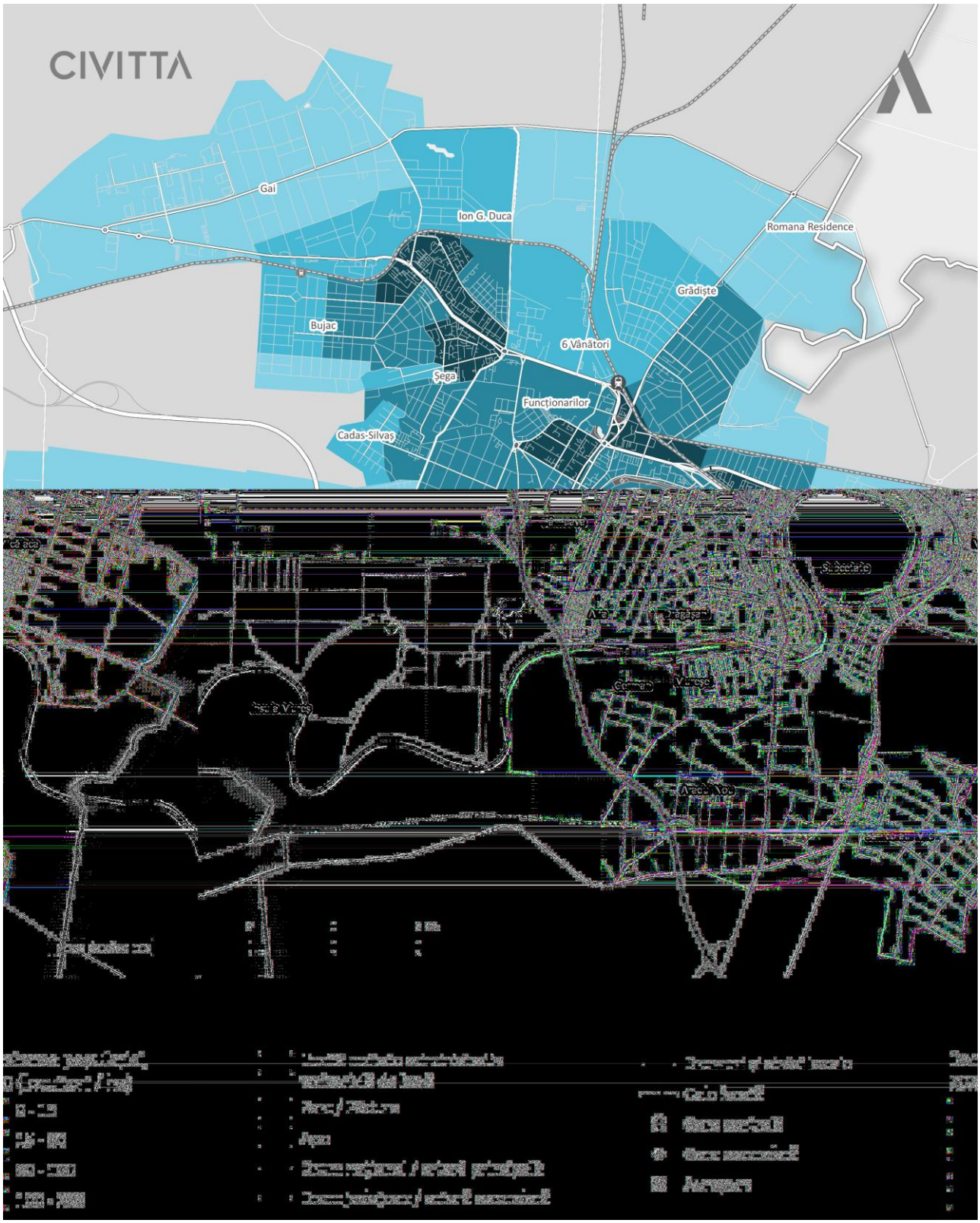
Sursa: Baza de date INSSE Tempo Online

Din suprapunerea dintre zonele de expansiune (reprezentate pentru fiecare dintre anii 2006, 2012 și 2020) și zonele de locuire individuală și colectivă identificate la nivelul anului 2021 (Figura 12), se remarcă faptul că în general nu s-au realizat extinderi majore în ultimii 10 ani. Dintre puținele extinderi considerabile de acest tip, cele mai întinse zone se localizează: în zona de sud-est a municipiului (pe malul râului Mureș, de-a lungul străzii Renașterii), în zona de nord a cartierului Micălaca (delimitată de străzile Păstorului la vest, Lipovei la sud și Constanța la est), respectiv în vestul cartierului Aradul Nou (în nordul străzii Câmpia Turzii și zona delimitată de strada Arhitect Milan Tabacovici la nord, strada Colonel Alexandru Lacu la vest și orientativ strada Colonel Ștefan Rene Mihăilescu la sud).

Densitatea populației din municipiul Arad diferă de la zonă la zonă, cele mai ample și densificate fiind în cartiere precum Alfa, Șega, Ion G. Duca, și Micălaca , dar și în areale din zona de nord a centrului municipiului(valori de peste 100 locuitori/ha) – locuințe colective. În ceea ce privește cartierele de locuințe individuale, cele mai întinse areale ca suprafață și care prezintă densități mari sunt în cadrul cartierelor Grădiște, Drăgășani, Pârneava, Șega, Bujac, Funcționarilor, dar și în zona de centru.

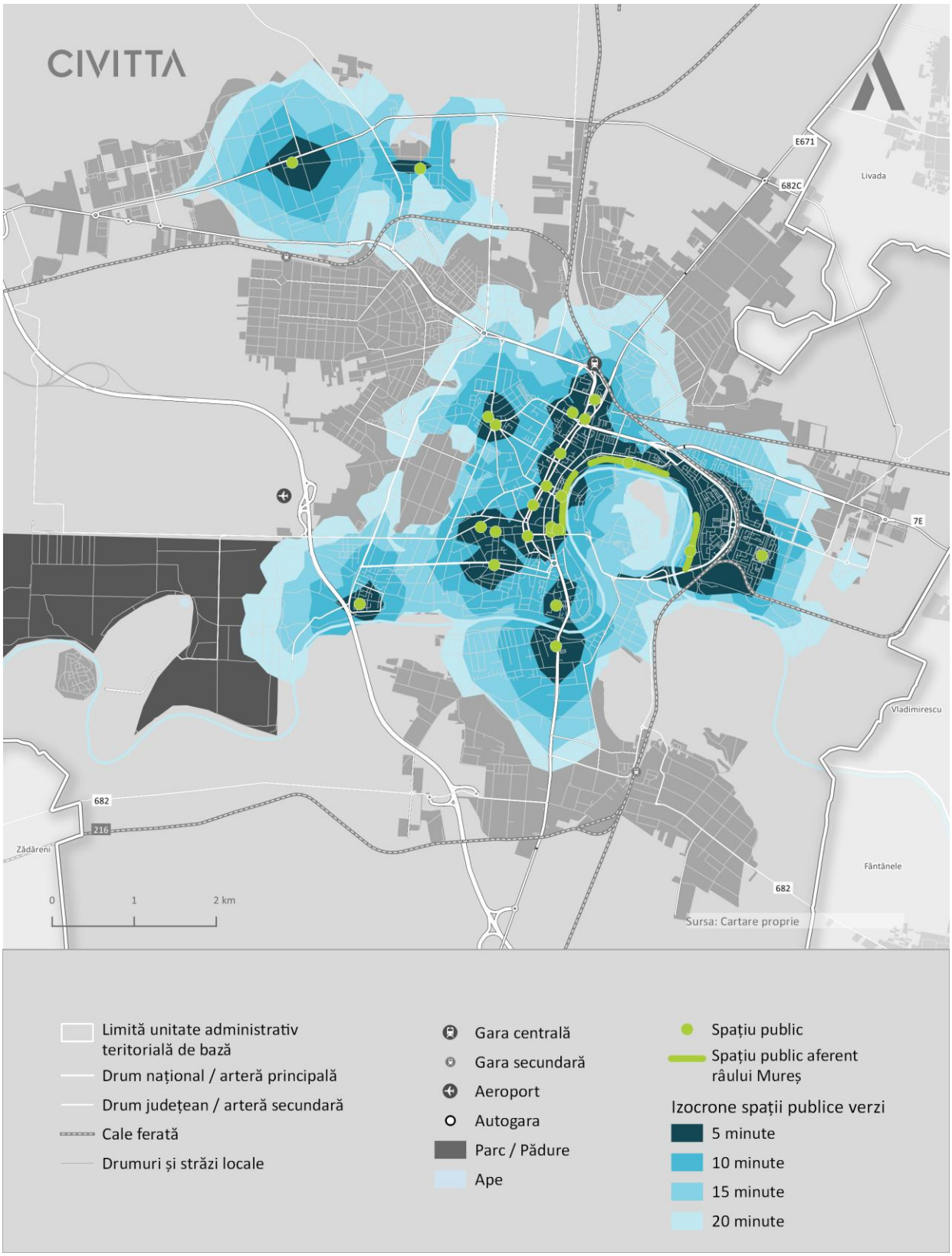
[33] Baza de date INSSE Tempo Online
[34] Baza de date INSSE Tempo Online (calcul realizat cu date disponibile pentru mediul urban de rezidență)

FIGURA 21 DENSITATEA POPULAȚIEI DIN MUNICIPIUL ARAD, 2020

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 22 IZOCRONELE SPAȚIILOR PUBLICE VERZI DIN MUNICIPIUL ARAD

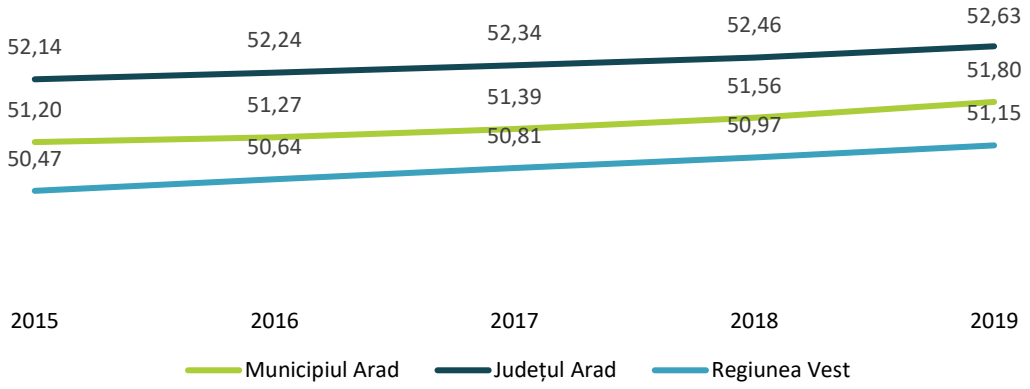
Sursa: Prelucrare proprie

Dat fiind faptul că accesul populației la spațiile publice verzi este cu prioritate necesar, acestea fiind printre cele mai importante din perspectiva dotărilor de proximitate, în cadrul cartogramei anterioare sunt prezentate

izocronele de accesibilitate de până la 20 de minute (mers pe jos). Așadar, în ceea ce privește accesul la aceste spații, accesibilitatea cea mai îngreunată (se depășesc 20 de minute de mers pe jos) este în cazul următoarelor zone: cartierul Sânicolau Mic, cea mai mare parte a cartierului Aradul Nou (cu excepția zonei de nord a acestuia), centrul cartierului Pârneava și zona din vestul acesteia, întregul cartier Bujac, cea mai mare parte din cartierul Cadaș-Silvaș, o mare parte din jumătatea estică a cartierului Ion G. Duca, întregul cartier 6 Vânători, cea mai mare parte din cartierul Grădiște (cu excepția zonei de sud-vest a acestuia), respectiv zona de est a cartierului Micălaca. Astfel, în cazul acestor zone este necesar să se realizeze intervenții de regenerare/amenajare a spațiilor publice verzi (inclusiv prin folosirea în acest scop a resurselor libere de teren) pentru a putea spori accesul la aceste dotări.

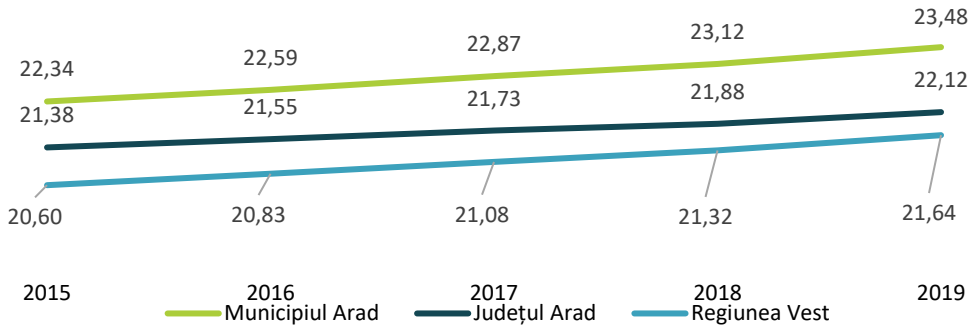
Suprafața locuibilă raportată la locuință în ceea ce privește municipiul Arad a înregistrat o evoluție ascendentă în perioada dintre anii 2015-2019 (de la 51,20 mp la 51,80 mp). Această tendință este similară cu situația observată la nivelul atât al județului Arad, cât și la nivel de regiune. Comparând cu situația la nivel național pentru anul de referință 2019, valoarea înregistrată de municipiul Arad este mai mare - de 47,73 mp/locuință.

FIGURA 23 EVOLUȚIA SUPRAFEȚEI LOCUIBILE PE LOCUINȚĂ, MP, 2015-2019

Sursa: Baza de date INSSE Tempo Online

FIGURA 24 EVOLUȚIA SUPRAFEȚEI LOCUIBILE PE LOCUITOR, MP, 2015-2019

Sursa: Baza de date INSSE Tempo Online

Se observă faptul că suprafața locuibilă raportată la locuitor a înregistrat, de asemenea, o evoluție ascendentă pentru municipiul Arad (de la 22,34 la 23,48 mp – creștere de 1,14 mp/locuitor). Deși creșterile la nivel de județ și regiune nu sunt la fel de mari ca în cazul municipiului, acestea sunt destul de similare (diferențe între anul 2015 și anul 2019 de 0,74, respectiv 1,04 mp). Pentru anul de referință 2019, valoarea înregistrată în cazul municipiului Arad este de 23,48 mp/locuitor, mai mare prin comparație cu cea de la nivel național, care este de 19,59 mp/locuitor.

Creșterea constantă a suprafeței locuibile pe locuitor pentru toate scările teritoriale se observă de peste 10 ani, deși doar din anul 2011 valorile au depășit pragul minim de 18 mp/locuitor [35] precizat în cadrul Legii Locuinței nr. 114/1996.

TABEL 4 INDICATORI AI CALITĂȚII LOCUIRII ÎN MUNICIPIUL ARAD ȘI PRINCIPALELE ORAȘE CONCURENTE DIN ZONA DE VEST A ȚĂRII, MP, 2019

MUNICIPIU	SUPRAFAȚĂ LOCUIBILĂ/LOCUINȚĂ	SUPRAFAȚĂ LOCUIBILĂ/LOCUITOR
Municipiul Arad	51,80	23,48
Municipiul Timișoara	53,90	23,65
Municipiul Oradea	47,80	19,92

Sursa: Baza de date INSSE Tempo Online

Analizând situația prin comparație cu alte orașe de reper din zona de vest a țării, se observă că valorile sunt asemănătoare cu cele înregistrate în municipiile Timișoara și Oradea. În cazul ambilor indicatori, municipiul Arad se află peste cei calculați la nivelul municipiului Oradea, dar sub cei calculați la nivelul municipiului Timișoara.

Indicatorul referitor la numărul mediu de persoane pe locuință este disponibil având la bază datele colectate la realizarea recensământului populației, astfel că ce cel mai recent an de referință este 2011. În cazul municipiului Arad valoarea este de 2,40 persoane/locuință, aceasta fiind sub cea județeană (2,70) și cea națională (2,66).

În ceea ce privește gradul de dotare a locuințelor cu instalații tehnico-edilitare și dependințe, cele mai recente date disponibile sunt, de asemenea, colectate la recensământul populației în anul 2011. Situația în municipiul Arad pentru fiecare tip de dotare este prezentată în tabelul următor:

TABEL 5 DOTAREA LOCUINȚELOR CONVENȚIONALE CU INSTALAȚII ȘI DEPENDINȚE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI PRINCIPALELE ORAȘE CONCURENTE DIN ZONA DE VEST A ȚĂRII, %, 2011

MUNICIPIU	NR. LOCUINȚE	LOCUINȚE CARE DISPUN DE:			LOCUINȚE CARE AU:		
		ALIMENTARE CU APĂ ÎN LOCUINȚĂ (% față de total)	INSTALAȚIE DE CANALIZARE ÎN LOCUINȚĂ [36] (% față de total)	INSTALAȚIE ELECTRICĂ (% față de total)	ÎNCĂLZIRE CENTRALĂ [37] (% față de total)	BUCĂTĂRIE ÎN LOCUINȚĂ (% față de total)	BAIE ÎN LOCUINȚĂ (% față de total)
Mun. Arad	74.970 (100 %)	95,2 %	93,9 %	98,3%	81,9 %	94,5 %	91,6 %
Mun. Timișoara	131.370 (100 %)	98,4 %	98,4 %	98,9 %	91,1 %	96,4 %	96,6 %
Mun. Oradea	84.710 (100 %)	98 %	97,7 %	98,9 %	87,9 %	96,8 %	96,5 %

Sursa: RPL 2011

Prin comparație cu cele 2 municipii concurente, municipiul Arad înregistrează valori mai scăzute ale ponderilor din perspectiva dotării locuințelor convenționale cu instalații și dependințe din numărul total al acestora, ceea ce atrage atenția necesității dezvoltării acestora în vederea atingerii nivelului minim de confort al locuitorilor.

[35] Se consideră suprafață locuibilă suprafața desfășurată a încăperilor de locuit (cuprinde suprafața dormitoarelor și a camerei de zi)
[36] Care dispun instalații de canalizare la o rețea publică, la un sistem propriu sau altă situație
[37] Termoficare și centrală termică proprie

Așadar, calitatea locuirii reprezintă un concept foarte important, ce face obiectul unei analize foarte complexe, aceasta fiind posibilă prin examinarea unei serii de caracteristici fizice și sociale ale mediului locativ și vecinătatea sa [38]. Acest concept are la bază analiza unor atribute de ordin atât cantitativ, cât și calitativ. Totuși, în această evaluare a factorilor de calitate determinanți, o importanță mai mare se acordă aspectelor calitative (de exemplu, aprofundarea cunoștințelor legate de calitatea mediului rezidențial endogen și exogen, legate de locuințe în sine și caracteristicile acestora – psiho-sociale și spațiale [39]). Având în vedere nivelul de complexitate al unei astfel de analize, pentru care sunt necesare studii aprofundate orientate către dimensiuni clare ale calității locuirii (care să aibă la bază metodologii și standarde clare de evaluare), și lipsa accesului la un set mai cuprinzător de indicatori statistici, aceasta s-a realizat în baza unor limitări.

În ceea ce privește noile dezvoltări rezidențiale, se observă faptul că în ultimii 10 ani acestea s-au realizat sub forma unor inserții în cadrul țesutului construit existent, aceasta fiind dovada unei dezvoltări planificate prin ocuparea spațiilor libere din interiorul municipiului, fără a fi nevoie de extinderi ale intravilanului. Această tendință este ilustrată în cadrul cartogramei anterioare, unde, pe baza informațiilor disponibile pe site-ul https://www.imobiliare.ro/, au fost cartate dezvoltările rezidențiale amintite.

Totodată, la nivelul municipiului există și locuințe sociale și de tip ANL (pentru tineri). La nivelul anului 2019 se doreau a fi construite/erau deja în proces de construire un număr de 128 de apartamente tip ANL [40], pentru acestea fiind predate deja amplasamentele către ANL. Totuși, cele care există în prezent au un grad de ocupare de 100% (compartimentare cu 1 și 2 camere) și se află în cartierul Micălaca (zonele de est și sud). Referitor la locuințele sociale există 459 de apartamente la nivelul întregului municipiu, având un grad de ocupare de 100% (compartimentare cu 1, 2, 3 și 4 camere). Acestea sunt localizate în cartierele Sânnicolau Mic (zona de nord și de sud-vest), Gai (zona de sud) și Confecții (zona de sud). La nivelul anului 2020 au fost solicitate 31 de cereri pentru atribuirea unei locuințe sociale, cu mult mai puține față de anul 2019 când s-au înregistrat 127 [41].

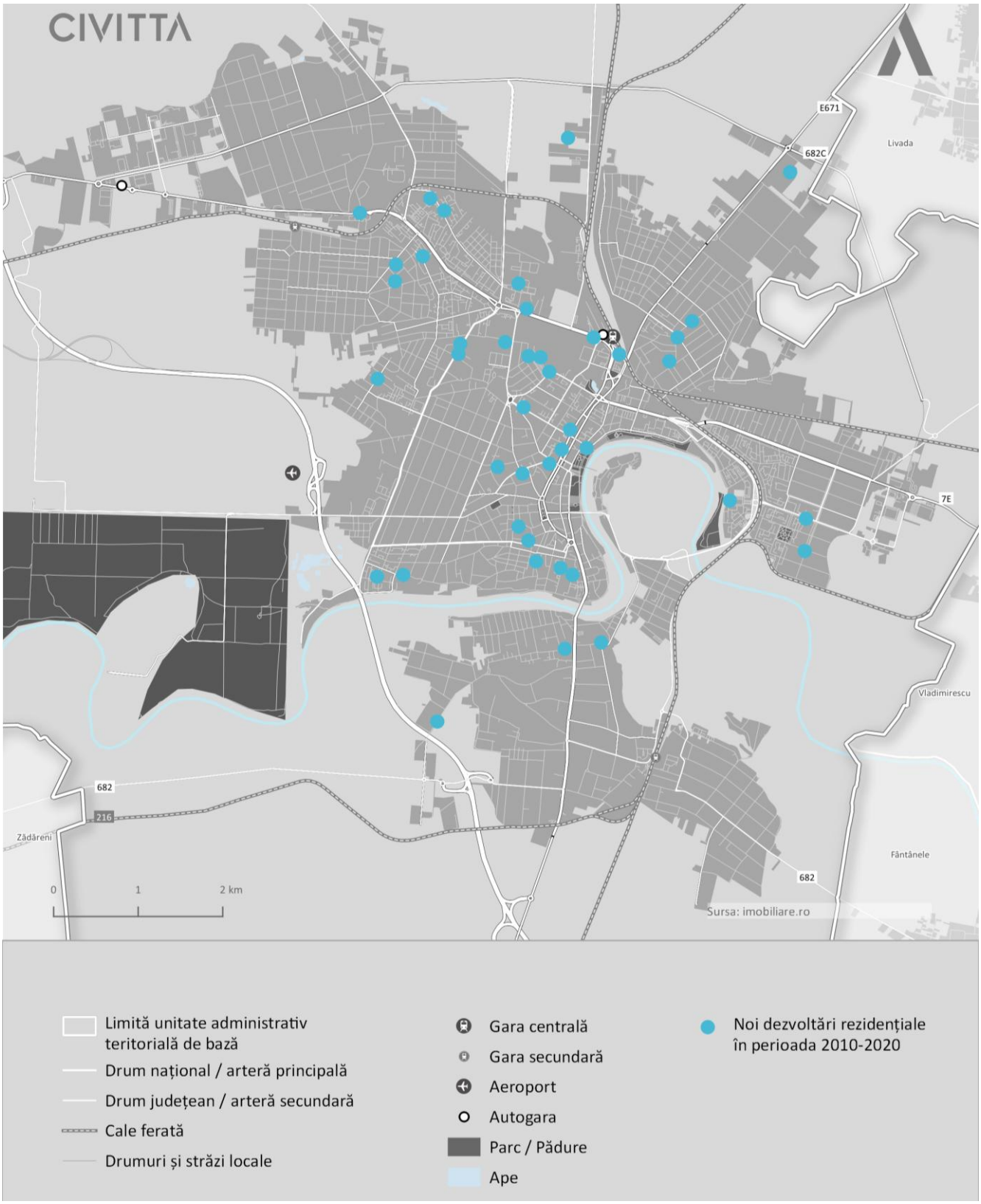
[38] Uehara, 1994

[39] Vâlceanu, G.D., Zulaica, L. (2012) 'Indicele calității locuirii – instrument de evaluare a calităţii locuirii urbane' [online]. Disponibil la: https://www.researchgate.net/publication/264889414_Indicele_calitatii_locuirii_-_instrument_de_evaluare_a_calitatii_locuirii_urbane (accesat la data de 2020)

[40] Blocurile 2 A, 2 B, 2 C şi 6 AB, dintre care 2 A şi 2 B (44 apartamente) au termen de finalizare în trimestrul I al anului 2021

[41] Au fost atribuite 90 de locuințe

FIGURA 25 LOCALIZAREA NOILOR DEZVOLTĂRI REZIDENȚIALE DIN PERIOADA 2010-2020

Sursa: Prelucrare proprie

2.1.3. SPAȚII PUBLICE ȘI SPAȚII VERZI

În cadrul acestui capitol vor fi tratate două componente principale, și anume rețeaua majoră de spații publice și rețeaua de spații verzi.

2.1.3.1. SPAȚII PUBLICE

Spațiile publice din cadrul municipiului Arad pot fi clasificate din perspectiva configurării spațiale în următoarele tipologii:

- Cele de tip suprafață – pot fi parcuri, grădini sau alte tipuri de spații publice de mari dimensiuni;
- Cele de tip punct – pot fi scuaruri, piețe sau alte tipuri de spații publice de mici dimensiuni;
- Cele de tip linear – pot fi bulevarde, străzi care dispun de zone pietonale generoase și care sunt flancate total sau parțial de diferite obiective de interes.

Ca remarcă generală, se poate observa faptul că, în ceea ce privește primele două categorii, acestea se localizează în teritoriu, în cea mai mare parte, după cum urmează: spațiile de tip suprafață, care se desfășoară pe suprafețe mari de teren, se află în lungul axei Nord-Sud (în diferite cartiere sau chiar în zona centrală), pe când spațiile de tip punct, care sunt de mai mici dimensiuni, se află îndeosebi în zona centrului vechi, dat fiind faptul că în această zonă țesutul este de tip organic, iar această tramă a generat de-a lungul timpului spații interstițiale ce au fost amenajate sub formă de spații publice.

Culoarul verde asociat malului râului Mureș prezintă o serie de spații publice de tip suprafață, acestea fiind parcurile Copiilor, Mihai Eminescu, Europa și Aventura Copiilor. Alte astfel de spații se regăsesc în cadrul cartierelor, după cum urmează: parcul Pădurice (lângă catedrala „Sfânta Treime”), parcul Caius Iacob (lângă Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări „Caius Iacob”), parcul 23 August (cartierul Micălaca) și parcul Alfa (cartier Faleza Sud). Se remarcă astfel nivelul redus de accesibilitate pentru locuitorii din cartierele periferice (precum Aradul Nou, Bujac etc) la astfel de spații.

Spațiile publice de tip punct ce se regăsesc în general în zona centrală iau forma unor piețe, piațete, scuaruri sau chiar piețe agroalimentare, printre care menționăm Piața Avram Iancu, Piața Catedralei etc. Se remarcă în această zonă chiar un ax format din piețe/parcuri, două dintre acestea (Piața Avram Iancu și Piața Catedralei) fiind legate de o stradă pietonală, iar a treia (Parcul Reconcilierii) prezintă potențial de a fi, de asemenea, conectată. Deși în număr mai mic, se observă inclusiv în unele cartiere de locuințe astfel de spații, care sunt locuri de joacă, piețe agroalimentare etc (de exemplu în cartierul Grădiște, cartierul Gai, cartierul Ion G. Duca).

Spațiile publice de tip linear se identifică la nivelul municipiului în special în lungul axei Nord-Sud (calea Romanilor, Piața Avram Iancu, bulevardul Revoluției) și de-a lungul unor străzi localizate în zona centrală. Acestea sunt de regulă zone atractive, unde există activitate intensă, dat fiind faptul că sunt zone care se asociază cu fronturi comerciale dar și cu zone pietonale generoase, bine dimensionate, respectiv cu construcții care prezintă o valoare arhitecturală deosebită. Totuși, și de-a lungul axei Est-Vest (calea Aurel Vlaicu și calea Iuliu Maniu) există segmente care pot fi considerate ca având rol de spații publice lineare dat fiind faptul că de-a lungul acestora se regăsesc o multitudine de unități comerciale și de alimentație publică, fiind totodată și principalele zone de acces către alte spații publice de mici dimensiuni din incintele cartierelor de locuințe colective amplasate pe această axă.

În ceea ce privește legătura dintre zona centrală (centrul istoric) și străzile de acces către aceasta care prezintă cel mai mare potențial de a fi valorificate din perspectiva spațiilor publice, se remarcă următoarele axe secundare:

- Piața Avram Iancu – strada Meţianu – piața Catedralei – strada Ion Rusu Şirianu – strada Csiki Gergely – parcul Reconcilierii (alternativă Turnul de Apă) → are potențial de a fi transformată în zonă pietonală (acest proces a fost deja demarat în ceea ce privește strada Meţianu);
- Piața Avram Iancu – strada Vasile Goldiș – Piața Catedralei – strada Ecaterina Teodoroiu – Parcul Reconcilierii (strada Vasile Goldiş este în momentul de față folosită preponderent pentru parcare (la stradă)

și prezintă probleme în ceea ce privește gabaritul trotuarelor (are lățimea de 1m)) → are potențial de a fi transformată în zonă pietonală [42];

- Piața Arenei – strada Preparandiei/Piața Heim Domokos – Piața Sârbească - această axă poate fi valorificată prin intervenții punctuale de sporire a nivelului de atractivitate a spațiului public [43].

De asemenea, pot fi menționate străzile Desseanu și Ion Georgescu, ce prezintă potențial de a fi supuse unui proces de pietonizare, mai ales datorită faptului că acestea dispun de câteva resurse de teren de mici dimensiuni ce pot fi amenajate ca și scuaruri. Prin soluțiile prezentate, se atrage atenția asupra nevoii de a contura un sistem de axe pietonale inclusiv pe direcția Est-Vest, care să echilibreze rolul dominant al bulevardului Revoluției și să asigure un nivel de atractivitate sporit în zona centrală.

Alte proiecte identificate ce vizează transformare unor străzi/zone sunt:

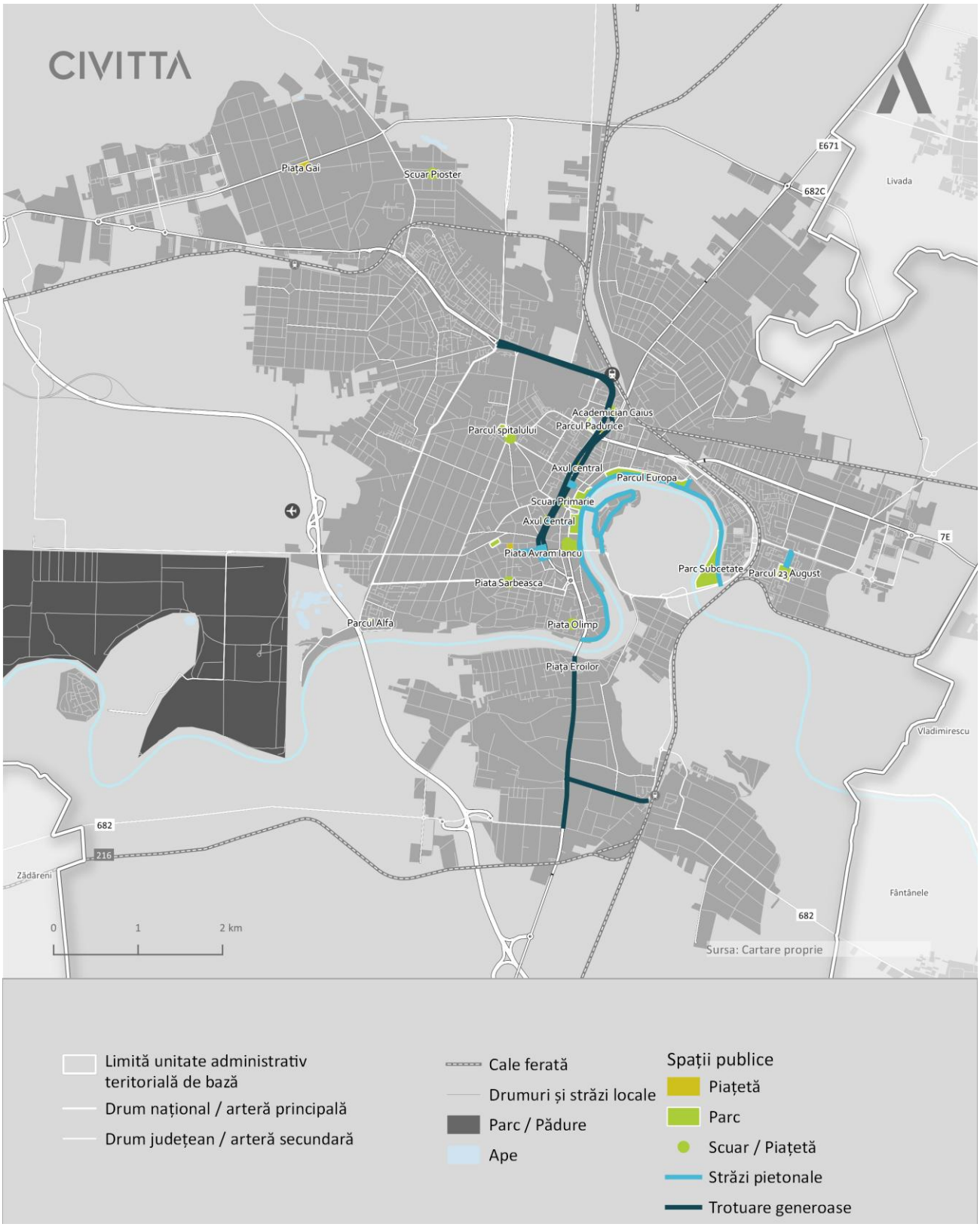
- Dezvoltarea axei pietonale Parcul Reconcilierii – strada Meținanu – Piața Avram Iancu – Cetatea Aradului pentru a deveni tronson de traseu turistic de interes european (valorificarea monumentelor aflate pe acest traseu);
- Eliberarea integrală de construcții existente a Pieței Catedralei, cu scopul de a dezvolta zone destinate pietonilor, respectiv realizarea unei conexiuni pietonale între aceasta și strada Meținanu – Piața Sârbească – Parcul Reconcilierii (realizarea inclusiv a unei parcări subterane) – această zonă se dorește a deveni viitorul pol cultural al municipiului;
- Modernizarea Pieței Avram Iancu – realizarea unei parcări subterane, amplasarea unei oglinzi de apă și a unui ansamblu de fântâni, inserția unei clădiri cu funcțiune cultural-recreativă, inserția unor terase și a vegetației decorative cu rol de protecție fonică.

La nivel general, în urma unui chestionar aplicat în anul 2019 la nivelul municipiului Arad în cazul a 1.070 de persoane, s-a remarcat faptul că cele mai multe dintre persoane au apreciat calitatea spațiilor publice ca fiind satisfăcătoare (64% din totalul respondenților) .

[42] Pentru aceasta ar fi nevoie ca strada Mihai Eminescu să fie reconfigurată pentru a putea asigura circulația rutieră pe două benzi cu dublu sens, în loc de sens unic cum este reglementată în prezent

[43] Pietonizarea nu reprezintă o soluție, dat fiind faptul că strada Preparandiei are un rol important în sistemul rutier local

FIGURA 26 REȚEAUA DE SPAȚII PUBLICE A MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

2.1.3.2. SPAȚII VERZI

Municipiul Arad deține o suprafață totală de spații verzi de 470,77 ha [44], acestea fiind clasificate conform Legii nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților [45].

TABEL 6 TIPURILE DE SPAȚII VERZI DE LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD ȘI SUPRAFEȚELE ACESTORA, HA, 2016

TIPURI DE SPAȚII VERZI	SUPRAFAȚĂ (HA)
Baze de agrement, complexuri și baze sportive	20,18
Cimitire	4,35
Condominiu	58,51
Culoare de protecție față de infrastructură	24,84
Edificii de cult	3,71
Fâșie de spațiu verde plantată	13,12
Instituții publice	9,26
Învățământ public	13,08
Muzee în aer liber	52,91
Parc, parc sportiv, parc expozițional	17,17
Protecția cursurilor de apă și a lacurilor	102,21
Scuar	91,4
Spații verzi cu caracter utilitar	55,22
Unități sanitare sau de protecție socială	4,81
TOTAL	**470,77**

Sursa: Strategia privind transformare în oraș verde a municipiului Arad

Conform OUG nr. 114/2007 pentru modificarea şi completarea OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului, este specificat pragul minim referitor la suprafața de spațiu verde pe cap de locuitor, care este de 26 mp. În cazul municipiului Arad, această valoare (raportând la populația totală după domiciliu [46]) este de 26,67 mp/cap de locuitor la nivelul anului 2019 [47], fapt datorat dezvoltării amenajării acestor tipuri de spații îndeosebi după anul 2011. Mai mult, această valoare poate crește considerabil, având în vedere faptul că încă există zone cu potențial de amenajare/valorificare, precum spațiile verzi din lungul Mureșului, respectiv resursa generoasă de teren din proximitatea străzii Mărului (cartierul Alfa). Totodată, în urma concretizării propunerii ca zona cetății Aradului să treacă în administrarea primăriei, inclusiv această zonă va putea fi luată în considerare ca spațiu verde amenajat și va putea intra în circuit turistic. În final, s-ar ajunge la o valoare a spațiilor verzi de aproximativ 34 mp/cap de locuitori. În acest sens, se remarcă inclusiv propunerea din cadrul Strategiei privind transformare în oraș verde a municipiului Arad, care vizează pentru orizontul de timp asociat anului 2025 amenajarea zonei cetății[48]. Mai mult, pentru același orizont, se propune crearea unui inel verde al Aradului, respectiv asigurarea unui spațiu verde sau a unui parc amenajat la 5 minute de mers pe jos (300 m distanță) de locuința fiecărei persoane, acțiunile vizate fiind următoarele:

- Legarea a trei parcuri (viitorul parc din zona canalului Mureșel - parcul Pădurice - parcurile existente de-a lungul Falezei Mureșului) și amenajarea unui Parc Central în zona cetății Aradului, prevăzut în Planul Urbanistic Zonal - Zona Construită Protejată – orizont 2025;

[44] Conform Strategiei privind transformare în oraș verde a municipiului Arad
[45] Ultima versiune a legii nu mai include terenurile degradate în categoria spațiilor verzi (acestea erau luate în considerare doar în cadrul primei variante din anul 2007)
[46] Baza de date INSSE Tempo Online
[47] Conform datelor disponibile pe INSSE Tempo Online, și anume suprafața spațiilor verzi centralizată pentru cele amenajate sub formă de parcuri, grădini publice sau scuaruri publice, parcele cu pomi și flori, păduri, cimitire, terenurile bazelor și amenajărilor sportive în cadrul perimetrelor construibile ale localităților, valoarea la nivelul anului 2019 este de 6,11 mp/cap de locuitor (există 109 ha în total)
[48] Care are o suprafață de 88,80 ha (cf. Strategiei privind transformare în oraș verde a municipiului Arad)

- Extinderea ștrandului Neptun – orizont 2018 depășit;
- Amenajarea scuarurilor cu valoare istorică prin plantare de garduri vii și reamenajarea lor cu gazon – orizont 2018 depășit;
- Amenajarea zonelor din imediata vecinătate a carosabilului, prin plantare de garduri vii și reamenajarea lor cu gazon – orizont 2020 depășit;
- Amenajarea spațiilor virane existente în vecinătatea instituțiilor publice, între blocurile de locuit și în zonele de case – orizont 2018 depășit;
- Amenajarea a două parcuri în Cartierele Gai și Bujac – orizont 2018 parțial depășit (realizat doar cel din cartierul Gai);
- Regenerarea urbană în municipiul Arad, proiect ce se referă la regenerarea cartierelor periferice și a celor din zona centrală prin redefinirea și modernizarea lucrărilor de urbanizare primară și secundară. Se urmărește eliminarea disfuncționalităților existente în zona blocurilor cu privire la circulația pietonală, circulația auto, asigurarea locurilor de parcare și a zonelor verzi, asigurarea spațiilor de recreere/joacă pentru copii. În cadrul proiectului se estimează o suprafață de zonă verde amenajată/remodelată de 35.560 mp – orizont 2025.

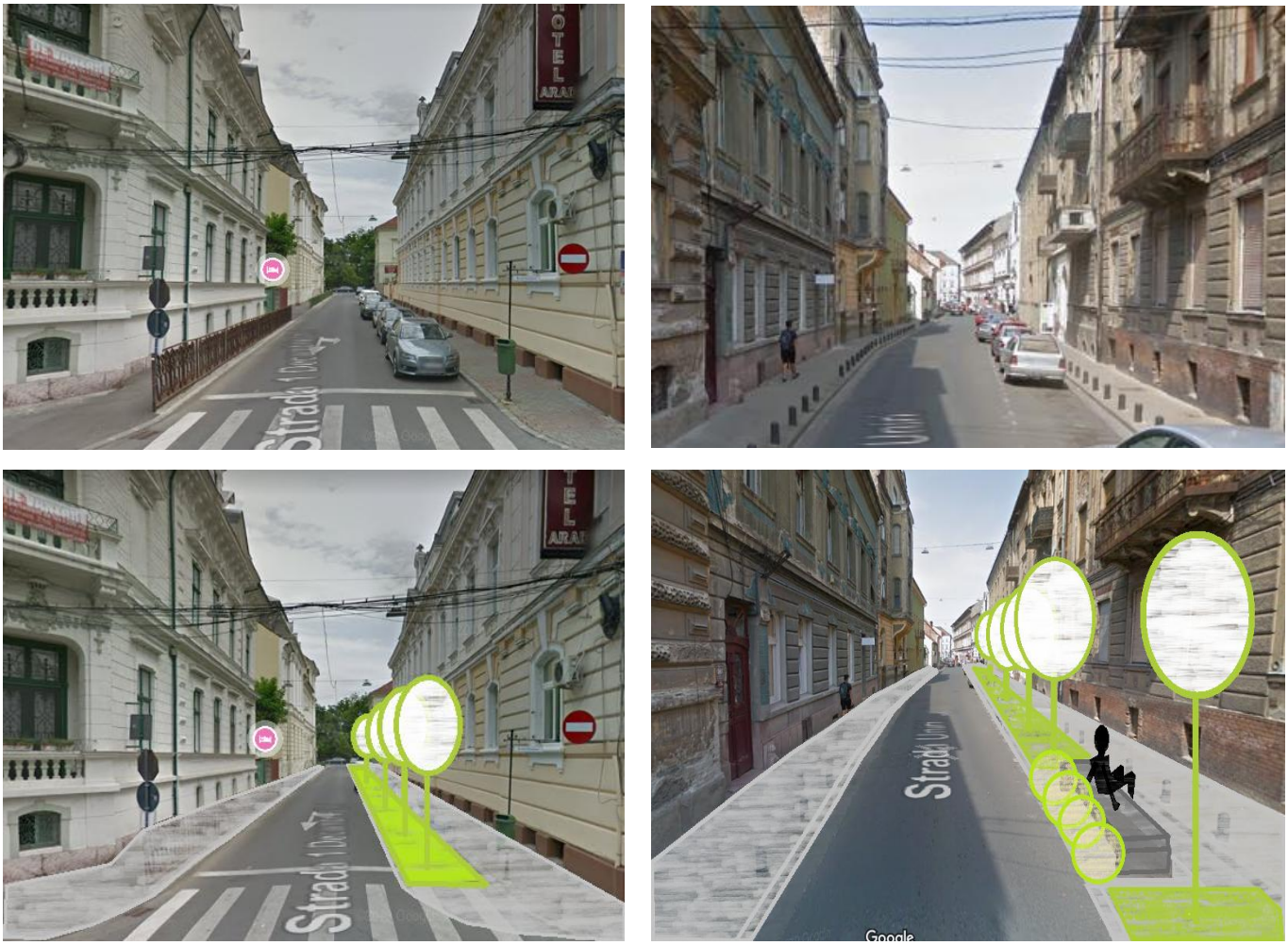
Cu excepția zonei asociate malului râului Mureș dinspre zona centrală, care beneficiază de prezența unor spații verzi amenajate de dimensiuni mari (peste 1 ha), mai există doar două parcuri (parcul Pădurice și parcul 23 August) cu suprafețe comparabile. Totuși, de-a lungul malului de râu se remarcă zone lipsite de construcții, care au rol de protecția a malului, și care prezintă potențial de a fi valorificate prin amenajarea acestora sub forma unor parcuri sau chiar grădini.

În plus față de elementele prezentate anterior, ceea ce iese în evidență din perspectiva rețelei de spații verzi la nivelul întregului municipiu este vegetația de aliniament, care se regăsește de-a lungul a aproximativ 80% dintre străzi. Acesta poate fi considerat un element distinctiv și, mai mult, atrage atenția asupra nevoii constante de toaletare a arborilor, care în multe dintre cazuri au un aspect foarte neîngrijit. De asemenea, un element complementar care ar veni în întâmpinarea utilizării sporite a acestor spații ar fi inserarea mobilierului urban acolo unde spațiul permite. Cu cât spațiile sunt mai bine definite și mai atractive pentru oameni, cu atât acestea devin mai de interes, ceea ce poate contribui inclusiv la prevenirea criminalității [49].

Axele verzi majore identificate la nivelul orașului sunt de-a lungul coridorului nord-sud reprezentat de Bulevardul Revoluției și de-a lungul culoarului pietonal reprezentat de faleza râului Mureș dinspre zona centrală. Deși cele două coridoare sunt învecinate, fiind orientate pe direcția nord-sud, legăturile dintre ele nu sunt suficient valorificate. Cu atât mai mult, se simte nevoia de a realiza conexiuni între cele două zone cu cât străzile de legătură sunt aglomerate de parcări, având totodată și trotuare înguste, ceea ce le face destul de neatractive (de exemplu strada Unirii). În acest sens, o soluție eficientă ar fi renunțarea la un rând de parcări pentru a putea face loc unor zone de repaus, sau chiar pentru amenajarea de vegetație de aliniament, respectiv extinderea profilului pietonal acolo unde este necesar. Câteva schițe ilustrative cu titlul de exemple de reconfigurare a spațiilor sunt prezentate în continuare (pentru strada 1 Decembrie 1918 – stânga și pentru strada Unirii – dreapta):

[49] Jan Gehl, Cities for People (2010)

FIGURA 27 SCHIȚE ILUSTRATIVE (SITUAȚIE ACTUALĂ ȘI PROPUNERE)

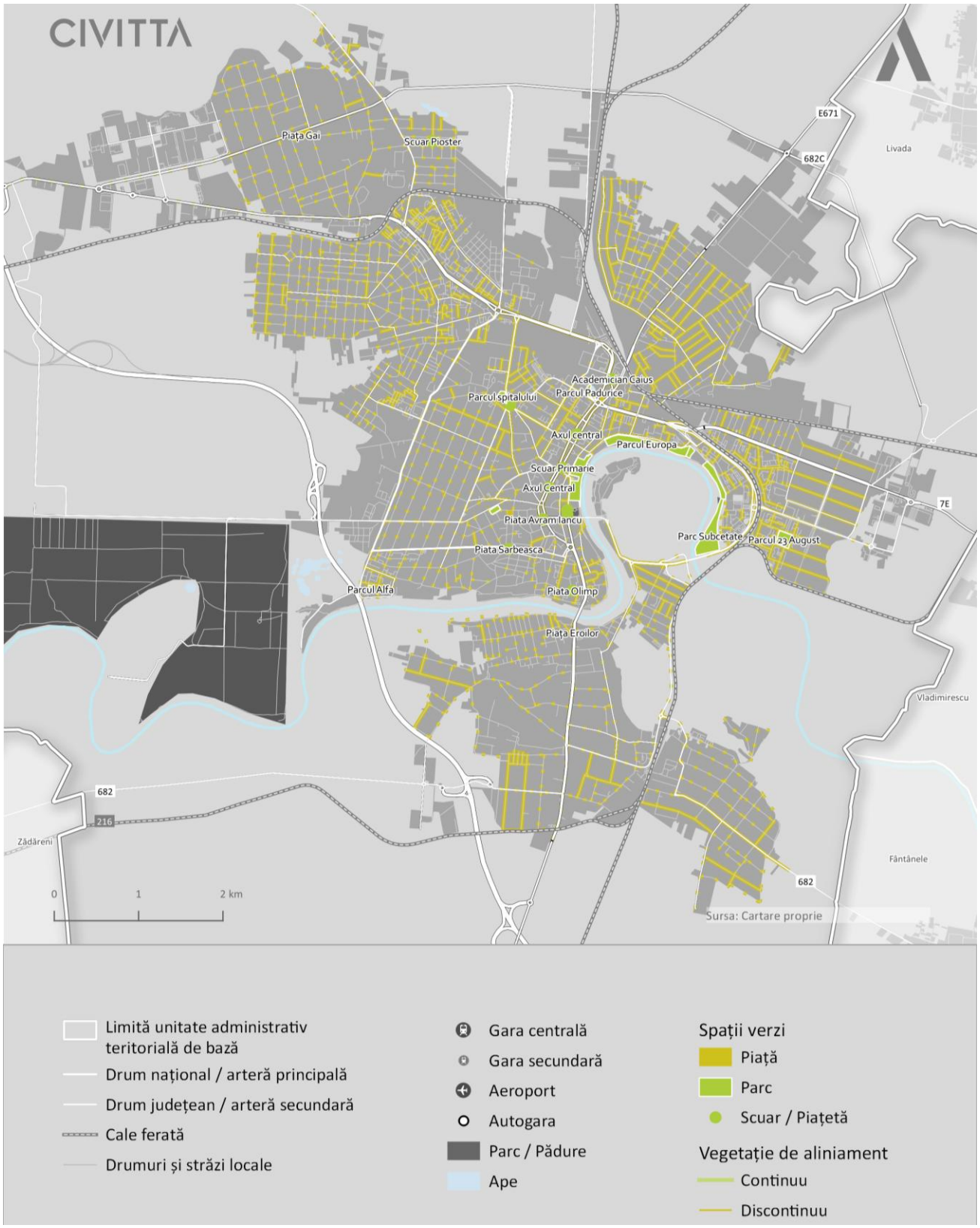
Sursa: Prelucrare proprie după imagini preluate din Google Maps

În ceea ce privește cartierele de locuințe, acestea prezintă în general spații verzi de tip scuar, cu excepția cartierelor Pârneava și Drăgășani. Deși municipiul nu beneficiază de prezența de muzee în aer liber sau grădini, populația poate să desfășoare activități de recreere/loisir în cadrul pădurii Ceala și a zonei Lunca Mureșului din zona de Sud-Vest a municipiului.

La nivel general, în urma unui chestionar aplicat în anul 2019 la nivelul municipiului Arad în cazul a 1.070 de persoane, s-a remarcat faptul că cele mai multe dintre persoane au apreciat calitatea spațiilor verzi ca fiind oarecum satisfăcătoare (48,9% din totalul respondenților) [50].

[50] Opțiunile de răspuns au urmărit următoarea structură a stării spațiilor: satisfăcătoare/oarecum satisfăcătoare/oarecum nesatisfăcătoare/nesatisfăcătoare

FIGURA 28 REȚEAUA DE SPAȚII VERZI A MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

2.1.4. PEISAJ

Conform Convenției Europene a Peisajului, peisajul reprezintă o parte importantă a calității vieții oamenilor, fiind un element esențial al bunăstării sociale și individuale. Ca stat membru al Consiliului Europei, inclusiv România se angajează să identifice peisajele și caracteristicile acestora, să le urmărească transformările, să le evalueze, în scopul de a realiza demersuri pentru a introduce dimensiunea peisajeră în programele și politicile de amenajare a teritoriului, de urbanism și în cele culturale, de mediu, agricole, sociale și economice, precum și în alte politici cu posibil impact direct sau indirect, pentru a pregăti și implementa proiecte de punere în valoare a acestuia, scopul fiind protecția, managementul și/sau amenajarea peisajului [51]. În acest context este deosebit de important să înțelegem individualitatea, personalitatea și originalitatea orașului din perspectiva peisajului care îl definește.

Cele trei tipuri principale de peisaj care definesc municipiul Arad sunt următoarele:

- Peisajul rezidențial;
- Peisajul cursurilor de apă;
- Peisajul industrial.

Peisajul rezidențial este definit de patru tipologii majore: cartierele de locuințe individuale construite în prima parte a secolului al XVIII-lea, cartierele de locuințe individuale construite în secolele XIX-XX, cartierele de locuințe colective și zona centrală/centrul istoric. Astfel, în ceea ce privește locuințele individuale din prima categorie, acestea sunt caracterizate de clădiri care au front continuu, casele fiind construite la aliniament. Există totuși excepții, ca de exemplu în cazul caselor aflate pe Calea Timișorii, care prezintă spații verzi generoase între clădirea propriu-zisă și zona carosabilă.

FIGURA 29 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE INDIVIDUALE, STRADA REMUS (CARTIER DRĂGĂȘANI)

Sursa: Imagine preluată din Google Maps

[51] http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?idt=37056

FIGURA 30 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE INDIVIDUALE CONSTRUITE, CARTIER ARADUL NOU

Sursa: Imagine preluată din Google Maps

Cartierele de locuințe individuale construite în secolele XIX-XX prezintă parcele mult mai reduse ca dimensiuni față de cele prezentate anterior. Casele sunt construite în marea majoritate la aliniament (există câteva excepții care prezintă o retragere a clădirii de 3 m de la front), deși acestea nu conturează un front continuu. O altă caracteristică distinctivă a acestor zone o reprezintă vegetația de aliniament.

FIGURA 31 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE INDIVIDUALE, STRADA MARNEI (CARTIER BUJAC)

Sursa: Imagine preluată din Google Maps

În cartierele de locuințe colective principalul aspect diferit este silueta din perspectiva regimului de înălțime care variază de la P+4 la P+10, în aceste zone remarcându-se spațiile generoase dintre clădiri. Peisajul predominant în aceste spații interstițiale este dominat de mașini parcate, care ocupă cea mai mare parte a suprafeței (se mai pot observa în diferite zone și scuaruri sau locuri de joacă de mici dimensiuni). În special în zona de Nord a orașului se remarcă modul în care perioada socialistă și-a pus amprenta asupra imaginii orașului, prin realizarea locuințelor colective după principii arhitecturale specifice [52].

[52] Aceste ansambluri erau localizate, de regulă, în proximitatea zonelor industriale, în scopul de a asigura zone de locuit pentru forța de muncă necesară să desfășoare activitățile industriale (de exemplu, pe Calea Aurel Vlaicu)

FIGURA 32 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE COLECTIVE, STRADA LIBERTĂȚII (CARTIER ȘEGA)

Sursa: Imagine preluată din Google Maps

FIGURA 33 PEISAJ REZIDENȚIAL DE LOCUINȚE COLECTIVE, CALEA AUREL VLAICU

Sursa: Imagine preluată din Google Maps

În zona centrală/centrul istoric peisajul dominant este caracterizat de clădiri de monumente istorice care au un regim de înălțime ce variază între P și P+4. Majoritatea străzilor sunt destul de înguste, iar parcările ocupă și ele la rândul lor o mare parte din profilul străzii, ceea ce face ca experiența pietonilor să fie foarte neplăcută atât din cauza faptului că deplasarea este îngreunată, cât și din cauza peisajului neatractiv. Totodată, un procent foarte mare din patrimoniul construit (53%) se află într-o stare avansată de degradare, astfel că din perspectiva peisajului acest fapt contribuie negativ la nivelul de atractivitate al zonei (în special pentru turiști).

FIGURA 34 PEISAJ REZIDENȚIAL DIN ZONA CENTRALĂ (CENTRUL VECHI), STRADA LUDOVIC SZANTAY

Sursa: Imagine preluată din Google Maps

Peisajul cursurilor de apă este reprezentat de râul Mureș și de zona malurilor acestuia. Astfel, se conturează trei tipuri de spații: cele asociate parcurilor și zonelor de agrement, respectiv cele asociate fâșiilor verzi cu vegetație spontană, respectiv culoarul Mureșului „mort” din zona de vest a municipiului.

Peisajul industrial este vizibil încă de la intrarea în municipiul Arad dinspre direcțiile Nord, Est și Vest. Acesta are un aspect destructurat în cea mai mare parte, în special în ceea ce privește zona industrială din partea de Nord (în proximitatea Stadionului Francisc von Neumann). Acest tip de peisaj se regăsește și în cadrul a câteva cartiere precum Gai, Aradul Nou, Confecții sau 6 Vânători.

În plus față de tipurile de peisaje principale prezentate anterior, se mai pot identifica două tipuri care contribuie la imaginea municipiului. Acestea sunt: peisajul cetății Aradului (care deși este unul dintre elementele principale distinctive ale orașului, acesta nu este perceput de la nivelul pietonului din cauza faptului că cetatea este izolată) și peisajul zonelor naturale pădurea Ceala și Lunca Mureșului. Pentru ambele tipuri de peisaje există un imens potențial de a fi valorificate în scopul de a deveni parte dintr-un sistem integrat de spații verzi și de agrement, care să definească o axă puternică la nivelul municipiului, și în consecință să contureze imaginea unui peisaj distinctiv care să definească orașul.

2.1.5. CONCLUZII PRIVIND PROFILUL SPAȚIAL

În concluzie, se observă că preponderent dotările de la nivelul municipiului se dezvoltă de-a lungul celor două axe principale (nord-sud și est-vest), astfel că zonele periferice unde se concentrează mari suprafețe cu locuire individuală nu sunt suficient deservite de acestea. Deși municipiul s-a extins într-o manieră compactă de-a lungul timpului, se remarcă faptul că în cadrul localităților din periurban populația a crescut considerabil. Mai mult, există izolat zone deconectate de municipiu, precum este cazul Cartierului Verde, cartierului Westfield, sau zonei străzii Mărului. Orașul poate fi considerat un „oraș verde” datorită faptului că dispune de multe resurse de spații verzi, cel mai important element fiind axul verde principal reprezentat de râul Mureș în lungul căruia se concentrează cele mai multe spații verzi. Astfel, orașul are o rețea de spații verzi bine dezvoltată, în special datorită vegetației de aliniament ce se regăsește de-a lungul majorității străzilor. Zona centrală este una dintre cele mai importante zone din municipiu, unde se remarcă faptul că sunt necesare măsuri de regenerare urbană și revitalizare a spațiilor publice, de restaurare a diferitor clădiri de patrimoniu, de pietonizare a diferitor străzi etc.

Față de aspectele problematice menționate anterior este nevoie de o abordare integrată care să vizeze diverse măsuri de ameliorare a acestora. Astfel, în ceea ce privește legăturile dintre municipiu și zonele/localitățile periferice unde fie se înregistrează creșteri ale populației, fie sunt izolate, acestea trebuie să fie optimizate. În ceea ce privește rețeaua de spații verzi, cu precădere zona malului râului Mureș, aceasta trebuie valorificată. Mai mult,

intervențiile ar trebui să continue eforturile deja depuse pentru a realiza cea mai recentă pistă pentru biciclete, care va conecta zona Romanilor/hotel Coandi de pădurea Ceala. De asemenea, în acest proces poate fi luată în considerare amenajarea resurselor de teren care ar putea fi dezvoltate ca spații verzi publice pentru a completa întregul sistem (de tipul parcurilor, scuarurilor etc. în special în zonele din vestul, nordul și sudul municipiului – cartierele Pârneava, Confecții, Bujac, Gai, Grădiște, 6 Vânători, Aradu Nou, respectiv Sânicolau Mic). Totodată, la nivel general, sunt necesare proiecte ce vizează regenerarea urbană a spațiilor publice și revitalizarea (inclusiv restaurarea clădirilor de patrimoniu), în special în zona centrală unde este nevoie să fie continuate demersurile pentru pietonizarea temporară sau permanentă a diferitelor străzi, precum zona dintre Piața Avram Iancu – Parcul Reconcilierii, respectiv strada 1 Decembrie 1918. Cu scopul de a spori percepția pozitivă a populației cu privire la potențialul pe care această zonă îl are, se pot realiza evenimente, amenajări temporare (proiecții, expoziții tematice etc).

2.1.6. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

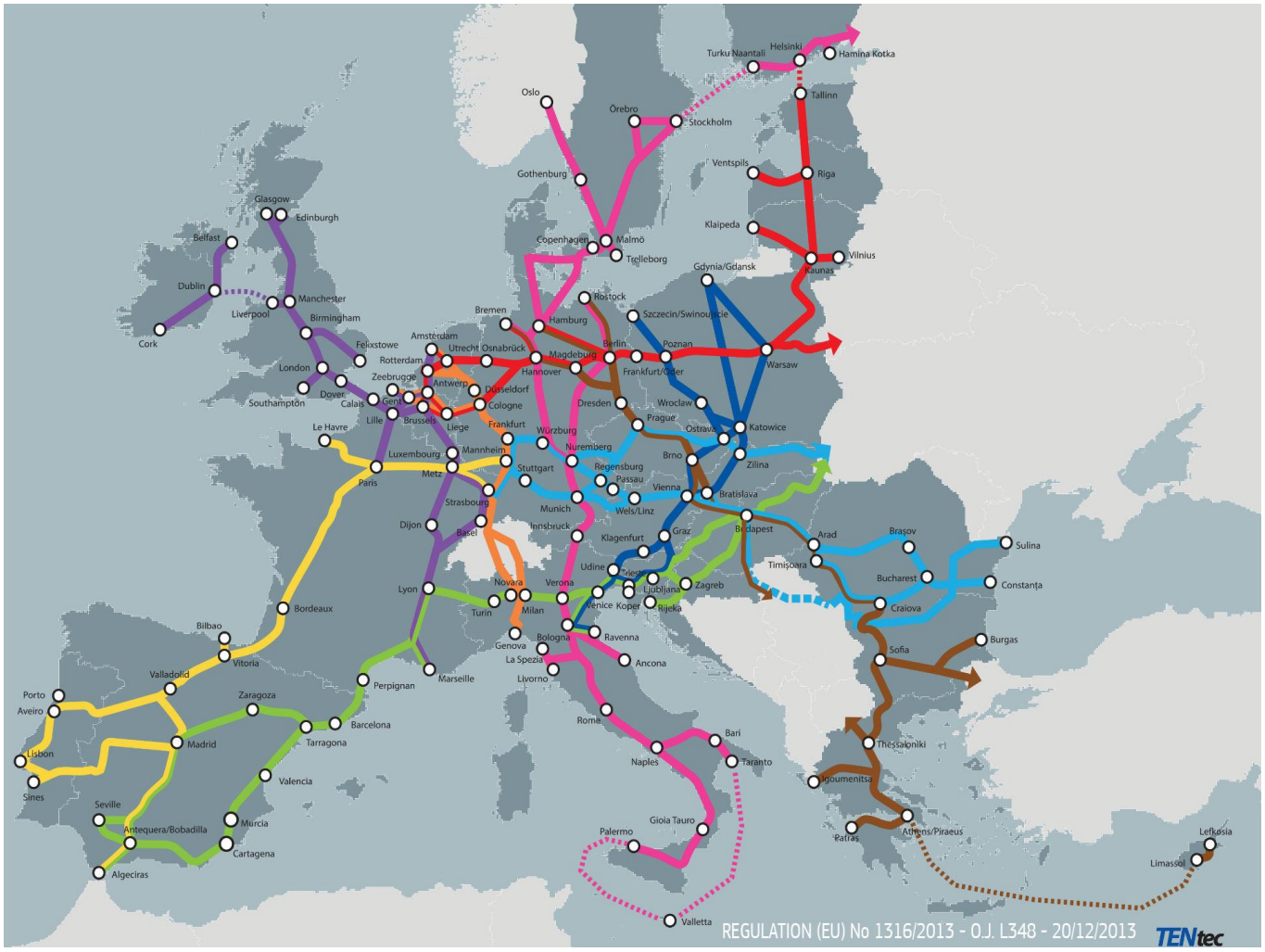
PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Lipsa unor măsuri integrate de regenerare urbană în zona centrală a municipiului Arad	Realizarea de intervenții etapizate care să vizeze regenerarea urbană a întregii zone centrale (inclusiv realizarea unui ghid de bune practici – specifice pentru spații publice, spații verzi, clădiri de patrimoniu etc)
Utilizarea ineficientă a spațiilor interstițiale din cadrul ansamblurilor de locuințe colective (în special din cauza parcărilor care ocupă cea mai mare parte din aceste spații)	Reconfigurarea acestor spații interstițiale prin reorganizarea parcărilor (de exemplu realizarea de parcări multietajate) și amenajarea de spații publice/spații verzi/locuri de joacă de calitate dedicate comunității locale
Calitatea redusă a spațiilor publice în general, în special din perspectiva varietății de activități și a tipurilor de amenajări propriu-zise (mobilier urban, pavaje etc)	Revitalizarea (și reamenajarea/modernizarea/dotarea, după caz) a spațiilor publice pornind de la exemple de bună practică - prin implicarea inclusiv a comunităților locale, și conectarea acestora între ele, acolo unde este posibil și optim (de exemplu, în zona centrală)
Lipsa dotărilor de proximitate în cadrul multor cartiere periferice ale municipiului Arad (inclusiv accesibilitate redusă)	Dezvoltarea de noi dotări publice în cartierele unde acestea lipsesc, prin exploatarea în special a resurselor libere de teren, care să asigure prin localizarea acestora un nivel de deservire cât mai sporit

2.2. MOBILITATE URBANĂ ȘI TRANSPORT

Întrucât SIDU 2021-2027 și PMUD 2021-2027 au fost elaborate în paralel și SIDU trebuie să integreze proiectele și prioritățile din PMUD, acest capitol reprezintă în mare măsură o sinteză a analizei realizate în cadrul PMUD 2021-2027.

2.2.1. CONTEXT TERITORIAL

FIGURA 35 REȚEAUA TEN-T

Sursa: www.ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t_en

Municipiul Arad reprezintă principala poartă de intrare în România dinspre Europa de Vest, servind ca nod rutier și feroviar pentru coridoarele TEN-T Rin-Dunăre și Orient/East-Med. Pe cale rutieră, acestea asigură legătura municipiului Arad cu centre urbane precum Budapesta, Bratislava, Viena, Munchen, Berlin sau Hamburg. Pe cale ferată, municipiul Arad este traversat zilnic de 6 curse internaționale care merg în direcția Budapesta (4h 30 min) / Viena (8-10h). Deși municipiul Arad este traversat și de coridorul feroviar TEN-T Orient/East-Med, nu există încă trenuri internaționale care să asigure legătura cu Sofia, capitala Bulgariei.

La nivel național, municipiul Arad este conectat prin autostrada A1 de principalele centre urbane de interes regional Timișoara și Lugoj. Prin intermediul segmentului de autostradă Lugoj – Deva, municipiul Arad beneficiază de legături cu zona Sibiului și cu municipiul Cluj-Napoca (A10 Sebeș – Turda / A3 Turda – Cluj-Napoca). Legăturile

secundare pe cale rutieră sunt asigurate de drumurile naționale DN7/E68 (Nădlac – Arad – Lipova – Deva), DN69/E671 (Arad – Timișoara) și DN79/E671 (Arad – Oradea). Legăturile între municipiul Arad și localitățile învecinate sunt susținute de drumurile județene din partea de nord (DJ709, DJ709B, DJ 791), ce asigură legătura cu așezări precum Curtici (punct de trecere a frontierei), Ineu sau Sântana și de drumurile județene din sudul municipiului (DJ682F, DJ682). Calitatea drumurilor de legătură în teritoriu este în general bună, doar DN7, DJ709 și DJ682 (legături cu așezările din vestul Aradului) au început să se deterioreze.

Aradul este situat la distanțe relativ reduse față de centre cum ar fi Timișoara (48 km), Oradea (118 km), și Deva (157 km). Asumând o viteza de deplasare de 80 km/h, municipiul este situat la o distanță de 209 km (2.6 ore) de Belgrad, 284 km (3.5 ore) de Budapesta și 506 km (6.3 ore) de Viena, distanțe mai scurte decât cea de 536 km (6.7 ore) până la București, evidențiind astfel o mai bună conexiune la nivel european comparativ cu capitala.

În ceea ce priveşte transportul pe cale ferată, municipiul Arad este deservit de magistrala 200, iar împreună cu magistrala 300, municipiul Arad este direct conectat cu centre urbane importante la nivel naţional, precum Alba Iulia, Cluj-Napoca, Braşov, Ploieşti şi Bucureşti. Aradul este deservit şi de curse înspre zona de vest, fiind astfel conectat la punctul de trecere a frontierei Curtici şi internaţional cu oraşele Budapesta şi Viena. La nord, Aradul este conectat prin legături directe cu municipiile Oradea (linia 310), Baia Mare şi Satu Mare (liniile 400 şi 402).

Masterplanul General de Transport (MPGT) al României identifică legăturile municipiului Arad cu municipiile Timișoara și București ca o prioritate la nivel național, conturând creșterea competitivității serviciilor de transport feroviar călători pe ruta București – Arad via Craiova și Timișoara drept obiectiv operațional. Se urmărește astfel creșterea frecvenței pe cele două direcții, astfel încât la fiecare două ore un tren să ajungă în Arad. Totodată, o altă intervenție necesară în acest context este modernizarea liniei de cale ferată dintre Arad și Timișoara pentru a permite viteze ridicate de transport.

La nivel local, în municipiu, se regăsesc 3 gări: Gara Arad, Gara Aradul Nou și Gara Arad Vest. Gara Arad este singura din cele trei care este renovată fiind principala gară a municipiului,62 de curse zilnice cu plecare din acest punct, operate de CFR Călători, Regio Călători și Astra Trans Carpatic. Gara Arad este un nod feroviar de interes județean, regional și național, asigurând legătura municipiului cu 21 de destinații de distanță lungă, dintre care 7 fiind orașe mijlocii și mari. Gara Aradul Nou este gara secundară a Aradului ce oferă acces la 33 de curse pe zi. Gara Aradul Nou și spațiul public alăturat se află într-o stare avansată de degradare și necesită intervenții de modernizare. Acestea sunt în prezent inclus în proiectul de modernizare a magistralei secundare 217 Timișoara – Arad aflat la stadiu de elaborare proiect tehnic. Gara Arad Vest deservește doar curse operate de Regio Călători pe traseul Arad – Nădlac (dus/întors) însă calitatea facilităților pentru pasageri sunt cvasi inexistente motiv pentru care este esențială amenajarea acestei gări ca un veritabil nod intermodal și ameliorarea legăturilor pietonale cu vecinătățile.

În cazul frecvenței trenurilor din municipiul Arad, cele mai frecvente trenuri sunt cele către Timișoara (14 curse / zi), urmate de cele către Oradea și Nădlac (7 curse / zi) sau Bucureşti (6 curse / zi). Legătura cu poli importanți poli de creștere precum Cluj-Napoca / Brașov (3 curse / zi) și Iași (2 curse / zi) este precară. Cu o frecvență crescută a trenurilor (30 min – mizând pe ideea unui tren metropolitan) folosind linia 217 peste 15000 de locuitori din comunele și orașele învecinate ar putea accesa locurile de muncă din Arad în mai puțin de 60 minute. În cazul magistralei 200, spre Deva, această valoare trece chiar de 27000 de locuitori. Astfel, pe termen mediu / lung, mizând pe infrastructura feroviară existentă (aflată chiar în curs de modernizare) conturarea unor servicii de tip tren metropolitan ar putea facilita angajatorilor din municipiul Arad (mai ales cei din zonele industriale) acces facil la un amplu bazin de forță de muncă.

În ceea ce privește transportul aerian, municipiul deține un aeroport propriu, Aeroportul International Arad, situat la mai puțin de 100 m de nodul rutier care face legătura cu Autostrada A1 și la 4km de centrul municipiului. Totodată, acesta se bucură de o bună poziție strategică, fiind localizat la 250 de km de Budapesta și 300 de km de Belgrad. Cu toate acestea, Aeroportul Internațional Arad nu operează în prezent curse comerciale, acesta dispunând doar sezonier de o cursă de tip charter către Antalya, Turcia. Astfel, locuitorii municipiului Arad sunt deserviți de Aeroportul Internațional „Traian Vuia“ Timișoara, acesta fiind cel mai apropiat aeroport, distanța dintre cele două putând fi parcursă pe cale rutieră în aproximativ 40 de minute (55 de km). Totodată, se urmărește

extinderea rețelei de cale ferată între municipiul Timișoara și Aeroportul Internațional „Traian Vuia” (proiect aflat în faza de licitație pentru realizarea studiului de fundamentare), intervenție de care va beneficia și municipiul Arad, între cele două municipii existând deja o conexiune directă, cu frecvență ridicată (15 trenuri/zi). Astfel, trenul ar deveni o opțiune viabilă pentru locuitorii Aradului, aceștia beneficiind de o ofertă de transport direct mai diversă. În prezent, transportul direct între municipiul Arad și aeroportul din Timișoara se realizează prin curse operate de operatori privați, neexistând linii de transport interjudețean.

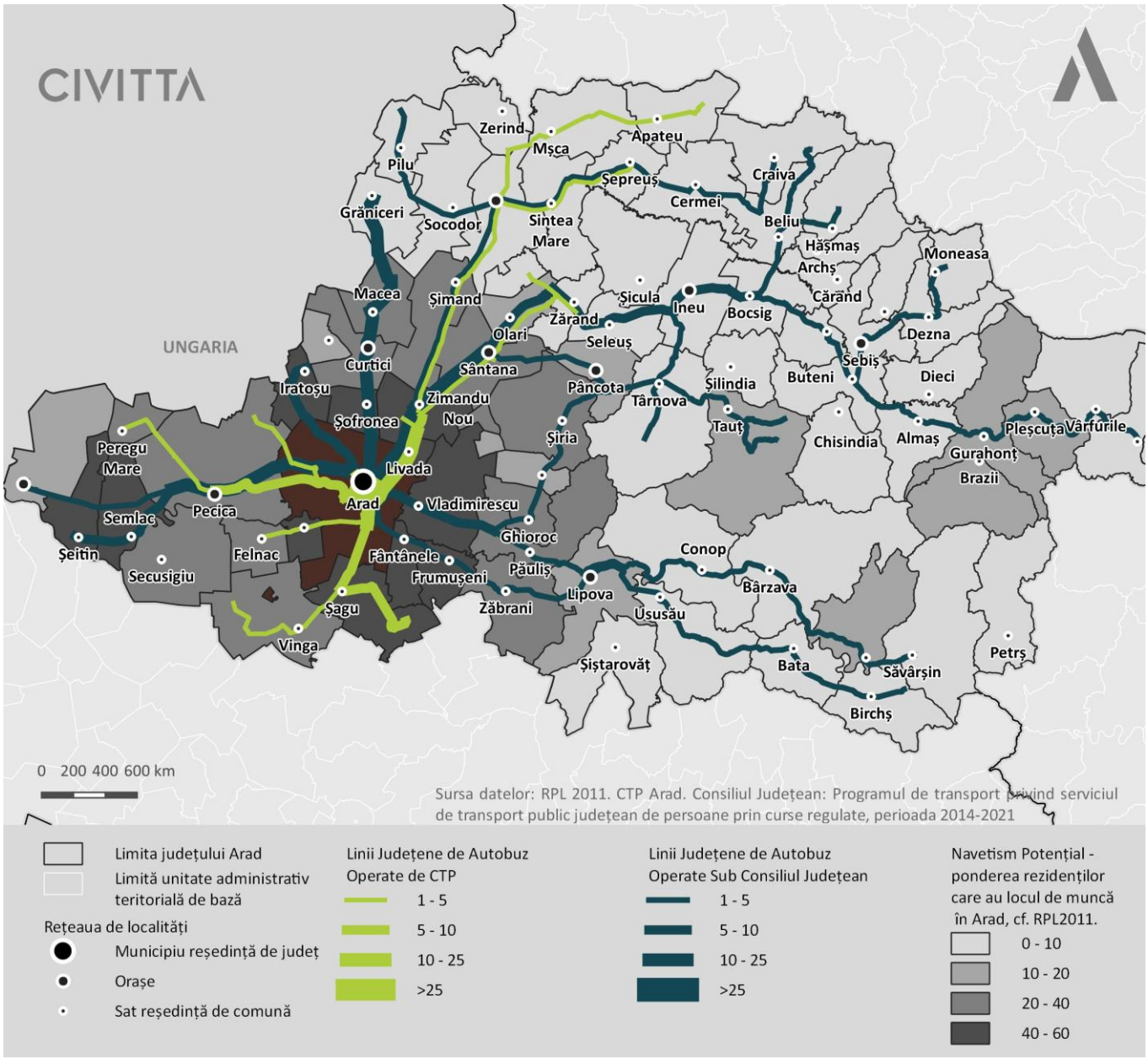
Aeroportul Internațional Traian Vuia asigură legături cu Bergamo și Roma (Italia), Memmingen și Munchen (Germania), Madrid (Spania), Bucureşti, Antalya (Turcia) și Paris (Franța). Prin intermediul acestora, se pot accesa și destinații secundare (curse cu escală) atât de la nivel național, cât și de la nivel european și global.

În ceea ce privește sistemul de transport public județean și interurban, legătura cu alte orașe din România se realizează prin autogările Autogara Transdara (lângă Atrium Mall), Autogara PLETL (Calea Aurel Vlaicu), Autogara Tabita Tour și stația Banu Mărăcine. Dintre acestea, Autogara Transdara servește curse județene (Transdara, Atlassib), naționale și internaționale, iar Autogara PLETL și Autogara Tabita Tour servesc curse naționale și internaționale. Stația Banu Mărăcine servește cursele județene CTP. Acestora li se adaugă locațiile (stațiile) informale (ex. Piața Gării) sau diverse benzinării, de unde locuitorii pot accesa serviciile de transport public. În prezent, municipiul Arad are legături cu principalele orașe din România (București, Timișoara, Oradea, Cluj-Napoca, Ploiești, Brașov, Sibiu, Iași etc.), dar și cu orașe din state precum Ungaria (ex. Budapesta), Austria (ex. Viena), Germania (ex. Berlin, Stuttgart), Franţa (ex. Paris) , Italia (ex. Bologna, Florenţa, Roma), Spania (ex. Madrid, Valencia), Anglia (ex. Londra, Liverpool) sau Republica Moldova (ex. Chişinău).

Municipiul Arad este deservit și de transportul public județean asigurat de către Compania de Transport Public Arad, precum şi de alţi transportatori privați contractați de către Consiliul Județean Arad, programul și principalele linii de transport public județean fiind stabilite prin HCJ. Liniile de transport public judeţean sunt marcate în cadrul Figurii 38. Se remarcă astfel, că reţeaua de transport judeţeană acoperă suficient de bine zona periurbană a municipiului Arad, asigurând totodată şi legături cu localităţi mai îndepărtate din judeţ.

Deşi municipiul se bucură de o ofertă amplă de servicii de transport public județean pe cale rutieră, accesul la informații privind rutele și programul de circulație al acestor servicii este unul dificil. Totodată, numărul scăzut de stații amenajate / autogări scad calitatea serviciilor, fiind astfel nevoie de autogări suplimentare plasate în puncte cheie astfel încât să ofere condiții optime pentru pasageri. O posibilă intervenție este transformarea Gării Arad în nod intermodal, care să includă și autogara principală a orașului.

FIGURA 36 LINIILE DE TRANSPORT PUBLIC JUDEȚEAN CE DESERVESC MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrarea consultantului după date furnizate de CJ Arad – Programul de transport privind serviciul de transport public județean de persoane prin curse regulate, în perioada 2014-2021 – PMUD Arad 2021-2027

2.2.2. INFRASTRUCTURA RUTIERĂ

Infrastructura rutieră locală însumează, în anul 2021 (luna februarie) 451,24 km. Conform datelor INS, la nivelul anului 2019, 98% din lungimea totală a străzilor locale era modernizată. Aceasta este o valoare foarte bună, raportat la alte orașe din România, ce se datorează multiplelor intervenții de modernizare a infrastructurii rutiere locale (începând cu anul 2015), precum și a proiectelor de regenerare urbană la nivelul cartierelor.

Traficul rutier local al municipiului este concentrat pe două axe, respectiv axa N-S, marcată de Calea Timișorii, Calea Romanilor, Str. Tribunul Dobra, Bd. Revoluției și Str. Petru Rareș și axa E-V, marcată de Calea Iuliu Maniu și Calea Aurel Vlaicu. În prezent, Primăria Municipiul Arad are în derulare un proiect de realizare a unui nou pod peste râul Mureș, în zona de S-V a municipiului. Podul va asigura legătura între str. Andrei Șaguna și str. Economului și face

parte din proiectul de realizare a Coridorului de mobilitate integrat, care sprijină transportul public în comun de călători și modurile de transport nepoluante. Astfel, se va asigura legătura între zona UTA și str. Ștefan cel Mare, conturând o nouă axă pe direcția N-S, capabilă să preia o parte din traficul existent în prezent pe această direcție, fiind astfel o modalitate de fluidizare a traficului intens de pe artere majore, precum Bd. Revoluției. Totodată, noua axa va permite deplasarea pe direcția N-S, fără a mai fi nevoie de traversarea zonei centrale. În prezent, proiectul se află în faza realizării proiectului tehnic, urmând ca in anul 2021 să se desfășoare licitația de atribuire a execuției proiectului.

FIGURA 37 PONDEREA STRĂZILOR NEMODERNIZATE / MODERNIZATE DIN TOTAL, 2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online Online

Cu toate acestea, există încă probleme în ceea ce privește conectarea infrastructurii locale la rețeaua majoră de căi rutiere, mai ales în ceea ce privește traficul de marfă. Cartierul Gai este traversat de drumul E68 / DN7 care este în continuare folosit ca rută de trafic greu deservind Zona Industrială Vest (cea mai mare concentrare de locuri de muncă). În lipsa variantei ocolitoare sud-est și cartierul Sânnicolau Mic este traversat de traficul greu. Acest aspect are un impact profund negativ asupra calității locuirii în aceste zone (siguranță rutieră precară, poluare fonică, cu particule în suspensie și noxe alături de trepidații și o degradare rapidă a carosabilului).

Deși municipiul Arad dispune de o rețea de circulații bine dimensionată și cu o conectivitate ridicată, zona Insula Mureș aflată în vecinătatea pădurii Ceala rămâne în continuare deconectată de la restul orașului. Cartierul poate fi accesat printr-un drum sezonal care face legătura cu DJ 682 sau printr-un pod pietonal conectat la un drum local (locuitorii tind să parcheze autoturismele la capătul podului continuând pe jos către locuință.

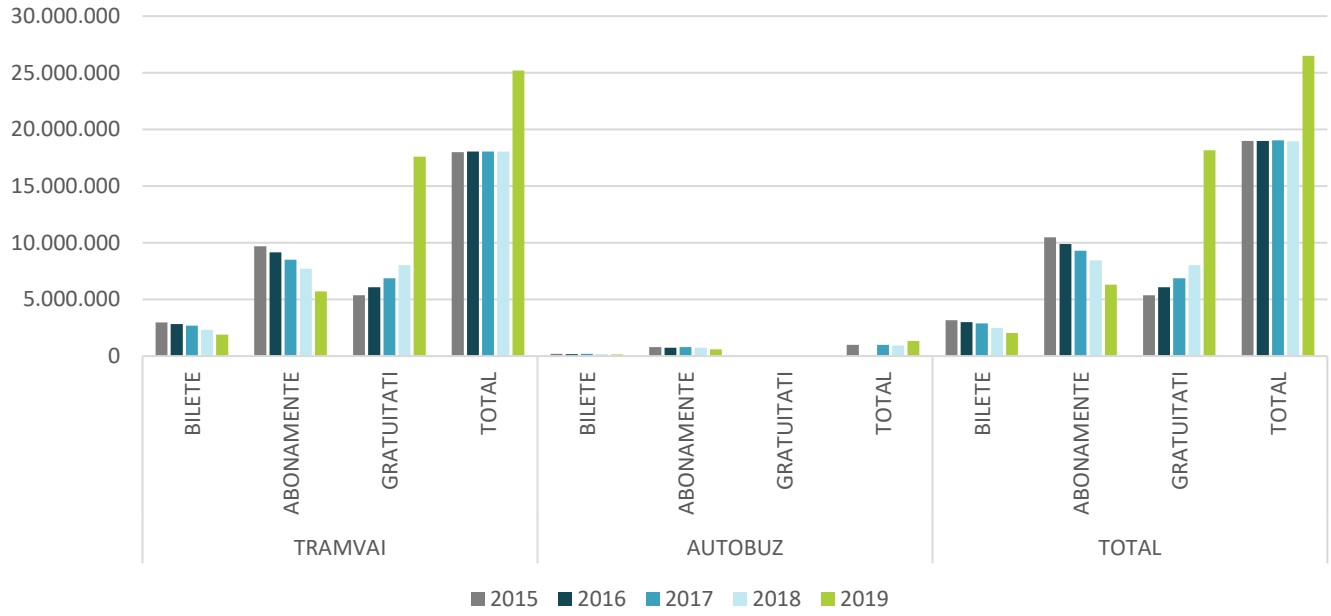
2.2.3. TRANSPORTUL PUBLIC LOCAL

Transportul public local este asigurat de S.C Compania de Transport Public Arad (CTP), companie împărțită ca acționariat între Consiliul Local al Municipiul Arad (70%) și Consiliul Județean Arad (30%). Rețeaua de transport public se întinde pe 284 km în zona urbană și 269 km în cea periurbană, deservind municipiul Arad prin 243 de curse de tramvai și 199 de curse de autobuz pe zi (134 curse către alte localități).

Transportul public local este asigurat cu precădere de tramvaie, care cu 14 linii acoperă 95% din totalul călătoriilor, autobuzele înregistrând doar 5% din acestea, la nivelul anului 2019. Aceste servicii sunt oferite folosind 124 de tramvaie (14 linii) și 135 de autobuze (17 linii).

Analizând evoluția numărului total de utilizatori ai transportului public local în perioada 2015-2019, se remarcă faptul că acesta înregistrează o creștere semnificativă în anul 2019, după 4 ani de stagnare și/sau scădere, atât în cazul tramvaiului, cât și în cel al autobuzului. Această creștere se datorează gratuităților oferite, acestea complementând performanța slabă a biletelor și abonamentelor vândute.

FIGURA 38 NUMĂRUL TOTAL DE CĂLĂTORI PE TIP DE VEHICUL ȘI MODURI DE ACHIZIȚIONARE A CĂLĂTORIILOR, MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor furnizate de CTP, octombrie 2020

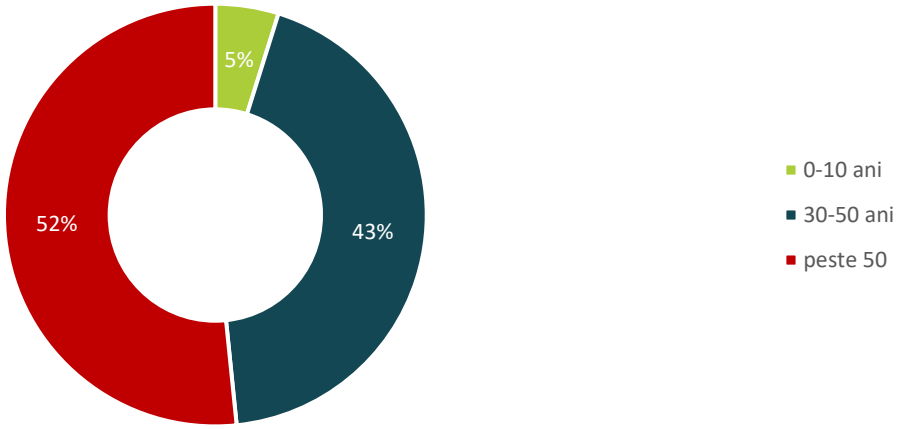
Principala problemă a rețelei de tramvaie este vechimea infrastructurii (inclusiv a materialului rulant) alături de timpul pierdut în intersecții din cauza semaforizării și amplasarea deficitară a stațiilor. Deși s-a investit constant în modernizarea liniilor de tramvai, următoarele tronsoane au în continuare nevoie de intervenții de modernizare (cale de rulare și rețea de contact):

- Str. Făt-Frumos – Bucla Făt-Frumos
- P-ța Podgoria – Pasaj Micălaca – Micălaca zona III
- Calea Radnei (de la Pasaj Micălaca la str. Renașterii)
- Arad Ghioroc (cel mai lung și dificil tronson)
- Legătura cu zona industrială (inclusiv extins la linie dublu sens sau buclă)

Linia de tramvai care formează coridorul secundar pe direcția nord-sud (Condurașilor / Pădurii) se află în curs de modernizare, fiind finanțată din Programul Operațional Regional 2014-2020 (PI 4.1).

În ceea ce privește starea materialului rulant, se remarcă faptul că cea mai mare parte (52%) din tramvaiele operate au o vechime de peste 50 de ani, acestea fiind urmate de tramvaie cu o vechime de 30-50 de ani (43%), astfel că vechimea medie a materialului rulant din municipiul Arad este de 47 de ani. Vechimea flotei dar și o semaforizare deficitară face ca tramvaiul să parcurgă același traseu de 2 sau chiar 3 ori mai încet decât un autoturism personal (luând în considerare și faptul că tramvaiul are în cea mai mare parte calea de rulare separată de traficul rutier). Viteza comercială redusă (sub 17 km/h – când 20-22 km/h ar fi o medie bună) reprezintă principalul motiv pentru care acest mijloc de transport în comun nu reușește să atragă mai mulți pasageri, iar arădenii preferă autoturismul personal pentru deplasările cotidiene.

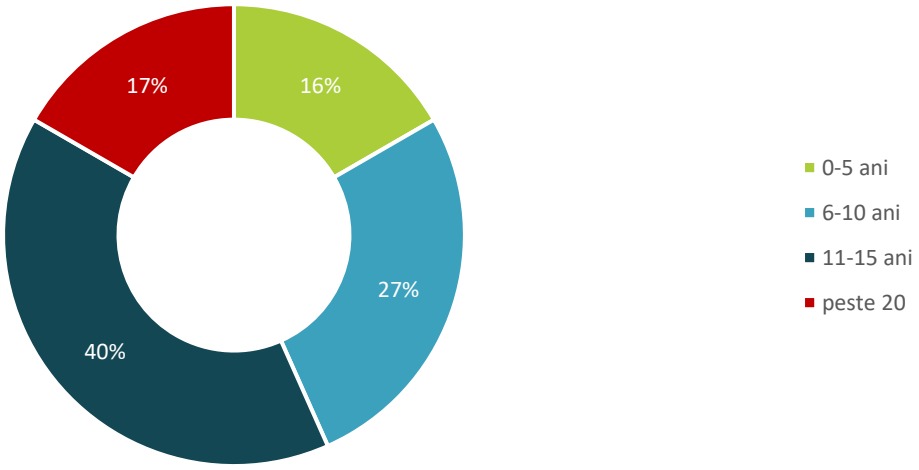
FIGURA 39 VECHIMEA MATERIALULUI RULANT AL MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor furnizate de CTP, octombrie 2020

Flota de autobuze se află într-o situație mai favorabilă, cu 16% dintre autobuze având o vechime cuprinsă între 0 și 5 ani și 27% o vechime de 6-10 ani. Cu toate acestea, majoritatea autobuzelor au o vechime mai mare de 10 ani (57%) și niciunul dintre autobuze nu este electric.

FIGURA 40 VECHIMEA FLOTEI DE AUTOBUZE A MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor furnizate de CTP, octombrie 2020

În ceea ce privește stațiile de transport public local, cele aferente liniilor de tramvai sunt funcționale, majoritatea fiind amenajate cu loc de odihnă, protecție împotriva intemperiilor și chiar cu automate pentru bilete. Totuși, există și câteva linii unde se evidențiază stații în stare avansată de degradare (ex. stațiile aferente liniilor 11 și 12 către Ghioroc), acestea fiind fie subdimensionate și fără elemente de protecție, sau dispun de mobilier degradat, greu de utilizat. Stațiile de autobuz din municipiu nu sunt amenajate, fiind de cele mai multe ori doar evidențiate prin marcaje rutiere specifice.

Gradul de deservire a transportului public este destul de ridicat, cu 80,502 dintre cetățeni având acces la rețeaua de transport public. Pornind de la o analiză de accesibilitate pietonală a stațiilor de transport public (izocrone de 5, 10 și 15 minute, la o viteză de deplasare de 5 km/oră), reiese că într-un interval de 10 minute de deplasare majoritatea persoanelor au acces la o stație de tramvai sau autobuz. La un interval de 15 minute, aproape toate străzile din oraș au acoperire.

Zonele cu cea mai bună accesibilitate către reţeaua de transport public local sunt cartierele Centru, Micălaca, Șega, Pârneava și Ion G. Duca, acestea fiind și cele mai dens populate cartiere, având totodată și o concentrare mare de dotări de interes cotidian. Există însă și zone dens populate care nu beneficiază de legături solide, precum extrema sudică a cartierului Drăgășani și extrema sud-vestică a cartierului Micălaca. Probleme de accesibilitate către transportul public local se identifică și în zonele Poltura, Mureșel, Zona Industrială Est, zona Aeroportului și Zona Industrială Sud. Principalele motive din spatele acestor probleme sunt densitatea scăzută a populației, rezultând într-o cerere mai scăzută, structura stradală și localizarea acestora către zona periferică a municipiului. Este de menţionat faptul că se află în implementare proiectul de amenajare a podului Andrei Şaguna, infrastructură ce va facilita o legătură suplimentară între zona sudică şi cea centrală a municipiului, putând astfel să susţină o mai bună deservire pentru zona deservită de strada Andrei Şaguna, dar şi pentru cartierele Mureşel şi Aradul Nou.

Totodată, cartierul Subcetate nu este deservit suficient de transportul public local, acesta având o poziție izolată față de restul municipiului, cauzată pe de o parte de râul Mureș și, pe de altă parte, de învecinarea cu Cetatea Aradului. Gradul de deservire este scăzut și în cadrul cartierelor de locuințe individuale din zona periferică a municipiului, precum cartierul Gai. Deși există 2 linii de tramvai și una de autobuz în cartierul Gai, structura stradală și densitatea populației fac ca aproape jumătate din aria cartierului să nu aibă acces la stațiile de transport public.

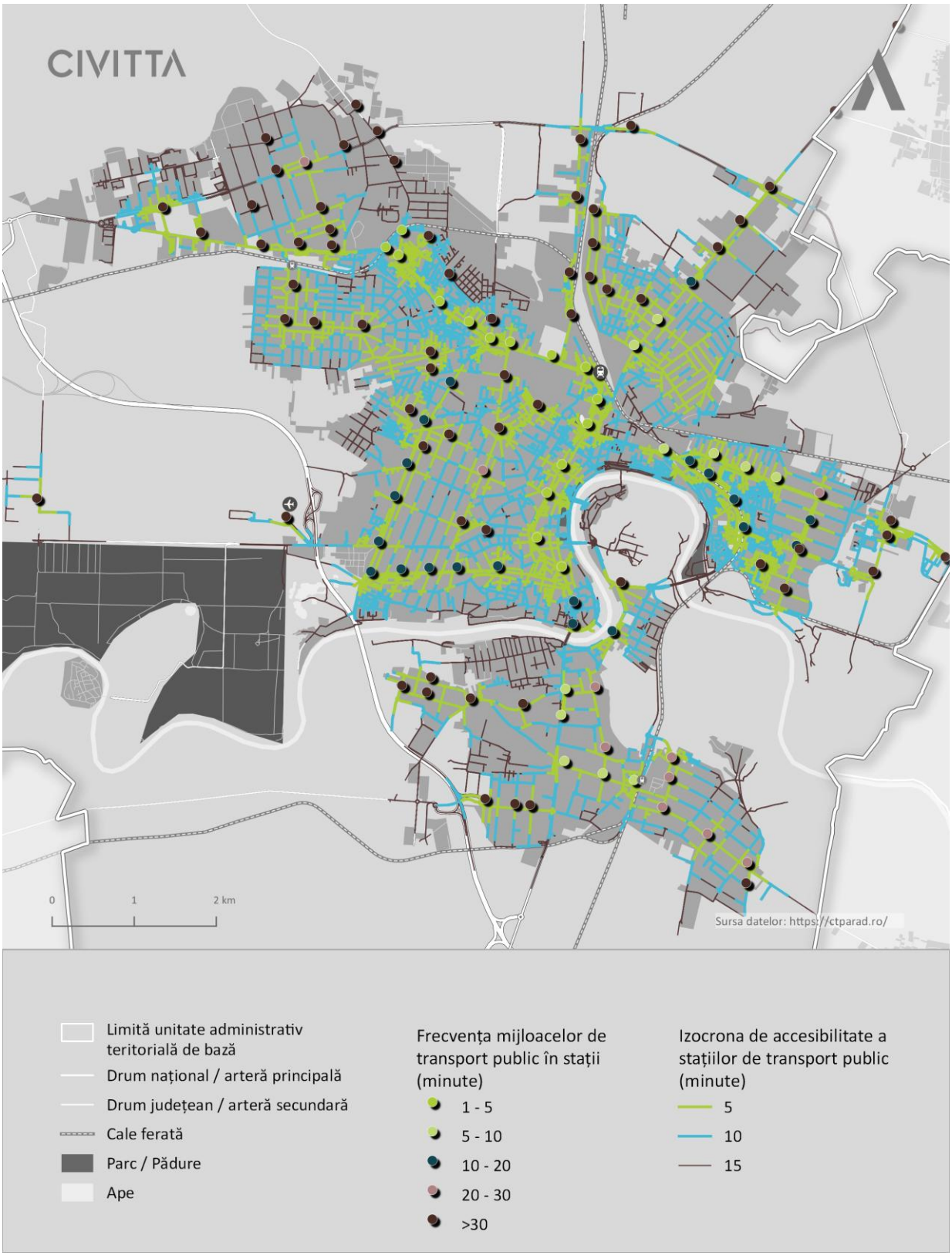
Nu în ultimul rând, zonele de locuire din lungul străzilor Mărului și Colonia Sabinelor, alături de Insula Mureș, sunt singurele părți din municipiu deconectate complet de la rețeaua de transport public local, zona fiind una marginalizată, deservită numai de drumuri de pământ ce nu pot susține accesul autobuzelor/tramvaielor.

Așa cum a fost prezentat anterior, municipiul dispune de un grad de deservire destul de ridicat. Cu toate acestea, apar probleme în ceea ce privește frecvența transportului public local. În primul rând, liniile de autobuz prezintă o frecvență mai redusă față de cele de tramvai, acestea înregistrând între 1 și 26 curse zilnice per traseu. În mare parte acestea coincid cu orele de vârf de dimineață și după amiază, ele deservind navetiștii din zonele periferice ale municipiului.

Per total, cele mai slab deservite zone sunt cele industriale și cele periferice. Spre exemplu, Platforma Industrială Vest este deservită de numai două curse de tramvai zilnic, la orele 7AM și 3PM. Alte exemple notabile sunt tronsonul Podgoria – Șofronea, pe care circulă numai două autobuze pe zi (6 AM și 3 PM), Podgoria – IAS Mureșul pe care circulă numai două curse (7 AM și 3:30 PM) sau Făt Frumos – CET, cu numai 3 curse pe zi. Probleme de frecvență în ceea ce privește transportul public sunt vizibile și în cartierul rezidențial Gai, în extremitatea estică a cartierului Micălaca, cartierul Mureșel, precum și în Zona Industrială Sud (>30 min frecvență).

Frecvențe ridicate se înregistrează pe tronsonul Făt-Frumos – Caius Iacob / Podgoria, pe acest segment suprapunându-se majoritatea traseelor de tramvai. Acesta susține 198 de curse pe zi, având o frecvență medie de 15 minute pe două dintre linii (Făt Frumos – Billa, Făt Frumos – Gara Aradul Nou) ce însumează 163 dintre cele 198 de curse.

FIGURA 41 ACCESIBILITATEA STAȚIILOR DE TRANSPORT PUBLIC LOCAL

Sursa: Prelucrare proprie

Serviciile de transport public se plătesc prin achiziționarea biletelor sau/și abonamentelor, fie se oferă gratuit pentru persoane vârstnice, persoane cu handicap, sau cele cu venit scăzut. Costul unui bilet de autobuz / tramvai este de 3 lei, acesta fiind mai ridicat față de municipii vecine precum Timișoara (2.5 lei), Cluj-Napoca (2.5 lei) sau Sibiu (2 lei). În cazul abonamentelor, CTP Arad asigură o varietate largă de opţiuni, putând fi achiziţionate abonamente săptămânale, de două săptămâni sau lunare, fie pentru zona urbană, fie pe baza numărului de kilometri pe raza căruia se poate circula (între 5 şi 25 de km), acestea din urmă acoperind astfel şi o parte dintre cursele subburbane. Preţurile abonamentelor variază între 22 şi 72 de lei pentru un abonament săptămânal, între 35 şi 120 de lei pentru unul de două săptămâni şi între 60 şi 210 lei pentru unul lunar. De asemenea, utilizatorii pot achiziţiona şi un abonament nenominalizat care permite circulaţia pe toate liniile operate de CTP din zona urbană şi cea suburbană, costul acestuia fiind de 400 de lei[53].

Transportul public pe cale feroviară este asigurat prin cele 3 gări amenajate pe teritoriul municipiului pentru transportul de persoane, respectiv Gara Arad, Gara Aradul Nou și Gara Arad Vest. Gara Arad își păstrează rolul de poartă de intrare în municipiu, iar gările Aradu Nou și Arad Vest au un rol local / regional. Amenajările pentru intermodalitate aferente celor trei gări nu sunt foarte bine dezvoltate, acestea fiind marcate de stații de transport public, parcări pentru autovehicule și taxiuri și, în cazul gării Arad, de învecinarea cu autogara. Este astfel nevoie de îmbunătățirea intermodalității la nivel local și de modernizarea și extinderea dotărilor existente pentru a oferi servicii de calitate utilizatorilor.

Pentru soluționarea unora dintre probleme identificate ale transportului public local, se remarcă demersuri înaintate de autoritățile publice locale, precum proiectul de amenajare a unui nou traseu de transport public de călători cu autobuzul, care să asigure legătura pe arterele urbane între zona UTA și str. Ștefan cel Mare, finanțat prin POR 2014-2020. În cadrul proiectului se are în vedere achiziționarea a 10 autobuze electrice, modernizarea infrastructurii de transport aferente traseului, construirea a 2 stații de reîncărcare pentru autobuzele electrice, precum și modernizarea și extinderea stațiilor de transport public local (23 în total). Proiectul se află în implementare, cu o dată de finalizare în Septembrie 2023, urmând ca în urma acestuia să se îmbunătățească atât infrastructura, cât și calitatea serviciilor de transport public local oferite cetățenilor.

Alte proiecte relevante sunt proiectele finanțate tot prin POR 2014-2020, ce vizează rețeaua de tramvaie din municipiu, respectiv:

- Modernizare Sistem de Transport Public cu Tramvaiul în Municipiul Arad – Traseu Strada Pădurii între Strada Abatorului și Strada Condurașilor. Proiectul prevede modernizarea a 17 tramvaie seria GT6 și a 3 tramvaie seria GT8, achiziționarea a 8 noi tramvaie eficiente din punct de vedere energetic, achiziționarea unui sistem de e-ticketing și reabilitarea liniei de cale de tramvai și a rețelei aeriene de contact pe o lungime de 3.2 km – soluția tehnică este în curs de modificare, în locul modernizării celor 20 de tramvaie (GT6/GT8) se dorește achiziția a 3 tramvaie noi. Astfel, proiectul va viza pe lângă modernizarea liniei de tramvai, achiziția de 11 tramvaie noi;
- Achiziție material rulant electric, 4 tramvaie dublă articulație capacitate mare și 6 tramvaie vagon capacitate medie, urmând să fie implementat în totalitate până în 2022. Acest proiect vizează achiziția a 10 noi tramvaie eficiente din punct de vedere energetic.

Scopul celor două proiecte este de a contribui la scăderea gazelor cu efect de seră, la promovarea mijloacelor de transport mai sustenabile prin creșterea atractivității transportului public local, dar și de extindere a infrastructurii destinate acestuia.

În concluzie, pentru a susține demersul început de municipiu către o mobilitate sustenabilă, este necesară acordarea unei importanțe sporite transportului public. Pe de o parte, este nevoie de creșterea atractivității transportului public local prin modernizarea flotei, utilizarea noilor tehnologii pentru facilitarea accesului la

[53] Preţurile biletelor şi abonamentelor pentru serviciile de transport public local din municipiul Arad operate de către CTP Arad au fost preluate de pe site-ul official al operatorului - https://ctparad.ro/index.php/2011/10/31/tarife-servicii/, consultat la data de 03.06.2021.

informații (orar, hartă etc.), prioritizarea în intersecții și modernizarea / amenajarea stațiilor de așteptare, iar pe de altă parte creșterea intermodalității.

2.2.4. PARCAREA

Parcarea din municipiul Arad este gestionată de S.C. Recons S.A. Arad, ce exploatează parcările rezidențiale și cele cu plată din municipiu și care se ocupă și de ridicarea vehiculelor parcate neregulamentar, a celor fără stăpân sau abandonate, în conformitate cu regulamentul aprobat de Consiliul Local al Municipiului Arad prin HCLM nr. 73/2018. Compania are în gestiune un număr de 6089 parcări publice / stradale cu plată, din care 115 pentru persoanele cu handicap și 53 pentru taxiuri. Există de asemenea 8938 de locuri în parcări de reședință închiriate, iar încă 3550 de locuri de parcare suplimentarea urmează a fi scoase la licitație în perioada următoare.

Parcările la stradă sunt zonificate, la nivelul municipiului existând 3 zone distincte, după cum urmează:

- Zona A – aceasta cuprinde axul central N-S și străzile adiacente ale acestuia;
- Zona B – aceasta cuprinde trama stradală din zona centrală, precum și principalele artere din cartierele Pârneava, Aurel Vlaicu și Micălaca;
- Zona C – aceasta se rezumă la Calea Victoriei și str. Dorobanților.

Tarifarea parcărilor se face în funcție de zonă, astfel că locurile de parcare din zona centrală au un tarif mai ridicat, decât cele din cadrul altor cartiere. Tarifarea se face la minim 30 de minute pentru zonele A și B, având un tarif de 1.5 lei / 30 min. în zona A și de 1.0 lei / 30 min. în zona B. Pentru zona C plata se face pentru minim 60 de minute, aceasta fiind de 2 lei / oră. Utilizatorii au la dispoziție și alte modalități de plată, după cum urmează:

- Tichete de o zi - 20 lei pentru zona A și B, 15 lei pentru zona B și C și 7 lei pentru zona C;
- Abonamente lunare, trimestriale sau anuale pentru parcarea pe o stradă – prețurile acestora diferă în funcție de zonă, durata abonamentului și de categoria de utilizator care dorește abonamentul, respectiv rezidenți sau nerezidenți. Astfel, prețurile variază între 124 (zona C) și 190 (zona A) de lei pe an pentru rezidenți și 860 (zona C) – 2160 (zona A) de lei pe an pentru nerezidenți, în funcție de zona aleasă;
- Abonamente lunare, trimestriale sau anuale pentru parcarea pe toate străzile disponibile – prețurile acestora diferă în funcție de zonă, durata abonamentului și de categoria de utilizator care dorește abonamentul (persoane fizice / juridice, medici de familie, instituții publice, operatori economici etc.). Prețurile variază între 450 (medici de familie, angajați ai instituțiilor publice sau societăți comerciale din zona C) și 5,184 (persoane fizice / juridice în zona A) de lei pe an.

Este de menționat faptul că pentru parcările situate pe Bulevardul Revoluției nu se emit abonamente, excepție făcând zona medianului. Rezidenții și angajații instituțiilor publice sau ale operatorilor economici din zonă primesc astfel abonamente pentru locurile de parcare amenajate pe străzile adiacente bulevardului. Plata parcării atât pentru cea orară, cât și pentru abonamente se poate face la parcometrele amenajate în vecinătatea locurilor de parcare, prin achitarea cardurilor de abonament, prin SMS sau prin intermediul aplicației / site-ului TPARK care permite inclusiv plata online cu cardul bancar. În zilele de duminică, parcările cu plată sunt gratuite.

O problemă semnificativă în ceea ce privește parcarea este zona centrală a municipiului, în special din prisma parcărilor neregulamentare evidențiate pe străzile adiacente Bulevardului Revoluției[54], din zona Biserica Roșie - Tribunal sau zona instituțiilor publice (Primăria Municipiului Arad) și malul Mureșului. Zona centrală, în special partea aferentă zonei A de parcare, trebuie conturată cu scopul de a proteja și valorifica spațiul public și patrimoniul construit. Pentru acest lucru sunt necesare măsuri mai stricte de taxare a parcării la stradă, susținute de măsuri de limitare a timpului de parcare permis. De asemenea, pentru a satisface cererea de parcare în urma unor măsuri mai restrictive în zonă, trebuie avută în vedere amenajarea unei parcări non-stradale (subterane) în zona periferică a

[54] Modul de amplasare a parcărilor de-a lungul Bulevardului Revoluției este unul deficitar. Parcările în spic nu se ampleasează în lungul străzilor de categoria I cu trafic intens deoarece șoferii nu se pot asigura suficient la ieșirea din locul de parcare.

centrului, într-o locație precum Piața Avram Iancu sau Piața Catedralei. Luând în considerare faptul că, în urma sondajelor realizate pentru elaborarea politicii de parcare a municipiului, peste 50% dintre respondenți au declarat că sunt dispuși să se deplaseze într-un interval de 15 minute de la mașină până la destinație, cele două locații menționate ar fi oportune, întrucât timpul de deplasare între acestea și zonele de interes sunt de 10-12 minute.

Totodată, zona centrală beneficiază de o accesibilitate ridicată, fiind deservită de multiple mijloace de transport precum transport public local, piste pentru biciclete și trotuare generoase în lungul principalelor artere. Creșterea atractivității acestora poate susține descurajarea parcării în zona centrală și, implicit, diminuarea problemelor cauzate de parcările neregulamentare. În prezent, 1 oră de parcare în zona centrală (2.5 lei) are un cost mai scăzut decât o călătorie cu transportul public (3 lei), diminuându-se astfel atractivitatea celui din urmă care ar trebui să reprezinte opțiunea optimă.

În ceea ce privește parcările rezidențiale, la nivelul municipiului se remarcă un număr total de 8938 locuri de parcare cu încă 3550 de locuri care vor intra în circuit în următoarele luni. Acestea se atribuie în urma licitațiilor și sunt localizate în cartierele Ion G. Duca, Șega, Confecții, Alfa, Micălaca, Grădiște, 6 Vânători, Funcționarilor sau Aradul Nou. Tariful pentru locurile de parcare rezidențială este de 15 lei / lună.

Totuși, în cartierele rezidențiale există o cerere mult mai ridicată pentru locuri de parcare, locurile existente nefiind amenajate pe toate străzile din cartiere. Acest lucru conduce la existența unei multitudini de zone cu parcări neregulamentare fie pe trotuar, fie pe partea carosabilă, scăzând astfel nivelul de siguranță pentru ceilalți participanți la trafic, în special pe cea a pietonilor. Totodată, parcările din zonele rezidențiale ocupă și multe dintre spațiile publice dintre blocuri, proiectate inițial în scopul amenajării unor dotări comunitare.

Pentru remedierea acestor probleme există deja demersuri din partea autorităților publice locale, astfel că în prezent, se află în implementare proiectul de Regenerare urbană a spațiilor din zona blocurilor din cartierele Alfa, Faleza Mureș, Confecții, Micălaca, zona Aurel Vlaicu (Șega și Ion G. Duca) și Centru, inclusiv zona protejată din municipiul Arad, finanțat prin fonduri de creditare ale Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Proiectul vizează și implementare a 8 parcări supraetajate – Fast Park – care să îmbunătățească situația locurilor de parcare pentru rezidenți. Acestea se află în curs de realizare, fiind amplasate în cartierele Alfa (2 parcări) și Micălaca (6 parcări), urmând să fie finalizate în 2021. Noile parcări vor cuprinde 1,171 locuri de parcare rezidențială noi și vor contribui în mod direct la diminuarea presiunilor create de necesitatea de parcare din zonele rezidențiale. Atribuirea locurilor de parcare în cadrul parcărilor Fast Park se va realiza tot pe bază de licitație[55].

Cu toate acestea, aceste presiuni vor rămâne în cartiere precum Grădiște sau Șega unde nu sunt prevăzute amenajarea unor parcări multietajate și unde problemele de parcare persistă. Astfel, sunt necesare intervenții de organizare și gestiune a parcărilor și în cadrul acestora, care să susțină aceeași abordare integrată prevăzută și în cadrul proiectului anterior menționat. Buna funcționare a parcărilor Fast Park va contura un exemplu de bună practică la nivel local, lucru ce ar putea conduce la scalarea acestuia la nivelul întregului municipiu.

O altă presiune identificată la nivelul municipiului în ceea ce privește parcarea, este cea cauzată de zonele de locuire individuală din cartiere precum Bujac sau Gai, unde rezidenții își parchează mașinile în fața curților, ocupând astfel fie zona carosabilă, fie spațiul pietonal sau cel verde. Acest lucru reprezintă un impediment major pentru restul participanților la trafic, în special pentru pietoni.

O altă disfuncționalitate a parcărilor este marcată și de parcelarea din anumite cartiere ale municipiului. Astfel, există zone unde se remarcă îmbinări ale parcelarului de locuire individuală cu parcelarul specific perioadei comuniste de blocuri de locuințe colective, această îmbinare ridicând probleme în privința amenajărilor locurilor de parcare rezidențiale. Cauza principală este lipsa spațiului, în cele mai multe dintre cazuri fiind vorba despre un front de locuințe colective orientate către bulevardul/strada principală, urmat de case în zona din spate a acestora. Astfel de zone se regăsesc la îmbinarea cartierelor Bujac și Șega (ex. str. Constantin Brâncuși, str. Prof. Dr. Ilarion Felea etc.), sau în partea de nord a zonei centrale.

[55] Politica de parcare integrată pentru orașul Arad – Raport final privind strategia, 2020.

Pentru rezolvarea acestei probleme este necesară o abordare integrată care să contorizeze cererea de parcare din aceste zone și care să propună locații alternative, din vecinătatea acestora, care ar permite amenajarea unor parcări multietajate/subterane pentru locuitori.

Nu în ultimul rând, așa cum s-a menționat și anterior, compania Recons se ocupă și de ridicarea vehiculelor parcate neregulamentar, fără stăpân sau abandonate. Pentru realizarea acestei activități, compania colaborează cu Direcția Generală Poliția Locală Arad și cu Serviciul Rutier al IPJ Arad, acestea fiind entitățile care emit dispoziția de ridicare întocmită de agenții constatatori. Tarifele pentru ridicarea vehiculelor sunt: 160 de lei pentru ridicare, 190 de lei pentru transport și 20 lei / zi sau fracțiune de zi pentru depozitare.

Concluzionând, pentru a putea gestiona durabil parcarea la nivelul municipiului sunt necesare măsuri suplimentare de management al parcării, precum și suplimentarea parcărilor rezidențiale într-un mod eficient, care să nu aibă un impact puternic asupra resurselor de spațiu public. Totodată, trebuie corelate măsurile de gestiune a parcării cu cele destinate altor mijloace de transport (transport public, bicicletă, mers pe jos), astfel încât să existe o serie de alternative viabile pentru staționarea în zonele de presiune, precum zona centrală.

2.2.5. INFRASTRUCTURA VELO

Municipiul Arad este orașul cu cea mai amplă rețea de piste și benzi pentru bicicletă din țară, înregistrând o lungime de peste 150 km pe ambele sensuri. În ultimii ani, pista pentru biciclete din lungul Mureșului a fost extinsă pentru a deservi și cartierul Micălaca și zona str. Mărului.

Rețeaua velo acoperă aproximativ 80% din oraș, lăsând nedeservite doar segmente din cartiere precum Bujac, 6 Vânători, Grădiște și Mureșel.

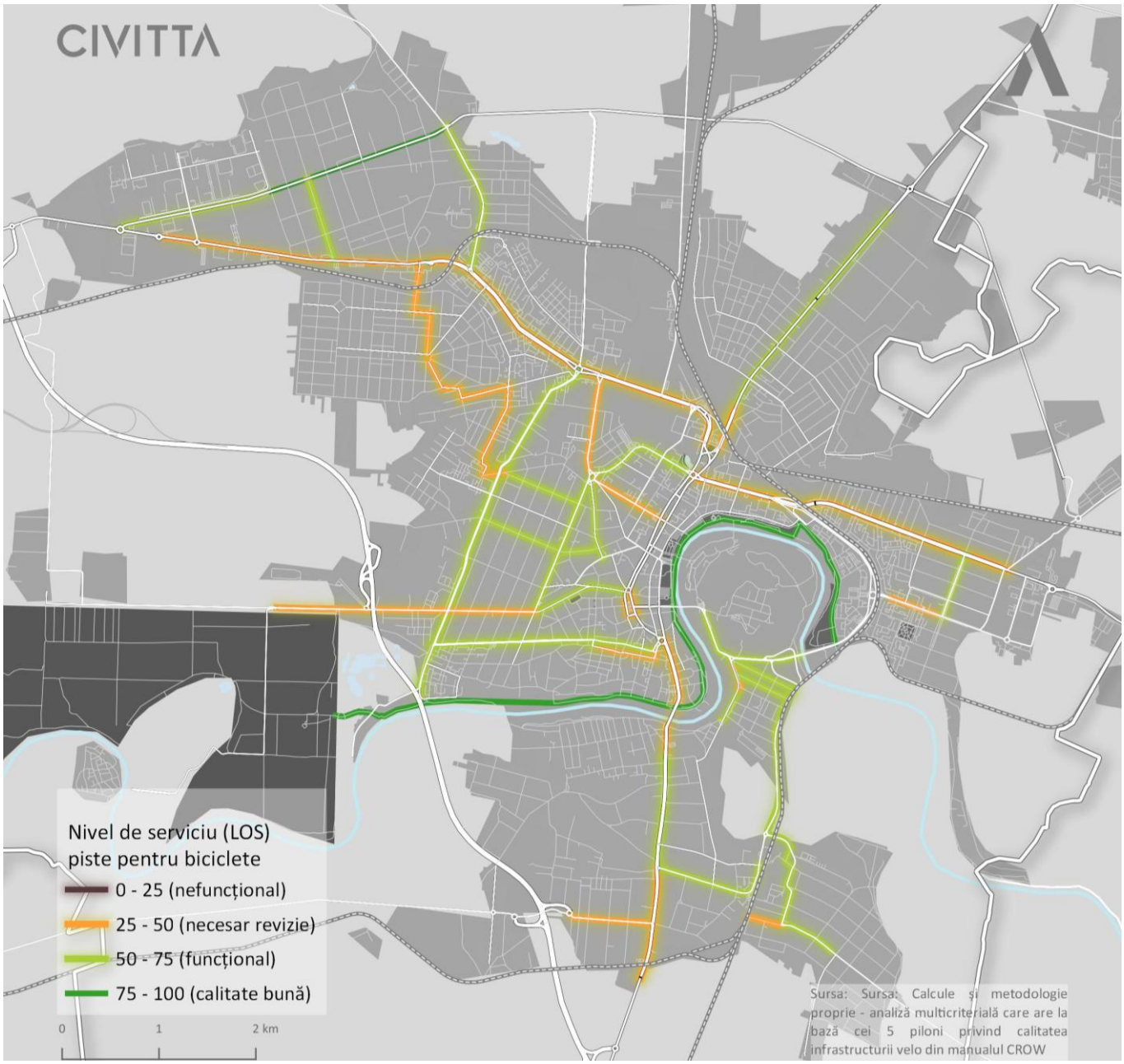
Rețeaua velo actuală este compusă din următoarele tipuri de piste de biciclete:

- Piste pe platformă proprie – acestea sunt delimitate de traficul rutier și sunt amplasate cu precădere pe străzile mai aglomerate pe care circulă și traficul greu;
- Piste pe platformă cu trotuarul – acestea sunt amplasate cu precădere în zona centrală, unde spațiile pietonale sunt mai generoase și permit includerea unei astfel de infrastructuri;
- Piste pe platformă comună cu carosabilul (benzi ciclabile).

Una dintre problemele cu care se confruntă infrastructura velo din Arad este legată de calitatea infrastructurii, fiind evidente probleme de proiectare ale pistelor de biciclete, rezultând într-o siguranță scăzută a bicicliștilor. Spre exemplu, benzile velo sunt marcate cu altă culoare doar în intersecții, fiind astfel dificil pentru conducătorii auto să observe spațiul dedicat acestora pe carosabil pe toată lungime unei străzi. Un alt aspect relevant este poziționarea pistelor, acestea fiind în cele mai multe dintre cazuri amplasate între mașinile parcate la stradă și traficul rutier, putând astfel contribui la producerea unor accidente severe. Planeitatea deficitară a pistelor face ca acestea să fie dificil de utilizat de către cei care se deplasează cu trotineta electrică.

Deși la nivelul Aradului există o rețea amplă de rastele, acestea nu sunt suficient de sigure și nu sunt adaptate la varietatea din ce în ce mai mare de biciclete aflate în circulație. Principala problemă este că majoritatea rastelelor permit legarea bicicletei doar de roata de față care poate fi demontată foarte ușor. Mai mult de atât, suporții sunt înguști și nu permit inserarea roților cu cauciucuri mai groase (2.75/3.0).

FIGURA 42 REȚEAUA DE PISTE DE BICICLETE (NIVEL DE SERVICIU), MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

Un demers semnificativ în creșterea atractivității mersului cu bicicleta este proiectul de amenajarea a unui traseu de transport public de călători cu autobuzul, care să asigure legătura pe arterele urbane între zona UTA și str. Ștefan cel Mare, finanțat prin POR 2014-2020. Acesta se află în implementare și, pe lângă intervențiile destinate transportului public local, vizează și investiții în transportul velo, precum:

- Realizarea unui sistem de închiriere de biciclete, cu 22 de stații amplasate pe teritoriul municipiului;
- Realizarea unei noi piste de biciclete cu lungimea de 3.65 km;
- Realizarea campaniilor de conștientizare a beneficiilor utilizării bicicletei.

Finalizarea proiectului va aduce cu sine dezvoltarea infrastructurii destinate bicicletei din municipiu, având potențialul de a contribui ulterior la creșterea atractivității acestui mijloc de transport.

Nu în ultimul rând, legea 250/2020 privind adoptarea unor măsuri necesare facilitării parcării bicicletelor în spații publice prevede obligativitatea amenajării parcărilor pentru biciclete sigure în toate clădirile publice sau de utilitate publică, unitățile de învățământ preuniversitar de stat, piețele agroalimentare, târgurile, autogările și stațiile de cale ferată. Deși legea nu are un normativ de aplicare în prezent, municipiul trebuie să aibă în vedere amenajarea parcărilor de biciclete necesare pentru respectarea reglementărilor.

Toate problemele menționate anterior au avut un impact direct asupra cotei modale, astfel că ponderea de utilizare a modurilor de transport prietenoase cu mediul a scăzut cu 8.2% în perioada 2015-2019[56]. Acest aspect influențează modul de dezvoltare al mobilității sustenabile la nivelul orașului, fiind necesară suplimentarea intervențiilor în sistemul de transport velo, încurajând astfel cetățenii să opteze pentru mijloace mai prietenoase cu mediul.

Concluzionând, deși municipiul Arad beneficiază de cea mai extinsă rețea velo de la nivel național și există deja demersuri de îmbunătățire și extindere a acesteia, sunt în continuare necesare intervenții de ameliorare a situației actuale și eliminare a problemelor identificate, precum și de extindere a infrastructurii (parcări sigure pentru biciclete) și a serviciilor (bike-sharing) astfel încât la nivelul municipiului să se contureze un sistem complet destinat mersului cu bicicleta.

2.2.6. INFRASTRUCTURA PENTRU DEPLASĂRI PIETONALE

Luând în considerare toate zonele construite, municipiul Arad ajunge la o dimensiune de aproximativ 7 x 11 km. Cu toate acestea, zonele cu cea mai mare densitate și obiective de interes se concentrează într-o suprafață de 4 x 3 km. Dimensiunile reduse ale acestei zone fac ca municipiul să fie destul de bine optimizat pentru deplasări nemotorizate (mers pe jos, bicicletă), acestea realizându-se de obicei pe distanțe scurte, sub 5-10 km.

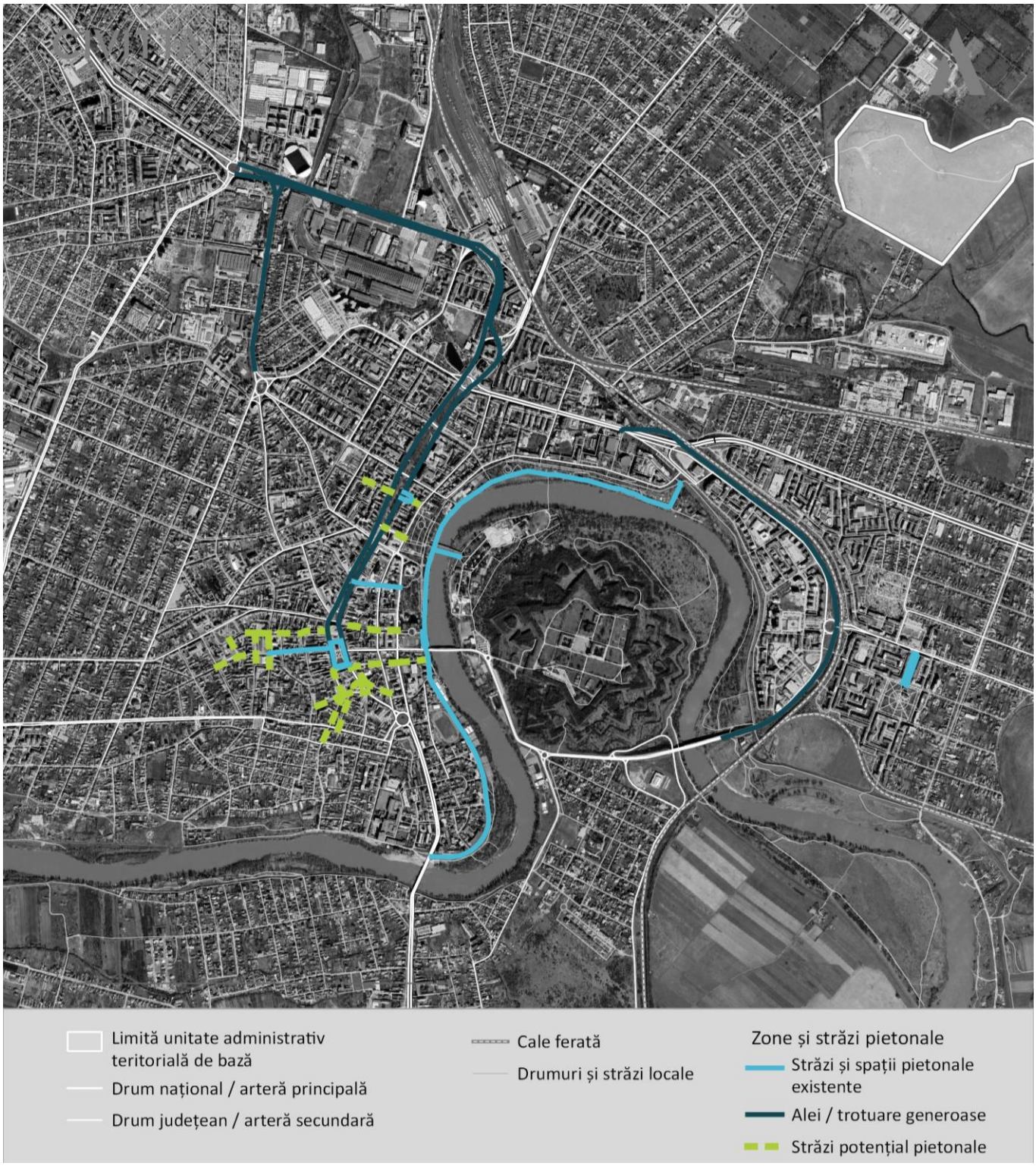
La nivelul municipiului se evidențiază următoarele spații și străzi pietonale, concentrate în zona centrală a municipiului și în vecinătatea Mureșului:

- Traseul pietonal din lungul Mureșului, ce face legătura între cartierul Micălaca și zona centrală,
- Strada Meținau,
- Piața Luther,
- Piața Avram Iancu – zona piațetei (permanent) și zona carosabilă pe tronsonul dintre strada Grigore Alexandrescu și strada Tribunul Dobra,
- Strada 1 Decembrie 1918 (numai un segment),
- Aleea Borsec (singura stradă pietonală din afara zonei centrale).

Acestora li se mai adaugă și principalele artere / bulevarde, având trotuare generoase cu rol de circulații pietonale ample, completate de elemente de vegetație și/sau mobilier urban, precum Bulevardul Revoluției, Calea Victoriei, Calea Aurel Vlaicu sau Bulevardul Nicolae Titulescu.

[56] Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de mobilitate urbană durabilă pentru Municipiul Arad, 2019.

FIGURA 43 INFRASTRUCTURA DESTINATĂ DEPLASĂRILOR PIETONALE, MUNICIPIUL ARAD, 2020

Sursa: Prelucrare proprie

Se remarcă un interes tot mai crescut al autorității publice locale pentru extinderea spațiilor destinate pentru pietoni prin intermediul proiectelor de pietonizare realizate în ultimii ani, dar și de cele aflate în implementare. Acestea reprezintă un bun start al procesului de pietonizare, putând fi astfel extins și către alte străzi din zona centrală, conturând spații publice atractive atât pentru locuitori, cât și pentru turiști. Acest lucru este evidențiat și

de abordarea subiectului în cadrul proiectului integrat de amenajare a unui traseu de transport public de călători cu autobuzul pe direcția zona UTA – str. Ștefan cel Mare, finanțat prin POR 2014-2020, care vizează construirea unor noi zone pietonale / semi-pietonale și amenajarea aliniamentelor de arbori și arbuști pe străzile aferente traseului.

Deși municipiul Arad nu prezintă probleme fundamentale din punct de vedere al infrastructurii destinate deplasărilor pietonale, se remarcă totuși o serie de disfuncționalități, ce necesită ameliorare. Acestea sunt după cum urmează:

- Zonele de locuințe colective, unde zonele dintre blocuri se află într-o stare precară, fiind sub-utilizate. În acest caz, se întreprind acțiuni de remediere a problemelor, cartierele ce conțin astfel de zone de locuire colectivă (Alfa, Confecții, Aurel Vlaicu, Micălaca, Centru) aflându-se în proces de regenerare urbană ce urmărește inclusiv reabilitarea trotuarelor. Finalizarea proiectului va contribui la îmbunătățirea calității infrastructurii pietonale din zonele de locuire colectivă și la o mai bună utilizare a resurselor de spațiu public;
- Accesibilizare slabă pentru persoanele cu mobilitate redusă, îngreunând astfel posibilitățile de deplasare ale categoriilor vizate, dar și accesul către anumite obiective de interes. Cu toate acestea, Primăria Municipiului Arad are planificat un proiect care să amelioreze situația actuală, ce va facilita accesul inclusiv pentru persoanele cu nevoi speciale, urmând să fie implementat în perioada următoare, cu un orizont de timp de finalizare în 2030;
- Zonele marginalizate existente la nivelul municipiului (zona str. Tarafului, zona str. Mărului, zona Checheci), unde infrastructura de transport se află în stare precară, cu multe dintre situații fiind marcate de străzi de pământ, neasfaltate, fără delimitarea clară a unor circulații pietonale (ex: zona str. Mărului). În cazul acestor zone este nevoie de intervenții integrate, care să gestioneze problemele cu care se confruntă locuitorii, incluzând astfel și aspecte de mobilitate care să contribuie la calitatea locuirii la nivelul zonelor, dar și să permită un acces facil și o mai bună integrare a acestor zone cu restul municipiului. În cazul zonei Mărului, se urmărește transformarea acesteia într-o zonă de agrement, Primăria Municipiului Arad având în implementare proiectul „Revitalizarea Zonei Strada Mărului și Amenajarea ca Zonă de Agrement”.

În concluzie, municipiul Arad se află într-un demers de îmbunătățire a infrastructurii destinate deplasărilor pietonale, inclusiv a spațiilor publice, marcat de proiectele implementate / aflate în implementare. Este necesar ca acest demers să fie susținut și în următoarea perioadă de programare, fiind încurajată modernizarea și reabilitarea trotuarelor, precum și intervențiile de pietonalizare, în special în zona centrală, generând astfel noi spații publice pentru locuitori. Luând în considerare potențialul pe care configurația zonei centrale o are, se evidențiază posibilitatea implementării unui centru pietonal, ușor accesibil care să susțină dezvoltarea economică, culturală și socială, devenind totodată o atracție turistică la nivelul municipiului. Astfel de intervenții sunt necesare în contextul obținerii unei mobilități urbane durabile, urmărindu-se încurajarea mersului pe jos ca mijloc alternativ de deplasare.

2.2.7. CONCLUZII PRIVIND MOBILITATEA URBANĂ ȘI TRANSPORTUL

În ultimii ani, municipiul Arad a făcut pași semnificativi în procesul de tranziție către o mobilitate urbană durabilă, urmărind implementarea unor proiecte de ameliorare a situației transportului public, de extindere a infrastructurii de transport pietonal și cu bicicleta, dar și de gestionare mai eficientă a parcărilor. Acești pași făcuți în direcția corectă trebuie menținuți și continuați și în următoarea perioadă, prin menținerea mijloacele de transport prietenoase cu mediul, precum transportul public sau cel nemotorizat, ca principală prioritate pentru dezvoltarea mobilității municipiului.

Astfel, în următoarea perioadă de programare, proiectele de mobilitate pentru municipiului Arad vor trebui conturate în jurul noilor paradigme de mobilitate, urmărind creșterea calității serviciilor de mobilitate și creșterea atractivității transportului public local, a mersului pe jos și a bicicletei în vederea schimbării repartiției modale, astfel încât această să aibă un impact cât mai redus asupra mediului. Acest lucru trebuie susținut și de informarea și

educarea populației cu privire la beneficiile utilizării acestora atât la nivel personal, cât și pentru mediul înconjurător. Totodată, va fi necesară descurajarea utilizării autovehiculul personal.

Nu în ultimul rând, luând în considerare tendințele actuale și prioritățile promovate la nivel european în ceea ce privește utilizarea tehnologiilor în domeniul mobilității, municipiul Arad trebuie să aibă în vedere și implementarea unor soluții de tip „smart city" care să eficientizeze sistemul de transport și mobilitate și care să permită o mai bună colectare și analizare a datelor necesare de mobilitate.

2.2.8. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Competitivitate redusă a transportului public (confort, timp deplasare și deservire).	Modernizarea flotei (mai ales tramvaie) Prioritizarea transportului public în intersecții (mai ales pe Calea Aurel Vlaicu) - sistem de management al traficului Amenajarea stațiilor de transport public Extinderea liniilor de transport public / creșterea frecvenței în cartierul Gai și Zona Industrială Vest
Tramvaiele vechi nu sunt accesibilizate, accesul persoanelor cu dizabilități locomotorii este dificil.	Achiziție material rulant
Acces precar la date și informații de mobilitate, mai ales în ceea ce privește transportul public	Conturarea unei platforme și aplicații de mobilitate care să cuprindă cel puțin informații despre transportul public (linii, stații, orare actualizate în timp real, ghidare, afișare în timp real a mijloacelor de transport public și plată), parcare (locuri disponibile și plată), infrastructura și dotările pentru biciclete, servicii de taxi (cheamă taxi + localizare taxi) și valori de trafic (inclusiv ghidare și alerte străzi blocate / reparații). Pe termen mediu / lung se poate avea în vedere și integrarea transportului public județean / pe cale ferată.
Ponderea deplasărilor cu bicicleta este încă redusă în comparația cu gradul de acoperire a rețelei de piste pentru biciclete. Siguranța redusă a pistelor existente face ca adesea bicicliștii să circule pe trotuarele mai generoase.	Extinderea pistelor de bicicletă spre zone insuficient deservite (Bujac / Aradu Nou) și spre comunele învecinate. Reconfigurare / amenajare piste pentru biciclete pe Bulevardul Revoluției Revizuirea pistelor de bicicletă (mai ales cele cu nivel de serviciu sub 50) pentru a crește siguranța acestora (marcaje și elemente de protecție) Înnoirea și completarea rastelelor pentru biciclete Școala velo - cursuri de mers pe bicicleta și educație rutieră (se poate crea inclusiv un „carnet de biciclist" (carnetul este opțional)
Congestie în principalele intersecții	Reconfigurarea intersecției Podgoria Amenajarea podului peste Mureș în continuarea str. Andrei Șaguna (în implementare) Creșterea tarifului pentru parcare în zona centrală Extinderea zonelor de tarifare Limitarea parcării la 2 ore în zona ultra centrală Suplimentarea / înnoirea parcometrelor și ameliorarea sistemului de monitorizare a plății parcării (achiziție autoturism echipat pentru citirea plăcuțelor de înmatriculare și suplimentarea numărului de vehicule pentru ridicarea autoturismelor).

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
	Constituirea unui „fond de parcare” – veniturile care ajung la primărie după scăderea costurilor operaționale sunt afișate în timp real și reinvestite în proiecte de mobilitate urbană durabilă. Extinderea sistemului de supraveghere și monitorizare a traficului / disponibilității locurilor de parcare.
Traficul greu traversează în continuare zone rezidențiale	Amenajare centură sud-est Drum expres Oradea – Arad (include varianta ocolitoare pentru cartierul GAI)
Circulația pietonală în zona centrală este dificilă, trotuarele sunt adesea degradate, înguste sau ocupate de mașini parcate neregulamentar. Acest aspect reprezintă o problemă mai ales pentru persoanele cu dizabilități locomotorii.	Pietonalizarea treptată a zonei centrale, transformarea străzilor secundare în străzi pietonale cu acces pentru riverani și alimentare. Acest demers poate porni de la câteva proiecte fanion (ex. traseul pietonal între Piața Avram Iancu – Piața Catedralei și Piața Reconcilierii) fiind ulterior continuat ca program multianual. Străzi din zona centrală ar putea deveni pietonale sau cu acces limitat (doar riverani și livrări) la cererea rezidenților sau ca parte din proiecte integrate – restaurare fond construit + reconfigurare stradă + diversificare funcțională.
Număr încă ridicat de accidente rutiere (8 morți – 39 grav răniți în 2019)	Calmarea traficului în zonele rezidențiale, proiect pilot „cartiere 30 km/h” – Bujac. Măsuri de calmare a traficului în jurul unităților de învățământ, inclusiv testarea conceptului de walking bus (preluarea elevilor din stațiile de transport public din apropierea unităților de învățământ)
Indicele de motorizare se află în creștere, de la 329 / 1000 locuitori în 2015 la 402/1000 locuitori în 2020	Creșterea atractivității mijloacelor alternative de transport (mai ales transport public / velo), tarifarea la prețul real (valoarea terenului) al parcării rezidențiale și a parcării în zona centrală.
Transportul public județean / internațional se suprapune cu rutele urbane folosind adesea locații informale sau autogări degradate pentru preluarea pasagerilor.	Conturarea unei rețele de autogări la principalele puncte de intrare în oraș. Autogările vor avea și facilități de tip park & ride fiind corelate cu liniile de transport public urban.
Aeroportul Internațional Arad funcționează doar pe perioada verii transportând un număr foarte redus de pasageri (mult sub capacitatea lui reală) și ocazional mărfuri.	Lansarea unui studiu de oportunitate pentru a atrage curse complementare față de cele oferite de Aeroportul Internațional Traian Vuia, inclusiv analiza oportunității de a funcționa ca aeroport cargo.

2.3. PROFIL ECONOMIC

2.3.1. CONTEXT MACROECONOMIC

În anul 2018, valoarea producției de bunuri, exprimată prin Produsul Intern Brut, la nivelul județului Arad se ridica la valoarea de 8,411.81 mil. EUR în standarde ale puterii de cumpărare (PPS), reprezentând 23,2% din totalul PIB înregistrat în regiunea Vest. Evoluția PIB (PPS) a fost puternic influențată de criza economică, dacă analizăm rata de creștere medie anuală de numai 5% în perioada 2007-2018, marcată de fluctuații semnificative: la debutul crizei, PIB-ul județului Arad se afla pe o pantă ascendentă, înregistrând o creștere de 14,5% în anul 2008 comparativ cu anul 2007, după care evoluția anuală a fost fie negativă, fie foarte redusă, fluctuând între -3,9% și 4,7%; tendința pozitivă s-a stabilizat, însă, începând cu anul 2015, când creșterea a fost de 8,7% comparativ cu anul precedent, și culminând cu anul 2017, când rata de creștere a fost de 10,4%. În ciuda evoluției pozitive, PIB-ul județului Arad este în continuare influențat de proximitatea principalului pol de creștere din regiune – județul Timiș, care concentrează aproape jumătate din PIB-ul regiunii Vest (49,2%), cu o valoare aproape dublă a producției. Acest fapt se datorează dezvoltării susținute a industriei în Timiș, favorizată de prezența universităților și structurilor de sprijin a afacerilor, ce conferă un avantaj competitiv mai mare din perspectiva factorilor de producție (de exemplu, forță de muncă calificată).

FIGURA 44 CONTRIBUȚIA JUDEȚELOR LA PRODUSUL INTERN BRUT AL REGIUNII VEST ÎN ANUL 2018

Sursa: Baza de date Eurostat, calcule proprii

Valoarea indicatorului PIB/locuitor (PPS) a înregistrat în anul 2018 o cifră de 20.100 EUR/loc în județul Arad, imediat sub media regională, ocupând a doua poziție după județul Timiș. Totodată, valoarea PIB/loc se situează la 2% peste media națională, ceea ce plasează județul Arad în categoria județelor dezvoltate, însă dacă o raportăm la municipiul București, care deține prima poziție la nivel național, valoarea reprezintă 39,4%, un decalaj important din perspectiva nivelului de trai. Comparativ cu media europeană, județul Arad a reușit să recupereze un decalaj important în perioada 2007-2018, de la un nivel de dezvoltare asociat celor mai sărace zone din spațiul comunitar (45% din media UE27 în 2007), la o valoare medie, de 66,6%, în anul 2018. Astfel, integrarea în Uniunea Europeană a fost prielnică dezvoltării județului Arad, în special datorită poziționării favorabile la granița cu Ungaria în contextul relațiilor comerciale, dar și datorită oportunității accesării fondurilor structurale pentru investiții majore.

Reducerea disparităților față de media europeană și națională este reliefată și de rata medie anuală de creștere a PIB/locuitor de 5,8%, comparabilă cu nivelul național (5,8%), însă sub media regională (6,2%), și peste cea europeană (1,9%), în perioada 2007-2018. Creșterea comparativă 2018 față de 2007 confirmă această tendință pozitivă, de reducere a decalajului față de media UE27, în ciuda redresării lente, până în anul 2015, în urma crizei economice: valoarea PIB/locuitor în județul Arad a crescut, în termeni comparabili ai puterii de cumpărare, cu 84,4%, în timp ce în Uniunea Europeană – 27, PIB/locuitor a crescut cu doar 22,8%. Premisele anterioare crizei COVID-19 erau favorabile continuării acestei tendințe pozitive, însă incertitudinea adusă de criza sanitară europeană și globală nu permite confirmarea acestei tendințe și în perioada actuală și post-2020.valoarea

PIB/locuitor în județul Arad a crescut, în termeni comparabili ai puterii de cumpărare, cu 75,2%, în timp ce în Uniunea Europeană – 27, PIB/locuitor a crescut cu doar 18,7%. Premisele anterioare crizei COVID-19 erau favorabile continuării acestei tendințe pozitive, însă incertitudinea adusă de criza sanitară europeană și globală nu permite confirmarea acestei tendințe și în perioada actuală și post-2020.

FIGURA 45 SITUAȚIA COMPARATIVĂ A PIB/LOC (PPS) ÎN ANUL 2018, EUR/PERS

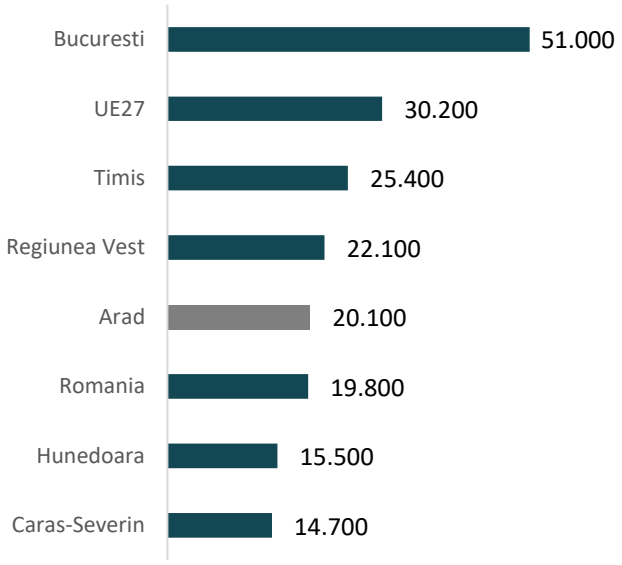
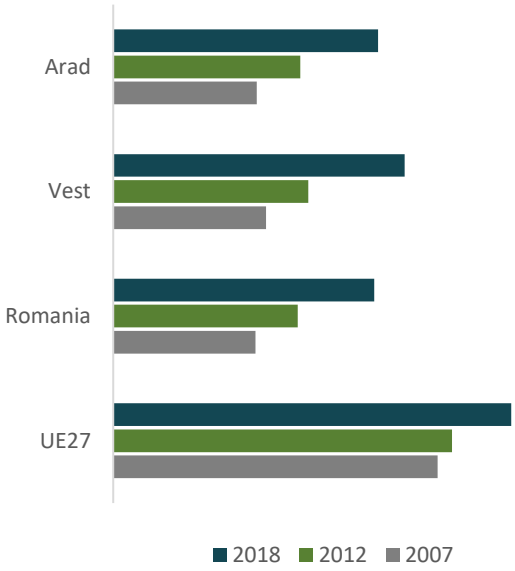

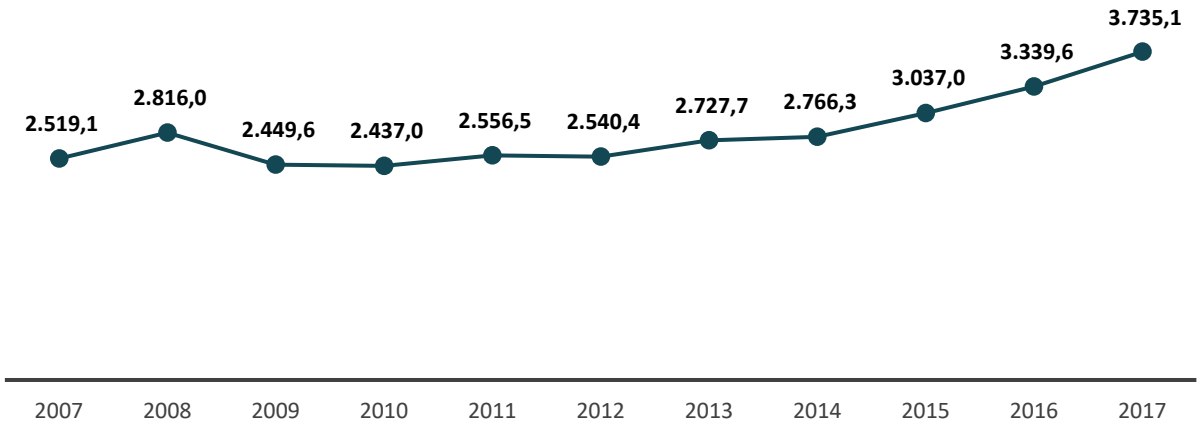
FIGURA 46 EVOLUȚIA PIB/LOCUITOR LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, EUR/PERS, 2007-2018

Sursa: Baza de date Eurostat

Analizând în continuarea evoluția și structura Valorii Adăugate Brute (VAB), ce reflectă în mod mai real performanța economică a județului Arad, observăm aceeași tendință de creștere susținută în perioada post-criză, și în special în ultimii patru ani (disponibili) – 2014-2017. Astfel, în anul 2017, valoarea VAB a atins cifra de 3.375,1 mil. EUR (PPS), cu 48,3% mai mult decât în anul 2007, ceea ce reprezintă un câștig din perspectiva utilizării resurselor. Totodată, această rată de creștere a VAB denotă un ritm de dezvoltare similar mediei naționale (+49,4%) și regionale (+42,6%) și dublu valorii medii europene (+21%). La nivel regional, județul Arad ocupă locul al doilea după Timiș, județ care, totodată, și-a sporit VAB cu peste 56% în același interval de timp, accentuând diferența dintre cele două județe și mai mult.

FIGURA 47 DINAMICA VAB LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD, MIL. EUR, 2007-2017

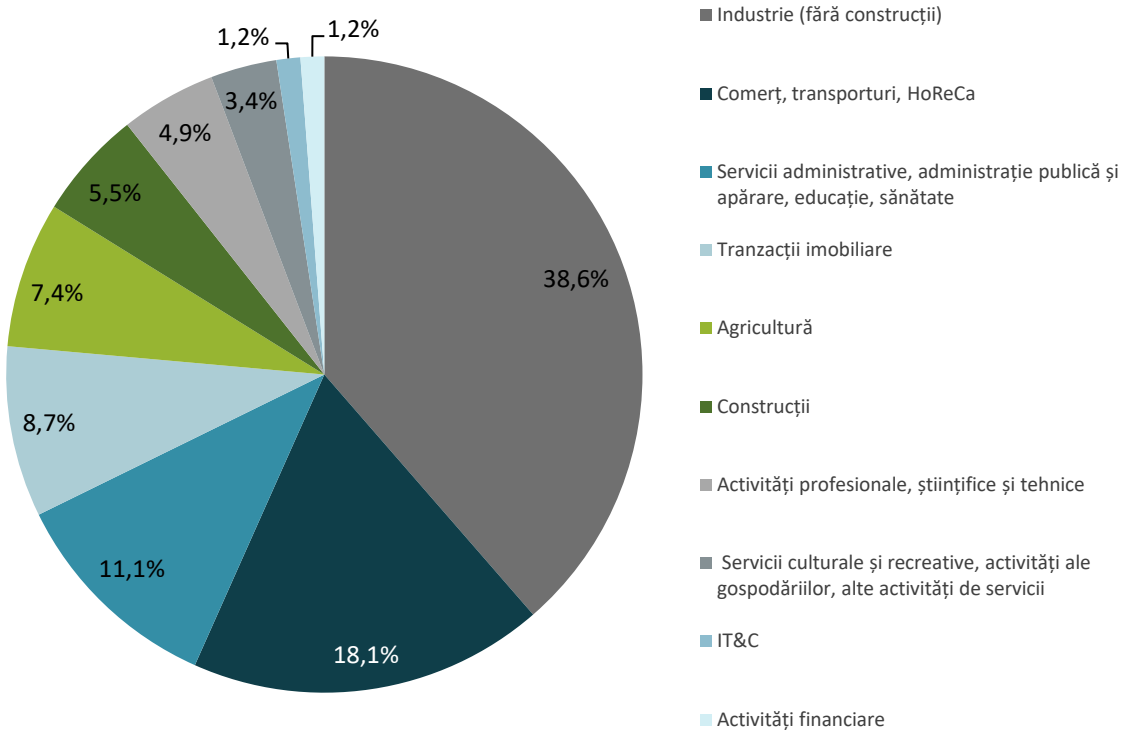
Sursa: Baza de date Eurostat

Structura VAB în anul 2017 în județul Arad explică și evoluția pozitivă considerabilă observată. Industria[57] contribuie cu 38,6% la formarea VAB județeană, fiind și un sector cu o creștere puternică în perioada 2007-2017 (+65,7%), municipiul bucurându-se de un centru industrial cu tradiție manufacturieră notabilă. Aceasta este urmată de sectorul comerț, transporturi și HORECA, cu 18,1%, sectoare favorizate de poziția geografică atât din perspectiva dezvoltării activităților comerciale, cât și prin activitățile de logistică și transporturi datorită dezvoltării infrastructurii rutiere în ultimii ani și reabilitării infrastructurii feroviare. Și acest domeniu a cunoscut o creștere, totuși moderată, de 32,8%, în perioada 2007-2017.

În ciuda ponderii mai reduse la formarea VAB, activitățile profesionale, științifice și tehnice (4,9%), au cunoscut cea mai importantă evoluție, mărindu-și aportul la VAB de aproape 1,5 ori în cei 11 ani din perioada de referință. În mod similar, și alte categorii de servicii au crescut în ceea ce privește contribuția la VAB (servicii administrative, sănătate, servicii sociale, respectiv activități culturale și recreative), indicând un element de potențial local și un pas important spre diversificarea profilului industrial tradițional al județului Arad.

[57] Include industria extractivă, prelucrătoare și producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă, respectiv distribuția apei și activitățile de salubritate și gestiune a deșeurilor

FIGURA 48 STRUCTURA VAB PE PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI ECONOMICE ÎN JUDEȚUL ARAD, 2017

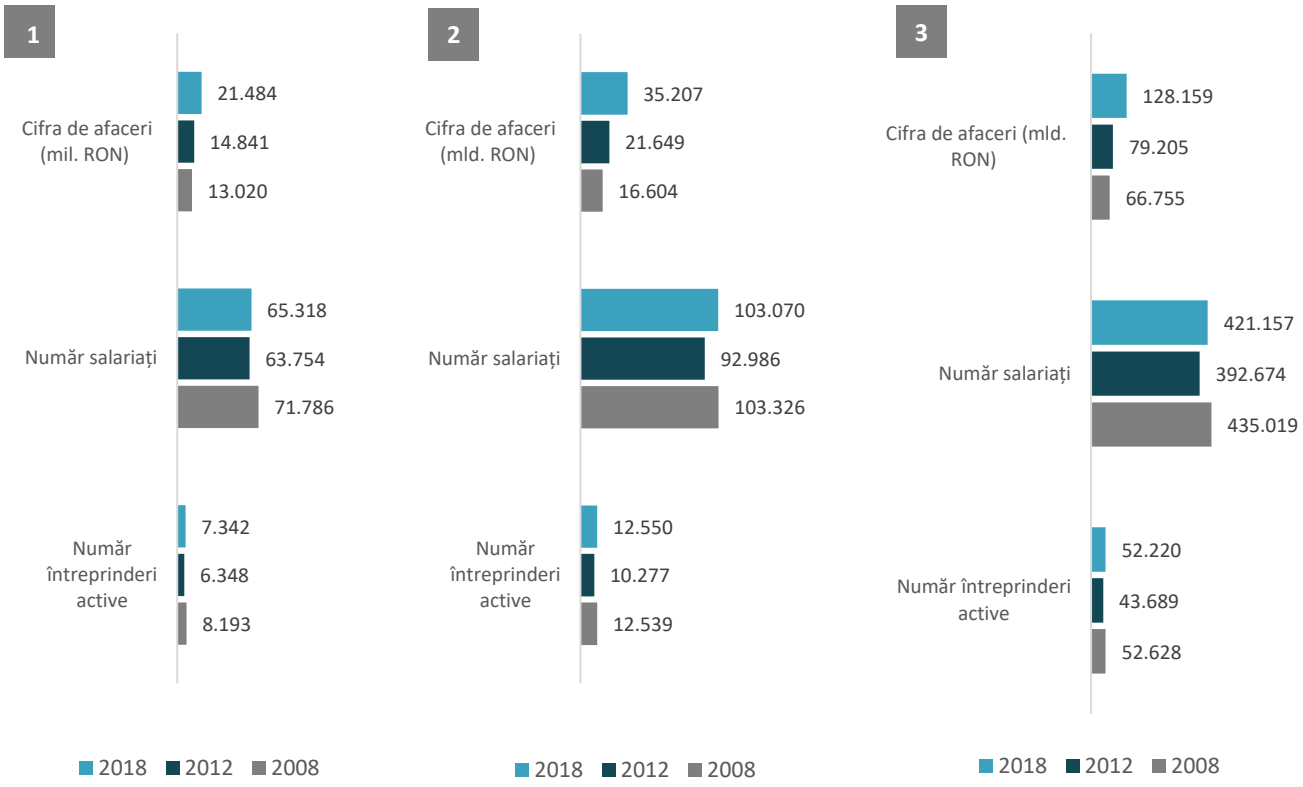
Sursa: Baza de date Eurostat

2.3.2. MEDIUL DE AFACERI ȘI DINAMICA ANTREPRENORIALĂ

2.3.2.1. PERSPECTIVĂ GENERALĂ ȘI DINAMICA ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE

Datele cu privire la mediul de afaceri indică o concentrare a activității economice din județ la nivelul municipiului Arad, cel mai important centru urban și economic al județului și al doilea ca importanță din regiunea Vest, după municipiul Timișoara. Conform datelor statistice furnizate de Institutul Național de Statistică, în ultimul an disponibil (2019), în municipiul Arad își desfășurau activitatea 7.580 întreprinderi active, ce furnizau locuri de muncă pentru 63.809 salariați, în medie, și generau o cifră de afaceri de 22,7 miliarde RON. Astfel, companiile active în municipiul Arad concentrează mai mult de două treimi din activitatea economică județeană, și contribuie cu 14,1% la totalul regional din perspectiva numărului de întreprinderi, cu 15,4% la numărul mediu de salariați și cu 16,6% la cifra de afaceri realizată. Aceste proporții s-au menținut aproximativ constante în perioada 2008-2018, în ciuda fluctuațiilor asociate crizei economice, indicând faptul că economia municipiului s-a dezvoltat urmând o tendință similară celei județene și regionale.

FIGURA 49 EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI ECONOMICI ÎN MUNICIPIUL ARAD (1), JUDEȚUL ARAD (2) ȘI REGIUNEA VEST (3), 2008-2018

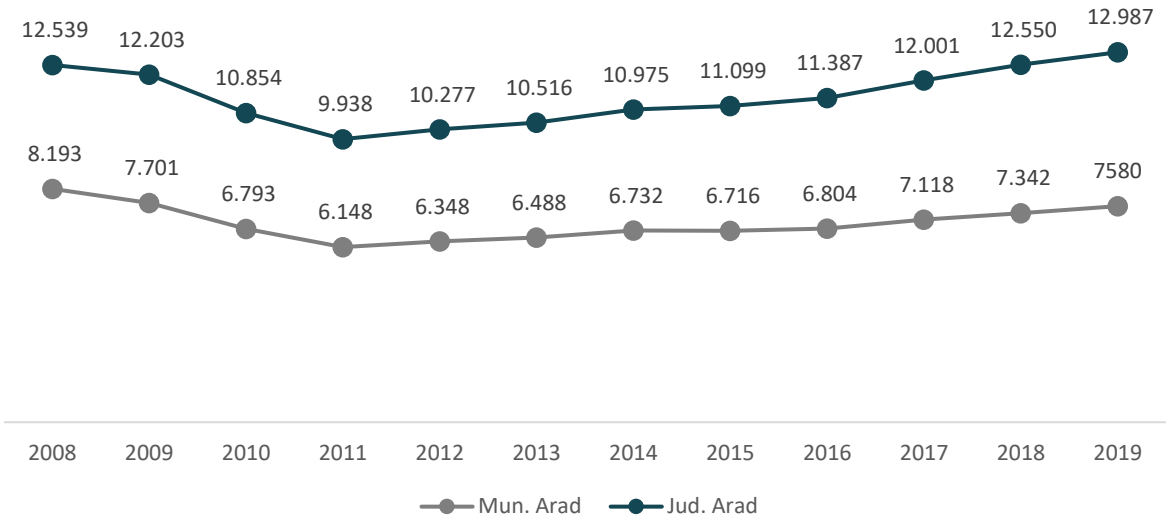
Sursa: Baza de date eDemos INS, calcule proprii

În anul 2019, în municipiul Arad își desfășurau activitatea economică 7.580 de companii cu cifra de afaceri mai mare ca zero, reprezentând 58,4% din totalul județean. Împreună cu municipiul Timișoara, principalul pol de dezvoltare al regiunii, contribuția la efectivul de companii din regiune atinge valoarea de 41,7%, indicând potențialul major de atractivitate și susținere a dezvoltării la nivelul regiunii Vest. Dacă ne raportăm la dinamică, evoluția numărului de întreprinderi poate fi împărțită în două perioade distincte: 2008-2011, marcată de declin, ca urmare a perioadei de recesiune economică la nivel global, urmată de o perioadă de creștere lentă, dar constantă, mai accentuată în ultimii 2 ani (2017 și 2018). În ciuda creșterii, numărul de întreprinderi active din anul 2018 nu a reușit să atingă nivelul din anul 2008, însă perspectivele de dezvoltare sunt încurajatoare, dacă luăm în considerare sporul natural al întreprinderilor ce înregistrează valori pozitive începând cu anul 2011.

Dacă luăm în considerare datele furnizate de către Inspectoratul Teritorial de Muncă Arad, respectiv Oficiul Național Registrul Comerțului, observăm un număr ușor mai ridicat de-a lungul perioadei privind numărul angajatorilor, însă fără a depăși valoarea de 8000 de companii. În plus, aceste date permit analizarea unor tendințe mai recente de descreștere a numărului de companii active – în anul 2020, numărul angajatorilor a scăzut până la puțin peste 5000

de entități, în contextul crizei sanitare și economice. Deși sursele datelor sunt diferite, magnitudinea efectului crizei sanitare este considerabilă[58].

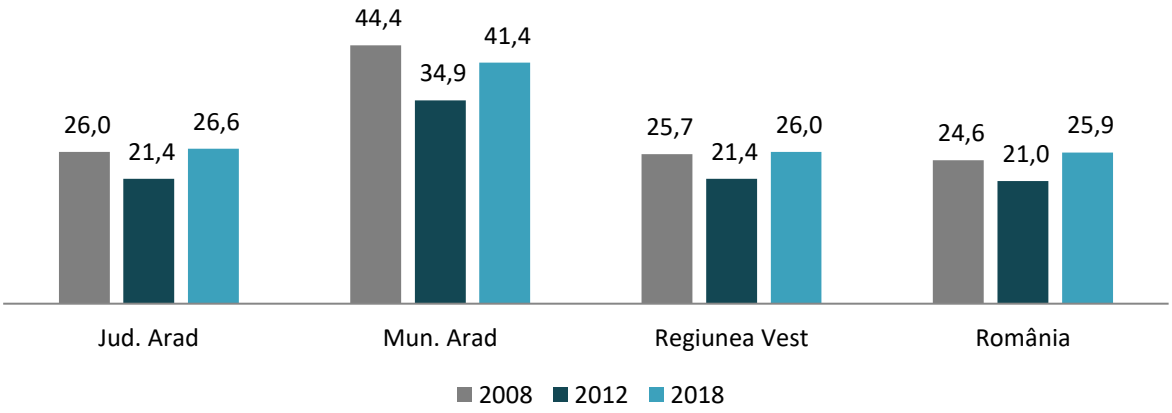
FIGURA 50 DINAMICA NUMĂRULUI ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN, 2008-2019

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

În ceea ce privește densitatea întreprinderilor, exprimată prin indicatorul întreprinderi active la 1000 de locuitori, putem observa că municipiul Arad se clasează peste valoarea medie județeană, regională și națională, cu 41,4 companii /1000 loc.

FIGURA 51 EVOLUȚIA DENSITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE (FIRME/1000 LOC) LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL, 2008-2018

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

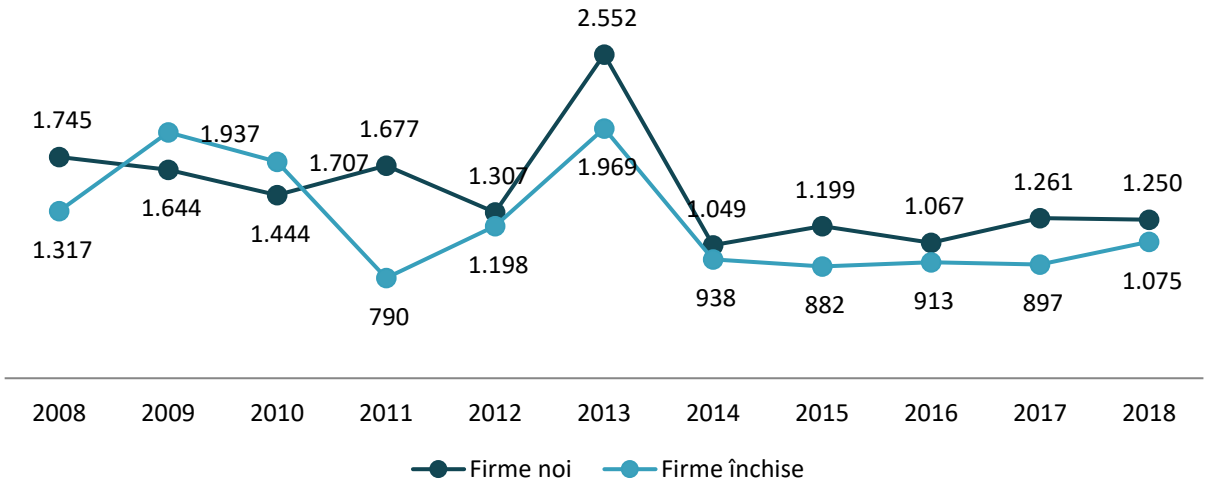
Dinamica întreprinderilor active este influențată și de situația antreprenoriatului, reflectat prin operațiunile în Registrul Comerțului ale companiilor, mai precis înființări de companii noi și, respectiv, închideri. În figura de mai

[58] Notă metodologică: pentru anul 2020 a fost utilizată ca unică sursă a datelor lista companiilor private conform ONRC. Până în anul 2019, datele sunt furnizate de ITM și includ angajatorii din sectorul public. Diferența de aproape 3000 de companii între anii 2019 și 2020 este dată atât de inactivarea unor companii private, ca urmare a crizei, dar și ca urmare a lipsei angajatorilor publici din statistică, prin prisma sursei diferite a datelor.

jos se poate observa evoluția numărului de companii noi și închise, a căror dinamică se împarte în două perioade, influențate de perioada de criză economică: astfel, în anii 2009 și 2010, dificultățile financiare au contribuit la desființarea unui număr mai mare de companii active, rezultând într-un spor natural al întreprinderilor negativ (firmele închise depășeau numărul firmelor noi). Ulterior, începând cu anul 2011, sporul natural a redevenit pozitiv, pe fondul revenirii economiei și a multiplelor programe și scheme de sprijin a antreprenoriatului.

Conform unui studiu realizat de Ziarul Financiar în anul 2015, județul Arad se situa sub media națională în ceea ce privește ponderea antreprenorilor tineri în totalul celor care și-au deschis propria firmă (34,7% față de 37,8%), fapt îngrijorător din perspectiva populației cu cea mai mare înclinație pentru astfel de activități. Comparativ cu media județeană, capacitatea antreprenorială a municipiului Arad, exprimată prin număr de firme noi la 1000 de locuitori, este cu puțin peste un punct procentual mai mare (7,04 firme noi/1000 loc față de 5,92) și cu 1,5 pp. peste media regională. În ciuda inițiativelor existente, progresul obținut în înființarea de structuri de sprijin a afacerilor funcționale și mature este încă limitat.

FIGURA 52 DINAMICA PRINCIPALELOR OPERAȚIUNI CE VIZEAZĂ SOCIETĂȚILE COMERCIALE, EVOLUȚIA 2008-2018

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

INIȚIATIVE ANTREPRENORIALE LOCALE

Deși apropierea față de municipiul Timișoara conduce la o complementaritate a profilului economic și, implicit, a resurselor de care dispune municipiul Arad pentru dezvoltarea antreprenoriatului, spiritul antreprenorial a început să beneficieze de susținere în municipiul Arad în ultimii ani. Astfel, antreprenorii arădeni au avut oportunitatea de a participa la diferite cursuri prin care și-au putut îmbunătăți abilitățile de antreprenor sau de a pune bazele unei noi afaceri. Programele de finanțare europeană au început să producă rezultate în Arad, dovadă fiind primele proiecte de formare antreprenorială, așa cum indică exemplele de mai jos:

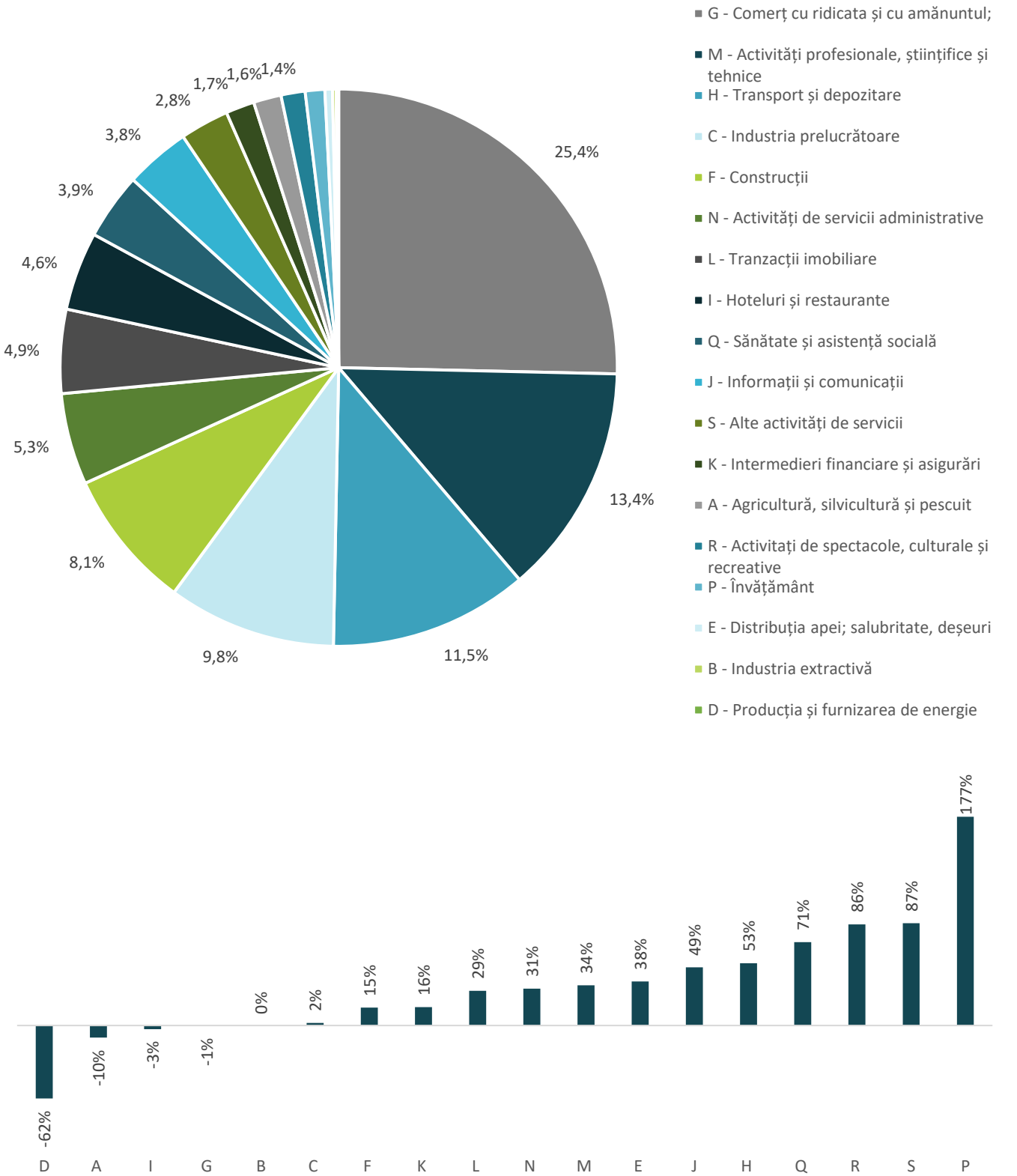
Printre aceste cursuri se numără cursurile gratuite pentru viitorii antreprenori din județul Arad, prin intermediul proiectului „Viitor Plus – antreprenori pentru dezvoltare", finanțat prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, implementat în perioada ianuarie 2018 – ianuarie 2021 de către Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România.

De asemenea, Camera de Comerț Arad a organizat în anul 2018 cursuri gratuite autorizate de competențe antreprenoriale pentru antreprenorii arădeni în cadrul proiectului România profesională – Resurse umane competitive în regiunea Vest, proiect co-finanţat din Programul Operaţional Capital Uman 2014-2020.

Totodată, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș" din Arad vine în sprijinul antreprenorilor prin intermediul Centrului de Antreprenoriat, un departament din cadrul Universității, fără personalitate juridică, înființat în octombrie 2015, ce asigură sustenabilitatea activităților cu caracter antreprenorial implementate de universitate.

Din perspectiva profilului activităților economice pe secțiuni CAEN după numărul de întreprinderi active, remarcăm faptul că cele mai importante patru sectoare economice după ponderea ocupată în anul 2019 sunt *G – Comerț cu ridicata și amănuntul* (25,4%), *M – Activități profesionale, științifice și tehnice* (13,4%), *H – Transport și depozitare (11,5%)* și *C – Industria prelucrătoare* (9,8%). Aceste sectoare sunt singurele cu o pondere peste 10% și împreună reprezintă 60,1% din totalul întreprinderilor active în municipiul Arad. Ponderea mare a activităților de comerț este dată în primul rând de ușurința înființării unei afaceri în acest domeniu, nesolicitând capital substanțial sau calificare înaltă, iar în al doilea rând, de profilul de oraș aflat într-un județ de graniță, unde astfel de activități sunt tradiționale. În strânsă legătură cu poziționarea geografică se află și faptul că regăsim domeniul transporturilor pe a doua poziție, în contextul dezvoltării rutelor de transport ce favorizează activitățile de logistică și distribuție. Industria prelucrătoare, încurajată de existența celor trei zone industriale situate în apropierea drumurilor europene, reprezintă un element definitoriu al economiei orașului, susținută de-a lungul anilor de industria automotive.

FIGURA 53 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE ÎNTREPRINDERI ACTIVE PE SECȚIUNI CAEN LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD (% ÎN TOTAL) (SUS) ȘI RATA DE CREȘTERE 2012-2019 (JOS)

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

Zonele industriale s-au dovedit a fi adevărate baze de dezvoltare a potențialului economic atât pentru municipiu cât și pentru județ. Zonele industriale sunt localizate în jurul municipiului Arad. Unele dintre acestea acoperă suprafețe însemnate, respectiv găzduiesc un număr ridicat de angajatori, cum este cazul celor aflate în administrarea Primăriei Municipiului Arad: Zona Industrială Vest, Zona Industrială Est, Zona Industrială Sud. Există, totuși, și alte zone industriale sau de servicii localizate în apropierea cartierelor de locuințe, dezvoltate în urma unor investiții și inițiative private. Datele cu privire la ultima categorie sunt însă insuficiente și inexacte, ceea ce îngreunează procesul de identificare a unor nevoi specifice. Achiziționarea în anul 2020 a unui teren amplasat la intersecția a două căi importante de comunicații auto din proximitatea municipiului de către dezvoltatorul de parcuri industriale VGP România reflectă potențialul orașului în ceea ce privește dezvoltările logistice.

Din perspectiva ocupării, Zona Industrială Vest concentrează cea mai mare parte a salariaților, peste 15.000, în timp ce Zona Centru Nord reunește cel mai mare număr de companii (166 de firme). În total, zonele industriale concentrează, în anul 2017, aproximativ 6,5% din numărul companiilor active din municipiul Arad, 41,5% din efectivul salarial și aproximativ 50% din cifra de afaceri generată la nivelul municipiului.

TABEL 7 PRINCIPALELE ZONE INDUSTRIALE DIN MUNICIPIUL ARAD (OFICIALE, ÎN ADMINISTRAREA PRIMĂRIEI – SUS, DEZVOLTATE ÎN ULTIMII ANI – JOS)

Denumire	Suprafața (ha)	Localizare si acces	Număr companii / salariați	Cifra de afaceri (RON)
Zona Industrială Vest	150	Platforma de Nord-Vest a municipiului Arad cu acces direct la DN7(E68) și la șoseaua de centură	68 companii / 15.773 salariați	6.847.666.143
Zona Industrială Est	20	Platforma de Est a municipiului Arad cu acces direct la șoseaua națională DN 7/E68	75 companii / 1.245 salariați	233.792.112
Zona Industrială Sud-Zădăreni	105	Platforma de Sud a municipiului Arad cu acces la șoseaua națională DN 69/E671	20 companii / 786 salariați	240.150.634
TOTAL			**163 companii / 17.804 salariați**	**7.321.608.899**
Denumire	**Suprafața (ha)**	**Localizare si acces**	**Număr companii / salariați**	**Cifra de afaceri (RON)**
Zona Centru Nord	~ 60 ha	Zona Șoseaua de Centură (E68)/DJ 709C/str. Câmpul Liniștii/ str. 6 Vânători	166 companii / 4.251 salariați	1.058.166.240
Zona Nord-Est	-	Zona E671/E68/Centura Nord-Est	66 companii / 2007 salariați	572.246.705
Zona Sud-Est/Sud-Vest	-	Aeroport/Aradul Nou	67 companii / 2.843 salariați	1.074.512.520
TOTAL			**299 companii / 9101 salariați**	**2.704.925.465**

ZONA INDUSTRIALĂ VEST | a fost înființată în 1998, are o suprafață a zonei de 150 ha și este localizată pe platforma de Nord-Vest a municipiului Arad, cu acces direct la DN7(E68) și la șoseaua de centură. Z.I.A. Vest are ca destinație activități industriale, de servicii și depozitare. Aceasta reprezintă cea mai importantă sursă de venituri pentru

Primăria Arad, dar și cea mai importantă destinație a angajaților din întreg județul. Conform datelor colectate la nivelul Primăriei Arad, în anul 2017, Zona Industrială Vest găzduia 68 de companii din domeniile industriei prelucrătoare, servicii și depozitare, ce furnizau aproximativ 16.000 locuri de muncă. Printre cele mai mari companii prezente în această Zonă Industrială, cu peste 1000 de salariați, se numără: Leoni Wiring Systems, Takata Romania și Yazaki Component Technology.

ZONA INDUSTRIALĂ EST | a fost înființată în 2002, are o suprafață de 20 ha și este localizată pe platforma de Est a municipiului Arad cu acces direct la șoseaua națională DN 7/E68. Z.I.A. Est are ca destinație activități industriale, de servicii și depozitare. Conform datelor furnizate de Primăria Arad pentru anul 2017, au fost identificate 75 de firme active în Zona Industrială Est, ce furnizau 1.245 de locuri de muncă.

ZONA INDUSTRIALĂ SUD – ZĂDĂRENI | a fost înființată în 2004, are o suprafață de 105 ha și este localizată pe platforma de Sud a municipiului Arad cu acces la șoseaua națională DN 69/E671. În anul 2017, existau 20 de companii și 786 de salariați.

Cu excepția zonelor industriale cu tradiție pentru sectorul industrial local, există și alte arii funcționale care concentrează activitatea economică din diferite sectoare, dezvoltate mai recent, indicând un dinamism important al mediului economic local. Totuși, este nevoie de o mapare a tuturor terenurilor și ariilor ocupate de către companiile care manifestă o tendință din ce în ce mai vizibilă de aglomerare în zone industriale, pentru a înțelege profilul economic al acestora și a putea trasa eventuale linii directoare în raport cu nevoile specifice ale acestora. Aceste zone industriale sunt:

ZONA CENTRU NORD | cuprinde mai multe zone și parcuri industriale, dar și alte tipuri de structuri de sprijin, reunind 166 de companii și 4251 de salariați. Printre zonele industriale componente, amintim:

- Arad Business Park, localizat în zona UTA, str. Câmpul Liniștii – ocupă o suprafață de 6,2 ha unde își desfășoară activitatea 77 de companii ce angajează 312 salariați (2017);
- Zona Câmpul Liniștii – găzduiește 13 companii ce oferă locuri de muncă pentru 780 de salariați (2017);
- Parcul Industrial FNC – situat în zona Poltura, str. Câmpul Liniștii/Agricultorilor, găzduiește 12 companii și 249 de salariați;
- Parcul Industrial UTA 2 – situat în zona str. Ovidiu/Câmpurilor, la intersecția dintre E68 (Șoseaua de Centură) și DJ 709C (Arad-Iratoșu), aici își desfășoară activitatea 8 companii și 332 de salariați;
- Zona Nord BAT – situată în imediata vecinătate a Parcului Industrial UTA 2, găzduiește 22 de companii și 487 de salariați;
- Zona 6 Vânători – situată în zona străzii 6 Vânători/Ovidiu, este ocupată de 30 de companii care împreună oferă locuri de muncă pentru 1506 salariați;
- Zona Nord CET – cu o suprafață de 30 ha, zona este ocupată de patru companii care angajează 585 de salariați.

ZONA NORD-EST | zonă industrială de dimensiuni mai reduse din perspectiva ocupării din partea companiilor, reunind 66 de firme și 2007 angajați (2017). Printre zonele componente se numără:

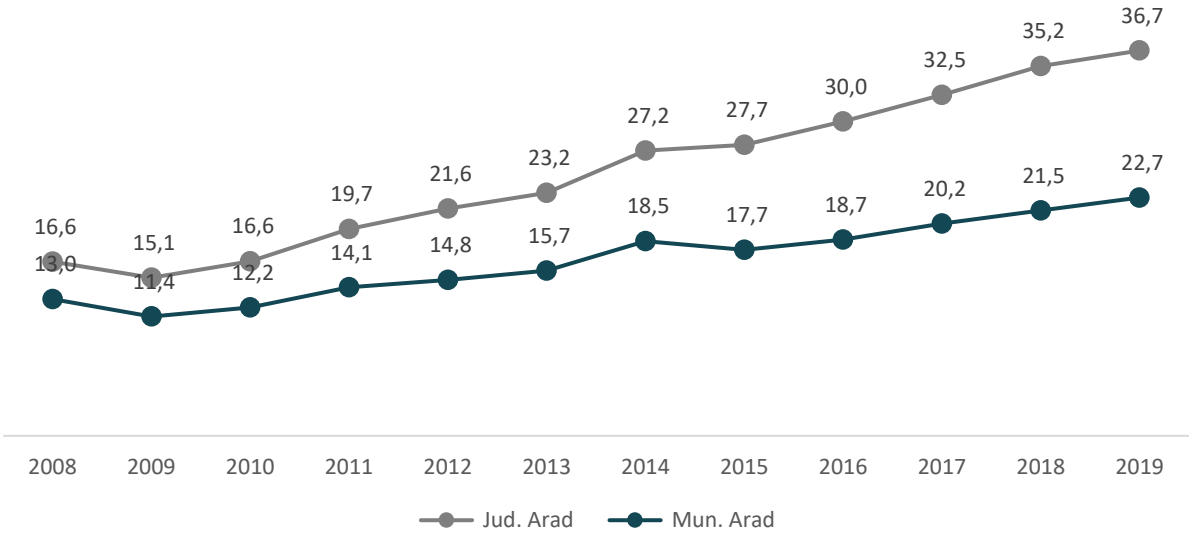
- Zona Calea Zimandului – aflată în zona E671 (Arad-Oradea) și E68 (Șoseaua de centură), aici își desfășoară activitatea 20 de companii și 576 de salariați;
- Zona Sere Grădiște – găzduiește 22 de companii și 196 de salariați;
- Zona Centura Nord-Est și Micălaca Nord – împreună găzduiesc 24 de companii și 1235 de salariați.

Alte zone industriale de menționat sunt localizate în partea sud-vestică a municipiului, în apropierea aeroportului Arad (Zona Aeroport-Pădurii), cu 46 de firme și 1491 de salariați; Zona Aradul Nou/Sânnicolau Mic – în partea de sud-est a municipiului Arad, unde își desfășoară activitatea 25 de companii și 1352 salariați.

2.3.2.2. REZULTATELE ÎNTREPRINDERILOR ACTIVE

Rezultatele companiilor din municipiul Arad, analizate prin intermediul cifrei de afaceri, se remarcă printr-o creștere accelerată în perioada 2009-2019, cu ușoare oscilații, reflectată printr-o rată de creștere de 74,3% în anul 2019 comparativ cu anul 2008. Cele 22,7 mld. RON rezultate din activitatea companiilor active în municipiul Arad reprezintă 61,8% din totalul cifrei de afaceri generate la nivel de județ și 16,6% din totalul regiunii Vest. Așa cum reiese și din figura de mai jos, cifra de afaceri este singurul indicator principal care indică o revenire după criza economică (ceilalți doi – numărul de întreprinderi active și numărul de salariați nu au depășit nici în anul 2019 nivelul anterior crizei), ca urmare a investițiilor realizate, a creșterii productivității, a unei mai bune utilizări a resurselor tehnice în domeniul industrial, și a creșterii sectorului serviciilor.

FIGURA 54 DINAMICA CIFREI DE AFACERI DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN, 2008-2019

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

INDUSTRIE | Cu un total de 11,43 mld. RON în anul 2019 și o pondere de 50,3%, cifra de afaceri rezultată din activitatea celor 701 întreprinderi active în industria prelucrătoare din municipiul Arad reprezintă principalul motor de dezvoltare al economiei locale. Creșterea de 1,5 ori în perioada 2008-2019 a cifrei de afaceri în industria prelucrătoare confirmă profilul industrial al orașului. Conform clasificării Eurostat[59] privind tipul de tehnologie și nivelul de sofisticare al tehnologiei utilizate în producție, observăm faptul că sectoarele cu cea mai mare contribuție la formarea cifrei de afaceri locale sunt cele care utilizează tehnologie înaltă și mediu-înaltă. Acest fapt determină o valoare adăugată mai mare și o cerere crescută pentru personal calificat, fiind un determinant al dezvoltării economice sustenabile și o premisă importantă pentru dezvoltarea inovării. Dacă analizăm distribuția secțiunilor CAEN 2 cifre din întreaga industrie prelucrătoare, observăm contribuția mare pe care o aduc preponderent câteva sectoare economice:

29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor şi semiremorcilor - acest sector contribuie cu 45,4% la totalul cifrei de afaceri din industria prelucrătoare și cu 22,9% la totalul cifrei de afaceri generată la nivel local. Comparativ cu anul 2008, valoarea cifrei de afaceri s-a dublat (creștere de 237,8%). Totodată, ponderea sectorului în totalul economiei locale a crescut în perioada 2008-2019, de la 11,8% (2008) la 20,7% (2012) și 22,9% (2019).

[59] Eurostat indicators on High-tech industry and Knowledge – intensive services. Disponibil la: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Knowledge-intensive_services_(KIS)

Cifra de afaceri de 5,15 mld. RON (2018) este generată de 22 companii active, din care 6 companii mari și foarte mari, restul fiind IMM-uri și microîntreprinderi. Concentrarea cifrei de afaceri în rândul companiilor mari și foarte mari în proporție de 96% indică o poziție dominantă a acestora în economia locală, fiind un vector de dezvoltare. Pe de altă parte, numărul redus de IMM-uri și microîntreprinderi și participarea redusă a acestora arată o vulnerabilitate a economiei locale din perspectiva capacității de adaptabilitate, inovare și flexibilitate, precum și o atractivitate redusă pentru antreprenoriat în acest domeniu. Primele trei companii active în acest sector se regăsesc în tabelul sintetic de mai jos:

TABEL 8 PRIMELE TREI COMPANII DIN SECTORUL FABRICĂRII AUTOVECHICULELOR DE TRANSPORT PUBLIC, DUPĂ CIFRA DE AFACERI GENERATĂ ÎN ANUL 2018

	Cifra de afaceri (mil. RON)	Număr salariați 2018	Număr salariați 2019 [60]	Tip tehnologie
TAKATA ROMANIA SRL	2,625.15	4906	5224	Tehnologie mediu-înaltă
YAZAKI COMPONENT TECHNOLOGY SRL	936.32	1294	1377	Tehnologie mediu-înaltă
LEONI WIRING SYSTEMS ARAD SRL	896.67	4060	3705	Tehnologie mediu-înaltă

Sursa: BORG Design, baza de date Listă Firme, prelucrare proprie

Deși principalele companii sunt din categoria firmelor mari și foarte mari, care aduc un aport important și la angajarea forței de muncă, aceste companii dețin capital străin, cu rol în asigurarea unui transfer de cunoștințe din partea companiei mamă, stimulând inovarea la nivel local și pregătirea forței de muncă. Totodată, tipul de tehnologie utilizat, conform clasificării Eurostat[61], indică rolul important pe care îl dețin în pregătirea capitalului uman și în stimularea cererii pentru competențe avansate. Pe de altă parte, se remarcă în același sector și companiile *Astra Vehicule SRL* și *Astra Bus SRL,* microîntreprinderi cu capital românesc, ce au devenit un furnizor important de vehicule de transport public în rândul orașelor din România.

30 - Fabricarea altor mijloace de transport – deși nu generează decât 3,6% din cifra de afaceri la nivel local și 7,1% din cea aferentă industriei prelucrătoare, companiile din acest sector desfășoară activități complementare cu cele prezentate anterior. Cele mai importante companii sunt *Astra Vagoane Călători SA* și *Astra Rail Industries SA,* care împreună contribuie cu o cifră de afaceri de 566,8 mil. RON (2018) și angajează peste 2700 de persoane. Cele două companii sunt principalul furnizori de material rulant (vagoane) pentru CFR Călători, cel mai mare operator feroviar din România, și cel mai important jucător de pe această piață la nivel național după cifra de afaceri.

27 - Fabricarea echipamentelor electrice – acest sector ocupă locul al doilea din perspectiva contribuției la activitatea industrială, după fabricarea autovehiculelor de transport rutier, cu un total de 1,82 mld. RON în anul 2019, valoare de 4 ori mai mare decât în anul 2008. Sectorul generează 8% din totalul cifrei de afaceri locale și 16% din cea a industriei prelucrătoare. Din cele 20 de companii active, cele două întreprinderi mari și foarte mari contribuie cu aproape 97% la formarea cifrei de afaceri (COFICAB EASTERN EUROPE SRL și COOPER INDUSTRIES ROMANIA SRL). Acest fapt este explicabil prin costurile ridicate ale investiției ce descurajează antreprenorii, la care se adaugă și activele fixe importante necesare pentru demararea și operarea unei astfel de afaceri.

26 - Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice – complementar sectorului descris anterior, acest domeniu a cunoscut o dezvoltare importantă în ultimii 10 ani, atingând o cifră de afaceri de 0,89 mld. RON în anul 2019, cu 751% mai mare decât cea din 2008. Ponderea ocupată în totalul cifrei de afaceri locale s-a triplat și ea, de la 0,8% (2008) la 3,9% (2019), reprezentând totodată 7,8% din cifra de afaceri din industria prelucrătoare.

[60] ITM Arad
[61] Idem 2

Din cele 21 de companii active, cele trei firme mari sunt responsabile pentru 90,5% din cifra de afaceri a sectorului: *Systronics SRL*, *Panduit European Solutions SRL* și *GDS Manufacturing Services SA*.

CONSTRUCȚII | Sectorul construcțiilor a suferit un declin în perioada 2008-2012, din cauza reducerii consumului, urmat de o revenire în perioada următoare, până la o cifră de afaceri de 0,95 mld. RON în 2018, cu 15% mai puțin decât în 2008, dar cu 33,3% mai mult decât în anul 2012. Și numărul de companii active a suferit aceeași fluctuație, în acest sector Sectorul construcțiilor a suferit un declin în perioada 2008-2012, din cauza reducerii consumului, urmat de o revenire în perioada următoare, până la o cifră de afaceri de 1,19 mld. RON în 2019, aproximativ similar nivelului din anul 2008, dar cu 65,2% mai mult decât în anul 2012. Și numărul de companii active a suferit aceeași fluctuație, în acest sector fiind active 616 companii în anul 2019, cu 18,5% mai puține decât în perioada anterioară crizei economice. Și ponderea pe care o deține sectorul construcțiilor în totalul cifrei de afaceri s-a diminuat considerabil, totalizând 5,2% în anul 2019, comparativ cu 8,6% în anul 2008.

Pe subdiviziuni, observăm ponderea mai mare deținută de domeniul construcțiilor de clădiri (41 – Construcții de clădiri), cu 0,76 mld. RON în 2019, însă cea mai importantă creștere se observă în domeniul *42 – Lucrări de geniu civil,* de 48,3%, în perioada 2008-2019. Acest fapt indică o cerere mai mică din sectorul rezidențial, însă o creștere a cererii pentru lucrări publice și un nivel mai mare al investițiilor în obiective de interes general, de tipul drumuri, poduri, autostrăzi, etc. Dată fiind mărimea pieței pentru construcții, putem concluziona cu faptul că există un număr mare de companii viabile (cu cifră de afaceri considerabilă) care pot participa la lucrări de reabilitare și eficientizare energetică, precum și la susținerea proiectelor de dezvoltare imobiliară, în cazul în care cererea pentru astfel de activități va crește în viitor.

ENERGIE ȘI UTILITĂȚI | Sectorul energiei cuprinde, generic, două ramuri economice importante pentru dezvoltarea serviciilor publice deservite: D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat și E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare. Împreună, cele două ramuri economice generau, în anul 2019, o cifră de afaceri de 0,42 mld. RON, și o pondere totală de 1,9% din cifra de afaceri la nivel local, însă dinamica este diferită între ele: pe de o parte, ramura D – Producția de energie, a scăzut cu 9,1% față de 2008, în timp ce ramura E – Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor a înregistrat o creștere de 70%. Această dinamică este explicată de avântul tot mai mare luat de companiile active în domeniul reciclării și gestiunii deșeurilor, sector de perspectivă în contextul noilor priorități europene. Principalele companii active în aceste ramuri economice se regăsesc în tabelul de mai jos:

TABEL 9 PRINCIPALELE COMPANII DIN SECTORUL ENERGIE ȘI UTILITĂȚI, DUPĂ CIFRA DE AFACERI GENERATĂ ÎN ANUL 2018

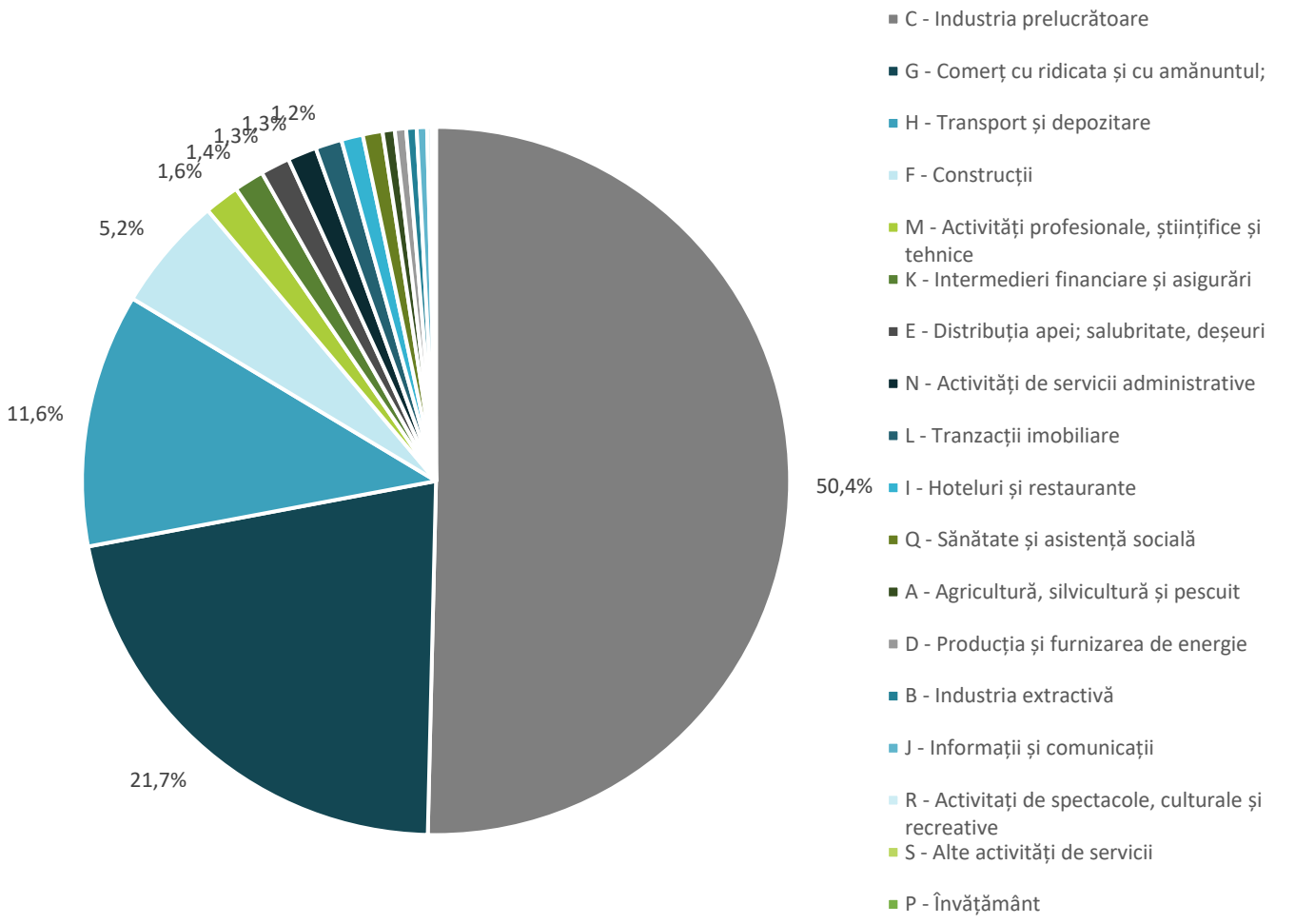
	Cifra de afaceri (mil. RON)	Număr salariați 2018	Număr salariați 2019 [62]	Clasa CAEN
REMAT M.G. SA	149.7	174	146	38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile
COMPANIA DE APA ARAD SA	76.4	920	1113	36 - Captarea, tratarea și distribuția apei
CENTRALA ELECTRICA DE TERMOFICARE HIDROCARBURI SA	61.5	271	282	35 - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat
GAZ VEST SA	52.0	90	97	35 - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat
METALCOMP INTERNATIONAL SRL	46.0	59	56	38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile

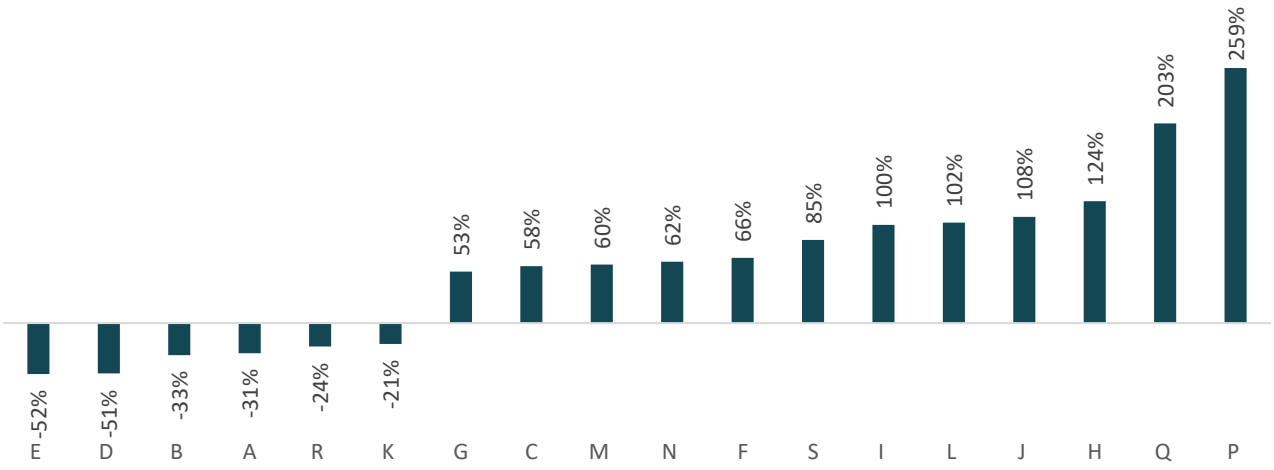
[62] ITM Arad

FCC ENVIRONMENT ROMANIA SRL	41.8	153	147	38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile
CENTRALA ELECTRICA DE TERMOFICARE ARAD SA	39.1	255	184	35 - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat

Sursa: BORG Design, baza de date Listă Firme, prelucrare proprie

FIGURA 55 DISTRIBUȚIA CIFREI DE AFACERI PE SECȚIUNI CAEN LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD (% DIN TOTAL) (SUS) ȘI RATA DE CREȘTERE 2012-2019 (JOS)

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

Deși industria reprezintă principalul motor economic al municipiului Arad, **sectorul terțiar** a cunoscut o creștere în ultimii ani pe aproape toate palierele. Dezvoltarea serviciilor indică o tranziție către o economie mai performantă, diversificată și capabilă să ofere locuri de muncă în servicii intensive în cunoaștere, cu un rol deosebit de important în valorificarea unor noi avantaje competitive.

Cu excepția sectoarelor prezentate detaliat în continuare, alte domenii de activitate din sfera serviciilor au o contribuție redusă la formarea cifrei de afaceri locale, de maxim 1,6%, cum este cazul clasei *M – Activități profesionale, științifice și tehnice.* Din perspectivă dinamică, sectoarele cu cea mai puternică evoluție sunt *P – Învățământ* (259%), și *Q – Sănătate și asistență socială* (203%), urmate la mai mare distanță de *L – Tranzacții imobiliare* (102%) și *N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (62%). Singurul sector care a înregistrat o evoluție negativă în perioada 2008-2019 este *K – Intermedieri financiare și de asigurări* (-21%).

COMERȚUL | Deși activitățile de comerț nu implică o componentă de cunoaștere și nici nu implică calificări superioare ale forței de muncă, acest domeniu contribuie semnificativ la numărul de companii, salariați și cifra de afaceri la nivelul municipiului Arad, fapt ce implică includerea sa în această secțiune. Astfel, în anul 2019, după numărul de companii active, clasa *G – Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* era cel mai bine reprezentat sector economic, deținând o pondere de 25,4% din totalul companiilor active. Totodată, în anul 2018, cele mai multe companii nou înființate (262) proveneau din același sector, dar în același timp, tot în 2018, 302 companii din clasa G au fost desființate. Aceste valori indică, astfel, volatilitatea ridicată a sectorului, barierele reduse de intrare pe piață, ceea ce determină o atractivitate mai mare pentru antreprenoriat, dar în același timp, presupune și o sustenabilitate redusă a dezvoltării economice bazate pe comerț și consum. Dacă discutăm despre contribuția adusă de cele 1922 de companii active prin intermediul cifrei de afaceri, observăm o valoare de 4,92 mld. RON în anul 2019, în creștere cu 53% comparativ cu anul 2008, însă ce ocupă al doilea loc după industrie ca pondere în totalul cifrei de afaceri (21,7%).

LOGISTICĂ ȘI TRANSPORTURI | Acest sector corespunde ramurii economice *H – Transport și depozitare* și include activități privind asigurarea transportului de pasageri și de mărfuri, precum și activități de logistică și distribuție (manipularea mărfurilor, depozitare), activități poștale și de curierat. La nivelul municipiului Arad, sectorul concentrează, în anul 2019, 875 de companii active (11,5% din totalul companiilor), număr în creștere moderată, de 27,6%, față de anul 2008. De asemenea, numărul de companii noi înființate în acest sector este în creștere, ocupând în anul 2018 locul 3, cu 142 de companii noi, și un spor natural pozitiv, numărul de companii închise fiind redus. Aceste date indică o atractivitate mare a sectorului, impulsionată de dezvoltarea infrastructurii de transport și de poziționarea geografică în apropierea altor piețe europene.

Atractivitatea în creștere a sectorului se reflectă și într-o cifră de afaceri în plină expansiune, în valoare de 2,63 mld. RON în anul 2019, ocupând ca pondere și valoare locul al treilea după industrie și comerț (11,6%). Aceasta are o valoare de peste trei ori mai mare decât în perioada anterioară crizei economice, însă evoluția mai accelerată s-a putut observa în intervalul 2012-2018.

Dacă analizăm sectorul din perspectiva concentrării, 0,6% din întreprinderile active sunt companii mari și foarte mari și generează 32,4% din cifra de afaceri, 12,6% sunt IMM-uri și contribuie cu 51,1% la cifra de afaceri iar 86,8% sunt microîntreprinderi, iar contribuția lor este limitată, de doar 16,5% (2018). Această situație aduce în discuție pe de o parte atractivitatea sectorului pentru antreprenoriat, reflectat prin numărul mare de microîntreprinderi, însă pe de altă parte, reflectă capacitatea lor redusă de a utiliza flexibilitatea de care dispun în rezultate economice. În același timp, faptul că jumătate din cifra de afaceri este generată în clasa de mărime a IMM-urilor indică o maturitate a acestora și o capacitate ridicată de a concura pe o piață în plină evoluție.

FIRMELE CU CREȘTERE MARE (high growth firms)

Un termen din ce în ce mai întâlnit în literatura de specialitate, conceptul de ”firmă cu creștere rapidă” a fost definit pentru prima dată de către OECD în urmă cu 20 de ani, pentru a descrie companiile cu cel mai mare potențial de dezvoltare la nivelul economiilor naționale, cu impact major asupra ocupării și, de cele mai multe ori, asupra inovării și progresului tehnologic. În prezent, metodologiile dezvoltate de OECD și Eurostat consideră drept firme cu creștere rapidă acele companii ”care au o rată de creștere a cifrei de afaceri de cel puțin 20% pe an pentru minim 3 ani consecutiv și un număr de cel puțin 10 angajați la începutul perioadei de observație”. Această definiție se distinge de cea a companiilor ”gazelă”, la care se adaugă un criteriu suplimentar privind vechimea pe piață de cel mult 5 ani și care se aplică studiului start-up-urilor.

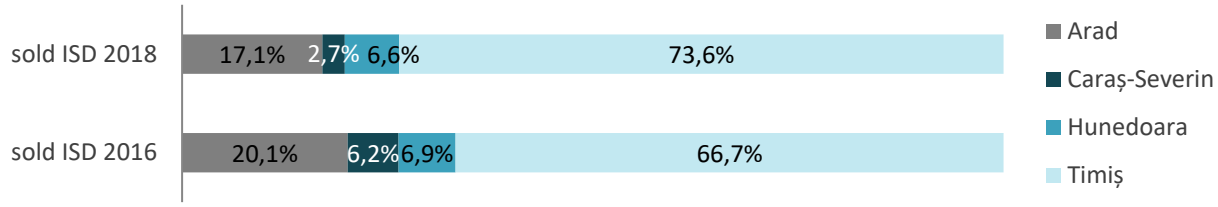
Metoda de calcul a fost aplicată și în cazul companiilor din municipiul Arad pentru perioada 2015-2018, iar rezultatele indică o performanță pozitivă: 30 de companii îndeplinesc criteriile de rezultate și angajați descrise mai sus, ce acoperă atât sectorul industrial cât și pe cel al serviciilor. De remarcat este faptul că între aceste companii se regăsesc companii din domeniul transportului și logisticii, sector aflat în plină dezvoltare, dar și din industria ușoară (fabricarea de îmbrăcăminte), fabricarea calculatoarelor (sector care utilizează tehnologie înaltă), servicii informatice și servicii administrative.

2.3.3. COMERȚ EXTERIOR ȘI INVESTIȚII STRĂINE

Comerțul exterior și investițiile străine directe sunt două componente cruciale ale oricărei economii, întrucât facilitează creșterea economică locală și, prin urmare, contribuie la îmbunătățirea calității vieții comunităților, prin crearea de locuri de muncă în mod direct și prin stimularea dezvoltării unui context economic favorabil creării de noi locuri de muncă mai bine plătite. În mod indirect, aceste două elemente facilitează dezvoltarea unui grad mai mare de complexitate a economiei locale, stimulând interdependența și interacțiunea dintre ramurile economice, cu efecte de multiplicare pentru serviciile și infrastructurile private conexe, favorabile contextului general al comunității. Totodată, o legătură mai bună cu piețele externe conduce în mod indirect la venituri locale proprii mai mari, pe care administrația locală le poate folosi în beneficiul comunității, având la dispoziție resurse financiare mai generoase pentru dezvoltarea și diversificarea serviciilor publice furnizate.

INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE | Indicatorul privind investițiile străine reflectă atractivitatea pentru mediul de afaceri a unei zone, dar și calitatea contextului economic și administrativ local, respectiv măsura în care există politici active și măsuri concrete de atragere a capitalului străin. Abordarea acestei componente a activității economice la nivel județean este relevantă având în vedere rolul de antrenare și susținere a dezvoltării economice pe care investitorii și investițiile străine îl joacă în economia națională și locală. Analiza situației economice la nivel național arată că județele și localitățile care au beneficiat de investițiile unor companii străine s-au dezvoltat într-un ritm mai rapid decât cele unde ponderea acestora a fost mai mică în economie.

FIGURA 56 DISTRIBUȚIA SOLDULUI ISD ÎN CADRUL REGIUNII VEST ÎN 2016 (INTERIOR) ȘI 2018 (EXTERIOR)

Sursa: prelucrare proprie pe baza Raportului BNR privind Investițiile Străine Directe în 2016 și 2018

Conform Raportului BNR privind Investițiile Străine Directe în România, soldul investițiilor[63] a avut o evoluție pozitivă constantă în perioada 2007-2018, urmare a integrării în piața unică europeană și a îmbunătățirii treptate a condițiilor ce influențează atractivitatea României ca destinație pentru investiții. În plan teritorial, observăm o concentrare puternică a investițiilor în regiunea București-Ilfov, care prin statutul de capitală dispune de o serie de avantaje comparative și competitive (abundența forței de muncă, efecte de aglomerare, piață mare), în timp ce regiunea Vest ocupă abia locul al 5-lea, după regiunile Centru, Sud-Muntenia și Sud-Est, cu un sold al investițiilor de 4.610 milioane EUR în anul 2018. Comparativ cu anul 2007, valoarea este mai mare cu 49%, evoluție comparabilă cu media națională. Tot în plan național, județul Arad ocupă locul 12 între județe după valoarea soldului ISD în anul 2018, atrăgând puțin peste 1 miliard EUR în investiții străine directe. La nivel regional însă, județul Arad ocupă locul al doilea, cu o pondere de 17,1% în anul 2018, la mare distanță de județul Timiș, principalul pol de dezvoltare regional. Comparativ cu anul 2016, primul an pentru care există date comparabile la nivel de județ, poziția județului Arad s-a deteriorat ușor în favoarea județului Timiș, contribuția sa la nivel regional diminuându-se în 2018 cu 3 puncte procentuale.

În plus, analizând dinamica înmatriculărilor și radierilor de companii cu capital străin, datele furnizate de către ONRC arată faptul că poziția relativă în clasamentul pe județe s-a deteriorat pentru județul Arad, ocupând locul al 7-lea în anul 2008 (421 de companii cu capital străin), locul 6 în anul 2012 (261 companii cu capital străin) și locul al 9-lea în anul 2019 (153 de companii cu capital străin). Județul ocupă o poziție asemănătoare și în cazul radierilor de companii, ceea ce indică un număr descrescător de companii radiate în perioada 2012-2019. În același timp, județul Timiș s-a menținut pe locul al doilea după înmatriculări, dar numărul de radieri a crescut în aceeași perioadă. Așadar, se poate concluziona că județul Arad a cunoscut o dezvoltare mai mare în prima perioadă a intervalului analizat (2008-2012) din perspectiva atragerii de investiții, după care s-a stabilizat, companiile respective dezvoltându-se masiv la nivel local atât din perspectiva cifrei de afaceri cât și a numărului de salariați. Însă, în timp, elementele de atractivitate care au generat fluxul mare de ISD la începutul perioadei au devenit mai puțin relevante, impunându-se nevoia de dezvoltare a noi avantaje comparative și competitive pentru a intra din nou pe o pantă ascendentă.

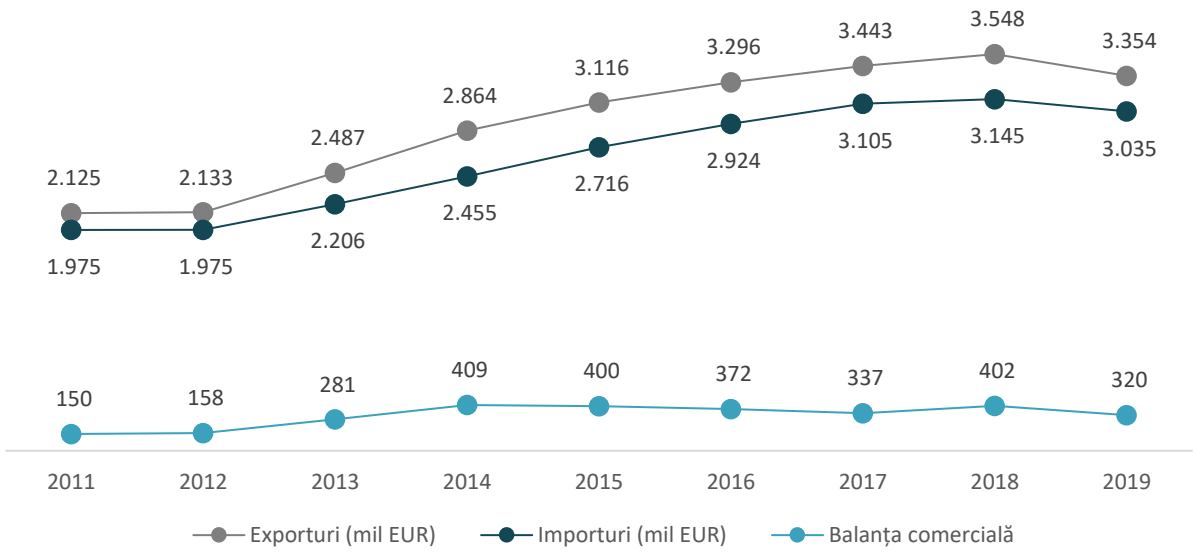
În contextul procesului de tranziție industrială la nivel global, aceste avantaje se pot referi în primul rând la pregătirea și calificarea forței de muncă la un nivel superior, în acord cu noile competențe cerute pe piața forței de muncă, iar municipiul Arad dispune de un capital solid pe care poate construi (licee tehnologice, universități, relații deja dezvoltate între instituțiile de învățământ și mediul de afaceri), pe care trebuie să îl ducă la un nivel de sofisticare superior (inovare, competențe digitale avansate, pregătire în domeniile STEM, etc.). În ansamblu, conform cercetărilor[64], există o serie de factori care influențează gradul de atractivitate al unei regiuni pentru investiții, ce depind atât de administrația la nivel central (politici guvernamentale), cât și de autoritățile locale/județene. Din prima categorie fac parte cadrul legislativ și fiscal general, starea infrastructurii, gradul de deschidere a economiei, calitatea instituțiilor și piața muncii, iar din cea de-a doua categorie mediul economic local

[63] Valoarea totală a investițiilor străine directe, acumulată până la un anumit moment
[64] Raportul *Investițiile străine directe: Evoluția și importanța lor în România* - Consiliul Investitorilor Străini (FIC) și Academia de Studii Economice (ASE) din București, mai 2017

și politicile de stimulare a mediului de afaceri local, dar și o influență puternică privind calitatea și disponibilitatea infrastructurii, calitatea instituțiilor și gradul de deschidere a economiei, în egală măsură.

COMERȚUL EXTERIOR| În ceea ce privește activitatea de comerț exterior, raportat la nivelul național, județul Arad se clasează pe poziția a 5-a după valoarea exporturilor și pe poziția a 8-a după cea a importurilor, iar balanța comercială este pozitivă (exporturile fiind mai mari decât importurile). Acest fapt indică o activitate economică orientată către producția de bunuri competitive, diferența dintre exporturi și importuri fiind mai redusă decât cea la nivel național, dezechilibrul structural existent la nivelul economiei României fiind mai puțin vizibil în cazul județului Arad. Totodată, se observă din figura de mai jos faptul că activitatea comercială a fost în continuă creștere din anul 2012, odată cu consolidarea activității industriale din municipiul Arad, atât în ceea ce privește exporturile, cât și importurile.

FIGURA 57 EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI PRIVIND COMERȚUL EXTERIOR LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD, 2011-2019, MIL. EUR

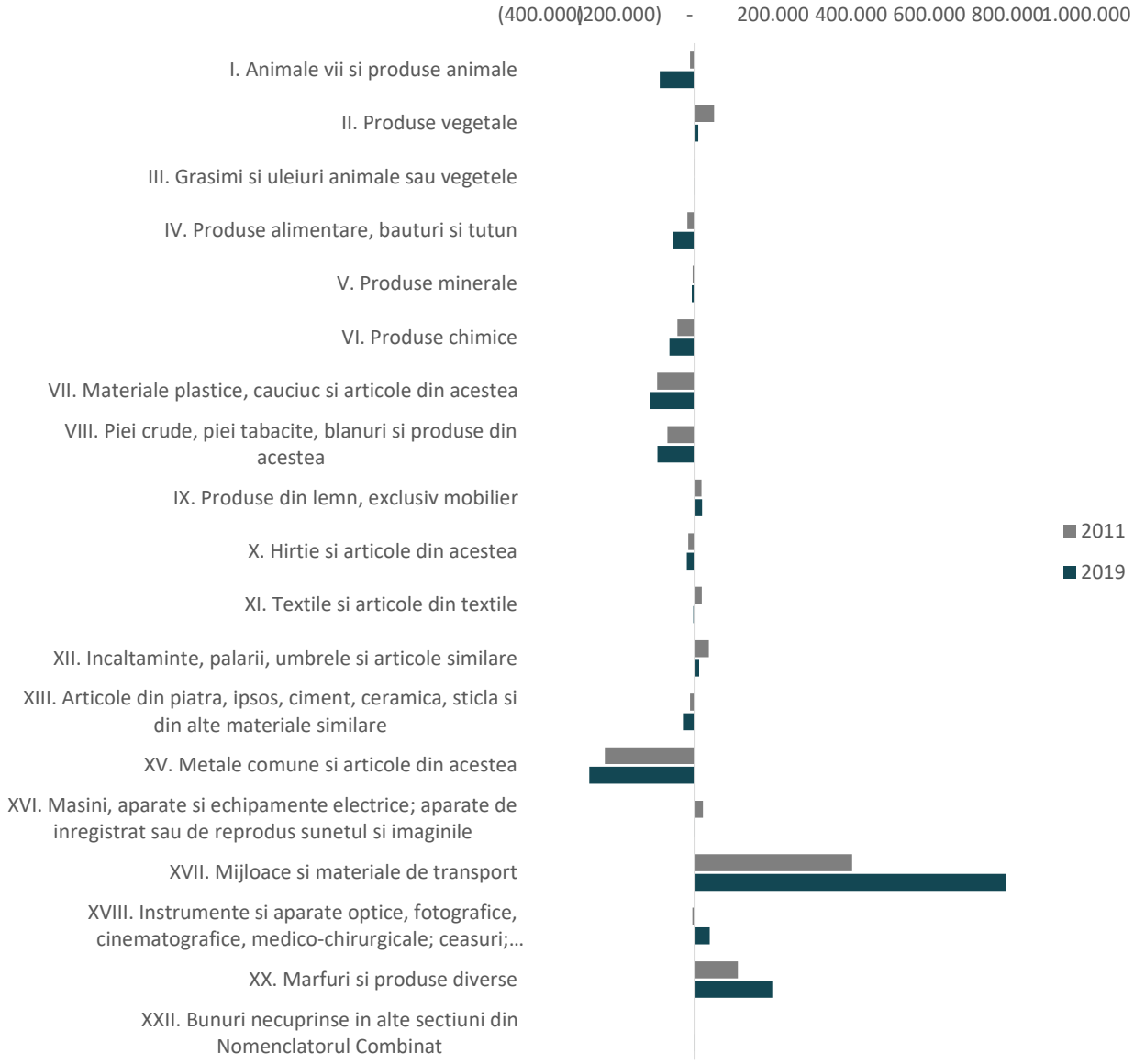
Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Calitatea activităților de comerț este în continuare analizată prin intermediul indicatorilor RCA [65] (Revealed Comparative Advantage), ES[66] (Export Specialization Index) și balanța comercială, pe grupe de produse conform Nomenclatorului Combinat. În primul rând, dacă analizăm balanța comercială pe grupe de produse, observăm o valoare pozitivă (exporturi nete) atât în 2011, cât și în 2019, în cazul grupelor: II. Produse vegetale, IX. Produse din lemn, XII. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare, XVII. Mijloace și materiale de transport și XX. Mărfuri și produse diverse. Majoritatea grupelor de produse prezintă însă, o balanță deficitară.

[65] Formula de calcul utilizată este RCA=(Xij/Xit)/(Xnj/Xnt), unde Xij = exportul produsului j la nivel județean, Xit = valoarea totală a exporturilor la nivel județean, Nnj = exportul produsului j la nivel național și Xnt = valoarea totală a exporturilor la nivel național. O valoare supraunitară indică un avantaj comparativ al respectivei categorii de produse.

[66] Formula de calcul utilizată este ES=(Xij/Xit)/(Imj/Imt), unde Xij = exportul produsului j la nivel județean, Xit = valoarea totală a exporturilor la nivel județean, Imj = importul produsului j la nivel județean și Imt = valoarea totală a importurilor la nivel județean. O valoare supraunitară indică un avantaj comparativ al respectivei categorii de produse.

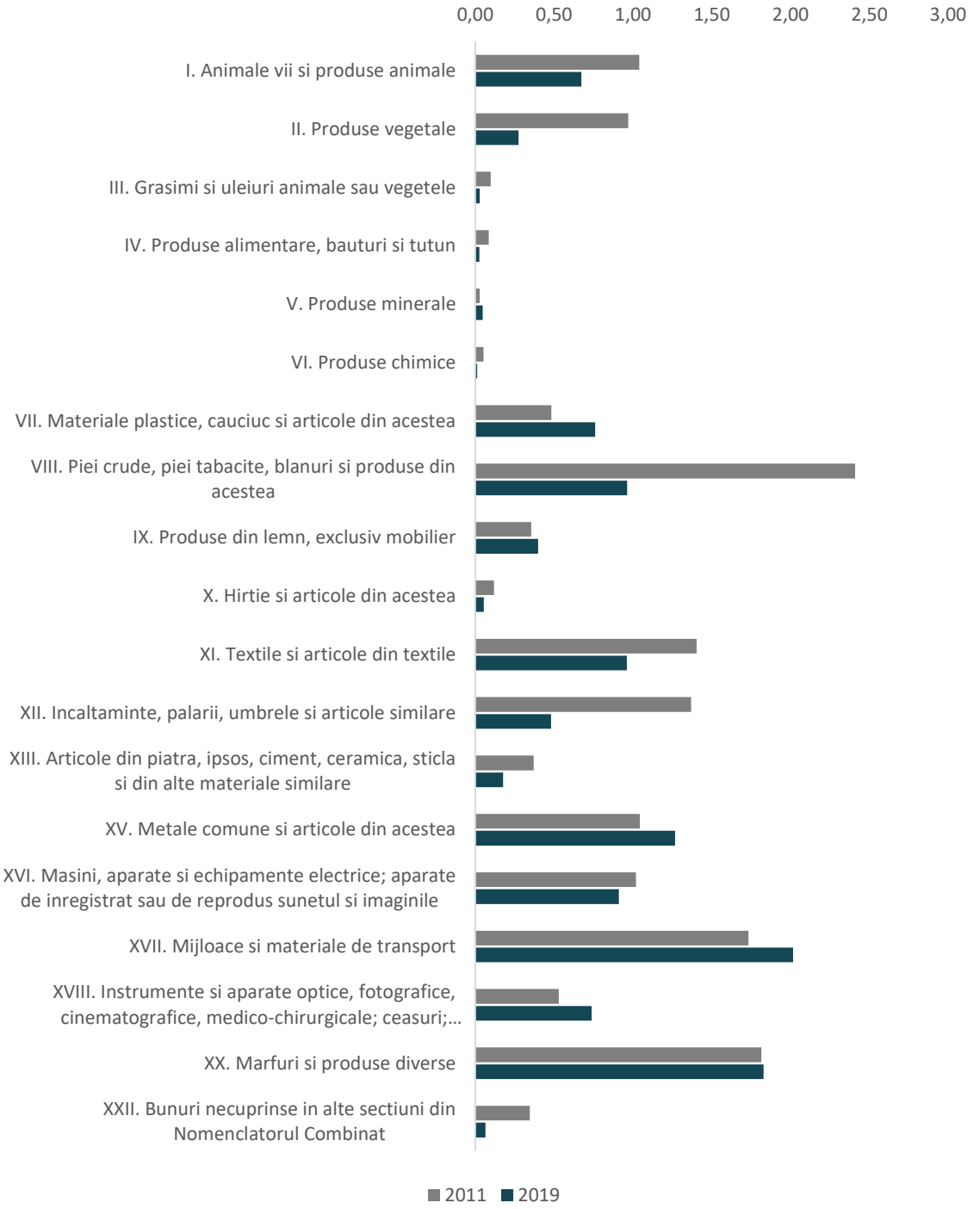
FIGURA 58 EVOLUȚIA BALANȚEI COMERCIALE DE LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD ÎN PERIOADA 2011-2019, MII EUR

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Mai departe, indicatorul RCA este utilizat pentru a ilustra exporturile dintr-o grupă de produse raportat la valorile totale ale exporturilor, corelând totodată nivelul județean cu cel național. Spre deosebire de balanța comercială, acest indicator relevă faptul că mai puține grupe de produse prezintă avantaje comparative în anul 2019, indicatorul având o valoare supraunitară (mai mare decât 1): XV. Metale comune si articole din acestea, XVII. Mijloace si materiale de transport și XX. Mărfuri si produse diverse. Totodată, numărul grupelor de produse s-a diminuat față de anul 2011, când prezentau avantaje comparative și grupe precum XVI. Mașini, aparate si echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul si imaginile, Textile, Încălțăminte, Pielărie și Produse animale.

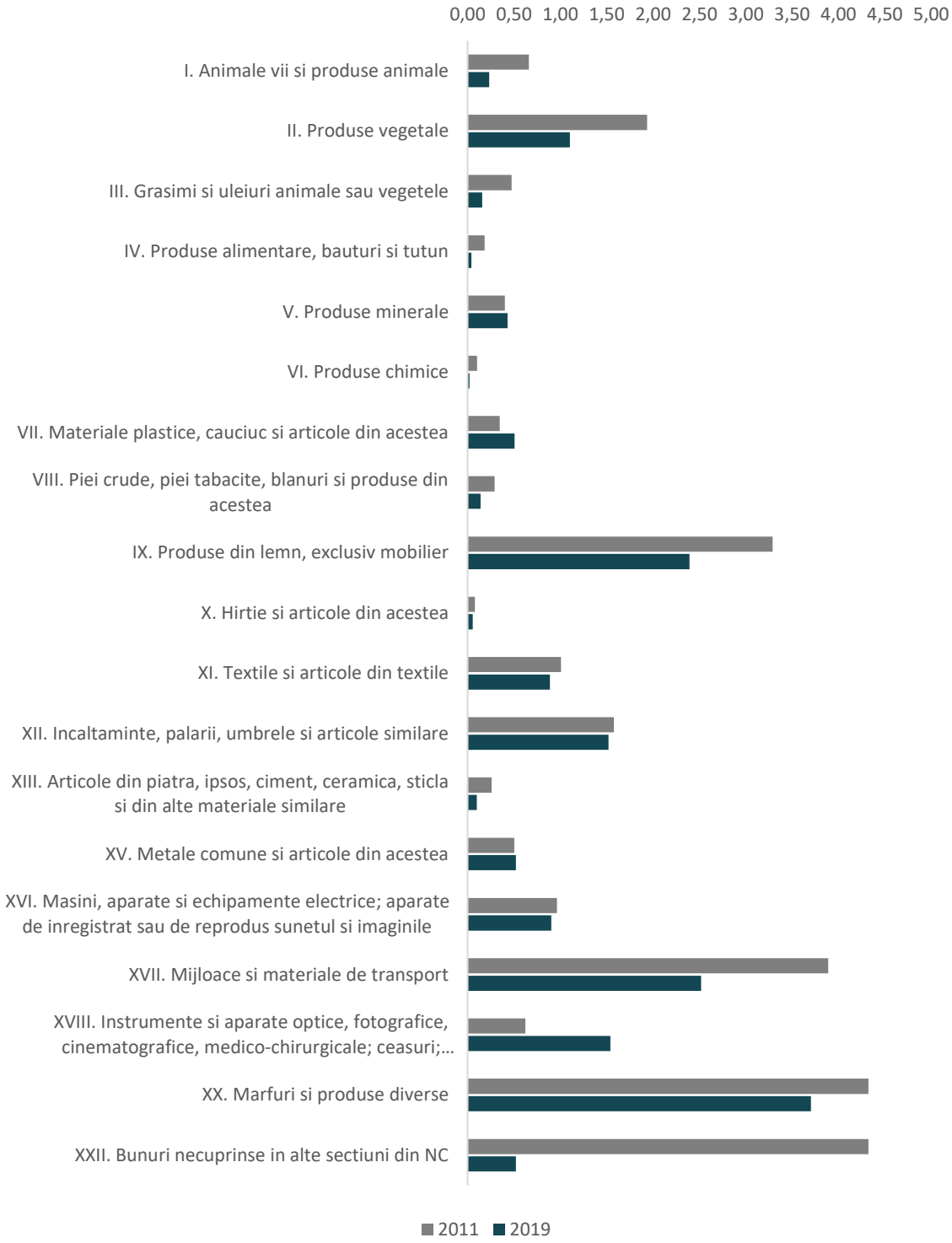
FIGURA 59 EVOLUȚIA INDICATORULUI RCA DE LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD ÎN PERIOADA 2011-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Indicatorul ES, ce indică specializarea exporturilor, arată pe de o parte, o suprapunere între rezultatele obținute prin analiza RCA, în cazul grupelor XX. Mărfuri si produse diverse și XVII. Mijloace si materiale de transport, și pe de altă parte identifică grupe noi de produse, precum II. Produse vegetale, IX. Produse din lemn, exclusiv mobilier, XII. Încălțăminte și XVIII. Instrumente si aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale.

FIGURA 60 EVOLUȚIA INDICATORULUI ES DE LA NIVELUL JUDEȚULUI ARAD ÎN PERIOADA 2011-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Astfel, analiza activităților de comerț exterior arată că acesta este dominat de exporturile nete de bunuri industriale, din care cea mai importantă categorie o reprezintă mijloacele și materialele de transport și mărfurile diverse, la

care se adaugă avantaje comparative în industria metalurgică și o specializare a exporturilor în domenii neindustriale (precum produsele vegetale) sau aparținând industriei ușoare și care utilizează tehnologie joasă (încălțăminte, lemn). Acest fapt este explicabil prin dezvoltarea accentuată a industriei în aceste domenii, antrenată de investițiile străine majore realizate, și de dominarea acestor companii din perspectiva ocupării forței de muncă, confirmând tradiția industrială și importanța acesteia pentru dezvoltarea economică locală.

2.3.4. FORȚA DE MUNCĂ ȘI PRINCIPALII ANGAJATORI

2.3.4.1. FACTORI DEMOGRAFICI ȘI NIVELUL DE OCUPARE

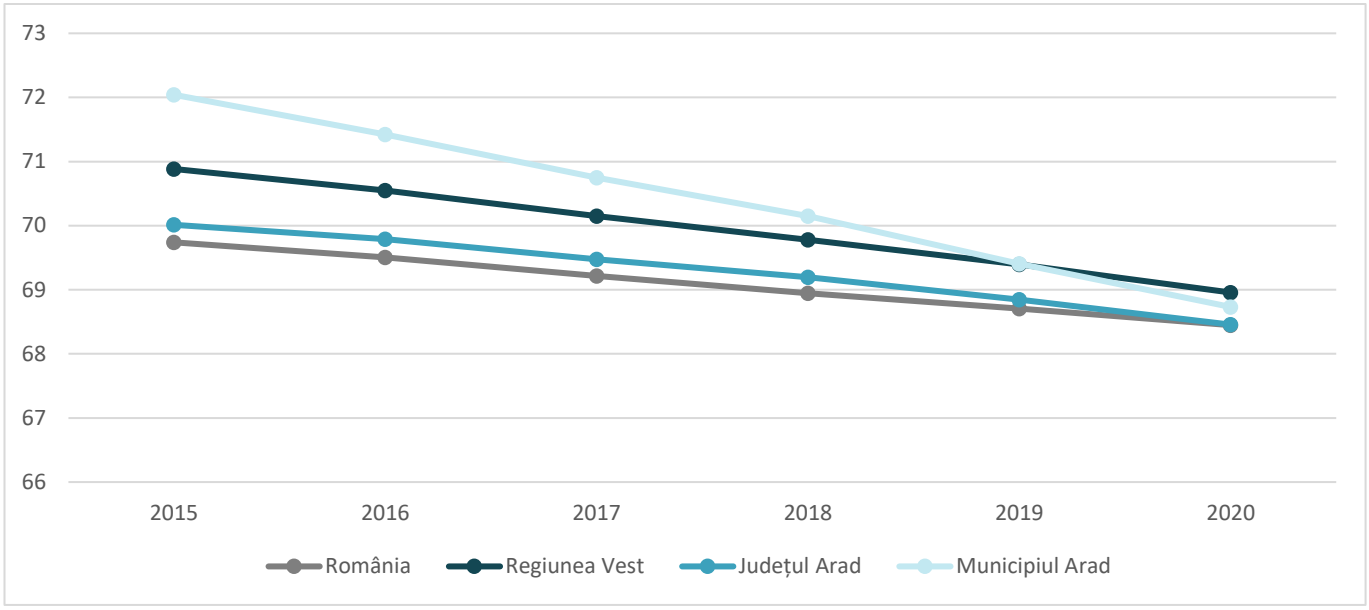
Înainte de a discuta despre cererea de forță de muncă din partea sectoarelor economice prin analiza numărului de salariați, dinamica indicatorului și încadrarea pe ramuri economice, forța de muncă trebuie privită în primul rând din perspectivă demografică, pentru a înțelege factorii care influențează oferta de forță de muncă și perspectivele de viitor.

Capitolul dedicat profilului socio-demografic al municipiului Arad detaliază situația actuală a provocărilor și punctelor tari pe care le deține municipiul în acest plan, iar în acest capitol urmărim redarea sintetică a principalelor aspecte relevante din perspectivă economică. Astfel, printre provocările la nivel de ofertă de forță de muncă, regăsim o valoare ridicată, de 45,49%, și în creștere a coeficientului de dependență demografică (calculat la nivelul anului 2020 pentru populația având domiciliul în municipiul Arad), ceea ce creează dificultăți cu privire la asigurarea unei baze solide de salariați, care la rândul lor plătesc taxe și consumă produse și servicii în economia locală. Din perspectiva consumului, observăm fenomenul de îmbătrânire a populației, fenomen accentuat în ultimii șase ani, populația vârstnică având resurse mai limitate de venit și opțiuni mai puțin sofisticate de consum. Totodată, acest fapt crește presiunea asupra bugetului local, care trebuie să își asigure noi surse de venit pentru a susține un buget mai mare alocat serviciilor de asistență și a altor servicii suport necesare deservirii optime a acestui segment de populație. Astfel, economia locală trebuie să fie capabilă să susțină o dezvoltare bazată pe producția de bunuri și servicii cu valoare adăugată mare pentru a-și crește propriile venituri, și implicit pentru a contribui mai eficient la bunăstarea cetățenilor din acest punct de vedere.

Așa cum reiese din teoriile creșterii economice, factorul capital uman are o influență esențială în susținerea dezvoltării economice la orice nivel, așadar este nevoie să identificăm și potențialul existent sau previzionat pe acest palier. Coeficientul de dependență a persoanelor tinere și proporția tinerilor din totalul populației ne indică gradul în care populația din categoria sub 15 ani – tinerii – poate asigura acest necesar de resurse de muncă în viitor. În municipiul Arad, proporția populației tinere a avut o creștere nesemnificativă în perioada 2015-2020 și se menține în jurul valorii de 13,2% în anul 2020, un nivel mai redus decât la nivel național, regional sau județean. Proporția tinerilor în totalul populației este un indicator relevant și în contextul nevoii tot mai stringente de susținere a antreprenoriatului ca alternativă de ocupare.

Analizând ponderea populației în vârstă de muncă (15-64 ani), respectiv a resurselor de muncă, din totalul populației (68.73% în 2020), se observă o scădere mai accentuată la nivelul municipiului Arad comparativ cu celelalte niveluri teritoriale superioare (național, regional și județean), acesta coborând în 2020 sub media regională, pentru prima dată în perioada analizată. Acest fapt poate indica pe de o parte îmbătrânirea populației, dar și scăderea atractivității municipiului Arad pentru locuri de muncă sau învățământ superior în defavoarea, de exemplu, Timișoarei. În orice caz, se evidențiază nevoia unor intervenții pentru a menține și dezvolta resursele de muncă la nivel local, în special având în vedere solicitările de forță de muncă din partea sectorului privat. Numărul total de salariați din municipiul Arad reprezenta aproximativ 64% din totalul populației din grupa 15-64 ani în 2019, respectiv 75.33% din totalul grupei, fără a lua în considerare tinerii înscriși în învățământul liceal, profesional, postliceal sau universitar (18.894 persoane).

FIGURA 61 PONDEREA (%) RESURSELOR DE MUNCĂ DIN TOTALUL POPULAȚIEI, NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL, 2015-2020

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

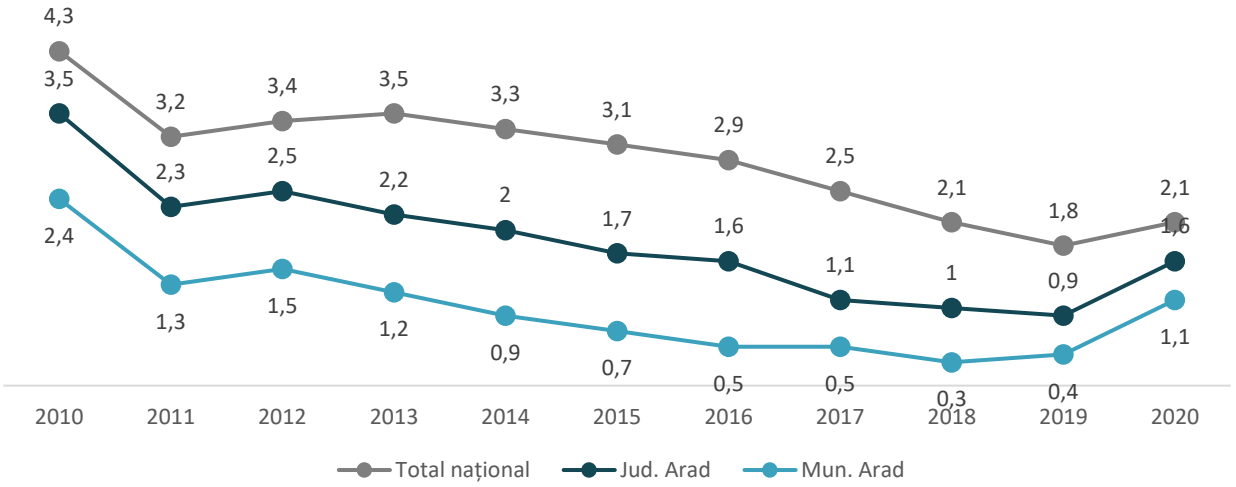
Nu în ultimul rând, rata de înlocuire a forței de muncă, calculată prin raportarea efectivului populației tinere la o treime din persoanele de vârstă activă, indică măsura în care structura actuală a populației municipiului Arad asigură un volum suficient de persoane pentru a înlocui forța de muncă ce va ieși din câmpul muncii în următorii 15 ani. Deși în cazul municipiului Arad valoarea indicatorului este mai redusă decât la nivel județean sau regional, datele indică o tendință ascendentă mai accelerată în ultimii 5 ani, devenind o oportunitate pentru economia locală, în căutare de forță de muncă bine pregătită.

În ciuda tendințelor tot mai accentuate de scădere a populației și de reducere a natalității, cu consecințe asupra asigurării unui efectiv al forței de muncă stabil, în prezent municipiul Arad se remarcă printr-o situație pozitivă din perspectiva ocupării resurselor de muncă existente. Așa cum indică cifrele privind ponderea șomerilor în totalul resurselor de muncă în anul 2019, județul Arad se poziționa pe locul al treilea la nivel național, având o pondere resursă a șomerilor, de 0,9%. Municipiul Arad înregistrează o performanță și mai bună decât județul, respectiv decât media națională, menținându-se în întreaga perioadă analizată sub valorile acestora. Mai mult, după terminarea perioadei de recesiune economică, valoarea indicatorului a scăzut aproape constant, ca urmare a accelerării dezvoltării economiei locale, concomitent cu deschiderea de noi companii și atragerea de investiții străine în zonă.

Această rată calculată a șomajului, cu valori sub 1%, se încadrează în limitele ratei naturale a șomajului, incluzând cel mai probabil persoanele a căror pregătire nu corespunde cerințelor de pe piața muncii sau aflate în tranziția dintre locuri de muncă (șomajul friciional) și persoanele ale căror ocupații nu mai sunt căutate ca urmare a schimbărilor structurale din economie (șomaj structural). În orice caz, municipiul Arad se bucură de o structură economică relativ stabilă, șomajul observat nefiind provocat de eșecuri ale pieței sau de decalaje majore între cererea și oferta de locuri de muncă. Totuși, în contextul pandemiei de COVID-19, ce a cauzat reducerea activității în multe sectoare economice la nivelul economiei naționale, se observă o ușoară inversare a tendinței descrescătoare. Rămâne, însă, provocarea perpetuării acestui model de creștere economică și asigurării de oportunități pentru locuitorii tineri și cei aflați în activitate pentru ca aceștia să dispună de locuri de muncă în acord cu pregătirea lor, pe de o parte, și pentru dezvoltarea de noi competențe prin intermediul educației, pentru adaptarea mai facilă la transformările structurale ce se prefigurează în contextul Industriei 4.0 și a altor tendințe globale (automatizare, robotizare, inteligență artificială, etc.). Asigurarea factorilor necesari pentru dezvoltarea competențelor și creșterea sofisticării bunurilor și serviciilor produse local generează în schimb o valoarea adăugată

mai mare, o creștere a productivității, și în final, venituri salariale mai mari pentru locuitori, cu impact benefic asupra retenției resurselor de muncă la nivel local (în detrimentul migrației), iar ulterior deschizând noi cicluri de dezvoltare economică locală sustenabilă.

FIGURA 62 PONDEREA (%) ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI LA SFÂRȘITUL LUNII ÎN TOTALUL RESURSELOR DE MUNCĂ, NIVEL NAȚIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL, 2010-2020

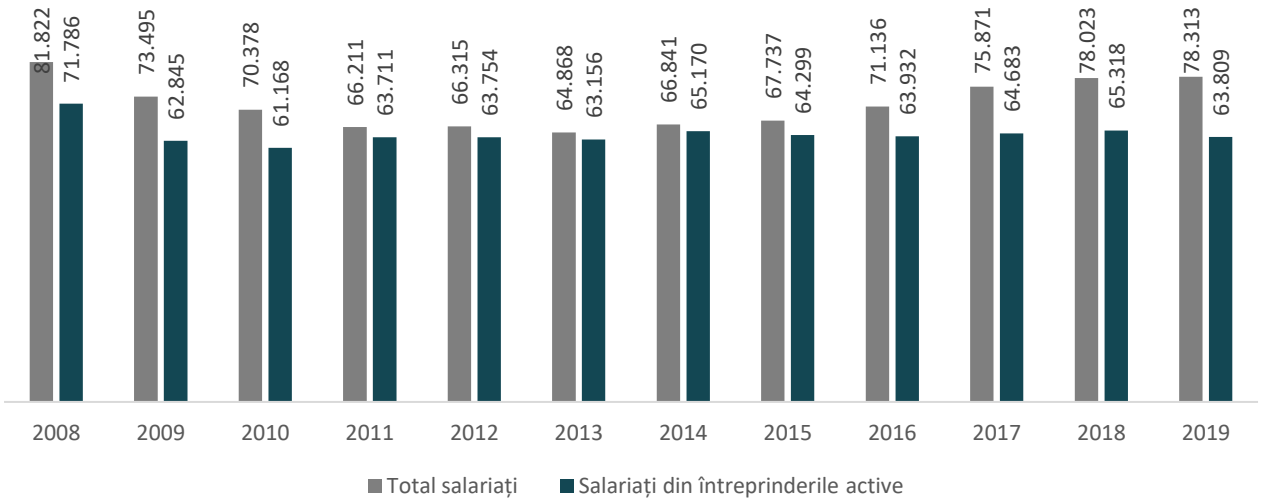

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

2.3.4.2. PROFILUL ECONOMIC DUPĂ ÎNCADRAREA SALARIAȚILOR

Municipiul Arad reprezintă principalul furnizor de locuri de muncă din județul Arad, la nivelul anului 2019 fiind înregistrați 86.874 salariați, conform ITM Arad, aproximativ 60% din numărul mediu de salariați la nivel județean. După sectorul de activitate, proporția angajaților din mediul privat reprezintă 80-90% din totalul salariaților din municipiu, fapt ce indică existența unui mediu economic dezvoltat și matur, capabil să genereze oportunități pentru populația aptă de muncă.

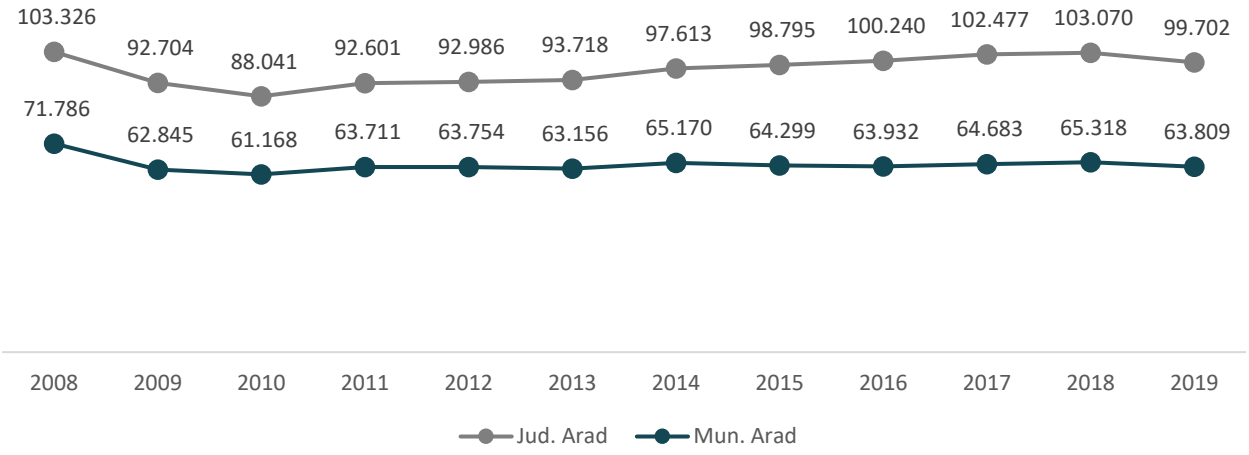
FIGURA 63 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI DIN MUN. ARAD PE CATEGORII DE SALARIAȚI, 2008-2019

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

În plan regional, municipiul Arad concentrează 15,4% din salariații din mediul privat, totalizând 63.809 salariați (2019), jumătate din ponderea pe care o ocupă principalul pol de creștere regional, Timișoara (32,8%). Evoluția numărului mediu de salariați poate fi împărțită în două perioade, prima în perioada crizei economice (2008-2010), când numărul de salariați a scăzut pe fondul șomajului și migrației externe, și o perioadă de oscilații mici pe o tendință ușoară de creștere. Practic, dacă raportăm numărul mediu de salariați din anul 2018 la cel din anul 2008, indicatorul are o valoare cu 11% mai redusă, însă dacă îl comparăm cu anul 2012, când economia națională a început să se redreseze, observăm o creștere de 0,1%. Tendința este similară celei înregistrate la nivel județean și regional, însă rata de creștere este ușor mai redusă în cazul municipiului Arad.

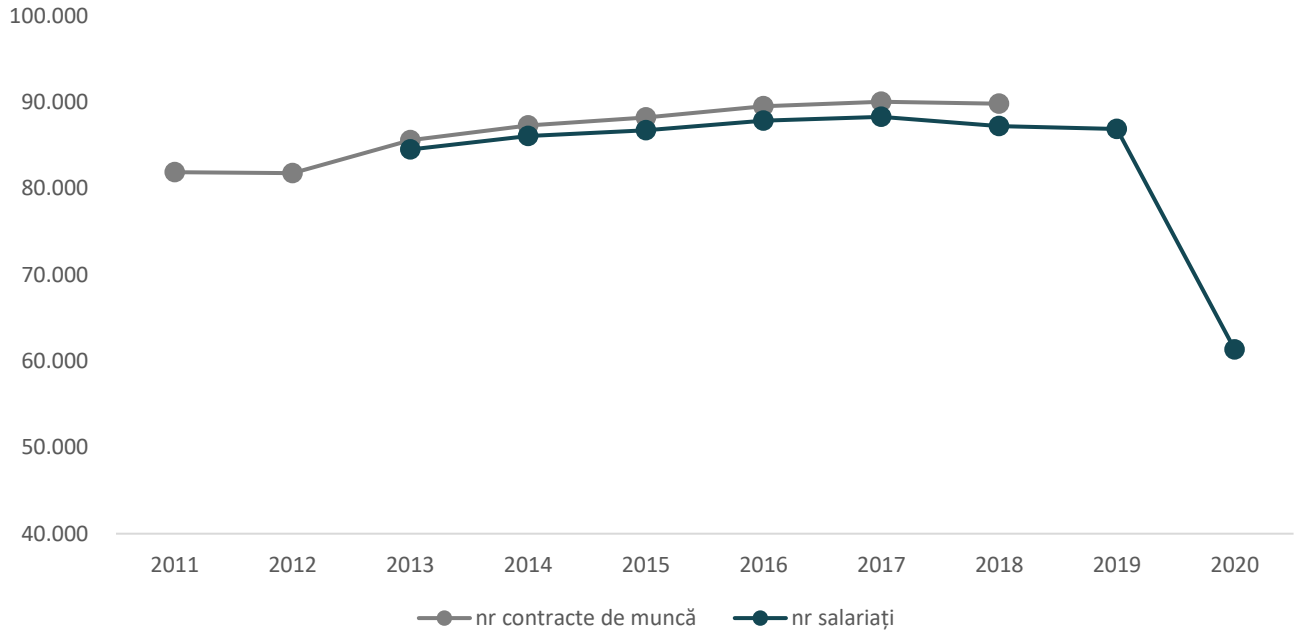
FIGURA 64 DINAMICA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI DIN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN, 2008-2019

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

Conform datelor furnizate de către ITM (ce include salariații activi, datele fiind disponibile pentru intervalul 2013-2019), respectiv ONRC (companii private – 2020), putem obține o situație mai clară cu privire la dinamica forței de muncă active la nivelul municipiului Arad. Astfel, figura de mai jos indică aproape 89.000 de salariați activi în anul 2017, în creștere față de 84.511 salariați în anul 2013. În anul 2019, ultimul an pentru care sunt disponibile date comparabile, se observă scăderea numărului de salariați activi până la 86.874 de persoane. În același timp, datele ITM indică un număr considerabil de contracte de muncă active, cu un maxim de 90.040 în anul 2017. În anul 2020, datele ONRC indică o scădere accentuată a numărului de salariați, pe fondul crizei sanitare, până la 61.346 persoane. Totuși, aceste date nu includ salariații din sectorul public pentru a estima declinul real al numărului de salariați la nivelul municipiului, însă arată totuși o tendință pronunțată de scădere.

FIGURA 65 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE CONTRACTE DE MUNCĂ ȘI SALARIAȚI, 2011-2020, MUNICIPIUL ARAD

Sursa: ITM (2011-2019), ONRC (2020 – exclude sectorul public)

INDUSTRIA | Profilul economic din perspectiva salariaților este dominat de clasa C – Industria prelucrătoare, care angajează 29.549 de salariați în anul 2019, cu o pondere de 46,3%, confirmând importanța acestui domeniu pentru economia locală. Acest domeniu a înregistrat, însă, o scădere importantă comparativ cu anul 2008, de -11%. Cu excepția industriei construcțiilor metalice, principalele sectoare economice care au avut creșteri însemnate sau dețin o pondere importantă din efectivul salarial mediu desfășoară activități intensive în tehnologie înaltă și medio-înaltă, ceea ce implică o nevoie de resurse umane cu competențe specifice în domenii științifice și tehnice.

29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor şi semiremorcilor – Acest sector economic generează 17,8% din efectivul mediu al salariaților din municipiul Arad, fiind singurul sector care angajează peste 10.000 de persoane. Dezvoltarea firmelor mari și foarte mari a contribuit la crearea a peste 5000 de locuri de muncă în perioada 2008-2019, determinând o evoluție pozitivă de 53,5% în această perioadă.

30 - Fabricarea altor mijloace de transport – Pe locul al doilea ca importanță pentru forța de muncă locală în domeniul industrial regăsim fabricarea altor mijloace de transport, ce angajează 2835 de persoane în anul 2019, reprezentând 4,4% din totalul salariaților din municipiul Arad. Deși pare redusă, contribuția sectorului la forța de muncă este importantă, prin prisma numărului foarte redus de companii care furnizează aceste locuri de muncă, creând un grad de dependență de aceștia.

25 - Industria construcţiilor metalice şi a produselor din metal, exclusiv maşini, utilaje şi instalaţii – această ramură a industriei angajează puțin peste 2000 de persoane în anul 2019, reprezentând 3,6% din totalul efectivului salarial mediu din municipiul Arad, însă ceea ce este important de remarcat este evoluția în perioada 2012-2019, de la 1886 de salariați (2012) la 2311 (2019), deși numărul de companii s-a redus cu aproximativ 14,5% în intervalul 2008-2019. Această situație implică o consolidare a prezenței pe piață a principalilor jucători și o creștere a producției ce a generat o cerere crescută de locuri de muncă.

26 - Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice – Acest sector este unul din cele mai dinamice din perspectiva forței de muncă nu doar la nivelul industriei, ci și în raport cu alte sectoare din sectorul terțiar, înregistrând o creștere a numărului mediu de salariați de 145,1% în perioada 2008-2019, pentru un total de 1993 de persoane în anul 2019, în contextul reducerii numărului de companii în aceeași perioadă. Dacă sectorul va

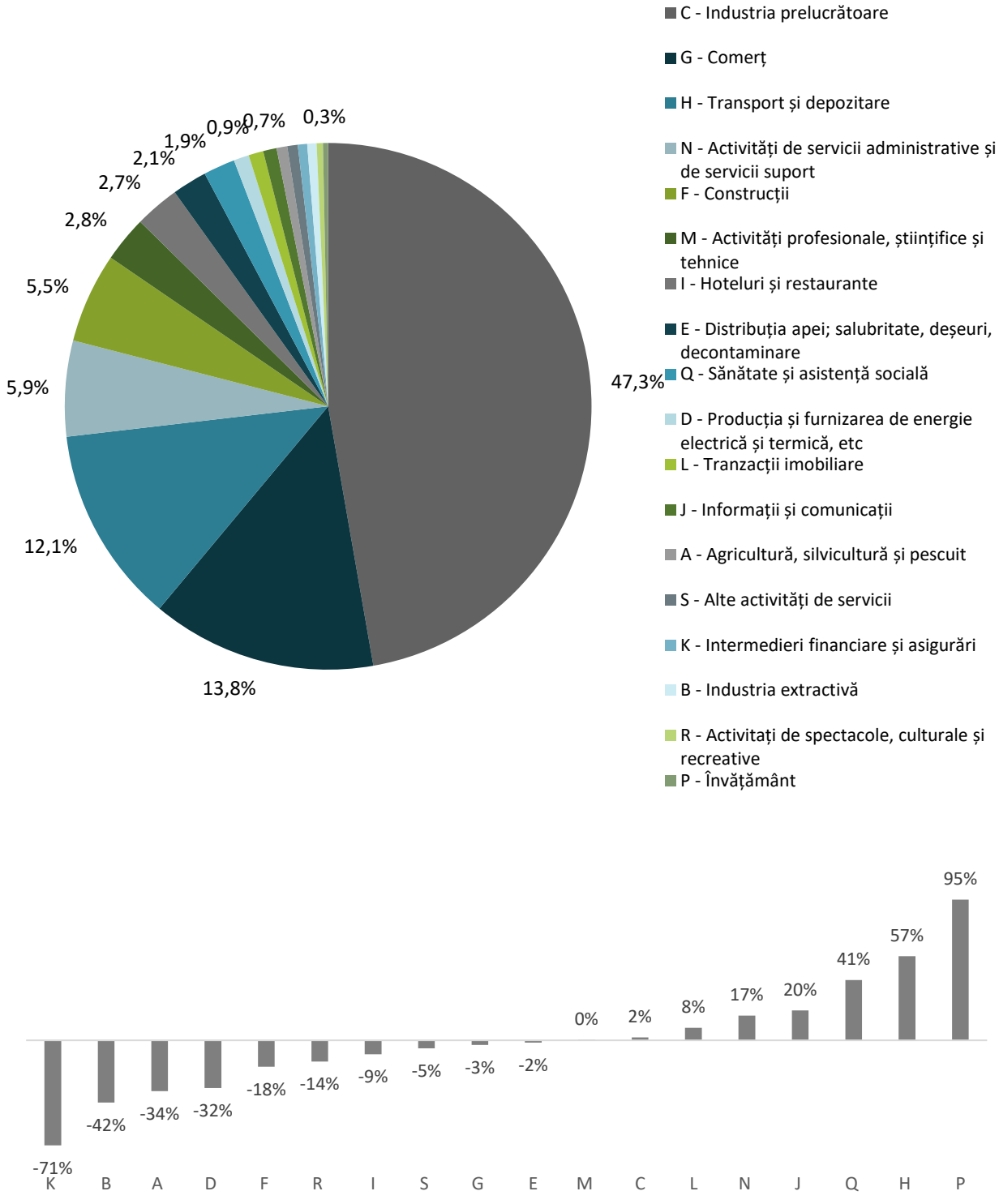
continua să se dezvolte urmând tendința actuală, acesta va putea oferi locuri de muncă cu grad mai mare de sofisticare și va contribui la o valoare adăugată mai mare la nivelul industriei, cu implicații asupra creșterii veniturilor salariale, și implicit a atractivității pentru forța de muncă.

27 - Fabricarea echipamentelor electrice – Deși reprezintă o pondere redusă (2,2%) din totalul salariaților din municipiul Arad, acest sector angajează totuși peste 1000 de persoane, număr mai mare cu 36,6% comparativ cu anul 2008. Creșterea numărului de salariați este antrenată de creșterea productivității și a cererii mai mari, dublată de o creștere de peste 4 ori a cifrei de afaceri, în condițiile stabilizării numărului de întreprinderi active.

ENERGIE ȘI UTILITĂȚI | Alte sectoare din domeniul industrial – clasele D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat și E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare concentrează o pondere redusă, de 3%, din totalul salariaților, ultima înregistrând și o creștere de 7,5% în perioada 2008-2019.

SECTORUL TERȚIAR | Din categoria serviciilor, sectoarele cele mai importante din perspectiva concentrării angajaților sunt clasele G – Comerț (13,8%) și H – Transport și depozitare (12,1%). Aceste sectoare, împreună cu industria, sunt cele mai importante din perspectiva ofertei de locuri de muncă. Dinamica, însă, este diferită între cele două sectoare: activitățile de comerț au devenit din ce în ce mai neatractive în perioada analizată, numărul de salariați diminuându-se cu 38,3% în 2018 comparativ cu 2008. Pe de altă parte, activitățile de transport și logistică și-au crescut efectivul salarial cu 73%, antrenat de o activitate antreprenorială mai intensă în acest domeniu.

FIGURA 66 DISTRIBUȚIA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI PE SECȚIUNI CAEN LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD (% DIN TOTAL) (SUS) ȘI RATA DE CREȘTERE 2012-2018 (JOS)

Sursa: eDemos INS, prelucrare proprie

Dacă analizăm primele 15 companii după numărul de salariați, observăm că aceste companii angajează aproape 20.000 de persoane, reprezentând o treime din numărul mediu de salariați la nivel local. Acest lucru determină o dependență ridicată de principalii angajatori, reieșind nevoia de susținere a claselor micro și IMM pentru ca și acestea să își crească efectivul salarial.

Majoritatea companiilor incluse în acest clasament sunt active în industria prelucrătoare și alte activități industriale conexe serviciilor publice de interes general (energie, utilități), lucru deloc surprinzător ținând cont de specializarea tradițională în aceste ramuri economice. De asemenea, un indicator al dezvoltării sectorului terțiar prin serviciile de transport și logistică îl reprezintă includerea în clasament a trei companii din domeniu, așa cum reiese din tabelul de mai jos.

TABEL 10 CLASAMENTUL PRIMELOR 15 COMPANII DIN MUN. ARAD DUPĂ NUMĂRUL DE SALARIAȚI, 2018

DENUMIRE COMPANIE	CIFRA AFACERI (MIL. RON)	NUMĂR SALARIAȚI	CLASA CAEN
Takata Romania SRL	2,625.15	4906	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Leoni Wiring Systems Arad SRL	896.67	4060	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Astra Rail Industries SA	499.26	2470	30 - Fabricarea altor mijloace de transport
Yazaki Component Technology SRL	936.32	1294	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Compania de Apă Arad SA	76.38	920	36 - Captarea, tratarea și distribuția apei
International Alexander SRL	323.60	867	49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte
BOS Automotive Products Romania SCS	394.24	809	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Systronics SRL	314.25	704	26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice
Textile Medicale SRL	153.74	648	32 - Alte activități industriale n.c.a
Compania de Transport Public SA	37.42	599	49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte
XPO Transport Solutions Romania SRL	257.39	591	49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte
I.T.S. Production SRL	45.54	511	14 - Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte
HUF Romania SRL	230.38	506	25 - Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații
Cotta International SRL	148.71	498	31 - Fabricarea de mobilă
Panduit European Solutions SRL	153.72	484	26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice

Sursa: BORG Design, baza de date Listă Firme, prelucrare proprie

Dacă luăm în considerare și angajatorii din sectorul public, în anul 2019, clasamentul principalilor angajatori este ușor modificat, în clasament regăsindu-se și Spitalul Clinic Județean de Urgență și Direcția de Asistență Socială Arad. Primii trei angajatori din sectorul industrial se păstrează totuși, în domeniile fabricării autovehiculelor de transport rutier, respectiv fabricarea altor mijloace de transport.

TABEL 11 CLASAMENTUL PRIMILOR 15 ANGAJATORI DIN MUN. ARAD DUPĂ NUMĂRUL DE SALARIAȚI, 2019

DENUMIRE COMPANIE	NUMĂR SALARIAȚI	CLASA CAEN

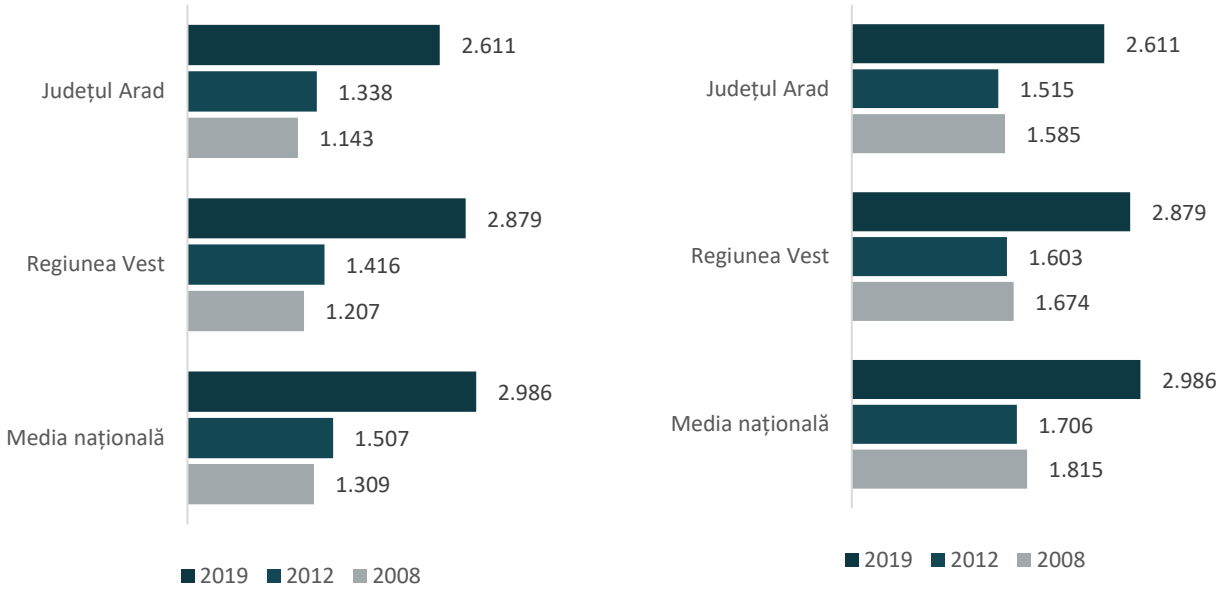
Takata Romania SRL	5224	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Leoni Wiring Systems Arad SRL	3705	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Astra Rail Industries SA	2422	30 - Fabricarea altor mijloace de transport
Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad	2091	Q – Sănătate și asistență socială
Yazaki Component Technology SRL	1377	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Compania de Apă Arad SA	1113	36 - Captarea, tratarea și distribuția apei
International Alexander SRL	930	49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte
BOS Automotive Products Romania SCS	852	29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
Textile Medicale SRL	748	32 - Alte activități industriale n.c.a
Systronics SRL	660	26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice
SC ContiTech Thermopol Romania SRL	614	22 - Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice
HUF Romania SRL	606	25 - Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații
GDS Manufacturing Services	598	26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice
Compania de Transport Public SA	580	49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte
Direcția de Asistență Socială	572	Q – Sănătate și asistență socială

Sursa: Inspectoratul Teritorial de Muncă Arad, prelucrare proprie

În ceea ce privește nivelul salarial mediu net lunar în termeni nominali, în anul 2019 județul[67] Arad se clasa pe locul 17 la nivel național, cu un câștig salarial de 2.611 RON, ceea ce reprezintă 87,4% din valoare medie la nivel național. Relativ la performanța altor județe, evoluția câștigului salarial din județul Arad a fluctuat semnificativ în perioada 2008-2019, județul situându-se pe locul 21 în anul 2008 (1.143 RON) și locul 14 în anul 2012 (1.338 RON). Comparativ cu anul 2008, evoluția câștigului salarial mediu net a fost pozitivă, de 95,1%, cu opt puncte procentuale sub media regională și similar evoluției la nivel național. În termeni reali, câștigul salarial exprimat în unități monetare fixate la valoarea anului 2019 (ajustate la inflație cu ajutorul Indicelui Prețurilor Bunurilor de Consum – IPC), evoluția a fost mult mai redusă, de 64,7% în județul Arad și la nivel național și cu 8 pp sub media regională. Evoluția pozitivă în termeni reali, ce ia în considerare cum s-a modificat puterea de cumpărare a locuitorilor în perioada analizată, indică faptul că dezvoltarea economică a adus un câștig salarial mai mare, ca urmare a creșterii productivității în sectorul industrial și a investițiilor străine atrase.

[67] cel mai mic nivel teritorial la care datele sunt disponibile

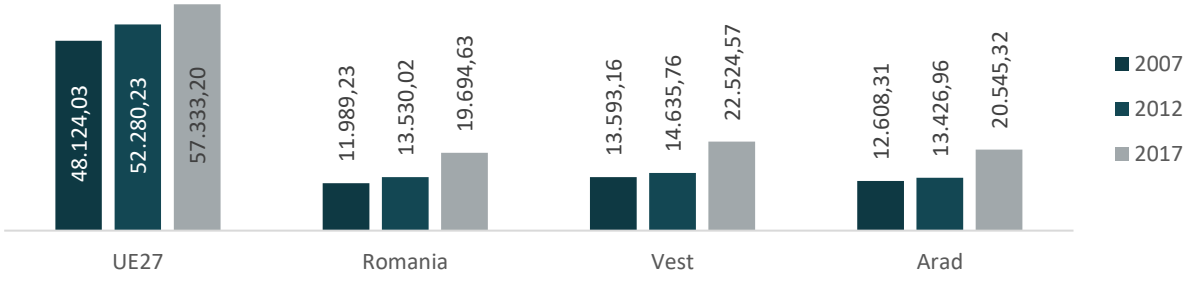
FIGURA 67 EVOLUȚIA CÂȘTIGULUI SALARIAL NOMINAL (STÂNGA) MEDIU NET LUNAR ȘI REAL (DREAPTA), RON, 2008-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

În teoria economică, nivelul salarial trebuie să reflecte o creștere a productivității reale a salariaților, măsurată prin valoarea adăugată brută raportat la numărul persoanelor ocupate. În anul 2017 (ultimul an disponibil), productivitatea / pers ocupată în județul Arad se situa peste media națională cu 4,3%, și imediat sub media regională, cu 8,8%, însă mult sub media europeană (UE27), față de care avea o valoare ce reprezintă 35,8% din media UE27. În ciuda decalajelor, evoluția a fost mult mai rapidă în cazul județului Arad decât nivelul mediu european, de 43,3% față de 16,1% în perioada 2008-2017. Analizând în paralel creșterea VAB/pers ocupată și evoluția câștigului salarial mediu net în județul Arad în același interval de timp (2008-2017), observăm o discrepanță majoră: în timp ce VAB/pers ocupată a crescut cu 43,3%, nivelul salariului nominal a crescut la o rată dublă, de 84%, fapt ce afectează semnificativ competitivitatea firmelor, care plătesc salarii peste valoarea producției per angajat, crescând costurile și prețurile. În valoare exprimată în prețuri fixe, ajustate la inflație în cazul salariilor însă, cele două tendințe au evoluat în paralel, la rate similare de creștere, ceea ce indică o dezvoltare normală și care permit companiilor să își păstreze avantajele competitive de cost.

FIGURA 68 EVOLUȚIA PRODUCTIVITĂȚII (VAB/PERS OCUPATĂ) LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, EUR/PERS, 2007-2017

Sursa: Baza de date Eurostat, calcule proprii

Deși valoarea salariului mediu net lunar (nominal) a crescut puternic în ultima perioadă, analiza comparativă a nivelului salarial și a repartiției salariaților pe sectoare economice indică faptul că sectoarele cele mai atractive și importante din perspectiva

ocupării oferă salarii puțin peste media națională, așa cum este cazul clasei 29 – Fabricarea autovehiculelor de transport rutier. Pe de altă parte, sectoarele cu salariile cele mai atractive (ridicate) angajează un număr redus de salariați sau au avut o evoluție negativă, cum este sectorul intermedierilor financiare. Sectoarele cu potențial de creștere a sofisticării tehnologice și a intensității în cunoștințe sunt slab reprezentate și au un nivel salarial sub media națională, cum sunt clasele 62-63 – Activități de servicii în tehnologia informației sau 72 – Cercetare-dezvoltare.

TABEL 12 CÂȘTIGUL SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR DIN JUDEȚUL ARAD PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE (SECȚIUNI CAEN) COMPARATIV CU NUMĂRUL DE SALARIAȚI ÎN MUN. ARAD, 2018

CLASA CAEN	SALARIU MEDIU NET LUNAR (RON)[68]	NUMĂR SALARIAȚI MUN. ARAD	% SALARIAȚI
06 Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	5.211	254	0,4%
24 Industria metalurgică	4.627	32	0,0%
52 Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	3.944	520	0,8%
64 Intermedieri financiare	3.799	147	0,2%
D PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	3.468	616	0,9%
Q SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ	3.382	**1.269**	**1,9%**
28 Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	3.371	**789**	**1,2%**
25 Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal	**3.272**	**2.301**	**3,5%**
P ÎNVĂȚĂMÂNT	3.248	205	0,3%
22 Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	3.073	**646**	**1,0%**
29 Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	**3.067**	**12.540**	**19,2%**
30 Fabricarea altor mijloace de transport	**2.994**	**2.752**	**4,2%**
62-63 Activități de servicii în tehnologia informației; Activități de servicii informatice	2.924	373	0,6%
23 Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	2.891	419	0,6%
72 Cercetare-dezvoltare	2.862	24	0,0%
26 Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	**2.826**	**1.828**	**2,8%**
F CONSTRUCȚII	**2.787**	**3.606**	**5,5%**
E DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	**2.722**	**1.395**	**2,1%**

Sursa: eDemos și Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

2.3.5. COMPETITIVITATEA ECONOMIEI LOCALE

Pentru identificarea sectoarelor economice unde economia municipiului Arad prezintă avantaje comparative în raport cu economia națională, a fost aplicată o metodă de analiză ce compară concentrarea forței de muncă de muncă pe sectoare economice cu importanța domeniilor la nivel național, pe o parte, și evoluția fiecărei componente, pe de altă parte. Astfel, cele două instrumente de analiză utilizate sunt Coeficientul de Localizare (CL)

[68] Valori pentru anul 2019

și Variația Diferențială (VD)[69]. Coeficientul de localizare prezintă excesul sau, dimpotrivă, lipsa forței de muncă calificată de la nivelul unui anumit sector, fiind un indicator util pentru identificarea elementelor de potențial local. Pentru identificarea acelor domenii care prezintă un avantaj competitiv (proximitatea față de factorii de producție) și care se dezvoltă într-un ritm mai alert, a fost utilizat indicatorul Variația Diferențială a numărului de angajați. Analiza a fost realizată pe baza datelor privind clasificarea activităților economiei regionale și datele aferente numărului de angajați ai întreprinderilor active (ce fac referire numai la angajații din sectorul privat), iar, ca nivel de comparație, analiza a fost realizată în comparație cu nivelul național. Perioada analizată este 2012-2018.

Sectoarele ce conferă un avantaj comparativ unui teritoriu și au potențial de motor economic sunt sectoarele care înregistrează un coeficient de localizare mai mare decât 1. Acestea sunt atractive atât pentru companiile din domeniu (care au nevoie de acces la o forță de muncă calificată), cât și pentru experți (care doresc să locuiască într-o zonă cu multe oportunități în domeniul lor de expertiză).

Totodată, analiza activităților economice din municipiul Arad este completată cu analiza sectoarelor urmând clasificarea Eurostat privind tehnologia înaltă și serviciile intensive în cunoaștere. În acest context, identificarea unor avantaje competitive ale municipiul Arad în sectoare intensive în tehnologii înalte sau cunoaștere – producătoare de valoare adăugată ridicată și generatoare de venituri peste medie pentru lucrătorii din domeniu – poate constitui o contribuție importantă la trasarea unor linii directoare pentru dezvoltarea economiei locale și evaluarea elementelor de potențial local.

Analiza prezintă patru categorii de sectoare, în funcție de coeficientul de localizare și de variația diferențială, rezultând următoarele categorii:

- CL>1, VD>0 – **Sectoare în dezvoltare** – cele mai competitive, cu potențial de specializare și concentrare ridicată;
- CL>1, VD<0 – **Sectoare în transformare** – potențial de specializare deși au o creștere mai lentă decât la nivel regional;
- CL<1, VD>0 – **Sectoare de perspectivă** – deși nu prezintă potențial ridicat de specializare, înregistrează o creștere mai mare decât evoluția la nivel regional;
- CL<1, VD<0 – **Sectoare în declin** – indică o pierdere a competitivității.

Analiza potențialului de dezvoltare pe clase CAEN evidențiază o concentrare mare a salariaților în raport cu nivelul național dar și o evoluție pozitivă a claselor CAEN unde se regăsesc sectoarele cu cel mai mare potențial de susținere a dezvoltării economice: C – Industria prelucrătoare, cu un CL de 1,79 și o variație diferențială de 0,11, acest sector prezintă avantaje comparative în raport cu economia națională și este principalul motor de dezvoltare economică la nivel local. Un alt sector cu o creștere importantă este H – Transport și depozitare, ce înregistrează un CL de 1,22 și o VD de 0,36, indicând dezvoltarea semnificativă pe care a cunoscut-o din perspectiva creării de oportunități pe piața forței de muncă în intervalul 2012-2018. Creșterea accesibilității și dezvoltarea platformelor și parcurilor industriale ce au favorizat dezvoltarea unor companii mari în acest domeniu creează în continuare premisele susținerii acestui sector, însă totodată deschid noi oportunități de creștere a eficienței și productivității prin intermediul soluțiilor digitale noi. Sectoarele de perspectivă, cu o concentrare mai redusă a forței de muncă comparativ cu nivelul național, însă cu o creștere însemnată, includ activitățile de distribuție a apei, salubritate, gestionare a deșeurilor, din sfera activităților industriale, indicând un potențial major de dezvoltare în contextul avântului pe care l-au luat la nivel european dezvoltarea și investițiile în economia circulară, protecția mediului și

[69] Coeficientul de localizare (CL) este un indicator ce compară concentrarea locală a unui sector de activitate cu concentrarea la nivel regional / național a acelui domeniu de activitate. Coeficientul de localizare reprezintă gradul de specializare a unei zone într-o anumită industrie. Variația diferențială a numărului de angajați (VD) reprezintă diferența între ratele de creștere sau declin ale unui sector sau domeniu local, comparativ cu creșterea sau declinul sectorului din zona de referință, în cazul de față declinul sau creșterea sectorului la nivel național.

eficientizarea resurselor. În aceeași categorie includem, însă, și activități de servicii, precum tranzacții imobiliare, servicii administrative și învățământ.

Majoritatea sectoarelor economice sunt însă incluse în categoria sectoarelor în declin, având o concentrare mai redusă a forței de muncă și o evoluție sub cea a sectorului la nivel național. Acestea încă se confruntă cu provocări în găsirea elementelor de diferențiere și câștigare a unui avantaj competitiv, precum forța de muncă disponibilă (J – Informații și comunicații, M – Activități profesionale, științifice și tehnice) sau valorificarea resurselor (I – Hoteluri și restaurante, în strânsă legătură cu activitatea turistică). Această structură economică este caracteristică orașelor care se confruntă cu provocările tranziției către o economie bazată pe cunoaștere și pe sectorul terțiar, iar susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea de legături la nivelul ecosistemului de afaceri local pot contribui la ameliorarea acestui proces.

TABEL 13 COMPETITIVITATEA ECONOMIEI MUN. ARAD ÎN CONTEXT NAȚIONAL (CLASE CAEN)

SECTOARE NECOMPETITIVE	SECTOARE COMPETITIVE
Sectoare în transformare (CL>1, VD<0)	**Sectoare în dezvoltare (CL>1, VD>0)**
A - Agricultură, silvicultură și pescuit	C - Industria prelucrătoare H - Transport și depozitare
Sectoare în declin (CL<1, VD<0)	**Sectoare de perspectivă (CL<1, VD>0)**
B - Industria extractivă D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat F - Construcții G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor I - Hoteluri și restaurante J - Informații și comunicații K - Intermedieri financiare și asigurări M - Activități profesionale, științifice și tehnice Q - Sănătate și asistență socială R - Activități de spectacole, culturale și recreative S - Alte activități de servicii	E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare L - Tranzacții imobiliare N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport P - Învățământ

Sursa: eDemos și Tempo INS, calcule proprii

Sectoarele în dezvoltare la nivelul municipiului Arad în raport cu evoluția și concentrarea activităților economice la nivel național indică potențialul de dezvoltare și specializare în domenii industriale care utilizează tehnologie înaltă sau mediu-înaltă, precum 30 - Fabricarea altor mijloace de transport și 26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice. Aceste sectoare au și o variație diferențială ridicată, indicând evoluția mai rapidă decât la nivel național, susținută de atragerea unor investiții străine importante în ultimii ani. Majoritatea sectoarelor în dezvoltare nu aparțin, totuși, economiei bazate pe cunoaștere, fiind astfel nevoie de intervenții pentru creșterea productivității prin soluții inovatoare, automatizare, robotică, și alte tehnologii noi. Mai multe sectoare intensive în cunoaștere, respectiv ce utilizează tehnologie înaltă și mediu-înaltă se găsesc în categoria sectoarelor de perspectivă, cum este cazul sectoarelor 28 - Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente n.c.a., 91 - Activităţi ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor şi alte activităţi culturale, 75 - Activităţi veterinare, 85 – Învățământ și 80 - Activităţi de investigaţii şi protecţie. Continuarea susținerii acestor sectoare le poate transforma în motoare de dezvoltare în viitor, cu impact benefic asupra dezvoltării economice.

Sectoarele necompetitive se caracterizează fie printr-un declin mai accentuat al numărului de salariați, fie printr-o concentrare redusă la nivelul municipiului Arad. Dintre acestea, includerea activităților de fabricare a autovehiculelor de transport rutier, respectiv a echipamentelor electrice indică o pierdere a competitivității în aceste sectoare, ceea ce indică nevoia pentru o atenție sporită cu privire la asigurarea tranziției industriale în acord cu tendințele globale de robotizare aparținând celei de-a patra revoluții industriale. Aceste sectoare sunt deosebit de importante în economia locală, datorită contribuției mari la comerțul exterior și la generarea de locuri de muncă. Tendința de declin poate fi inversată odată cu atragerea de noi investiții, care să intensifice competiția și inovarea, dar și prin creșterea nivelului de competențe la nivelul forței de muncă, pentru realizarea de investiții cu valoare adăugată mai mare. Sectoarele în declin includ în mare parte activități neintensive în cunoaștere, cu excepția serviciilor auxiliare pentru intermedieri financiare și a activităților de servicii în tehnologia informației. Acest fapt este ușor îngrijorător, întrucât susținerea sectorului IT poate contribui la dezvoltarea antreprenoriatului și la crearea unui ecosistem mai solid la nivel local.

TABEL 14 COMPETITIVITATEA ECONOMIEI MUN. ARAD ÎN CONTEXT NAȚIONAL (SECȚIUNI CAEN)

SECTOARE NECOMPETITIVE	SECTOARE COMPETITIVE
Sectoare în transformare (CL>1, VD<0)	**Sectoare în dezvoltare (CL>1, VD>0)**
29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor şi semiremorcilor 31 - Fabricarea de mobilă **27 - Fabricarea echipamentelor electrice** **88 - Activităţi de asistenţă socială, fără cazare** 15 - Tăbăcirea şi finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie, harnaşamentelor şi încălţămintei; prepararea şi vopsirea blănurilor 14 - Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte 82 - Activităţi de secretariat, servicii suport şi alte activităţi de servicii prestate în principal întreprinderilor **86 - Activităţi referitoare la sănătatea umană** **69 - Activităţi juridice şi de contabilitate** **74 - Alte activităţi profesionale, stiinţifice şi tehnice**	**30 - Fabricarea altor mijloace de transport** 32 - Alte activităţi industriale n.c.a. **26 - Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice** 49 - Transporturi terestre şi transporturi prin conducte 36 - Captarea, tratarea şi distribuţia apei 25 - Industria construcţiilor metalice şi a produselor din metal, exclusiv maşini, utilaje şi instalaţii 45 - Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul, întreţinerea şi repararea autovehiculelor şi a motocicletelor 81 - Activităţi de peisagistică şi servicii pentru clădiri
Sectoare în declin (CL<1, VD<0)	**Sectoare de perspectivă (CL<1, VD>0)**
06 - Extracţia petrolului brut şi a gazelor naturale **66 - Activităţi auxiliare pentru intermedieri financiare, activităţi de asigurare şi fonduri de pensii** 46 - Comerţ cu ridicata cu excepţia comerţului cu autovehicule şi motociclete 41 - Construcţii de clădiri 43 - Lucrări speciale de construcţii 38 - Colectarea, tratarea şi eliminarea deşeurilor; activităţi de recuperare a materialelor reciclabile 35 - Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat 96 - Alte activităţi de servicii **93 - Activităţi spotive, recreative şi distractive**	**28 - Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente n.c.a.** 68 - Tranzacţii imobiliare **91 - Activităţi ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor şi alte activităţi culturale** **75 - Activităţi veterinare** **85 - Învăţământ** 17 - Fabricarea hârtiei şi a produselor din hârtie 23 - Fabricarea altor produse din minerale nemetalice **80 - Activităţi de investigaţii şi protecţie** 16 - Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn şi plută, cu excepţia mobilei; fabricarea articolelor din paie şi din alte materiale vegetale împletite 22 - Fabricarea produselor din cauciuc şi mase plastice

95 - Reparaţii de calculatoare, de articole personale şi de uz gospodăresc **63 - Activităţi de servicii informatice**	

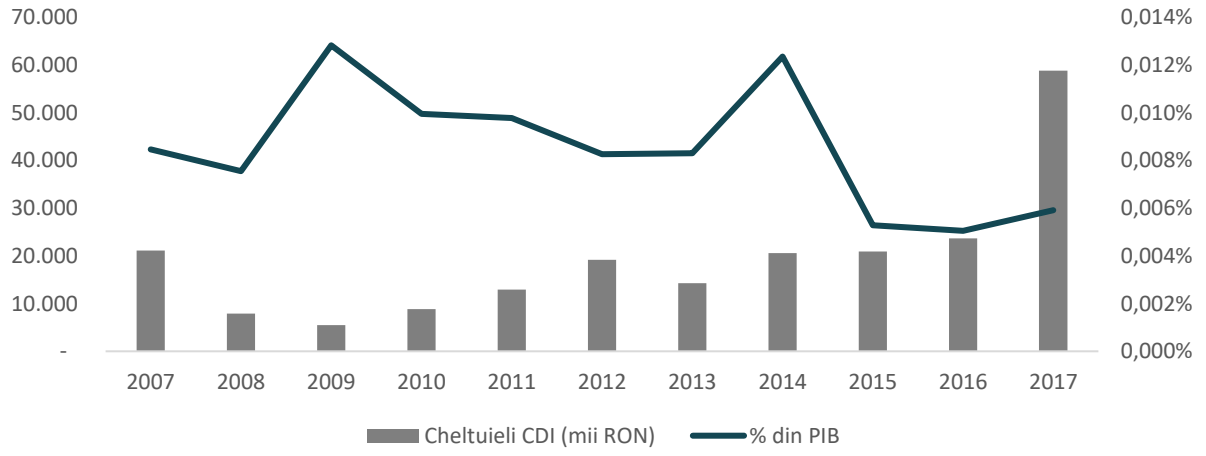
Sursa: eDemos și Tempo INS, calcule proprii

2.3.6. CERCETARE-DEZVOLTARE-INOVARE

La nivel european, regiunea Vest face parte, conform Tabloului de Bord al Inovării Regionale[70] pentru anul 2019, din categoria puținelor regiuni europene încadrate în categoria inovatorilor modești, altfel spus, cu cea mai slabă performanță în domeniul inovării. Încadrarea s-a menținut constantă de-a lungul perioadei în care această clasificare a fost realizată (2011-2019), indicând progresul lent înregistrat pe palierele analizate. Astfel, în anul 2019, cea mai bună performanță dintre cele 18 paliere de analiză este observată la capitolul privind disponibilitatea forței de muncă în industria ce utilizează tehnologie înaltă și mediu-înaltă, peste media europeană, în timp ce la polul opus, se clasează inovarea de produs și proces, învățarea pe tot parcursul vieții, inovarea în rândul IMM-urilor și colaborarea dintre IMM-uri inovatoare și alte entități. Se observă, astfel, că avantajele regiunii Vest sunt bazate, mai degrabă, pe dezvoltarea industriei ca element distinctiv, ce creează o cerere ridicată pe piața forței de muncă pentru angajați în domeniile de specializare, însă cooperarea și dezvoltarea unui ecosistem de inovare pentru susținerea IMM-urilor este încă la un nivel redus.

De asemenea, cheltuielile cu CDI din sectorul privat se clasează la un nivel sub media europeană, la fel și cele publice, așa cum indică și figura de mai jos. Comparativ cu nivelul național (0,5%), ponderea cheltuielilor cu CDI din PIB se află la un nivel foarte redus, sub 0,01%.

FIGURA 69 EVOLUȚIA CHELTUIELILOR PUBLICE CU ACTIVITATEA DE CDI (MII RON) ȘI PONDEREA ACESTORA ÎN PIB (%), 2007-2017

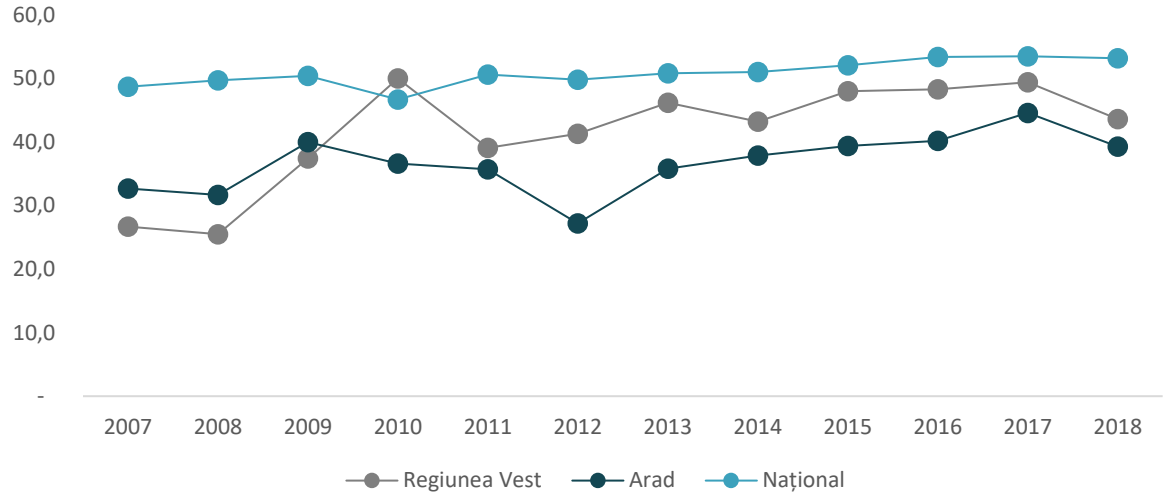
Sursa: Baza de date INS Tempo online, calcule proprii

Și în ceea ce privește salariații în activitățile de cercetare-dezvoltare (raportat la 10.000 persoane ocupate), județul Arad se clasează sub media națională pe toată perioada analizată, încadrând între 30 și 40 de salariați / 10.000 pers ocupate. După o perioadă de declin (2009-2012), indicatorul a avut o evoluție pozitivă, cu excepția anului 2018, însă se menține sub valoarea regională și cea națională. Acest fapt indică deficiențe în ceea ce privește

[70] European Commission, 2019, Regional Innovation Scoreboard. Disponbil la: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/regional_en

infrastructura de CDI pentru a oferi locuri de muncă în acest sector, cu implicații asupra capacității de implementare de proiecte în domeniu și de susținere a inovării.

FIGURA 70 EVOLUȚIA SALARIAȚILOR DIN ACTIVITATEA DE CDI RAPORTAT LA 10.000 DE PERSOANE OCUPATE, NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN, 2007-2018

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

INSTITUTE ȘI CENTRE DE CERCETARE DIN MUNICIPIUL ARAD

Institutul de Științe ale Vieții din cadrul Universității Vasile Goldiș – înființat în anul 2008, desfășoară activități de cercetare interdisciplinară în domeniul bio-medical, cu aplicații în biologie experimentală și aplicată, biotehnologii și ecologie/ecotoxicologie și protecția mediului. Infrastructura de cercetare a fost recent modernizată. Institutul dispune de o biobază proprie, iar în urma testelor efectuate au fost obținute brevete, ce se urmărește a fi utilizate în scop comercial.

Institutul de Cercetare, Dezvoltare, Inovare în Ştiinţe Tehnice şi Naturale din cadrul Universității Aurel Vlaicu – are drept obiectiv principal promovarea cercetării în domeniul științelor naturale, precum materiale avansate, stiinta mediului, biologie, biochimie, chimie analitică, matematică și tehnologie alimentară. În urma investițiilor realizate, laboratoarele centrului dispun de o infrastructură modernă și cu o calitate ridicată a echipamentelor: Laboratorul materiale avansate, Laboratorul de cromatografie, Laboratorul de microscopie, Laboratorul de modelare a sistemelor biologice, Laboratorul analiză termică, Laboratorul de produsi naturali.

Alte centre de cercetare din cadrul Universității Aurel Vlaicu sunt acreditate instituțional: Centrul de Cercetare în Ştiinţe Tehnice şi Naturale, Centrul de Cercetare în domeniul textilelor "Florin Vălu", Centrul de Cercetare “Sisteme Inteligente”, Centrul de Cercetări în Inginerie Mecanică, Centrul de Cercetări Chimice şi Tehnologice, Centrul de Cercetare “Modele Matematice și Sisteme Informatice” sau Centrul de Cercetare în Design şi Managementul Inovaţiei.

2.3.7. CONCLUZII PROFIL ECONOMIC

Municipiul Arad reprezintă al doilea centru urban al Regiunii Vest, după Timișoara, concentrând cea mai mare parte a activității economice din județ. Cu o evoluție pozitivă remarcabilă în ultimii 10 ani a valorii Produsului Intern Brut în valori absolute, dar și a PIB/locuitor, municipiul Arad pune județul pe harta unora din cele mai dezvoltate județe ale țării, performanța sa economică situându-se peste media națională. Comparativ cu media europeană, județul Arad a reușit să recupereze un decalaj important în perioada 2007-2017, de la un nivel de dezvoltare asociat celor mai sărace zone din spațiul comunitar (45% din media UE27 în 2007), la o valoare medie, de 65%, în anul 2017.

Astfel, integrarea în Uniunea Europeană a fost prielnică dezvoltării județului Arad, în special datorită poziționării favorabile la granița cu Ungaria în contextul relațiilor comerciale dar și datorită oportunității accesării fondurilor structurale pentru investiții majore.

Deși în continuare influențat de vecinătatea principalului pol de dezvoltare din regiune, municipiul Timișoara, cu care municipiul Arad se află în competiție pentru resurse de muncă și investiții, acesta din urmă a înregistrat o dinamică pozitivă a principalilor indicatori cu privire la economia locală:

- Valoarea Adăugată Brută a avut o creștere dublă comparativ cu media europeană (+48,3% în intervalul 2007-2017), în special datorită sectorului industrial;
- numărul întreprinderilor active a crescut în perioada post-criză, iar sporul natural al întreprinderilor a avut valori pozitive, ceea ce determină perspective încurajatoare de dezvoltare a mediului antreprenorial local; totuși, este nevoie de o dezvoltare mai puternică a structurilor de sprijin a afacerilor pentru încurajarea tinerilor cu spirit antreprenorial în diversificarea economică, în special în domenii puternic tehnologizate, care pot contribui la modernizarea activității industriale;
- cifra de afaceri a cunoscut o creștere accelerată, în special în perioada post-criză, reușind să depășească nivelul anterior anului 2008, favorizată de creșterea productivității și de deschiderea internațională prin investiții și comerț;
- balanța comercială s-a menținut pozitivă, județul Arad având o contribuție majoră la schimburile comerciale externe la nivel național (în anul 2019, locul 5 după valoarea exporturilor și locul 8 după cea a importurilor); totodată, observăm și o serie de avantaje comparative la export, în special în comerțul cu bunuri industriale (ex. mijloace și materiale de transport), ce se încadrează în categoria activităților cu potențial de specializare;
- șomajul a cunoscut o scădere constantă, aproape de rata naturală, concomitent cu creșterea lentă a numărului salariaților din mediul privat, în special în perioada post-criză;
- din perspectiva competitivității, evoluția salariului real și a productivității, exprimată ca VAB / persoană ocupată, a avut loc în paralel, indicând tendința de menținere a avantajelor de cost ale companiilor, și în același timp permițând creșterea venitului și a nivelului de trai.

Totuși, în aceeași perioadă, performanța relativă s-a deteriorat în ceea ce privește soldul Investițiilor Străine Directe, relativ la municipiul Timișoara, ceea ce determină nevoia de dezvoltare a unor avantaje comparative noi, dincolo de costul redus al forței de muncă și al poziționării geografice favorabile.

2.3.8. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Lipsa structurilor de sprijin a afacerilor specializate, care să contribuie la creșterea spiritului antreprenorial și la creșterea sustenabilității microîntreprinderilor și a firmelor nou înființate.	Înființarea unor incubatoarea de afaceri / acceleratoare / alte tipuri de structuri de sprijin specializate, în special în colaborare cu universitățile locale, pentru creșterea atractivității carierei antreprenoriale în rândul tinerilor, ca alternativă viabilă pentru angajare pentru tinerii cu spirit antreprenorial.
Deteriorarea poziției în clasamentul național după numărul de companii cu capital străin, de la poziția a 6-a în 2012 (261 de companii), la locul 9 în 2019 (153 firme).	Reducerea soldului ISD și a numărului de companii cu capital străin atrase poate fi remediată în contextul dezvoltării unor avantaje comparative și competitive noi, în special în ceea ce privește disponibilitatea și pregătirea forței de muncă în domeniile prioritare/cu potențial de dezvoltare la nivel local. Posibile soluții pot include **consolidarea parteneriatelor dintre mediul educațional** (vocațional și tehnic, dar și universitar) pe de o parte, **și companiile private**, pe de altă parte. Înființarea unor centre multifuncționale / centre de resurse pentru antreprenori dotate cu echipamente de testare, pilotare și micro-

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
	producție pe care forța de muncă le poate utiliza pentru creșterea competențelor în domeniile tehnice poate contribui la ameliorarea acestui aspect.
Reducerea disponibilității forței de muncă în contextul atractivității din partea municipiului Timișoara, în special în rândul tinerilor	Susținerea antreprenoriatului în industrii creative prin facilități și cursuri de formare dedicate în domenii diverse, inclusiv IT. Dezvoltarea unei platforme colaborative care să reunească instituțiile de învățământ liceal și universitar, companiile, AJOFM și alți furnizori de formare din municipiu pentru a distribui și promova resursele de muncă și ofertele disponibile și pentru a realiza mai ușor schimbul de idei privind nevoile de formare, respectiv angajare. Dezvoltarea unor spații de creație și inovare pentru segmentul creativ al actorilor locali – școli, ONG-uri, tineri
Dependența ridicată față de sectorul industrial din perspectiva ocupării	Susținerea diversificării economice prin intermediul sectoarelor cu potențial în industriile viitorului (ex. IT, materiale avansate) prin dezvoltarea unui hub dedicat învățării în domeniul tehnologiei informației, robotică, inteligență artificială etc, pentru toate categoriile de persoane
Dezvoltarea inegală a zonelor industriale disponibile	Dezvoltarea unei platforme de promovare a municipiului Arad ca destinație de investiții, cuprinzând elemente privind disponibilitatea parcelelor de teren în manieră interactivă, dotări, facilități, accesibilitate, oportunități de colaborare cu alți actori locali

2.4. PROFIL SOCIO – DEMOGRAFIC

2.4.1. STRUCTURA DEMOGRAFICĂ A POPULAȚIEI

Populația stabilă a municipiului Arad era, conform Recensământului populației și al locuințelor din 2011, de 159.074 locuitori[71]. Raportată la populația totală a județului, de 430.629 locuitori, aceasta reprezintă un procent de 36,9%. Potrivit datelor RPL 2011, municipiul Arad este al doisprezecelea oraș ca mărime a populației din România, situându-se între municipiile Brăila și Pitești, după cum se poate observa în tabelul de mai jos:

TABEL 15 IERARHIA MUNICIPIILOR DIN ROMÂNIA DUPĂ NUMĂRUL TOTAL DE LOCUITORI

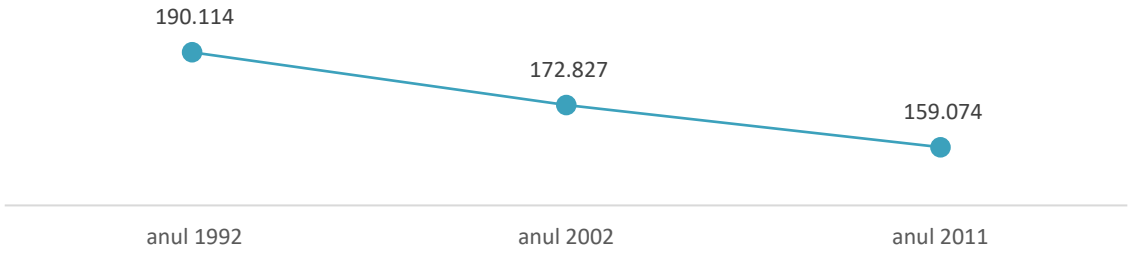
1	MUNICIPIUL BUCUREȘTI	1.883.425
2	MUNICIPIUL CLUJ-NAPOCA	324.576
3	MUNICIPIUL TIMIȘOARA	319.279
4	MUNICIPIUL IAȘI	290.422
5	MUNICIPIUL CONSTANȚA	283.872
6	MUNICIPIUL CRAIOVA	269.506
7	MUNICIPIUL BRAȘOV	253.200
8	MUNICIPIUL GALAȚI	249.432
9	MUNICIPIUL PLOIEȘTI	209.945

[71] Populaţia stabilă reprezintă populaţia alcătuită din persoanele care locuiesc în localitatea respectivă, cu domiciliul sau reşedinţa în localitate la momentul respectiv.

10	MUNICIPIUL ORADEA	196.367
11	MUNICIPIUL BRĂILA	180.302
12	MUNICIPIUL ARAD	159.074
13	MUNICIPIUL PITEȘTI	155.383

Sursa: www.recensamantromania.ro

FIGURA 71 EVOLUȚIA DEMOGRAFICĂ A MUNICIPIULUI ARAD, DATE RECENSĂMINTE, NUMĂR LOCUITORI

Sursa: www.recensamantromania.ro

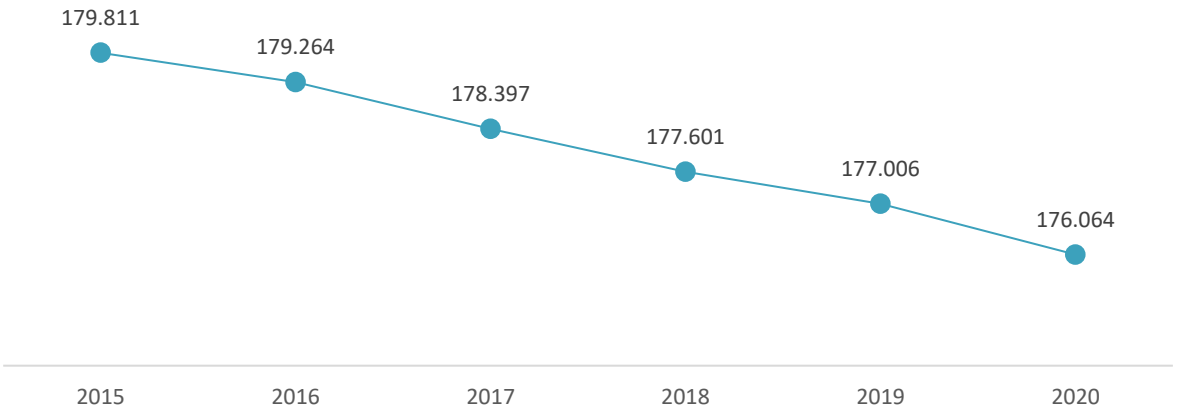
Scăderea demografică este un fenomen care se manifestă constant în ultimele decenii în România, populația înregistrând o tendință descendentă, confirmată de fiecare nou recensământ sau statistică oficială. Comparativ cu anii precedenți, respectiv față de recensămintele din 1992 și din 2002, populația municipiului Arad a înregistrat o scădere constantă. Mai precis, între 1992 și 2011, populația stabilă a municipiului a scăzut cu 16,33%, de la 190.114 la 159.074 de locuitori.

Întreaga populație a României a scăzut între anii 1992 și 2011 cu cca 11,79%, de la 22.810.035 locuitori la 20.121.641 locuitori. Se poate observa că scăderea populației municipiului Arad a fost mai accentuată decât scăderea populației României în ansamblu – populația mun. Arad a scăzut cu cca. 16%, în timp ce populația României a scăzut cu aproape 12%. Motivele pentru care populația din municipiul Arad este mai predispusă unor asemenea evoluții pot ține de specificitatea localizării, în primul rând de apropierea față de graniță, ceea ce a contribuit la încurajarea migrației sau de modelul de dezvoltare a orașului, care are drept consecință stabilirea populației în afara sa, deși activitățile cotidiene continuă să se desfășoare, în mare parte, în interiorul orașului. Totodată, poate fi menționată apropierea față de municipiul Timișoara, centru universitar și de afaceri mai dezvoltat decât municipiul Arad, care atrage o parte din populația tânără a acestuia. De altfel, județul Timiș este singurul din regiune care a înregistrat o creștere a populației în ultimii 5 ani.

Pentru o acuratețe a analizei, se impune operarea cu date mai recente, cum ar fi populația după domiciliu[72], disponibilă în baza de date Tempo a Institutului Național de Statistică. Urmărind evoluția populației municipiului după domiciliu, se constată o scădere de la 179.811 locuitori în anul 2015 la 176.064 în anul 2020, ceea ce procentual se traduce printr-o scădere de 2,1%.

[72] Populaţia după domiciliu la data de 1 ianuarie a anului de referinţă reprezintă numărul persoanelor cu cetăţenie română şi domiciliu pe teritoriul României.

FIGURA 72 EVOLUȚIA POPULAȚIEI MUNICIPIULUI ARAD, DUPĂ DOMICILIU

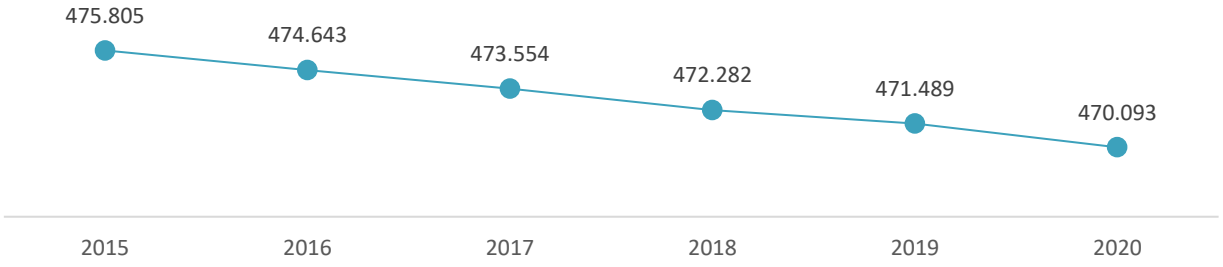

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Evoluția aceluiași indicator pentru întregul județ arată o scădere între aceiași ani de 1,2%, astfel încât la nivel local se observă o scădere mai accentuată decât la nivel județean. Analizând indicatorul la nivelul regiunii Vest, constatăm o scădere a populației cu 1,3%, din nou un procent mai redus decât cel înregistrat la nivelul municipiului Arad. Este de menționat faptul că dintre județele din regiunea Vest, 3 din 4 au înregistrat o scădere a populației în ultimii 5 ani (Arad, Hunedoara și Caraș-Severin), dintre care județul Arad a înregistrat cea mai mică scădere.

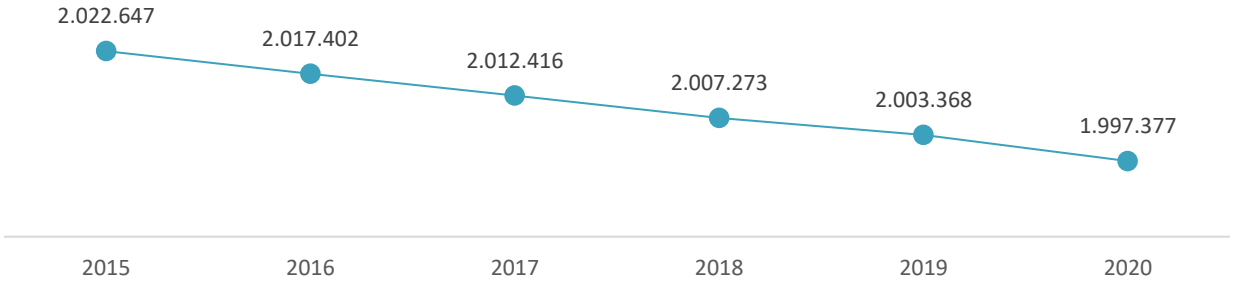
Cauzele bine cunoscute ale declinului demografic sunt scăderea ratei natalității și soldul negativ al migrației, care vor fi analizate pe parcursul acestui capitol. Dacă în privința scăderii ratei natalității municipiul Arad nu prezintă particularități referitor la acest fenomen ce se manifestă la nivelul întregii țări, nu același lucru se poate afirma și despre migrație, locuitorii orașului fiind mai predispuși spre migrație atât datorită localizării aproape de graniță, cât și datorită diversității etnice.

FIGURA 73 EVOLUȚIA POPULAȚIEI JUDEȚULUI ARAD, DUPĂ DOMICILIU

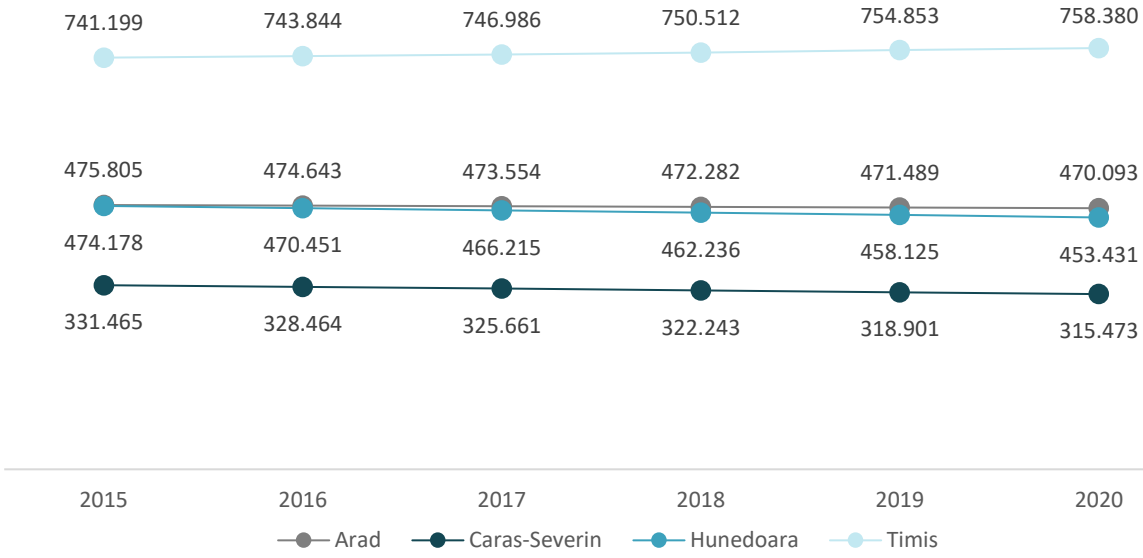
Sursa: Baza de date INS Tempo online online

FIGURA 74 EVOLUȚIA POPULAȚIEI REGIUNII VEST, DUPĂ DOMICILIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

FIGURA 75 EVOLUȚIA POPULAȚIEI ÎN JUDEȚELE REGIUNII VEST

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Scăderea populației este o tendință care se va accentua în viitor. Potrivit ONU[73], România va avea o populație de 15,2 milioane de cetățeni până în 2050, iar până în 2100 va avea 10,7 milioane de cetățeni. Tendința de scădere se manifestă vizibil și în municipiul Arad, cu toate efectele sale negative – îmbătrânirea populației, scăderea numărului celor care formează forța de muncă, presiune pe sistemul public de asigurări sociale și de sănătate, necesitatea de adaptare a infrastructurii pentru o populație în scădere, nevoia de servicii publice adaptate și riscul ca municipiul să nu reprezinte una dintre primele opțiuni ale investitorilor în căutare de forță de muncă și piețe de desfacere.

Potrivit prognozelor referitoare la populație cuprinse în *Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Arad*, populația totală a județului va scădea până în 2025 la sub 450.000 locuitori. Aceeași tendință de scădere se va manifesta și în rândul populației din mediul urban, care va înregistra valori aproape de 230.000, față de aprox. 250.000 în prezent, în timp ce populația din mediul rural va rămâne relativ constantă până în 2025.

2.4.2. STRUCTURA POPULAȚIEI PE SEXE ȘI GRUPE DE VÂRSTĂ

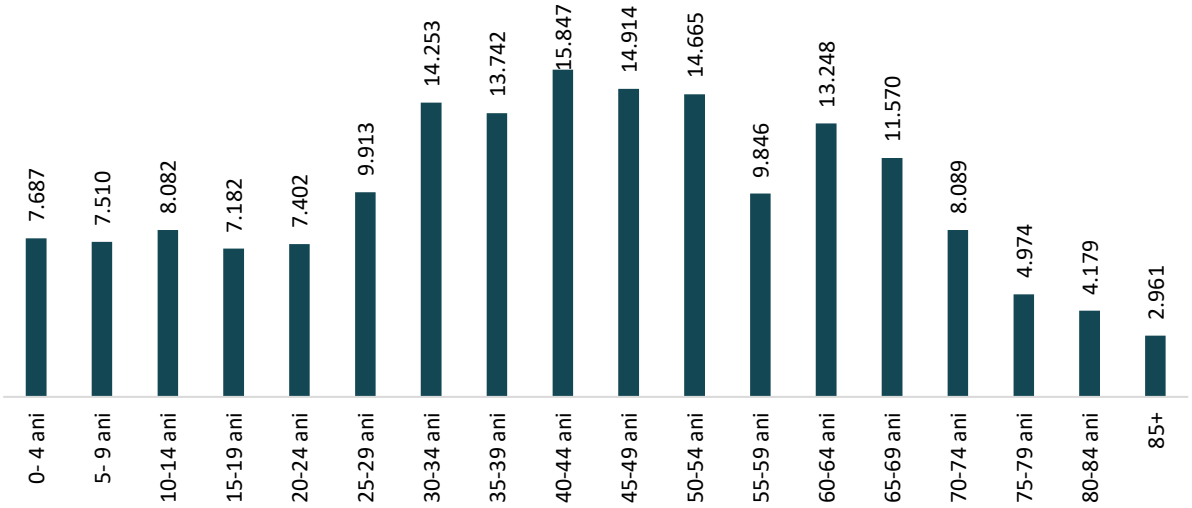
În privința structurii de gen a populației municipiului Arad, în anul 2020, din totalul populației după domiciliu, 47% sunt bărbați și 53% sunt femei. Comparativ, la nivel județean, regional și național, repartiția este de 51% femei și 49% bărbați. Comparând populația municipiului Arad cu populația urbană din Regiunea Vest, se observă că

[73] http://esa.un.org/unpd/wpp/

distribuția pe sexe este relativ similară – 47% / 53% (bărbați/femei) în municipiu, respectiv 48% / 52% (bărbați/femei) în mediul urban din regiune, ceea ce poate conduce la observația că o pondere mai mare a populației feminine este o caracteristică a mediilor urbane din regiune, inclusiv a municipiului Arad.

Potrivit datelor de la recensământul din 2011, structura populației pe grupe de vârstă arată că cel mai numeros segment este de departe cel al populației cu vârste cuprinse între 40 și 44 ani, unde se situează 15.171 persoane, adică cca. 9,5% din totalul populației municipiului. Cei care în 2011 făceau parte din acest segment de vârstă sunt persoane născute imediat după anul 1966, anul de debut al politicii pro-nataliste impuse de autoritățile din acea perioadă.

FIGURA 76 POPULAȚIA STABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD PE GRUPE DE VÂRSTĂ, RECENSĂMÂNT 2011

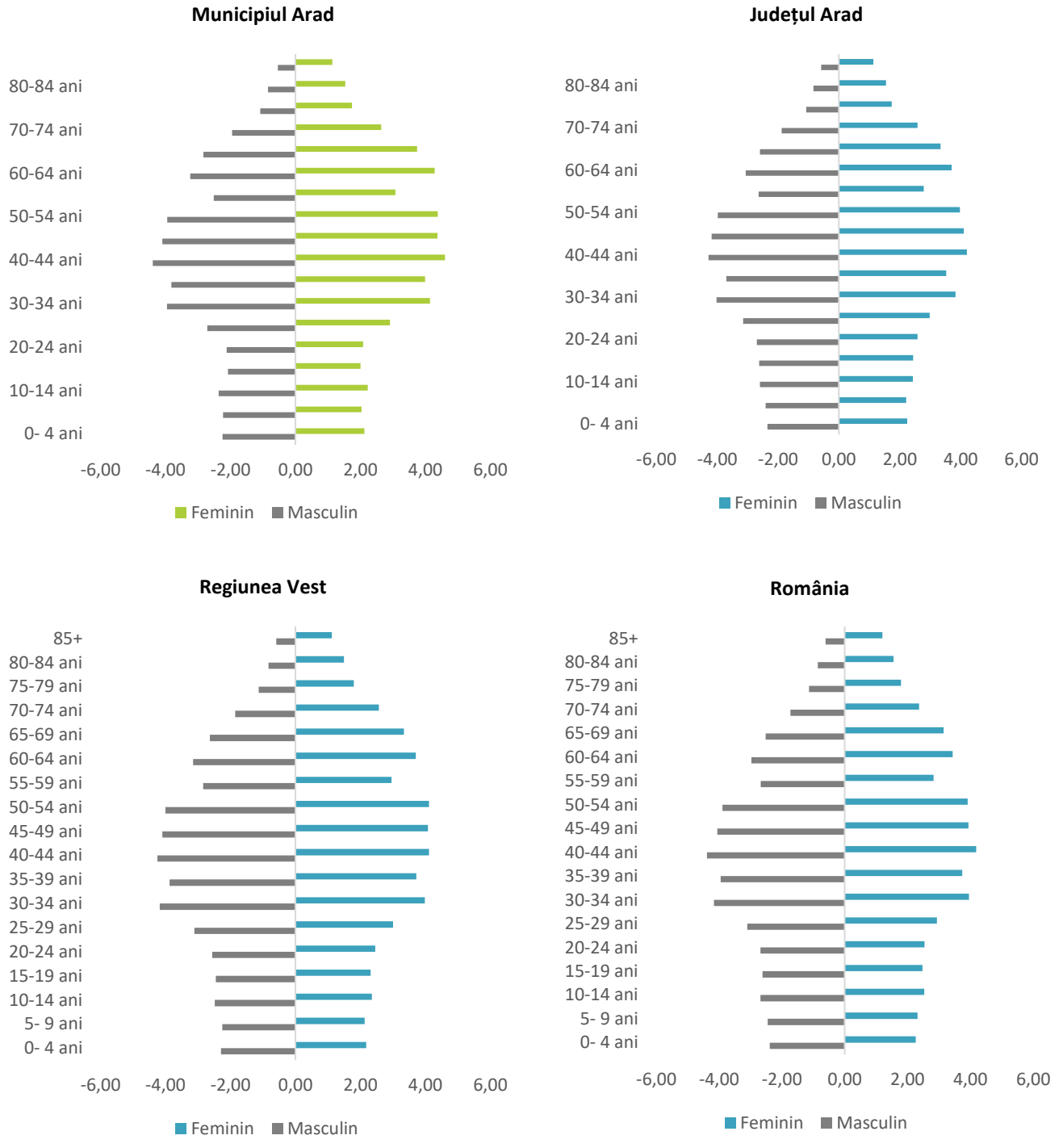
Sursa: www.recensamantromania.ro

Dacă ne raportăm la cele mai recente date – populația după domiciliu în anul 2020 – observăm că cea mai numeroasă grupă de vârstă este 40-44 ani. Analizând distribuția populației pe sexe și pe grupe de vârstă prin intermediul piramidei vârstelor, observăm că figurile de mai jos, departe de a avea forma unei piramide, au următoarele caracteristici:

- Baza îngustă, ceea ce indică o rată scăzută a natalității; comparativ cu nivelurile județean, regional și național, în municipiul Arad categoria de vârstă 0-24 de ani este mai îngustă, cu cele mai mari diferențe în cadrul categoriilor 15-25 de ani;
- O evoluție și un număr relativ similare ale populației pe sexe, cu excepția vârstelor de peste 65 de ani, unde femeile sunt vizibil mai numeroase decât bărbații, cel mai probabil datorită incidenței crescute a unor maladii care scurtează viața bărbaților; de altfel, la nivelul Uniunii Europene, România înregistrează cele mai mari diferențe de speranță de viață între bărbați și femei, de până la 7 ani;
- O discontinuitate a graficului cauzată de scăderea numărului populației în vârstă de 50-54 ani, față de grupa anterioară de vârstă, dar și față de grupa superioară. Persoanele care fac parte din grupa de vârstă 55-59 ani sunt născute înainte de anul 1966, an care a pus capăt unei perioade în care natalitatea a înregistrat o tendință de scădere rapidă. Această tendință fusese influențată în anii trecuți atât de liberalizarea contracepției, cât și de o deschidere temporară a României către modelele socio-culturale vestice;
- Anul 1966 a marcat instaurarea politicii de creștere demografică prin interzicerea metodelor de planificare a reproducerii[74], fapt vizibil în graficul de mai jos prin creșterea bruscă a segmentului 50-54 ani față de segmentul 55-59 ani;
- Grupa de vârstă 25-29 ani, mai scăzută numeric decât grupa superioară de vârstă, marchează finalul politicii pro-nataliste, democratizarea României și întoarcerea la un nivel al natalității neinfluențat de factori coercitivi sau artificiali.

[74] Evoluția natalității și fertilității în România, INS 2012, http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Evolutia%20natalitatii%20si%20fertilitatii%20in%20Romania_n.pdf.

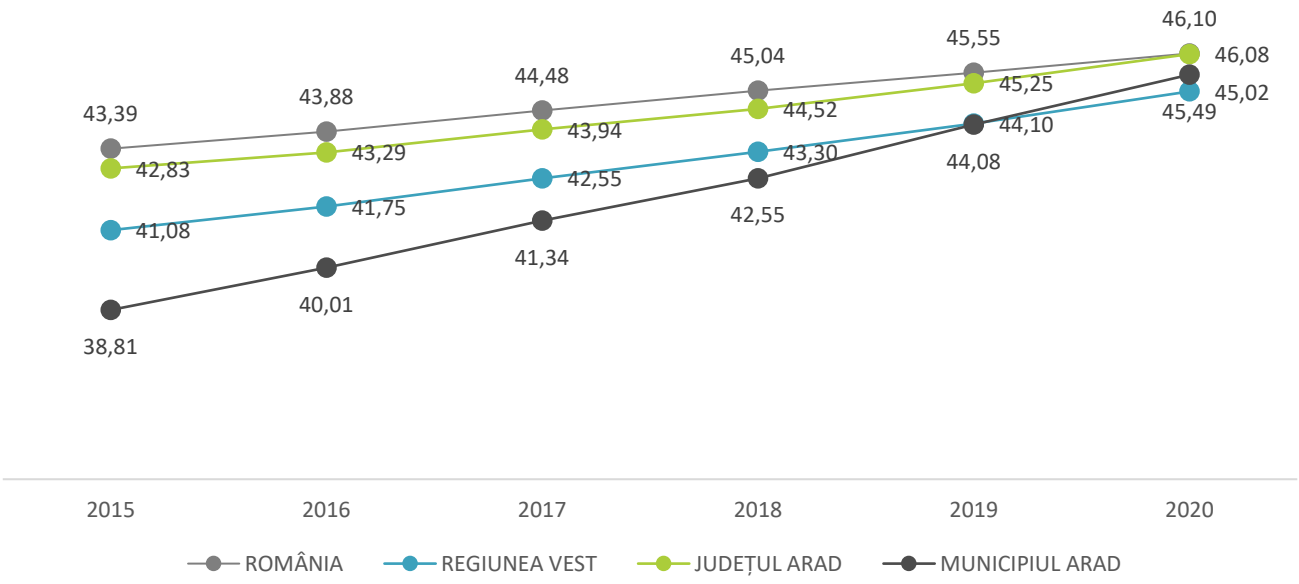
FIGURA 77 PIRAMIDA VÂRSTELOR PENTRU POPULAȚIA MUNICIPIULUI ARAD, A JUDEȚULUI ARAD, A REGIUNII VEST ȘI A ROMÂNIEI ÎN ANUL 2020

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Raportul de dependență demografică, calculat la nivelul anului 2020 (populație cu domiciliul în municipiul Arad) ca raport dintre numărul persoanelor inactive (suma categoriilor de vârstă 0-14 și peste 65 ani, copii și vârstnici, care depind de activitatea economică și nu numai a persoanelor active) și numărul de persoane active (restul categoriilor de vârstă), pentru municipiul Arad are o valoare de 45,49%. Valoarea indicatorului este destul de ridicată și în creștere față de anul 2015 când avea valoarea de 38,81%, creându-se un dezechilibru între partea activă a populației, care contribuie la bugetul public (central sau local) și partea din populație care are nevoie de asistență și susținere din același buget.

FIGURA 78 RAPORTUL DE DEPENDENȚĂ DEMOGRAFICĂ - ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ ȘI MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

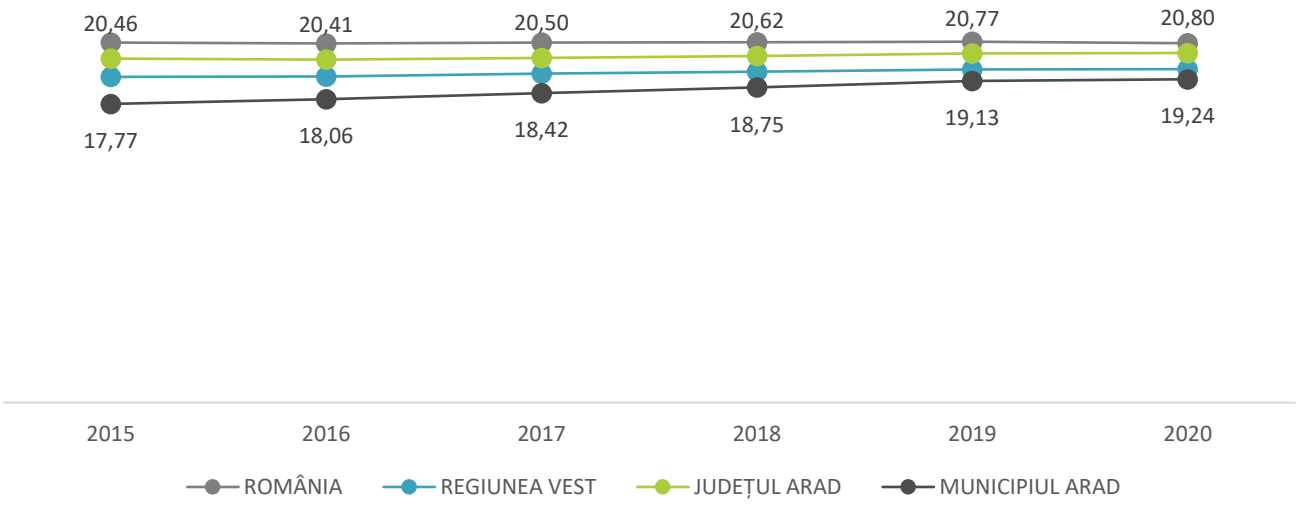
Din figura de mai sus (raportul de dependență demografică), urmărind evoluția indicatorului pentru regiunea Vest, județul Arad, municipiul Arad și nivelul național, se observă o creștere constantă a acestuia în ultimii 5 ani, adică o presiune crescândă plasată pe grupele de vârstă active pentru a le susține pe cele inactive, cel puțin din punct de vedere economic. Tendința de evoluție este similară pentru toate nivelurile, însă municipiul Arad a înregistrat cea mai accentuată creștere în intervalul analizat, de la ce mai mică valoare în anul 2015, la o valoare peste media regională.

În strânsă legătură cu indicatorul de mai sus se pot analiza alți doi indicatori - *rata* (sau coeficientul) *de dependență a persoanelor tinere* și *rata de dependență a persoanelor vârstnice*. Primul, calculat ca raport dintre tineri până în 15 ani și populația cu vârste cuprinse între 15 și 59 ani, înregistrează o valoare de 19,24% pentru municipiul Arad în anul 2020, în creștere față de 17,77% în anul 2015. De remarcat este ușoara scădere a valorii indicatorului în cazul României, de la 21,42% în anul 2015 la 21,38% în anul 2020, ceea ce indică cel mai probabil o scădere a numărului de tineri, explicabilă și prin scăderea ratei natalității. O situație ideală ar fi cea în care s-ar observa o creștere constantă a indicatorului, generată de creșterea numărului populației tinere.

Rata de dependență a persoanelor vârstnice, adică raportul dintre vârstnici și persoanele de vârste între 15-59 ani, arată o valoare de 26,26% pentru municipiul Arad în anul 2020, în creștere de la 21,04% în 2015, fapt explicabil prin prisma îmbătrânirii accentuate a populației, așa cum reiese și din analiza indicatorului următor, anume gradul de îmbătrânire a populației. Deși în anul 2015 rata de dependență a persoanelor vârstnice în municipiul Arad era sub

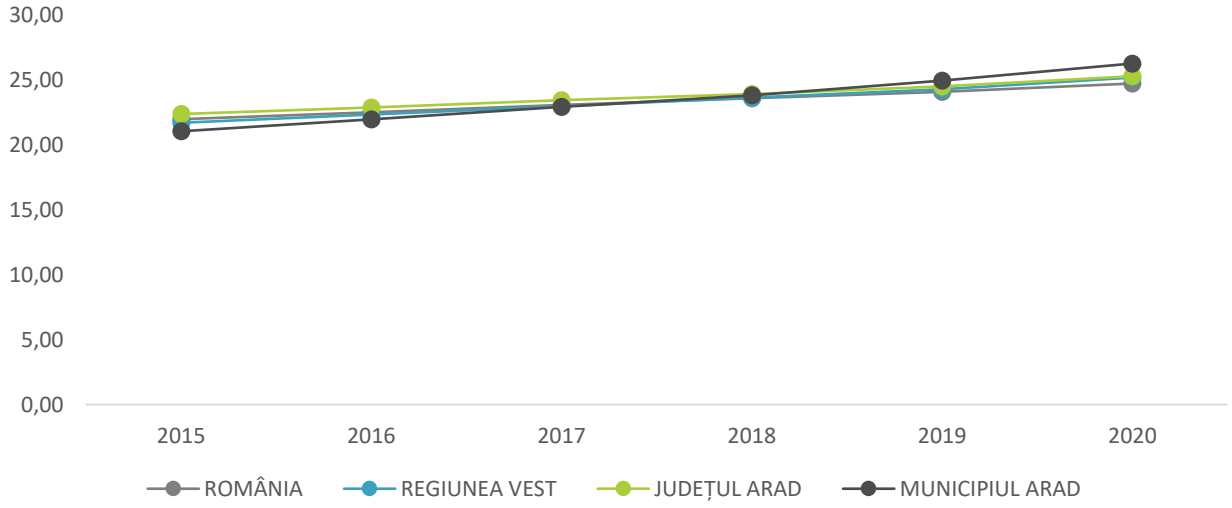
media națională, regională și județeană, în anul 2020, valoarea acesteia a depășit toate celelalte niveluri, indicând un proces de îmbătrânire ceva mai accentuat.

FIGURA 79 RATA DE DEPENDENȚĂ A PERSOANELOR TINERE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

FIGURA 80 RATA (COEFICIENTUL) DE DEPENDENȚĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

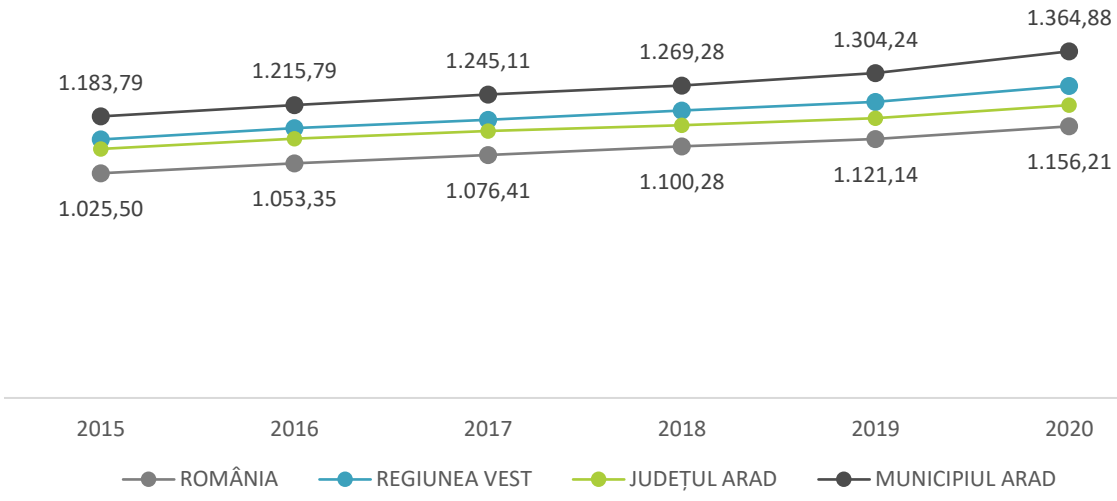

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Gradul de îmbătrânire a populației (‰), la nivelul anului 2020, calculat ca raport între populația de vârstnici de peste 65 ani și populația de tineri sub 15 ani este de aproape 1364,88‰. Raportul fiind supraunitar, devine evident că numărul populației de peste 65 ani este mai mare decât numărul celor tineri până la vârsta de 15 ani și că rata de reînnoire a populației va avea de suferit pe termen mediu și lung. Un moment critic îl va constitui ajungerea la vârsta de 65 de ani a actualului segment de 50-54 ani, deci peste aprox. 10-11 ani, când susținerea segmentul de persoane vârstnice de către persoanele active, cele care acum sunt de vârstă foarte mică, va deveni problematică, în lipsa unor intervenții de politici publice care să echilibreze acest raport persoane vârstnice - adulți.

Dintre cele 4 entități analizate (municipiul, județul, regiunea și țara), toate au înregistrat o tendință din ce în ce mai accentuată de îmbătrânire a populației, însă municipiul are valorile cele mai mari corespunzătoare acestui indicator, înregistrând o creștere de la 1183,79‰ în 2015 la 1364,88‰ în 2020.

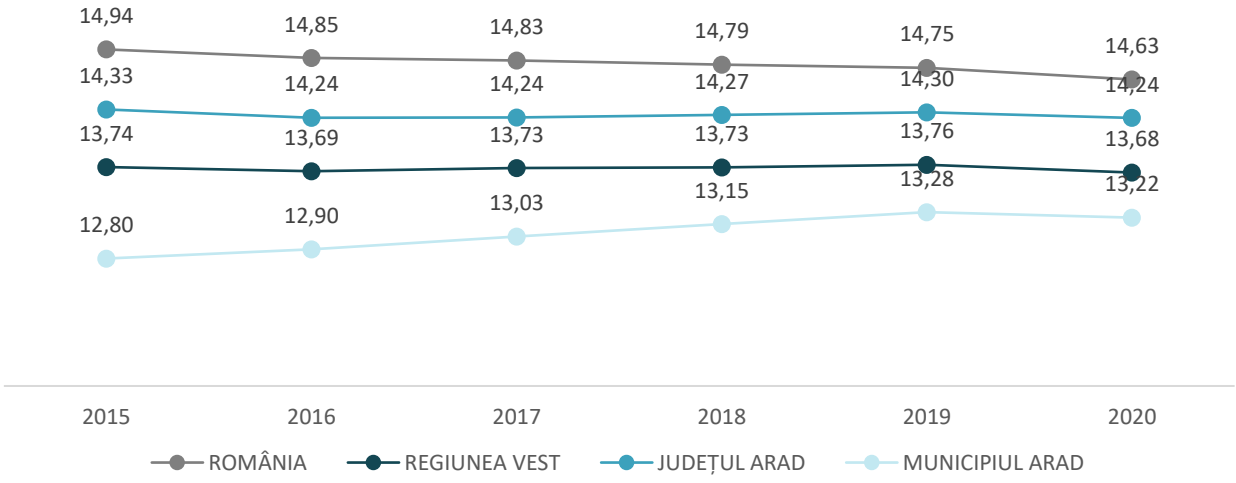
FIGURA 81 GRADUL DE ÎMBĂTRÂNIRE A POPULAȚIEI – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Proporția persoanelor de 0 - 14 ani din populație (%) a municipiului Arad pentru anul 2020 este de 13,22%, iar evoluția indicatorului a înregistrat o creștere nesemnificativă față de 2015. Comparativ însă cu țara, județul și regiunea, municipiul Arad are o pondere mult scăzută a populației tinere în totalul populației, existând diferențe de aproape 2 puncte procentuale în defavoarea indicatorului calculat pentru județul Arad.

FIGURA 82 PROPORȚIA POPULAȚIEI DE SUB 15 ANI ÎN TOTALUL POPULAȚIEI – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

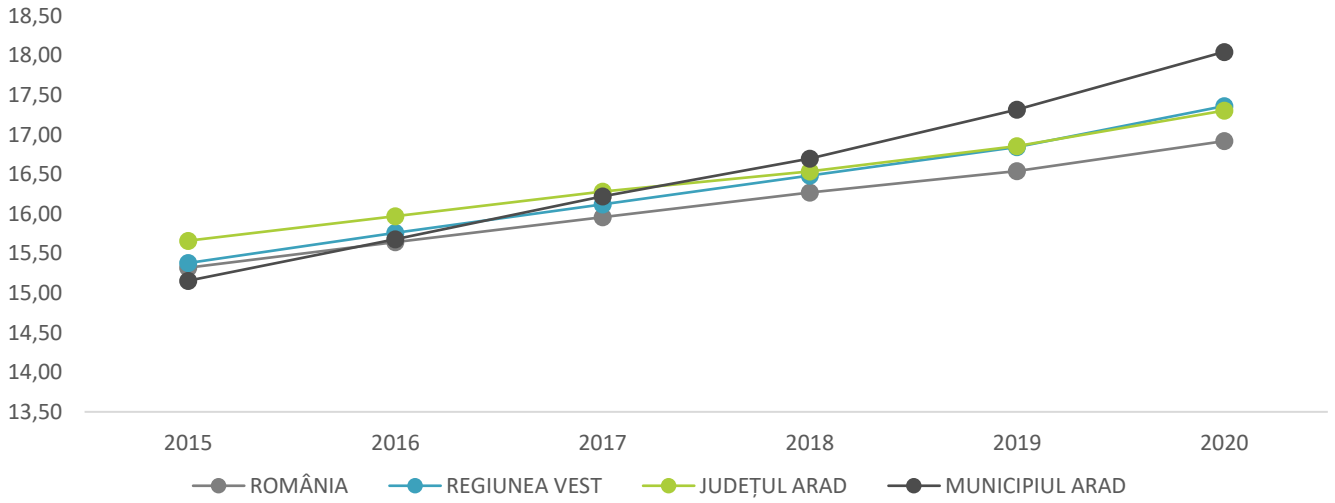

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Similar indicatorului de mai sus, proporția persoanelor de 65 de ani și peste din populație este calculată ca raport dintre numărul persoanelor de peste 65 ani și numărul total al populației. Indicatorul are o evoluție crescătoare, pentru toate cele 3 niveluri teritoriale analizate, însă municipiul Arad înregistrează o creștere alarmantă a proporției

vârstnicilor în totalul populației, de aproximativ 3 procente, generând, după cum a fost relevat anterior și de alți indicatori, un fenomen de îmbătrânire a populației mai accentuat decât în restul țării.

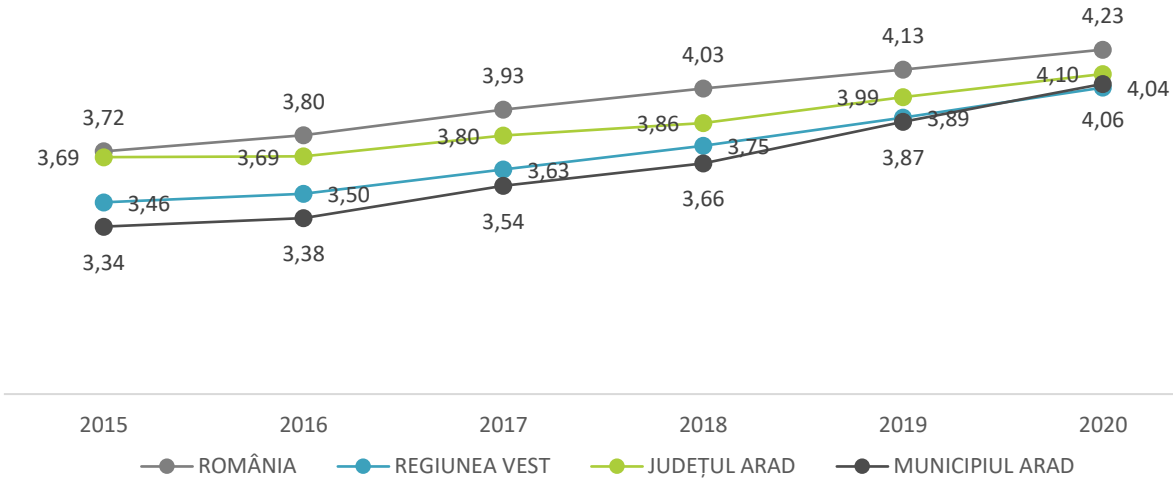
FIGURA 83 PROPORȚIA PERSOANELOR DE 65 ANI ȘI PESTE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Indicele de senioritate, denumit și indicele de îmbătrânire a populației și calculat prin raportarea numărului de persoane de peste 80 ani la numărul total al populației, ilustrează la rândul său declinul demografic cu care se confruntă regiunea și îmbătrânirea populației cu o intensitate crescută, care trebuie interpretată că un semnal de alarmă pentru decidenți în sensul gândirii unor măsuri rapide și eficiente pentru obținerea unui echilibru demografic. În municipiul Arad, indicele de senioritate nu are o valoare mai mare față de nivelul național, fapt ce indică o longevitate mai scăzută a populației, cu toate că aceasta este mai îmbătrânită.

FIGURA 84 INDICELE DE SENIORITATE – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

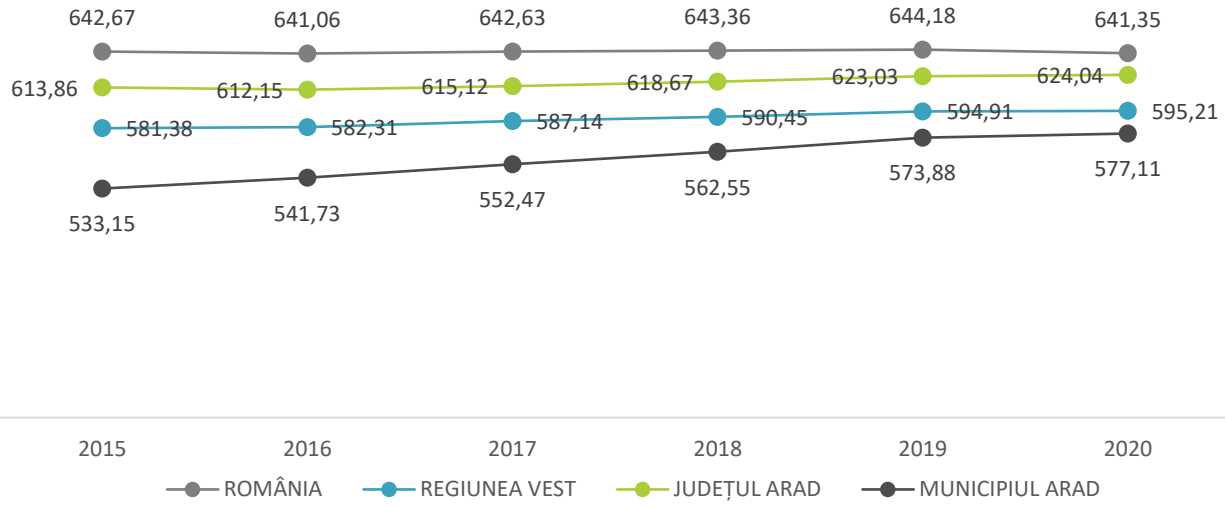
Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

Rata de înlocuire a forței de muncă (‰), calculată prin raportarea efectivului populației tinere la o treime din persoanele de vârstă activă – 15-64 ani, indică măsura în care structura actuală a populației municipiului Arad asigură un volum suficient de copii și tineri pentru a înlocui forța de muncă ce va ieși din câmpul muncii în următorii

15 ani. Municipiul Arad înregistrează cea mai scăzută valoare a indicatorului comparativ cu valorile județeană și regională, însă, comparativ cu acestea, datele indică o tendință ascendentă mai puternică în ultimii 5 ani.

Cu numai 577 de copii și tineri raportat la 1000 de persoane de vârstă activă, rata de înlocuire a forței de muncă reprezintă o vulnerabilitate importantă a municipiului Arad pe termen mediu și lung întrucât, în lipsa unei politici de atragere de forță de muncă și/ sau de consolidare a populației tinere, ridică problema unui deficit de forță de muncă de aproximativ 50% în următorii 10 – 15 ani.

FIGURA 85 RATA DE ÎNLOCUIRE A FORȚEI DE MUNCĂ – ȚARĂ, REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, prelucrare proprie

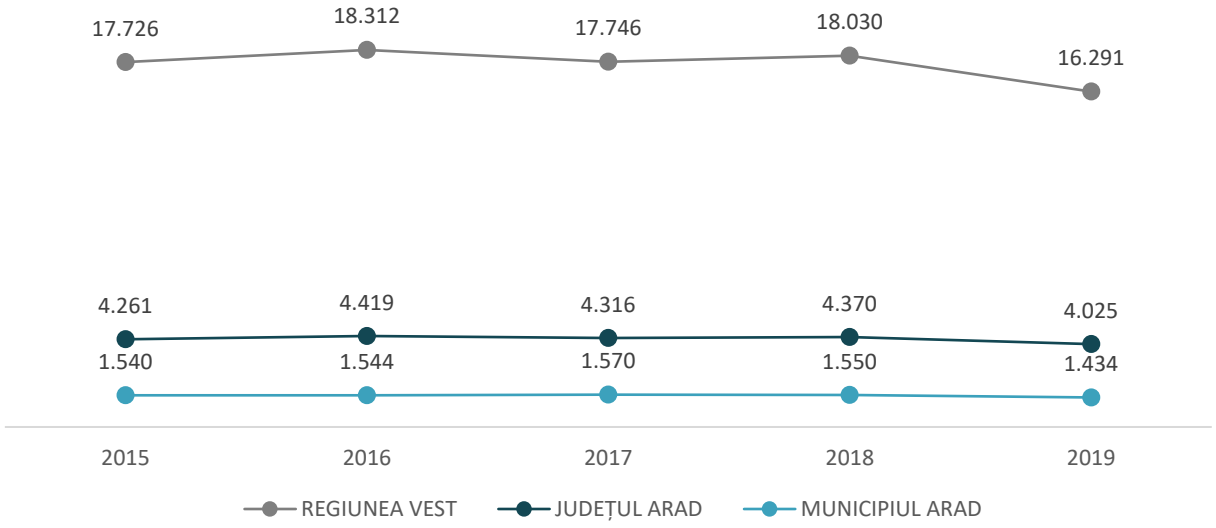
2.4.3. MIȘCAREA NATURALĂ ȘI MIGRATORIE

Mișcarea naturală și migratorie a populației analizează evoluția numărului, compoziției și distribuției teritoriale a populației, dar și intrările și ieșirile (nașteri, decese, emigrare, imigrare etc.). În funcție de soldul acestor intrări și ieșiri se poate preconiza evoluția pe termen mediu și lung a populației și se pot lua decizii de intervenții publice, care să contribuie la menținerea unei structuri echilibrate a populației, cu o evoluție care să asigure susținerea segmentelor inactive de populație (tinerii și vârstnicii) de către segmentele active (populația în vârstă de muncă).

MIȘCAREA NATURALĂ

Natalitatea este analizată printr-o serie de indicatori precum numărul de născuți vii, rata natalității, sau sporul natural al populației. Numărul născuților vii în cazul regiunii Vest, județului Arad și al municipiului Arad este surprins în tabelul de mai jos, de unde se poate vedea că între anii 2015 și 2019 indicatorul are o evoluție descendentă în cazul celor 3 entități teritoriale analizate. Cea mai mare scădere a natalității în anul 2019 față de anul 2015 se observă în cazul regiunii Vest (8%) și apoi a municipiului, care înregistra în 2015 un număr de 1.540 de născuți vii, iar în 2019 numai 1.434 (o scădere cu cca 7%).

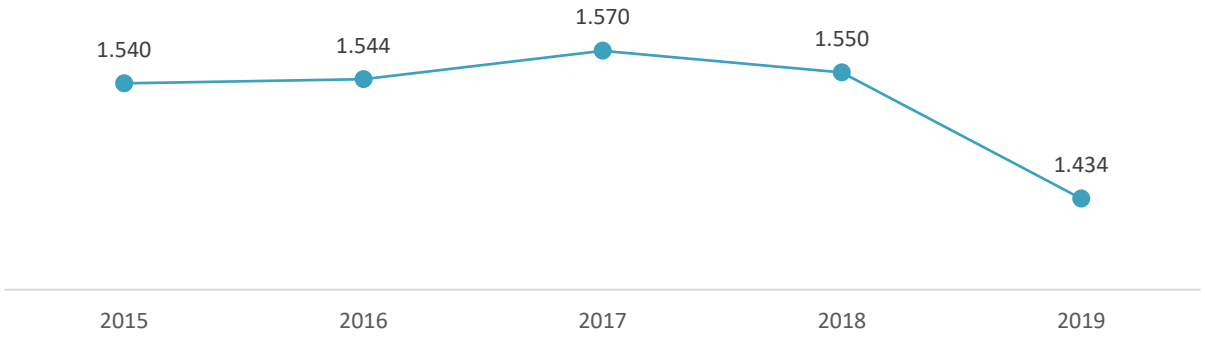
FIGURA 86 NUMĂR NĂSCUȚI VII 2010-2015 – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Din graficul de mai jos se poate vedea că numărul născuților vii a avut o evoluție mai complexă, cu creșteri și descreșteri. O perioadă relativ stabilă a fost în intervalul 2015-2016, apoi s-a instalat un trend ascendent, după care a urmat o scădere dramatică în următorii 2 ani.

FIGURA 87 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE NĂSCUȚI VII, MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Analiza numărului de nașteri în localitățile limitrofe municipiului Arad relevă situații diferite în intervalul 2015-2019. Localitățile cu o creștere semnificativă a numărului de născuți-vii în anul 2019 comparativ cu anul 2015 , între 12% și 3% sunt Fântânele, Livada, Vinga și Șofronea. Aceste date susțin ipoteza că o parte din populația de vârstă fertilă din municipiul Arad a migrat către localitățile limitrofe, contribuind astfel la menținerea la un nivel constant și chiar la creșterea numărului de nașteri din localitățile respective, dar și la scăderea demografică din municipiul Arad. Pe de altă parte, în restul localităților au fost înregistrate descreșteri ale numărului de născuți vii, cu până la -33% în Zădăreni.

TABEL 16 NUMĂRUL NAȘTERILOR ÎN LOCALITĂȚILE LIMITROFE

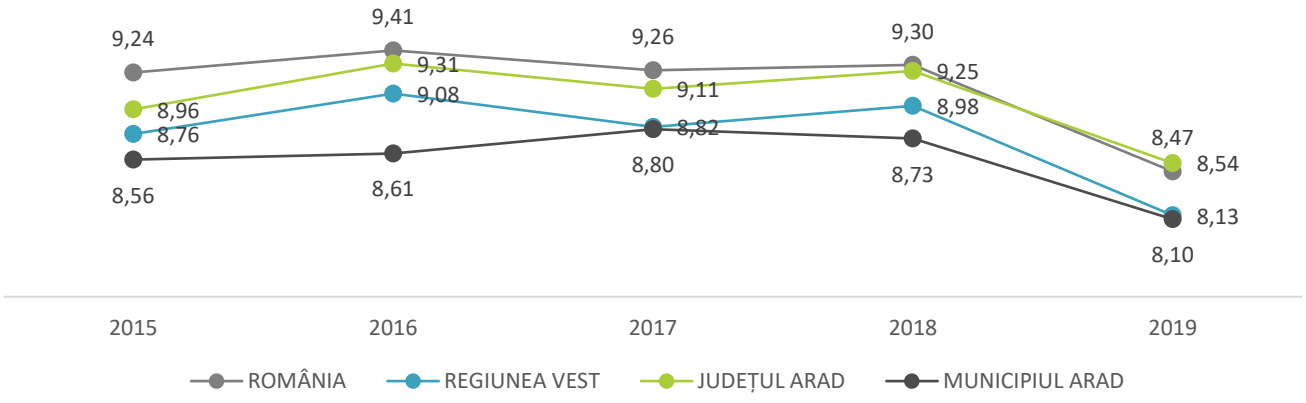
UAT	2015	2016	2017	2018	2019
Municipiul Arad	1.540	1.544	1.570	1.550	1.434
9280 Fântânele	34	41	33	25	39
11352 Iratoșu	17	24	21	23	16
9333 Livada	45	35	43	48	50
12144 Șagu	40	44	52	53	38
9360 Șofronea	26	27	24	18	27
12643 Vinga	77	90	76	67	83
9397 Vladimirescu	130	138	128	132	111
12938 Zădăreni	40	28	30	21	30
12876 Zimandu Nou	40	50	46	43	41
11584 Pecica (Oraș)	150	158	142	146	135

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Ca o consecință previzibilă a scăderii numărului de nașteri, și indicatorul ratei natalității are o evoluție descendentă, mai accentuată totuși în cazul regiunii Vest decât a municipiului Arad. Ca valoare în anul 2019, rata natalității este similară în municipiu și în regiune, valori situate sub mediile județeană și națională.

Printre cauzele recunoscute care contribuie la scăderea ratei natalității sunt: scăderea în general a numărului persoanelor de vârstă fertilă, situații materiale relativ precare sau amânarea deciziei de a avea copii până la momentul atingerii unei stabilități economico-sociale care să susțină întemeierea unei familii, incidența sporită a divorțurilor, nivelul crescut de educație și de autonomie financiară a femeilor, dificultatea de a menține un parcurs profesional susținut imediat după nașterea copiilor, lipsa unor opțiuni viabile pentru îngrijirea copiilor de vârstă mică (de ex. creșe și grădinițe cu un nivel calitativ ridicat al serviciilor), probleme de fertilitate sau de sănătate în general, lipsa de asumare a unor roluri egale în gospodărie a ambelor sexe etc. Toate aceste cauze trebuie explorate mai în detaliu, astfel încât să se poată identifica soluții care să vină în sprijinul re-echilibrării populației municipiului Arad pe termen mediu și lung.

FIGURA 88 EVOLUȚIA RATEI NATALITĂȚII – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

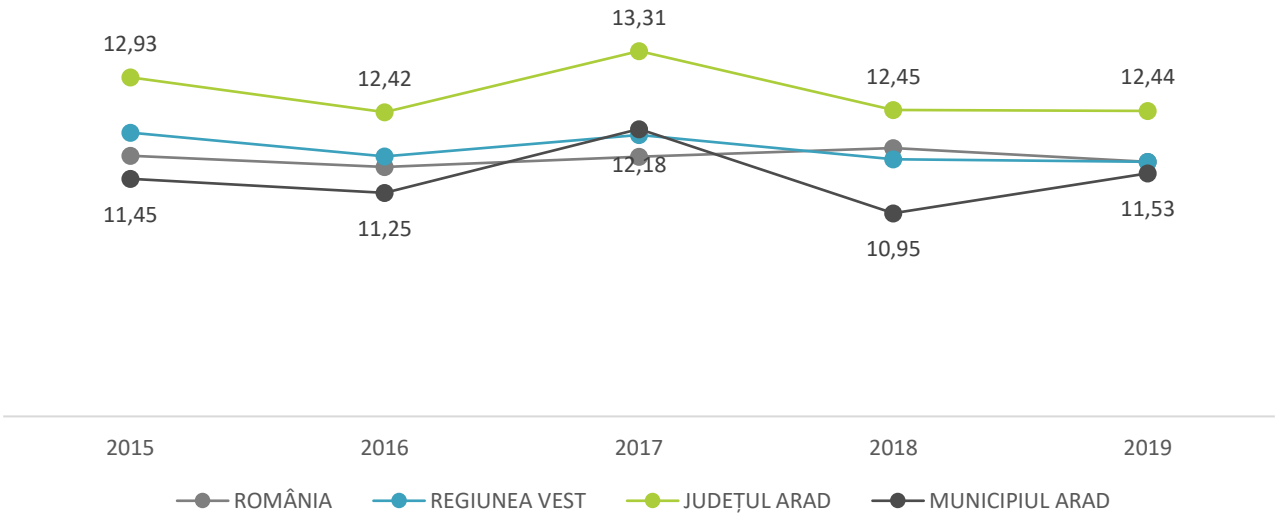

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Rata mortalității, calculată ca raport dintre numărul persoanelor decedate și populația curentă, are o evoluție fluctuantă pentru județul și municipiul Arad, situația la nivel regional și național fiind relativ mai constantă. Ca valori

nominale în anul 2019, situația municipiului era similară cu cea regională și națională, dar se plasează sub valoarea județului Arad datorită mortalității mai ridicate în mediul rural.

FIGURA 89 RATA MORTALITĂȚII – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Sporul natural al populației, calculat ca diferență dintre numărul născuților vii și numărul persoanelor decedate dintr-un an de referință, arată valori negative pentru regiune, județ și municipiu, pentru toți anii analizați. Cu alte cuvinte, în mod constant cel puțin din 2015, se nasc mai puține persoane decât dispar prin deces. Spre exemplu, în 2019, în municipiul Arad au decedat cu 607 mai multe persoane decât s-au născut, ceea ce face ca sporul natural să fie de negativ. În mod evident, regenerarea populației nu este posibilă în aceste condiții, iar declinul demografic este un fenomen care ia amploare.

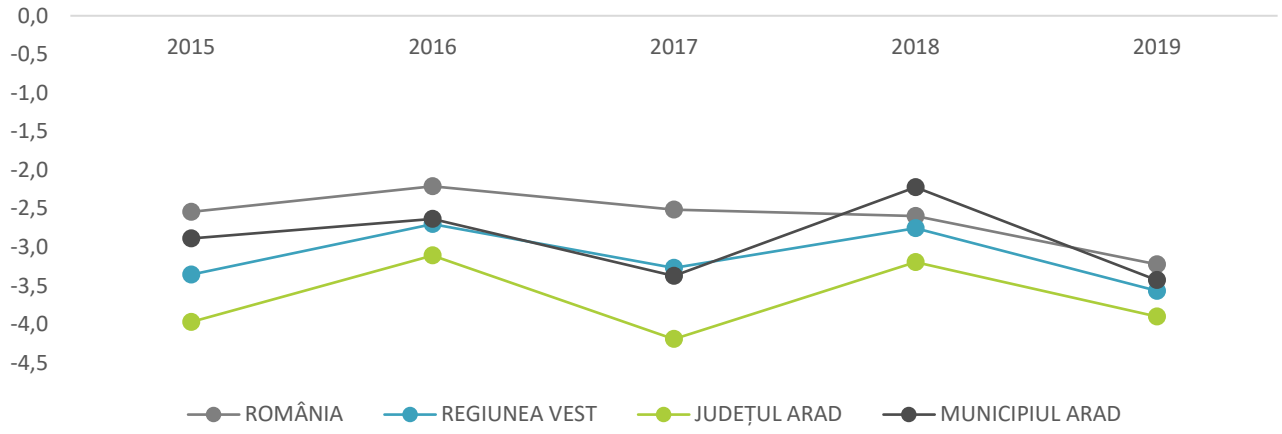
TABEL 17 SPORUL NATURAL ÎN REGIUNEA VEST, JUDEȚUL ȘI MUNICIPIUL ARAD

	2015	2016	2017	2018	2019
România	-56.791	-49.255	-55.910	-57.742	-71.586
Regiunea Vest	-6.794	-5.452	-6.578	-5.527	-7.146
Județul Arad	-1.890	-1.476	-1.986	-1.510	-1.840
Municipiul Arad	-519	-472	-602	-395	-607

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Rata sporului natural al populației, indicator care măsoară diferența algebrică între rata natalității si rata mortalității generale a populației, indică o scădere constantă a populației, mai accentuată între 2018 și 2019 pentru municipiul Arad. Important de precizat este că rata sporului natural este negativă, adică numărul celor născuți este mai mic decât numărul celor decedați în fiecare an, populația nu se regenerează și volumul ei scade constant. Valorile negative ale sporului natural, conjugate cu soldul migrației externe, sunt cele două cauze ale scăderii demografice cu care se confruntă în general România.

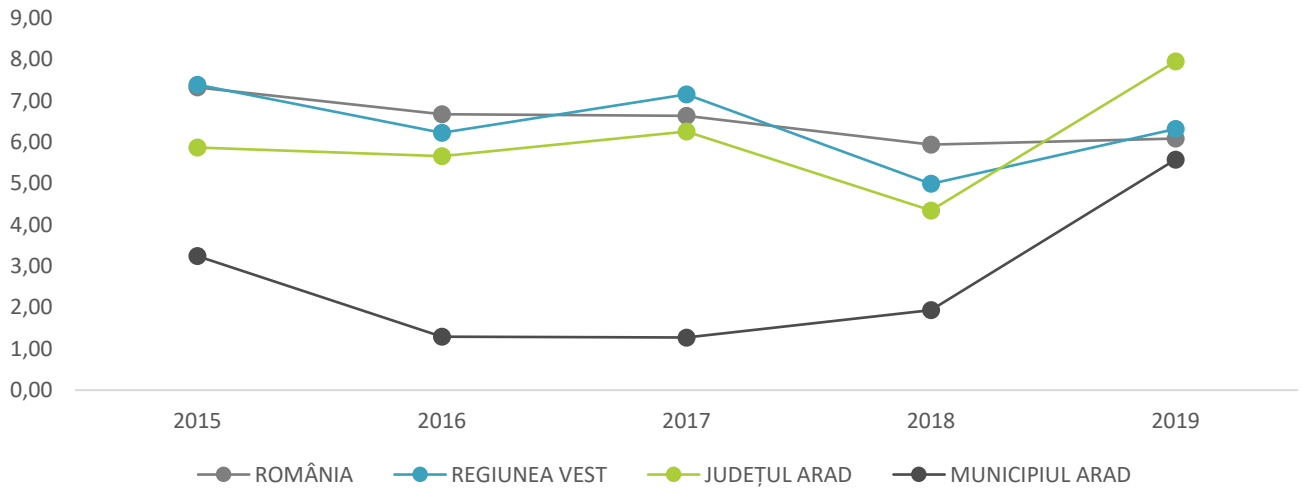
FIGURA 90 RATA SPORULUI NATURAL

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Rata mortalității infantile (numărul de decese ale copiilor cu vârste de până la 1 an, raportat la numărul de născuți vii din același an și exprimat ca număr de decese la 1000 de născuți vii) are o valoare ridicată în general în România, comparativ cu media UE. Astfel, dacă în Uniunea Europeană sunt 4 decese înregistrate în rândul copiilor cu vârste de sub 1 an la mia de născuți vii, România înregistrează în anul 2019 cca 6 decese la mia de născuții vii în aceeași grupă de vârstă[75].

FIGURA 91 EVOLUȚIA RATEI MORTALITĂȚII INFANTILE – REGIUNE, JUDEȚ, MUNICIPIU

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Comparativ cu țara, cu regiunea Vest și cu județul Arad, municipiul Arad are o evoluție diferită. Deși prezintă cele mai scăzute valori ale indicatorului de mortalitate infantilă, ajungând în anul 2019 la 5,58 decese la mia de născuți vii, care este o valoare sub media României, municipiul a cunoscut o creștere alarmantă a acestui indicator în intervalul 2018-2019, după ce în anii anteriori cunoscuse valori istorice minime de 1,3 la mie. Măsurile luate de autoritățile locale sau conjuncturile favorabile create în intervalul 2015-2017 care au dus la scăderea cu cca 50% a ratei mortalității trebuie reluate pentru a păstra indicatorul la valori minime. Având în vedere faptul că decesele

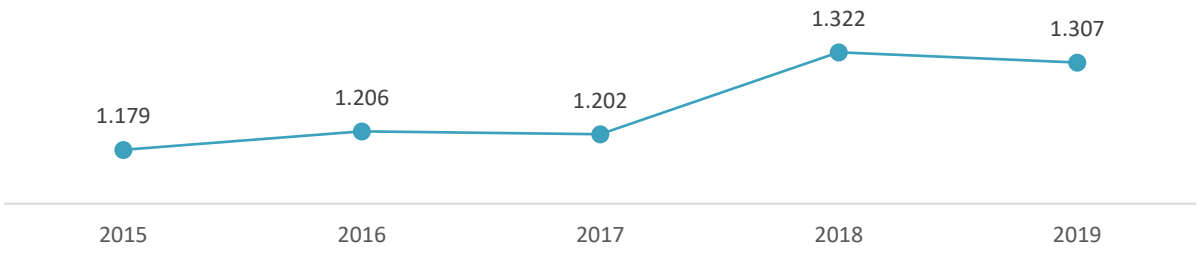
[75] Anuarul demografic al României 2015, INS.

infantile pot fi din cauze endogene (boli congenitale, imaturități la naștere), sau din cauze exogene (factori care țin de mediul în care trăiește nou-născutul și care produc efecte în marea lor majoritate în prima lună de viață), autoritățile trebuie să se concentreze pe eliminarea cauzelor exogene, asupra cărora poate fi intervenit și care pot fi prevenite.

Indicatorul analizat și prin prisma evoluției numărului de nașteri arată faptul că în anii în care a crescut numărul de nașteri, a scăzut și incidența fenomenelor care duc la mortalitate infantilă, în timp ce în anul în care numărul nașterilor a scăzut, a crescut indicatorul mortalității infantile.

Numărul căsătoriilor din municipiul Arad, ilustrat în graficul de mai jos, a înregistrat un an de vârf în cadrul intervalului analizat în 2018 (1322 căsătorii), apoi un ușor declin în 2019 (1307 căsătorii), după ce în perioada 2015 – 2018 a crescut semnificativ. Deși în România se păstrează o legătură puternică între căsătorie și natalitate, în această perioadă creșterea numărului căsătoriilor nu a determinat și o creștere a natalității.

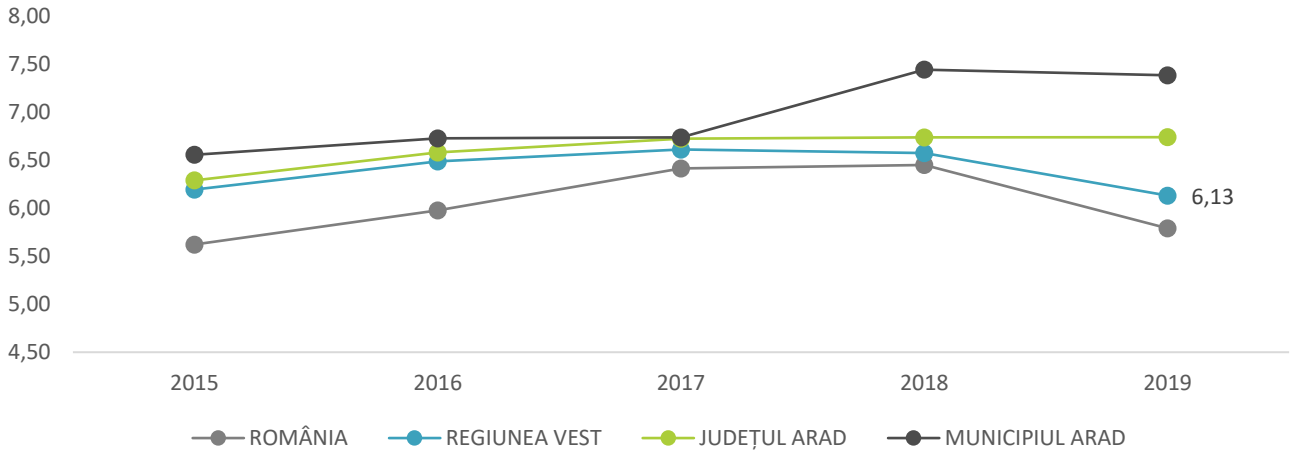
FIGURA 92 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE CĂSĂTORII, MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Rata de nupțialitate (calculată prin raportarea numărului căsătoriilor încheiate într-un an calendaristic, la populația după domiciliu la 1 iulie anul respectiv) reprezintă numărul căsătoriilor ce revin la 1000 locuitori. În comparație cu județul Arad, cu regiunea Vest și cu România, municipiul Arad are o rată mai crescută de nupțialitate, care înregistrat o tendință continuă de creștere, atingând o valoare de 7,38 ‰ în anul 2019, față de 6,56% în anul 2015.

FIGURA 93 RATA DE NUPȚIALITATE – MUNICIPIU ȘI JUDEȚ

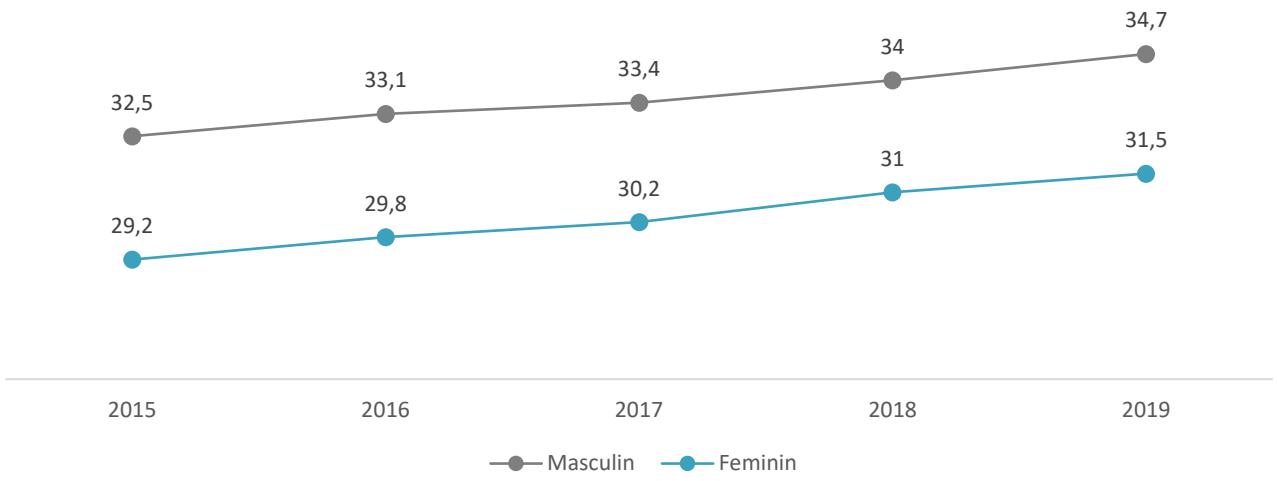

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Analizând vârsta medie a soților la căsătorie pentru mediul urban din județul Arad (inclusiv municipiul Arad) observăm o tendință de creștere – dacă în anul 2015 femeile să căsătoreau în medie la vârstă de 32,5 ani, în 2019

acest eveniment are loc când femeia are 34,7 ani. Creșterea vârstei la căsătorie este un alt factor care influențează natalitatea și poate fi folosit pentru a explica scăderea ratei natalității.

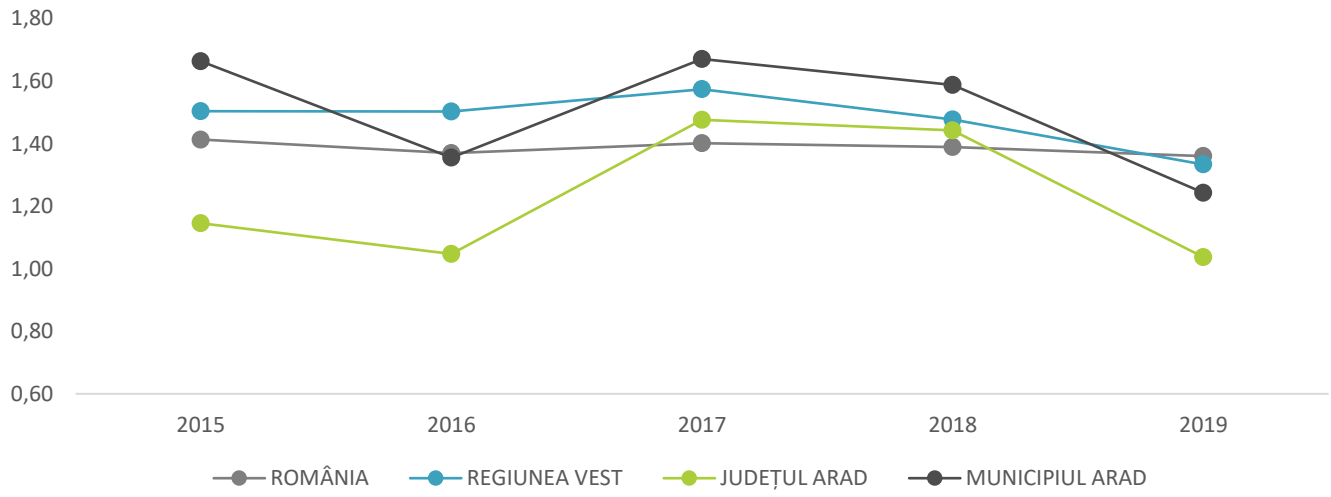
FIGURA 94 VÂRSTA MEDIE A SOȚILOR LA CĂSĂTORIE, MEDIUL URBAN DIN JUDEȚUL ARAD

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Rata de divorțialitate, care se calculează prin raportarea numărului căsătoriilor desfăcute în cursul unui an calendaristic la populația după domiciliu la 1 iulie anul respectiv și care reprezintă numărul divorțurilor ce revin la 1000 locuitori, arată un vârf al fenomenului în anul 2017, atât pentru municipiul Arad – 1.67 ‰, cât și pentru județ – 1.48 ‰ (deși valoarea județului este în mare parte influențată de municipiu). După acest an, rata de divorțialitate a cunoscut o tendință de scădere la nivelul municipiului Arad până în anul 2019, ajungând la o valoare de 1,24 ‰, tendință care îl plasează sub media națională și regională.

FIGURA 95 RATA DE DIVORȚIALITATE LA MIA DE LOCUITORI – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU

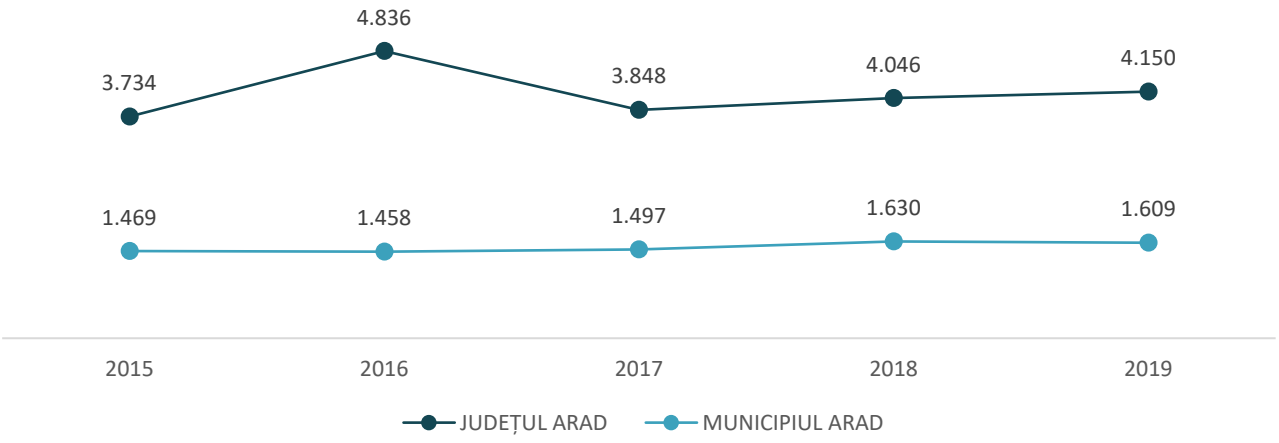
Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

MIȘCAREA MIGRATORIE

Pentru a analiza mișcarea migratorie a populației, un alt factor important care influențează evoluția demografică a unui teritoriu, se face în mod uzual apel la indicatori care privesc schimbările de reședință și domiciliu și migrația.

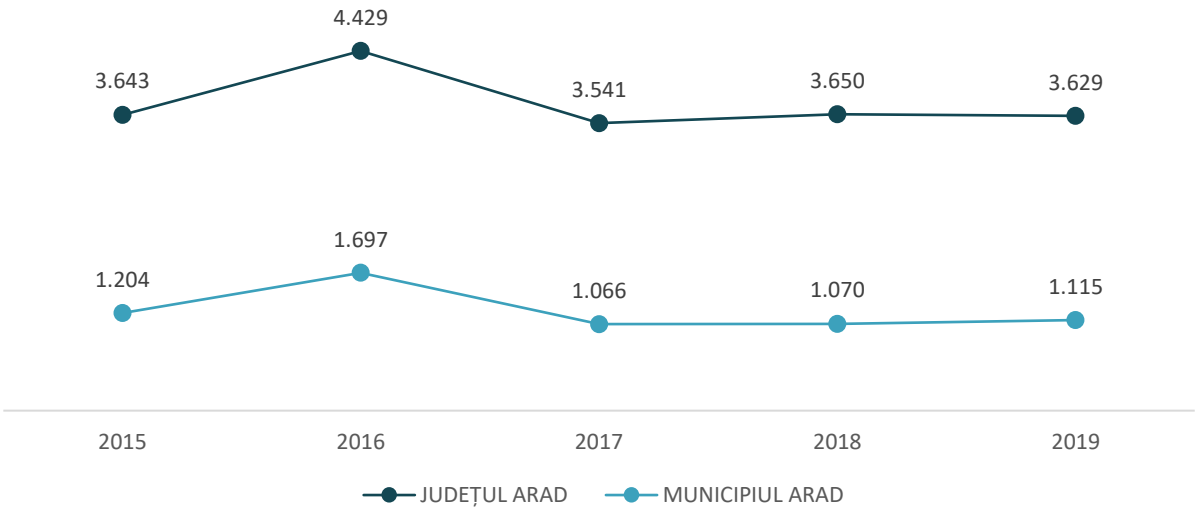
Stabilirile cu reședința în municipiu au avut un traseu relativ constant între 2015 și 2019, cu o creștere mai accentuată din 2017 spre 2018. Aceeași creștere apare și în cazul județului, cu precizarea că aici maximul are loc în anul 2016. Indicatorul *plecările cu reședința* a înregistrat în 2019 o scădere comparativ cu anul 2015, ceea ce demonstrează faptul că în intervalul 2017 – 2019 au avut loc unele schimbări în comportamentul de migrare al populației. *Soldul schimbărilor de reședință* (soldul migrației flotante), este un indicator care reprezintă diferența algebrică între numărul persoanelor sosite și plecate într-o unitate administrativ-teritorială. Soldul este pozitiv, ceea ce arată că s-au stabilit mai multe persoane decât au plecat, atât în cazul județului, cât și în cazul municipiului Arad.

FIGURA 96 EVOLUȚIA STABILIRILOR CU REȘEDINȚA/ JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

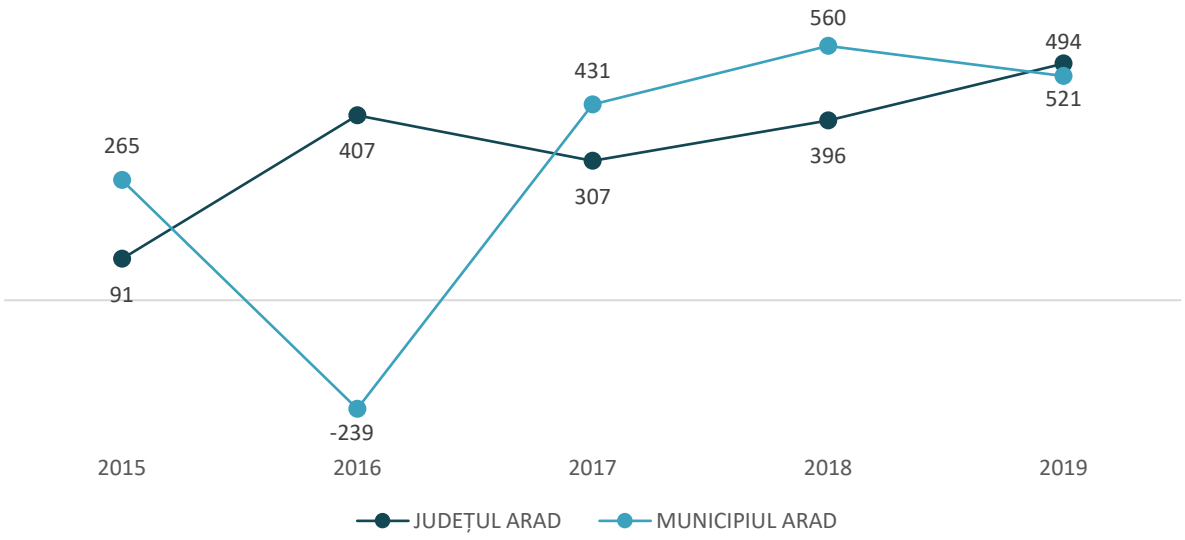
Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

FIGURA 97 EVOLUȚIA PLECĂRILOR CU REȘEDINȚA – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

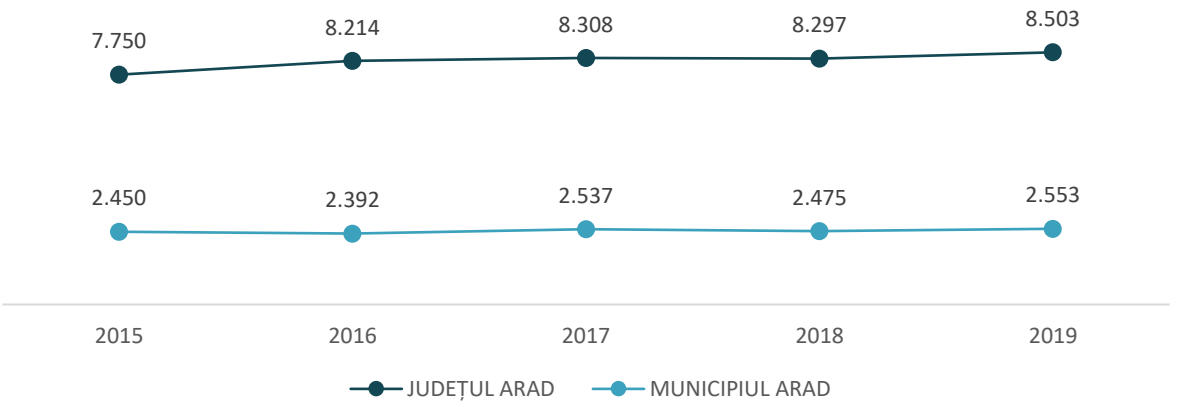
FIGURA 98 SOLDUL STABILIRILOR DE REȘEDINȚĂ – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Numărul total al stabilirilor cu domiciliul se referă la persoanele care au sosit în localitate și fac dovada că au asigurată locuință în acea localitate (schimbările de domiciliu în cadrul aceleiași localități nu sunt incluse, iar datele includ migrația internațională). Cu excepția scăderii din 2015-2016 (de la 2.450 de persoane la 2.392), numărul stabilirilor cu domiciliul a rămas relativ constant în cazul municipiului Arad, manifestându-se chiar o creștere spre anul 2019, când indicatorul avea valoarea de 2.553 persoane.

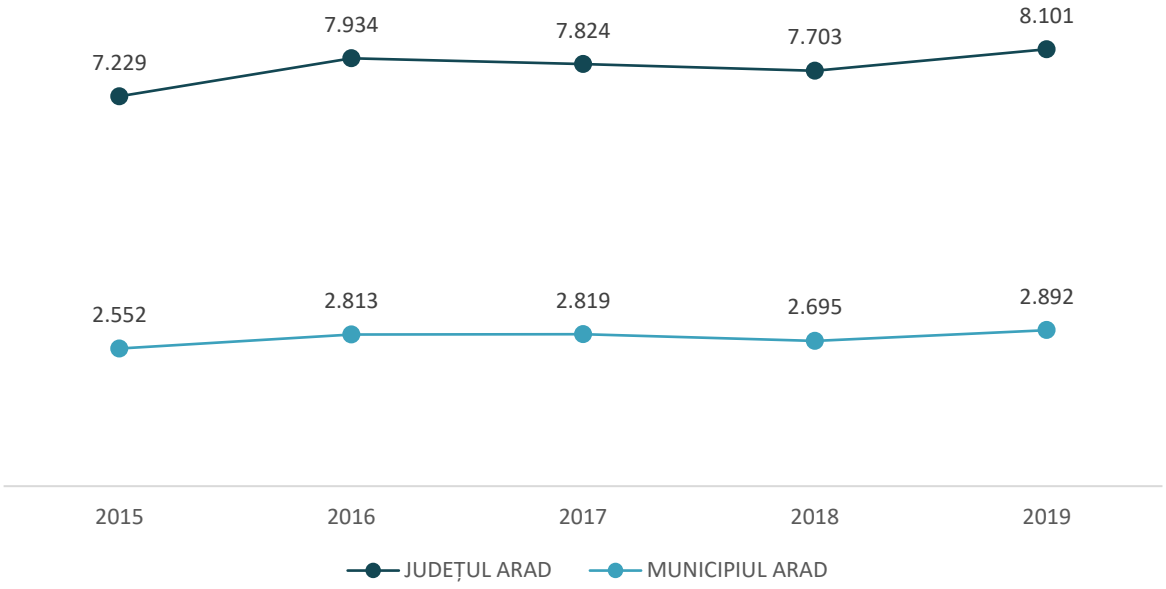
FIGURA 99 EVOLUȚIA STABILIRILOR CU DOMICILIUL – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Plecările cu domiciliul (inclusiv migrația externă) din municipiul Arad înregistrează o evoluție ascendentă, cu un vârf al plecărilor în 2019, când au fost înregistrate 2.892 de persoane care și-au stabilit domiciliul în altă localitate.

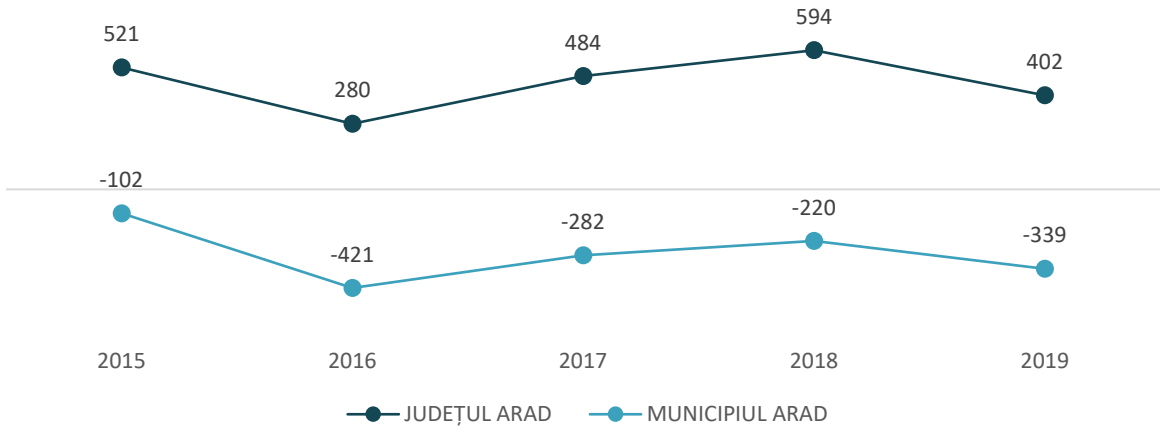
FIGURA 100 EVOLUȚIA PLECĂRILOR CU DOMICILIUL – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Ca urmare a datelor înregistrate pentru plecări cu domiciliul și stabiliri cu domiciliul, *soldul schimbărilor de domiciliu* prezintă valori negative doar în cazul municipiului Arad, nu și a județului, ceea ce poate fi un indiciu pentru faptul că populația care părăsește municipiul Arad o face în favoarea unor localități tot din județ.

FIGURA 101 SOLDUL STABILIRILOR CU DOMICILIUL – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Analizând evoluția demografică a comunelor limitrofe municipiului – Fântânele, Livada, Șagu, Șofronea, Vladimirescu, Zădăreni, Pecica, Iratoșu, Vinga și Zimandu Nou – se observă o creștere a populației majorității UAT-urilor în intervalul 2015-2020, creșterea demografică atingând cote maxime în comunele Livada și Vladimirescu. Se poate concluziona deci că o parte dintre plecările cu domiciliul din municipiul Arad se datorează migrației populației către localitățile învecinate, în special către Livada, producându-se un fenomen de sub-urbanizare, în principal pentru motive ce țin de locuire, și nu de activitatea economică.

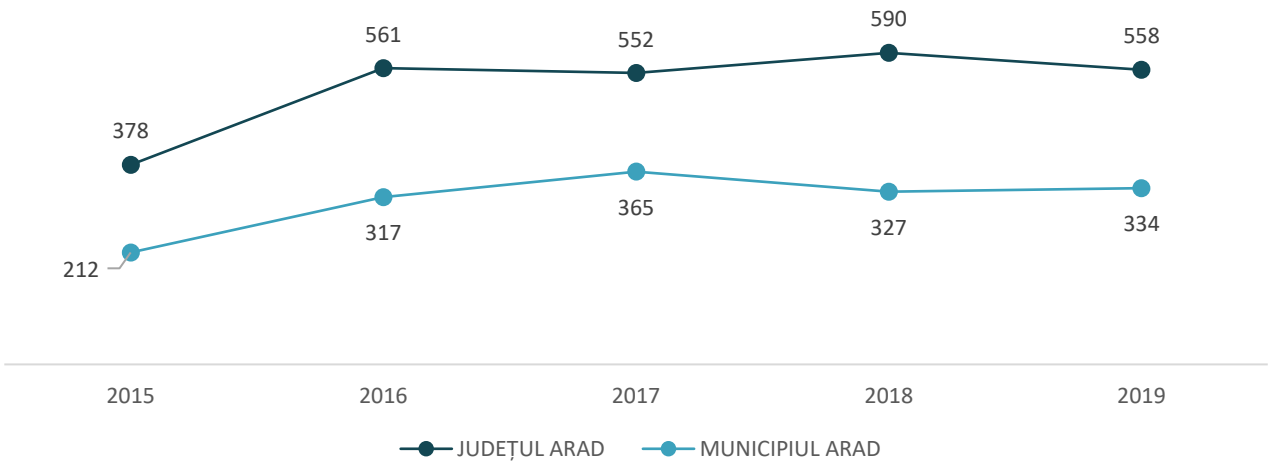
TABEL 18 POPULAȚIA DUPĂ DOMICILIU ÎN UAT-URI ÎNVECINATE CU MUNICIPIUL ARAD

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	SCHIMBARE DEMOGRAFICĂ 2015 - 2020
Oraș Pecica	14.093	14.137	14.154	14.110	14.120	14.092	-0,01 %
Fântânele	3.706	3.712	3.707	3.696	3.655	3.684	-0,60 %
Iratoșu	2.580	2.557	2.561	2.554	2.513	2.521	-2,34 %
Livada	3.394	3.474	3.580	3.648	3.754	3.903	13,04 %
Șagu	4.132	4159	4.189	4.225	4.237	4.230	2,32 %
Șofronea	2.715	2.751	2.795	2.812	2.849	2.892	6,12 %
Vinga	6.815	6.872	6.932	6.962	7.029	7.131	4,43 %
Vladimirescu	12.789	12.990	13.224	13.541	13.854	14.162	9,69 %
Zădăreni	2.781	2.838	2.855	2.868	2.898	2.881	3,47 %
Zimandu Nou	4.858	4.902	4.925	4.953	4.976	5.034	3,50 %

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Fenomenul migrației în străinătate se face resimțit în municipiul Arad, în principal datorită apropierii de graniță și a condițiilor economice mai avantajoase oferite de piața muncii statelor învecinate. Numărul emigranților definitivi a cunoscut valori în creștere în intervalul 2015-2019. Totuși, este de menționat faptul că migrația este mai accentuată decât în perioada 2007 – 2014, care cuprinde anii crizei economice care a afectat întreaga Uniune Europeană și care a fost caracterizată și printr-o serie de măsuri de austeritate bugetară (spre ex. reducerea salariilor persoanelor angajate în instituții publice cu 25%). În total, între 2015 și 2019 din municipiul Arad au emigrat 1.555 de persoane, fapt care are un impact negativ asupra economiei locale, dat fiind faptul că se poate presupune că majoritatea acestor persoane sunt adulți activi, fiind recunoscut că migrația internațională este selectivă sub raportul unor caracteristici precum vârsta, sexul, nivelul de educație, pregătirea profesională etc.

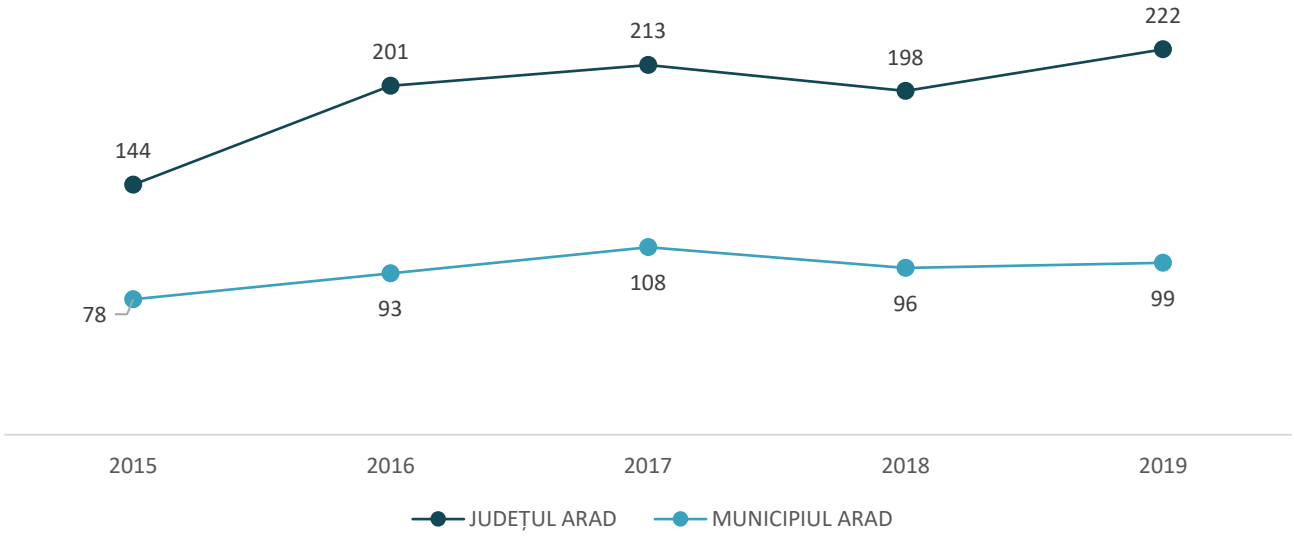
FIGURA 102 EMIGRANȚI DEFINITIVI – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Pe de altă parte, municipiul Arad atrage și imigranți definitivi, însă nu într-un număr suficient de mare încât să compenseze numărul plecărilor prin emigrație. În intervalul 2015-2019, municipiul Arad a primit un număr de 474 de imigranți care, în măsura în care sunt integrați în piața muncii, pot reprezenta un câștig pentru economia locală.

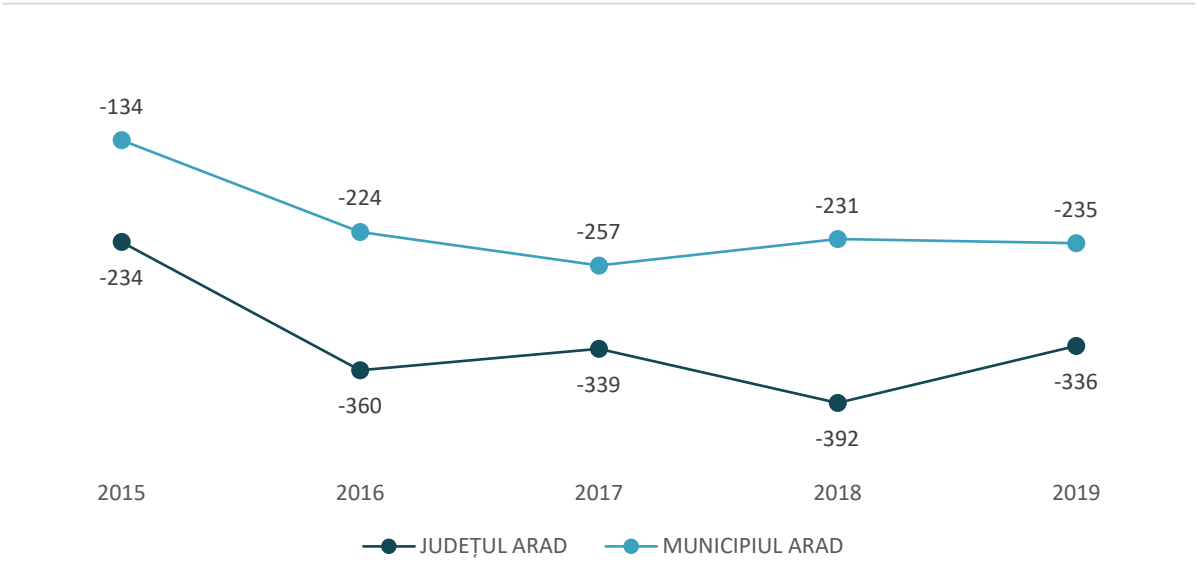
FIGURA 103 IMIGRANȚI DEFINITIVI – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Ca o consecință directă a evoluției ultimilor doi indicatori – emigranți și imigranți – soldul migrației internaționale (diferența dintre intrările și ieșirile din municipiu) are valori negative, cu un minim atins în anul 2018.

FIGURA 104 SOLDUL MIGRATOR – JUDEȚ ȘI MUNICIPIU, NUMĂR PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

2.4.4. PROFIL ETNIC ȘI CONFESIONAL

STRUCTURA POPULAȚIEI DUPĂ ETNIE

Datele recensământului din 2011 arată o structură etnică diversă a populației municipiului Arad, care prezintă o serie de particularități în raport cu distribuția etnică de la nivel național. Astfel, pe primele locuri în funcție de mărimea populației respectivei etnii se situează, ca și la nivel național, românii, maghiarii și romii. Cea de-a patra

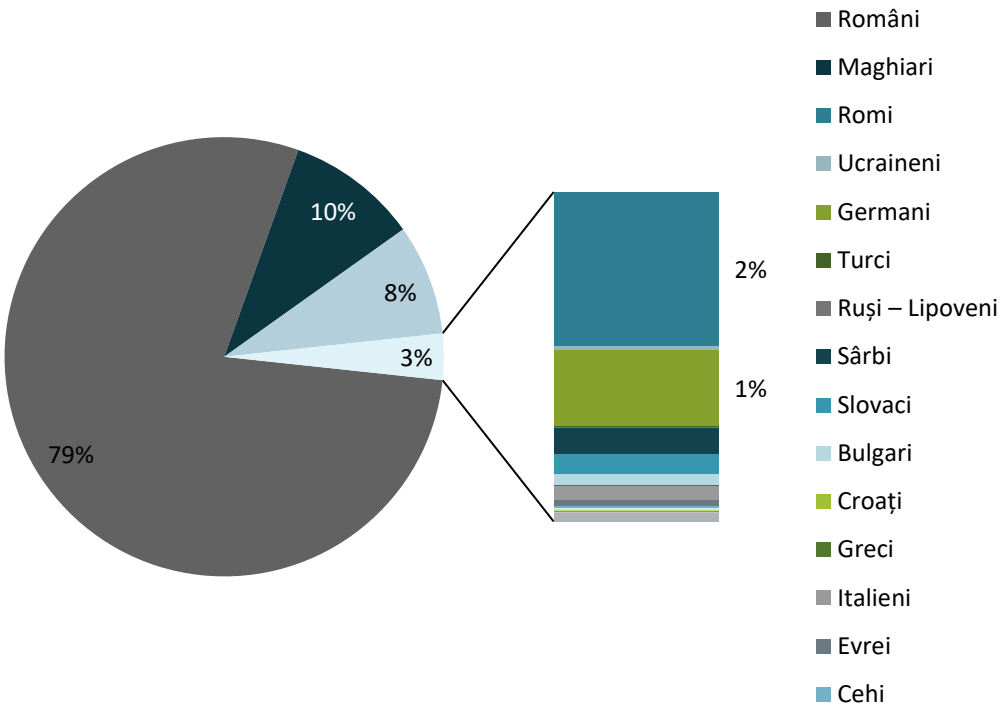
etnie ca pondere din populația municipiului Arad este cea germană, urmată de sârbi, slovaci și italieni. O altă particularitate este reprezentată de dimensiunea populației de romi. Dacă la nivel național, romii reprezintă 3,09% din populație, iar la nivel județean sunt chiar peste media națională (3,89% din populație), la nivelul municipiului Arad etnia nu măsoară decât 1,59% din totalul populației.

TABEL 19 STRUCTURA ETNICĂ A POPULAȚIEI 2011 – ROMÂNIA, JUDEȚUL ARAD ȘI MUNICIPIUL ARAD

ETNII	ROMÂNIA	JUDEȚUL ARAD	MUNICIPIUL ARAD	
			TOTAL	% DIN POPULAȚIA MUNICIPIULUI
TOTAL	20.121.641	430.629	159.074	-
Români	16.792.868	340.670	125.310	78,77%
Maghiari	1.227.623	36.568	15.396	9,68%
Romi	621.573	16.475	2.528	1,59%
Ucraineni	50.920	1.261	61	0,04%
Germani	36.042	2.909	1.259	0,79%
Turci	27.698	48	18	0,01%
Ruși – Lipoveni	23.487	33	14	0,01%
Tătari	20.282	3	0	-
Sârbi	18.076	849	425	0,27%
Slovaci	13.654	4.462	330	0,21%
Bulgari	7.336	549	180	0,11%
Croați	5.408	10	4	0,003%
Greci	3.668	14	7	0,004%
Italieni	3.203	291	231	0,15%
Evrei	3.271	116	100	0,06%
Cehi	2.477	118	41	0,03%
Polonezi	2.543	32	28	0,02%
Chinezi	2.017	21	21	0,01%
Armeni	1.361	6	6	0,004%
Ceangăi	1.536	19	14	0,01%
Macedoneni	1.264	0	0	-
Alte etnii	18.524	352	142	0,09%
Informație nedisponibilă	1.236.810	25.821	12.955	8,14%

Sursa: www.recensamantromania.ro, calcule proprii

FIGURA 105 STRUCTURA ETNICĂ A POPULAȚIEI MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: www.recensamantromania.ro

STRUCTURA POPULAȚIEI DUPĂ RELIGIE

Structura etnică diversă se traduce și printr-o diversitate a religiilor populației municipiului Arad. Cu excepția religiei armene, toate celelalte religii recunoscute din România își au reprezentanți în Arad. Pe primul loc ca mărime a comunității de credincioși este religia ortodoxă (68,41% din totalul populației municipiului, față de media de 81% la nivel național), urmată de cea romano-catolică (9,38%), penticostală (4,34%), baptistă (3,92%) și de cea reformată (cu 2,45%). Se remarcă deci și aici diferențe față de ierarhia de la nivel național, care reflectă specificul etnic și cultural al municipiului.

TABEL 20 STRUCTURA POPULAȚIEI DUPĂ RELIGIE 2011 – ROMÂNIA, JUDEȚUL ARAD ȘI MUNICIPIUL ARAD

RELIGIE	ROMÂNIA	JUDEȚUL ARAD	MUNICIPIUL ARAD	
			TOTAL	% DIN POPULAȚIA MUNICIPIULUI
TOTAL	20.121.641	430.629	159.074	-
Ortodoxă	16.307.004	298.252	108.816	68,41%
Romano-catolică	870.774	35.623	14.916	9,38%
Reformată	600.932	9.811	3.904	2,45%
Penticostală	362.314	28.922	6.905	4,34%
Greco-catolică	150.593	4.271	1.322	0,83%
Baptistă	112.850	14.700	6.234	3,92%
Adventistă de ziua a șaptea	80.944	4.531	887	0,56%

Musulmană	64.337	146	111	0,07%
Unitariană	57.686	75	42	0,03%
Martorii lui Iehova	49.820	1.041	501	0,31%
Creștină după evanghelie	42.495	261	99	0,06%
Creștină de rit vechi	32.558	71	38	0,02%
Evanghelică lutherană	20.168	3.351	333	0,21%
Ortodoxă sârbă	14.385	682	220	0,14%
Evanghelică	15.214	276	169	0,11%
Evanghelică de confesiune augustană	5.399	146	73	0,05%
Mozaică	3.519	132	98	0,06%
Armeană	393	0	0	-
Altă religie	30.557	872	457	0,29%
Fără religie	18.917	562	286	0,18%
Atei	20.743	434	323	0,20%
Informație indisponibilă	1.259.739	26.469	13.340	8,39%

Sursa: www.recensamantromania.ro, calcule proprii

2.4.5. CONCLUZII PROFIL SOCIO-DEMOGRAFIC

Municipiul Arad se încadrează în tendințele demografice observabile la nivel național, de scădere și îmbătrânire a populației. Astfel, evoluția negativă a populației este mai accentuată la nivelul municipiului Arad cu aproximativ un punct procentual comparativ cu nivelul județean și cu cel regional. Acest declin poate fi pus pe seama scăderii ratei natalității și a soldului migratoriu negativ, favorizat de apropierea de granița de Vest a României. Consecințele declinului demografic sunt multiple și au implicații și asupra altor elemente de dezvoltare locală: îmbătrânirea populației ce implică nevoia de adaptare a infrastructurii de sănătate, asistență socială și mobilitate la specificul acestei grupe de vârstă, reducerea forței de muncă potențiale, cu implicații asupra atractivității pentru realizarea de investiții străine, reducerea pieței de consum, ce afectează pe termen lung volumul vânzărilor companiilor, și presiunea crescută asupra sistemului public de asigurări sociale și de sănătate.

Totodată, din punct de vedere demografic, observăm și tendința de creștere a gradului de dependență demografică dintre populația activă și cea inactivă, și o accentuare a tendinței de îmbătrânire demografică, ce favorizează apariția unor dezechilibre pe termen mediu și lung din perspectiva capacității de susținere a nevoilor grupurilor dependente de către angajați. Rata de înlocuire a forței de muncă prezintă perspectiva unui deficit de 50% în următorii 10-11 ani, fapt ce determină nevoia de încurajare a natalității prin crearea de facilități specifice atât din perspectiva educațională, cât și din perspectiva oferirii părinților oportunitatea de a se reintegra rapid în câmpul muncii (ex. creșe). Totodată, oferirea de oportunități profesionale și creșterea calității vieții în ansamblu este deosebit de importantă pentru atragerea de forță de muncă tânără, nu doar pentru desfășurarea de activități economice, ci și pentru stabilirea domiciliului.

Un alt fenomen observat în ultimii ani este tendința de sub-urbanizare către localitățile limitrofe, observabil prin intermediul soldului negativ al schimbărilor de domiciliu la nivelul municipiului Arad, dar pozitiv în localitățile periurbane. Acest aspect impune, pe de o parte, nevoia de integrare mai strânsă cu localitățile limitrofe pentru asigurarea unor condiții de locuire comparabile și unei accesibilități crescute, iar pe de altă parte, atrage atenția asupra nevoii de creștere a calității vieții în municipiu, pentru a îl menține atractiv atât din punct de vedere economic cât și din punct de vedere al condițiilor de trai. Nu în ultimul rând, migrația internațională prezintă un sold negativ, cu un minim în anul 2018, și mai accentuat decât în perioada 2007-2014, cu consecințe negative asupra populației active, de vârstă fertilă.

2.4.6. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Tendința de creștere a gradului de dependență demografică dintre populația activă și inactivă este în creștere, favorizând apariția unor dezechilibre pe termen mediu și lung din perspectiva susținerii grupurilor inactive de către salariați.	Măsuri de încurajare a natalității prin oferirea de stimulente familiilor tinere, asigurarea infrastructurii suport și de educație în toate etapele de creștere a copilului (creșe, locuri de joacă, grădinițe, after-school, centre de competențe – ex. robotică, școli și licee performante, universități recunoscute prin calitatea actului educațional). Creșterea calității vieții prin măsuri ce vizează factorii de mediu, transport și servicii publice de calitate, pentru a încuraja familiile tinere să locuiască în municipiul Arad. Măsuri de retenție a forței de muncă la nivelul municipiului ce vizează dezvoltarea investițiilor, creșterea calității ofertei educaționale și corelarea acesteia cu piața forței de muncă.
Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică, similar nivelul regional și național.	Măsuri privind sprijinirea grupurilor dependente (vârstnicii) în procesul de îmbătrânire activă (servicii sociale și comunitare diversificate, adaptarea serviciilor publice la nevoile și posibilitățile acestora, servicii medicale și de geriatrie de calitate). Integrarea vârstnicilor în programe suport pentru alte tipuri de servicii, precum asistarea copiilor în creșe și grădinițe.

2.5. SERVICIILE ȘI DOTĂRILE PUBLICE

2.5.1. EDUCAȚIE

Conform articolului 20 alineatul (1) din Legea Educației actualizată și aflată în vigoare începând cu 21 iulie 2019, ”autoritățile administraţiei publice locale asigură, în condiţiile legii, buna desfăşurare a învăţământului preuniversitar în localităţile în care acestea îşi exercită autoritatea”. Așadar, asigurarea infrastructurii de învățământ și buna funcționare a acestor servicii, pentru educația timpurie, învățământul primar, secundar și terțiar nonuniversitar, intră în atribuțiile autorităților publice locale, în contextul de față Consiliului Județean Arad, Primăriei Municipiului Arad și Inspectoratului Școlar Județean.

2.5.1.1. INFRASTRUCTURA DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Ca prim pas în analiza situației existente la nivel local, este necesar să definim posibilitățile de realizare a procesului de învățământ prin prisma infrastructurii locale disponibile. Aceasta este caracteristica de bază necesară asigurării unui act educațional de calitate și la standardele asumate de către autoritățile locale prin diferite documente strategice aprobate (Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană, Strategia de Dezvoltare a Județului Arad etc.).

La nivelul municipiului Arad, conform datelor disponibile la INS, numărul instituțiilor de învățământ a scăzut începând cu anul 2015 de la 61 la 57, în parte datorită reducerii numărului de instituții pentru educația preșcolară, dar și pentru învățământul liceal. Această situație statistică însă face referire la unități de învățământ cu personalitate juridică, astfel că numărul total de unități de învățământ este mai mare prin însumarea celor arondate.

TABEL 21 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN MUNICIPIUL ARAD CONFORM INS, 2010-2019

NIVELURI DE INSTRUIRE	2014	2015	2016	2017	2018	2019

Preșcolar	19	16	15	15	14	14
Primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	14	14	15	15	14	14
Liceal	24	24	23	23	22	22
Profesional	-	1	2	2	2	2
Postliceal (inclusiv învățământul special)	2	1	1	1	3	3
Universitar de licență	2	2	2	2	2	2
Total	**61**	**58**	**58**	**58**	**57**	**57**

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Prin realizarea calculului descris mai sus, pe baza datelor primite de la Inspectoratul Școlar Județean Arad pentru anul școlar 2021-2022, reiese faptul că la nivel local există 79 de unități de învățământ de stat (cu și fără personalitate juridică) și 15 particulare, exprimând astfel o infrastructură educațională mult mai diversificată la nivelul municipiului Arad. Printre cele 28 de instituții arondate se numără doar o școală profesională (Școala Națională de Pregătire a Agenților de Penitenciare, secția Arad), restul fiind grădinițe (12 cu program prelungit, 14 cu program normal și 1 cu program săptămânal).

TABEL 22 DISTRIBUȚIA NIVELURILOR DE INSTRUIRE ÎN CADRUL REȚELEI EDUCAȚIONALE, ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN 2020

NIVELURI DE INSTRUIRE	UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DE STAT	UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT PARTICULARE	TOTAL
Preșcolar	40	9	**49**
Primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	24	2	**26**
Liceal	20	1	**21**
Profesional	9	3	**12**
Postliceal (inclusiv învățământul special)	5	4	**9**
Universitar	1	1	**2**
Total	99	20	**119**

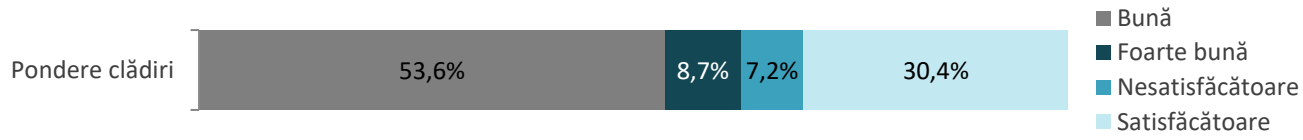
Sursa: Baza de date a Inspectoratului Școlar Județean Arad

În plus, în 6 grădinițe dintre cele prezentate anterior funcționează creșe, conform registrului furnizorilor de educație antepreșcolară de la Ministerul Educației și Cercetării, document conceput în urma comunicărilor realizate de inspectoratele școlare județene la nivelul anului 2017. Acest număr este însă unul redus, considerând faptul că în ultimii 6 ani s-au înregistrat anual peste 6000 de copii cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani, ceea ce conduce la un necesar de deservire de 1000 de copii per creșă, pe lângă numărul celor care sunt deja înscriși la programele pentru preșcolari din grădinițe. Pe lângă nevoia de creștere a numărului de unități ce oferă astfel de servicii, trebuie asigurată și distribuția spațială a acestora în teritoriu, pentru a asigura deservirea echilibrată a tuturor cartierelor municipiului.

Infrastructura de învățământ preșcolar este mai dezvoltată, cuprinzând 36 de unități de învățământ de stat și 7 particulare, distribuite în principal în proximitatea arterelor principale de circulație rutieră. Acest lucru conduce la înregistrarea unor valori de trafic mai ridicate la orele de intrare-ieșire a preșcolarilor, în special în zona centrală, unde se observă o densitate mai mare de astfel de instituții. Lipsa uniformității distribuției spațiale a grădinițelor conduce astfel la valori mai mari de utilizare a automobilelor, în special pentru locuitorii de la periferia municipiului (ex: cartierele Grădiște, Gai, 6 Vânători, Subcetate, Aradul Nou), și automat la creșterea timpilor de așteptare în trafic și a nivelului de poluare înregistrat în intervalele de dimineață și după masă.

Din perspectiva situației clădirilor instituțiilor de învățământ, în evidențele Inspectoratului Școlar Județean există în prezent 69 de entități (cu personalitate juridică), dintre care doar 6 sunt calificate ca având o stare materială foarte bună. Jumătate din numărul instituțiilor prezintă o stare bună, însă chiar și acestea, în mare parte, necesită diferite tipuri intervenții, cum ar fi: reabilitarea acoperișului, a spațiilor sanitare ori a altor spații funcționale și destinate activității didactice, renovarea facilităților de sport sau curților interioare, izolare termică etc. În schimb, peste o treime sunt clasificate ca având o situație satisfăcătoare și chiar nesatisfăcătoare, pentru acestea punându-se și problema consolidării clădirilor sau reabilitării integrale.

FIGURA 106 DISTRIBUȚIA INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR ÎN FUNCȚIE DE CALITATEA INFRASTRUCTURII, MUN. ARAD, 2020

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Arad

Alte facilități ale infrastructurii locale de învățământ preuniversitar pentru care elevii pot opta sunt căminele aflate în administrarea liceelor și colegiilor. În total, există 7 astfel de facilități de cazare, dintre care, la nivelul anului 2020, 6 se aflau în curs de utilizare, cel de la Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări ”Caius Iacob” trecând printr-un proces de reabilitare. Conform Inspectoratului Școlar Județean Arad, căminul Liceului Tehnologic „Francisc Neuman” se afla într-o stare nesatisfăcătoare, gradul de încărcare a acestuia fiind de doar 33%. Cel mare grad de încărcare se înregistra la nivelul anului 2020 pentru căminul de la Colegiul Național ”Vasile Goldiș”.

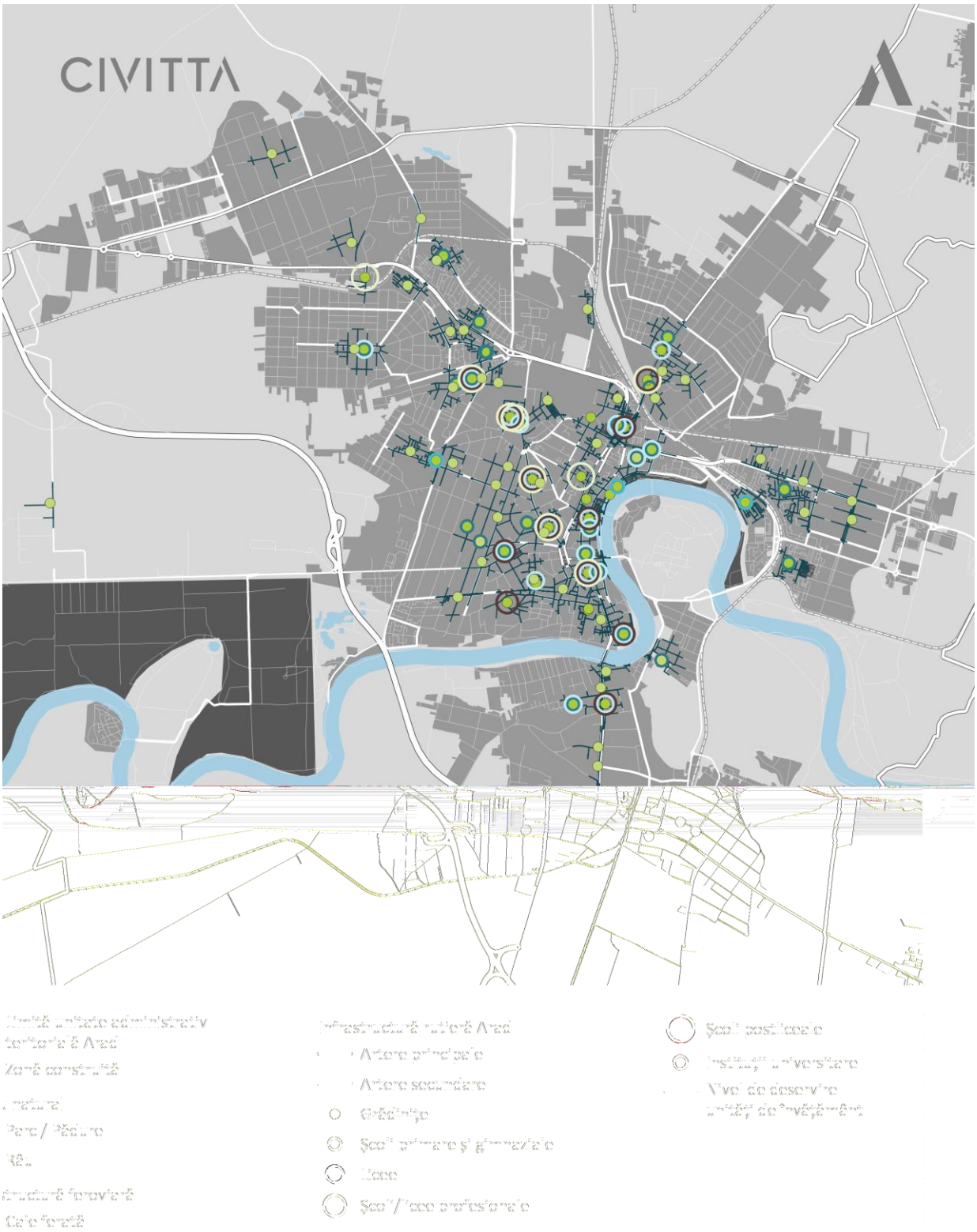
TABEL 23 SITUAȚIA CĂMINELOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR, MUN. ARAD, 2020

NR. CRT.	UNITATEA ȘCOLARĂ	GRAD DE ÎNCĂRCARE (%)	STAREA CĂMINULUI
1.	Liceul Tehnologic „Francisc Neuman”	33	Nesatisfăcătoare
2.	Liceul Special ”Sfânta Maria”	70	Foarte bună
3.	Colegiul Național ”Vasile Goldiș”	75	Bună
4.	Liceul Tehnologic de Construcții și Protecția Mediului	17	Bună
5.	Liceul Tehnologic ”Iuliu Moldovan”	25	Satisfăcătoare
6.	Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări ”Caius Iacob”	0	În reabilitare
7.	Colegiul ”Csiky Gergely”	57	Satisfăcătoare

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Arad

Pentru elevii care nu au optat să se cazeze în căminele liceelor, la nivelul anului școlar 2018-2019, 4 instituții de învățământ dispuneau de microbuze școlare care să le asigure transportul: Liceul Special "Sfânta Maria", Colegiul de Arte "Sabin Drăgoi", Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad, și Colegiul "Csiky Gergely". În total, acestea puteau realiza transportul a 164 de elevi în cadrul municipiului și a altor 13 comune adiacente. Cu toate acestea, în evidența Inspectoratului Școlar Județean cu necesar de microbuze școlare se numărau: Liceul Special "Sfânta Maria", Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă, Palatul Copiilor Arad și Clubul Sportiv CSS Gloria.

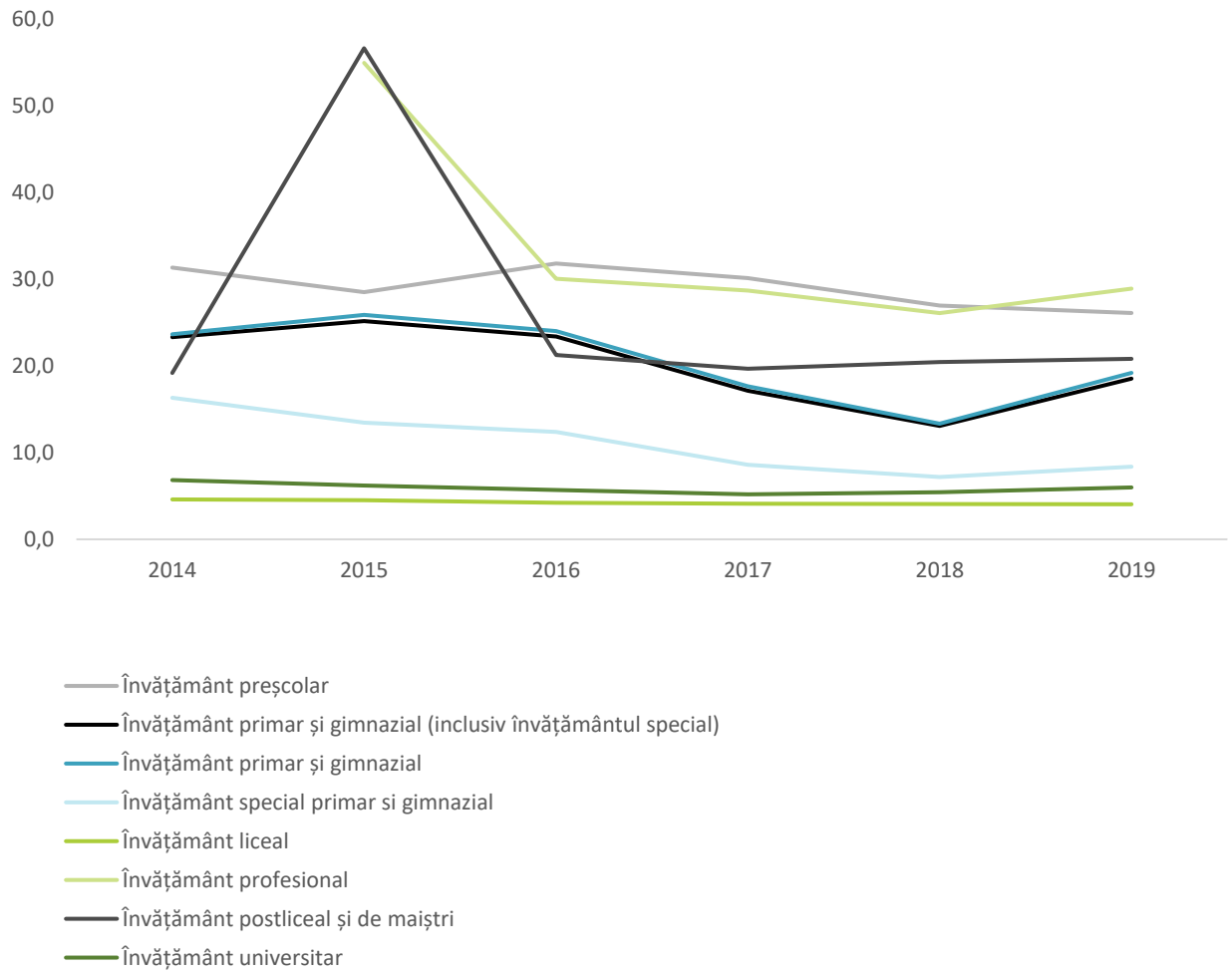
FIGURA 107 DISTRIBUȚIA ȘI NIVELUL DE DESERVIRE A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR, PRIMAR ȘI SECUNDAR DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: HCL nr. 8/2021 privind infrastructura de învățământ în municipiul Arad

Dotările clădirilor în care funcționează unitățile școlare au, de asemenea, o importanță majoră pentru conducerea unui act educațional adaptat competențelor care se doresc a fi create. În contextul actual, în care dobândirea unor competențele digitale nu numai că asigură condițiile unui acces mai facil al viitorilor absolvenți pe piața muncii, dar înlesnesc și procesul de predare, numărul de PC-uri este foarte important pentru a evalua performanța învățământului.

FIGURA 108 EVOLUȚIA INDICATORULUI ELEVI / PC DUPĂ TIPUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT, MUNICIPIUL ARAD, 2014-2019

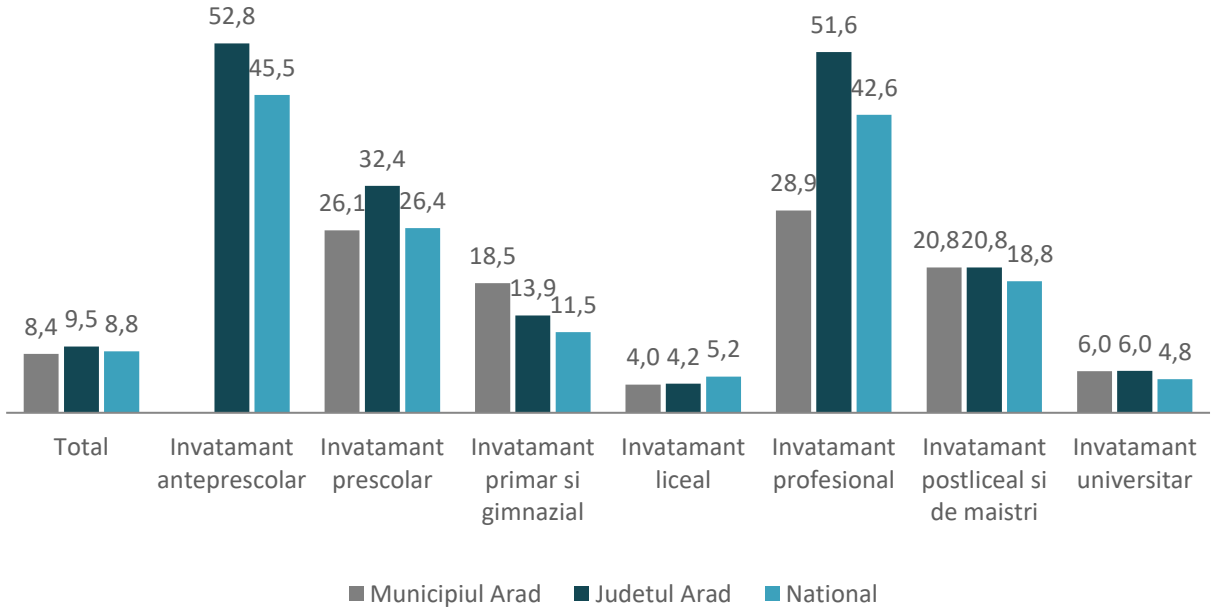

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

Per total, numărul de PC-uri din municipiul Arad a crescut în perioada 2014-2019, creșterea fiind valabilă pentru toate nivelurile de învățământ, mai puțin cele universitar și postliceal. Raportând populația școlară, ce a înregistrat o ușoară scădere, la numărul de PC-uri, se observă astfel o tendință negativă a indicatorului număr de elevi/PC. În comparație cu media națională, acest indicator prezintă o situație în general bună, înregistrându-se valori mai mici în cazul învățământului liceal (4 față de 5,2), profesional (28,9 față de 42,6 național) și preșcolar (26,1 față de 26,4 la nivel național). La polul opus, în cazul învățământului primar și gimnazial (inclusiv cel special), postliceal și de maiștri, și cel universitar valorile indicatorului este mai mare, astfel că se distinge necesitatea dotării cu infrastructură IT&C la nivelul instituțiilor. Pe lângă investiții destinate dotării, preocupările autorităților locale trebuie îndreptate spre formarea unor competențe în concordanță cu cerințele societății actuale, marcate de

utilizarea tot mai crescută a instrumentelor IT și, mai nou, a aplicațiilor mobile. Procesul de schimbare sau îmbunătățire a curriculei școlare este unul dificil și presupune intervenția Ministerului Educației, așadar, pe termen scurt, cea mai bună opțiune a actorilor locali este să dezvolte împreună cu instituțiile de învățământ cursuri opționale sau extracurriculare în vederea asigurării dezvoltării de competențe digitale noilor generații.

FIGURA 109 ANALIZĂ COMPARATIVĂ - NUMĂR DE ELEVI/PC ÎN ARAD ȘI LA NIVEL JUDEȚEAN ȘI NAȚIONAL, 2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

În ceea ce privește încărcarea sălilor de clasă, indicatorul a înregistrat creșteri în perioada 2014-2019 în cadrul învățământului antepreșcolar și postliceal, în timp ce în cadrul celorlalte niveluri de învățământ acesta a scăzut. Grupele de elevi sunt constituite la nivelul unităților de învățământ preuniversitar din Arad conform prevederilor Legii Educației Naționale, cu maxim 30 de persoane. Astfel, conform calculelor realizate, pentru nivelurile de învățământ profesional și postliceal se impune organizarea activităților de învățare prin rotația grupelor în vederea evitării supraaglomerării claselor. În prezent, acest lucru are loc și în cazul nivelurilor de studii primar, gimnazial și liceal pentru evitarea supraaglomerării.

În plus, în urma discuțiilor din cadrul grupului de lucru dedicat educației, la nivel local se observă o aglomerare la nivelul liceelor teoretice datorită preferințelor elevilor pentru profilurile de matematică-informatică și filologie. Din punctul acesta de vedere, în cadrul învățământului tehnic/tehnologic se observă o depopulare în timp la nivelul claselor de studiu, pe de-o parte datorită transferurilor elevilor către licee teoretice, iar pe de altă parte datorită abandonului după finalizarea clasei a zecea.

TABEL 24 EVOLUȚIA INDICATORULUI ELEVI/SALĂ DE CLASĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2014-2019

NIVELURI DE INSTRUIRE	2014	2015	2016	2017	2018	2019	LIMITA CONFORM LEGII EDUCAȚIEI NAȚIONALE
Antepreșcolar	28,0	23,0	19,8	17,8	39,0	36,5	9
Preșcolar	25,2	23,0	23,1	23,4	23,3	23,3	20
Primar și gimnazial	29,3	32,4	31,3	27,8	26,5	29,9	25/30
Special primar și gimnazial	14,6	13,5	12,0	12,3	10,3	8,4	12
Liceal	15,7	14,7	13,4	13,1	12,7	12,9	30

Profesional	-	137,3	60,1	54,3	49,4	54,8	30
Postliceal și de maiștri	92,3	113,2	109,5	132,3	122,8	124,8	30
Universitar*	67,4	61,6	59,7	54,0	55,2	54,8	-
Total	28,9	28,2	26,4	25,0	24,3	25,0	-

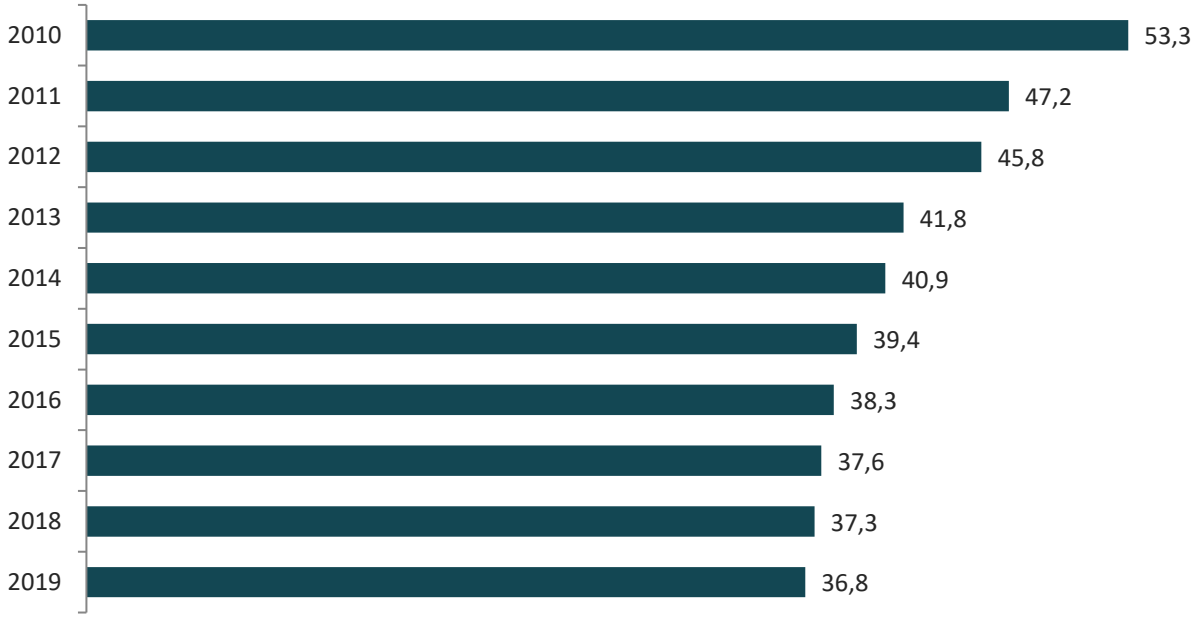
Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

*Instituțiile de învățământ universitar funcționează conform reglementărilor și standardelor Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, iar numărul maxim de studenți per serie/grupă/subgrupă este impus în funcție de numărul de cadre didactice disponibile și baza materială a instituțiilor de învățământ superior.

2.5.1.2. POPULAȚIA ȘCOLARĂ

Conform datelor disponibile la Institutul Național de Statistică, în municipiul Arad se observă o scădere a efectivelor școlare totale (preuniversitar și învățământ superior) între 2010 și 2018, de la peste 53000 de persoane, la sub 37000. Într-adevăr, acest trend demografic negativ se regăsește și la nivelul total al populației municipiului, dar evoluția curbei persoanelor aflate în timpul studiilor prezintă spre finalul perioadei analizate o tendință de restabilizare (în jurul valorii de 37000 persoane după 2018).

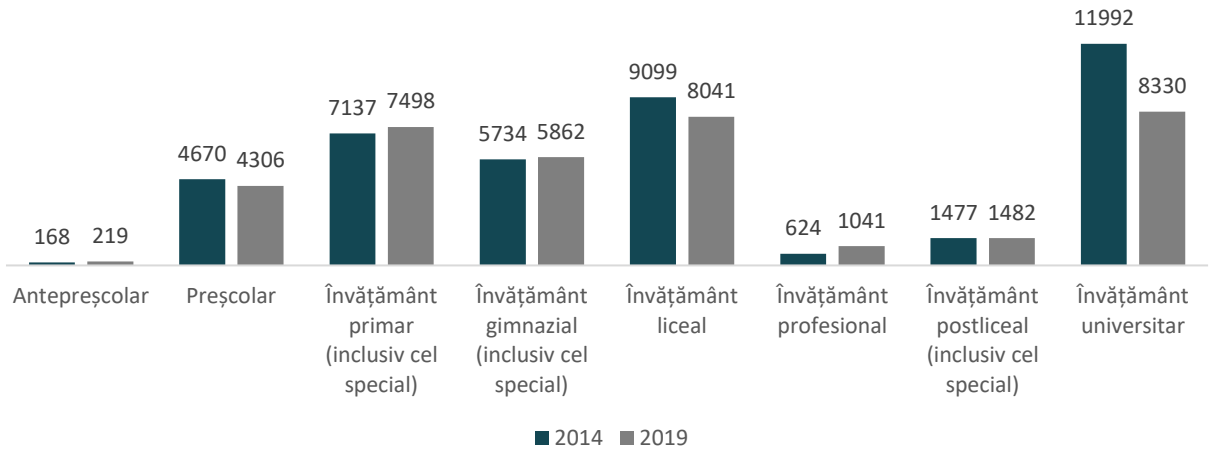
FIGURA 110 EVOLUȚIA EFECTIVELOR ȘCOLARE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2010-2019, MII PERSOANE

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Nivelurile de instruire cele mai afectate de scăderea numărului de elevi sunt învățământul superior, ce a înregistrat o depreciere de aproximativ 30% între 2014 și 2019, și cel liceal, unde s-a înregistrat o rată de scădere de 10%. La un nivel relativ constant se menține numărul elevilor înscriși în învățământul primar, gimnazial și al celor din învățământul postliceal (inclusiv special). Creșteri semnificative se pot observa în cadrul învățământului profesional și de maiștri, acest nivel de instruire prezentând o revenire la nivelul municipiului Arad, între 2014și 2019 crescând cu aproximativ 67%, efectivul școlar fiind totuși redus în comparație cu celelalte niveluri de instruire.

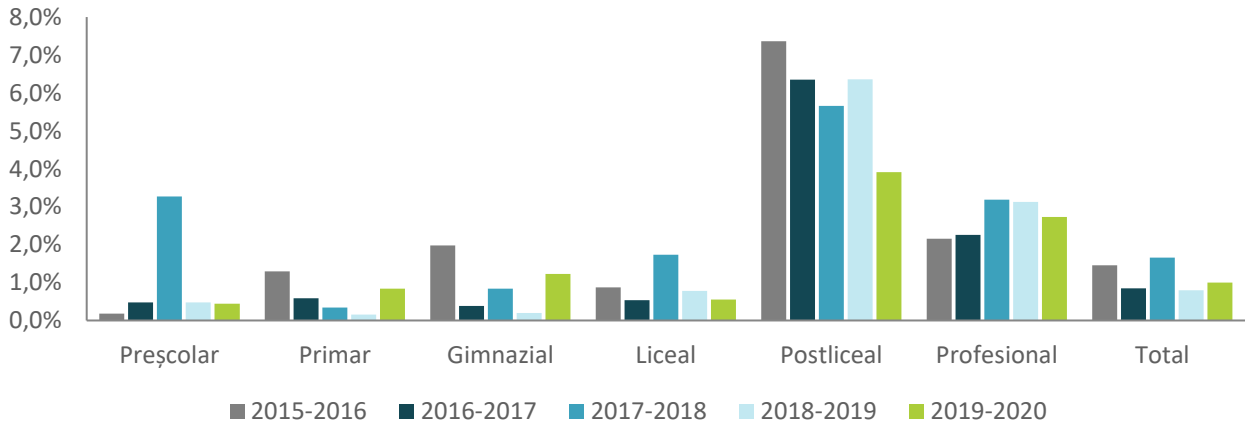
FIGURA 111 EVOLUȚIA EFECTIVELOR ȘCOLARE ÎN MUNICIPIUL ARAD PE NIVELURI DE ÎNVĂȚĂMÂNT, 2014-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Pe lângă tendința demografică negativă, o altă cauză a efectivelor școlare în scădere este abandonul școlar de la nivelul municipiului Arad. Conform datelor primite de la Inspectoratul Școlar Județean Arad, în medie, rata abandonului școlar a fost mai mică în anul școlar 2019-2020 (1%) față de 2015-2016 (1,5%), însă nu se observă o tendință generalizată, acest indicator fiind unul dinamic. Situațiile cele mai dramatice din acest punct de vedere se înregistrează în învățământul postliceal și cel profesional, unde efectivele școlare sunt reduse comparativ cu alte niveluri de instruire și de aceea cotele (peste 4% anual pentru învățământul postliceal, 2-3% pentru cel profesional) au valori semnificative.

FIGURA 112 EVOLUȚIA RATEI ABANDONULUI ȘCOLAR (% DIN POPULAȚIA ȘCOLARĂ), MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Arad

Dintre unitățile de învățământ din municipiu, cele mai mari rate de abandon școlar s-au înregistrat în cazul Școlilor Gimnaziale "Ilarion Felea", "Adam Nicolae" și "Iosif Moldovan", dar și în cazul Liceului Tehnologic "Francisc Neumann". Din punct de vedere al cauzelor abandonului școlar, se identifică pe de-o parte problemele de natură socio-economică precum situația economico-financiară a familiei, lipsa îmbrăcămintei și încălțămintei, condițiile de locuit, dezorganizarea familiei, lipsa ajutorului la învățătură, obiceiuri și cutume ale etniei rrome, iar pe de altă parte

există și cauze interne, de natură psihologică, cum ar fi imaturitatea școlară, instabilitatea psiho-afectivă sau tulburările de comportament.

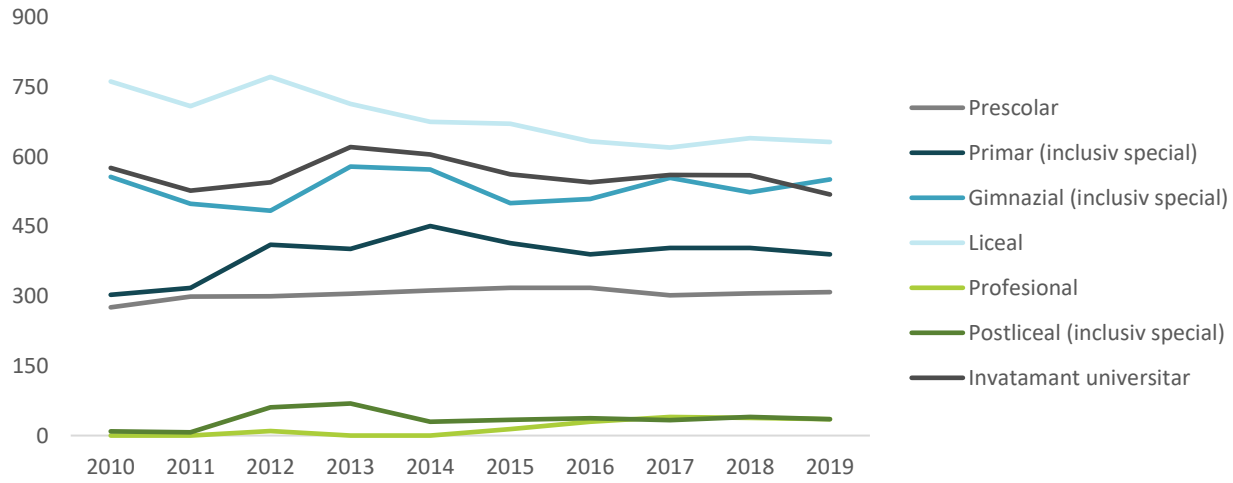
Bineînțeles, trebuie considerat mediul socio-economic în care elevii își desfășoară activitatea în momentul în care se discută dinamica ratei de abandon școlar. Din punctul acesta de vedere, este de precizat faptul că sentimentul de siguranță conferit la nivel de individ poate juca un rol important în comportamentele dezirabile pentru populația școlară din unitățile de învățământ. Problemele de violență în școli pot fi definite ca un efect al problemelor de factură personală/individuală, însă pot fi văzute și sub formă de cauze ale abandonului altor indivizi din cadrul aceleiași entități educaționale când se pune problema siguranței resimțite în școala sau liceul în care o persoană își desfășoară activitatea. La nivelul municipiului Arad, conform datelor Inspectoratului Județean de Poliție, au fost comise 12 infracțiuni în incinta și proximitatea unităților școlare (23 la nivel județean), în decursul anului școlar 2019-2020.

Considerând tendințele demografice de declin și rezultatele scăzute din cadrul testărilor naționale pentru noile generații de elevi, este nevoie de continuarea procesului de consolidare a rețelei școlare publice. Acest proces nu presupune doar investiții în infrastructura disponibilă, ci și fundamentarea ofertei școlare în funcție de numărul de elevi, eficientizarea cheltuielilor de mentenanță a unităților școlare, filiere educaționale mai adaptate la mediul economic din municipiu, adaptarea planurilor de școlarizare la numere tot mai scăzute de elevi, adaptarea dotărilor materiale și, nu în ultimul rând, adaptarea numărului de personal didactic și nedidactic.

2.5.1.3. PERSONALUL DIDACTIC

Evoluția personalul didactic (cu normă întreagă și cu normă parțială) este una dinamică după anul 2010, numărul oscilând între 2300 și 2700 de cadre didactice la nivelul municipiului. În anul 2019 s-a înregistrat aproximativ același nivel al cuantumului corpului didactic precum în anul 2010, totalul fiind de 2471 de persoane. Pe niveluri de instruire însă, este de observat situația îngrijorătoare a numărului de profesori care predau în cadrul liceelor, tendința fiind una de scădere constantă, cu o rată medie de -17% între 2010 și 2019. Pentru celelalte niveluri de instruire, în general se observă un punct de maxim în perioada 2013-2014, cele mai elocvente fiind situațiile învățământului universitar sau a celui primar.

FIGURA 113 EVOLUȚIA EFECTIVULUI PERSONALULUI DIDACTIC ÎN MUNICIPIUL ARAD, PE NIVELURI DE EDUCAȚIE, 2010-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

La nivel național, valoarea raportului număr elevi/număr cadre didactice a avut ușoare fluctuații, în general menținându-se în intervalul de valori 20-30 pentru majoritatea nivelurilor de învățământ. Una dintre excepțiile de la această tendință a fost învățământul antepreșcolar, pentru care s-au realizat angajări în ultimii 6 ani, astfel că au

fost reduse colectivele numeroase de copii de care sunt responsabili educatorii (de la 36,4 în 2014 la 24,1 elevi/cadru didactic în 2019). De asemenea, în învățământul profesional și postliceal au avut loc scăderi ale acestui indicator, cu toate că în aceste cazuri, sistemul a trebuit să se adapteze creșterilor efectivelor școlare, astfel că rata angajabilității profesorilor în astfel de activități a fost și mai mare (pentru învățământul profesional, indicatorul a scăzut de la 470,2 în 2010, la 47,5 în 2019).

Comparând datele acestui raport între municipiul Arad și nivelul național, se poate concluziona că la nivel local s-a înregistrat un progres major din prisma mediei efectivelor școlare de care un profesor este responsabil, astfel că activitatea acestuia poate fi realizată mai ușor. Pe niveluri de educație, Arad se situează în general sub media națională de la finalul anului 2019, o situație foarte bună fiind cea a învățământului profesional, unde media elevilor la un cadru didactic este sub jumătate din valoarea calculată la nivelul întregii țări.

TABEL 25 EVOLUȚIA COMPARATIVĂ A NUMĂRULUI DE ELEVI PER CADRU DIDACTIC, MUNICIPIUL ARAD VS NAȚIONAL, 2010-2019

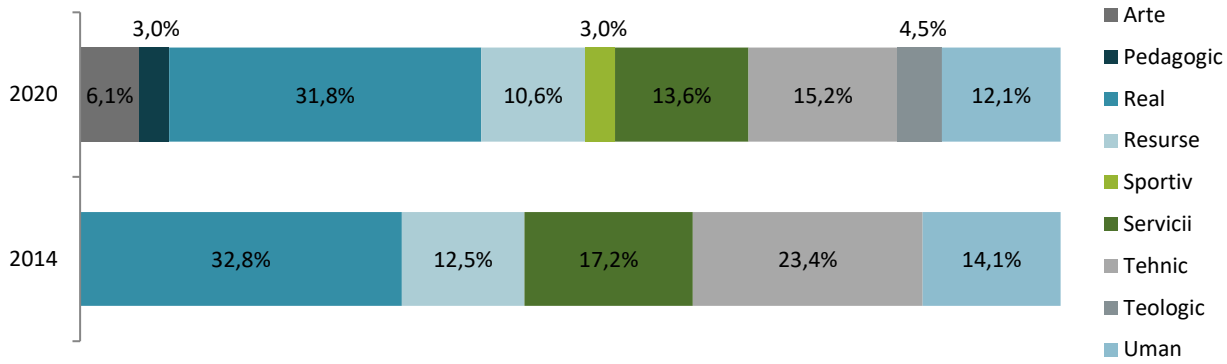
	2010		2014		2019	
NIVELURI DE INSTRUIRE	ARAD	NAȚIONAL	ARAD	NAȚIONAL	ARAD	NAȚIONAL
Total	**21.5**	**15.9**	**15.5**	**15.3**	**14.9**	**15.0**
Antepreșcolar	-	-	-	36.4	-	24.1
Preșcolar	17.6	18.0	15.0	15.9	13.9	15.1
Primar (inclusiv învățământul special)	18.6	17.4	15.8	18.9	19.2	19.1
Gimnazial (inclusiv învățământul special)	11.2	11.1	10.0	10.7	10.6	10.5
Învățământul liceal	15.2	14.5	13.5	13.0	12.7	11.6
Învățământul profesional	-	470.2	-	202.3	29.7	67.2
Învățământul postliceal (inclusiv cel special)	101.0	57.5	49.2	52.5	42.3	47.5
Învățământ universitar	-	-	19.8	19.5	16.1	20.6

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

2.5.1.4. OFERTA EDUCAȚIONALĂ

Oferta educațională pentru admiterea la liceu și școli profesionale se regăsește în Planul de Școlarizare 2020-2021 realizat de Inspectoratul Școlar Județean Arad (și platforma Ministerului Educației și Cercetării) și prezintă o diversitate mare de opțiuni pentru absolvenții de gimnaziu. Comparativ cu oportunitățile admiterii în clasa a IX-a din anul 2014, nu doar că există mai multe opțiuni pentru elevi în momentul de față, însă și numărul de locuri disponibile la unitățile de învățământ din municipiu este mai mare. Din cele 1848 de locuri disponibile în cadrul unităților de învățământ liceal și profesional din municipiul reședință de județ, cea mai mare parte (43,9%) sunt dedicate filierei teoretice, dintre care 322 de locuri pentru profilul de matematică-informatică, 266 pentru științele naturii și 224 la filologie.

FIGURA 114 DISTRIBUȚIA OFERTEI EDUCAȚIONALE PENTRU ABSOLVENȚII DE GIMNAZIU, PE PROFILURI DE ÎNVĂȚĂMÂNT, ÎN 2014 ȘI 2020, MUN. ARAD

Sursa: baza de date admitere.edu.ro

Alte 39,4% din totalul locurilor disponibile sunt dedicate filierei tehnologice, în Arad existând o gamă foarte variată și extinsă de specializări disponibile elevilor. Dintre acestea, cea mai mare capacitate se regăsește la specializări axate pe științe economie, electrică, industria alimentară, turism și alimentație, mecanică, electronică sau comerț. Însă, o noutate față de situația anului 2014 o reprezintă reintroducerea învățământului vocațional, acesta constituind 16,7% din oferta educațională pentru 2020-2021, cu specializări dedicate artelor teatrale și muzicale, arhitecturii, artelor plastice, sportului, teologiei, dar și 56 de locuri pentru învățători și educatoare.

TABEL 26 OFERTA EDUCAȚIONALĂ PENTRU CLASA A IX-A, PE SPECIALIZĂRI, ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2020

SPECIALIZĂRI	TEORETICĂ	TEHNOLOGICĂ	VOCAȚIONALĂ	TOTAL
Agricultură		56		56
Arhitectură, Arte ambientale şi Design			28	28
Arta actorului			28	28
Arte plastice și Decorative			28	28
Comerţ		56		56
Construcţii, instalaţii şi lucrări publice		56		56
Economic		84		84
Electric		84		84
Electronică automatizări		56		56
Estetica şi igiena corpului omenesc		28		28
Filologie	224			224
Industrie alimentară		84		84
Industrie textilă şi pielărie		28		28
Învăţători - educatoare			56	56
Matematică-Informatică	322			322
Mecanică		56		56
Muzică			28	28
Protecţia mediului		28		28
Silvicultură		28		28
Sportiv			56	56
Ştiinţe ale Naturii	266			266
Teologie baptistă			28	28
Teologie ortodoxă			28	28
Teologie penticostală			28	28
Turism şi alimentaţie		84		84
Total	**812**	**728**	**308**	**1848**

Sursa: Baza de date admitere.edu.ro

În județul Arad, la nivelul anului școlar 2019-2020, pentru învățământul dual și profesional au fost realizate contracte cu 118 operatori economici, în vederea realizării orelor de practică a elevilor. În total, în anul școlar precizat mai sus, au fost aprobate 1162 de locuri în 21 de licee și școli profesionale, conform Planului de Școlarizare. În urma realizării unui top al calificărilor profesionale pentru care elevii se pot pregăti, peste 40 de locuri la operatorii economi sunt disponibile pentru viitorii comercianți, mecanici auto, ospătari/vânzători în unitățile de alimentație, bucătari, frizeri/coafori/manichiuriste/pedichiuriști, zootehniști și electricieni de joasă tensiune.

TABEL 27 TOP CALIFICĂRI PROFESIONALE DUPĂ NUMĂRUL LOCURILOR APROBATE ÎN PLANUL DE ȘCOLARIZARE 2019-2020

CALIFICARE PROFESIONALĂ	NR. LOCURI ÎN PLAN APROBAT
Mecanic Auto	210
Comerciant-vânzător	154
Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	94
Bucătar	84
Frizer-coafor-manichiurista-pedichiurist	56
Electrician de Joasă tensiune	42
Frizer - coafor - manichiurista - pedichiurist	42
Zootehnist	40

Sursa: Baza de date a Inspectoratului Școlar Județean Arad

Potrivit analizei mediului de afaceri local din capitolului dedicat profilului economic, în municipiul Arad există o concentrare a numărului de firme și salariaților în industria prelucrătoare (predominant în fabricarea de componente pentru industria auto și a echipamentelor și componentelor electronice), comerț (datorită proximității de graniță) și activitățile de transport și logistică (esențiale în realizarea comerțului și distribuției de bunuri la nivel local și național). Așadar, oferta educațională pentru elevii de liceu este parțial corelată și poate acoperi cererea de pe piața forței de muncă, în cazul nevoii de personal în industria auto și de prelucrare a materialelor metalice existând cele mai multe locuri aprobate. În schimb, oferta de corelare cu domeniul electronicii este mai limitată – 28 de locuri pentru electroniști aparate şi echipamente și doar 10 locuri pentru electricieni aparate şi echipamente electrice şi energetice. În plus, sectorul de transport şi depozitare nu este acoperit de oferta educaţională de la nivelul învăţământului superior secundar, neexistând acest domeniu în programa liceelor.

În concluzie, parteneriatele realizate cu mediul de afaceri trebuie asigurate în continuare astfel încât municipiul să își păstreze avantajul competitiv la nivel regional și național. În plus, dialogul structurat cu aceștia rămâne cheia pentru modelarea ofertei educaţionale în funcţie de specializările necesare și garantarea locurilor de muncă tinerilor absolvenţi. Bineînţeles, autoritățile sunt responsabile de realizarea predicțiilor necesarului de locuri de muncă pe sectoare economice, fiind nevoie de o adaptabilitate sporită astfel încât să existe echilibrul între cerere și ofertă. Această caracteristică este foarte importantă în special în contextul crizei pandemice din prezent, care a produs o schimbare a comportamentelor angajatorilor și angajaților, nu doar din punct de vedere economic, ci și al metodelor de muncă și nivelului de digitalizare a proceselor interne.

2.5.1.5. CLASAMENT LICEE

În urma examenului de evaluare națională desfășurat în 2020 și a procesului de admitere în licee, a rezultat un clasament al liceelor, profilelor și specializărilor după ultima medie admisă, la nivel național. Pe primul loc se situează Colegiul Național Sfântul Sava București, unde ultima medie de admitere la profilul real, specializarea matematică-informatică a fost cea mai mare din țară, 9,98. Primul liceu din municipiul Arad care apare în clasament este Colegiul Naţional ”Moise Nicoară”, cu ultima medie de la profilul real, ştiinţe ale naturii de 9,37 și matematică-informatică 9,35. Dacă realizăm o medie generală de admitere per liceu (media mediilor de admitere), acesta s-a clasat pe poziția 49 în topul național al liceelor din 2020.

În cadrul municipiului, cel mai căutat liceu rămâne Colegiul Naţional ”Moise Nicoară” pentru specializările de ştiinţe ale naturii-bilingv și matematică-informatică, urmat de Colegiul Naţional ”Preparandia-Dimitrie Ţichindeal” şi Colegiul Naţional ”Vasile Goldiş”, după cum se vede în ierarhia cuprinsă în tabelul următor:

TABEL 28 TOPUL SPECIALIZĂRILOR DIN MUNICIPIUL ARAD DUPĂ ULTIMA MEDIE DE ADMITERE, 2020

NR CRT.	NUMELE LICEULUI	SPECIALIZAREA	ULTIMA MEDIE DE ADMITERE
1	Colegiul Național "Moise Nicoară"	Ştiinţe ale Naturii - bilingv	9,37
2	Colegiul Naţional "Moise Nicoară"	Matematică-Informatică - română	9,35
3	Colegiul Naţional "Preparandia-Dimitrie Ţichindeal"	Matematică-Informatică - română	9,31
4	Colegiul Naţional "Moise Nicoară"	Ştiinţe ale Naturii - română	9,14
5	Colegiul Naţional "Vasile Goldiş"	Ştiinţe ale Naturii - română	8,78
6	Colegiul Naţional "Preparandia-Dimitrie Ţichindeal"	Filologie - bilingv	8,78
7	Liceul Teologic Baptist "Alexa Popovici"	Ştiinţe ale Naturii - română	8,76
8	Colegiul Naţional "Moise Nicoară"	Filologie - română	8,72
9	Colegiul Naţional "Vasile Goldiş"	Matematică-Informatică - română	8,45
10	Colegiul Naţional "Elena Ghiba Birta"	Ştiinţe ale Naturii - română	8,41

Sursa: Baza de date admitere.edu.ro

Considerând rata de promovabilitate a examenului de bacalaureat din 2020, topul instituțiilor de învățământ din județul Arad este condus de Liceul Teologic Baptist "Alexa Popovici" Arad, cu rată de promovabilitate de 100%. În continuare se regăsesc Colegiul Național "Moise Nicoară" și Colegiul Național "Preparandia-Dimitrie Țichindeal", ambele înregistrând rate de promovabilitate de peste 98%. Din această analiză reiese faptul că primele 10 instituții de învățământ preuniversitar superior din județ sunt și cele care au înregistrat rate de promovabilitate de peste 50% în 2020, 8 dintre aceste instituții fiind localizate în municipiul reședință de județ. De asemenea, la nivel județean au fost obținute cinci medii de 10 la examenul de bacalaureat în 2020, 3 acestea de către elevi ai Colegiului Național "Moise Nicoară" și câte unul de la Colegiile Naționale "Preparandia-Dimitrie Țichindeal" și "Vasile Goldiș". La polul opus, aproape jumătate din instituțiile de învățământ liceal din municipiul Arad au înregistrat nivele de promovabilitate de sub 30%.

TABEL 29 TOP 10 LICEE DIN JUDEȚUL ARAD DUPĂ RATA DE PROMOVABILITATE LA BACALAUREAT, 2020

NR.	INSTITUȚIA	LOCALITATE	PROMOVABILITATE BAC 2020
1	Liceul Teologic Baptist "Alexa Popovici" Arad	Arad	100.00%
2	Colegiul National "Moise Nicoară" Arad	Arad	98.31%
3	Colegiul National "Preparandia-Dimitrie Tichindeal" Arad	Arad	98.32%
4	Colegiul National "Elena Ghiba Birta" Arad	Arad	95.48%
5	Colegiul National "Vasile Goldis" Arad	Arad	90.12%
6	Liceul Teoretic "Mihai Veliciu" Chisineu-Cris	Chisineu-Cris	71.21%
7	Liceul Teoretic "Adam Muller Guttenbrunn" Arad	Arad	69.23%
8	Colegiul Economic Arad	Arad	68.82%
9	Colegiul"Csiky Gergely" Arad	Arad	63.16%
10	Liceul Teoretic "Jozef Gregor Tajovsky" Nadlac	Nadlac	56.79%

Sursa: Baza de date admitereliceu.ro/top-licee

2.5.1.6. FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR

Finanțarea sistemului educațional preuniversitar se realizează în 3 modalități: finanțare de bază, complementară și suplimentară. Dintre acestea, finanțarea de bază provine de la bugetul de stat, din sume defalcate din taxa pe valoare adăugată, prin bugetul stabilit de Ministerul Educației și Cercetării, care acoperă cheltuielile de personal, alături de bugetele locale pentru cheltuieli și servicii. Cheltuielile de capital, sociale și altele asociate procesului educativ sunt asigurate strict prin alocări de la bugetele unităților administrativ teritoriale de care aparțin unitățile de învățământ. În plus, finanțarea suplimentară, oferită în funcție de performanțele înregistrate, la rândul său este compusă din sume fixe alocate de Ministerul Educației și Cercetării și alte alocări bugetare ale consiliilor locale și județene.

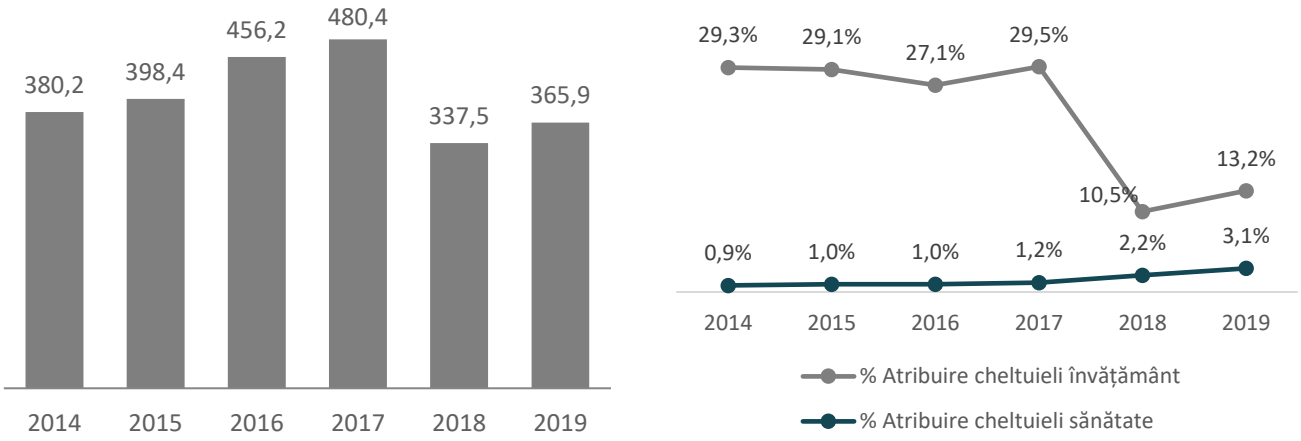
Cu alte cuvinte, în vederea asigurării procesului educativ se pune o presiune mare pe bugetele administrațiilor publice locale, care trebuie să asigure nu doar bunăstarea infrastructurii din teren, ci să preia din cheltuielile guvernamentale destinate acestor entități. În raportul privind starea învățământului preuniversitar din județul Arad pentru anul școlar 2018-2019[76] se precizează că încă există spații de învățământ necorespunzătoare, unele fără autorizații sanitare, pe de-o parte datorită lipsei finanțării lucrărilor, dar pe de altă parte din cauza managementului defectuos sau neprofesional.

Prin analiza situațiilor privind execuția veniturilor și cheltuielilor anuale per UAT, disponibile la Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, în cadrul municipiului Arad a avut loc o creștere a veniturilor administrației publice locale până în 2017, după care în 2 ani acestea au scăzut cu un sfert, la valoarea de 365,9 milioane RON în 2019. În oglindă, cheltuielile destinate finanțării învățământului preuniversitar au înregistrat o scădere dramatică, de -65,8% între 2017 și 2019, de la 141,5 milioane RON la doar 48,4 milioane RON. În plus față de acestea, au început să crească și cheltuielile necesare pentru sistemul de sănătate, acestea reprezentând în 2019 aproximativ un sfert din suma cheltuielilor pentru sistemul educațional local. Alături se poate observa și evoluția ponderii cheltuielilor cu educația și sănătatea din totalul veniturilor primăriei și este clar că sistemul de învățământ local a resimțit mai drastic lipsa fondurilor disponibile la nivel local.

Situația aceasta nu se întâlnește doar la nivelul municipiului Arad, ci este o problemă veche, surprinsă în mai multe documente de analiză, cum ar fi Sinteza Raportului de audit al performanței privind finanțarea învățământului preuniversitar în perioada 2014-2016[77], realizat de Curtea de Conturi a României, în care se specifică faptul că ”finanțarea învățământului din România nu a atins cuantumul legal de minimum 6% din produsul intern brut în cei trei ani auditați, cu toate că a înregistrat o evoluție ascendentă”. Din datele disponibile la Eurostat, în 2017 ne situam pe ultimul loc în Europa în ce privește ponderea cheltuielilor din PIB alocate pentru educație.[78]

[76] http://www.isjarad.ro/images/Starea%20invatamintului/Starea%20invatamintului%20aradean.pdf
[77] http://www.curteadeconturi.ro/Publicatii/Sinteza_EDU_07122018.pdf (accesat 16/10/2020)
[78] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_fine06/default/table?lang=en (accesat 16/10/2020)

FIGURA 115 VENITURILE TOTALE ALE PRIMĂRIEI ARAD (STÂNGA, MIL. RON) ȘI PONDERILE CHELTUIELILOR (%) ATRIBUITE DIN VENITURI (DREAPTA) PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI SĂNĂTATE

Sursa: Baza de date a Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației

În urma consultării documentelor strategice la nivelul municipiului Arad (SIDU), se observă faptul că au fost propuse, în perioada de programare 2014-2020, peste 50 de proiecte care vizau îmbunătățirea calității procesului educațional, în mare parte concentrându-se pe renovarea, reabilitarea ori extinderea clădirilor destinate acestui serviciu. La nivelul anului 2019, 17 dintre acestea erau finalizate sau în diferite faze de implementare, cu o valoare estimată totală de peste 68 de milioane RON. Printre beneficiarii lucrărilor recepționate în urma proiectelor de reabilitare a clădirilor destinate procesului educativ, se numără 3 grădinițe, 4 școli gimnaziale și 3 licee (Liceul Tehnologic de Transporturi Auto ”Henry Coandă”, Liceul Tehnologic ”Iuliu Moldovan” și Liceul Pedagogic ”Dimitrie Țichindeal”). În afară de acestea, mai existau 4 proiecte ce au primit finanțare (3 grădinițe și școala gimnazială Avram Iancu), 2 proiecte în implementare pentru Colegiile Economic și Elena Ghiba Birta, și un proiect tehnic pentru Colegiul Național Preparandia Dimitrie Țichindeal.

2.5.1.7. ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

În Arad funcționează două instituții de învățământ superior, una dintre acestea fiind Universitatea ”Aurel Vlaicu” (UAV), instituție publică de învățământ superior acreditată. Acesta a fost fondată în 1972, fiind formată în prezent din 11 facultăți pe domeniile: Inginerie, Inginerie Alimentară, Turism şi Protecţia Mediului, Științe Umaniste și Sociale, Științe Economice, Teologie Ortodoxă "Ilarion V. Felea", Ştiinţe Exacte, Ştiinţe ale Educaţiei, Psihologie şi Asistenţă Socială, Educație Fizică și Sport, Design. În oferta de admitere din vara anului 2020, UAV dispunea de o capacitate de școlarizare la nivel licență de 1950 de locuri, dintre care 500 în regim bugetat și 1450 în regim cu taxă. Acestea au fost distribuite în 23 de domenii de specializare, dintre care doar 6 au avut disponibile peste 100 de locuri: Inginerie industrială, Ştiinţe ale educaţiei, Informatică, Ingineria produselor alimentare, Teologie, Management. Conform datelor din Registrul Educațional Integrat, în anul universitar 2019-2020, UAV a avut înmatriculați un total de 3865 de studenți la nivel licență.

TABEL 30 TOP DOMENII DE SPECIALIZARE ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII AUREL VLAICU LA ADMITEREA DIN ANUL 2020, NIVEL LICENȚĂ, ÎN FUNCȚIE DE CAPACITATEA DE ȘCOLARIZARE POSIBILĂ

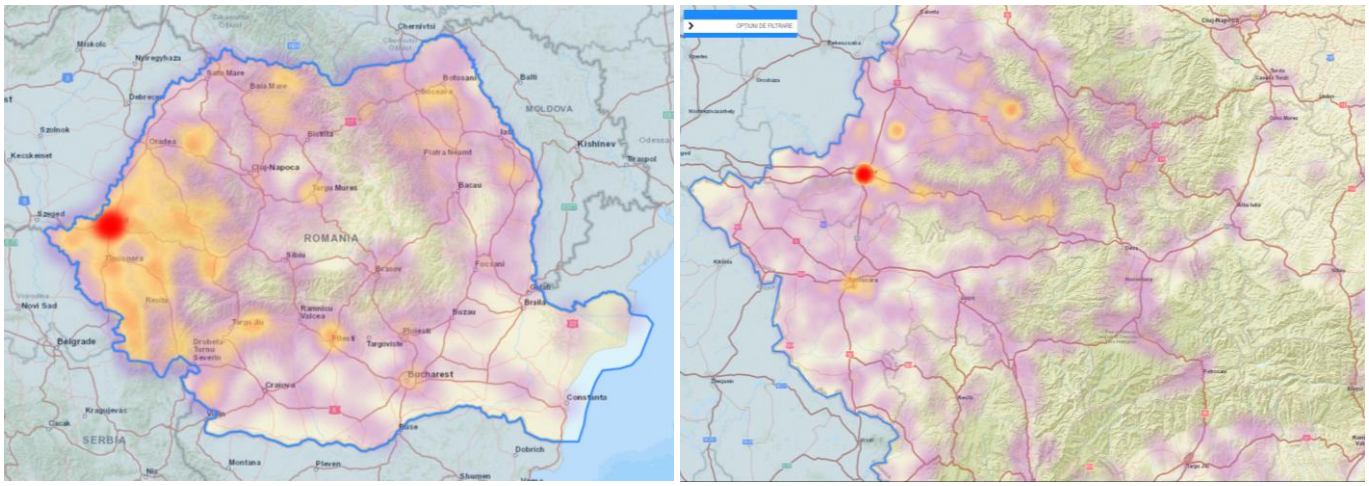
NR. CRT.	DOMENIU	LOCURI BUGET	LOCURI CU TAXĂ	TOTAL LOCURI	PONDERE DIN TOTAL LOCURI
1	Inginerie industrială	77	163	240	12.3%
2	Ştiinţe ale educaţiei	24	156	180	9.2%
3	Informatică	52	98	150	7.7%
4	Ingineria produselor alimentare	38	82	120	6.2%

5	Teologie	22	83	105	5.4%
6	Management	12	88	100	5.1%
7	Contabilitate	12	78	90	4.6%
8	Ingineria autovehiculelor	27	53	80	4.1%
9	Limbă şi literatură	11	69	80	4.1%
10	Administrarea afacerilor	11	64	75	3.8%
TOTAL Universitate		**500**	**1450**	**1950**	**-**

Sursa: admitere.uav.ro

În privința studiilor de masterat, Universitatea ”Aurel Vlaicu” a dispus la admiterea din vara anului 2020 de o capacitate de școlarizare de 1530 de locuri, dintre care 250 în regim bugetat și 1140 cu taxă. Cele mai multe locuri au fost disponibile în domeniile Teologie, Științele educației, Ingineria produselor alimentare, Inginerie Industrială, Filologie, Finanțe și Management, pentru fiecare dintre acestea, capacitatea fiind de cel puțin 100 de locuri. În anul universitar precedent, UAV a avut înmatriculați 1466 de studenți la studiile de master.

FIGURA 116 DISTRIBUȚIA GEOGRAFICĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII AUREL VLAICU LA NIVEL NAȚIONAL (STÂNGA) ȘI REGIONAL (DREAPTA)

Sursa: Registrul Educațional Integrat

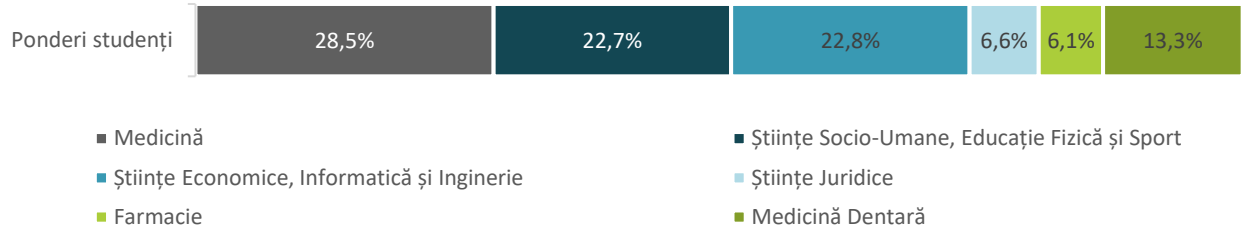
Din punct de vedere al distribuției geografice a studenților înscriși la Universitatea ”Aurel Vlaicu”, se observă că instituția și-a extins aria de atractivitate față de anul 2015 și în regiunile Sud-Muntenia, Sud-Est, Nord-Vest și Centru. Din regiunea Vest, majoritatea studenților înmatriculați provin din municipiul Arad și localitățile adiacente acestuia (în special cele amplasate de-a lungul drumului european E68), însă instituția are studenți originari și din Timișoara, Lugoj, județul Hunedoara și Valea Jiului.

Cea de-a doua instituție de învățământ superior din municipiul reședință de județ este Universitatea de Vest ”Vasile Goldiș” (UVVG), instituție particulară acreditată de MEC. În cadrul acesteia funcționează 6 facultăți, pe domeniile: Științe juridice, Științe economice, informatică și inginerie, Științe socio-umane și educație fizică și sport, Medicină, Medicină dentară, Farmacie. Conform raportului de evaluare internă a calității pentru anul universitar 2017-2018, campusul universității funcționa pe o suprafață de teren de aproximativ 20.000 de metri pătrați, iar însumând spațiile de învățământ din filialele instituției, activitățile didactice și de cercetare se realizau în 91 de aule, săli de curs și seminar și 134 de laboratoare.[79] Per total, oferta educațională era formată din 41 de programe de studii nivel licență, dintre care 32 acreditate, și 25 de nivel master. La nivelul anului 2017-2018, UVVG avea înmatriculați 5220

[79] https://www.uvvg.ro/site/docs/managementul_calitatii/Raport_evaluare_interna_a_calitatii_2017-2018.pdf

de studenți, dintre care aproximativ 3 sferturi erau înscriși în programele facultăților de Medicină (28,5%), Științe Socio-Umane, Educație Fizică și Sport (22,7%), și Științe Economice, Informatică și Inginerie (22,8%).

FIGURA 117 REPARTIȚIA STUDENȚILOR UNIVERSITĂȚII DE VEST ”VASILE GOLDIȘ” PE FACULTĂȚI ÎN ANUL UNIVERSITAR 2017-2018

Sursa: uvvg.ro

Universitatea de Vest ”Vasile Goldiș” se bazează într-o măsură considerabilă pe prezența studenților internaționali, doar în sesiunea de admitere iulie 2020 de la Facultatea de Medicină fiind declarate admise (fără lista de așteptare) 116 persoane pe locurile disponibile cetățenilor UE și non-UE. De asemenea, pentru domeniul de specializare Sănătate, din cadrul Facultății de Medicină, există cea mai mare capacitate de școlarizare (peste o treime din totalul universității în Arad). Alte domenii cu capacitate mare de școlarizare mai sunt Administrarea afacerilor, Drept și Științele educației (vezi tabel alăturat).

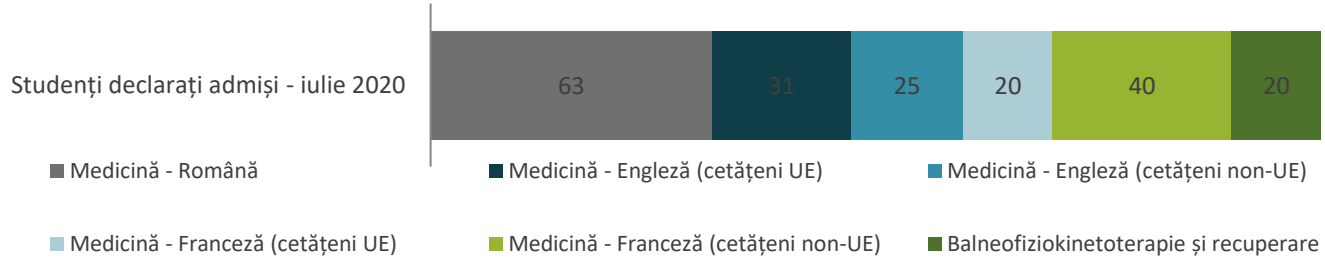
TABEL 31 TOP DOMENII DUPĂ CAPACITATEA DE ȘCOLARIZARE ÎN CADRUL UVVG, ÎN ARAD, 2020

NR. CRT.	DOMENIU	CAPACITATE DE ȘCOLARIZARE	PONDERE ÎN TOTAL LOCURI
1	Sănătate	560	35.9%
2	Administrarea afacerilor	100	6.4%
3	Drept	100	6.4%
4	Științe ale educației	100	6.4%
Total		**1560**	-

Sursa: HG 739/2020

În plus, instituția dispune la nivelul anului 2020 de 75 de acorduri internaționale în cadrul programului Erasmus+, în vederea realizării mobilității personalului și a studenților. Aceștia pot opta pentru studiu în afara granițelor în țări precum Italia, Germania, Spania, Franța, Ungaria, Polonia, Rusia, Turcia, Israel, Iordania, China sau Statele Unite ale Americii.

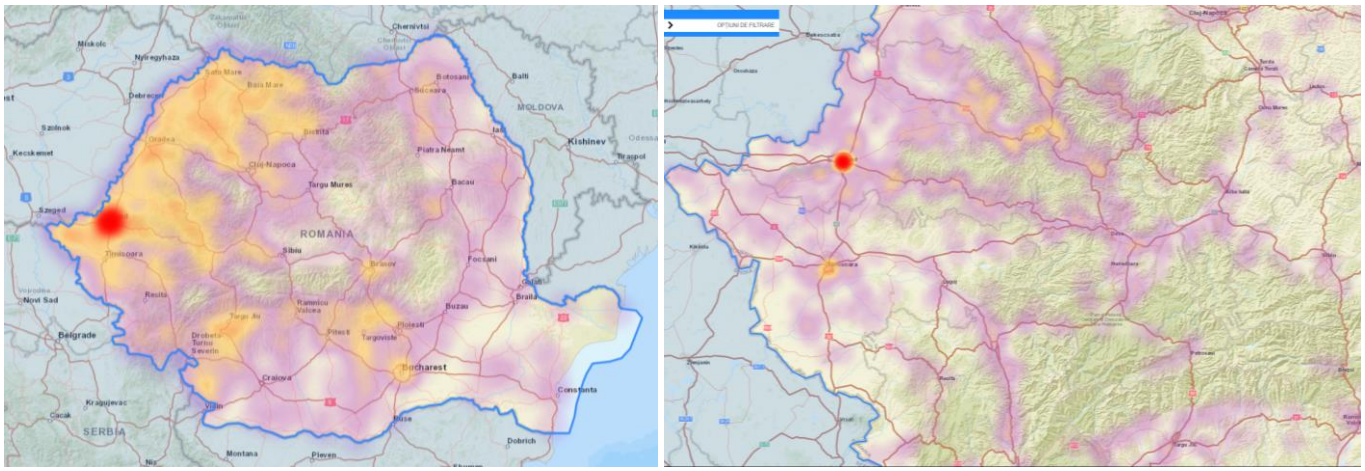
FIGURA 118 NUMĂTUL DE STUDENȚI ADMIȘI LA FACULTATEA DE MEDICINĂ A UNIVERSITĂȚII DE VEST ”VASILE GOLDIȘ” ÎN SESIUNEA IULIE 2020

Sursa: uvvg.ro

Din perspectiva atractivității pentru studenții români, UVVG prezintă, în comparație cu Universitatea ”Aurel Vlaicu”, o influență mai mare în regiunile Nord-Vest și Sud-Muntenia, aspect explicabil prin prezența locală a extensiilor din Baia Mare, Satu Mare, Zalău, Marghita și Sebiș, unde se derulează programe aparținând în principal de Facultatea de Științe Economice, Informatică și Inginerie. La nivel local, UVVG atrage studenți în mare parte din zona municipiului Timișoara și localitățile aflate de-a lungul drumurilor europene E671, E68 și E79 și naționale DN79A.

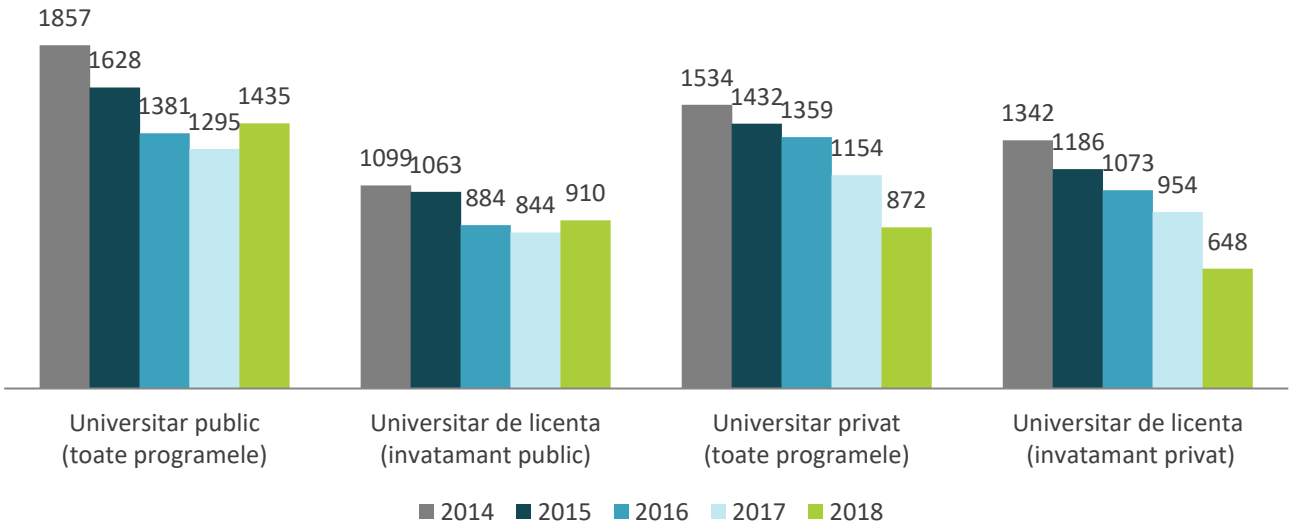
FIGURA 119 DISTRIBUȚIA GEOGRAFICĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII VASILE GOLDIȘ LA NIVEL NAȚIONAL (STÂNGA) ȘI REGIONAL (DREAPTA)

Sursa: Registrul Educațional Integrat

Analizând datele referitoare la numărul de absolvenți de studii superioare din municipiul Arad, se observă că între 2014 și 2018 s-a înregistrat o tendință negativă atât din punct de vedere al numărului total de absolvenți, cât și al celor de la nivel licență. Se pare însă că învățământul public pare a fi mai atractiv la nivel local când vine vorba de toate nivelurile de cicluri de studii universitare, numărul total de absolvenți cu diplomă fiind în mod constant mai mare. Din punct de vedere al absolvenților de nivel licență, pare că instituțiile de învățământ superior de stat au câștigat teren în ce privește atractivitatea ofertei curriculare, învățământul privat superior înregistrând o tendință de scădere continuă.

FIGURA 120 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ABSOLVENȚI CU DIPLOMĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR, MUN. ARAD, 2014-2018

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

Din punct de vedere al finanțării activităților de învățământ, universitățile particulare se bazează majoritar pe veniturile proprii. Pe de altă parte, în cazul învățământului superior de stat, finanțarea activităților se realizează pe de-o parte prin fonduri primite de la bugetul de stat (care cuprinde mai multe tipuri de finanțări: de bază, complementară, suplimentară, plus fonduri alocate pentru obiective de investiții, de dezvoltare instituțională și pentru incluziune, burse și protecția socială a studenților), iar pe de altă parte prin venituri proprii, fie acestea taxe, donații, dobânzi sau alte surse. Datele referitoare la veniturile încasate de la Ministerul Educației și Cercetării, disponibile în rapoartele publice privind starea finanțării învățământului superior[80], au reliefat faptul că sistemul educațional terțiar de stat suferă de ”subfinanțare cronică”, chiar dacă sumele alocate au continuat să crească. Prin scăderea numărului de studenți înmatriculați în regim cu taxă s-a crescut presiunea asupra bugetelor universităților, acestea fiind și mai dependente de fondurile primite din bugetul de stat.

La nivelul Universității ”Aurel Vlaicu” din Arad, fondurile încasate de la Ministerul Educației au crescut în 2018 până aproape de 20 de milioane RON, însă și această sumă poziționează instituția printre ultimele 10 din țară, având în vedere că există o luptă constantă inter-universitară pentru atragerea unui număr cât mai mare de studenți. În acest sens, Universitatea ”Aurel Vlaicu” se află în competiție nu doar cu Universitatea de Vest ”Vasile Goldiș”, ci și cu cele din Timișoara, situate geografic în aceeași zonă și cu o putere instituțională mai mare (ex: Universitatea Politehnică din Timișoara a dispus în 2018 de un buget de 6 ori mai mare din partea MEC).

2.5.1.8. CONCLUZII PRIVIND EDUCAȚIA

În concluzie, în municipiul Arad au fost realizate investiții pentru îmbunătățirea infrastructurii de educație, dar acest proces trebuie să continue, astfel încât să se asigure o dezvoltare omogenă pentru toate ciclurile de studii (ex: peste 100 de elevi per sală de clasă în învățământul profesional a condus la nevoia realizării activităților de predare în mai multe schimburi) . În plus față de acest lucru, calitatea actului didactic trebuie îmbunătățită, astfel încât rezultatele la învățătură și examene ale elevilor să crească (7 licee cu promovabilitate la examenul de bacalaureat de sub 30%).

În primul rând, în cazul învățământului antepreșcolar și preșcolar se observă un grad redus de deservire a instituțiilor existente, acest lucru având consecințe nu doar din punct de vedere educațional, ci și în alte aspecte, cum ar fi mobilitatea zilnică a populației, siguranța și securitatea în proximitatea instituțiilor etc. Din acest punct de

[80] http://www.cnfis.ro/wp-content/uploads/2020/01/Raport_public-CNFIS_2017-2018-integrat.pdf

vedere, este de consemnat și concentrarea în zona centrală a învățământului liceal, pentru care din nou intră în discuție consecințele asupra mobilității, fiind vorba de efective școlare însemnate (peste 10000 de persoane).

În al doilea rând, se observă că există deficiențe în ce privește infrastructura școlară, mai mult de o treime din clădirile utilizate având nevoie de intervenții pentru ca procesul educativ să se desfășoare în condiții bune. La acest capitol consemnăm și numărul redus de PC-uri de care dispun instituțiile de învățământ per cap de elev, în special într-o eră unde tehnica de calcul a ajuns la un nivel avansat de complexitate, iar multe servicii sau locuri de muncă se bazează, într-un fel sau altul, pe utilizarea tehnologiilor IT. Dacă luăm în considerare și faptul că noile generații sunt mai expuse din punct de vedere al securității informatice, în condițiile în care utilizează frecvent aplicații mobile, se pune problema instruirii corpului profesoral astfel încât informațiile transmise elevilor să capete noi dimensiuni, iar procesul educativ să evolueze în paralel cu tehnologia (ex: propunerea unui curriculum de competențe digitale, introducerea elementelor TIC în predare, digitalizarea anumitor procese).

Pe de altă parte, referitor la ofertele educaționale disponibile, se poate afirma că în Arad există o diversitate mare de opțiuni pentru elevi, indiferent de ciclul de studii. De remarcat este progresul local al ofertei învățământului tehnic, care a survenit realizării parteneriatelor cu agenții economici locali, astfel încât numărul de locuri disponibile absolvenților de gimnaziu a fost optimizat conform cu cererea de pe piața muncii. Așadar, există premisele extinderii ofertei în următorii ani atât pentru serviciile existente în planurile de învățământ, cât și pentru alte meserii din domenii economice prezente în ecosistemul local (cum ar fi activitățile de logistică și depozitare).

Nu în ultimul rând, municipiul Arad găzduiește 2 instituții de învățământ superior acreditate, care și-au extins în ultimii 5 ani aria de atragere a studenților și oferta educațională. Astfel, universitățile locale încearcă să își intensifice activitatea, însă se menține problema subfinanțării instituționale, iar pe de altă parte, mediul universitar din Timișoara este un competitor direct, care atrage o parte din studenții disponibili pentru instituțiile din Arad. În acest context, creșterea calității actului didactic în cazul specializărilor destinate sectoarelor de nișă dezvoltate în Arad (ex: industria auto, inginerie electrică sau electronică) reprezintă modalitatea optimă de a ajuta mediul local. Prin calificarea forței de muncă la un nivel mai avansat se creează premisele atragerii prin prisma existenței unui set divers și superior calitativ de competențe disponibile în rândul populației.

2.5.1.9. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / Priorități de intervenție
La nivelul municipiului Arad se observă o limitare a posibilităților de înscriere a copiilor în ciclurile antepreșcolar și preșcolar la o unitate de învățământ în proximitatea locuinței. Distribuția inegală a acestor instituții în cadrul municipiului creează probleme și de altă natură decât educațională, precum aglomerările zonale. Mai mult, școlile și liceele existente accentuează necesarul de deplasări către zona centrală, cartierele periferice din Arad fiind slab deservite de unități de învățământ preșcolar. În plus, 37,4% din infrastructura educațională preuniversitară prezintă nivele satisfăcătoare sau nesatisfăcătoare a calității, astfel că există un necesar actual de renovare/reabilitare pentru asigurarea unui standard mai ridicat de calitate a cadrului educațional disponibil.	Elaborarea la nivelul aparatului administrativ al primăriei a unui plan de dezvoltare a infrastructurii educaționale locale este necesar în vederea identificării de spații disponibile înființării de noi unități școlare, în special în zonele construite rezidențiale (actuale și viitoare). Acesta trebuie realizat în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean și Comitete de Părinți din cartierele care în momentul de față nu au facilități educaționale disponibile. În plus, planul trebuie să prevadă proiecții de investiții pentru unități școlare dedicate tuturor nivelurilor de studii preuniversitare, fie că este vorba de proiecte de reabilitare sau construcție de infrastructură nouă.
Numărul redus de PC-uri per elev în unitățile de învățământ preuniversitar îngreunează procesul educativ bazat pe utilizarea instrumentelor digitale și conduce la asimilarea incompletă a cunoștințelor specifice de utilizare a acestora. Conform Strategiei dedicată Digitalizării Educației în România pentru perioada 2021-2027, curriculum-ul educațional va	Din perspectiva dotărilor hardware și software, Inspectoratul Școlar Județean trebuie să realizeze un necesar individual pentru unitățile de învățământ din cadrul municipiului Arad prin prisma nevoilor actuale, dar care să prevadă extinderea capacităților instituțiilor.

suporta schimbări majore din perspectiva alfabetizării digitale, astfel că infrastructura digitală existentă la nivelul unităților de învățământ locale trebuie să facă față cerințelor actuale din punct de vedere al compatibilității și performanțelor software specifice.	Apoi, cu ajutorul personalului din Ministerul Educației și al Primăriei Municipiului Arad trebuie realizate proiecte de investiții în vederea achiziționării și operaționalizării acestora, astfel încât procesul educativ să capete definitiv și o dimensiune virtuală.
Abordarea sistemului național de educație din prisma competențelor pe care elevii trebuie să și le dezvolte prezintă neconcordanțe față de cerințele actuale ale unui loc de muncă, în special considerând progresul tehnologic înregistrat în ultimele decenii (a 4-a revoluție industrială). Curriculum-ul educațional are la bază aceeași structură rigidă, care nu oferă multe oportunități cadrelor didactice în a realiza activități de predare-învățare inovatoare. În acest sens, din partea mediului economic și a Inspectoratului Școlar deopotrivă este nevoie de inițiative care să stimuleze mai mult nivelul de interes, creativitatea și utilitatea competențelor dobândite de către tineri prin propunerea unor activități extracurriculare sau opționale. Inserarea în cadrul curriculei naționale a unor teme cheie pentru îmbunătățirea calității resursei umane disponibile spre angajare reprezintă un proces lent, cu un necesar mare de resurse, astfel că implementarea unui parteneriat local reprezintă o opțiune mai viabilă, cu efecte vizibile într-un interval de timp mai scurt și mai multă flexibilitate în propuneri.	Inspectoratul Școlar Județean Arad poate susține creșterea nivelului de absorbție și retenție a absolvenților prin dezvoltarea unui plan, în parteneriat cu actorii economici locali, de propuneri de curriculum alternativ de dedicat dezvoltării competențelor specifice și transversale ale tinerilor. În acest sens, este importantă nu doar perspectiva calificării forței de muncă noi prin asimilarea competențelor și abilităților de nișă (ex: cunoștințe specifice pentru un loc de muncă într-o companie), ci și crearea de programe de studiu dedicate unor teme precum antreprenoriat, managementul conflictelor, etică la locul de muncă, exprimare creativă prin mijloace media, inovare socială, GDPR, TIC, susținerea de prezentări în public, pregătirea pentru interviuri, asigurarea sănătății psihologice și emoționale, educație sexuală, robotică etc.

2.5.2. SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

La nivel național, prioritățile din domeniul sănătății sunt stabilite prin Strategia Națională de Sănătate 2014-2020. Prin acțiunile coordonate de Strategie se dorește reducerea inegalităților existente în sănătate, optimizarea utilizării resurselor în serviciile de sănătate în condiții de cost-eficacitate crescută folosind medicina bazată pe dovezi și îmbunătățirea capacității administrative și a calității managementului la toate nivelurile.

Domeniile de sănătate prioritare din Strategia Națională de Sănătate sunt: sănătatea femeii și copilului, reducerea incidenței bolilor netransmisibile majore (cardiovasculare, cancer, diabet, boli endocrine, boli dentare etc.), reducerea incidenței bolilor transmisibile (care pot fi prevenite prin vaccinare, tuberculoza, hepatita, HIV/SIDA, boli cu transmitere sexuală), măsuri de sprijinire a sănătății mintale a populației, combaterea bolilor rare, creșterea securității transfuzionale, reducerea gradului de infecții nosocomiale.

La nivel local, prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr. 392 din 22.11.2016, a fost aprobat *Planul de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad*, care, pornind de la situația curentă a sectorului de sănătate și a stării de sănătate a populației municipiului, stabilește cinci obiective pe termen lung:

- Creșterea calității vieții locuitorilor;
- Reducerea decalajului social și medical al categoriilor sociale defavorizate;
- Modul de viață sănătos ca normă socială;
- Dezvoltarea și diversificarea acțiunilor în domeniul prevenirii bolilor, în școli și cabinete medicale;
- Colaborarea intersectorială în folosul sănătății.

O parte dintre indicatorii analizați în mod uzual pentru a cerceta starea de sănătate a populației au fost incluși în secțiunea dedicată demografiei, iar concluziile formulate ne arată o populație în declin demografic, în proces de

îmbătrânire și o rată a natalității care nu asigură un raport de înlocuire a populației. Alți indicatori vor fi analizați în cele ce urmează, ținând cont de faptul că există o înlănțuire și cauzalitate foarte complexă între starea generală de sănătate a populației, nivelul de educație, mediul economic și social și investițiile și intervențiile făcute de autoritățile centrale și locale.

În general, determinanții principali ai stării de sănătate sunt considerați a fi factorii socio-economici (sărăcia, nivelul investițiilor publice în măsuri de prevenire a bolilor), factorii de mediu și ocupaționali (incidența bolilor profesionale), factorii comportamentali individuali (fumatul, consumul de alcool, obiceiuri alimentare sau dieta, activitatea fizică, hipertensiunea arterială).

Speranța de viață la naștere este, potrivit INS, unul dintre indicatorii prin prisma căruia se analizează gradul de dezvoltare la care a ajuns o societate. Motivul pentru care alegem să analizăm indicatorul în secțiunea dedicată sănătății pornește de la premisa că orice creștere a speranței de viață este condiționată de îmbunătățirea stării de sănătate a populației, a alimentației, a nivelului de educație sanitară. De aceea, reușita politicilor de sănătate se măsoară și prin creșterea speranței de viață a populației.

Calculată la nivelul anului 2018, pentru România speranța de viață este de 71,7 ani pentru bărbați și de 79,2 pentru femei – cu o medie de 75,3 ani, în creștere constantă față de anii precedenți – în 1990 speranța de viață era de 66,6 ani pentru bărbați și de 73,1 pentru femei. Indicatorul rămâne însă inferior mediei UE 28, unde în anul 2018 un bărbat trăiește în medie 78,2 ani și o femeie 83,7, cu o medie de 81 de ani. Deci în medie, un cetățean român trăiește cu aprox. 5-6 ani mai puțin decât alți europeni. Speranța de viață în anul 2019 a populației din județul Arad era de 74,99 ani, fiind pe locul 31 între județele României.

Potrivit unui studiu al Ministerului Sănătății[81], incidența tuberculozei, o boală infecțioasă asociată deseori cu comunitățile dezavantajate și cu un mediu precar de trai, se ridică la un număr de 284 cazuri în 2019 și de 277 cazuri în 2018 în județul Arad (cu o incidență de 67,9 la 100.000 locuitori, mai mare decât media națională de 57), ceea ce amplasează județul Arad pe locul 26 la nivel național în privința numărului de cazuri de tuberculoză. Situația arată o îmbunătățire față de anul 2014, când județul Arad se afla pe locul 15 cu mai multe de 400 de cazuri. Același studiu arată că numărul bolnavilor de diabet, boală asociată în principal cu dieta nesănătoasă, face ca indicele de bolnavi la 100.000 de locuitori din județ să fie de 573,5 în 2019, mai mare decât media națională de 396,4 județul Arad plasându-se pe locul 5 în ierarhia națională.

Bolnavii de cancer din județ se ridică în 2019 la 3,4% din populația totală, mult deasupra mediei naționale de 2,5. Conform unui studiu al INS[82], județul Arad înregistrează rate mari ale prevalenței de cancer de sân la femei (1000,7‰ femei), peste media națională, precum și creșteri ale ratei morbidității spitalizate generate de cancer la sân. Totodată, în județul Arad a fost înregistrată în anul 2018 ce mai mare rată a prevalenței cancerului colorectal din România (386,2‰ locuitori) precum și rate mari ale incidenței cazurilor noi de cancer colorectal, peste media națională (60,2‰ locuitori).

Potrivit Direcției de Sănătate Publică, **bolile cele mai frecvente** manifestate în cadrul populației municipiului, după numărul cazurilor existente în evidență în anul 2019 sunt, în ordine descrescătoare a ponderii, bolile hipertensive (18,3%), cardiopatiile ischemice (8,5%), diabetul zaharat (6,8%), obezitatea (4,1%), bolile cerebrovasculare (3,5%), bolile pulmonare cronice obstructive (3,3%), bolile ulceroase (1,7%), ciroza și alte boli hepatice (1,6%) și anemiile (1,6%). O parte dintre acestea sunt de obicei indicatori de risc de excluziune socială sau indicatori de apartenență la comunități dezavantajate – diabetul, obezitatea, bolile pulmonare cronice, bolile hepatice. Totodată, bolile care au înregistrat cea mai mare creștere exprimată în puncte procentuale după ponderea incidenței în perioada 2015-2019 sunt tulburările mentale și de comportament, bolile hipertensive și diabetul zaharat, afecțiuni comune societăților dezvoltate din întreaga lume, care însă impun asigurarea unor noi tipuri de servicii medicale (consiliere psihologică, medicină preventivă) și de abordări cu privire la intervenții indirecte (ex. campanii de informare).

[81] https://cnsisp.insp.gov.ro/wp-content/uploads/2020/06/Buletin-Informativ-Principalii-Indicatori-ai-Starii-de-Sanatate-2018_2019.pdf
[82] https://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2014/11/SSPR-2018-final-2-1.pdf

2.5.2.1. INFRASTRUCTURA DE SĂNĂTATE

Competențele autorităților locale în domeniul sănătății, așa cum au fost stabilite prin legislația în vigoare[83] sunt:

- Angajează asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari, salariul acestora fiind suportat din bugetul local;
- Angajează personal medical școlar (medici, stomatologi și asistenți medicali), salariul acestora fiind suportat din bugetul local;
- Asigură managementul asistenței medicale prin structuri cu atribuții specifice în acest domeniu, mai precis: evaluarea indicatorilor privind activitatea desfășurată în unitățile sanitare publice cu paturi și alte structuri, controlul de fond al unităților sanitare, soluționarea legală a petițiilor cu privire la asistența medicală;
- Aprobă propunerile privind modificarea structurii organizatorice, reorganizarea, restructurarea, schimbarea sediului și a denumirii pentru spitalele publice din domeniul lor de competență, cu avizul Ministerului Sănătății;
- Controlează modul de utilizare de către spitale a fondurilor alocate.

În municipiul Arad funcționează unități sanitare atât în regim public, cât și privat. Cele 2 spitale care funcționează în anul 2021 în municipiul Arad sunt Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad și Spitalul MedLife Genesys , asupra cărora municipalitatea are puteri de reglementare limitate și deci puține pârghii de intervenție.

În anul 2010, au fost desființate 2 spitale publice din Arad, inclusiv ambulatoriile asociate acestora, anume Spitalul Clinic Municipal Arad și Spitalul Clinic de Obstetrică-ginecologie „Dr. Salvator Vuia", care au fost reorganizate ca structuri fără personalitate juridică în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad și deci preluate de către Consiliul Județean Arad. Astfel, din anul 2011 funcționând deci un singur spital public.

În prezent, în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad [84] funcționează peste 60 de secții și compartimente/cabinete de diferite specialități, distribuite în 8 locații: pe strada Andrenyi Karoly, pe strada Cicio Pop, pe strada Octavian Goga, în Piața Mihai Viteazul, pe strada Tudor Vladimirescu, pe strada Stephan Ludwig Roth, pe strada Episcopiei, precum și pe strada Principală din Ghioroc, sat situat lângă Arad. Faptul că spitalul este distribuit în mai multe clădiri duce și la o serie de dificultăți în funcționarea sa și are un impact negativ atât asupra pacienților, cât și al medicilor. În plus, anumite clădiri au fost revendicate (Maternitatea, secția de TBC și boli infecțioase), ceea ce face imposibilă investirea de resurse financiare din partea Consiliului Județean și deci continuarea procesului de degradare.

În total unitatea avea, în anul 2019, 1.322 paturi de spitalizare dintre care 65 de paturi pentru spitalizări de zi, observându-se o tendință descrescătoare pentru indicatorul număr de paturi pentru care există decizii de funcționare, de la 1.388 paturi în 2011, la 1.308 paturi în 2014. De altfel, unitatea precizează faptul că deține un număr total de 1.408 paturi, însă 86 dintre acestea sunt închise temporar.

Potrivit *Planului de dezvoltare a sănătății la nivelul Municipiului Arad*, majoritatea pacienților asigurați din județul Arad se tratează în unitățile sanitare din județ, iar ceilalți aleg să se trateze la Timișoara sau la Cluj. Pacienții cu venituri peste medie aleg furnizorii de servicii medicale din Ungaria și Austria, mai ales în cazuri care necesită intervenții chirurgicale. Pe de altă parte, unitățile din județ nu reușesc să atragă pacienți din alte județe, Spitalul județean Arad neîndeplinind criteriile considerate de pacienți ca fiind esențiale în momentul în care decid unitatea unde se vor trata – performanța spitalului, calitatea actului medical, reputația, organizarea, dotările, infrastructura, tehnologia, procedurile, calitatea personalului etc.

TABEL 32 UNITĂȚI SANITARE DIN MUNICIPIUL ARAD, DUPĂ FORME DE PROPRIETATE

TIP DOTARE SANITARĂ	PROPRIETATE	2015	2016	2017	2018	2019

[83] OUG 162/2008 privind transferul ansamblului de atribuții și competențe exercitate de Ministerul Sănătății către autoritățile administrației publice locale,

[84] http://www.scjarad.ro/images/organigrama-struct/structura%20scju%20arad%202019.pdf

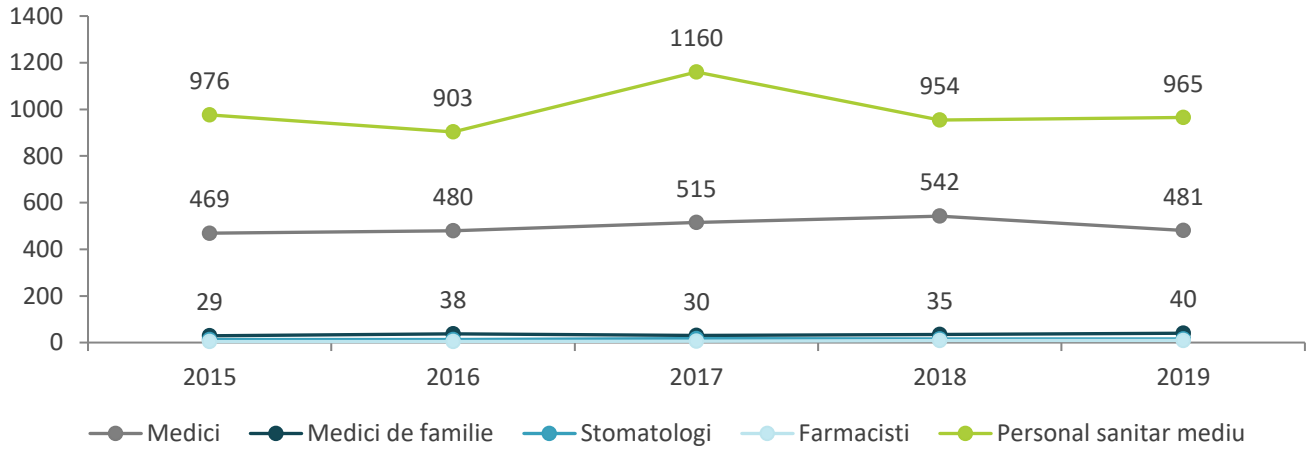
Spitale	Public	1	1	1	1	1
	Privat	2	2	2	2	2
Ambulatorii integrate spitalului	Public	1	1	1	1	1
	Privat	1	1	1	1	1
Ambulatorii de specialitate	Privat	1	1	1	1	1
Dispensare medicale	Public	1	1	2	2	2
Centre de diagnostic și tratament	Privat	1	1	1	0	0
Centre de sănătate mintală	Public	1	1	1	1	1
Centre de diagnostic și tratament cu paturi de spital	Privat	0	0	0	1	1
Centre medicale de specialitate	Public	1	1	1	1	1
	Privat	178	233	203	194	204
Cabinete medicale școlare	Public	15	15	15	15	15
Cabinete medicale studențești	Public	1	1	1	1	1
Centre medicale de specialitate cu paturi de spital	Privat	0	0	0	2	2
Centre de dializă	Privat	0	0	0	1	1
Cabinete medicale de familie	Public	2	2	2	2	2
	Privat	90	90	90	102	105
Cabinete stomatologice	Public	2	2	2	2	2
	Privat	264	287	275	274	274
Farmacii	Public	1	1	1	1	1
	Privat	72	73	73	77	76
Puncte farmaceutice	Public	4	4	4	4	4
Laboratoare de tehnică dentară	Privat	25	25	19	19	19
Laboratoare medicale	Public	16	16	15	15	15
	Privat	23	24	23	24	23
Centre de transfuzie	Public	1	1	1	1	1
Alte tipuri de cabinete medicale	Public	1	1	3	3	3
	Privat	1	2	0	0	0

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

În intervalul 2015-2019, creșteri semnificative (între 4 și 16 noi dotări) au avut loc în ceea ce privește numărul centrelor medicale de specialitate, a cabinetelor medicale de familie, a cabinetelor stomatologice și în rândul farmaciilor.

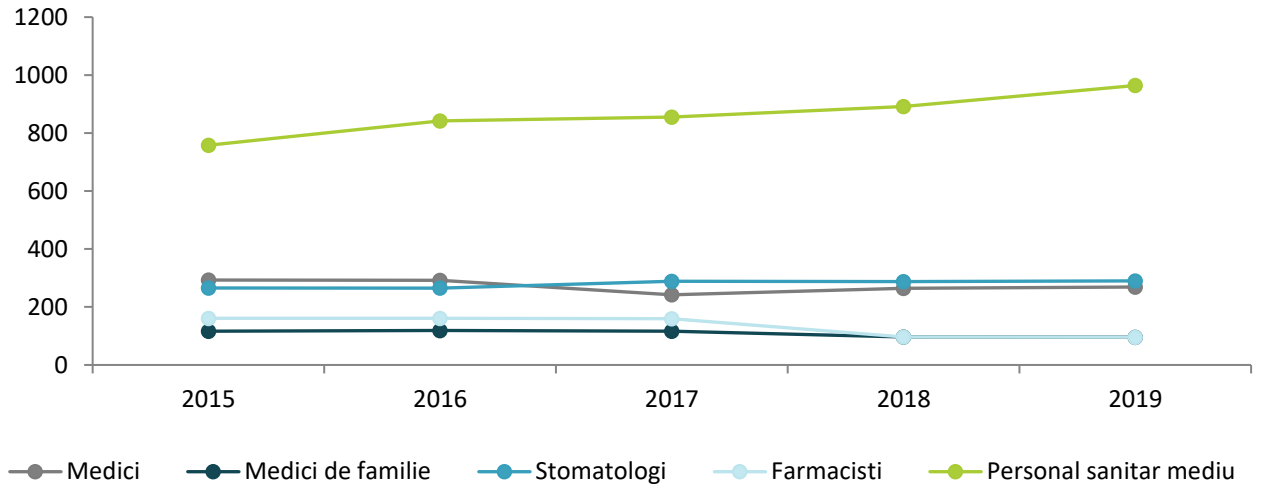
Numărul de cadre medicale (inclusiv medici de familie) din sistemul public de sănătate a înregistrat o creștere în intervalul 2015-2019, de la 1491 la 1510 persoane. Cu toate că numărul medicilor a crescut, numărul asistenților medicali publici (personal sanitar mediu) este singura categorie care a scăzut de la 976 în anul 2015 la 965 în anul 2019, ceea ce duce la o situație atipică unde un număr mai mare de medici este susținut de un număr tot mai mic de asistenți.

FIGURA 121 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE MEDICI DIN SISTEMUL PUBLIC DE SĂNĂTATE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

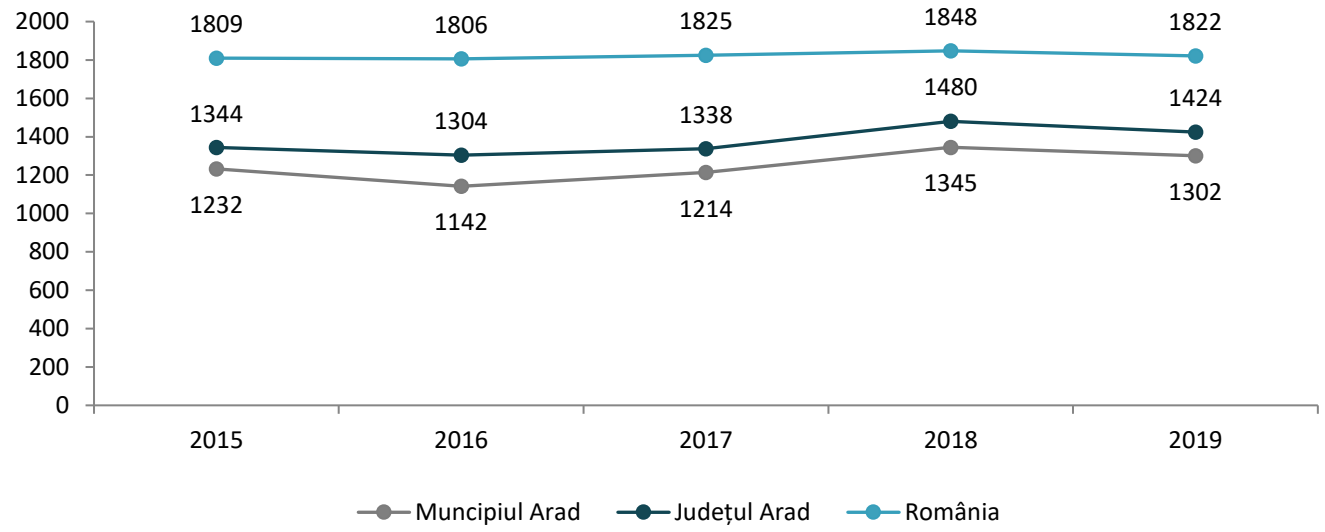
FIGURA 122 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE MEDICI DIN SISTEMUL PRIVAT DE SĂNĂTATE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online

O parte dintre aceștia au fost atrași către mediul privat (unde lucrau în anul 2015 - 758 de asistenți și în anul 2019, 964, deci o creștere), sau au preferat să se orienteze către alte localități, chiar din străinătate. În mediul privat din municipiul Arad lucrau în total în anul 2019 1551 de cadre medicale, aceștia fiind mai numeroși decât cei din mediul public. Totuși, este de remarcat faptul că în intervalul analizat, numărul medicilor, a medicilor de familie și a farmaciștilor a înregistrat scăderi.

FIGURA 123 NUMĂR MEDIU DE LOCUITORI DIN MUNICIPIUL ARAD/ JUDEȚ/ ȚARĂ CE REVINE UNUI MEDIC DE FAMILIE, 2015-2019

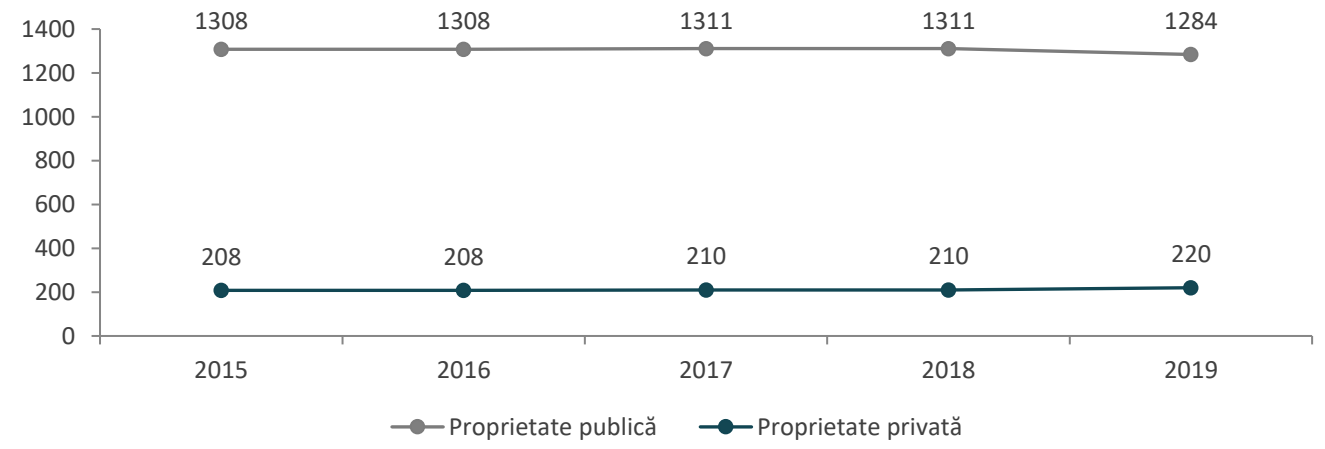

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

În aceste condiții, dar și raportat la populația municipiului, numărul de locuitori care revine unui medic din sistemul public și privat la un loc a avut o evoluție ascendentă: o creștere de la 1232 locuitori/medic de familie în anul 2015 la 1302 locuitori/medic de familie în 2019. Totuși, valoarea nu este îngrijorătoare, aflându-se sub media națională dar și sub limita legislativă care prevede un maxim de 3000 de locuitori pe medic de familie.

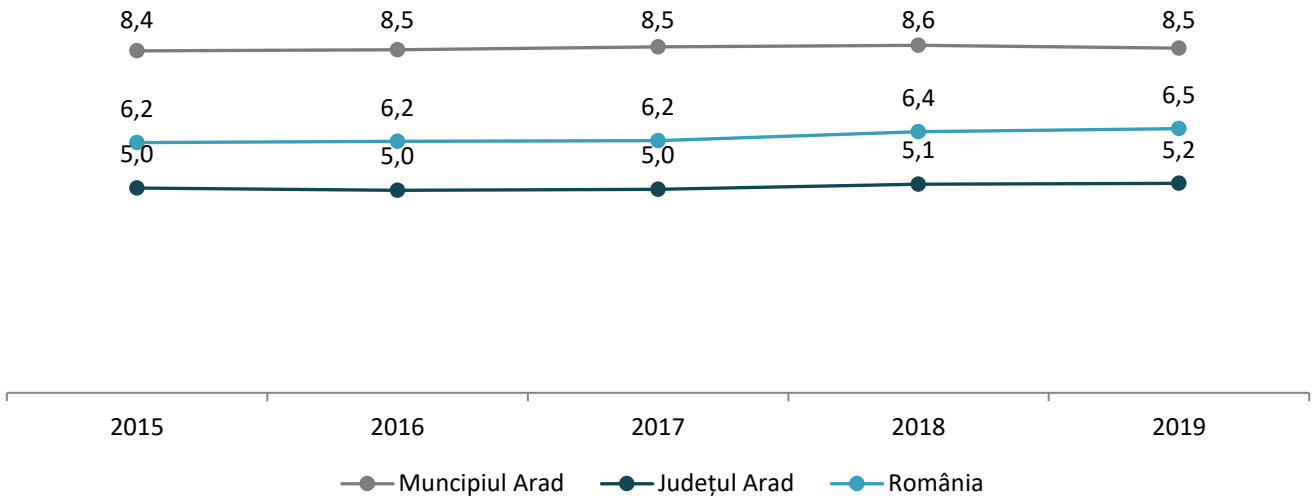
Tendința crescătoare a indicatorului numărul de paturi din spitalele publice este vizibilă în graficul de mai jos. După ce între 2010, anul desființării celor două spitale municipale și anul 2014, numărul de paturi din spitale publice a scăzut de la 1589 la 1308, cu 21%, în anul 2019 au fost înregistrate mai puțin cu 24 de paturi în spitalele publice față de anul 2015. În paralel cu scăderea numărului de paturi din spitalul public, se observă o creștere a numărului de paturi din cele 2 spitale private, 208 în 2015 la 220 în 2019, ceea ce arată o cerere în creștere a publicului pentru îngrijiri medicale mai complexe, care presupun spitalizarea, în mediul privat și nu în cel public.

FIGURA 124 NUMĂR DE PATURI ÎN SPITALE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2015-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

FIGURA 125 NUMĂR DE PATURI ÎN SPITALE/1000 LOCUITORI ÎN MUNICIPIUL ARAD/ JUDEȚ/ ȚARĂ, 2015-2019

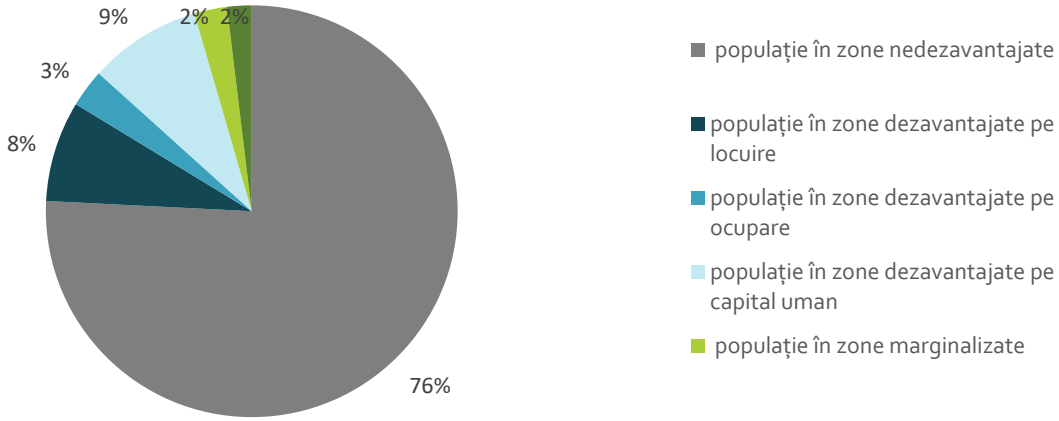
Sursa: Baza de date INS Tempo online online, calcule proprii

2.5.2.2. ASISTENȚĂ ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

CARACTERISTICI SOCIALE ALE POPULAȚIEI

Din populația stabilă de 159.074 de locuitori, declarată la recensământul din 2011, aproximativ 76% locuiesc în zone nedezavantajate, în timp ce restul de 24% se împarte astfel: cea mai mare parte locuiesc în zone dezavantajate pe capital uman (educație, sănătate și comportament demografic) - 9%, urmați de populația ce trăiește în zone dezavantajate pe locuire - 8%. Restul categoriilor însumează procente mai mici, în jurul valorii totale de aproximativ 7% și sunt formate din populația dezavantajată din punct de vedere al ocupării forței de muncă sau populație în zone marginalizate. Mai puțin de 2% din populația din categoriile dezavantajate trăiește în areale caracterizate de alte funcțiuni decât locuirea sau cu densitate foarte mică.[85]

FIGURA 126 DISTRIBUȚIA POPULAȚIEI PE ZONE DEZAVANTAJATE ÎN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Baze de date INS Tempo

Mai mult, la nivelul municipiului Arad principalele zone dezavantajate care au fost identificate sunt: așa numita zonă Checheci/Șezătorii (situată în cartierul Șega), zona Tarafului (situată în cartierul Sânicolaul Mic) și zona de pe strada Mărului (situată în cartierul Alfa).

[85] Conform Atlasului Zonelor Urbane Marginalizate din România realizate de Banca Mondială

Zona **Checheci/Șezătorii** este o zonă poziționată în partea de vest a municipiului, unde locuiesc aproximativ 286 de familii (1309 persoane)[86], majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără:

- Lipsa actelor de proprietate;
- Lipsa actelor de identitate;
- Lipsa utilităților;
- Asfaltarea incompletă a străzilor (din cele 10 străzi ale zonei, 2 nu sunt asfaltate);
- Analfabetismul în proporție de 20 %;
- Existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA);
- 50 % din populație beneficiază de prestații sociale;
- Locuințele sunt în proporție de 70 % construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 50 mp.

Zona **Tarafului** include o stradă din cartierul "Sânicolaul Mic", unde locuiesc aproximativ 326 de familii, ce reprezintă 1006 persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără:

- Lipsa actelor de proprietate;
- Lipsa actelor de identitate;
- Lipsa utilităților;
- Existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA);
- 70 % din populație beneficiază de prestații sociale;
- Locuințele individuale sunt în proporție de 100 % construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 35mp.

Zona **Mărului** include o stradă unde locuiesc aproximativ 109 familii, ce reprezintă 453 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără:

- Lipsa actelor de proprietate;
- Lipsa actelor de identitate și proveniența lor din alte localități;
- Lipsa utilităților;
- Neasfaltarea străzii;
- Grad ridicat de analfabetism și abandon școlar;
- Rata ridicată a șomajului;
- Existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA);
- Un număr semnificativ de locuitori beneficiază de prestații sociale;
- Locuințele sunt în proporție de 100 % construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 20 mp.

Conform datelor existente pentru anul 2019[87], numărul persoanelor care locuiesc în zonele identificate drept dezavantajate este în continuă schimbare. Persoanele fie își schimbă domiciliul între aceste zone dezavantajate (din zona Șezătorii pe str. Tarafului, de pe str. Tarafului pe str. Mărului sau pe alte străzi din zonă), fie pleacă sau revin din străinătate. De asemenea, un aspect de luat în considerare este faptul că pe str. Tarafului se vor mai atribui locuințe sociale, numărul persoanelor care locuiesc în zonă fiind previzionat a crește în perioada următoare.

[86] Conform Răspunsului furnizat de către Direcția de Asistență Socială Arad privind Lista comunităților considerate ca fiind dezavantajate/marginalizate

[87] Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020

În ceea ce privește populația beneficiară de Venitul Minim Garantat, numărul mediu al persoanelor a fost de 247 de beneficiari. Acest număr reprezintă 12% din totalul județean în același an, în condițiile în care la nivelul județului Arad, numărul persoanelor beneficiare de VMG a fost în scădere continuă încă din anul 2014.

INFRASTRUCTURA DE TIP SOCIAL

La nivel județean, serviciile sociale oferite prin intermediul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad au în vedere diferite tipuri de servicii privind protecția și promovarea drepturilor copilului, respectiv persoanelor adulte.

- Pe de o parte, activitățile privind **protecția și promovarea drepturilor copilului** se desfășoară prin intermediul serviciilor sociale precum servicii de management de caz, servicii de prevenire destinate copiilor aflați în risc de separare de părinți, servicii destinate copiilor și persoanelor adulte victime ale violenței domestice, abuzului, neglijării, exploatării, servicii de prevenire a abandonului destinate copiilor cu dizabilități, servicii oferite copiilor cu comportament pre-delincvent și copiilor care săvârșesc fapte penale și nu răspund penal, servicii oferite copilului traficat, migrat și repatriat, servicii oferite copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, măsuri de protecție alternativă, servicii de ocrotire în regim rezidențial pentru copiii aflați în dificultate, servicii de evaluare și consiliere psihologică și psiho-educațională, servicii de evaluare complexă;
- Pe de altă parte, activitățile privind **protecția și promovarea drepturilor copilului** se desfășoară prin intermediul serviciilor sociale precum servicii rezidențiale și management de caz pentru persoane adulte cu handicap, evaluare inițială, extinsă, pregătitoare și formare pre-vocațională, angajare asistată, servicii de evaluare complexă persoane cu handicap, evidență și plată prestații sociale.

Aceste servicii sunt oferite în cadrul unor centre și alte tipuri de dotări de tip social, din care cele enumerate mai jos se regăsesc în municipiul Arad. De menționat este faptul că aceste dotări deservesc serviciile dedicate copiilor, în timp ce majoritatea centrelor pentru persoane adulte cu dizabilități se află în alte localități (Păuliș, Pecica, Petriș etc). Excepție fac Locuința Protejată pentru victimele violenței domestice Mara și Centrul pentru Viață Independentă pentru Persoane Adulte cu Dizabilități „Tabacovici", localizate în municipiul Arad.

Dotări de tip social pentru copii:

- Centrul de recuperare și reabilitare copii cu dizabilități Arad;
- Centrul de asistență și consiliere pentru persoane TSA;
- Centrul Maternal;
- Centrul de terapie și recuperare pentru copii Ghiocelul;
- Centrul de criză Arad.

În contextul restricțiilor generate de pandemia de COVID-19 în anul 2020, o parte din centrele de zi nu au mai putut derula activitățile specifice, personalul fiind delegat la alte structuri din cadrul DGASPC. Astfel, au fost sistate temporar serviciile mai multor centre din județ dar și din municipiul Arad: Centrul de Asistenţă şi Consiliere pentru Persoane cu TSA și Centrul de Terapie şi Recuperare pentru Copii Ghiocelul.

O altă instituție cu rol în asigurarea serviciilor sociale în municipiul Arad o reprezintă Consiliul Local al Municipiului Arad, prin Direcția de Asistență Socială, ce exercită atribuții privind dezvoltarea economico-socială a municipiului și atribuții privind gestionarea serviciilor furnizate către cetățeni.

Conform datelor furnizate de către Direcția de Asistență Socială Arad[88], numărul beneficiarilor de servicii de asistență socială se află în scădere în anul 2020, comparativ cu ultimii șase ani, așa cum reiese din tabelul de mai

[88] Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020

jos, cu excepția serviciilor temporare, serviciilor pentru vârstnici și a serviciilor destinate victimelor violenței domestice. În contextul fenomenului de îmbătrânire demografică cu care se confruntă municipiul Arad, serviciile sociale dedicate se vor confrunta cu provocări din ce în ce mai mari privind asigurarea infrastructurii și dezvoltarea de activități care să se adreseze unui număr în creștere de beneficiari.

TABEL 33 EVOLUȚIA PRINCIPALELOR SERVICII SOCIALE FURNIZATE DE DIRECȚIA DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ PE TIPURI DE DOTĂRI ȘI NUMĂR DE BENEFICIARI, 2015-2020

TIPUL SERVICIULUI DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	NUMĂRUL DE BENEFICIARI					
SERVICII SOCIALE DESTINATE COPILULUI ȘI / SAU FAMILIEI						
În cadrul creșelor	187	199	218	239	221	205
În Complexul „Curcubeu”	120	120	120	126	126	58
În Centrul Social cu Destinație Multifuncțională	7	9	11	13	12	14
SERVICII SOCIALE DESTINATE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI						
Asistență la domiciliu	62	47	30	24	4	5
Monitorizare persoane	-	-	-	-	16	16
Fișe sociale – persoane cărora li s-au efectuat diverse servicii pentru perioade scurte de timp	-	-	-	113	61	67
În Centrul „Creativ”	30	14	14	18	17	18
SERVICII SOCIALE DESTINATE PERSOANELOR VÂRSTNICE						
În centrele de zi pentru vârstnici	758	793	804	870	959	1004
În Centrul de Îngrijire pentru Persoane Vârstnice Arad	136	131	145	137	137	120
Servicii sociale destinate persoanelor fără adăpost acordate în cadrul Adăpostului de noapte	198	152	174	168	162	97
Servicii sociale destinate victimelor violenței domestice	-	-	-	-	9	40

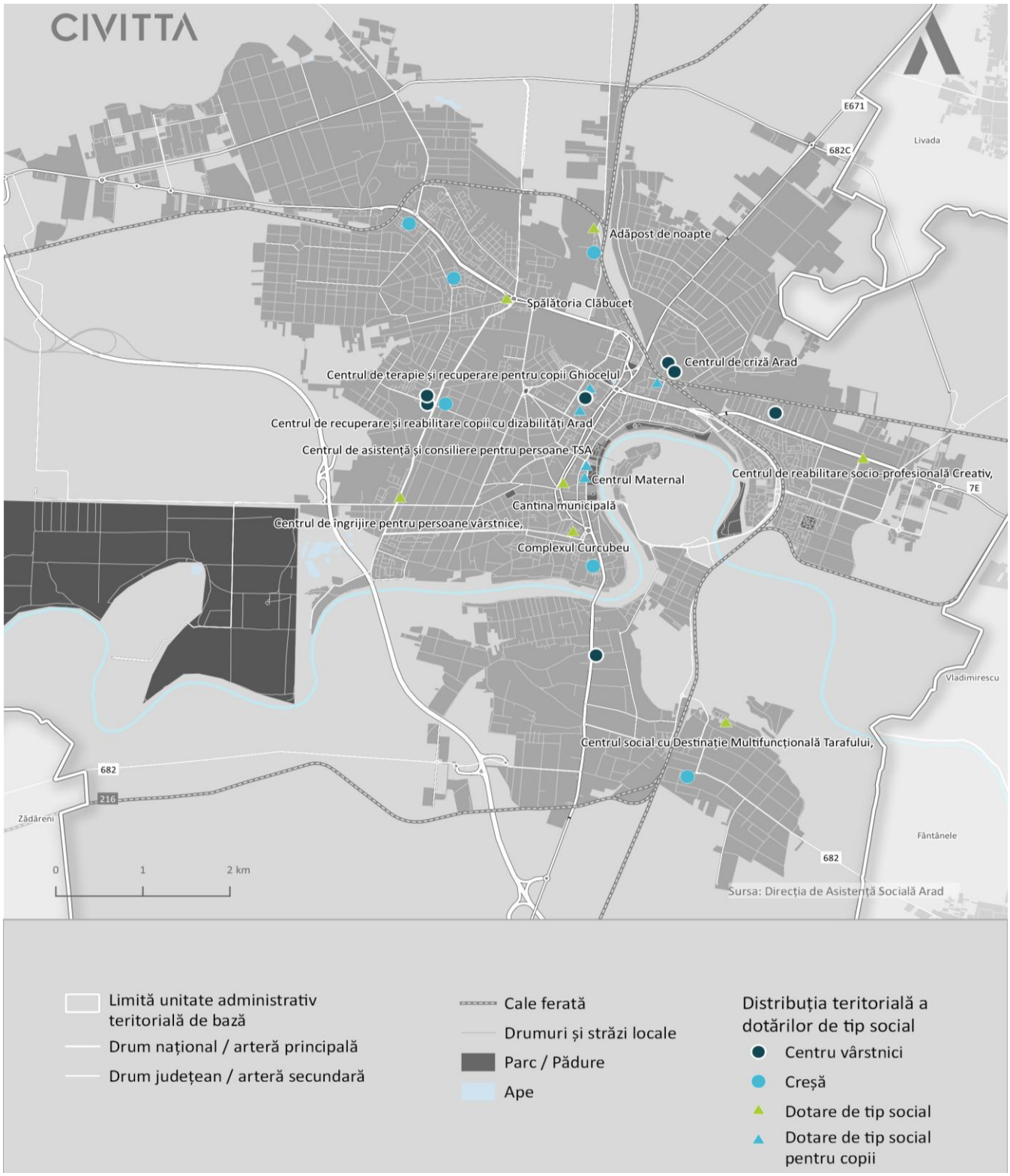
Sursa: Direcția de Asistență Socială Arad

Dotările de tip social din municipiul Arad administrate de Direcția de Asistență Socială sunt, conform datelor furnizate direct și prin intermediul Raportului de Activitate DAS pentru anul 2019 (publicat în 07.02.2020):

- **Centrul de reabilitare socio-profesională Creativ**, în cadrul căruia 17 tineri desfășoară activități de terapie ocupațională, mică manufactură și participă la activitățile organizate în cadrul centrului. Totodată, familiile tinerilor cu diferite tipuri de dizabilități beneficiază de consiliere psihologică, socială și juridică cu privire la problemele specifice cu care se confruntă.
- **Spălătoria Clăbucet** (activități protejate) are drept obiectiv creșterea calității vieții persoanelor din grupuri defavorizate social, precum vârstnici îngrijiți la domiciliu, beneficiarii Adăpostului de noapte și ai Cantinei Municipale.
- **Complexul Curcubeu** (centru de zi pentru copii) – are drept scop prevenirea abandonului și instituționalizarea copiilor prin asigurarea, pe timpul zilei, a unor activități de petrecere a timpului și dezvoltare pentru copii, părinții acestora și altor persoane care au în îngrijire copii. Centrul poate deservi simultan până la 90 de copii, iar în anul 2019 80% din copiii înscriși sunt de etnie romă. Rezultatele obținute de centru sunt pozitive: conform celor mai recente informații, în anul 2019 93,5% din copiii care beneficiază de servicii au promovat în anul școlar următor, iar 98% încă își continuă studiile. Gradul de ocupare pentru anul 2019 este de 100% (90 de locuri).

- **6 creșe** care oferă îngrijire și supraveghere copiilor cu vârstă între 3 luni și 4 ani din municipiul Arad. O problemă cu care se confruntă o parte din aceste creșe este faptul că numărul de copii înscriși în anul școlar 2019-2020 și 2020-2021 depășește cu mult numărul de locuri stabilite, uneori chiar și cu o valoare dublă (Creșa nr. 10 – Furnicuța).
- **Centrul social cu Destinație Multifuncțională** Tarafului, destinat tinerilor proveniți din instituțiile de ocrotire din județul Arad, cu o capacitate de 40 de locuri. În prezent (2019), 12 tineri beneficiază de serviciile acestui centru, activitățile fiind centrate pe deprinderea aptitudinilor pentru o viață independentă, consiliere psihologică și sprijin în găsirea unui loc de muncă.
- **7 centre de zi pentru vârstnici**, în cartiere diferite, pentru sprijinirea vârstnicilor fără posibilități materiale, lipsiți de suport social și prevenirea instituționalizării și marginalizării acestora; în total, în anul 2019, 959 de persoane au beneficiat de serviciile oferite de aceste centre de zi, iar 2544 de persoane au beneficiat de servicii de consiliere. Servicii specifice oferite vârstnicilor au constat în: consiliere socio-emoțională, organizare activități de socializare pe diverse teme (sociale, civice, culinare), terapie prin mișcare, terapie spirituală, sărbătorirea zilelor de naștere, activități practice în curte (ex. grădinărit), consultații medicale, îngrijire personală (tuns, masaj), acțiuni caritabile și cultural-artistice. Majoritatea acestor centre au depășit capacitatea maximă de deservire a grupului țintă în anul 2019.
- **Adăpost de noapte** pentru persoanele domiciliate în municipiul Arad, dar și în alte localități; în anul 2019, au beneficiat de serviciile acestuia 162 de persoane, din care 30 de femei și 132 de bărbați, din total 69 de persoane având domiciliul în municipiul Arad și 91 în alte localități. Printre activitățile cu caracter permanent desfășurate, se pot enumera: oferirea de consiliere socială și emoțională în vederea depășirii situației de criză sau acordarea de asistență medicală primară.
- **Centrul de îngrijire pentru persoane vârstnice**, instituție socio-medicală care asigură asistența în regim rezidențial a persoanelor vârstnice și cu dizabilități, oferind inclusiv servicii de consiliere juridică. În anul 2019, au beneficiat de serviciile centrului 140 de persoane, cu 25 mai puțin decât capacitatea existentă.
- **Cantina municipală** – pregătește și distribuie hrana pentru beneficiari, asigură masa caldă pentru elevi aflați în programe de prevenire a abandonului școlar, pentru copiii din Complexul Curcubeu, transportul hranei la persoanele care nu se pot deplasa la sediul cantinei.

FIGURA 127 DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A DOTĂRILOR DE TIP SOCIAL ÎN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Direcția de Asistență Socială Arad

2.5.2.3. CONCLUZII PRIVIND SERVICIILE DE SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Municipiul Arad se confruntă cu provocări specifice unei populații afectate de fenomenul de îmbătrânire demografică – indicele de senioritate care ia în calcul populația în vârstă de peste 80 de ani, indică o longevitate mai scăzută a populației, deși este îmbătrânită. Astfel, în municipiul Arad speranța de viață este mai redusă cu 5-6 ani comparativ cu media națională.

Din punct de vedere al stării de sănătate, se observă prevalența ridicată a unor maladii severe (tuberculoză, cancer la sân) dar și a unor boli asociate unui stil de viață nesănătos (diabet, hipertensiune arterială, obezitate) sau asociate

vârstei înaintate (boli cerebro-vasculare). Totodată, cea mai mare creștere se remarcă în rândul tulburărilor mentale și de comportament, de asemenea asociate unui stil de viață nesănătos.

Din punct de vedere al infrastructurii de sănătate, provocările principale se referă la faptul că Spitalul Județean este distribuit în mai multe clădiri, ceea ce duce la o serie de dificultăți de funcționare atât pentru pacienți cât și pentru personalul medical. Mai mult, unitățile din județ nu reușesc să atragă pacienți din alte județe, Spitalul județean Arad neîndeplinind criteriile considerate de pacienți ca fiind esențiale în momentul în care decid unitatea unde se vor trata – performanța spitalului, calitatea actului medical, reputația, organizarea, dotările, infrastructura, tehnologia, procedurile, calitatea personalului etc. În același timp, se remarcă o creștere a cererii pentru îngrijiri medicale mai complexe, care presupun spitalizarea, în mediul privat și nu în cel public.

Numărul de locuitori care revine unui medic din sistemul public și privat la un loc a avut o evoluție ascendentă în ultimii ani, însă această situație nu este valabilă și pentru personalul mediu, ceea ce duce la o situație atipică unde un număr mai mare de medici este susținut de un număr tot mai mic de asistenți. Totuși, numărul de locuitori ce revine unui medic din sistemul public se situează sub media națională și sub limita stabilită de lege.

În ceea ce privește serviciile sociale disponibile, observăm o diversitate ridicată a dotărilor de tip social atât pentru copii cât și pentru adulți. Totuși, în contextul restricțiilor generate de pandemia de COVID-19 în anul 2020, o parte din centrele de zi nu au mai putut derula activitățile specifice, personalul fiind delegat la alte structuri din cadrul DGASPC. Astfel, au fost sistate temporar serviciile mai multor centre din județ dar și din municipiul Arad. În final, municipiul Arad dispune de o pondere redusă a populației ce trăiește în zone dezavantajate.

2.5.2.4. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Necesitatea unor servicii mai complexe privind asistența vârstnicilor, care să vină în complementaritatea centrelor de zi deja existente, integrând și servicii medicale.	Înființarea unui centru integrat de servicii medico-sociale pentru persoanele vârstnice, pentru creșterea gradului de acoperire cu servicii sociale și de complexitate a serviciilor existente.
Incidența ridicată a bolilor cauzate de un stil de viață nesănătos (boli cardiovasculare, diabet, obezitate, cancer, tulburări mentale).	Continuarea campaniilor de informare privind necesitatea adoptării unui stil de viață sănătos. Realizarea de parteneriate între instituțiile cu rol în educarea populației în acest domeniu. Dezvoltarea altor servicii publice cu rol în prevenirea acestor boli – activități sportive și recreative, calitatea crescută a aerului, spații verzi – asociate unei calități ridicate a vieții.
Infrastructura deficitară și nevoia de îmbunătățire/actualizare a serviciilor medicale oferite în Spitalul Județean Arad.	Clarificarea situației clădirilor aferente unor secții (maternitate, boli infecțioase) pentru a putea realiza lucrări de reabilitare și modernizare.
Continuarea fenomenului de îmbătrânire demografică.	Completarea serviciilor suport existente la nivelul centrelor de zi cu activități dedicate îmbătrânirii active prin realizarea unor planuri de acțiune dedicate integrării vârstnicilor în activități comunitare. Dezvoltarea unor centre de geriatrie pentru asistarea integrată a vârstnicilor.

2.5.3. CULTURĂ, TURISM ȘI PETRECEREA TIMPULUI LIBER

Rolul acestui capitol este de a identifica și de a evalua resursele culturale, turistice și de petrecere a timpului liber de care dispune municipiul Arad. Fie că este vorba despre importante resurse de patrimoniu, fie că se remarcă oportunitățile de loisir din oraș și din împrejurimi, toate acestea stau la baza identității municipiului, având un rol semnificativ în conturarea imaginii de ansamblu a teritoriului. Pentru o mai bună înțelegere a situației actuale, este evidențiată dinamica dezvoltării serviciilor în raport cu nevoia din teritoriu și sunt identificate valorile care prezintă potențial de a fi exploatate în vederea conturării unei identități culturale puternice a municipiului și a unui grad ridicat de atractivitate atât pentru locuitori, cât și pentru vizitatori.

2.5.3.1. INFRASTRUCTURA, SERIVICIILE ȘI ACTIVITĂȚILE CULTURALE

Această secțiune are ca scop evaluarea serviciilor culturale prezente la nivelul municipiului Arad, atât din perspectiva infrastructurii culturale existente, cât și cu privire la consumul cultural al cetățenilor, pentru a identifica factorii ce pot influența atractivitatea municipiului. În acest context, diversitatea de dotări, spații, stiluri și activități reprezintă un factor inedit care are potențialul de a fi exploatat prin varietatea ofertei culturale.

Este foarte important de identificat și subliniat factorii care contribuie la conturarea municipiului Arad drept un important centru multicultural precum și necesitățile acestuia pentru a-și spori atractivitatea atât pe plan local, dar și la nivel național.

INFRASTRUCTURA CULTURALĂ

Aspectele referitoare la cultură și petrecerea timpului liber reprezintă elemente de plus valoare și un avantaj competitiv nu numai la nivel de oraș, dar și la nivel de județ și chiar regiune, elementele culturale și de petrecerea timpului putând fi astfel folosite pentru a atrage atenția asupra municipiului. Mai mult, poziția sa în partea vestică a țării, îi oferă municipiului Arad un avantaj competitiv din punct de vedere turistic, reprezentând principala poartă de intrare a fluxurilor turistice din Europa.

Dincolo de impactul economic, cultura, și în special patrimoniul cultural, sunt valoroase din perspectiva posibilităților de exprimare umană. Astfel, cultura este din ce în ce mai utilă orașelor a căror economie este bazată pe aceste resurse. De asemenea, cultura poate reprezenta elementul catalizator în jurul căruia se pot cristaliza și dezvolta și alte sectoare ale serviciilor. În acest context, Aradul, orașul de pe Mureș, este un centru multicultural care păstrează în bogatul său patrimoniu o diversitate de culturi, evenimente, momente istorice și culturale.[89] În acest context, se remarcă un oraș cultural de notorietate regională și națională, în cadrul căruia zona Ansamblului urban Arad prezintă concentrația cea mai mare de patrimoniu cultural, religios, arheologic și de dotări de interes turistic din oraș. În același timp, Aradul este remarcat și în spațiul internațional, fiind unul dintre orașele care are cele mai importante evenimente din România, spre exemplu, din sfera artelor vizuale (prin Bienala Meeting Point, parteneriate cu Norvegia, Suedia, Danemarca și chiar lucrările prezentate la expoziții din Veneția și nu numai).

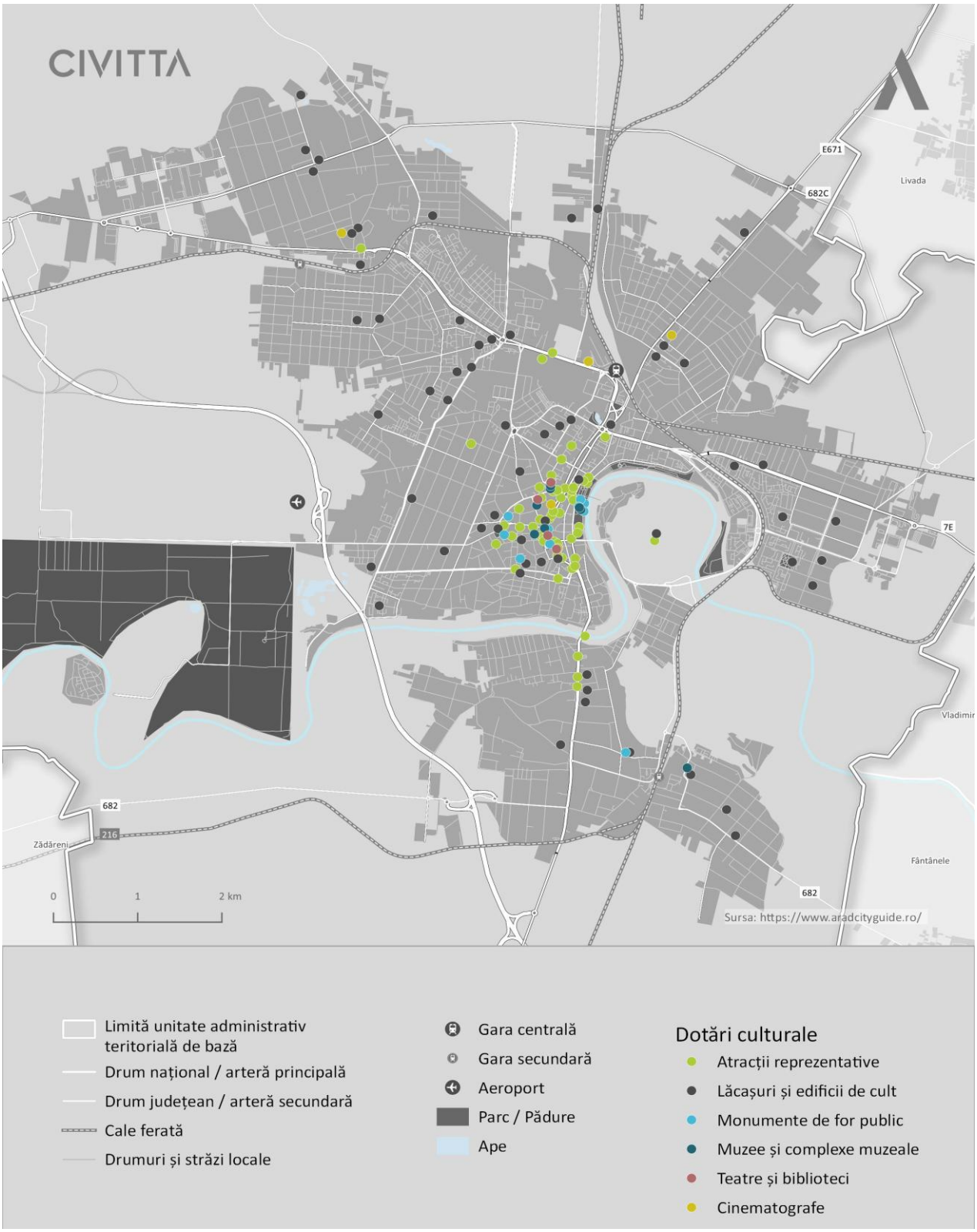
Conform studiului realizat de IRES[90], în opinia locuitorilor municipiului Arad, nivelul de satisfacție generală asupra vieții culturale a municipiului este una bună și foarte bună, 71% dintre aceștia acordând punctajul maxim. De asemenea, activitățile culturale și de divertisment sunt printre aspectele care înregistrează cele mai ridicate niveluri de satisfacție în rândul populației, 70% dintre aceștia fiind mulțumiți și foarte mulțumiți de acestea.

În consecință, majoritatea locuitorilor municipiului Arad sunt mulțumiți de modul în care trăiesc și au acces la astfel de activități, în general disponibilitatea locurilor de muncă și viața culturală a orașului sunt apreciate drept domeniile care înregistrează cele mai ridicate evaluări în rândul respondenților.

[89] Ghidul de turism cultural al municipiului Arad

[90] Satisfacerea cetățenilor cu privire la serviciile publice asigurate de Primăria Municipiului Arad – Sondaj de opinie, Decembrie 2019.

FIGURA 128 PRINCIPALELE DOTĂRI CULTURALE DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie – cartare pe baza Google Maps și www.aradcityguide.ro

Printre principalele dotări culturale prezente în municipiu se regăsesc:

MUZEE ȘI COMPLEXE MUZEALE, GALERII | Palatul Cultural, Galeria „Delta”, Galeria „Clio”, Complexul Muzeal Arad, Muzeul de Artă Arad, Muzeul de Istoria Calculatoarelor, Colecția muzeală a Mănăstirii „Sf. Simion-Stâlpnicul” (program de vizitare la cerere), Colecția de Istorie a Teatrului, Muzicii și Cinematografului „Iosif Sârbuţ” (program de vizitare la cerere), Galeriile Turnului de apă și Muzeul Cofetăriei din Arad.

TEATRE ȘI BIBLIOTECI | Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, Teatrul de Marionete, Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol”.

LĂCAȘURI ȘI EDIFICII DE CULT | Biserica Sârbească „Sf. Petru și Pavel”, Catedrala Ortodoxă „Sf. Ioan Botezătorul”, Catedrala Romano-Catolică „Sf. Anton”, Biserica Evanghelică Luterană, Biserica Franciscană, Biserica Reformată, Sinagoga Ortodoxă, Sinagoga Neologă, Biserica de lemn din Seliște, Biserica Catolică Sf. Anton de Padova, noua Catedrală Ortodoxă „Sf. Treime”, Ansamblul Mănăstirii „Sf. Simeon Stâlpnicul” și Parohia Romano-Catolică Arad.

ATRACȚII REPREZENTATIVE | Palatul Administrativ, Palatul Cenad, Palatul Neumann, Palatul Hermann, Palatul Andrenyi, Palatul Justiției, Palatul Trezoreriei, Clădirea Comitat, fosta Prefectură, Palatul Bohus, Palatul Reinhardt, Palatul Szabo, Palatul Sârbesc, Palatul Rozsnyai, Palatul Kovacs, Palatul Fenyves, Palatul Szantay, Palatul Nadasdy, Palatul Nopcsa, Palatul Românul, Casa Șt. Cicio-Pop, Casa Toth Arpad, Casa cu Lacăt, Căminul Muncitorul, Palatul Foldes, Vila Nachtnebel, Spitalul O.R.L., Casa Domany, Casa Beller, Diecezana, Preparandia Arădeana, Templul Masonic, Podul Traian, Turnul de Apă, Farmacia Karpaty, Vama Veche, Banca Națională, Banca „Victoria”, Hotelul „Crucea Albă”, Hanul Boul Roșu, Hanul ABC-ul de Aur, Vechiul Cazino și Cetatea Aradului.

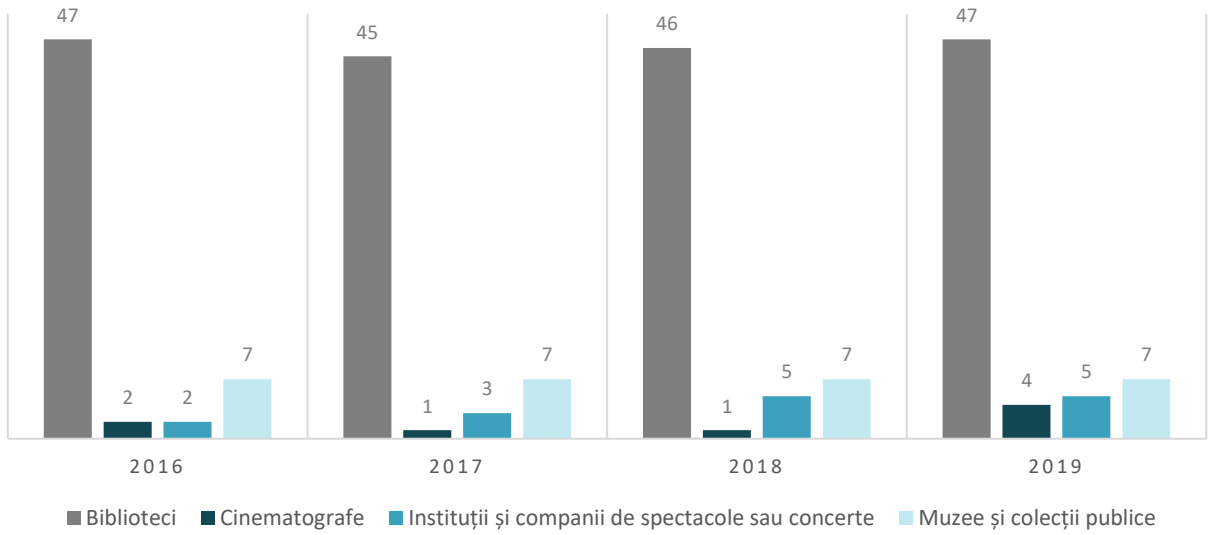
MONUMENTE DE FOR PUBLIC | Statuia Sfântului Ioan Nepomuk, Statuia Libertății, Arcul de Triumf, Crucea Martirilor, Monumentul celor 13 Generali Martiri (cei 13 de la Arad fiind denumirea generică sub care sunt cunoscuți 13 ofițeri ai armatei imperiale austrice executați în 1849 la Arad), Statuia Sfânta Treime, Coloana Sfintei Treimi (numită și Coloana Ciumei sau Coloana Legământului), busturi și morminte.

În ceea ce privește infrastructura culturală a municipiului Arad, aceasta este alcătuită din biblioteci, muzee și colecții publice, cinematografe, instituții sau companii de spectacole și concerte. Distribuția instituțiilor de cultură la nivel municipal indică o acoperire relativ bună. Astfel, în anul 2019, în municipiul Arad, conform datelor disponibile în baza de date Tempo Online a Institutului Național de Statistică, funcționau 7 muzee și colecții publice (cu 63.200 de vizitatori), 47 de biblioteci (cu 1.758.911 de volume existente), 4 cinematografe și 5 instituții și companii de spectacole sau concerte (care înregistrează 77.512 de spectatori).

Aceste date reflectă o stagnare față de anul 2016 când, pentru biblioteci, muzee și colecții publice de exemplu, numărul acestora era același. Pentru anul 2019 se remarcă totuși o creștere ușoară a instituțiilor și companiilor de spectacole sau concerte, ajungând la un număr total de 5 instituții, cu 3 mai mult față de anul 2016. Cu toate acestea, datele statistice nu reflectă întocmai realitatea, în prezent, la nivelul orașului funcționând 1 cinematograf în cadrul mall-ului din oraș Cinema City Arad Atrium Mall, în timp ce recent, Primăria Municipiului Arad a reabilitat și cinematografele Arta și Grădiște, care găzduiesc evenimente punctuale. Fostul Cinematograf Solidaritatea din cartierul Gai a fost de asemenea recent renovat de către administrația locală și transformat în Centru Cultural Gai, ce se dorește a deveni gazdă a manifestărilor din cartierul cu același nume.[91] De regulă, în cadrul celor trei cinematografe menționate anterior se țin o serie de evenimente precum: Festivalul de film documentar, Weekend de film la Cinema Arta, proiecții de filme sau expoziții periodice.

[91] https://strategiaculturalaarad.wordpress.com/maparea-resurselor-culturale-aradene/

FIGURA 129 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE BIBLIOTECI, MUZEE ȘI COLECȚII PUBLICE, CINEMATOGRAFE ȘI INSTITUȚII ȘI COMPANII DE SPECTACOLE SAU CONCERTE ÎN MUNICIPIUL ARAD, 2016-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online și cercetare proprie

În plus, un rol deosebit de important în cadrul patrimoniului cultural îl au și lăcașurile și edificiile de cult de pe teritoriul municipiului Arad, care, pe lângă aportul semnificativ pe care îl aduc la identitatea municipiului și inclusiv a județului, poartă un rol esențial în menținerea coeziunii sociale, prin serviciile spirituale, culturale, educative și comunitare pe care le asigură. Populația orașului a fost și este alcătuită din români, maghiari, germani, evrei sau sârbi și este firesc să existe lăcașuri reprezentative pentru mai multe confesiuni. Este prezentă astfel, biserica catolică, biserica greco-catolică, biserica reformată, biserica evanghelică luterană și cultul mozaic. Totodată, sunt prezente bisericile protestante și neo-protestante, prin importante comunități baptiste și penticostale, precum și comunitatea adventistă. În ceea ce privește localizarea lăcașurilor și edificiilor de cult, se poate observa faptul că acestea au o distribuție relativ uniformă pe tot teritoriul municipiului Arad, fiind mai apropiate de comunitate, dar fiind posibilă chiar și includerea acestora în cadrul unor trasee cultural-ecumenice valoroase la nivelul orașului.

Pe lângă toate acestea, centrul istoric al municipiului Arad reprezintă nucleul cultural al orașului, fapt ce se observă și în urma distribuției teritoriale a dotărilor culturale prezente la nivelul municipiului. Astfel, după cum se poate observa și în figura anterioară, majoritatea dotărilor culturale și de petrecere a timpului liber se concentrează în zona central-istorică a orașului, în special atracțiile reprezentative precum teatrele, muzeele și bibliotecile. Acest lucru oferă atât cetățenilor, cât și turiștilor, oportunitatea unei oferte culturale cât mai accesibile, fiind ușor de vizitat, precum și posibilitatea pentru administrație și actorii locali de a dezvolta infrastructura de servicii și spații conexe, de proximitate (spații publice, dotări de alimentație publică etc.). Chiar dacă această distribuție teritorială poate ilustra și un dezechilibru teritorial prin concentrarea dotărilor în special în zona centrală a orașului, zonele rezidențiale se bucură și acestea de accesul la servicii și activități culturale, în special prin acțiunile Centrului Municipal de Cultură Arad ce au loc în spațiile publice din cartiere, sau în cadru unor dotări precum cinematograful Grădiște sau centrul cultural Gai.

În ansamblu, cu toate că oferta culturală a municipiului Arad cuprinde o pondere relativ ridicată a dotărilor de bază (spre exemplu, biblioteci), orașul beneficiază de un real avantaj prin rolul suprateritorial pe care îl are, și oferta culturală accesibilă de care dispune. Este însă necesară o diversificare și o promovare sporită a facilităților oferite, fiind necesare în continuare lucrări de reabilitare, modernizare, extindere și chiar construire de noi dotări culturale în zona centrală, dar și în zonele rezidențiale ale municipiului Arad, pentru a răspunde nevoilor celor mai multe tipologii de utilizatori.

În acest sens, o serie de spații culturale sau abandonate pot beneficia de intervenții de modernizare / extindere / dotare sau de activare culturală pentru a spori oferta disponibilă pentru public. Printre acestea se numără spre

exemplu Casa Sindicatelor (ce ar putea fi transformată într-un adevărat pol / hub cultural de informare pentru toate evenimentele culturale ale orașului, inclusiv prin amenajarea unui muzeu de artă contemporană, ce ar putea beneficia de proximitatea Parcului Pădurice, dar și a localizării unor ateliere în zonă), Fabrica M.A.R.T.A., Fabrica de Spirt și Drojdie Neuman, Fabrica de Bere sau casa Hirschl.

ELEMENTE DE PATRIMONIU

Patrimoniul cultural este definit, prin legislația în vigoare în România, ca fiind "format din totalitatea bunurilor care reprezintă o mărturie și o expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor naționale, indiferent de regimul de proprietate al acestora"[92]. Acesta cuprinde o colecție de mărturii ale creativității umane de-a lungul istoriei sale de la bunuri mobile și imobile, la tradiții și expresii culturale imateriale.

În ceea ce privește patrimoniul cultural, acesta este foarte variat și este compus din patrimoniu cultural material (clădiri, peisaje și artefacte) și patrimoniu cultural imaterial (limbă, muzică, obiceiuri și tradiții). Ambele tipologii au un rol deosebit de important în conturarea identității unui teritoriu, prin dovezile pe care le poartă privind cultura și istoria unei comunități.

Monumentele istorice reprezintă principala resursă care stă la baza identificării unor areale cu o valoare culturală ridicată. Municipiul Arad este caracterizat de un număr relativ ridicat de monumente istorice, pe teritoriul acestuia regăsindu-se în total 151[93] de monumente istorice clasificate și protejate prin lege, respectiv 36.21% din cele 417 existente pe tot arealul județului. Dintre acestea, 10 monumente sunt încadrate în categoria A, de importanță națională, și 141 de monumente sunt încadrate în categoria B, de importanță locală. În ambele cazuri, cele mai multe se înregistrează în cazul tipologiei monumentelor și ansamblurilor de arhitectură, acestea predominând în zona central istorică a orașului.

Cu toate acestea, la nivel național, se remarcă o discrepanță relativ mare între Arad și alte municipii și orașe cu o valoare cultural istorică bogată în ceea ce privește notorietatea ca centru cultural. Astfel, centre urbane precum Iași care înregistrează un număr de 644 monumente istorice, Sibiu[94] cu un număr de 281 de monumente istorice, Constanța cu un număr total de 154 de monumente istorice, Oradea cu un număr de 120 de monumente istorice, Timișoara cu un total de 119 monumente istorice sau Deva cu un număr de doar 53 de monumente istorice, s-au aflat în topul orașelor de văzut din România în ultimii ani, din perspectiva unor bloguri de călătorii[95].

Deși municipiul Arad dispune de un număr relativ ridicat de monumente istorice față de alte centre urbane din România, acesta nu se află în aceste topuri, lucru ce poate fi explicat de faptul că numeroase monumente istorice se află într-o stare avansată de degradare, fapt ce duce la o imagine urbană de ansamblu neatractivă.

TABEL 34 PATRIMONIUL CULTURAL CONSTRUIT AL MUNICIPIULUI ARAD

Monumente istorice	CATEGORIA A monumente istorice de valoare națională sau universală	CATEGORIA B monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local	TOTAL municipiul Arad	TOTAL județul Arad
I. Monumente și situri arheologice	-	6	6	143
II. Monumente și ansambluri de arhitectură	9	111	120	234
III. Monumente de for public	1	13	14	23
IV. Monumente memoriale / funerare	-	11	11	17

[92] Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil – http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?idt=24709
[93] Conform Listei Monumentelor Istorice din anul 2015, Institutul Național al Patrimoniului
[94] Orașul a fost ales ca fiind pe locul 1 în topul destinațiilor din Europa în 2020 – European Best Destination.
[95] https://blog.esky.ro/2019/02/top-5-orase-din-romania-de-vazut-in-2019/

TOTAL	10	141	151	417

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, 2015. Institutul Național al Patrimoniului, Ministerul Culturii

Patrimoniul cultural al orașului Arad poartă amprenta stilurilor central-europene, dar se definește și drept creația reprezentativă și ilustrativă a minorităților locale, evidențiind aspectele multiculturale și multietnice drept componente definitorii pentru patrimoniul cultural material. Monumentele din Arad sunt construcții realizate în secolele XVIII, XIX și începutul secolului XX, ce aparțin stilurilor arhitectonice baroc, neoclasic, secession, eclectic, renascentist, art nouveau sau interbelic. În multe cazuri nu se poate vorbi de stiluri pure, ci mai degrabă de un mixaj între elementele mai multor stiluri: baroc, empire, neorenascentist sau clasicist, toate elementele conlucrând la compoziția fațadelor clădirilor.

În acest context, se remarcă zona centrală a orașului, care a înflorit din punct de vedere economic și s-a dezvoltat din punct de vedere urbanistic încă din anul 1834, când Aradul devine oraș liber regesc. Centrul istoric al municipiului Arad, cu o lungime de aproximativ 2 km pe bulevardul Revoluției, paralel cu malul drept al râului Mureș, reprezintă nucleul istoric al Aradului. Clădirile din zona istorică protejată sunt destinate parțial sau exclusiv locuirii. Prezervarea locuirii în zona istorică reprezintă o caracteristică aparte a zonei centrale a orașului. Comparativ cu alte cartiere, din punct de vedere al calității locuirii, zona centrală este favorizată prin numărul mare de școli, instituții, spitale, piețe agroalimentare și facilități de agrement. Cu toate acestea, statutul juridic al clădirilor a îngreunat prezervarea și valorificarea acestei zone, aspecte ce afectează imaginea și siguranța în spațiul public.

Conform Ghidului de turism cultural al municipiului Arad[96], topul monumentelor arhitecturale de vizitat din centrul istoric al municipiului Arad sunt: Palatul Cultural realizat în stil neoclasic în anul 1901, Teatrul Clasic „Ioan Slavici" realizat în stil neoclasic în anul 1874, Cetatea Aradului în sistem Vauban realizată în 1783, Podul Traian, Turnul de Apă, Catedrala Ortodoxă „Sf. Ioan Botezătorul" realizată în stil baroc clasicizant între 1862-1864, Catedrala Romano-Catolică „Sf. Anton" construită în stil renascentist între anii 1902-1904 și Biserica Evanghelică Luterană realizată în stil neogotic în anul 1906. Alte repere importante ale centrului istoric sunt clădirea Primăriei ridicată în anul 1876 în stil neorenascentist, Palatul Cenad ridicat în anul 1894 în stil eclectic, cu elemente neoclasice, dar și renascentiste, Palatul Băncii Naționale construit ca edificiu bancar între anii 1905-1906 în stil clasic, Palatul Administrației Financiare ridicat în secolul al XIX-lea, în stil eclectic, cu un turn rococo (azi sediul Administrației Finanțelor Publice Arad și a Rectoratului Universității "Aurel Vlaicu" din Arad), Hotelul Ardealul fondat în anul 1841 în stil neoclasic sau Palatul Neuman construit în secolul al XIX-lea (1891-1892) în stil eclectic.

În același timp, valoarea arhitectural-ambientală ridicată a municipiului Arad se remarcă și la nivelul altor clădiri și spații, care de-a lungul timpului au fost inclusiv propuse pentru a fi incluse pe lista monumentelor istorice, cum este cazul Statuii libertății, a ansamblului urban Parcul Reconcilierii sau a Gării CFR.

Cu toate acestea, numeroase dintre construcțiile valoroase ale municipiului Arad sunt într-un stadiu avansat de degradare, fiind necesare intervenții rapide pentru conservarea și valorificarea acestor resurse culturale. Printre clădirile cu destinație culturală aflate într-o stare avansată de degradare, se numără: Teatrul Vechi, Casa cu Lacăt, Casa Ștefan Cicio-Pop, Palatul Reinhardt, Biserica Franciscană și multe altele. Cu toate acestea, la nivelul municipalității se remarcă existența unor inițiative de valorificare a patrimoniului construit prin lucrări de restaurare, conservare și integrare în viața orașului prin intermediul finanțării POR 2014-2020 – Axa prioritară 5.1[97], precum: reabilitarea Teatrului Clasic Ioan Slavici Arad – prin restaurare și reabilitare exterioară (2018) sau reabilitarea învelitorii, a fațadei principale și a sălii de spectacole la Filarmonica de Stat Arad (2018).

În același timp, este foarte importantă calitatea lucrărilor de restaurare desfășurate, astfel încât valoarea monumentelor să nu fie mai curând pierdută sau diminuată odată cu lucrările realizate. Astfel de probleme au fost semnalate și de actorii locali din municipiul Arad cu privire la o serie de lucrări derulate în oraș.

[96] http://www.primariaarad.ro/html/ron/despre/Ghidul_de_turism_cultural_al_munArad.pdf
[97] http://mfe.gov.ro/investitii-por-arad/

Cu toate acestea, la nivelul anului 2012, un număr ridicat de clădiri istorice din zona protejată a municipiului Arad (53% din clădiri) se aflau în pericol, în diverse stadii de degradare în lipsa unor intervenții urgente de reabilitare și conservare, 43% de clădiri se aflau în stare bună și doar 4% dintre acestea fuseseră reabilitate[98].

Printre clădirile reprezentative ale orașului care necesită intervenții urgente de reabilitare se numără Palatul Cenad, construit înainte de 1900, care este una dintre clădirile emblematice ale Aradului. Altă emblemă și punct de reper al orașului Arad este reprezentat de Teatrul Vechi, construit în 1817 unde a avut loc prima proiecție a filmului românesc „Războiul Independenței". În anii 80 cinematograful a fost închis datorită stării precare a clădirii. În 2005 clădirea a fost retrocedată. În cadrul proiectului HistUrban (concentrat pe revitalizarea orașelor istorice) din 2007, în care s-au analizat aproximativ 50 de clădiri din municipiul Arad, s-a constatat că Teatrul Vechi este cea mai veche clădire din oraș. Pentru salvarea clădirii, comunitatea și asociațiile nonguvernamentale au organizat dezbateri și manifestări precum "Salvăm Teatrul Vechi".

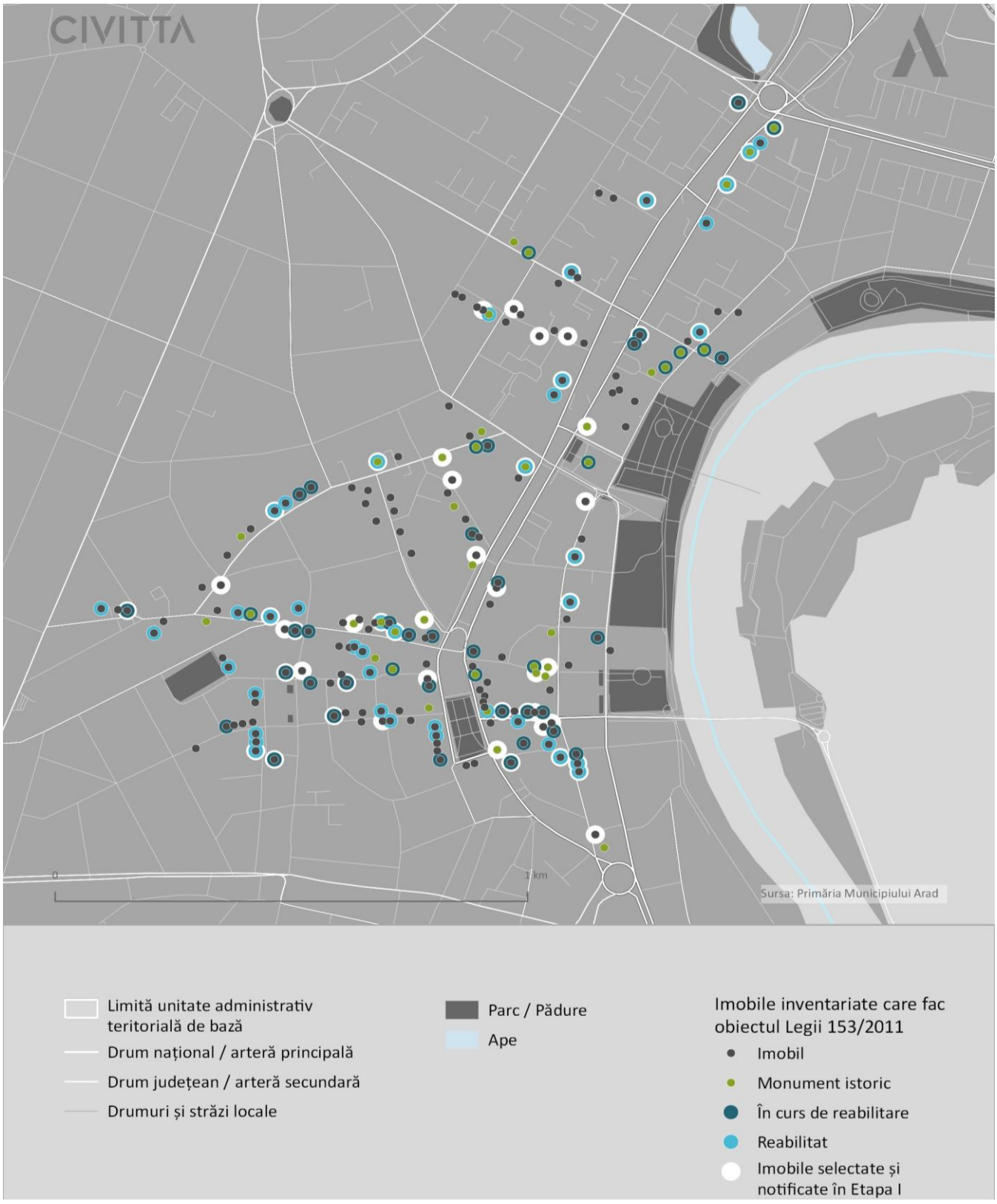
Vechiul Cazino reprezintă o altă clădire emblematică pentru oraș. Aceasta a fost construită în 1877 și era frecventată de lumea înstărită de la acea vreme din municipiul Arad, dar și de mulți străini. Ansamblul era un punct turistic foarte atractiv pentru toți turiștii care frecventau malul râului și parcurile care se întindeau în proximitatea Palatului Justiției (Parcul Baross și Salacz – azi Mihai Eminescu). De asemenea, grădina amenajată din fața cazinoului era transformată iarna în patinoar. Spațiul generos cu clădirea grandioasă în ruină este situat în zona centrală, și se află în momentul de față în proces de restaurare de către actualii proprietari privați.

Casa cu Lacăt (1815), Vama Veche (1907) sau Turnul cu Apă (1896) sunt câteva din monumentele ce ar mai trebui menționate. Mai toate clădirile au peste un secol de existență și au valoare istorică și simbolică pentru comunitate.

În prezent, sunt necesare intervenții integrate, cât mai urgente, pentru a stopa degradarea clădirilor monument și pentru a prezerva ansamblul unitar și reprezentativ al zonei istorice din municipiul Arad. Cu toate că majoritatea acestor spații cu valoare culturală și istorică pentru comunitate sunt în proprietate privată, autoritățile locale pot încuraja și susține revitalizarea acestora prin achiziție directă sau prin diverse pârghii fiscale, de reglementare sau finanțare, pentru inițiativele private de revitalizare.

[98] Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad 2014-2030, p.126

FIGURA 130 LISTA IMOBILELOR INVENTARIATE CARE FAC OBIECTUL LEGII NR. 153/2011

Sursa: Extras Ianuarie 2021 – Lista imobilelor inventariate care fac obiectul Legii 153/2011

În acest sens, conform Legii nr. 153/2011, privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, cu modificările și completările ulterioare, au fost inventariate un număr de 201 imobile care fac obiectul acestei

legi, fiind coroborate atât cu lista clădirilor situate în zona istorică, cât și cu cele situate în zona protejată din municipiul Arad.

Din aceste 201 clădiri, Primăria Municipiului Arad a realizat o ierarhie a imobilelor care necesită intervenție imediată fiind astfel, conform datelor primite din partea Primăriei, un număr de 58 de clădiri selecționate pentru etapa I – Zona de acțiune prioritară I.[99] Dintre acestea, au fost finalizate până în prezent lucrările de reabilitare la 17 imobile, respectiv 11 clădiri se află încă în execuție sau prezintă lucrări parțial finalizate.

În același timp, au fost lansate o serie de instrumente cheie pentru gestionarea problemei construcțiilor în stare avansată de degradare din zona centrală a orașului odată cu Hotărârea de Consiliu Local nr. 235 / 2017 cu privire la aprobarea Regulamentului privind stabilirea condițiilor de majorare a impozitului pentru clădirile/terenurile neîngrijite și terenurile agricole nelucrate timp de 2 ani consecutivi de pe raza municipiului Arad, precum și Hotărârea de Consiliu Local nr. 42 / 32.01.2020 referitoare la aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, ce a permis dezvoltarea Programului de sprijin financiar acordat proprietarilor de clădiri din zonele de acțiune prioritară din municipiul Arad.

În acest context, cel de-a doua hotărâre oferă inclusiv oportunități de finanțare, astfel că un proprietar poate beneficia de 20% din valoarea lucrărilor eligibile sub formă de grant, iar perioada de recuperare a sumelor investite de către autoritatea locală este de 5 ani.[100]

În ciuda faptului că bugetul alocat din partea Primăriei nu este unul considerabil, această oportunitate este una benefică atât municipiului Arad, cât și a proprietarilor de imobile din zona centrală sau chiar a locuitorilor din aceste imobile, fiind astfel o posibilitate de a realiza lucrări de reabilitare, reparații sau intervenții pentru imobilele monumente istorice sau care se află în stare avansată de degradare. În același timp, aceste resurse pot fi suplimentate prin finanțările naționale prin intermediul Institutului Național al Patrimoniului pentru Monumente Istorice, ce pot acoperi lucrări de construire, reconstruire, extindere, reparare, consolidare, protejare, restaurare, conservare pentru monumente istorice aflate în stare foarte avansată de degradare sau chiar proiectarea lucrărilor de reabilitare pentru monumente. Este foarte important însă, ca toate măsurile destinate întreținerii construcțiilor să fie dublate de o serie de acțiuni care să sporească atractivitatea zonei centrale a orașului, astfel că investițiile în imobilele situate aici să fie rentabile pentru mediul privat și să existe interes pentru dezvoltarea și activarea acestei zone.

În același timp, componenta arheologică este de asemenea insuficient promovată și pusă în evidență, infrastructura turistică existentă fiind de calitate scăzută, iar obiectivele arheologice, slab promovate din punct de vedere vizual. Un astfel de exemplu este chiar Cetatea Aradului, monumentul istoric de importanță națională al orașului. Planul ei, în formă stelară, cu șase bastioane se înscrie printre cetățile de tip Vauban din faza târzie, ce încheie totodată și evoluția sistemelor stelare din Transilvania. Lucrările au durat 20 de ani, cu mici întreruperi cauzate mai ales de lipsa forței de muncă, astfel încât cetatea a fost terminată în 1783. De reținut din punct de vedere istoric, stilul Vauban este întâlnit și în alte orașe importante ale României precum: Alba-Iulia, Oradea, Timișoara, însă, dintre toate, Cetatea Aradului este cea care s-a conservat cel mai bine de-a lungul timpului.

Cetatea Aradului are în interiorul ei un muzeu în care se găsesc obiecte și documente din istoria Regimentului 2 linie Infanterie în operațiunile de la Grivița-Vidin din anul 1877 și de la bătălia de la Plevna, fotografii, hărți, uniforme militare, arme, dar și multe altele. Din păcate, administrația militarizată a cetății a împiedicat cunoașterea acestui obiectiv, inclusiv de către cetățenii Aradului, și valorificarea potențialului uriaș. Cetatea poate fi vizitata doar pe 25 octombrie de Ziua Armatei Romane, însă este dezbătută și trecerea Cetății în circuitul turistic și realizarea unor demersuri pentru preluarea și demilitarizarea acesteia de către administrația locală, fiind astfel un obiectiv extrem de important pentru oraș, datorită dimensiunii sale, a poziției centrale, a valorii arhitecturale și istorice, a relației cu râul Mureș sau a gradului de atractivitate turistică de care dispune.

[99] Conform Extras luna Ianuarie 2021 din Anexa 3 – Lista imobilelor selectate notificate în Etapa I, conform Legii 153/2011 – Primăria Municipiului Arad

[100] http://www.primariaarad.ro/hotariri.php?action=full&sid=10684&confirm=1

La nivel internațional, Studiul pentru Dezvoltarea Rutelor Culturale Europene în România[101], realizat de Institutul de Cercetare-Dezvoltare în Turism, propune includerea Cetății Arad în itinerarul cultural european Vauban. Sistemul Vauban a fost introdus în Transilvania în sec. XVIII, la construirea/refacerea cetăților Alba Iulia (Cetatea Alba Carolina, cea mai mare și puternică), Timișoara (cea mai mare cetate din Imperiu după Budapesta și Viena) și Arad. Dintre acestea, până în prezent, doar Cetatea Alba Iulia Carolina a fost inclusă în acest itinerar. Comparativ cu Cetatea Timișoara, din care s-a mai păstrat doar Bastionul Maria Tereza și câteva fragmente de zid, Cetatea Aradului s-a conservat foarte bine și ar putea fi inclusă pe viitor în cadrul acestui itinerar european. În același context, Cetatea și istoria Aradului mai pot fi valorificate prin itinerariile europene culturale Via Habsburg și Art Nouveau, dar chiar și printr-o posibilă includere în patrimoniul UNESCO

Alte monumente arheologice insuficient promovate, care se află pe teritoriul municipiului Arad sunt: așezarea postromană de la Arad, pe terenul Complexului de Sere, așezarea romană de la Arad – Ceala, situl arheologic de la Arad – la Carieră și Cetatea medieval timpurie de la Arad – la Movilă.

Nu în ultimul rând, în ceea ce privește crearea unor colaborări internaționale pentru a promova patrimoniul cultural al municipiului Arad, un exemplu de remarcat este cel al proiectului EASY II – European Accessible Sustainable Young Towns II[102], prin care municipiul Arad participă alături de orașe din Belgia, Italia, Bulgaria, Polonia, Spania, Croația, Germania, Slovenia, Malta și Slovacia. Proiectul este finanțat de către Comisia Europeană prin Programul Europa pentru cetățeni 2014 – 2020, Acțiunea 2.2 – Rețele de orașe și s-a desfășurat în perioada 1 Octombrie 2018 – 30 Septembrie 2020. În cadrul acestui proiect, Primăria Municipiului Arad a organizat în data de 25 Septembrie 2020 un eveniment de promovare a patrimoniului cultural prin accesibilizarea unor clădiri de patrimoniu, folosind imagini foto-tactile, destinate persoanelor cu deficiențe de vedere. Astfel, imaginile au fost realizate prin tehnici speciale de interpretare a fotografiilor, prin suprapunerea peste imagini a contururilor tactile și a texturilor elementelor arhitectonice, reliefate, fiind însoțite de numele clădirilor scris în alfabetul Braille. Cu acest prilej au fost prezentate 5 imagini foto-tactile ale celor mai emblematice clădiri din municipiul Arad respectiv: Palatul Administrativ, Palatul Cultural – Filarmonica Arad, Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime", Gara Centrală și Colegiul Național „Moise Nicoară".

Astfel de proiecte ajută la sporirea capacității administrațiilor locale de a înțelege mai bine nevoile cetățenilor, în special a tinerilor și persoanelor cu diferite deficiențe și contribuie la promovarea multiculturalismului și diversității acestora cu ajutorul patrimoniului.

PATRIMONIUL IMATERIAL

În ceea ce privește patrimoniul cultural imaterial, acest termen este definit ca fiind „totalitatea practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor, abilităților – împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora - pe care comunitățile, grupurile sau, după caz, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural. Patrimoniul cultural imaterial este transmis din generație în generație, recreat în permanență de comunități și grupuri umane, în interacțiune cu natura și istoria lor, conferindu-le acestora un sentiment de identitate și continuitate, contribuind în același timp la promovarea respectului față de diversitatea culturală și creativitatea umană" [103].

Istoria și tradițiile arădene, fie că vorbim de rolul istoric în evenimentele de la 1848 și 1918, de tradiția mai veche a breslelor și de oraș manufacturier, de cea mai recentă, industrială, de tradiția unor vechi instituții culturale sau religioase, de tradiția culinară sau sportivă, de istoria Cetății sau de istoriile și tradițiile fiecărui cartier, într-un oraș divers din punct de vedere etnic, lingvistic sau cultural – toate acestea reprezintă elemente distinctive ale Aradului care au un puternic potențial, atât ca liant și fundament al unei identități comunitare împărtășite, cât și ca o resursă pentru o valorizare contemporană care să crească calitatea locuirii și atractivitatea orașului.

Din perspectiva valorilor umane perene, patrimoniul cultural arădean reprezintă o sursă inepuizabilă de avantaje oferite de interculturalitate. De mai bine de un secol, municipiul Arad este recunoscut ca fiind un model european

[101] https://dokumen.tips/documents/studiu-pentru-dezvoltarea-rutelor-culturale-europene-in-romania.html
[102] http://www.primariaarad.ro/info.php?page=/infoeuropa/Proiectul_EasyII.html&newlang=ron&theme=th1-ron
[103] Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial – http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/90098

al armoniei și toleranței, unde conviețuiesc culte religioase și minorități etnice într-o paletă diversificată. Parcul Reconcilierii este un simbol al orașului, unic în această zonă a Europei, care promovează spiritul european al conviețuirii. Dimensiunea multiconfesională s-a manifestat extrem de vizibil la scara urbană prin prezența lăcașelor de cult, în care au loc manifestări religioase, concerte sau întruniri ale comunităților. Cu toate că trăiesc într-un cadru multietnic, de-a lungul timpului, minoritățile au urmărit atingerea obiectivelor proprii și păstrarea specificului, păstrând o interacțiune limitată. Festivalul anual al minorităților, organizat de Centrul Municipal de Cultură Arad, este singurul spectacol comun în care se reunesc și își promovează cultura și tradițiile.

De altfel, în cadrul municipiului Arad există numeroase resurse de patrimoniu imaterial ce merită conservate, valorificate și promovate, un rol important în aceste activități avându-l Centrul Municipal de Cultură Arad în parteneriat cu Centrul Cultural Județean Arad. Centrul Municipal de Cultură este o instituție dedicată îmbogățirii vieții culturale a orașului Arad. Prin acțiunile sale, CMC urmărește atât promovarea culturii arădene pe plan local, național și internațional, cât și facilitarea accesului direct al publicului arădean la diverse forme de manifestare culturală. Instituția încearcă astfel să creeze din Arad un oraș european, un oraș păstrător al tradiției și, în același timp, un oraș deschis către noutate și experimental.

În plus, printre inițiativele care promovează patrimoniul imaterial arădean se remarcă și cea a asociației EIVA din Arad, care a implementat în perioada 20.06.2016-15.09.2016 proiectul „Tradiții și locuri din Arad”[104] finanțat de Centrul Cultural Județean Arad. Prin acest proiect s-a dorit să se reamintească de existența unor tradiții și obiceiuri străvechi care stau la baza identității arădene și care au o importanță culturală deosebită.

Astfel de activități sunt deosebit de importante deoarece tradițiile, arta culinară, muzica, ritualurile, obiceiurile, abilitățile și meseriile tradiționale, precum și instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate cu ele permit perpetuarea identității culturale orale și populare a arădenilor. Una dintre trăsăturile definitorii ale comunității din Arad este caracterul multietnic și multiconfesional. Alături de populația română majoritară, în oraș locuiesc comunități minoritare care au avut un aport extrem de important în evoluția istorică a orașului și a căror prezență se simte atât în aspectele concrete (arhitectura, limbile vorbite, tradiții), cât și în conturarea unui spirit local.

Unele dintre aceste comunități sunt minorități istorice (maghiari, germani, evrei), iar alții sunt de dată mai recentă precum cei ucraineni. Cu toate acestea, diversitatea acestor grupuri și buna conviețuire au condus la dezvoltarea unei civilizații comune, contribuind la diversitatea culturală și confesională a Aradului. O serie de evenimente[105] importante care marchează această multiculturalitate în municipiul Arad, sunt:

ZIUA MINORITĂȚILOR | Ziua minorităților naționale din România este sărbătorită la 18 decembrie, dată la care, în anul 1992, a fost adoptată, prin Rezoluție a Adunării Generale a ONU, Declarația cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice, se arată pe site-ul Departamentului pentru Relații Interetnice.

ZILELE CULTURII MAGHIARE | La sfârșitul lunii septembrie început de lună octombrie, comunitatea maghiară comemorează moartea celor 13 generali. Aceștia sunt menționați de către istoriografia maghiară ca fiind martirii de la Arad, ofițerii armatei imperiale austriece executați în 1849 la Arad sub acuzația că s-au alăturat mișcării revoluționare a lui Lajos Kossuth și au susținut revendicările maghiare de independență față de Imperiul Austriac.

ZILELE CULTURII AUSTRIECE | Consiliul Județean prin Centrul Cultural Județean Arad organizează în fiecare an Zilele Culturii Austriece la Arad, în colaborare cu Forumul Cultural Austriac la București și Asociația Culturală MUSIKFORUM EUROPA, sub patronajul Ambasadei Republicii Austria la București și a Consulatului Austriei la Timișoara.

KERWEI | Având o tradiție ce datează încă din anul 1824, "Kirchweih", sau "Kerwei" în dialectul șvabilor dunăreni, este o importantă sărbătoare pentru comunitatea germană din cartierul arădean Aradul Nou. Kirchweih (Kerwei) este închinată numelui Fecioarei Maria, care este și hramul Bisericii romano-catolice din Aradul Nou.

[104] http://eiva.ro/portfolio/traditii-si-locuri-din-arad/#link_acc-2-3-d
[105] Arad – Maparea resurselor culturale, Decembrie 2013

PARADA PORTULUI TRADIȚIONAL | Consiliul Județean Arad prin Centrul Cultural Județean Arad organizează, în data de 30 noiembrie, în municipiul Arad, Parada portului popular, eveniment dedicat Marii Uniri. Manifestarea are ca scop reconstituirea delegațiilor care au participat la Marea Unire din anul 1918. În cadrul evenimentului are loc o paradă a portului popular pe traseul Consiliul Județean Arad – Cinema Dacia – Palatul Administrativ – Piața Avram Iancu, și un spectacol folcloric de gală (Platoul Primăriei Arad).

FESTIVALUL MINORITĂȚILOR | Festivalul Minorităților Naționale de la Arad este inclus din anul 2013 în Mișcarea Charta XXI pentru reconcilierea popoarelor. Festivalul Minorităților Naționale are ca scop evidențierea celor mai valoroase aspecte din viața celor opt comunități ale minorităților, maghiară, germană, sârbă, bulgară, evreiască, slovacă, ucraineană, rromă care conviețuiesc de sute de ani, în armonie, în municipiul și județul Arad.

Pe lângă aceste aspecte referitoare la multiculturalitate, o altă categorie, nu complet distinctă, de elemente valoroase de patrimoniu imaterial, este cea a gastronomiei specifice, care contribuie la crearea identității culturale ale arădenilor, cum este cazul următoarelor produse și obiceiuri:

PITA PE VATRĂ DE PECICA | Produsă după o rețetă de puțini cunoscută, veche de aproape un secol, pita de Pecica din județul Arad a devenit de-a lungul timpului marcă înregistrată. Produsul este atestat ca tradițional de aproape 10 ani, iar pâinea a fost favorita lui Nicolae Ceaușescu. În prezent este chiar și exportată în Austria și Germania, pentru românii de acolo.

SALAMUL ȘI TOCĂNIȚA DE NĂDLAC | Rețeta salamului a fost scrisă prima dată în secolul XVI pe teritoriile germane, fiind preluată cu pasiune și îndeletnicire de către localnici. Prepararea salamului de Nădlac picant este una aparte și destul de laborioasă.

CIOCOLATA DE VINGA | O delicatesă cândva, al cărui gust nu și-l mai aduce aminte aproape nimeni se regăsește pe lista deserturilor tradiționale arădene. Gustul celebrei ciocolate a transformat acest produs într-unul de talie europeană. Datorită calității deosebite, ciocolata de Vinga a ajuns să se vândă cu succes în întreaga Europa și chiar în Statele Unite ale Americii sau în Japonia.

Până în 1970, Kandia a produs un singur sortiment din marca "ciocolată de Vinga", sub forma unei cutii de culoare verzuie, ce conținea 10 bomboane cu cremă de vanilie. După acest an, ciocolata de Vinga nu s-a mai produs ca sortiment. Secretul acestei rețete de ciocolată nu a fost dezvăluit niciodată. Cel care îl deținea, Teodor Draskovits, a murind în 1955, fără a lăsa cuiva vreo informație despre modul de producere a desertului.

CADARCĂ DE MINIȘ| Este un vin tradițional dintr-un soi de struguri originar din podgoriile Miniș-Măderat, județul Arad unde a fost preparat pentru prima dată în 1744. Cadarca este numită din timpuri vechi „sânge de taur", renume pe care localnicii îl păstrează și în prezent, definindu-i prin acesta culoarea roșie-rubinie, personalitatea și puterea. Vinul este produs cu un adaos de boabe stafidite și are un conținut de zaharuri între 150 și 220 g/litru.

MUSTOASA DE MADERAT| este un soi autohton românesc de viță de vie, originar din localitatea Măderat și cultivată în podgoriile Miniș-Măderat, județul Arad. Vinurile obținute din acest soi sunt albe, cu o tărie alcoolică de circa 9,5-11%. De culoare galben-verzuie, Mustoasa de Măderat se caracterizează prin prospețime și fructuozitate. În lucrarea sa „Vechi soiuri românești de viță-de-vie", dr ing. Ion Pușcă scrie: „Cu o tradiție milenară, podgoria Miniș-Măderat este una dintre cele mai vechi și mai renumite din România. Soiul, creat în marele laborator al naturii, prin selecție populară, de locuitorii acestei zone, avea să intre în istorie sub numele de Mustoasă de Măderat"[106].

FESTIVALUL VINULUI | Festivalul Vinului de la Arad are ca scop, pe lângă oferirea a trei zile de distracție și voie bună și promovarea producătorilor de vin din județul Arad, și promovarea Aradului ca destinație turistică, în special a zonelor unde se poate practica turismul viticol. Acesta se organizează de obicei la începutul lunii noiembrie, în Parcul Pădurice și în parcarea Casei de Cultură a Sindicatelor, unde, pe lângă degustări de vinuri și produse specifice unei astfel de sărbători, este prezentat și un program artistic divers, cu muzică de petrecere și muzică ușoară.

[106] https://ro.wikipedia.org/wiki/Mustoas%C4%83_de_M%C4%83derat

Nu în ultimul rând, inclusiv activitatea economică tradițională poate reprezenta un factor reprezentativ al patrimoniului imaterial local, în acest sens remarcându-se istoria în **INDUSTRIA AUTOMOTIVE**, marcată chiar și de faptul că Aradul a fost orașul în care s-a construit primul automobil din România.

Aceste istorii și tradiții, inclusiv relația lor cu patrimoniul construit și spațiul public, nu sunt însă cunoscute și asumate de mulți dintre locuitorii Aradului sau se cantonează într-o atitudine nostalgică despre Aradul de odinioară. Există o activitate relativ susținută a autorităților locale și județene de încurajare a unor proiecte de documentare și realizare de monografii, studii și cercetări, care au însă nevoie și de o acțiune mai amplă de diseminare, pe de o parte, și de valorizare contemporană, pe de altă parte.

În acest sens, extrem de utile sunt două inițiative recente de educație pentru copii și adolescenți, realizate în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean: un curs despre Patrimoniul construit din municipiul Arad, inițiat de Primăria Arad, și despre Istoria Județului Arad, inițiat de Consiliul Județean.

VITALITATEA CULTURALĂ

Societățile prezentului sunt într-o continuă dinamică din punct de vedere economic, social, politic, moral și cultural. Este important să vedem cum se caracterizează orașele din România din perspectiva vitalității culturale, în contextul în care economia creativă are o pondere din ce în ce mai mare în modul în care mediul urban se dezvoltă. Vitalitatea culturală a orașelor vorbește despre potențialul cultural al comunităților locale și evidențiază dezvoltarea orașelor în plan cultural. Indicii de vitalitate reflectă infrastructura culturală, participarea culturală, cheltuielile bugetare alocate sectorului cultural, resursele umane specializate și industriile creative în cele mai importante orașe din țară.

Astfel, la nivel național, conform clasamentului general al orașelor analizate în funcție de indicele general de vitalitate culturală (2016) [107], orașul Arad se situează pe locul 18 din cele 46 de orașe studiate, cu o valoare totală a scorului de 0.16.

TABEL 35 POZIȚIILE OCUPATE ÎN CLASAMENTUL PRIVIND VITALITATEA CULTURALĂ A ORAȘELOR, PE INDICATORI

MUNICIPIUL ARAD	LOCUL 18 / 46
Subindicele infrastructură culturală	Locul 24 / 46, Valoarea scorului obținut – 0.009
Subindicele cheltuielilor bugetare	Locul 3 / 46, Valoarea scorului obținut – 1.797
Subindicele resurselor umane specializate	Locul 24 / 46, Valoarea scorului obținut – -0.08
Subindicele participării culturale	Locul 31 / 46, Valoarea scorului obținut – -0.24
Subindicele industriilor culturale	Locul 20 / 46, Valoarea scorului obținut – 0.03
Subindicele așezămintelor culturale	Locul 8 / 24[108], Valoarea scorului obținut – 0.13

Sursă: Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală - Vitalitatea culturală a orașelor din România – ediția 2018

Vitalitatea culturală reprezintă un element tot mai important. Orașele creative sunt orașe cu o economie puternică ce acționează ca centre de atragere a populației în defavoarea orașelor care nu investesc deloc în dezvoltarea industriilor creative. În acest context, se observă astfel că, din punct de vedere al vitalității culturale, municipiul Arad se află pe un loc relativ ridicat la nivel național, fiind situat în primele 20 de locuri. În același timp însă, pornind de la aceste valori, se identifică o insuficientă preocupare din partea comunității locale și administrative de a prioritiza dezvoltarea culturală a orașului.

TABEL 36 VITALITATEA CULTURALĂ A ORAȘELOR – ANALIZĂ COMPARATIVĂ

NR. CRT.	NUME ORAȘ	VALOAREA SCORULUI OBȚINUT	POZIȚIA OCUPATĂ ÎN CLASAMENTUL GENERAL

[107] Studiul ”Vitalitatea culturală a orașelor din România” – ediția 2018, este realizat de către Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală pe parcursul anului 2018, se raportează la nivelul anului 2016, an pentru care au fost disponibile majoritatea datelor obținute de la Institutul Național de Statistică, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Borg Design și o parte prin colectare internă.
[108] La acest indicator au fost disponibile date pentru mai puține orașe

1.	Municipiul Sibiu	0.61	4
2.	Municipiul Timișoara	0.35	9
3.	Municipiul Oradea	0.21	14
4.	Municipiul Arad	0.16	18
5.	Municipiul Bacău	-0.30	36
6.	Municipiul Brăila	-0.33	37

Sursa: Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală - Vitalitatea culturală a orașelor din România – ediția 2018

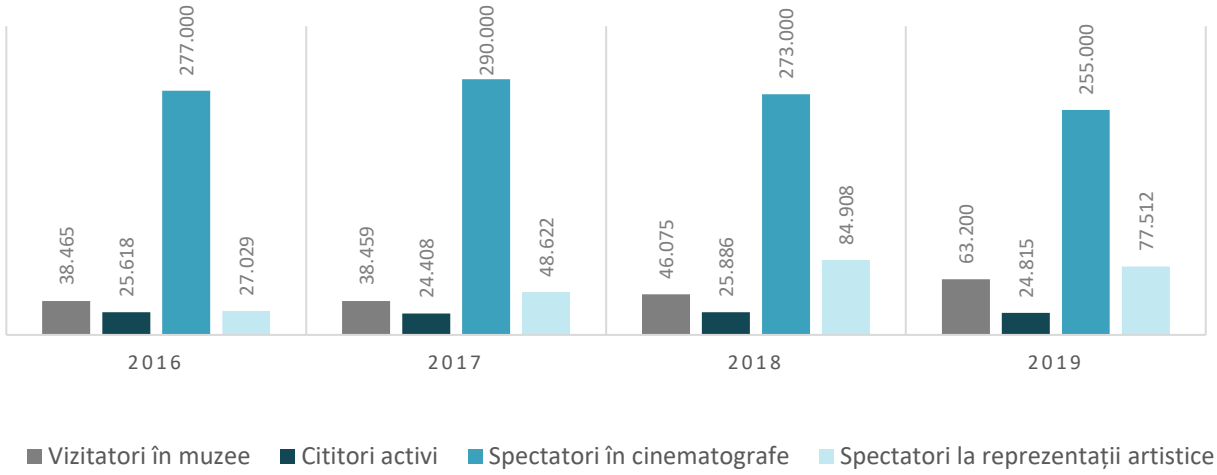
În ceea ce privește vitalitatea culturală a orașului Arad, în comparație cu alte centre urbane importante și similare ca profil și dimensiune, la nivel național acesta se află sub o serie de orașe deja consacrate datorită resurselor culturale bogate și a modului în care acestea le gestionează. Astfel, pe poziții superioare se află municipiul Sibiu (cu locul nr. 4 ocupat în clasamentul general), municipiul Timișoara (cu locul nr. 9 ocupat în clasamentul general) sau municipiul Oradea (cu locul nr. 14 în clasamentul general). Urmează municipiul Arad (pe locul nr. 18 în clasamentul general – nu foarte departe de municipiul Oradea), însă se remarcă faptul că acesta depășește alți poli urbani importanți la nivel național, precum municipiile Bacău (locul nr. 36) sau Brăila (locul nr. 37), care se află printre ultimele poziții ale clasamentului general.

Trebuie menționată și poziția specială a municipiului Arad în ceea ce privește parteneriatul creat cu municipiul Oradea și Cluj-Napoca în sprijinirea municipiului Timișoara pentru câștigarea rolului de Capitală Europeană a Culturii în anul 2023[109]. De asemenea, tour-operatorii locali au început deja să ofere programe turistice combinate pentru orașele Timișoara – Arad – Oradea și vin cu idei de circuite în vestul țării în care se pot vizita cele mai importante orașe din zonă.[110]

Pornind de la toate aceste aspecte, trebuie punctat faptul că o componentă importantă a vitalității culturale este reprezentată de consumul cultural. La nivelul municipiului Arad, se observă faptul că acesta a cunoscut o creștere relativ accentuată în intervalul 2016-2019, în special în rândul vizitatorilor în muzee și în rândul spectatorilor la reprezentații artistice. Astfel, numărul de participanți la activitățile culturale a crescut considerabil în această perioadă, de la un total de 368.112 de participanți în anul 2016, la un total de 420.527 de participanți în anul 2019 Această creștere accentuată este datorată în special interesului crescut al spectatorilor la reprezentații artistice, fiind înregistrată o creștere de 186.7% în anul 2019, adică cu aproximativ 50.500 de mii de persoane mai mult. În același timp însă, în cazul spectatorilor în cinematografe se înregistrează o scădere a numărului acestora de -8.6%, respectiv cu aproximativ 22.000 de mii de spectatori mai puțin. Aceste tendințe se bazează pe indicatorii statistici, însă a fost remarcat faptul că aceștia nu reflectă întocmai realitatea, mai ales în contextul în care cinematografele de tip multiplex din centrele comerciale atrag un număr de spectatori în continuă creștere la nivel național, iar spații precum Cinematograful Arta sau Cinematograful Solidaritatea au fost și acestea redeschise.

[109] În contextul pandemiei COVID-19, s-a decis amânarea anului 2021 în care Timișoara ar fi trebuit să dețină titlul de Capitală Culturală Europeană, pentru anul 2023.
[110] https://blog.travelminit.ro/circuit-pentru-primavara-timisoara-arad-si-oradea-3-zile/

FIGURA 131 CONSUMUL CULTURAL LA NIVELUL MUNICIPIULUI ARAD, 2016-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

În cazul vizitatorilor în muzee se constată o creștere cu 64.3% în anul 2019, adică cu aproximativ 25.000 de mii de persoane mai mult. Nu în ultimul rând, în cazul cititorilor activi, aceste valori au înregistrat o scădere ușoară în acest interval, diferența fiind cu aproximativ -3% mai puțini cititori în anul 2019 față de 2016. Deși această scădere nu este una foarte mare, numărul cititorilor activi se află pe un trend descendent, iar bibliotecile clasice pierd tot mai mult teren în fața conținutului digital/online. În acest context, majoritatea bibliotecilor investesc acum în modernizări sau vin cu idei și proiecte menite să-i convingă pe cetățeni să citească, dar și să transforme aceste spații în adevărate centre comunitare. Un astfel de exemplu este cel de la Biblioteca Județeană din Cluj, unde, pe lângă cele 600 de mii de volume existente, cititorii au acces la calculatoare și la rețea Wi-Fi. În plus, sunt des organizate evenimente de lectură sau ateliere speciale pentru părinți, copii sau tineri pentru a promova lectura.

Cu privire la evenimentele și activitățile culturale desfășurate atât în municipiul Arad, cât și la nivelul județului, unul dintre principalii actori responsabili pentru asigurarea unei oferte culturale diverse este Centrul Municipal de Cultură Arad, organizat sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad, principala instituție publică ce urmărește promovarea culturii arădene și facilitarea accesului direct al publicului la diverse forme de manifestare, prin evenimente culturale, sportive și pentru tineret.

La nivel de evenimente, majoritatea acestora se petrec pe raza municipiului, fiind în principal evenimente outdoor pentru audiențe generalizate, gratuite, atât pentru comunitatea locală cât și pentru turiști. Cele mai importante evenimente anuale organizate de Centrul Municipal de Cultură Arad sunt: Festivalul Internațional de Literatură „Discuția secretă", Farad – Festivalul de film documentar, Festivalul de Teatru Circ, Art Encounters, Serie de concerte SoNoRo, Picnic Festival, festivalul de film documentar, festivalul de artă contemporană Media Art Festival (organizat în parteneriat cu municipiile București și Timișoara), Arad Open Air Festival, programe de prezentări cinematografice în aer liber, Zilele Aradului, Festivalul Vinului, Festivalul Minorităților, Festivalul Românilor de Pretutindeni, Zilele Administrației Arădene, Stagiunea Teatrului de Vară Ethos, Zilele Culturii Sârbe, Octoberbier, precum și multe altele, inclusiv la nivelul întregului județ.

Mai mult, pentru anul 2019, Primăria Municipiului Arad și Centrul Municipal de Cultură Arad au propus publicului arădean, pe lângă acțiunile culturale care se desfășoară cu regularitate și care s-au bucurat de apreciere în anii trecuți, câteva manifestări noi menite să diversifice oferta culturală a orașului precum: evenimentul de 15 ani de la Reamplasarea Statuii Libertății, Sărbătoarea Sălcuților, Turneul Prietenia, Salonul Internațional de Artă Fotografică, Maratonul dansului și cântecului popular sârbesc, Moștenirea lui „Kovacs Geza", 100 de ani în România, Moștenirea Noastră în Județul Arad, Arad – literarART, Inspir Arad sau 120 de ani de fotbal în Arad.

În contextul actual al pandemiei de COVID-19, sectorul cultural a avut foarte mult de suferit, fiind afectat diferit și inegal în funcție de formele de manifestare ale acestuia. Pandemia a afectat toți cetățenii și numeroase sectoare

economice se află într-o situație dificilă, iar sectorul cultural se numără printre sectoarele cel mai grav afectate de acest context. Astfel, sectorul cultural a trebuit să caute soluții, să se reinventeze, să formeze alianțe, să analizeze noile forme de consum cultural și să adopte noi practici. Artiștii și organizatorii s-au străduit să ofere alternative: evenimente în cadru restrâns, concerte, piese de teatru și lansări în mediul online pe Facebook sau YouTube.

Deși Primăria Municipiului Arad, prin Centrul Municipal de Cultură Arad a suspendat o parte dintre evenimentele programate pentru perioada anului 2020, multe dintre instituțiile culturale au reușit să se adapteze noilor tendințe. În acest sens, Aradul și instituțiile sale de cultură au propus arădenilor un *restart* cultural.

Atât administrația, cât și instituțiile culturale au vrut să adapteze și să elibereze spațiul pentru desfășurarea viitoarelor evenimente culturale în siguranță maximă, programul cultural fiind configurat în așa fel încât să existe o multitudine de evenimente de dimensiuni medii și mici pentru un public limitat, în detrimentul unor evenimente mari, cu public numeros. S-a dorit realizarea unui program de cel puțin 100 de evenimente de-a lungul perioadei de vară 15 iunie – 15 septembrie în spații deschise propriu-zis culturale precum, Grădina de vară a CCJA, Grădina de vară a Cinematografului Arta, Grădina de vară a Cinematografului Grădiște sau Curtea clădirii Preparandiei, precum și evenimente în spații publice tradiționale: Faleza Mureșului, Piața Reconcilierii, Platoul Primăriei, Parcul Eminescu sau Ștrandul Neptun.

Administrația a propus de asemenea și mobilizarea unor spații publice noi precum Străzile Mețianu, 1 Decembrie, Aleea Borsec, Piața Avram Iancu sau Piațeta Bisericii Roșii, pentru a valorifica cultural spații noi ce nu au fost recunoscute până acum. În plus, începând cu luna mai a anului 2020, au fost reluate tururile ghidate din cadrul Muzeului Preparandiei în mediul virtual. De asemenea, toate evenimentele din cadrul muzeului, precum Concertul de muzică și poezie la Muzeul Preparandiei, Școala de vară „Vara de ARTE", Grădinița Culturală, Concertul omagial dedicat Zilei Naționale a României sau diverse expoziții s-au ținut exclusiv în aer liber și transmise live prin intermediul paginii oficiale de Facebook[111].

Grădinile de vară ale cinematografelor din cartierele Grădiște și Gai au fost adaptate pentru proiecții de film în aer liber pentru copii, iar în cadrul grădinii Cinematografului Arta pe tot parcursul lunii iulie au rulat filme franceze clasice și recente, grație unui parteneriat inițiat între Centrul Municipal de Cultură și Institutul Francez din România. Printre alte proiecții de filme în aer liber desfășurate în grădina de vară Arta sunt și filmele „Proiectul Florida", „Mare și tare", „Durere și Glorie", „Tovarășul Draculici", „Jurnalul familiei-escu" și multe altele. Astfel, a fost demarat și programul special „Taxi Drive-In în grădina de vară a Cinematografului Arta" ce a constat în proiecții de week-end în grădina de vară a Cinematografului. În colaborare cu o companie de taxi, care a furnizat mașinile, curtea interioară a fost astfel utilizată ca un spațiu de parcare și, totodată, de vizionare a proiecțiilor speciale. Proiecțiile au fost organizate de Primăria Municipiului Arad, prin intermediul Centrului Municipal de Cultură.

Tot în cadrul grădinii Cinematografului Arta, Primăria Municipiului Arad și Centrul Municipal de Cultură Arad au ales să desfășoare evenimentul Farmecul Copilăriei, fiind ales acest spațiu ca o alternativă la Parcul „Aventura Voinicilor", pentru a reuși să respecte prevederile legale în vigoare, respectiv distanțarea socială și limitarea numărului de participanți.

Printre alte evenimente speciale adaptate contextului pandemiei se numără și proiectul special al Teatrului Clasic Ioan Slavici, Teatru de la fereastră, în care curțile interioare ale blocurilor, au fost utilizate ca scene deschise pentru derularea unor serii de piese de teatru. În cadrul Filarmonicii Arad, au fost demarate o serie de programe culturale printre care Rock Pop Simfonic, Concert în Parcul Reconcilierii și o serie de *cineconcerte* în cadrul grădinilor cinematografelor Arta și Grădiștea. De asemenea, în cadrul spațiilor urbane noi a fost implementat proiectul „Seri de vară în spațiile urbane", spații în cadrul cărora au fost difuzate momente artistice cu muzică ambientală.

În general, oferta culturală a cunoscut o creștere (calitativă, cantitativă) și o diversificare în ultimii ani, atât a evenimentelor pentru publicul tânăr, cât și a celor în spațiul public. Aceasta se datorează mecanismelor de finanțare nerambursabile pentru proiectele independente, inițiate de Centrul Municipal de Cultură Arad, precum și datorită multiplicării actorilor culturali și a evenimentelor creative, participative, apropiate de cultura urbană. Cu toate

[111] https://www.facebook.com/MuzeulPreparandiei/?modal=admin_todo_tour

acestea, concentrarea infrastructurii culturale și a celei de interacțiune, neatractivă și nemodernizată în zona centrală reprezintă un punct critic în dezvoltarea activităților și evenimentelor culturale. Mai mult, este necesară o modernizare a ofertei de activități culturale, precum și a practicilor manageriale, pentru a fi la zi cu ultimele tendințe și cerințe ale publicului. Diversificarea infrastructurii prin diverse funcțiuni (pentru evenimente culturale, producție, dezvoltare, laboratoare, experimente etc.) pentru creatori și inițiative independente, prin spațiile interdisciplinare (creative, de producție și prezentare), multidisciplinare (spectacole, concerte etc.), de expunere sau de socializare și prin interacțiune (parcuri, cafenele, etc.) în special în zona centrală, dar și în cartierele municipiului Arad reprezintă principalele nevoi ale comunității de consum cultural.

Spre exemplu, asociația CitiZenit a diversificat oferta culturală și a atras un număr mare de participanți odată cu evenimentele organizate la Fosta Fabrică Teba, un spațiu alternativ, promotor de noi practici artistice interdisciplinare, de interacțiune cu publicul și comunitatea locală. De asemenea, în cadrul fostului spațiu industrial, s-au desfășurat evenimente precum Art Encounters sau expoziție UAP - Dumitru Șerban. Printre spațiile cu potențial de desfășurare a unor astfel de acțiuni, cu vizibilitate, recunoscute la nivelul municipiului Arad se mai numără și: cele trei zone foste zone industriale, Clădirea Preparandiei, Teatrul Vechi, Centrul Cultural Gai (Fostul Cinematograf Solidaritatea), Piața Catedralei, Piața Obor, Piața Mihai Viteazul, Parcul Pădurice, Parcul Europa, Parcul Mihai Eminescu, Parcul Copiilor, Piața Reconcilierii sau Piața Avram Iancu.

GRADUL DE ADOPȚIE A NOILOR SOLUȚII DIGITALE

În ceea ce privește itinerariul cultural al municipiului, acesta este caracterizat de numeroase aspecte pozitive, dar și de o serie de elemente care necesită ameliorare. Statisticile oficiale privind dezvoltarea accesului la Internet la nivel mondial arată o dezvoltare și o creștere continuă, de la an la an, tot mai mulți oameni devenind utilizatori de internet. În acest context, multe instituții culturale desfășoară diferite activități specifice de sporire a prezenței în online, cum ar fi dezvoltarea unei pagini web, diverse proiecte specifice online, promovarea online a publicațiilor, festivalurilor, concertelor, expozițiilor etc.

La nivel local, o mare parte a instituțiilor de cultură din Arad au o prezență în mediul online prin existența unui site oficial sau a unei pagini de Facebook oficiale. Principalul avantaj al acestor servicii este accesul facil la informație precum programul, informațiile generale despre instituție sau tarifele. Astfel de situații se întâlnesc la Complexul Muzeal Arad[112], Biblioteca Județeană A.D. Xenopol[113] (care beneficiază chiar și de o bibliotecă Digitală care poate fi accesată, în special în contextul actual al pandemiei, când este binevenită o astfel de metodă de accesarea datelor de la distanță), Centrul Municipal de Cultură Arad[114], Parcul Natural Lunca Mureșului[115], Filarmonica Arad[116], Teatrul Clasic Ioan Slavici[117], Centrul de Informare Turistică Arad[118] sau Centrul Cultural Județean Arad[119].

Cu toate acestea, digitalizarea instituțiilor culturale este una încă destul de precară, însă se remarcă dezvoltarea și a unor facilități suplimentare, cum este cazul Complexului Muzeal Arad, care dispune de posibilitatea procurării biletelor și în regim online, al site-ului oficial al Filarmonicii Arad sau al Teatrul Clasic Ioan Slavici, ce oferă această posibilitate prin intermediul site-ului de bilete biletmaster.ro. Din păcate, puține dintre site-urile oficiale ale instituțiilor culturale oferă posibilitatea accesării acestora și într-o altă limbă de circulație, precum limba engleză sau franceză. Printre instituțiile care oferă acest serviciu se numără site-urile oficiale ale Primăriei Municipiului Arad, Filarmonicii Arad, Centrului de Informare Turistică Arad, Consiliului Județean Arad sau ale Centrului Municipal de Cultură Arad. Multe informații despre aceste obiective se găsesc ușor pe site-uri precum aradon.ro, prourbe.ro, specialarad.ro sau aplicația oficială a municipiului, Arad City App. De asemenea, pentru mai multe informații stau

[112] https://www.museumarad.ro/
[113] https://bibliotecaarad.ro/
[114] http://www.cmcarad.ro/ro
[115] https://www.luncamuresului.ro/
[116] https://www.filarmonicaarad.ro/
[117] https://teatrulclasic.ro/
[118] https://www.cniptarad.ro/ro
[119] https://www.ccja.ro/

la dispoziție și site-urile oficiale ale Primăriei Arad[120], precum și aplicațiile mobile precum Arad Official App sau Primăria Arad, disponibile pentru iOS sau Android.

Prin intermediul accesului online, instituțiile culturale se pot dezvolta din punct de vedere organizatoric prin prisma faptului că pot evalua mult mai eficient și mai corect modul în care diverse categorii de informații sunt solicitate sau căutate de către utilizatorii de la distanță. De asemenea, instituțiile își pot promova creațiile, valorile, produsele, arta, cultura etc, având acces la o varietate de platforme online care servesc drept spațiu de prezentare. Instituțiile culturale pot ajunge astfel la maximizarea și eficientizarea rezultatelor pe paginile proprii și minimizarea eforturilor de a căuta informații în alte surse.

Blog-ul Arădean[121] este de asemenea o inițiativă de promovare și dezvoltare culturală a municipiului în mediul online. Scopul blog-ului este de a promova bogata istorie și arhitectură a orașului Arad și de a informa atât locuitorii cât și turiștii cu ajutorul recenziilor, cronicilor și articolelor istorice, valoarea istorică și arhitecturală a municipiului.

Nu în ultimul rând, la această categorie trebuie menționate și eforturile depuse de Complexul Muzeal Arad care în acest moment se află într-un amplu proces de digitalizare și adaptare a expozițiilor din cadrul muzeului într-un mod virtual și interactiv, astfel încât vizibilitatea Muzeului să fie în creștere, chiar și în condițiile actuale provocate de pandemia de COVID-19.

ACTORI RELEVANȚI ÎN SECTOARELE CULTURALE ȘI CREATIVE

La nivelul municipiului Arad, principalii actori culturali publici sunt reprezentanți de Centrul Municipal de Cultură Arad, Primăria Municipiului Arad, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național, Centrul Cultural Județean Arad, Școala Populară de Arte Arad, precum și instituțiile educaționale ca Inspectoratul Școlar Județean, Palatul Copiilor Arad, Facultatea de Design din cadrul UAV[122], instituțiile religioase, instituțiile culturale și arta expusă. O listă cu o serie de actori selectați este prezentată în **Error! Reference source not found.** 5.

În ultima perioadă, sectoarele culturale și creative au devenit un punct principal de interes la nivelul orașelor cu un puternic element cultural din România, printre care și municipiul Arad. Sectoarele creative și culturale din Arad contribuie în mod semnificativ la creșterea economică, la ocuparea locurilor de muncă, dar și la promovarea și dezvoltarea inovării și coeziunii sociale în oraș.

În ceea ce privește investițiile în domeniul cultural în ultimii ani, se poate observa faptul că acestea au crescut considerabil în perioada 2016-2019, înregistrând astfel o creștere cu aproximativ 40% în anul 2019 față de anul 2016. Aceste investiții vin în urma interesului crescut pentru acest domeniu, prin care se încearcă consolidarea antreprenoriatului cultural și dezvoltarea domeniilor precum: artele vizuale, teatru, muzică, dans, artă digitală, educație prin cultură, promovarea patrimoniului cultural material, promovarea patrimoniului cultural imaterial sau promovarea culturii scrise.

[120] http://www.primariaarad.ro/index.php
[121] http://blogaradean.ro/
[122] Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad

FIGURA 132 BUGETUL ALOCAT ÎN DOMENIUL CULTURAL ÎN PERIOADA 2016-2019 (LEI)

Sursa: http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html

Cu toate acestea, sectorul cultural – creativ este grav afectat în această perioadă, iar pe lângă cultura în sine, există și sectoare asociate, precum mass-media, publicitate, modă, proiectare și editare sub toate formele, dar și noi industrii precum jocurile video sau aplicațiile digitale, care au de suferit de pe urma contextului actual al COVID-19.

Pe lângă actorii publici, un rol deosebit de important în acest domeniu îl au și actorii privați din sectoarele culturale și creative, în acest context remarcându-se importanța ridicată pe care o au industriile creative în municipiul Arad.

În viziunea documentului Cartea Albă, industriile creative sunt acele industrii care utilizează cultura ca input și care au o dimensiune culturală. Acestea includ arhitectura și designul, care integrează elemente creative în procese mai ample, precum și sub-sectoare precum grafica, moda sau publicitatea. La un nivel mai puțin specific, multe alte industrii se bazează pe producția de conținut pentru propria dezvoltare, fiind, prin urmare, interdependente într-o oarecare măsură cu ICC. Printre ele se numără turismul și sectorul noilor tehnologii.[123]

Din perspectiva microeconomică, în municipiul Arad se întâlnesc companii în toate domeniile de activitate ce fac parte din sectoarele culturale și creative: arhive, biblioteci, carte și presă, arte vizuale, artele spectacolului / arte interpretative, audiovizual și media, software, IT și jocuri, arhitectură, publicitate, patrimoniu cultural, artizanat și meșteșuguri și cercetare[124], doar un număr redus de sub-sectoare nefiind prezente. În anul 2018, în municipiul Arad activau un număr de 918 firme în aceste domenii, reprezentând 10.11% din numărul total de întreprinderi din oraș. Cu toate acestea, acest lucru nu se reflectă și la nivelul indicatorilor de performanță economică, sectoarele culturale și creative însumând un număr total de 4.990 de salariați, respectiv 7.89% din numărul total la nivel municipal și totalizând o cifră de afaceri de doar 796.481.406 RON, adică doar 3.74% din cifra totală de afaceri a companiilor din municipiul Arad.

În funcție de numărul de firme, cifra de afaceri și numărul de salariați, cele mai importante sectoare la nivelul municipiului Arad sunt cele prezentate în următorul tabel.

TABEL 37 TOP 5 SECTOARE CREATIVE ÎN MUNICIPIUL ARAD

NR. CRT.	SALARIAȚI / SECTOR	CIFRĂ DE AFACERI / SECTOR	NUMĂR FIRME / SECTOR
1.	Artizanat și meșteșuguri 2.234 salariați	Artizanat și meșteșuguri 463.353.734 RON	Software, IT și jocuri 175 firme
2.	Patrimoniul cultural 1.557 salariați	Patrimoniul cultural 142.429.681 RON	Artizanat și meșteșuguri 133 firme
3.	Software, IT și jocuri 372 salariați	Software, IT și jocuri 58.241.502 RON	Arte vizuale 133 firme

[123] Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, *Cartea Albă pentru activarea potențialului economic al sectoarelor culturale și creative din România*

[124] Domenii identificate de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală în Cartea albă pentru activarea potențialului economic al sectoarelor culturale și creative din România, 2016.

4.	Carte și Presă 223 salariați	Publicitate 58.241.502 RON	Publicitate 93 firme
5.	Publicitate 200 salariați	Arte vizuale 28.293.182 RON	Artele spectacolului / Arte interpretative 91 firme

Sursa: Prelucrare proprie cu ajutorul datelor la nivelul anului 2018 din baza de date Listafirme

În ceea ce privește sub-domeniile acestor categorii care au avut cel mai mare aport la nivelul municipiului Arad, acestea sunt reprezentate în următorul tabel.

TABEL 38 TOP 5 CAEN DIN SECTOARELE CREATIVE ÎN MUNICIPIUL ARAD

NR. CRT.	SALARIAȚI / SECTOR	CIFRĂ DE AFACERI / SECTOR	NUMĂR FIRME / SECTOR
1.	3109 – Fabricarea de mobilă 1.665 salariați	3109 – Fabricarea de mobilă 338.146.013 RON	6201 – Activități de realizare a software-ului la comandă (software orientat client) 95 firme
2.	1419 – Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte și accesorii 752 salariați	2550 – Fabricarea produselor metalice obținute prin deformare plastică, metalurgia plumberilor 89.837.743 RON	7311 – Activități ale agențiilor de publicitate 90 firme
3.	1520 – Fabricarea încălțămintei 667 salariați	1419 – Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte și accesorii 58.109.834 RON	7111 – Activități de arhitectură 85 firme
4.	2550 – Fabricarea produselor metalice obținute prin deformare plastică, metalurgia plumberilor 235 salariați	1520 – Fabricarea încălțămintei 53.204.364 RON	3109 – Fabricarea de mobilă 59 firme
5.	7311 – Activități ale agențiilor de publicitate 198 salariați	7311 – Activități ale agențiilor de publicitate 35.373.611 RON	4778 – Comerț cu amănuntul al unor bunuri noi, în magazine specializate 55 firme

Sursa: Prelucrare proprie cu ajutorul datelor la nivelul anului 2018 din baza de date Listafirme

Din păcate sectorul cercetării nu s-a clasat fruntaș în niciuna dintre situațiile de mai sus, situându-se chiar în coada clasamentelor cu doar 24 de salariați, 5.626.746 RON cifra de afaceri și 10 firme înregistrate în baza calculelor realizate.

Cu toate acestea, putem spune că sectoarele creative din municipiul Arad s-au dezvoltat destul de bine în ultimii ani, dispunând totodată și de o mai mare atenție alocată către acestea și participarea lor la stabilizarea economiei.

În final, sectorul cultural și creativ activează și o serie de asociații și fundații care au ca scop promovarea activităților culturale, fie printr-o paletă integrată de activități în domeniile de creație, fie axându-se pe anumite domenii, cum ar fi, muzica, teatrul, producția cinematografică sau meșteșugurile și tradițiile locale. În municipiul Arad sunt înregistrate aproximativ 140[125] de astfel de asociații și fundații. O serie de asociații, indivizi și grupuri mici remarcabile identificate pe teritoriul municipiului Arad sunt descrise în cadrul Anexei 6.

În urma consultării actorilor locali relevanți, s-a remarcat faptul că există deja și o serie de exemple de bună practică în ceea ce privește parteneriatele între instituțiile și organizațiile din domeniu, cum este de exemplu și cazul colaborării dintre Complexul Muzeal - Biblioteca Județeană și Societatea de Științe Istorice din România – filiala Arad, prin care se dorește promovarea valorii culturale a municipiului Arad.

[125] Conform Registrul Național ONG – http://www.just.ro/registrul-national-ong/

Cu toate acestea, asociațiile și fundațiile sunt încă insuficient implicate sau rar menționate în proiectele cu instituțiile culturale publice. Acesta este motivul pentru care, împreună cu firmele din sectorul cultural, aceștia ar trebui să fie mult mai des implicați și susținuți de către autoritățile publice pentru implementarea unor noi inițiative care să diversifice oferta culturală a municipiului Arad. Au fost însă demarate mai multe demersuri în acest sens, instituții publice precum CMCA fiind un promotor al parteneriatelor public-private și fiind implicați activ în transferul de cunoștințe care să permite scalarea sau replicarea unor acțiuni culturale de amploare.

CONCLUZII ȘI TENDINȚE

În concluzie, Aradul are potențialul de a fi un veritabil muzeu în aer liber al stilurilor arhitecturale specifice secolelor XVIII-XX, cu arhitectura extrem de valoroasă a orașului, dată și de unitatea stilistică din punct de vedere urban a zonei centrale și a Bulevardului Revoluției. Cetățenii arădeni, și nu numai, consideră că cele mai pregnante calități ale orașului sunt arhitectura interesantă și frumusețea sa. Tocmai de aceea se recomandă îmbunătățirea aspectului orașului și restaurarea clădirilor de patrimoniu din centrul vechi. În plus, potențialul extraordinar al Aradului este dat și de Cetatea Aradului – fortăreața în stil Vauban de secol XVIII, aflată în mijlocul orașului dar izolată de oraș prin râul Mureș.

Deși inaccesibilă publicului larg, Cetatea este considerată de arădeni cel mai reprezentativ simbol al orașului. Cetatea este marele proiect de termen lung al orașului, a cărui reintegrare în circuitul civil și viața orașului devine tot mai plauzibilă date fiind interesul și acțiunea autorităților locale. Ea a apărut constant menționată ca emblemă a orașului și un potențial uriaș pentru cultură, divertisment și noi funcțiuni sociale, dar și un obiectiv complicat de pus în practică datorită dimensiunii uriașe și resurselor necesare. Va fi necesară o activare etapizată a acestui obiectiv, care să permită menținerea unui echilibru față de dezvoltarea zonei centrale, dar și față de alte priorități ale orașului.

În același timp, din punct de vedere al ofertei culturale, competiția cu alte destinații care prezintă alternative diverse din punct de vedere cultural-turistic este una importantă, existând necesitatea, dar și posibilitatea de dezvoltare a municipiului prin promovarea turismului de evenimente culturale și a turismului urban de tip city-break. Este nevoie, de asemenea, de gestionarea unei agende culturale atât locale, cât și județene, actualizate permanent cu evenimentele organizate de către actorii privați și cei publici, realizându-se astfel un dialog permanent între mediul privat și public și oferind posibilitatea de creștere a competitivității și a vizibilității operatorilor culturali.

În plus, având în vedere numărul facilităților culturale specializate din categoria instituțiilor de spectacole sau muzeelor și chiar a bibliotecilor, care este relativ redus, este necesară sporirea și diversificarea acestor dotări, inclusiv prin regenerarea / reînnoirea / renovarea unor spații valoroase, care au un potențial insuficient exploatat, pentru a atrage cât mai mulți utilizatori.

Totodată, o provocare pentru actorii din sectoarele cultural-creative este aceea de recunoaștere a artiștilor și personalităților arădene care, din păcate, uneori sunt cunoscuți mai bine în afara Aradului și chiar în afara țării. Un astfel de exemplu este cel al scriitorilor din Arad, multe lucrări ale acestora fiind traduse în limbi străine precum maghiară, slovacă, slovenă sau chineză.

Un alt aspect deosebit de important este și cel privind digitalizarea resurselor culturale, care este considerată la nivelul Uniunii Europene un factor cheie ce va contribui la îmbunătățirea accesibilității și a fluxului nefragmentat de informații într-o economie a cunoașterii. Odată transpus în format electronic, patrimoniul cultural poate deveni resursă pentru un spectru larg de produse și servicii în sectoare precum turismul și nu numai. De exemplu, în cazul muzeelor sau al galeriilor, pot exista ghiduri de vizitare pe smartphone-uri. În contextul actual al pandemiei, aceste aplicații pot oferi vizitatorilor informații suplimentare despre opere de artă sau exponate, pe propriul telefon și în propria limbă. De asemenea, se pot realiza spectacole online, transmise în timp real sau cetățenii și turiștii pot avea parte de numeroase alte experiențe diferite din partea instituțiilor culturale. În plus, aceste aplicații pot furniza instituțiilor informații detaliate privind dinamica vizitatorilor și pot fi utilizate în scopul îmbunătățirii experienței vizitării acestora pentru viitorii vizitatori, atât în mediul virtual, cât și în cel fizic.

Nu în ultimul rând, o măsură ce poate contribui la creșterea vizibilității și promovarea evenimentelor culturale este reprezentată de dialogul, interacțiunea și colaborarea actorilor urbani reprezentativi la nivelul municipiului Arad precum creatori, organizații culturale, organizații publice și private, organizații active în domenii sociale, de

business, turism educaționale etc. Numărul mare de asociații și fundații, organizații profesionale, reprezentanți din mediul privat și organizații publice active, implicate în prezent în desfășurarea evenimentelor, precum și a spațiilor cu potențial de susținere a evenimentelor, reprezintă, de asemenea, o oportunitate în dezvoltarea potențialului creativ al municipiului Arad. De asemenea, și implicarea cetățenilor orașului Arad în procesul de realizare a unor proiecte urbane care să promoveze valoarea cultural-istorică a municipiului ar trebui să fie o prioritate pentru administrația și actorii locali din domeniu, deoarece prin astfel de demersuri participative poate fi crescut și consumul cultural din oraș și poate fi atinsă o diversificare a publicului consumator de activități culturale.

În încheiere, trebuie menționat și faptul că au existat o serie de proiecte care s-au demarat pe parcursul perioadei 2016-2019 și care au ajutat la promovarea sectorului cultural în municipiul Arad. Conform raportului de implementare a Strategiei Culturale, au fost acordate diferite fonduri nerambursabile în perioada 2015-2019, pentru operatori culturali, cu accent pe dezvoltarea antreprenorială culturală, prin intermediul Compartimentului Proiecte din cadrul Centrului Municipal de Cultură Arad. Totodată s-au realizat și demersurile de includere în cadrul CUBE Project, iar Centrul Municipal de Cultură Arad încurajează consumul produsului cultural, a importanței retribuirii culturii, prin intermediul mass-mediei și a mediului online. Este foarte important ca aceste demersuri să fie continuate, valorificate și înmulțite pentru ca sectorul cultural al municipiului Arad să se dezvolte și să își sporească aportul atât la economia locală, cât și la promovarea unei identități diferențiatoare a orașului.

2.5.3.2. TURISMUL

Dezvoltarea turismului atât ca modalitate de petrecere a timpului într-un mod plăcut, cât și ca servicii prestate în diverse etape ale unei călătorii turistice, reprezintă una dintre caracteristicile civilizației actuale, cu largi perspective de evoluție, fiind concomitent consecința și cauza unor schimbări economice, sociale, culturale și de mediu. Turismul reprezintă un sector de perspectivă, ce poate sta la baza dezvoltării economice a unui loc prin identitatea acestuia pe care o proiectează, precum și prin gradul de atractivitate pe care îl poate determina. Notorietatea turistică a unei destinații se reflectă prin capacitatea locului de a-și optimiza gradul de atractivitate pentru rezidenți și vizitatori, în vederea satisfacerii cerințelor acestora prin servicii de calitate, inovatoare și atractive de turism, dar și pentru a câștiga cote de piață pe pieţele interne și globale, asigurând în același timp că resursele disponibile pentru sprijinirea turismului sunt utilizate eficient și într-un mod durabil.

Turismul este o industrie extrem de competitivă, astfel că pentru ca o destinație să poată concura în mod eficient cu alte destinații, este necesar ca vizitatorii să beneficieze de servicii și experiențe de o calitate superioară. Acest lucru este deosebit de important mai ales în contextul actual în care tendințele de călătorie sunt în continuă schimbare.

Atractivitatea turistică este direct corelată cu atractivitate urbană, astfel că degradarea mediului fizic, a patrimoniului construit, a spațiilor verzi și a spațiului public reprezintă un impediment. Principiile unui turism atractiv constau în îmbunătățirea experiențelor turistice, îmbunătățirea eficienței gestionării resurselor, maximizarea competitivității destinației cu accent pe aspecte durabile. Mai mult, în contextul actual al pandemiei de COVID-19, industria HoReCa[126] a fost și este unul dintre cele mai afectate sectoare economice, motiv pentru care actorii din acest domeniu au fost nevoiți să se adapteze noilor condiții și să găsească soluții inovatoare pentru a putea veni în întâmpinarea utilizatorilor cu o ofertă de servicii competitive și sigure. Este important ca pe viitor această industrie să fie sprijinită să identifice și soluțiile necesare pentru repornirea activității la capacitate maximă, dar răspunzând la noi cerințe și tendințe globale de siguranță și confort.

RESURSELE TURISTICE

Resursele turistice existente atât la nivelul municipiului, cât și în împrejurimi, conturează un produs turistic complex, diversificat, cu un potențial deosebit de mare de a satisface nevoile de călătorie ale unor turiști cu interese variate.

Municipiul Arad are resursele naturale și culturale necesare pentru a deveni o atracție turistică de interes atât pe plan local, național, cât și internațional. Amplasarea favorabilă pe care o are municipiul pe malul râului Mureș, conectarea la axa națională a orașelor Oradea-Arad-Timișoara, vecinătatea cu granițele țării din partea de vest, sau

[126] HoReCa este acronimul pentru industria ospitalității: Hoteluri, Restaurante, Cafenele

calitatea de metropolă, situată pe coridorul paneuropean IV, reprezintă principalele avantaje competitive în dezvoltarea turistică.

RESURSE NATURALE | Cele două mari elemente de cadru natural prezente în municipiul Arad sunt Râul Mureș și Parcul Natural Lunca Mureșului. Prezența Râului Mureș, cu faleza și parcurile adiacente în zona centrală a orașului și totodată în legătură directă cu patrimoniul construit și cu Cetatea Aradului, generează un ansamblu complex de elemente, sub forma unei axe est-vest, ce poate fi considerată competență distinctivă a orașului. În acest context, râul Mureș are un potențial deosebit pentru activități de recreere, sportive, culturale, cu potențial pentru noi practici de activare a spațiilor urbane pentru locuitori, dar și pentru activități turistice. În prezent, resursa naturală cea mai însemnată pentru viața locuitorilor și cu un potențial de dezvoltare a activităților turistice este foarte puțin valorificată și exploatată. În partea de sud, în zona cartierului Drăgășani, accesul către Mureș este limitat de Fabrica de Zahăr și Teba, suprafețele industriale mari ale acestora blocând trama stradală. Amenajarea pistei de biciclete de-a lungul Mureșului și programul de reabilitare a podurilor existente și de realizare a unor noi poduri peste râu sunt singurele măsuri dezvoltate în scopul reanimării râului.

Cu toate acestea, dacă ne referim la Lunca Mureșului, iubitorii mersului pe două roți care se plimbă prin această zonă au parte de o priveliște superbă. Pe traseul Arad – Pecica, bicicliștii pot traversa Mureșul Mort, unul dintre cei mai importanți afluenți ai Mureșului, pot vizita un arboret de chiparos de baltă și o cetate veche care pentru prima dată a fost menționată documentar în anul 1486. De asemenea, turiștii pot ajunge de multe ori pe malul râului Mureș, unde se pot admira păsările care cuibăresc sau se hrănesc de-a lungul lui.

În ceea ce privește, Parcul Natural Lunca Mureșului, acesta este situat în județele Timiș și Arad (în partea de vest a orașului). Lunca Mureșului Inferior este un ecosistem tipic de zonă umedă, cu peste 200 de specii de păsări. Printre atracțiile turistice se numără biodiversitatea faunei și a florei, balta cu nuferi, Mânăstirea Hodoș-Bodrog și Mânăstirea Bezdin, evenimentul Ziua Parcului Național Lunca Mureșului, precum și serviciile oferite – concursuri cicliste, tururi ghidate, ture de caiac, programe de tabere școlare sau de educație ecologică. Cele mai importante activități turistice din cadrul parcului sunt: excursiile pe Mureș cu ambarcațiuni ușoare de tip caiac-canoe, plimbări cu bicicleta, urmărirea mamiferelor mari în libertate din observatorul Prundul Mare (încălzit pe timpul iernii) sau vizite ghidate pe teritoriul întregului parc, pe trasee tematice. Parcul natural are și două puncte de informare turistică, Pecica și Cenad, ce pun la dispoziție întreg echipamentul necesar practicării activităților și serviciilor turistice sau educative.

RESURSE ANTROPICE | Reperul turistic cu cel mai mare potențial al municipiului este Cetatea Aradului (monument istoric clasificat de către Ministerul Culturii în categoria A), construită în secolul al XVIII-lea (1763-1783), împrejmuită de trei ziduri de apărare, sub forma unei stele duble, în stil Vauban, cu șase colțuri. Amplasamentul deosebit în peninsula Mureșului face ca cetatea, unică prin elementele și dimensiunea sa, să fie singurul ansamblu atât de bine conservat în stil Vauban existent în Sud-Estul Europei. Cu toate că cetatea este singurul obiectiv de interes turistic de acest tip din județ, posibilitățile sale de exploatare sunt restrânse, cetatea fiind în prezent administrată de Ministerul Apărării. Sunt în același timp în derulare demersuri avansate de preluare a monumentului în patrimoniul administrației publice locale, fiind între timp planificate activ și opțiunile de valorificare a acestei atracții.

În același timp, Centrul istoric al municipiului Arad a acumulat un bogat patrimoniu cultural construit pe parcursul evoluției sale istorice. Zona este caracterizată ca fiind un ansamblu unitar din punct de vedere compozițional, ce reflectă spațiul multicultural și multietnic prin amprenta stilurilor arhitecturale central europene, elemente ce sporesc atractivitatea turistică a municipiului. Printre cele mai atractive destinații culturale se numără muzeele – Muzeul de Științe ale Naturii, Muzeul de Istorie și Arheologie, Muzeul de Artă, Muzeul memorial Vasile Goldiș, galeriile de artă – Galeria Națională Delta, Galeria de artă Alfa, Galeria Tackacs și sala de expoziții Clio, instituțiile de cultură precum: Teatrul Clasic Ioan Slavici, Teatrul de Marionete, Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Vechi, sau cinematografele Arta, Grădiște. Printre obiectivele de patrimoniu ce nu sunt suficient valorificate și promovate din punct de vedere turistic se numără Muzeul Cofetăriei, Turnul de Apă sau Cimitirul Evreiesc Vechi.

Multe dintre aceste resurse sunt puse în valoare și promovate prin intermediul traseelor turistice care reprezintă o oportunitate pentru creșterea vizibilității obiectivelor turistice din Arad. Asemenea clădirilor monument, traseele

turistice ce au fost marcate și promovate inițial prin broșuri sau în mediul online, pe rețelele de socializare sau site-urile asociațiilor din domeniu, au nevoie de elemente de signaletică amplasate în spațiul public, pentru a putea fi cât mai ușor vizibile și parcurse chiar și de către turiștii în tranzit.

În cadrul proiectul „Promovarea turismului arădean prin circuite culturale”[127] au fost create trei trasee urbane în zona istorică ce conectează muzeele, casele memoriale sau instituțiile culturale cu palatele, vilele și casele de raport, monumentele de for public sau ctitoriile ecumenice. Ele se află predominant în zona central istorică a orașului, dar cuprind și comunele din jurul municipiului, vizând astfel unele dintre cele mai importante elemente cultural-turistice ale municipiului Arad și inclusiv ale județului Arad.

Unul dintre cele trei circuite culturale este intitulat „Drumul Vinului” în cadrul căruia s-au valorificat principalele obiective turistice din această zonă, inclusiv elementele naturale și antropice din comunele Păuliș, Ghioroc, Covăsânț, Șiria, Tabăra de la Căsoaia și orașul Pâncota. În cadrul circuitului „Pe urmele istoriei arădene” au fost promovate cetățile, siturile arheologice și ansamblurile arhitecturale inclusiv din localitățile Lipova, Șiria, Dezna, Ineu, Păuliș, Bata, Săvârșin, Frumușeni, Pâncota, Arad, Vladimirescu, Zăbrani și Târnova. Ultimul circuit propus a fost intitulat „Descoperă pacea sufletească” și a reprezentat un circuit cultural, spiritual și ecumenic în care s-a urmărit promovarea bisericilor și mănăstirilor considerate monument istoric de pe teritoriul județului Arad. La aceste trasee se adaugă recent și proiectul „Trasee Culturale Educaționale”. În anul Centenar, Aradul a venit cu o oportunitate pentru cei care vor să viziteze orașul, punând la dispoziția turiștilor posibilitatea de a urmări traseele Unirii, în acest oraș care a fost, în luna noiembrie 1918, capitala politică a Marii Uniri. Acest proiect a constat în realizarea a patru trasee în municipiul Arad, prin care se prezintă legătura orașului cu Marea Unire din 1918. Proiectul a fost împărțit în trei părți – traseele din oraș, însoțite de panouri de informare, realizarea unor broșuri pentru fiecare traseu în parte, precum și realizarea unui portal web[128] în care sunt prezentate pe larg clădirile și monumentele cuprinse în trasee.

TRASEUL UNIRII[129] **|** Traseul cuprinde o serie întreagă de clădiri de pe teritoriul municipiului Arad, clădiri în care a fost pregătită unirea și au fost luate importantele hotărâri din noiembrie 1918.

BISERICA ȘI ȘCOALA[130] **|** Biserica și școala au reprezentat în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, și reprezintă în continuare și astăzi, importante instituții ale națiunii române. În anul 1912 a fost înființată, la Arad, o școală românească, Preparandia, în timpul în care Biserica Ortodoxă din Transilvania se afla sub dominația ierarhiei sârbești.

FĂURITORI ȘI MARTIRI AI MARII UNIRI[131] **|** Făurirea statului național unitar român, prin hotărârea plebiscitară de la 1 Decembrie 1918, nu ar fi putut să existe fără prezența unor lideri politici și a unor martiri ai Marii Uniri, care și-au dat viața pentru a apăra ceea ce au hotărât cei 100.000 de participanți la Alba Iulia.

INSTITUȚII ROMÂNEȘTI[132] **|** Pregătirea și înfăptuirea Marii Uniri, în anul 1918, nu s-ar fi putut realiza fără existența, în Arad, a unor instituții naționale, care au promovat spiritul național, cultura și limba română.

Pentru a-i ajuta pe turiști și pe arădeni deopotrivă să afle mai multe detalii despre obiectivele cuprinse pe cele patru trasee, au fost amplasate în oraș peste 20 de panouri de informare, ce conțin imagini cu obiectivele și informații despre acestea.

Mai mult, pentru a atrage cât mai mulți turiști și a-i convinge să petreacă mai mult timp în destinație, municipiul Arad se poate raporta și la resursele din împrejurimi. În acest sens, Centrul de Informare Turistică Arad vine cu propunerea mai multor tipuri de trasee turistice care se pot realiza atât la nivelul municipiului Arad, cât și la nivelul întregului județ. Traseele turistice propuse sunt de tipul:

---

[127] http://www.cjarad.ro/activitate/proiecte-europene/7-promovarea-turismului-ar%C4%83dean-prin-circuite-culturale--smis-17539.html
[128] https://www.traseeculturalearad.ro/
[129] https://www.traseeculturalearad.ro/traseul-unirii/
[130] https://www.traseeculturalearad.ro/biserica-si-scoala/
[131] https://www.traseeculturalearad.ro/fauritori-si-martiri-ai-marii-uniri/
[132] https://www.traseeculturalearad.ro/institutii-romanesti/

TRASEE MONTANTE | 10 trasee montane, respectiv: traseul Ghioroc – Valea Cladovei, traseul Covăsânț – Creasta Principală, traseul Gura Hălmagiu – Muntele Găina, traseul turistic Gara Hălmagiu – Hălmăgel – Culmea Găinii – Muntele Găina, traseul DN7/E68 – Petriș – Corbești – Roșia Nouă – Obârșia – Creasta Principală a Munților Zărand, traseul Roșia Nouă – Creasta Principală a Munților Zărand, traseul Monumentul Turiștilor – Feredeu – Creasta Principală – Căsoaia, traseul Șaua Cazan – Schitul Feredeu – Creasta Principală, traseul Hășmaș – Valea Hășmaș – Vf. Pleșu și traseul Șiria – Cetatea Șiria – Șaua Cazan.

TRASEE URBANE | Circuitul Clădirilor Masonice (Palatul Iosif Steiner – Templul Masonic – Casa „Familiei Tabacovici" – Școala cu clasele I-VIII Dimitrie Țichindeal – Palatul Fenyves – Palatul Reinhardt – Palatul Rozsnyai) și Circuitul Secession (Palatul Cultural – Palatul Szantay – Palatul Földes – Palatul Sârbesc – Palatul Bohuș – Palatul Reinhardt).

TRASEE CICLOTURISTICE | Traseul Cicloturistic Arad – Pecica (de la Centrul de Vizitare Ceala, unde se află administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, în apropierea municipiului Arad și se încheie la Ferma de Bivoli din orașul Pecica) și Traseul de Biciclete Ceala (are o lungime de 13,4 km și străbate Pădurea Ceala, având o formă relativ circulară și atinge principalele atracții turistice din această zonă - arboretul de chiparos, Râul Mureș, Cetatea turcească și cel mai gros arbore din pădure).

TRASEE TEMATICE | Traseul Tematic „C" Albastru (traseu realizat împreună cu Asociația Rangerilor din România, este de dificultate scăzută, putând fi parcurs cu ușurință și de către copii) și Traseul Ecvestru (se parcurge o porțiune extrem de frumoasă din Pădurea Ceala, în care vizitatorii se pot relaxa și, cu puțin noroc, pot observa mamifere sau păsări care trăiesc în aria protejată).

PLIMBĂRI CU BARCA| Traseul Arad – Pecica pentru eco-tururile în canoe sau caiac, are o lungime de 25 de km și poate fi parcurs în 3-4 ore.

TIPOLOGII DE TURISM

Pornind de la cele menționate anterior, se remarcă faptul că municipiul Arad se bucură de un capital bogat de resurse turistice, concentrate într-o serie de areale cu potențial ridicat de dezvoltare, ce acoperă o gamă variată de atracții, de la elemente favorabile de cadru natural și de patrimoniu natural, la un patrimoniu cultural diversificat (atât material – monumente istorice, situri arheologice și instituții de cultură, cât și imaterial – meșteșuguri, tradiții, obiceiuri), dar și o paletă largă de activități de agrement. În acest context, pe teritoriul municipiului au fost identificate o serie de tipologii de turism practicabile.

TURISMUL DE TRANZIT | Acest tip de turism cuprinde turiștii care traversează o zonă sau o țară pentru a ajunge la destinația aleasă. În condițiile creșterii continue a numărului de automobile, turismul de tranzit a căpătat o amploare deosebită. Din aceste considerente, municipiul Arad este favorizat de poziția sa la granița vestică a țării, precum și de prezența a trei localități – puncte de trecere a frontierei la nivel județean. În aceste condiții, municipiul Arad trebuie să profite de prezența turiștilor care îl tranzitează pentru a-i convinge să petreacă mai mult timp aici.

TURISMUL DE AFACERI ȘI *MICE*[133] | Reprezintă acea formă de turism practicată de angajați, oameni de afaceri sau de alte categorii de persoane, în interes de serviciu, în interiorul sau în afara țării de reședință, incluzând: participarea la întâlniri de afaceri, târguri și expoziții, conferințe sau reuniuni. Această tipologie de turism este în prezent accesată de vizitatori care au o perioadă relativ scurtă sau medie de ședere, în special din cauza faptului că infrastructura turistică ce poate susține acest tip de activitate este slab dezvoltată. Potrivit unui studiu Carlson Wagonolit Travel, în ultimii ani, în România se înregistrează o atitudine pozitivă față de mixul dintre călătoriile de afaceri și cele de agrement, fapt ce poate justifica dezvoltarea turismului de business și chiar promovarea acestuia împreună cu oferta turismului de agrement.[134]

Principalul oraș din România dotat cu infrastructură turistică dezvoltată pentru practicarea turismului de afaceri este București, acesta fiind urmat de alte orașe importante precum Cluj, Sibiu, Timișoara, Constanța, Oradea, Iași sau Brașov. Aradul reprezintă, de asemenea, un loc propice pentru practicarea acestei tipologii de turism, inclusiv

[133] Meetings, Incentives, Conventions and Events

[134] https://www.economica.net/industria-de-evenimente-aduce-romaniei-circa-500-de-milioane-de-euro-an-bucurestiul-pe-locul-33-in-topul-european_156358.html

prin avantajele pe care le deține pentru a fi atractiv din punct de vedere economic și administrativ și pentru a atrage aici investitori și oameni de afaceri sau reprezentanți ai mediului public. Printre aceste avantaje se numără: poziția geografică avantajoasă, infrastructura rutieră dezvoltată, existența unor lanțuri valorice, a unor structuri asociative etc., precum și rolul său de municipiu reședință de județ și de pol de dezvoltare, care concentrează o serie de dotări de interes suprateritorial. Mai mult, Complexul Expozițional EXPO Arad, investiție strategică a Camerei de Comerț, Industrie și Agricultură a județului, reprezintă principalul loc de desfășurare a evenimentelor. Acesta este cel mai mare centru expozițional din vestul României. În peste 20 de ani de activitate, EXPO Arad a devenit un punct de reper pentru relansarea afacerilor interne și internaționale și s-a extins secvențial, devenind al doilea centru expozițional la nivel național, ca suprafață, după Romexpo (București).

TURISMUL SPORTIV | Turismul sportiv se practică în special în timpul sezonului cald, cu tendințe parțiale de dezvoltare în capetele de sezon. Activitățile sportive, inclusiv sporturile extreme și de agrement sunt practicate, cu precădere, pe râul Mureș sau în Parcul Natural Lunca Mureșului. Acest tip de turism reprezintă o oportunitate de dezvoltare a axei de agrement est-vest, prin re-activarea râului Mureș, a infrastructurii sportive existente, precum și prin încurajarea unui mod de viață activ al locuitorilor și vizitatorilor din municipiul Arad. Printre activitățile sportive propriu-zise și ramurile sportive cu tradiție, ce au adus recunoștința la nivel internațional a municipiului Arad, se numără: canotaj, ciclism, handbal, rugby, polo, baschet, și nu în ultimul rând fotbal.

Orașul de pe Mureș, cu tradiție și excelență competițională sportivă, oferă în prezent o singură oportunitate turiștilor sau localnicilor să închirieze caiace sau canoe pentru a realiza incursiuni pe apă, în Parcul Natural Lunca Mureșului. Sunt disponibile excursii în canoe de la Arad la Pecica, parcurgându-se un traseu cu o lungime de cca. 20 km. Traseul înapoi spre centrul de vizitare Ceala se parcurge cu bicicleta pe un traseu de cca. 25 km lungime situat în cea mai mare parte de-a lungul Mureșului. Este o plimbare plăcută prin care se ajunge de multe ori la Mureș, putându-se vedea păsările care cuibăresc sau se hrănesc de-a lungul lui. Bicicletele, canoele și celelalte echipamente necesare sunt puse la dispoziție de administrația parcului.

TURISMUL CULTURAL ȘI RELIGIOS | Conform World Tourism Organization, turismul cultural este definit ca fiind orice deplasare a unei persoane din motive esențial culturale cum ar fi circuitele turistice de studiu, artele performative (dansul, teatru, muzica etc.), circuitele culturale, călătoriile la festivaluri sau alte evenimente culturale, vizitele în locuri culturale și la monumente etc. Acest tip de turism abordează cultura unui loc, în special valorile ei artistice, și facilitează legătura dintre regiunile urbane și zonele rurale. Acest tip de turism se bazează pe resursele locale din categoria lăcașurilor de cult religios, a instituțiilor de cultură, a monumentelor istorice și a spațiilor cu potențial de valorificare culturală, fiind implicat în ultimii ani și patrimoniul imaterial, care a devenit din ce în ce mai promovat. S-a constatat, de asemenea, faptul că turismul religios în municipiul Arad atrăgea foarte mulți turiști înainte de pandemie, cei mai mulți turiști fiind străini – maghiari, sârbi și chiar austrieci.

În prezent, acest tip de turism este încă unul destul de slab dezvoltat în cadrul municipiului Arad. Obiectivele culturale permanente au un potențial redus din această perspectivă, prezentând un interes relativ scăzut, raportat la interesele de călătorie ale unui turist. Având în vedere calitățile unice ale cetății și posibilitățile de exploatare, darea în folosință civilă și integrarea în circuitul turistic a acestui monument reprezintă o necesitate majoră pentru acest tip de turism. În același timp, centrul istoric al orașului este alcătuit din clădiri ce oferă turistului o alăturare aparte a diferitelor stiluri arhitecturale, într-un ansamblu unitar. Cu toate acestea, cele mai multe clădiri găzduiesc instituții publice sau locuințe, fără a avea niciun fel de exploatare turistică. Obiectivele culturale încearcă să joace un rol semnificativ în circuitele turistice, însă acestea servesc încă doar funcțiunii culturale locale. Totodată, patrimoniul arheologic și istoric, astăzi insuficient explorat și exploatat, poate avea un rol foarte important în dezvoltarea turismului cultural prin produse turistice precum circuite istorice, investiții în infrastructura muzeală, evenimente culturale ”reason-to-come” etc.

O altă resursă potențială legată de stilul de viață local multietnic și multicultural, ce ar susține și celelalte forme de turism, o reprezintă gastronomia, care atrage din ce în ce mai mult interes în rândul turiștilor curioși de mâncăruri specifice locului. Mai mult, evenimentele culturale și obiective culturale nepermanente au, de asemenea, un potențial ridicat din punct de vedere turistic.

TURISMUL DE WEEKEND | Această formă de turism se desfășoară ca un sejur scurt, de obicei cuprins între 2-4 zile, în care, într-un timp scurt, se pot vizita mai multe obiective. Pe lângă acestea, turismul de agrement și turismul de recreere pot face parte din acest tip de turism și pot cuprinde o gamă diversificată de activități pentru petrecerea plăcută a timpului liber de către turiști. Acestea pot fi reprezentate de activități scurte, de la plimbarea cu bicicleta prin oraș, pe râu, la drumeții prin parcul natural, pescuit etc.

Deși în prezent acest tip de turism este unul relativ puțin dezvoltat și promovat în municipiul Arad, acesta ar avea o mare șansă de dezvoltare dacă s-ar depăși barierele orașului, conectând centrul urban cu zonele înconjurătoare, fiind astfel incluse mai multe obiective turistice ce pot fi vizitate. Printre circuitele de acest tip care au fost subliniate și de actorii locali din municipiu se numără următoarele:

- Traseu turistic către Parcul Natural Lunca Mureșului – Podgoria din Arad – Muzeul Viei și Vinului de la Miniș;
- Circuit turistic al bisericilor vechi din zonele limitrofe ale municipiului și din județ;
- Conectarea zonei Lipova cu municipiul Arad și cu stațiunea de interes local de la Ghioroc printr-un pachet turistic de 1-2 zile.

În general, turismul este considerat o sursă de dezvoltare economică atât la nivel local, cât și la nivel regional. Acesta oferă posibilitatea dezvoltării și creării unui cadru propice pentru dezvoltarea diverselor oportunități de inițiative antreprenoriale, dar și pentru acțiuni noi din partea administrației publice. În cazul de față, aceste tipologii de turism sunt în prezent accesate de vizitatori care au o perioadă relativ scurtă de ședere sau care nu înnoptează pe o perioadă foarte lungă sau deloc în oraș, fiind locuitori din localitățile apropriate și din orașele învecinate, precum și călători în tranzit către alte destinații. Pentru sporirea atractivității destinației pentru turismul de tip city-break sau de sejur este necesară dezvoltarea unor noi produse turistice atractive și o promovare mai accentuată a județului, astfel încât să atragă un număr cât mai mare și o gamă cât mai variată de turiști, care să găsească aici diverse oportunități inedite de petrecere a timpului liber.

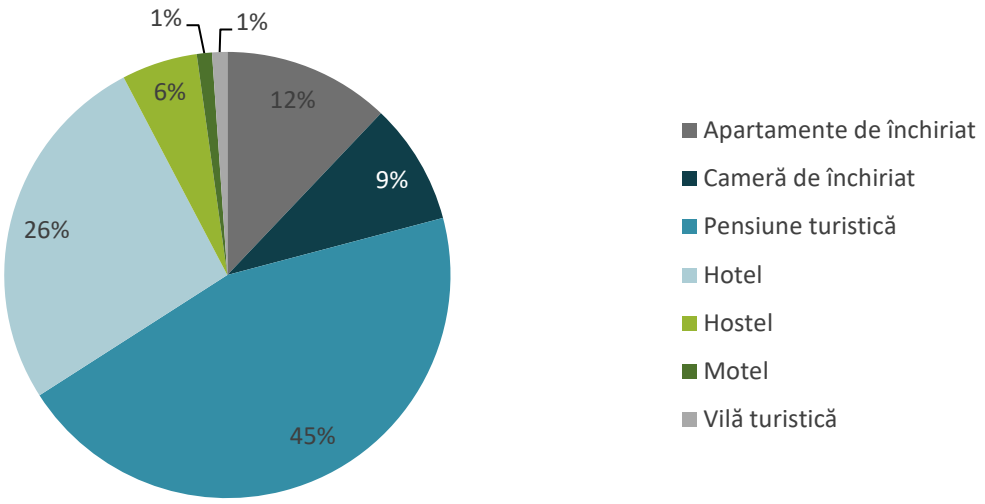
INFRASTRUCTURA TURISTICĂ

În ceea ce privește infrastructura turistică ce susține activitățile turistice, aceasta este alcătuită în primul rând din unitățile de cazare existente pe teritoriul municipiului Arad. La nivelul anului 2020[135], în Arad sunt clasificate 91 de astfel de structuri, totalizând o capacitate de 3.129 de locuri. Din totalul acestor structuri, cea mai mare pondere este reprezentată de structura pensiunilor turistice care însumează 41 de unități de cazare, cu o capacitate de 887 locuri de cazare pentru anul 2020, urmată de structura hotelieră, cu 24 de unități de cazare care însumează o capacitate de 1.780 de locuri de cazare pentru anul 2020. Sunt înregistrate în același timp și un număr de 11 spații de tip apartamente de închiriat, cu o capacitate de 48 locuri de cazare și 8 spații de tip camere de închiriat, cu o capacitate de 163 locuri de cazare. Structura hostel-urilor este una redusă, fiind înregistrate doar 5 astfel de structuri, cu o capacitate de cazare de 173 locuri.

Cea mai redusă pondere este reprezentată de moteluri și a vile turistice, existând la nivelul anului 2020 o singură structură de acest fel pentru ambele cazuri, cu o capacitate totală de 20 de locuri în cazul motelului, respectiv 36 de locuri în cazul vilei turistice.

[135] Date actualizate pe 04.12.2020

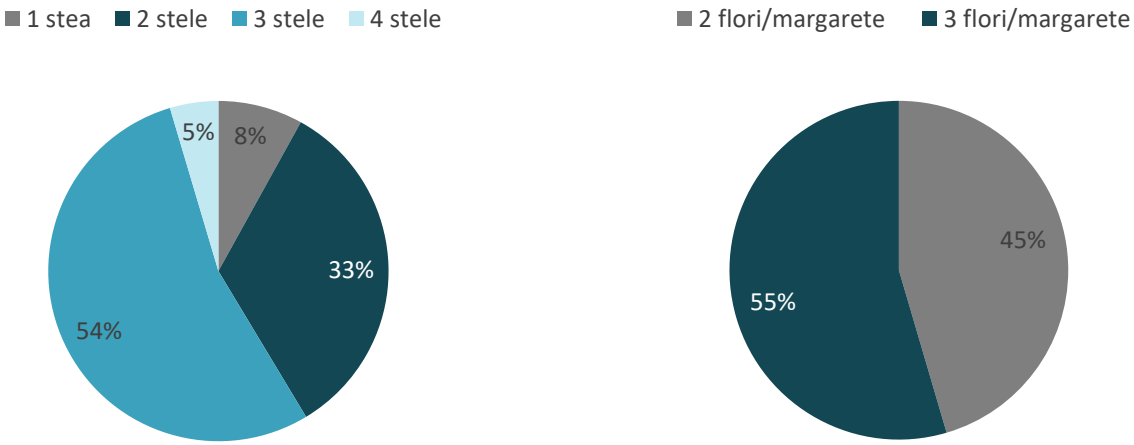
FIGURA 133 NUMĂRUL DE UNITĂȚI DE CAZARE DIN MUNICIPIUL ARAD, DUPĂ TIPOLOGIA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ, 2020

Sursa: Baza de date a Ministerului Turismului

Diversitatea ofertei de cazare este vizibilă și la nivelul distribuției unităților de cazare clasificate pe categoriile de confort, în cadrul căreia predomină structurile de 3 stele (47 de unități) și 3 flori / margarete (6 unități). În ceea ce privește unitățile de cazare cu un grad superior de confort, pe teritoriul municipiului se înregistrează 4 unități de 4 stele și nicio unitate de 5 stele sau 4 și 5 flori / margarete.

FIGURA 134 NUMĂRUL DE UNITĂȚI DE CAZARE CLASIFICATE DIN MUNICIPIUL ARAD, PE CATEGORII DE CONFORT

Sursa: Baza de date a Ministerului Turismului

În același timp, aceste valori nu includ locurile de cazare din afara sistemului clasificat, nedeclarate, de tip locuință de vacanță, locuință de închiriat în regim privat de cazare. La nivelul bazei de date colectate de către Institutul Național de Statistică, în cadrul municipiul Arad există un număr de 2.865 locuri de cazare în 2019, cu aproximativ 140 de locuri de cazare mai puțin față de anul 2016. Această scădere indică interesul scăzut pentru dezvoltarea sectorului turistic din ultimii ani, deși până în anul 2017 s-a înregistrat o tendință pozitivă în acest sector.

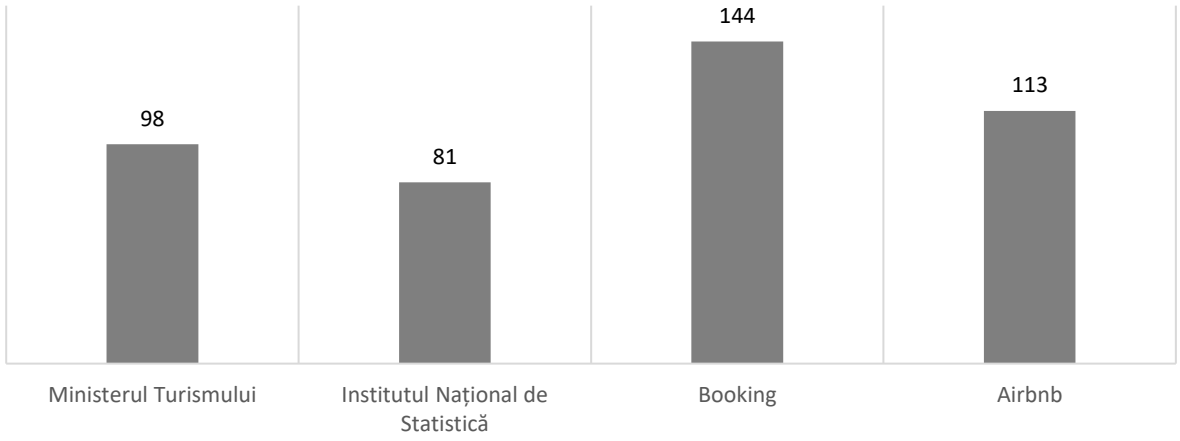
TABEL 39 CAPACITATEA DE CAZARE TURISTICĂ EXISTENTĂ PE TIPURI DE STRUCTURI TURISTICE, NR. LOCURI ÎN PERIOADA 2016-2019

TIPURI DE STRUCTURI	2016	2017	2018	2019
Hoteluri	1800	1852	1748	1578
Hosteluri	89	68	68	80
Moteluri	-	-	40	-
Vile turistice	70	70	70	48
Cabane turistice	-	-	29	-
Sate de vacanță	-	12	-	-
Campinguri	160	160	160	160
Pensiuni turistice	889	850	965	943
Pensiuni agroturistice	-	-	105	56
TOTAL	3.008	3.012	3.185	2.865

Sursa: Baza de date INS Tempo online

În ceea ce privește oferta structurilor de cazare în municipiul Arad, prin sondarea portalurilor web care intermediază servicii de cazare (Booking și Airbnb), se constată un număr mult mai ridicat de înregistrări ale unităților de cazare față de datele disponibile în bazele de date ale Ministerului Turismului sau ale Institutului Național de Statistică, Airbnb înregistrând un număr de 113 de unități de cazare, iar Booking un număr de 144 de unități de cazare, fapt ce aduce un aport considerabil la oferta totală de spații de cazare și asigură o serie de oportunități mai diversificate pentru vizitatori cu interese și posibilități financiare diferite.

FIGURA 135 NUMĂRUL DE STRUCTURI DE CAZARE DIN MUNICIPIUL ARAD, COMPARAȚIE MINISTERUL TURISMULUI – INS – BOOKING – AIRBNB, 2020

Sursa: Baza de date INS Tempo online, baza de date a Ministerului Turismului, Booking și Airbnb

În același timp, în categoria infrastructurii turistice trebuie menționat și faptul că, pentru a veni în ajutorul turiștilor, în perioada 2011-2014 a fost înființat Centrul Național de Informare și Promovare Turistică a județului Arad, cu ajutorul programului de finanțare POR 2007-2013, Axa prioritară 5 – „Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului", Domeniul de intervenție 5.3 "Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică", Operațiunea „Crearea Centrelor Naționale de Informare și Promovare Turistică (CNIPT) și dotarea acestora".[136] Centrul funcționează în clădirea de pe Bulevardul Revoluției nr. 81 și oferă turiștilor informații despre cultura și istoria municipiului Arad, obiectivele și traseele turistice care pot fi vizitate, modalități de petrecerea a timpului liber și chiar informații despre locurile de cazare

[136] http://www.cjarad.ro/activitate/proiecte-europene/13-%C3%8Enfiin%C5%A3area-centrului-na%C5%A3ional-de-informare-%C5%9Fi-promovare-turistic%C4%83-al-jude%C5%A3ului-arad--smis-13132.html

din oraș. De asemenea, toate aceste detalii se pot regăsi atât în cadrul centrului cât și prin site-ul de promovare[137] și pagina oficială de Facebook.[138]

CIRCULAȚIA ȘI PERFORMANȚA TURISTICĂ

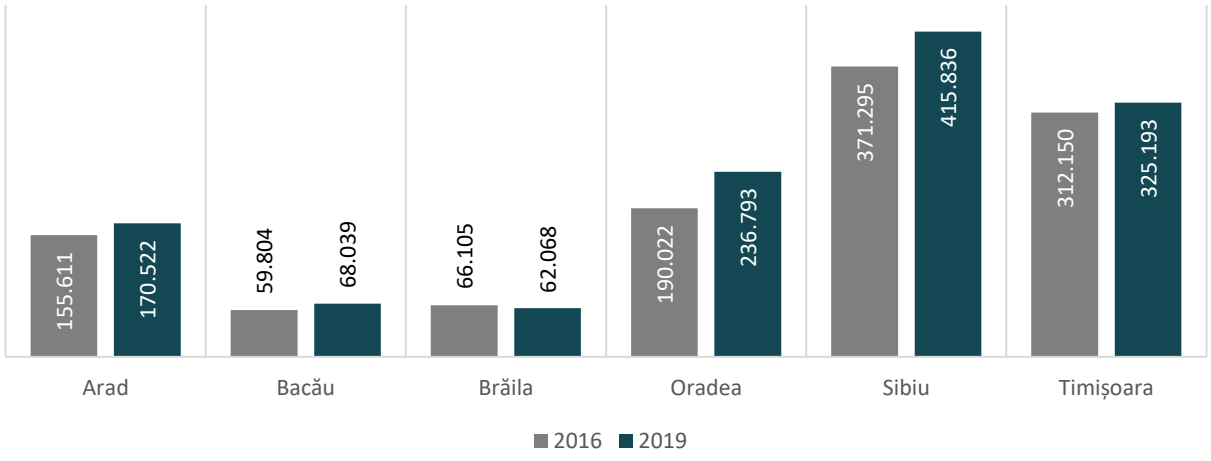
Municipiul Arad reprezintă un oraș poartă la nivel național, intens tranzitat datorită poziției favorabile la granița vestică a țării, principalul punct de tranzit a fluxurilor dinspre și înspre Europa. Intersecția de drumuri europene din acest punct favorizează distanțele relativ scurte până la cinci capitale europene: București (536 km), Viena (506 km), Bratislava (458 km), Budapesta (284 km) și Belgrad (209 km).

Din punct de vedere al performanței economice (mai multe detalii în cadrul capitolului de analiză a Profilului Economic), majoritatea sectoarelor economice din municipiul Arad sunt incluse în categoria sectoarelor în declin, având o concentrare mai redusă a forței de muncă și o evoluție sub cea a sectorului la nivel național. Acestea încă se confruntă cu provocări în găsirea elementelor de diferențiere și câștigare a unui avantaj competitiv, precum forța de muncă disponibilă sau valorificarea resurselor. Cu toate acestea, s-a constatat că un număr ridicat al companiilor cu o performanță peste media națională se regăsesc în domeniu serviciilor, dar și în domeniile comerț și turism, având astfel un aport substanțial la performanța economică a municipiului.

Cu privire la circulația turistică, la nivel național, municipiul Arad se află pe locul 10 din 42[139] în ceea ce privește numărul total de sosiri ale turiștilor în anul 2019, având un total de 170.522 de persoane înregistrate. Pe primele locuri se află municipiul București cu un număr de 2.038.858 de persoane, urmat de Brașov cu 681.244 de persoane și Constanța cu 618.755 de persoane. Sibiu se află pe locul 5 (cu 415.836 de persoane), urmat de Timișoara pe locul 6 (cu 325.193 de persoane) sau Oradea pe locul 8 (cu 236.793 de persoane). Față de alți poli urbani majori la nivel național, Aradul ocupă o poziție fruntașă, spre exemplu, spre deosebire de Bacău și Brăila, care se află pe locurile 20 (cu 68.039 de persoane), respectiv 22 (cu 62.068 de persoane).[140]

Deși numărul sosirilor de turiști a crescut în anul 2019 în comparație cu anul 2016 în municipiul Arad, acest număr este în continuare unul destul de scăzut față de orașele fruntașe Oradea (cu 236.793 de mii de sosiri în 2019), Timișoara (cu 325.193 de mii de sosiri în 2019) sau Sibiu (cu 415.836 de mii de sosiri în 2019). În același timp, acest lucru reprezintă o posibilitate de exploatare, fiind astfel posibile crearea de trasee turistice în parteneriate cu municipiile vecine – Oradea și Timișoara. Astfel se pot crea diverse oferte și pachete turistice care pot atrage un număr crescut de turiști interesați să își petreacă vacanța într-un circuit turistic de-a lungul mai multor orașe.

FIGURA 136 NUMĂRUL DE SOSIRI ÎN ANUL 2016 VS. 2019 ÎNTRE ORAȘELE ARAD, BACĂU, BRĂILA, ORADEA, SIBIU ȘI TIMIȘOARA

[137] https://www.cniptarad.ro/ro
[138] https://www.facebook.com/Centrul-de-Turism-Arad-786469741445299/
[139] Totalul municipiilor reședință de județ, inclusiv municipiul București
[140] Date conform Baza de date INS Tempo online

Sursa: Baza de date INS Tempo online

Pe plan local, în ceea ce privește circulația turistică în perioada 2016-2019, atât numărul de sosiri, cât și numărul de înnoptări ale turiștilor au cunoscut o tendință generală de creștere. Cu toate acestea, durata medie de ședere a înregistrat în acest interval o ușoară tendință de scădere cu -6,35%, pe fondul unei evoluții mai temperate a numărului de înnoptări față de cel de sosiri, în timp ce indicele de utilizare a capacității de cazare înregistrează o creștere de 14,28% față de 2016, explicat de ritmul mai scăzut de dezvoltare a structurilor de cazare.

TABEL 40 EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI AI CIRCULAȚIEI TURISTICE PENTRU PERIOADA 2016-2019

ANUL	SOSIRI ALE TURIȘTILOR	ÎNNOPTĂRI ALE TURIȘTILOR	DURATA MEDIE DE ȘEDERE	INDICELE DE UTILIZARE AL CAPACITĂȚII DE CAZARE
2016	155.611	243.686	1,57	25,88%
2017	160.081	240.215	1,50	25,42%
2018	158.739	241.390	1,52	27,32%
2019	170.522	250.070	1,47	29,71%
EVOLUȚIA	9,58%	2,62%	-6,35%	14,82%

Sursa: Baza de date INS Tempo online

În ceea ce privește sezonalitatea activității turistice în municipiul Arad la nivelul anului 2019, se remarcă faptul că lunile cu cele mai mari fluxuri turistice sunt iulie, august și septembrie. Această perioadă de vârf este marcată de prezența accentuată a turismului cultural sau de tranzit, predominant în perioada aceasta a anului, dar și de turismul de business mai activ în anumite luni. La polul opus se află lunile de iarnă și primăvară ianuarie, februarie și aprilie, fapt ce indică necesitatea diversificării ofertei turistice, astfel încât aceasta să acopere activități ce pot fi practicate pe tot parcursul anului.

TABEL 41 SEZONALITATEA ACTIVITĂȚII TURISTICE ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN ANUL 2019

LUNA ANULUI 2019	SOSIRI ALE TURIȘTILOR	ÎNNOPTĂRI ALE TURIȘTILOR	DURATA MEDIE DE ȘEDERE	INDICELE DE UTILIZARE AL CAPACITĂȚII DE CAZARE
Ianuarie	10.788	16.185	1,50	22,96%
Februarie	10.559	15.891	1,50	25,00%
Martie	12.241	17.788	1,45	23,58%
Aprilie	11.143	15.506	1,39	23,19%
Mai	14.499	21.002	1,45	31,00%
Iunie	15.122	21.873	1,45	32,51%
Iulie	18.808	28.660	1,52	38,47%
August	21.128	30.435	1,44	42,69%
Septembrie	16.101	23.010	1,43	32,79%
Octombrie	14.486	20.645	1,43	29,33%
Noiembrie	13.130	18.902	1,44	27,03%
Decembrie	12.224	19.821	1,62	27,90%

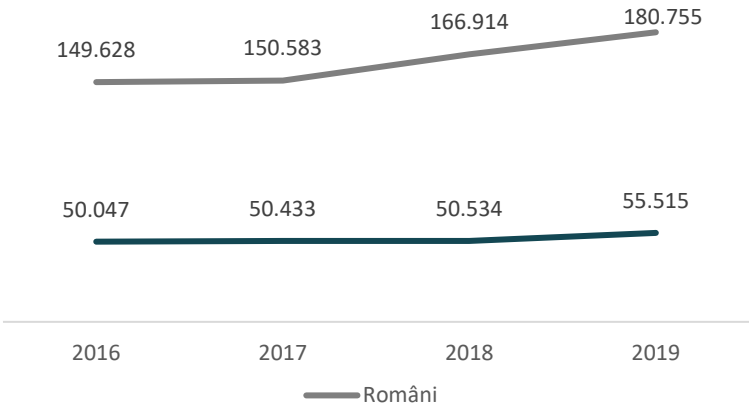
Sursa: Baza de date INS Tempo online

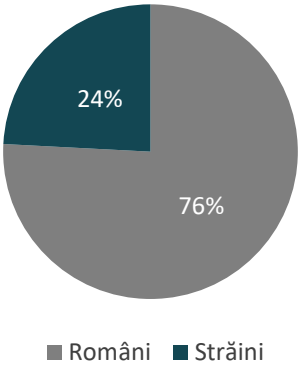
În total, la nivelul județului Arad se înregistrează pentru anul 2019 un total de 263.270 de mii vizitatori, atât români, cât și străini. Acest lucru este relevant întrucât municipiul Arad atrage aproximativ 65% din numărul total de turiști din județ.

În ceea ce privește structura turiștilor sosiți, se remarcă diferențe majore înregistrate privind numărul de sosiri ale turiștilor străini față de cei români la nivel județean. Se constată astfel faptul că, în cazul turiștilor români, în intervalul 2016-2019 se observă o creștere semnificativă a acestora, fiind cu aproximativ 20% mai mulți turiști

români în anul 2019 față de anul 2016, pe când în cazul străinilor, numărul acestora cunoaște valori relativ mai apropiate, înregistrându-se o creștere de doar 10%. De asemenea, și ponderea vizitatorilor indică diferențe majore, străinii având o pondere de 24% față de turiștii români care reprezintă marea majoritate, respectiv 76%, însă acest raport este unul foarte favorabil comparativ cu alte județene la nivel național, aflându-se pe locul 5 după municipiul București (unde turiștii străini au reprezentat în 2019 56% din totalul turiștilor), județul Ilfov (cu 38% dintre turiștii sosiți fiind străini), județul Timiș (cu 30% dintre turiștii sosiți fiind străini) și Sibiu (cu 27% dintre turiștii sosiți fiind străini).

FIGURA 137 EVOLUȚIA STRUCTURII TURIȘTILOR SOSIȚI ÎN PERIOADA 2016-2019 ȘI PONDEREA VIZITATORILOR STRĂINI ÎN ANUL 2019 ÎN JUDEȚUL ARAD

Sursa: Baza de date INS Tempo online

IDENTITATE, REZILIENȚĂ ȘI PREZENȚA ÎN MEDIUL ONLINE

Din păcate, municipiul Arad nu este perceput ca o destinație turistică de top (în sensul actual al conceptului de destinație turistică) și nu este perceput ca atare nici în străinătate, dar nici în țară. De asemenea, percepția generală a destinației Arad este aceea de destinație strict de tranzit cu servicii limitate. Municipiul Arad nu prezintă trăsături identificabile ale unei destinații turistice cu o identitate și imagine clară atât în mediul fizic, dar și în spațiul online. În cel de-al doilea caz, se remarcă lipsa unor portaluri sau site-uri oficiale care să centralizeze ofertele și informațiile esențiale pentru turiștii români și străini sau potențialul de business al destinației.

Cu toate acestea, un instrument util îl reprezintă aplicația Arad City App, o aplicație smartphone dedicată Aradului, care prezintă toate evenimentele importante ale orașului, împreună cu ghidul locațiilor unde se poate petrece timpul liber. Aplicația reprezintă un ghid turistic digital, ce le pune la dispoziție vizitatorilor informații despre principalele atracții din oraș și din împrejurimi, evenimente culturale, transport, unități de cazare și în care se poate chiar răsfoi meniul anumitor restaurante.

În același timp, Centrul Național de Informare și Promovare Turistică al județului Arad a finalizat un site[141] dedicat turismului, cu versiuni în limbile română, engleză și germană, realizat printr-un proiect european cu fonduri nerambursabile, unde pot fi găsite hărți ale celor mai atractive obiective turistice din județ, diferite circuite, posibilități de transport și locuri de cazare disponibile, preconizându-se și o aplicație pentru telefoane mobile. Turismul arădean se dorește a mai fi promovat și printr-un catalog al valorilor istorice, culturale, sportive sau al tradițiilor din întreg județul, astfel încât orașul, și nu numai, să devină un loc căutat pentru cei care doresc o scurtă vacanță la sfârșit de săptămână. Printre atracțiile preconizate a fi incluse în acest catalog se numără și alegerea unei prăjituri care să fie un simbol pentru orașul care are un muzeu unic în țară, cu aproape 400 de obiecte folosite de maeștrii cofetari de altădată, ce prezintă bogata istorie a cofetăriei arădene, precum și identificarea unui fel de mâncare care să definească gastronomia arădeană sau a unui vin reprezentativ din celebra podgorie a Aradului.

[141] https://www.cniptarad.ro/ro

În ceea ce privește activitatea de promovare a municipiului, trebuie subliniat și faptul că Aradul este partener al Timișoarei în programul Capitală Culturală Europeană și speră că o parte din vizitatorii orașului bănățean vor fi atrași și de oferta turistică a județului vecin, care dorește să organizeze mai multe evenimente atractive în cursul anilor viitori, promovate și la Timișoara. În contextul actual al pandemiei de COVID-19, multe proiecte și evenimente cultural-artistice au fost și sunt amânate în continuare, viitorul acestora fiind încă unul incert. Cu toate acestea, marile instituții culturale își doresc în continuare ca parteneriatele pregătite cu Timișoara să rămână valabile și în anul 2023. Sunt lansate astfel o serie de proiecte realizate în parteneriat cu Timișoara Capitală Europeană a Culturii pentru anul 2023 – parteneriat cu Filarmonica Banatul pentru a prezenta concerte de orgă și concerte camerale în perioada estivală sau program de integrare a unei oferte teatrale arădene în contextul acestui statut al municipiului Timișoara.

În final, cooperarea între administrația publică și părțile interesate de la nivel local, regional sau național reprezintă atât o mare provocare, cât și un important element de potențial în vederea creării unei zone turistice atractive și competitive pentru turiștii români și străini. Astfel, se poate exploata potențialul natural favorabil de care dispune municipiul Arad și arealul său de influență, valorificarea patrimoniului cultural, istoric și arheologic și lansarea unor produse turistice noi, menite să permanentizeze interesul asupra zonei pe întreaga perioadă a anului. Pentru gestionarea tuturor acestor elemente este oportună instituirea unei structuri de management a destinației care să faciliteze cooperarea diferiților actori relevanți pentru dezvoltarea și promovarea destinației.

Mai mult, în contextul actual al pandemiei de COVID-19, multe măsuri restrictive ale administrației au avut repercusiuni drastice asupra sectorului HoReCa, ce a fost grav afectat. Organizația Mondială a Turismului (UNWTO) a anunțat o reducere cu 65% a numărului de sosiri internaționale în primul semestru din 2020, ceea ce a însemnat pierderi de 460 de miliarde de euro pentru industria călătoriilor din întreaga lume.[142]

Astfel, HoReCa este de departe sectorul care a fost cel mai puternic lovit de efectele pandemiei de Coronavirus. Însă, cu toate incertitudinile pe care le traversează acest segment, există măsuri de cooperare, digitalizare sau promovare care pot sprijini acest sector. Un astfel de exemplu este cel de cooperare între producătorii/fermierii români din industria alimentară și restaurantele. O astfel de strategie de business în ceea ce privește aprovizionarea cu materii prime a restaurantelor, are drept scop susținerea produselor românești și, implicit a fermierilor și producătorilor autohtoni, fiind astfel susținută agricultura locală. Astfel de exemple de cooperare se pot realiza la nivelul municipiului Arad nu numai prin cooperarea internă, dar și prin crearea unor cooperări naționale cu municipiile din Regiunea de Vest: Timișoara, Deva sau Reșița.

TABEL 42 DIFERENȚA NUMĂRULUI DE TURIȘTI, PE LUNI, 2019 VS. 2020 ÎN MUNICIPIUL ARAD ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI

LUNI	SOSIRI ALE TURIȘTILOR ÎN ANUL 2019	SOSIRI ALE TURIȘTILOR ÎN ANUL 2020
Ianuarie	10.788	13.515
Februarie	10.559	10.401
Martie	12.241	4.242
Aprilie	11.143	584
Mai	14.499	996
Iunie	15.122	4.980
Iulie	18.808	8.289
August	21.128	7.141
Septembrie	16.101	7.340
Octombrie	14.486	7.049
Noiembrie	13.130	5.441
Decembrie	12.224	6.881

142 https://adevarul.ro/international/europa/pandemia-covid-19-sectorul-horeca-europa-stare-soc-reintroducefea-restrictiilor-1_5f6c7d955163ec427146d04e/index.html

Sursa: Baza de date INS Tempo online

Efectele pandemiei de Coronavirus se pot observa și la nivelul numărului de turiști sosiți pentru fiecare lună din anii 2019 și 2020. Deși începutul de an preconiza un an bun din punct de vedere al sosirilor turiștilor, fiind observată o creștere de aproximativ 25% pentru luna Ianuarie, efectele răspândirii virusului au făcut ca drepturile turiștilor de a mai circula să fie restricționate, fapt ce a dus la o înjumătățire drastică a numărului de sosiri alte turiștilor în anul 2020 (cu o tendință generală de scădere de -55%).

Cea mai mare diferența s-a văzut însă în lunile Aprilie și Mai, acestea fiind lunile în care a fost introdusă Starea de Urgență[143] pe teritoriul României. În aceste luni, sosirile turiștilor au scăzut cu până la -95% pentru luna Aprilie, respectiv -93% pentru luna Mai, lucru ce a făcut ca modul de dezvoltare a turismului pentru următoarea perioadă să sufere modificări majore.

Industria HoReCa[144] este printre cele mai afectate de contextul actual al pandemiei de COVID-19, iar proprietarii restaurantelor și angajații acestora au fost puși în fața unor serii de restricții venite din partea administrației publice. Vânzările au scăzut drastic în acest sector, iar acest lucru a condus la o serie de provocări majore. Lipsa unor decizii concrete în industria HoReCa a determinat antreprenorii să se reprofileze și să caute soluții inovatoare la problemele provocate de noua situație și noi strategii de continuare a businessului în contextul în care industria a intrat într-un blocaj aproape total în urma declanșării pandemiei de COVID-19.

Pentru a reduce daunele provocate de lipsa sau reducerea activității în această perioadă, majoritatea restaurantelor au apelat la modalități de promovare în mediul online pentru a crește numărul vânzărilor prin livrări la domiciliu. Din perspectiva antreprenorilor, una dintre urmările experienței generate de pandemia de COVID-19 este faptul că tehnologia va fi adoptată foarte puternic și în industria HoReCa, care până acum nu depindea întotdeauna foarte mult de această experiență.

Pentru a sprijini industria HoReCa, municipiul Arad a căutat să găsească soluții noi, inovatoare, care să ajute acest sector. O astfel de soluție a fost și cea de a instala la unele dotări de alimentație publică o serie de igluuri din sticlă concepute special de către firma arădeană ARSAT Pecica[145]. Igluurile sunt construite din folie de cristal transparentă pe structură de aluminiu, produsă la Chișineu-Criș, și au scopul de a oferi clienților distanțarea socială obligatorie din această perioadă, putând astfel beneficia de serviciile cafenelelor și restaurantelor, fără a încălca normele privind limitarea răspândirii virusului. Deși acesta nu este singurul astfel de exemplu, administrația municipiului Arad se implică să găsească noi soluții care să ajute industria ospitalității să revină la activitatea anterioară crizei sanitare.

2.5.3.3. INFRASTRUCTURA, SERVICIILE ȘI ACTIVITĂȚILE PENTRU PETRECEREA TIMPULUI LIBER

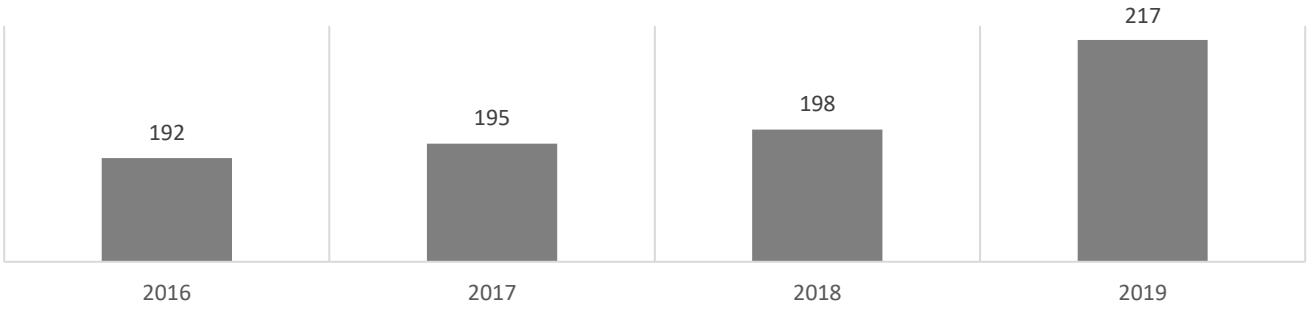
Infrastructura, activitățile, evenimentele și serviciile pentru petrecerea timpului liber reprezintă un mod de a satisface necesitățile comunității locale, implicarea actorilor locali publici și privați jucând un rol deosebit de important în asigurarea unor oportunități de petrecere a timpului liber care contribuie la menținerea atât a unui mediu de viață sănătos pentru comunitatea locală, cât și a unui cadru social atractiv. Activitatea sportiv-recreativă constituie o necesitate care condiționează randamentul sporit al cetățeanului, indiferent de vârstă sau profesie. Prin rolul atribuit de societate, activitățile sportive și recreative se dovedesc utile în formarea și pregătirea cetățenilor pentru viața socială. În același timp, este dovedit faptul că sportul și activitățile de agrement sunt considerate instrumente de socializare extrem de importante, care sunt necesare pentru o dezvoltare favorabilă a comunității.

Activitățile sportive joacă un rol deosebit de important în dezvoltarea armonioasă a unei persoane. În contextul în care sportul contribuie la menținerea unui echilibru fizic și mental, dar și la dezvoltarea interacțiunilor sociale, este

[143] Starea de urgență este o declarație guvernamentală care poate modifica funcționarea normală a anumitor instituții legislative, executive sau judecătorești. Asemenea declarații au loc de obicei în timpul, pandemiilor, dezastrelor naturale, după o declarație de război sau în perioade de revolte populare. Astfel de declarații îi avertizează pe cetățeni să își schimbe comportamentul normal și ordonează agențiilor guvernamentale să pună în aplicare planuri de urgență.
[144] HoReCa este acronimul pentru industria ospitalității: Hoteluri, Restaurante, Cafenele
[145] https://astreea.com/igloo/

necesar ca acesta să devină o prioritate în dezvoltarea municipiului, iar beneficiile acestuia să fie promovate de către cât mai multe persoane. În același timp, trebuie făcută diferența dintre sportul de masă și sportul de performanță, întrucât acestea au scopuri diferite și se adresează unor categorii diferite de persoane. Pe de-o parte, sportul de masă sau sportul pentru toți reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea de comportamente care favorizează orientarea către performanța cotidiană și asigură o dezvoltare sănătoasă a omului. Pe de altă parte, prin sportul de performanță[146] se urmărește valorificarea aptitudinilor individului într-un sistem organizat de selecție, pregătire și competiție, având ca scop ameliorarea rezultatelor sportive, realizarea de recorduri și obținerea victoriei.

FIGURA 138 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SECȚII SPORTIVE DIN JUDEȚUL ARAD ÎN INTERVALUL 2016-2019

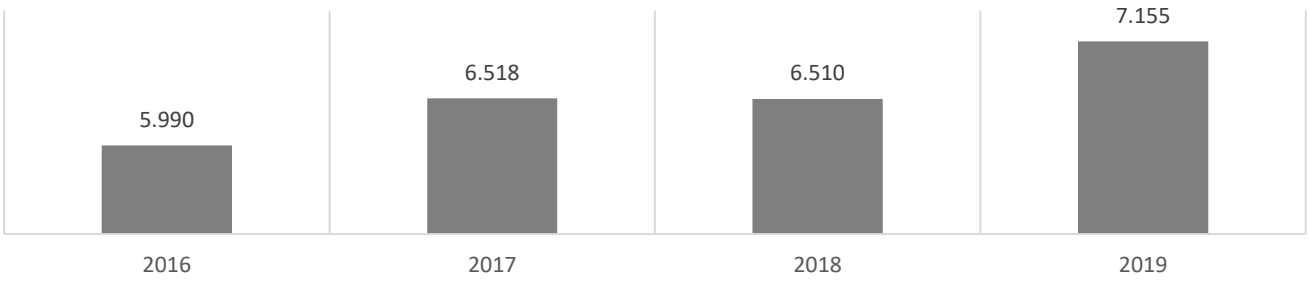

Sursa: Baza de date INS Tempo online

[146] Conform Legii 69/2000

Analizând situația la nivelul întregului județ (pentru care există date disponibile), se remarcă faptul că acest sector al sportului de performanță a cunoscut o tendință de creștere, fiind înregistrate pe parcursul ultimilor ani creșteri substanțiale atât în cazul numărului de secții sportive, cât și din punct de vedere al sportivilor legitimați. Astfel, în perioada 2016-2019, numărul de secții sportive a cunoscut o creștere generală de 13.02% în anul 2019 față de anul 2016, adică cu 25 de secții mai mult.

FIGURA 139 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE SPORTIVI LEGITIMAȚI DIN JUDEȚUL ARAD ÎN INTERVALUL 2016-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

În același timp, numărul total al sportivilor legitimați din județul Arad a înregistrat o creștere de 19.44%, reprezentând cu aproximativ 1.165 de sportivi legitimați mai mulți în anul 2019 față de anul 2016. Această creștere indică o sporire a atractivității acestui sector în rândul populației.

TRADIȚIA SPORTIVĂ

În ceea ce privește activitatea sportivă, puține sunt orașele din țară care se pot mândri cu o tradiție sportivă asemănătoare municipiului Arad. Mari campioni și multe discipline sportive s-au născut în Arad, îmbogățind gloria și tezaurul sportului românesc. Un astfel de exemplu este reprezentat de primul meci oficial de fotbal din România, care a avut loc la Arad în data de 15 august 1899, fiind astfel primul meci cu public și arbitrii.

Mai mult, echipa fanion a orașului a fost și a rămas UTA[147], înființată de către un mare industriaș arădean din perioada interbelică, baronul Francisc Neumann, acționarul principal al fabricii de spirt și drojdie (astăzi Indagrara), al Morii și al Uzinelor Textile din Arad.[148] Echipa de fotbal supranumită *Bătrâna Doamnă* a fotbalului românesc, este una dintre cele mai titrate echipe de fotbal din România. Câștigătoare de șase ori a Campionatului și de două ori a Cupei României, alături de C.S. Chinezul Timișoara și CFR Cluj, deține cele mai multe titluri dintre echipele de fotbal din provincie. Echipa evoluează în Liga I.

În același timp, în ultimii ani, baschetul arădean a obținut mari succese și trofee, culminând în ediția de campionat 2000/2001 când atât baschetbalistele arădene de la BC ICIM, multiple campioane naționale, cât și băieții de la West Petrom au câștigat titluri naționale. Aradul a devenit unul dintre cele mai important centre sportive din România pentru această disciplină și principalul furnizor de sportivi pentru loturile naționale. De asemenea, handbalul, tenisul de câmp, tirul, natația, atletismul, halterele, boxul sau luptele s-au remarcat prin performanțele unor sportivi, precum Roman Codreanu, medaliat cu bronz la lupte greco-romane la Jocurile Olimpice de la Moscova din 1980, Sorin Babii, devenit campion olimpic la pistol liber sau Silvia Káposztay, campion și recordman mondial la proba de pistol standard.

Gimnastica este un alt sport cu tradiție pe meleagurile arădene. În anul 1938, prin Asociația Hakoah, Aradul cucerea primul titlu național pe echipe, la gimnastică feminină. Ulterior, Emilia Eberle, campioana mondială și olimpică (Moscova, 1980) a fost unul dintre cele mai cunoscute nume ale gimnasticii arădene.

În plus, cu o așezare geografică prielnică, Aradul a fost mereu un loc excelent pentru practicarea sporturilor pe apă. În anul 1891 la Arad are loc primul concurs de canotaj pe râul Mureș. Aradul a fost și gazda primului campionat

[147] Nume actual: FC UTA Arad
[148] http://www.primariaarad.ro/arad.php?page=sport.html

național de canotaj, campionat dominat de sportivii arădeni, și tot aici a fost constituită Federația Română de Canotaj Academic. Cel mai mare succes al canotajului arădean a fost obținut de Valeria Răcilă (Clubul UTA), care a devenit campion olimpic la simplu în 1976 la Jocurile Olimpice de la Montreal, după ce în anul anterior și-a adjudecat și titlul de campioană europeană.

O altă ramură de sport care a adus cununi de lauri Aradului a fost tenisul de masă. Clubul arădean Voința a obținut peste 100 de titluri naționale, două medalii de argint la Campionatele Mondiale, medalii de aur, argint și bronz la Europene, 33 de titluri balcanice, fiind și de două ori finalistă a Cupei Campionilor Europeni.[149]

INFRASTRUCTURA SPORTIVĂ

Municipiul Arad dispune astfel de o infrastructură sportivă competitivă la nivel național și se bucură de o diversitate ridicată din punct de vedere a numeroaselor discipline practicate aici precum fotbal, baschet, polo, rugby, tenis de câmp, volei, kaiac, escalade, scufundări, speologie, lupte greco-romane, judo, înot sau gimnastică.

Printre dotările sportive majore din municipiul Arad se numără Stadionul UTA sau cunoscut sub numele de Stadionul „Francisc Neuman", ce a fost inaugurat la 1 septembrie 1946, fiind construit după modelul arenei Arsenal Londra. Începând cu 2014, stadionul a intrat într-un proces de demolare, pentru a fi construit un nou stadion mai mare și mai modern. Conform ultimelor informații, construcția noului stadion este în acest moment finalizat, fiind inaugurat în august 2020 cu ocazia meciului UTA Arad – FC Voluntari.

Analizând distribuția infrastructurii sportive la nivelul municipiului Arad, se remarcă faptul că aceasta este alcătuită din terenuri de sport, baze sportive și stadioane, aflate în mare parte în proprietatea unor instituții publice precum Ministerul Tineretului și Sportului sau Primăria Municipiului Arad. La acestea se adaugă și principalele dotări pentru sportul de masă cum este cazul sălilor de sport / fitness private sau dotările aferente unităților de învățământ, municipiul Arad dispunând în anul 2019[150] de 8 stadioane, 23 de terenuri de sport, 45 de terenuri de tenis, 44 de săli de sport multifuncționale, 20 de bazine de înot, 2 bazine sportive de echitație, 24 de săli de fitness, 1 poligon tir, 4 canotaj, 1 patinoar, 2 cartodrom-uri, 2 piste de atletism și 150 de km de pistă de biciclete.

Interesul autorităților locale pentru dezvoltarea infrastructurii sportive este unul ridicat, fiind identificate o serie de demersuri deja realizate sau în curs de dezvoltare în acest sector. În acest context, trebuie menționată singura investiție finanțată de către C.N.I. pentru perioada 2016-2019, care a constat în realizarea Bazinului de polo din municipiul Arad, finalizat în anul 2018 și pentru care s-a alocat un buget total de 23.335.380 RON.[151] În același timp, au fost implementate sau sunt în curs de finalizare cea mai mare parte a investițiilor în infrastructura sportivă propuse în cadrul strategiei de dezvoltare a municipiului pentru perioada anterioară de programare. Aceste investiții au vizat: reparații capitale ale bazinelor, reabilitarea și modernizarea Ștrandului Neptun; mărirea capacității peluzelor stadionului UTA; lucrări de amenajare a gazonului, instalație de încălzire și instalație de irigare la stadionul UTA; modernizarea stadionului Gloria Arad. Totodată, au fost demarate demersurile pentru suplimentarea infrastructurii sportive odată cu realizarea viitoarelor zone de agrement de pe strada Mărului și de pe strada Câmpul Liniștii, precum și cu realizarea viitoarei baze de recuperare de la stadionul Motorul.

Aceste proiecte vor răspunde unor nevoie actuale ale municipiului Arad de a suplimenta oferta de dotări sportive omologate pentru mai multe ramuri sportive, de a spori oferta de terenuri sintetice pentru practicarea sporturilor în sezonul rece, precum și de a asigura servicii superioare de recuperare pentru sportivii de performanță. Vor fi însă în continuarea necesare și o serie de măsuri conexe care să faciliteze accesul la dotări sportive pentru cât mai mulți locuitori ai municipiului, cum ar fi amenajarea unor terenuri de sport din incinta instituțiilor de învățământ pentru a fi adaptate mai multor ramuri sportive (spre exemplu, prin trasare marcaje), implementarea unui sistem online de programare și abonare la bazele sportive din oraș (inclusiv la cele din instituțiile de învățământ, în afara orelor de program) sau chiar realizarea unei noi săli a sporturilor sau extinderea celei existente pentru a permite organizarea de activități de amploare mai mare.

[149] http://www.primariaarad.ro/arad.php?page=sport3.html
[150] Conform datelor primite din partea Primăriei
[151] https://www.cni.ro/proiecte/proiecte

ACTIVITĂȚILE ȘI SERVICIILE SPORTIVE

În ceea ce privește activitățile sportive desfășurate în municipiul Arad, unul dintre principalii actori relevanți în acest domeniu este Clubul Sportiv Municipal Arad (CSM Arad)[152], acesta fiind cel mai mare club sportiv din Arad. În cadrul CSM Arad funcționează 13 secții sportive – atletism, gimnastică artistică, gimnastică aerobică, gimnastică ritmică, haltere, judo, kaiac, modelism (auto), natație, tenis, tenis de masă, tir și volei.

Pe lângă Clubul Sportiv Municipal Arad, în municipiu mai există și alte cluburi sportive recunoscute precum Clubul Sportiv Universitatea Arad, Clubul Sportiv Atletico Arad, FC UTA Arad, FCC ICIM Arad, CS Gloria CTP Arad sau Clubul Sportiv Atletic Club Universitar (ACU) Arad, Clubul Voința și multe altele. În total, în municipiul Arad activitățile sportive sunt susținute de numeroși actori privați / independenți, fiind înregistrate aproximativ 135 de cluburi sportive și asociații[153], dintr-un total de 211 înregistrate la nivelul județului Arad, care promovează numeroase sporturi precum: aeronautică, airsoft, aikido, alpinism și escaladă, arte marțiale, atletism, badminton, baseball și softball, bob sanie, bowling, box, bridge, canotaj, ciclism, chanbara, cricket, culturism și fitness, curling, dans sportiv, ecvestra, golf, haltere, handbal, hochei pe gheață și pe iarbă, kempo, motociclism, oină, patinaj, rugby, schi, snooker, triatlon sau yachting.

Nu în ultimul rând, trebuie menționate și evenimentele sportive majore care se organizează în cadrul municipiului Arad precum Maratonul, Supermaratonul și Crosul Aradului, Triatlonul Proactivi, Arad Mountainbike Trophy, Mitingul Aviatic, Turneul de tenis de câmp, Cupa Aradului la Ciclism, meciuri de fotbal naționale, competiții naționale și internaționale oficiale (campionate mondiale, campionate europene, cupe mondiale, cupe europene și campionate balcanice).

Toate acestea susțin o ofertă diversificată a activităților sportive disponibile pentru comunitatea locală din municipiul Arad. Este însă necesară sporirea activităților de promovare a sportului în vederea atragerii a unui număr cât mai mare de participanți, în acest caz fiind identificată necesitatea dezvoltării unui program integrat la nivelul orașului dedicat sportului pentru toți. De asemenea, organizarea frecventă a competițiilor sportive de talie națională sau internațională ar putea spori activitatea turistică și socio-economică, ar stimula îmbunătățirea sau dezvoltarea infrastructurii sportive actuale și totodată ar revitaliza imaginea de oraș cu tradiție sportivă.

INFRASTRUCTURA ȘI ACTIVITĂȚILE DE AGREMENT

În ceea ce privește infrastructura și activitățile de agrement existente pe teritoriul municipiului Arad, acestea se grupează în general în cadrul unor categorii principale în funcție de interesul utilizatorilor. Majoritatea obiectivelor din municipiu sunt concentrate chiar în centrul acestuia, însă pot fi descoperite locuri deosebite, atât la nivelul zonelor periferice ale municipiului, cât și la nivelul întregului județ. Aradul, prin așezarea sa și prin zonele sale de agrement, oferă locuitorilor și turiștilor diverse posibilități de petrecere a timpului liber.

Printre cele mai des practicate activități de către arădeni sunt cele în aer liber, unele dintre cele mai importante dotări din această categorie fiind reprezentate de parcuri, spații verzi, locuri de joacă pentru copii sau zonele de agrement[154]. Aceste dotări se întâlnesc atât în interiorul orașului, cât și în împrejurimi.

PARCUL NATURAL LUNCA MUREȘULUI | Parcul Natural Lunca Mureșului se întinde de la Arad până la granița maghiară, de-a lungul râului Mureș. Are o suprafață de 17.455 ha și include zona îndiguită a Mureșului și o zonă inundabilă (o inundație la fiecare trei ani) situată între digurile construite pe fiecare parte a râului și între terasele înalte ale aceluiași râu. Parcul reprezintă un spațiu ideal pentru activități de educație ecologică și ecoturism, aici desfășurându-se o serie de ateliere educaționale[155] precum și tabere de copii[156], fiind disponibile și pachete turistice pentru admirarea peisajelor, observarea păsărilor și mamiferelor din observatorul Prundul Mare, vizitarea unor puncte arheologice cu bicicleta sau vizitarea pe jos a parcului, organizarea de excursii pe Mureș cu ambarcațiuni

[152] http://www.csmarad.ro/
[153] http://mts.ro/sport/registru-sportiv/registru-sportiv/
[154] http://www.cjarad.ro/judetul-arad/sport-agrement/
[155] https://www.luncamuresului.ro/index.php/educatie-ecologica/tematici-constientizare-ecologica
[156] https://www.luncamuresului.ro/index.php/educatie-ecologica/tabere-educationale

ușoare de tip caiac-canoe și multe altele. Parcul natural are și două puncte de informare turistică, Pecica și Cenad, ce pun la dispoziție întreg echipamentul necesar practicării acestor activități.

PARCUL PĂDURICE | Reprezintă unul din cele mai frumoase parcuri publice urbane din Arad. Acesta a avut parte de realizarea unor investiții de amploare cu ajutorul fondurilor nerambursabile[157] pentru reamenajarea peisagistică și punerea în valoare a lacului. Astfel, parcul a fost reabilitat prin regenerarea aleilor, refacerea pavimentului și bordurilor într-o manieră decorativă, amplasarea de mobilier urban cu design modern și iluminarea ambientală a aleilor parcului. În zonă s-a amenajat și un spațiu adiacent promenadei, destinat seniorilor, ce este umbrit și protejat.

PARCUL COPIILOR | Reprezintă unul dintre cele mai moderne parcuri pentru copii de la nivelul județului. Parcul este dotat și cu un sistem automatizat de irigații pentru partea de gazon, dispune de iluminat public și ambiental și gabioane – garduri realizate din plasă și piatră spartă. Aleile parcului sunt amenajate din pavaj și piatră, iar perimetrul locurilor de joacă este din tartan. Cu toate că lucrările au fost oprite o scurtă bucată de timp din cauza pandemiei, acestea se află acum pe ultima sută de metri.

Atracția principală a parcului o reprezintă fântâna arteziană muzicală instalată pe lac. Parcul se află pe locul 14 din 46 de lucruri de făcut în Arad conform site-ului Tripadvisor, acesta primind numeroase comentarii pozitive.

PARCUL MIHAI EMINESCU | Atracția principală a parcului o reprezintă Crucea Martirilor, monumentul de granit de 3,6 metri înălțime, ce îi comemorează pe cei 90 preoți, învățători și țărani uciși între 1918-1919 de bolșevicii maghiari.

FALEZA MUREȘULUI | Este una dintre atracțiile principale ale municipiului Arad, realizând un traseu al parcurilor din oraș ce poate fi suplimentar valorificat în acest sens. Pe traseul acesteia de-a lungul Mureșului se află Parcul Copiilor și Parcul Eminescu, concepute la sfârșit de secol XIX, Parcul Europa unde au loc anual festivități legate de Ziua Europei, mai multe terenuri de sport și locuri de joacă pentru copii.

PĂDUREA CEALA | Este situată la 2 km de marginea vestică a orașului, pe o suprafață de 1.560 ha, și reprezintă unul din locurile preferate ale arădenilor pentru petrecerea timpului liber. În pădure se află și un lac natural, Lacul Mălțăret. Un loc deosebit de pitoresc este Insula Mureș, situată la marginea sudică a pădurii, formată de albia principală a râului Mureș și de un braț lateral al acestuia, pe care se află numeroase case de odihnă și cabane.

PĂDUREA VLADIMIRESCU | Este situată în apropierea comunei suburbane Vladimirescu, la o distanță de 7 km de marginea estică a orașului. Este o zonă cu vegetație și faună specifică pădurilor de luncă.

PODGORIA MINIȘ-MĂDERAT | Este situată la aproximativ 30 km est de Arad, la poalele Munților Zărand. Este o zonă cu bogată tradiție viticolă, cu lacuri de agrement și pescuit, cetăți medievale, muzee și vechi lăcașe de cult. De aici pornesc și numeroase trasee marcate către creasta și văile Munților Zărand.

ȘTRANDUL NEPTUN | Este amplasat în bucla Mureșului și este unul dintre cele mai frumoase locuri de agrement de acest gen din țară. Ștrandul ocupă o suprafață de peste 20 hectare de verdeață, incluzând bazine de înot, terenuri de sport, locuri de joacă pentru copii, cluburi, discoteci, peste 1500 de cabine și 300 de căsuțe tip camping. Este al doilea ștrand ca mărime din Europa situat lângă o apă curgătoare. Lucrările de construcție au fost demarate la sfârșitul anilor 1960. Aleile sunt pavate, spațiul verde cu peste 65 de specii de arbori fiind bine întreținut. Noaptea ștrandul devine punct de atracție prin nenumăratele restaurante, baruri, cluburi, terase. Aici au loc în timpul verii diferite festivaluri şi concerte în aer liber.

Cu toate astea, multă lume este nemulțumită de stadiul în care ștrandul a ajuns, acesta fiind la momentul anilor 60 un adevărat reper al orașului și al arhitecturii stilului Le Corbusier, care și-a pierdut din farmec odată cu înaintarea timpului.

[157] Proiectul "Reamenajare Zonă de Agrement Pădurice din municipiul Arad" a fost finanţat din fonduri europene prin Programul Operaţional Regional 2007-2013, în cadrul Planului Integrat de Dezvoltare Urbană a municipiului Arad.

În urma revitalizării întregului ansamblu, acesta poate deveni un spațiu creativ-recreativ-de socializare și mai atractiv, conectat la zona centrală, ce îmbină activitățile sportive, de recreere, muzică etc.

BĂILE TERMALE CARP – BIDI | Este cunoscut și ca Băile Termale din cartierul Gai, fiind administrat de către Casa de Ajutor Reciproc al Pensionarilor Arad (CARP Arad). „Bidi" are patru bazine cu apă termală. Două bazine pentru agrement cu apă termală şi un bazin acoperit, un bazin aflat în aer liber dotat cu hidromasaj, precum și un bazin destinat copiilor.

Apa are proprietăți terapeutice similare cu apa termală de la Felix, fiind recomandată în special persoanelor cu afecțiuni reumatice. În cadrul Băilor Termale „Bidi" funcționează și un cabinet de fizioterapie, unde se acordă consultații și se asigură tratamentul recomandat de medic.

ȘTRAND TERMAL DOCTOR PĂTRU (PRIVAT) | Standul se află la ieșirea din Arad, spre comuna Iratoșu, și este o mini-stațiune balneare modernă, cu posibilități de consultații medicale, tratament sau doar relaxare.

ȘTRANDURI TERMALE | Ștrandurile termale de la Dorobanți, Curtici sau Șofronea, aflate la o distanță de aproximativ 25km nord de Arad, sunt bazine cu apă geotermală ce ating și 58°C și reprezintă zone de interes pentru localnici și turiști.

BĂILE LIPOVA | La 30 km de orașul Arad și la doar 3 km de orașul Lipova, situată în apropierea Podgoriei Aradului, se află Stațiunea Băile Lipova. Stațiunea Băile Lipova, bogată în ape carbogazoase, este cunoscută încă din secolul al XVIII-lea.

Stațiunea a fost construită în urma cu peste 100 de ani, în apropierea izvoarelor cu apă minerală, care erau valorificate în tratamente medicale. În prezent, stațiunea este folosită pentru evenimente, departe de agitația orașului.

PLAJA GHIOROC | Este amplasată pe lacul din localitatea Ghioroc și deține una dintre cele mai curate ape a unui lac natural din partea de Vest a țării, supranumit Litoralul Vestului. Acest loc este accesat anual mii de turiști din vestul țării, dar și din Ungaria. Plaja este amenajata cu nisip fin, palmieri, umbrele, baldachine, terase, tobogane de apă, locuri de joacă pentru copii și un camping cu 14 apartamente de închiriat care a fost finalizat la sfârșitul anului 2018. Există și noi investiții de extindere a unităților de cazare realizate în parteneriat cu Consiliul Județean prin care s-a obținut statutul de stațiune de interes local.[158]

Pe lângă toate acestea, în zona centrală, parcurile, scuarurile verzi, piețele, locurile de joacă și terenurile de sport fac parte din oferta cea mai la îndemână pentru loisir și sunt in general bine amenajate și întreținute. Cu toate acestea, prezența cursului Mureșului și a unor vaste suprafețe neamenajate adiacente acestuia pune încă probleme de accesibilitate și utilizare. Prin amenajarea acestor suprafețe, cu mijloace simple în primele faze, se poate obține un plus de valoare deosebit pentru zonele rezidențiale învecinate și o atracție pentru vizitatorii Aradului.

Conform rapoartelor de implementare[159] din anul 2019, s-au implementat o serie de proiecte propuse în cadrul Strategiei Culturale a municipiului Arad pentru perioada 2015-2025 ce au vizat în primul rând valorificarea patrimoniului și spațiului public. Astfel, în cadrul Parcului Mihai Eminescu, Parcului Aventura Voinicilor, Pieței Avram Iancu, Platoului din fața Primăriei Municipiului Arad, cinematografelor aflate în administrarea Centrului Municipal de Cultură Arad, au fost activate spațiile publice prin diferite acțiuni, precum Târg de Iarnă, Târg de Primăvară, Revelion, concerte de muzică de toate genurile, proiecții de filme de artă etc.

O altă ramură destul de dezvoltată în ceea ce privește tipologiile de dotări de petrecere a timpului liber existente pe teritoriul municipiului Arad cuprinde dotările de alimentație publică (restaurante, baruri, cafenele), care în funcție de specificul și localizarea lor, pot fi frecventate atât de locuitori, cât și de vizitatori. De altfel, o analiză a gradului de satisfacție față de aceste spații în funcție de rating-ul primit pe Google Maps sau Tripadvisor, indică o calitate relativ superioară a serviciilor oferite, cea mai mare parte a restaurantelor, pub-urilor, barurilor, cafenelelor și cluburilor primind un punctaj de peste 4.5 din 5 puncte.

[158] https://www.radioresita.ro/actualitate/comuna-ghioroc-indeplineste-conditia-de-baza-sa-devina-statiune-turistica-de-interes-local
[159] Raport Implementare Strategia Culturală

În ceea ce privește punctele de agrement din municipiul Arad, se poate observa faptul că cea mai mare concentrare de astfel de dotări se regăsesc cu precădere în zona centrală a municipiului și se adresează în special comunității locale, precum și turiștilor doritori de a diversifica oferta de petrecere a timpului, a activităților și echipamentelor destinate recreării acestora în cadrul vacanțelor.

De altfel, în acest areal, pe lângă obiectivele de interes ce țin de patrimoniu cultural, sunt reprezentate și principalele echipamente publice de importanță regională și supra-municipală reprezentative la nivelul municipiului Arad. Datorită acestei concentrații de dotări și de echipamente publice din zona centrală se poate observa și o convergență a fluxurilor care „încarcă" zona. În principal aceste fluxuri se referă la locuitori și turiști, mulți dintre aceștia având scopuri diferite pentru care frecventează această zonă, fie de a locui sau de a accesa serviciile zonei precum și a unor instituții existente aici, fie de a explora, vizita, mânca sau de a petrece timpul liber (în cazul turiștilor).

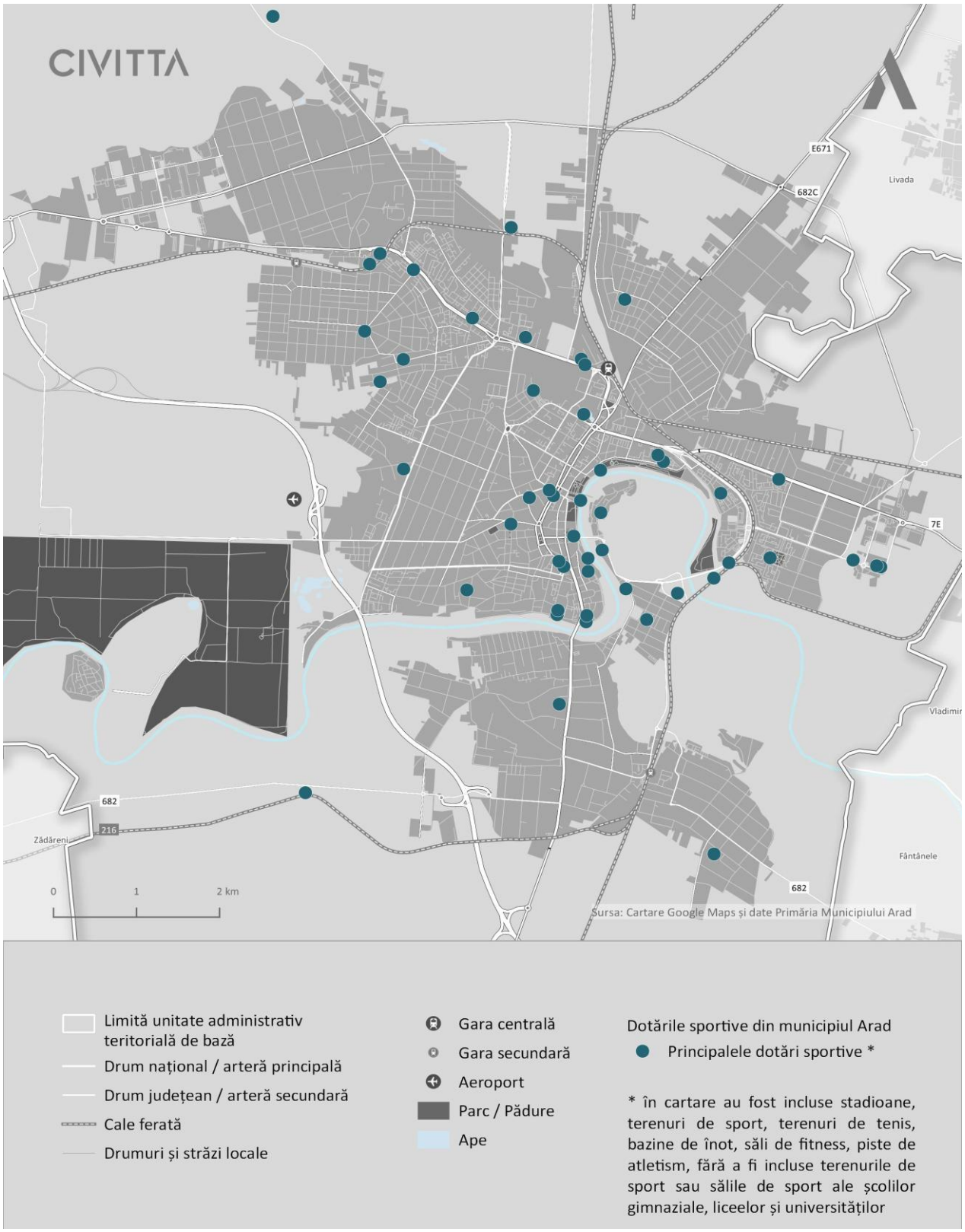
În figura următoare se poate observa o cartare în teritoriu a principalelor puncte sportive și de agrement din municipiul Arad. Acestea sunt detaliate pe cartiere ale municipiului Arad în Anexa 7.

Pe lângă elementele reprezentative ale municipiului Arad menționate anterior, există și o serie de artere și spații pietonale reprezentative care sunt folosite ca alternative de petrecere a timpului liber de către locuitori și turiști. Zona istorică are un potențial deosebit dat de trama stradală și aliniamentele construite. Străzile și piețele de aici sunt atracția turistică principală a orașului.

De calitatea lor depinde atractivitatea pentru antreprenoriat, gastronomie, turiști și în primul rând pentru locuitorii Aradului. Trama stradală neregulată oferă numeroase scuaruri de calitate ambientală și de ședere. Majoritatea acestora sunt în prezent neamenajate corespunzător și pot fi valorificate prin intervenții minime pentru locuitorii din zonă. Principala arteră comercială istorică a municipiului este Bulevardul Revoluției, aceasta reprezentând un fost loc de promenadă și principala zonă de cumpărături (shopping). Un potențial major îl au și piețele agroalimentare Piața Mare și Piața Mică prin poziția în cadru structurii urbane și gradul de atractivitate pentru toate grupele de interes, inclusiv turiști.

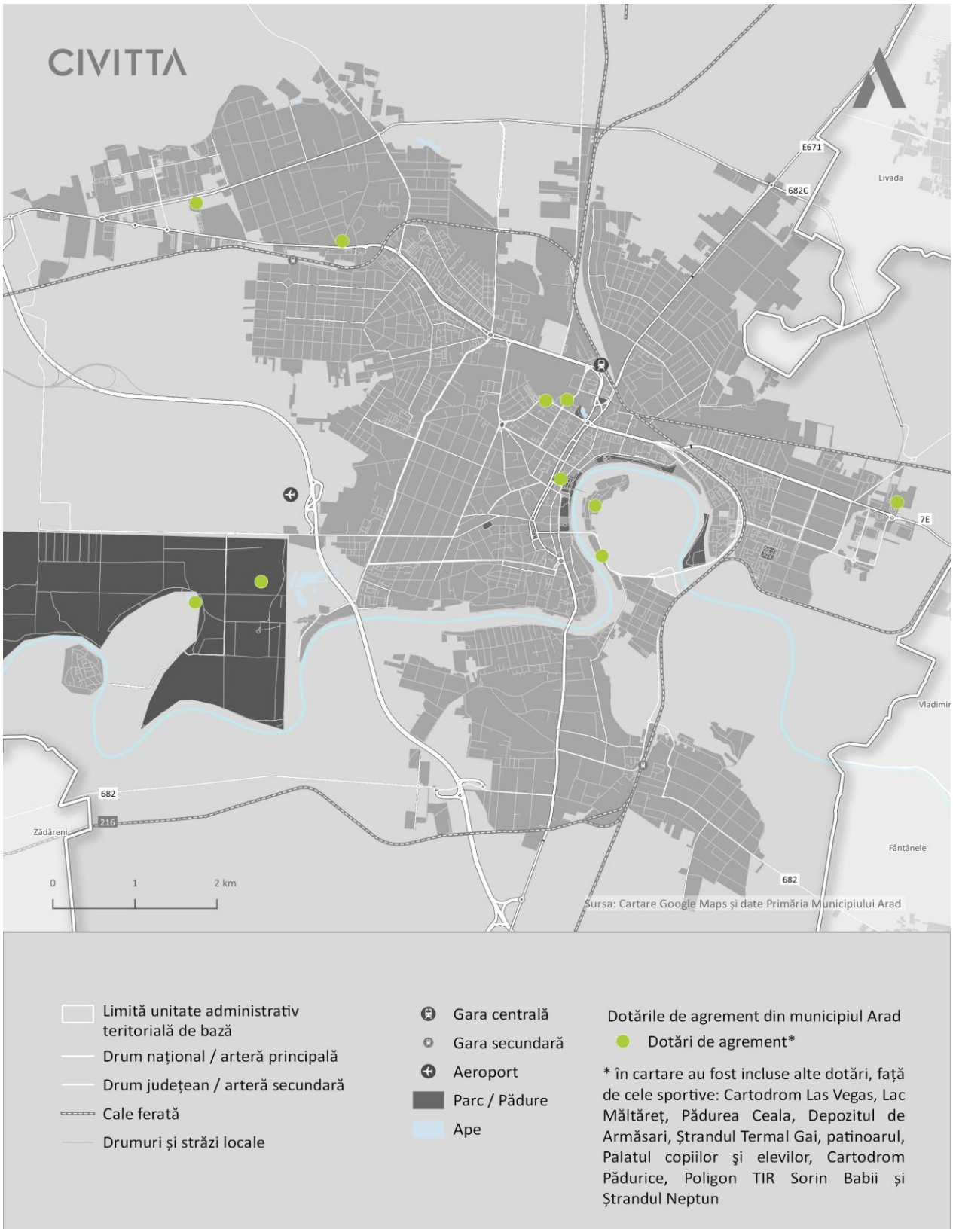
La nivel de evenimente, majoritatea acestora se petrec pe raza municipiului, fiind în principal evenimente outdoor pentru audiențe generalizate, gratuite, atât pentru comunitatea locală cât și pentru turiști. Festivalurile de tip specific local sunt, de asemenea, pretexte de atracție turistică și există necesitatea de a crește calitatea unor astfel de evenimente în vederea diversificării ofertei de entertainment: Supermaraton, Cupa Ciclismului la Arad, Ziua Familiei, Farmecul Copilăriei, Sărbătoarea Vecinilor, Festivalul Berii - Oktober Bierfest, Festivalul Vinului sau acțiuni de tipul Mini Stagiune de Opera Comică pentru Copii, Teatru - Circ Fantasticoo, Conferințe ale Uniunii Studenților din România, ateliere de creație în parteneriat cu Liceul "Sabin Drăgoi" dar și Festivaluri de muzică electronică, hip-hop, populară. A fost realizat de asemenea, parteneriat cu Ungaria pentru crearea supermaratonului tradițional de ciclism pe traseul tur-retur Arad – Bekescsaba – Arad și Bekescsaba – Arad – Bekescsaba, ce au făcut ca municipiul Arad să fie inclus în cadrul circuitului național de ciclism. Totodată, Universitatea Aurel Vlaicu din Arad în parteneriat cu Autoguvernarea Românilor din Macău, Ungaria, au organizat Ziua culturală a românilor – Festival Gastronomic. Evenimentul a avut ca scop să promoveze interesele naționale, să păstreze și să întărească identitatea românească și dincolo de granițele țării.

FIGURA 140 PRINCIPALELE DOTĂRI SPORTIVE DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie – cartare Google Map

FIGURA 141 PRINCIPALELE DOTĂRI DE AGREMENT DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie – cartare Google Map

Cu toate acestea, deși oferta de petrecere a timpului liber în municipiul Arad este caracterizată de numeroase aspecte pozitive, există și o serie de elemente care necesită îmbunătățiri, precum lucrări de reabilitare,

modernizare, extindere și chiar construire de noi dotări pe teritoriul municipiului, precum și de promovare mai accentuată a facilităților oferite, inclusiv în mediul online, pentru a atrage turiștii din țară, cât și din străinătate, dar mai ales pentru a fi vizibil către comunitatea locală.

În acest context pot fi amintite și intervențiile dorite în Cetatea Aradului, această zonă urmând a fi regenerată și transformată într-un hub cultural în care se pot realiza diverse spectacole, evenimente comunitare, de entertainment, târguri, expoziții și multe altele.[160] Elementele principale ale intervenției vizează:

- Reactivarea cetății prin curățare și conservare parțială, refacerea profilelor și lucrărilor de pământ, restaurarea părților istorice și a marelui bastion din Sud, care va adăposti un muzeu și centre de restaurare și cercetare a fortificațiilor. Bastionul din Nord-Vest va fi de asemenea restructurat și transformat într-o zonă de acces pietonal, prin crearea unei scări urbane de la nivelul incintei către zona superioară a bastionului care va fi acoperită de un amfiteatru cu rol de belvedere;
- Remodelarea spațiului urban din interiorul fortificației prin restructurare rețelei originale de străzi, având în centru „Piața Armelor", Mânăstirea Franciscană și cele două clădiri palațiale.

Orașul va beneficia astfel de o platformă de evenimente spectaculoasă, atractivă și de mare necesitate la nivelul municipiului. Multitudinea de dotări de agrement care s-ar putea realiza odată cu acest proiect pot aduce o mare schimbare în infrastructura și activitățile de agrement disponibile la nivelul municipiului. La aceasta se adaugă beneficiile oferite de spațiile verzi tematice care fac parte din proiect.

De asemenea, dotările culturale de tipul Muzeul Fortificațiilor, Muzeul Apelor, Teatrul Experimental în cooperare cu Spațiul pentru Reconstituiri, vor putea permite dezvoltarea unor zone de studiu, performanță și activitate educativă cu impact asupra publicului, care în cooperare cu celelalte dotări, pot crește considerabil atractivitatea nu numai a orașului ci și a regiunii.

2.5.4. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROVOCĂRI	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Provocări majore în ceea ce privește starea și gradul de dotare al echipamentelor culturale.	Implementarea unui program de modernizare a instituțiilor publice de cultură astfel încât să ofere servicii necesare și de calitate (spre exemplu, sprijinind desfășurarea evenimentelor în aer liber, în special în contextul COVID-19, sau amenajarea unor spații potrivite pentru desfășurarea acestor evenimente pe tot parcursul anului). Realizarea unui ghid de amenajare a instituțiilor publice de cultură astfel încât acestea să implementeze instrumente moderne de prezentare și descriere a ofertei culturale. Suplimentarea infrastructurii culturale a municipiului prin sprijinirea realizării de noi dotări precum spații multifuncționale pentru evenimente, sedii ale unor instituții culturale sau deschiderea Cetății Aradului pentru publicul larg. Crearea unor Centre Culturale Creative – exemplu orașele Sibiu, Oradea și Timișoara care organizează cu aceste centre festivaluri de artă vizuală, concerte și multe alte reprezentații artistice care să promoveze personalități ale orașelor și care premiază și dau un imbold persoanelor / organizațiilor / asociațiilor care produc cultură – propunere înregistrată în timpul consultărilor cu actorii locali relevanți Realizarea unui ghid de reabilitare / consolidare / amenajare a monumentelor istorice și a clădirilor cu valoare arhitectural-ambientală ridicată astfel încât

[160] Memoriu tehnic – Concept general (Master Plan) de Regenerare Patrimonială a Cetății Aradului, decembrie 2020

	acestea să respecte identitatea locală, inclusiv prin identificarea unor posibili specialiști ce pot fi implicați și aceste intervenții. Inventarierea și valorificarea spațiilor abandonate sau a spațiilor în stare avansată de degradare din oraș pentru transformarea lor în echipamente socio-culturale. Încurajarea utilizării noilor tehnologii XR (VR – Realitate Virtuală, AR – Realitate Augumentată, MR – Realitate Mixtă) pentru îmbogățirea mijloacelor de prezentare / reconstrucție a resurselor culturale, dar și pentru a oferi un acces mai facil la acestea. Implementarea unei politici integrate de revitalizare a zonei istorice și de protejare și conservare a monumentelor de patrimoniu.
Promovare insuficientă a ofertei culturale disponibile la nivelul municipiului Arad	Promovarea patrimoniului cultural (material și imaterial) al municipiului Arad. • prin includerea acestuia în circuite turistice la nivel județean și supratertitorial (spre exemplu, prin amenajarea unor trasee între municipiile Arad, Timișoara și Oradea); • prin includerea comunităților etnice în promovarea multiculturalității locale; • prin încurajarea dezvoltării / reînvierii unor tradiții și activități tradiționale (spre exemplu, promovarea mai bună a diferitelor festivaluri etnice, ciocolata de Vinga etc.). Acestea pot fi prezentate și prin intermediul unor ateliere meșteșugărești cu rol de muzee vii, festivaluri participative, implicarea societății în cultura etnică respectivă, manuale de patrimoniu imaterial etc.; • prin realizarea unei serii de povești urbane reale sau augumentate care pot crea un fundal atractiv pentru o serie de evenimente culturale; • prin exploatarea sectorului cultural-artistic cu artă underground – aceasta fiind de-a lungul timpului un segment foarte atractiv în rândul tinerilor; • prin generarea unor axe noi care să asigure o legătură atractivă între centrul istoric și zona de agrement de pe malul râului Mureș, iar ulterior cu Cetatea Aradului - iar în week-enduri sau zile de sărbătoare aici să fie organizate evenimente în aer liber, inclusiv prin închiderea ocazională a carosabilului. Dezvoltarea unor strategii de dezvoltare și marketing pentru domeniile culturale care să identifice publicul țintă pentru oferta culturală din municipiu. Dezvoltarea unei platforme online care să reunească și să promoveze toate activitățile din agenda culturală a municipiului pe parcursul unui an – poate fi cuplată cu o platformă integrată de promovare a județului. Dezvoltarea unui sistem de signalistică la nivelul municipiului prin intermediul căruia să fie promovate atracțiile culturale din oraș într-o manieră atractivă și unitară. Implementarea unui program care să recunoască restaurantele care se aprovizionează cu produse locale. Sprijinirea unui program de organizare de evenimente culturale inedite prin asociere cu o serie de locații noi (spre exemplu, spectacole de muzică, teatru, film etc. în grădini de vară / în spațiile dintre blocuri / în piațete / în spații industriale / în mijloace de transport etc.) – în special în contextul COVID-19, cu respectarea limitării participării persoanelor și siguranța acestora.

Insuficiența sau neadecvarea sprijinului disponibil pentru actorii culturali.	Dezvoltarea unor spații de lucru / hub-uri pentru actorii din sectoarele culturale și creative, ce pot primi și funcțiuni de centre comunitare, rezidențe artistice, spații de creație și expoziție sau dotări pentru formare, cercetare și inovare în domeniu. Realizarea și promovarea periodică a unui catalog privind sursele disponibile de finanțare pentru actorii culturali. Implementarea unor programe de accelerare și incubare pentru antreprenorii din sectoarele culturale și creative. Organizarea unor grupuri de lucru periodice cu actori reprezentativi din sectoarele culturale și creative. Crearea unui consorțiu / unei platforme prin care toate inițiativele culturale de la nivel local să fie reunite și organizate, astfel încât toate ideile să fie mai ușor centralizate și accesibile pentru toți actorii reprezentativi – propunere înregistrată în timpul consultărilor cu actorii locali relevanți. Implicarea proiectelor artistice în segmentul educațional prin care echipe de artiști să inițieze în școli și licee activități cultural-artistice – propunere înregistrată în timpul consultărilor cu actorii locali relevanți.
Insuficiența sau neadecvarea sprijinului disponibil pentru industria HoReCa.	Introducerea unui program de finanțare nerambursabilă a sectorului independent în domeniul HoReCa. Realizarea unor dotări care să respecte prevederile legale de distanțare socială și limitarea numărului de persoane, putând astfel oferi o variantă sectorului de a rămâne competitiv pe piață. Organizarea de schimburi și colaborări între infrastructura hotelieră, a restaurantelor și cafenelelor cu fermieri locali.
Slaba reprezentativitate a municipiului Arad pe scena culturală la nivel național și internațional.	Sprijinirea instituțiilor culturale în organizarea unor evenimente majore de mare anvergură. Organizarea de schimburi de experiență între specialiștii în domeniul cultural din municipiu și personal implicat în exemple de succes din Europa pentru dezvoltarea și implementarea de noi practici în managementul cultural și în diversificarea ofertei culturale. Sprijinirea instituțiilor culturale în internaționalizarea creațiilor și artiștilor locali. Implicarea personalităților din Diaspora astfel încât aceștia să reprezinte vectori de imagine în mediul european. Promovarea mai intensă a valorii municipiului Arad astfel încât acesta să capete notorietate crescută la nivel național – promovarea artiștilor locali, promovarea proiectelor realizate în parteneriate cu alte țări, promovarea sectorului cultural-creativ mult mai bine etc.
Necesitatea dezvoltării infrastructurii și serviciilor sportive din municipiul Arad, în vederea asigurării cadrului necesar pentru practicarea sportului de masă sau de performanță.	Realizarea unor dotări sportive majore care să asigure spațiile necesare practicării sporturilor de performanță, dar și organizării de evenimente și competiții de interes la nivel municipal, național și internațional – exemplu posibilitatea realizării unei noi săli a sporturilor sau extinderea celei existente. Realizarea și actualizarea permanentă a unei evidențe a infrastructurii sportive din municipiul Arad (atât în funcțiune, cât și în stare avansată de degradare sau urmează să se realizeze), care să cuprindă informații despre tipologia echipamentelor, starea, regimul juridic, capacitatea și gradul de dotare a acestora.

	Implementarea unui program de modernizare continuă a infrastructurii sportive care necesită lucrări de reabilitare / extindere / dotare. Dezvoltarea unui program de programare și abonare online la dotările sportive din municipiu
Insuficiente dezvoltare și promovare a ofertei de activități sportive din municipiu.	Promovarea sportului către comunitate prin campanii de activare, precum simulatoare sportive sau evenimente în centrele comerciale sau în spațiul public (spre exemplu, competiții sportive în centrele comerciale, podiumuri în spațiul public pentru exerciții de gimnastică, spații de fitness în parcurile din cartiere etc.). Dezvoltarea unei platforme online care să reunească și să promoveze toate activitățile din agenda sportivă a municipiului pe parcursul unui an – poate fi cuplată cu o platformă integrată de promovare a județului. Organizarea de activități sportive și recreative în aer liber – spre exemplu, prin blocarea accesului auto pe anumite străzi din zona centrală și din cartierele de locuit săptămânal / lunar. Sprijinirea organizării de evenimente sportive majore care să sporească vizibilitatea activităților sportive în municipiul Arad – de exemplu evenimente tip Color Run, curse cu canoea, competiții sportive de înot etc. Includerea foștilor sportivi de performanță în campaniile de promovare a sportului, în special prin parteneriate cu instituțiile de învățământ.
Lipsa unei identități turistice consolidate a municipiului Arad.	Identificarea principalelor atracții turistice și crearea unei identități turistice a destinației și promovarea acesteia în medii online, precum și materiale de promovare, elemente de signalectică etc. Organizarea de campanii tematice / sezoniere / dedicate unor tipologii de public țintă sau unor teme de interes pentru municipiu, cum ar fi: • realizarea unei miniserii de video-uri cu tema redescoperirii municipiului care să ilustreze avantajele de a locui în municipiul Arad și promovarea acestora online unde să poată și locuitorii să posteze apoi propriile video-uri; • realizarea unor colaje 360 sau chiar a unor materiale VR de promovare a centrului istoric și a Cetății Aradului pentru o experiență autentică; • organizarea unui trasure hunt pentru descoperirea atracțiilor municipiului utilizând traseele turistice existente; • sprijinirea organizării de picnicuri în natură la care să se regăsească produse și alimente locale etc. Organizarea unui concurs de idei pentru amenajarea falezei Mureșului sau a altor spații publice de notorietate.
Necesitatea dezvoltării vocației turistice a municipiului Arad.	Inițierea unui proiect complex de elaborare și implementare a unei strategii de dezvoltare și marketing turistic. Sprijinirea dezvoltării sectorului MICE și promovarea concomitentă a altor tipologii de turism complementare. Încurajarea actorilor locali în dezvoltarea de programe care să stimuleze turismul de tip city-break și promovarea cooperării cu alte municipii din regiune. Facilitarea parteneriatelor între actorii din domeniul turismului (spre exemplu, unități de cazare – organizatori de tururi ghidate – instituțiile culturale etc.)

	pentru realizarea / promovarea unor tururi de complexități diferite în municipiul Arad și în împrejurimi. Realizarea unor hărți turistice ale municipiului Arad, care să cuprindă detalieri ale ariilor de interes, precum și o serie de alte informații utile pentru turiști (cel mai apropiat info point, stații de autobuz, stații de taxi, cel mai apropiat spital etc., față de punctul în care se află).
Insuficienta dezvoltare a dotărilor de agrement din municipiu.	Dezvoltarea dotărilor de agrement existente la nivel municipal și construirea unora noi – spre exemplu, valorificarea Ștrandului Neptun Dezvoltarea oportunităților de petrecere a timpului liber prin crearea / reactivarea unor zone noi / neconvenționale pentru petrecerea timpului liber.

2.6. UTILITĂȚI PUBLICE

2.6.1. INFRASTRUCTURA ENERGETICĂ

2.6.1.1. INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU ENERGIE ELECTRICĂ

În cadrul rețelei naționale de distribuție a energiei electrice, municipiul Arad are

- Stație de transformare 400/ 220/ 110 kV;
- Centrală electrică fotovoltaică cu contract de racordare, de 0,0012 MW;
- Linie electrică aeriană LEA 400 kV Arad – Sandorfalva (Ungaria), Arad – Nădab şi Mintia – Arad care trece prin stația de transformare;
- Linie electrică aeriană LEA 220 kV Timişoara – Arad care trece prin stația de transformare.

Staţia de transformare 400/220/110 kV din municipiul Arad are **3 unităţi de transformare**:

- AT1 220/110 kV, 200 MVA;
- AT3 400/220 kV, 400 MVA;
- Trafo 400/110 kV, 250 MVA.

Reţeaua de distribuţie a energiei electrice în municipiul Arad cuprinde pe lângă staţia de transformare principală, și **stații de transformare secundare 110 kV/ 27,5 kV/ 20 kV/ 6kV** care sunt în total 12, şi linii electrice de înaltă tensiune de **110 kV**, de medie tensiune de **20 kV** și **6 kV** şi de joasă tensiune de **0,4 kV**. Liniile electrice de înaltă tensiune de 110 kV alimentează cu energie electrică atât municipiul Arad, cât și localitățile învecinate, astfel că liniile electrice aeriene însumează aproximativ 233 km, iar liniile subterane electrice însumează aproximativ 6 km[161]. În ceea ce privește reţeaua de distribuţie de energie electrică de joasă tensiune de 0,4 kV, aceasta este alimentată prin posturile de transformare și alimentează atât consumatorii din municipiu, cât şi iluminatul public, urmărind trama stradală a municipiului Arad.

Staţia **C.E.T Arad de 110 kV** are o capacitate de 450 MVA şi patru linii electrice aeriene. Stația este conectată prin două LEA 110 kV racordate la staţia 400 kV Arad.

Prin intermediul rețelei de distribuție de energie electrică:

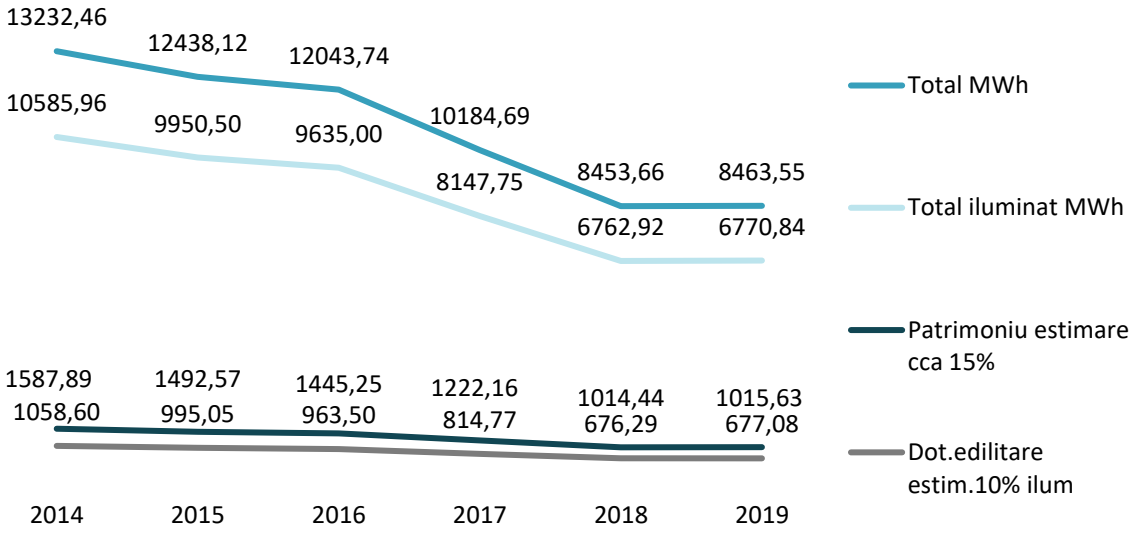
- Operatorul economic S.C. TRANSELECTRICA S.A. Sucursala de Transport Timişoara **transportă** energia electrică prin **liniile electrice aeriene de înaltă tensiune**, adică cele de **400 kV și 220 kV**;

[161] Conform „Actualizare Plan Urbanistic General al Municipiului Arad” Etapa I. Studii de Fundamentare și Analiza Situației Existente Etapa Ib. Analiza Situației Existente și Disfunctionalități (2014)

- Operatorul economic S.C. ENEL ELECTRICA BANAT S.A. Sucursala Arad **distribuie** energia electrică în 97% din municipiul Arad;
- Alți 3 operatori **distribuie** energia electrică în 3% din municipiu, prin rețele de înaltă tensiune de 110 kV, medie tensiune de 20 kV și de 6 kV, și rețele de joasă tensiune de 0,4 KV.

La nivelul municipiului, evoluția consumului de energie electrică pentru domeniul public este prezentată în figura, de mai jos. În perioada 2014-2018, **consumul total a scăzut foarte mult**, la aproximativ jumătate din consumul total înregistrat în anul 2014. Din totalul consumului de energie electrică pentru domeniul public, **iluminatul public înregistrează cea mai mare valoare** în comparație cu valorile înregistrate pentru consumul de energie electrică necesar dotărilor edilitare și patrimoniului. Consumul de energie electrică pentru iluminatul public a scăzut foarte mult, cu siguranță, datorită proiectului *„Iluminat public cu LED în Municipiul Arad”* demarat de municipalitate pentru perioada 2014-2020. Mai multe informații despre acest proiect sunt prezentate în sub-capitolul dedicat infrastructurii de iluminat public.

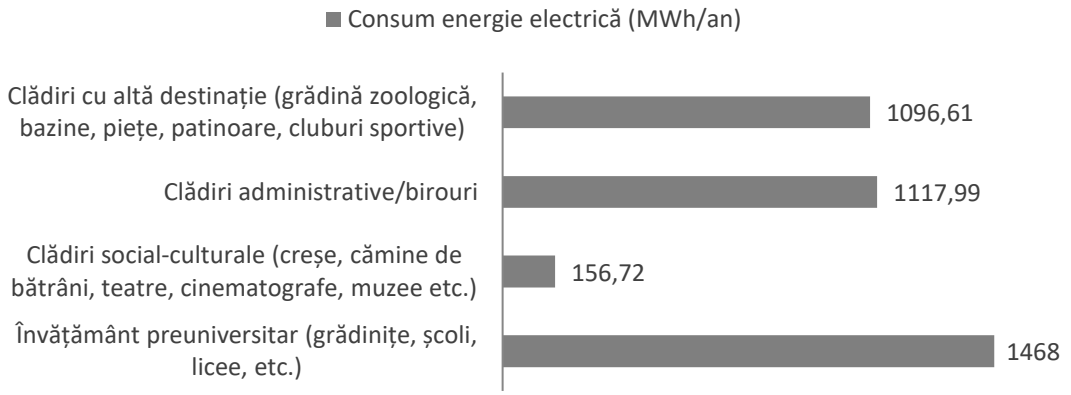
FIGURA 142 EVOLUȚIA CONSUMULUI DE ENERGIE ELECTRICĂ PENTRU DOMENIUL PUBLIC (MWH), PENTRU PERIOADA 2014-2019

Sursa: Primăria Municipiului Arad (2021)

La nivelul clădirilor publice (95 de clădiri în total), cele mai mari consumatoare de energie electrică sunt cele cu altă destinație, urmate de cele administrative, iar cele mai mici valori s-au înregistrat în cazul clădirilor social-culturale. Datele sunt prezentate în figura, de mai jos:

FIGURA 143 CONSUMUL DE ENERGIE ELECTRICĂ PE TIPURI DE CLĂDIRI PUBLICE (MWH/AN), PENTRU ANUL 2020

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor prezentate în Programul de îmbunătăţire a eficienţei energetice aferent Municipiului Arad (2020)

Proiectul cel mai important pentru infrastructura de alimentare cu energie electrică, care se află în faza de proiectare și implementare, este cel referitor la „Trecere la tensiunea de 400 kV a axului Porţile de Fier – Reşiţa – Timişoara – Săcălaz – Arad / LEA 400 kV Porţile de Fier - (Anina) - Reşiţa” până în anul 2023.

2.6.1.2. INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU ENERGIE TERMICĂ

În municipiul Arad funcționează două centrale de termoficare: S.C. C.E.T. Arad S.A. și S.C. C.E.T. Hidrocarburi S.A. Arad. S.C. C.E.T. Arad S.A., fosta C.E.T. Lignit Arad, produce atât energie electrică, cât şi termică, dar în prezent nu mai utilizează lignitul, ci gazul. Centrala funcționează cu un cazan energetic de abur, o turbină cu abur, 2 schimbătoare de căldură de bază tip orizontal și 3 schimbătoare de căldură de vârf tip vertical. Puterea electrică instalată a centralei este de 50 MW, iar cea termică de 280 MW (debit caloric).

Centrala electrică de termoficare C.E.T. Hidrocarburi Arad este localizată în apropierea centrului municipiului Arad și funcționează cu două 2 cazane de fierbere (de 116 MW fiecare), 2 cazane pe aburi (de 34 bar fiecare), și o turbină de aburi (de 35 bar). Energia termică produsă la nivelul anului 2019 a fost de 272750 MWh[162], iar în general este de cca. 317402 MWh/ an. Capacitatea instalațiilor este de 232 MWh.

Pe lângă **sistemul centralizat** (SACET), în municipiul Arad funcționează și **sistemul local**, reprezentat de: (1) **centralele termice de bloc/de scară de bloc** care funcţionează cu gaze naturale, (2) **centralele termice individuale** care funcţionează cu gaze naturale, lemne/peleţi şi (3) **sobe de teracotă** care funcţionează cu gaze naturale sau cu lemne.

Sistemul centralizat este conectat la:

- **57,6 km de rețelele de termoficare primare**: **23,2 km de rețele supraterane** și **34,4 km de rețele subterane**;
- **92,7 km de rețele de distribuție**: două conducte pentru încălzire, o conductă pentru alimentare cu apă caldă menajeră și o conductă pentru recirculare. Cele două conducte de încălzire au diametrele cuprinse între 50 și 400 mm, iar cele de apă caldă menajeră au diametrele cuprinse între 25 și 150 mm;
- **40 de puncte termice**;
- **90 de module termice individuale** care alimentează unul sau două condominii.

Rețeaua de termoficare este compusă din:

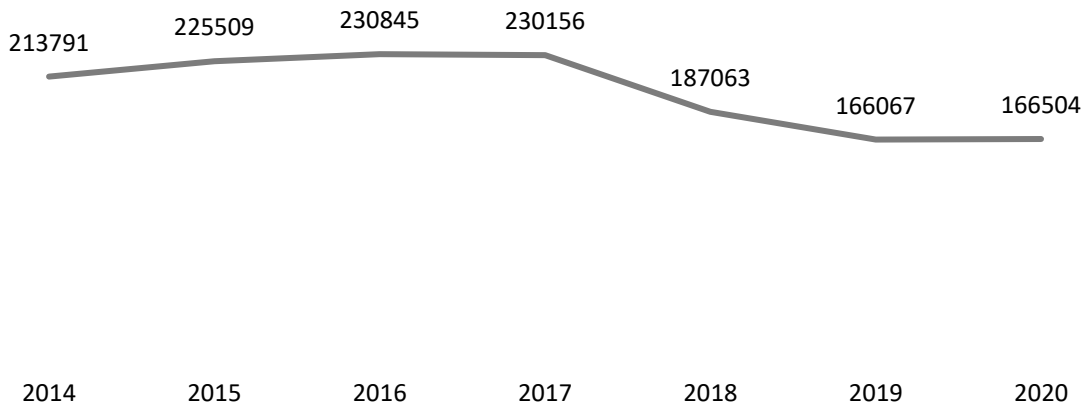
[162] Conform *„Strategia de alimentare cu energie termică a Municipiului Arad 2020-2030”*

- **Magistrala I** compusă din doua conducte din oțel, plecare 2xDn 500 cu o lungime totală a conductelor de 15,5 km;
- **Magistrala II** compusă din două conducte din oțel, plecare 2xDn 700 cu o lungime totală a conductelor de 43,5 km;
- **Magistrala III** compusă din două conducte din oțel, plecare 2xDn 500 cu o lungime totală a conductelor de 25,7 km;
- **Magistrala IV** compusă din trei conducte din oțel , plecare tur 1xDn 600 și retur 2xDn 400 cu o lungime totală a conductelor de 20,6 km;
- **Magistrala de interconexiune între CET Arad și CET-H** este compusă din două conducte din oțel 2xDn900 cu o lungime totală a conductelor de 12,21Km.

Conform datelor furnizate de către S.C. Centrala Electrică de Termoficare Hidrocarburi S.A. (2020), modulele termice prezintă o stare tehnică bună. În ceea ce privește starea fizică actuală a rețelelor de distribuție, acestea au pierderi de căldură prin izolație de aproximativ 18-20%. Până în prezent au fost reabilitați 17 km de conducte, adică 18,34%. Reabilitarea a constat în înlocuirea conductelor clasice cu conducte preizolate.

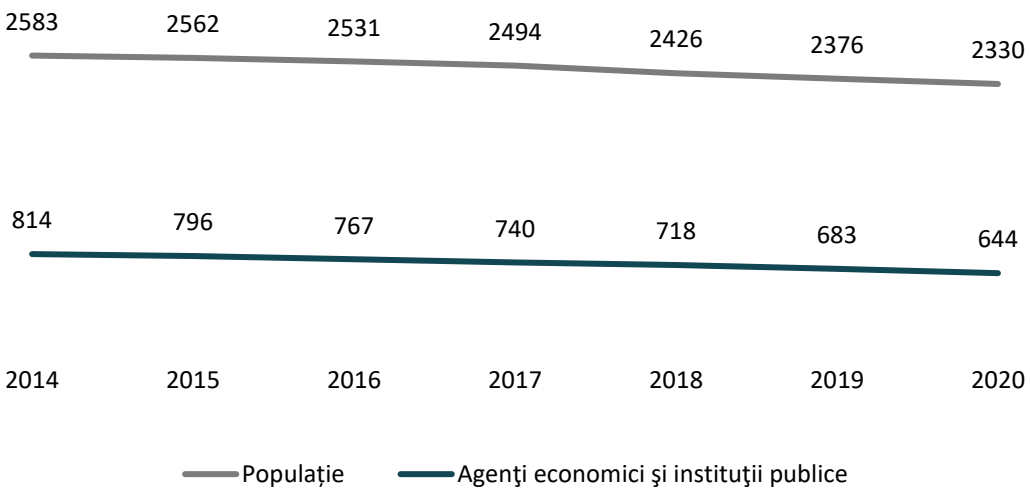
Prin intermediul conductelor de distribuţie, este distribuită energie termică la 26657 de locuințe (individuale și colective). După cum observăm în *Fig. 146*, cantitatea de energie termică distribuită în municipiul Arad a fost relativ constantă pentru perioada 2014-2017, de aproximativ 230000 gcal. În anul 2019 a scăzut considerabil, și anume 166067 gcal de la 230156 gcal (anul 2017), **deoarece s-au deconectat foarte mulți consumatori** care au ales să se conecteze la rețeaua de gaze naturale.

FIGURA 144 EVOLUȚIA DE ENERGIE TERMICĂ DISTRIBUITĂ (GCAL) ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2020

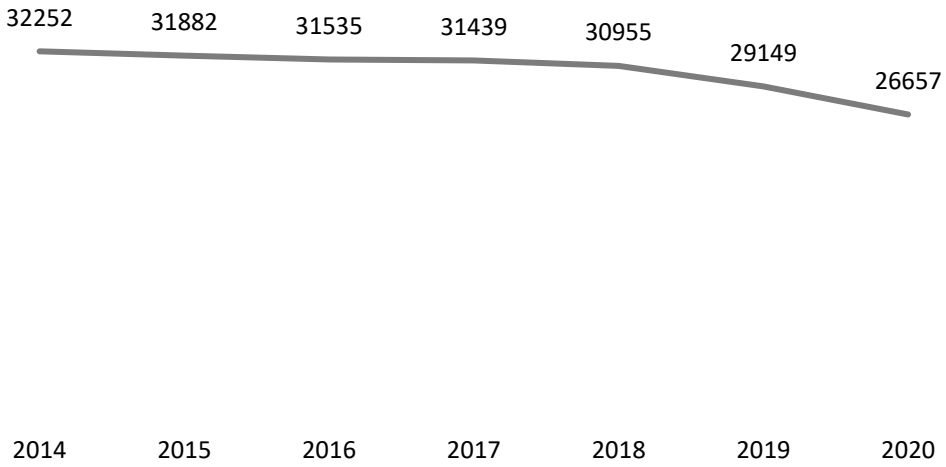
Sursa: Primăria Municipiului Arad și C.E.T. Hidrocarburi (2021)

FIGURA 145 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE CONTRACTE PENTRU ENERGIA TERMICĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2020

Sursa: Primăria Municipiului Arad și C.E.T. Hidrocarburi (2021)

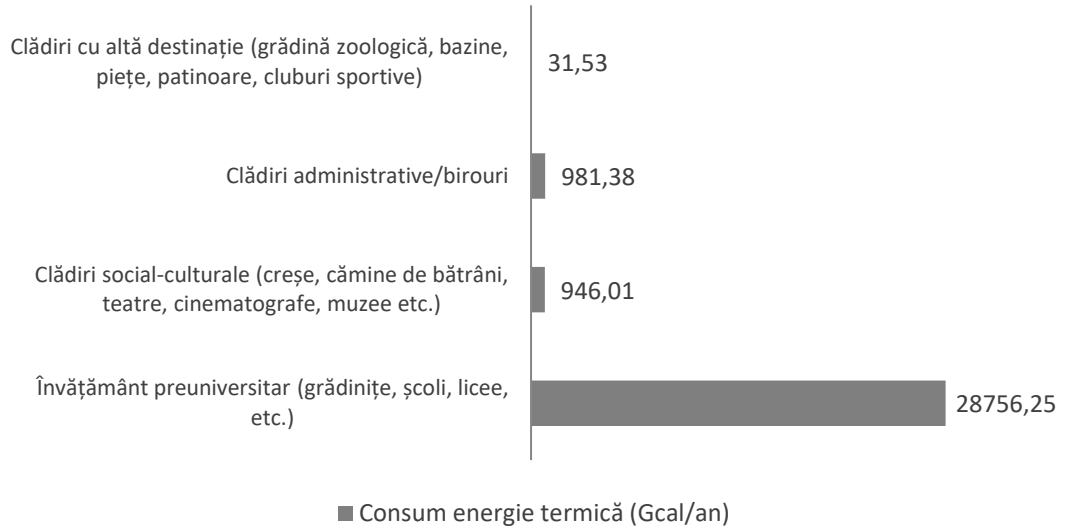
FIGURA 146 EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE APARTAMENTE ȘI/ SAU CASE BRANȘATE ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2020

Sursa: Primăria Municipiului Arad și C.E.T. Hidrocarburi (2021

La nivelul clădirilor publice (95 de clădiri în total), **cele mai mari consumatoare de energie termică sunt cele de învățământ preuniversitar**, urmate de cele administrative, iar cele mai mici valori s-au înregistrat în cazul clădirilor cu altă destinație. Datele sunt prezentate în figura, de mai jos:

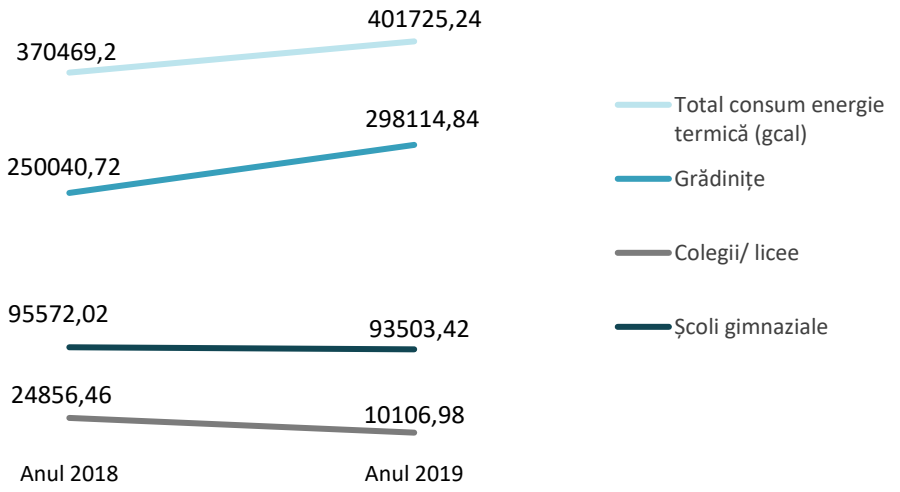
FIGURA 147 CONSUMUL DE ENERGIE TERMICĂ PE TIPURI DE CLĂDIRI PUBLICE (GCAL/AN), PENTRU ANUL 2020

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor prezentate în Programul de îmbunătăţire a eficienţei energetice aferent Municipiului Arad (2020)

La nivelul unităților de învățământ preuniversitar din municipiul Arad, evoluția consumului de energie termică pentru perioada 2018-2019 este prezentată în figura de mai jos. **Cel mai mare consum este înregistrat în grădinițe**, urmat de școlile gimnaziale. Consumul de energie termică din cele 10 grădinițe racordate la rețeaua termică a crescut destul de mult în anul 2019 în comparație cu anul precedent. O cauză posibilă este temperatura mai scăzută din anul respectiv.

FIGURA 148 EVOLUȚIA CONSUMULUI DE ENERGIE TERMICĂ DIN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT (GCAL), PENTRU PERIOADA 2018-2019

Sursa: Primăria Municipiului Arad (2021)

Conform *Strategiei de alimentare cu energie termică a Municipiului Arad 2020-2030*, următoarele 4 proiecte se află în etapa I de implementare, astfel:

- Instalarea unei unități de producere combinată de căldură și energie cu accumulator de 3000 mc (studiu de fezabilitate în curs de elaborare);

- Înlocuirea cazanelor de apă fierbinte pe gaz existente (documentația tehnicoeconomică, DALI în curs de elaborare);
- Modernizarea stației de pompare prin montarea pompelor de rețea și apă de adaos cu turație variabilă (se va elabora caiet de sarcini);
- Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia (Documentația tehnicoeconomică, DALI elaborată).

Proiecte posibile viitoare, conform *Strategiei de alimentare cu energie termică a Municipiului Arad 2020-2030*:

- Proiect de implementare a modelului termo-hidraulic în timp real, cu module de optimizare pentru monitorizarea continuă, anticiparea și reglarea întregului sistem de încălzire centrală;
- Proiect de monitorizarea a tuturor punctelor termice pentru a echilibra încărcăturile hidraulice și termice din rețea;
- Proiect de implementare a cel puțin unei surse de producere a căldurii (instalație de cogenerare) pentru a echilibra costurile operaționale totale pe baza realizării unui venit suplimentar;
- Proiect de promovare a serviciului de termoficare ca fiind cea mai bună metodă de furnizare a căldurii și a apei calde;
- Construirea unei noi conducte de gaz care să conecteze CET-H la compania de furnizare a gazelor (rețea de transport) – de 2.000-2.500 m;
- Instalarea unui cazan pe biomasă – de capacitate de 10 MW.

Proiecte necesare, pentru rețeaua principală de termoficare, conform recomandărilor *S.C. Centrala Electrică de Termoficare Hidrocarburi S.A. (2020)*:

- Proiect de reabilitare și modernizare Magistrala I: Rețea str. Pădurii, Dn 200, lungime 700 m;
- Proiect de reabilitare și modernizare Magistrala II: Rețea Faleza str. A.D. Xenopol- Bd. Revoluției-str. Horea, Dn 500, lungime 250m;
- Proiect de reabilitare și modernizare Magistrala II: Rețea str. N. Bălcescu-P-ța Avram Iancu-str. Cozia, Dn 400, lungime 875 m;
- Proiect de reabilitare și modernizare bretea de legătură Magistrala 1 cu Magistrala 2 str. Ghe.Popa de Teiuș –str. Vladimirescu, Dn 400, Dn 300, lungime 1020 m;
- Proiect de reabilitare și modernizare bretea de legătură Magistrala 1 cu Magistrala 2 str.I.C.Bratianu –str. A. Mureșanu, Dn 300, lungime 200;
- Proiect de refacere izolații termice cu vată, carton și tablă Al, Magistrala 4, la rețeaua aeriană Bdul N. Titulescu, Dn 500, lungime 2.500 m;
- Proiect de refacere izolații termice cu vată, carton și tablă Al, la magistrala de interconexiune, rețeaua din Grădiște, Dn 900, lungime 3.000 m.

Proiecte necesare, pentru rețeaua secundară de termoficare, conform recomandărilor *S.C. Centrala Electrică de Termoficare Hidrocarburi S.A. (2020)*:

- Proiect de modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia , PT 2/I, PT Maiakovski, PT3, PT 4 Zona II, PT 3 Micalaca, PT 2 Micalaca, PT 2 zona V, PT9, PT 14, PT 23, PT 19, PT 2/II, PT 8V, PT18, PT3V și PT UTA;
- Proiect de modernizare a punctelor termice și a modulelor termice prin instalarea de noi echipamente de reglare (vane de reglare), managementul și gestionarea operării punctelor termice în baza unui nou

algoritm al curbei de sarcină, adoptarea de noi sisteme de măsurare, monitorizare și control pentru punctele și modulele termice și noi instrumente de optimizare a cererii de căldură.

În conformitate cu articolul 33 din legea 278/2013 privind emisiile industriale, S.C. CET Hidrocarburi S.A a fost notificată pentru a funcționa până la cel târziu 31 decembrie 2023 sau un număr de 17.500 de ore de funcționare pentru fiecare unitate de producție în parte. Situația orelor de funcționare înregistrată, pentru fiecare unitate de producție în parte, până la data de 19.05.2021 este prezentată în tabelul de mai jos:

TABEL 43 ORELE DE FUNCȚIONARE PENTRU UNITĂȚILE DE PRODUCȚIE ALE S.C. CET HIDROCARBURI S.A. PÂNĂ ÎN 2023 DIN CAUZA EMISIILOR INDUSTRIALE

	2016	2017	2018	2019	2020	ORE DE FUNCȚIONARE RĂMASE LA DATA DE 19.05.2021
IMA 3 (CAE BKZ)	38	39	0	0	0	17423
IMA 4 (CAE TKTI)	0	0	0	0	216	17482
IMA 8 (CAF 4)	2928	874	2159	4969	1549	4987
IMA 9 (CAF 5)	56	2330	3371	4103	2649	4991
Total anual IMA8 + IMA 9	2984	6204	5530	9072	4198	-

Sursa: Primăria Municipiului Arad (2021)

Numărul orelor de funcționare rămase la data de 19.05.2021 pentru cele două unități de producție utilizate este: 4987 de ore pentru CAF nr.4 și 4991 de ore pentru CAF nr.5.

2.6.1.3. INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU GAZE

Analiza rețelei naționale de distribuție a gazelor naturale relevă poziția județului Arad pe culoarul de transport ZB0900-Botorca-Horia, denumit și culoarul 2: Central-Est-Vest (Isaccea-Șendreni-Onești-Coroi-Hațeg-Nădlac). Culoarul, în special municipiul Arad, se află în apropierea Csanadpalota – interconectare cu sistemul de transport de gaze din Ungaria.

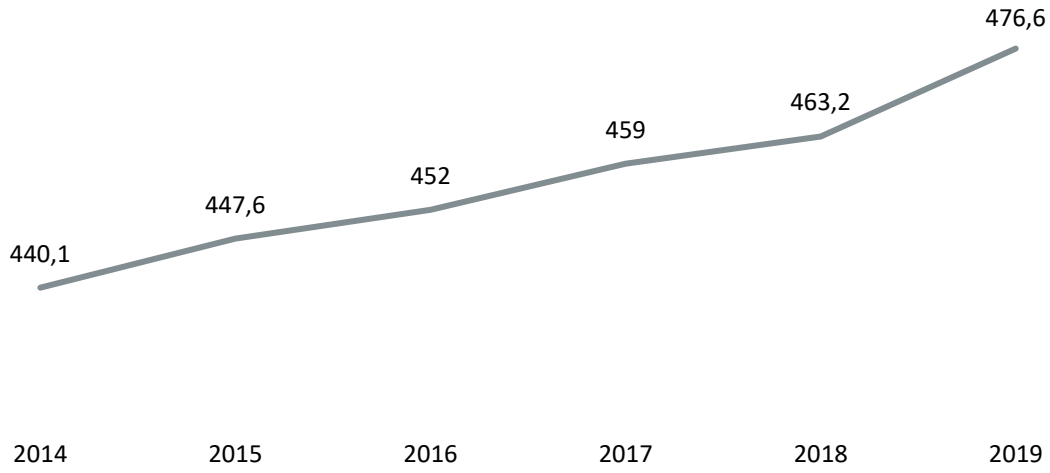
În acest culoar, județul Arad are în municipiul Arad, dar și în apropierea acestuia (componente vizibile în *Fig. 151*):

- **Staţii principale de reglare măsurare gaze naturale (S.R.M.)** în municipiul Arad, mai exact **S.R.M. Arad I** și **S.R.M. CET Arad**;
- Prezintă în UAT-ul Horia (aproape de municipiul Arad) un **nod tehnologic**;
- O conductă care este magistrală de transport gaze a sistemului zero de transport cu diametrul nominal de 28 – conducta de interconectare Szeged (Ungaria) – Arad cu următoarele caracteristici tehnice: DN 700, capacitate = 1,75 mld.mc/an şi Pmax = 63 bar;
- O conductă care este magistrală de transport gaze a sistemului zero de transport cu diametrul nominal de 24;
- O conductă de transport gaze a sistemului regional de transport cu diametrul nominal de 12.

La nivelul municipiului Arad, în anul 2019, lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale este de 182,7 km (30,44 % din întreaga rețea de distribuție de pe teritoriul județului).

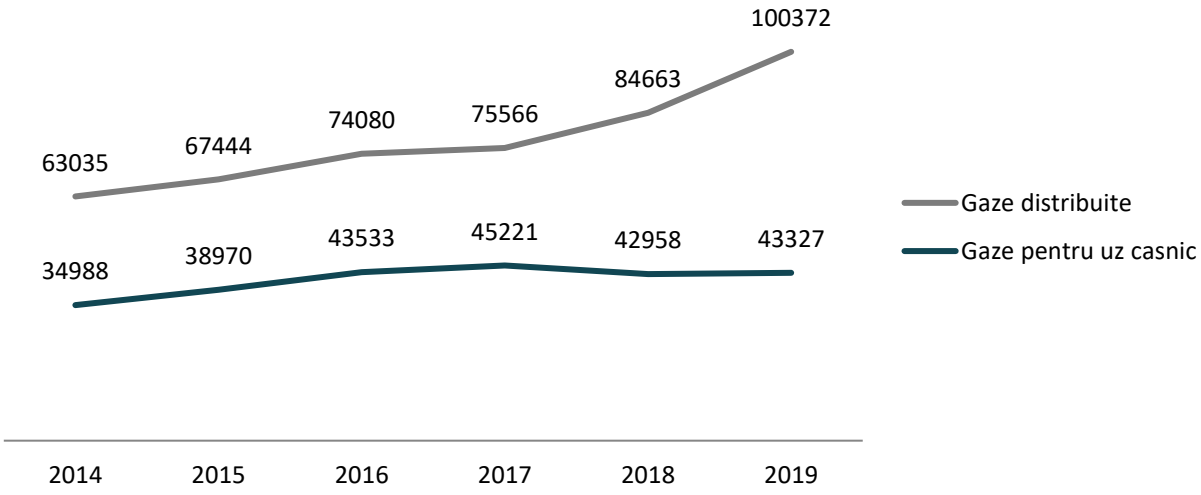
În figura de mai jos, perioada 2018-2019 are cea mai semnificativă creștere a lungimii rețelei de gaze (km), în anul 2019 fiind finalizați încă 13 km. Odată cu creșterea lungimii rețelei, a crescut și cantitatea de gaz distribuit, mai exact 100372 mii m^3, față de 84663 mii m^3, cantitate înregistrată în anul 2018 (a se vedea în *Fig. 153*). În ceea ce privește gazul utilizat în scop casnic, anul 2017 a înregistrat cea mai mare valoare, mai exact 45221 mii m^3 pentru o populație de 178397 de persoane. Anul 2019 a înregistrat o valoare mai scăzută, de 43327 mii m^3, din cauza numărului mai scăzut de persoane, de 177006 de persoane.

FIGURA 149 EVOLUȚIA LUNGIMII REȚELEI DE GAZE (KM), PENTRU PERIOADA 2014-2019

Sursa: Prelucrare proprie după INSSE – Tempo online

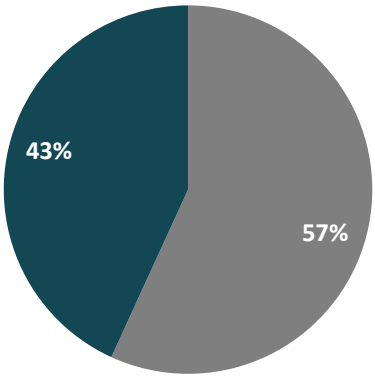
FIGURA 150 EVOLUȚIA GAZULUI DISTRIBUIT ȘI GAZULUI UTILIZAT ÎN SCOP CASNIC (MII M3) PENTRU PERIOADA DE TIMP 2014-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

Aproape jumătate din gazul total distribuit este utilizat în scop casnic, informație evidențiată mai jos.

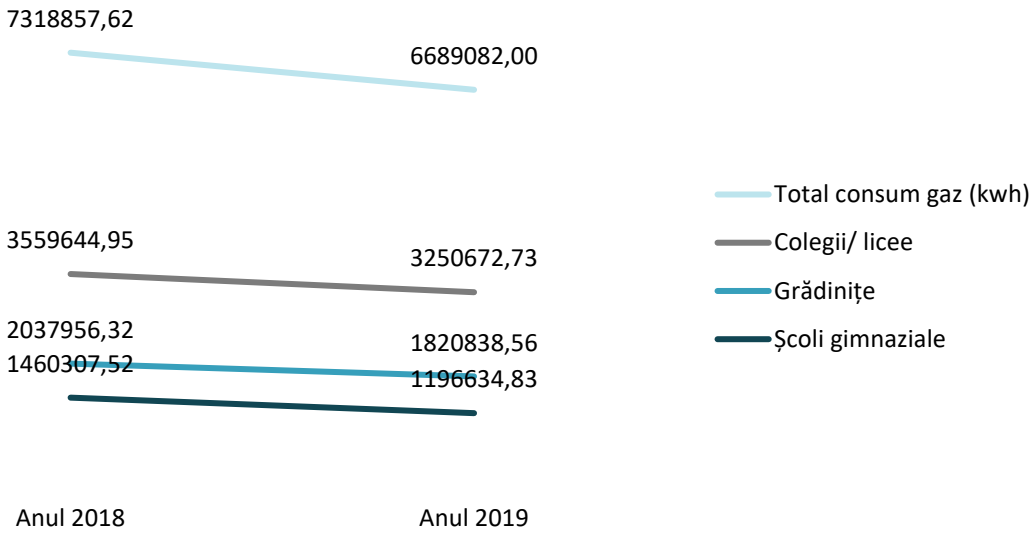
FIGURA 151 PROCENTUL GAZULUI UTILIZAT ÎN SCOP CASNIC DIN GAZUL TOTAL DISTRIBUIT ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

În ceea ce privește unitățile de învățământ din municipiul Arad, evoluția consumului de gaz pentru perioada 2018-2019 este prezentată în figura de mai jos. **Cel mai mare consum este înregistrat în colegii și licee**, urmate de grădinițe.

FIGURA 152 EVOLUȚIA CONSUMULUI DE GAZ ÎN UNITĂȚILE ȘCOLARE (KWH), PENTRU PERIOADA 2018-2019

Sursa: Primăria Municipiului Arad (2021)

Municipiul Arad este traversat de următoarele conducte principale, astfel:

- **Conducta Vest I** cu diametrul de 400 mm şi lungime de 42,214 km porneşte de la Recaş şi traversează **nordul municipiului Arad**, pe lângă cartierele Grădiște și Vânători, și ajunge la stația principală de măsurare reglare gaze, S.R.M. ARAD C.E.T. Din această conductă porneşte racordul S.R.M. Fântânele, cu diametrul de 100 mm şi lungime de 650 m, care alimentează municipiul Arad;
- **Conducta Nădlac-Arad** cu diametrul de 700 mm şi lungime de 60,34 km porneşte de la Nădlac şi traversează **sud-estul municipiului Arad**, pe lângă cartierele Subcetate și Sanicolaul Mic, și ajunge la stația principală de măsurare reglare gaze, S.R.M. Arad 1.

Municipiul Arad are deci următoarele **stații principale de măsurare reglare**[163]:

- **S.R.M. ARAD 1** este amplasată pe str. Cetății FN și aparține de operatorul economic, de stat, SNTGN TRANSGAZ S.A.. Acesta primește gazele de la producator la presiunea de 40 bar, le reglează presiunea la 2 bar, le odorizeaza, le filtreaza și le măsoară cantitatea de gaze predată către distribuitorul de gaze. Această stație are o capacitate maximă de 110000 m^3/h, iar suprafața acesteia este 4141 m^2. Gazele intră in această stație de la conducta de alimentare ø 16" Recaș - Arad 1;
- **S.R.M. ARAD C.E.T.** este amplasată în Incinta CET Arad, pe Calea 6 Vanatori FN și aparține tot de SNTGN TRANSGAZ S.A.. Acesta primește gazele de la producator, la presiunea de 40 bar, le reglează presiunea la 2 bar, le odorizeaza, le filtreaza și le măsoară cantitatea de gaze predată către distribuitorul de gaze și C.E.T-ului. Deci, aceasta este **o stație cu două ieșiri**. Capacitatea maximă a acesteia este de 36000 m^3/h, iar suprafața acesteia este 2044 m^2. Gazele intră în stație printr-un racord de ø 426 mm și o lungime de 10000 m, de la conducta de alimentare ø 16" Salonta – Arad în NT Horia.

În total, municipiul Arad are 68 de stații de măsurare reglare, dintre care 31 de stații sunt de tip S.R.S. (fără măsurare). Capacitatea lor totală este de 218700 m^3/h.

La nivelul rețelei de alimentare cu gaze, au apărut o serie de întreruperi planificate sau neplanificate (întreruperile neplanificate sunt spațializate în *Fig. 156*). Conform datelor publicate pe site, de către operatorul economic S.C. DELGAZ GRID S.A., în municipiul Arad s-au înregistrat **3 întreruperi neplanificate** în anul 2020:

- În cartierul Grădiște;
- Pe străzile Alexandru cel Bun, Concordiei, Fântânii, Ion Câmpineanu, Noua, Faurilor, Bogdan Voievod și General Doda;
- Pe străzile Fântânii, Ștefan Tenetchi, Ion Câmpineanu, Noua, Faurilor și Anton Pann.

În anul 2019, s-au înregistrat **10 întreruperi neplanificate** pe străzile:

- Nouă, Ștefan Tenetchi, Anton Pann, Fântânii, Faurilor și Ion Câmpineanu;
- Ogorului, Armoniei, Viilor, Petuniei, Pinului, Molidului, Merișor, Colțișor și Bagdazar;
- Mariș Teodor, Augustini Gustav, Titan, Constantin Loga Diaconovici, Cunțan Maria, Arhitect Tabacovici Milan, Petalelor, Coresi Diaconu, Macului și Horga Nicolae;
- Timișorii, Banatului, Memorandului, Vasile Pârvan, Ilie Minea, Spartacus, Corabiei, Cetății și Nicolae Densusianu;
- Bârzava, Byron și Caius Lepa;
- Ștefan Augustin Doinaș și Elena Ghiba Birta;
- Viilor, Ogorului, Armoniei, Merișor, Colțișor, Pinului, Petuniei, Bagdazar și Molidului;
- Tudor Vladimirescu, Andrei Mureșan, Corneliu Coposu, Iulian Grozescu și Bulevardul Revoluției;
- Condurașilor, Clujului, Oituz și Gheorghe Doja;
- Hatman Arbore, Iederei, Leandrului, Magnoliei și Fagului.

După cartarea străzilor pe care s-au identificat întreruperile neprogramate, și pentru anul 2019, și pentru anul 2020, au rezultate **3 zone cu probleme**:

- **Zona 1 localizată în N-V municipiului Arad**, cartierul Gai, cu întreruperi neprogramate și în anul 2019, și în anul 2020;

[163] Conform *Fișa de Prezentare și Declarație a Societății Naționale de Transport Gaze Naturale „TRANSGAZ" S.A.*

- **Zona 2 localizată în vestul spre centrul municipiului Arad**, cartierele Pârneava (cel mai afectat), Centrul, Funcționarilor și Alfa, cu întreruperi neprogramate în anul 2019;
- **Zona 3 localizată în sudul municipiului Arad**, cartierele Aradul Nod, Mureșel și Subcetate, cu întreruperi neprogramate în anul 2019.

Totodată, au fost înregistrate **15 întreruperi programate** (de tip revizii) în anul 2019, pe străzile: Baladei, Beiuș, Cocorilor, Hațeg, Mimozei, Năsăud, Oborului, Orizontului, Rodnei, Streiului, Theodosius, Țichindeal Dimitrie, Titulescu Nicolae, Trotușului și Zarie Ștefan. În anul 2020 (până la data analizei), au fost înregistrate **491 de întreruperi programate** (majoritatea de tip remediere defecte), desfășurate pe majoritatea străzilor.

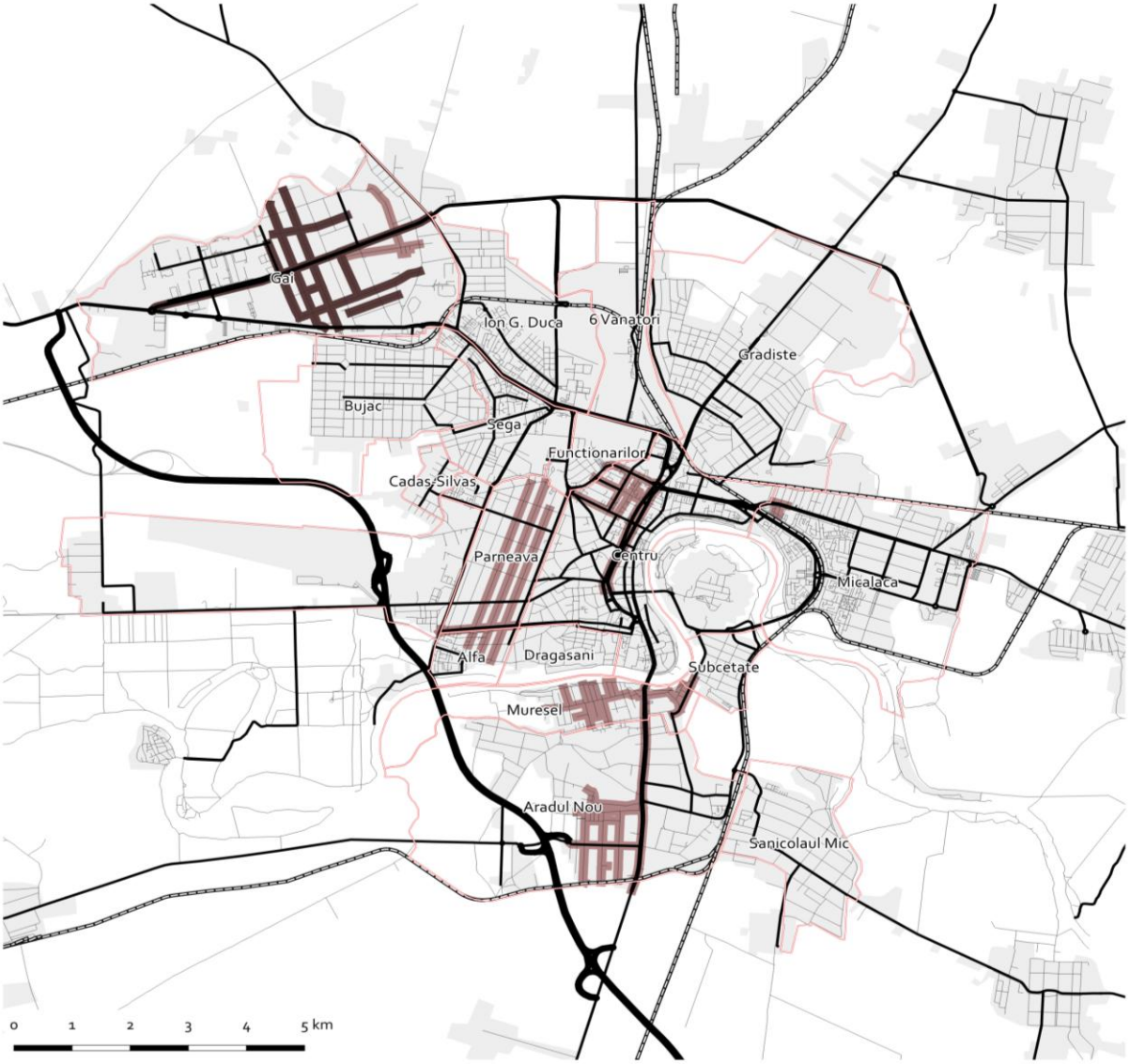
Tot conform S.C. DELGAZ GRID S.A., puterea calorifică superioară (PCS) înregistrată zilnic, în municipiul Arad, este de aproximativ 10800 kWh/mc[164]. PCS reprezintă energia totală, respectiv cantitatea de căldură, degajată prin arderea completă, în aer, a unui metru cub de gaze naturale.

De asemenea, o serie de proiecte pentru infrastructura de alimentare cu gaze se află în faza de proiectare și implementare:

- Un proiect care va începe în 2021 și va fi finalizat în 2025: *interconectarea operatorului de transport SRBIJAGAS şi YUGOROSGAZ cu România, pe direcţia Mokrin (Serbia) – Arad*, cu o lungime a conductei de aproximativ 80 km, dintre care 74 km sunt pe teritoriul României[165];
- Un proiect viitor cu operatorul de transport FGSZ: *reversibilitatea interconectării Szeged (Ungaria) – Arad pentru integrarea pieţelor regionale cu piaţa Europeană deschizând posibilitatea alimentării Europei Centrale şi de Vest cu gaze naturale din Estul şi Sudul Europei*[166];
- Un proiect de *extindere a reţelei de distribuţie a gazelor naturale din Sistemul Urban Timişoara-Arad (2014-2020): înfiinţarea reţelei de distribuţie a gazelor naturale în 6 comune din conurbaţie şi extinderea și modernizarea reţelelor în localităţile existente*[167].

[164] Conform https://delgaz.ro/putere-calorifica-superioara (accesat la 5 noiembrie 2020)
[165] Conform Planul de Dezvoltare al Sistemului Național de Transport Gaze Naturale (2016-2025)
[166] Idem
[167] Conform Studiu de Potențial privind Dezvoltarea la nivelul Municipiilor Timișoara și Arad (Proiect cofinanţat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin PROGRAMUL OPERAŢIONAL ASISTENŢĂ TEHNICĂ 2007-2013)

FIGURA 153 ÎNTRERUPERI NEPLANIFICATE LA NIVELUL REȚELEI DE GAZ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2019-2020

Sursa: Prelucrare proprie după datele publicate pe pagina web de către operatorul economic S.C. DELGAZ GRID S.A.

2.6.1.4. INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU ENERGIE ALTERNATIVĂ

Municipiul Arad este localizat în zona cu **potențial redus** de utilizare a **energiei eoliene** a României (4 m/s viteza medie anuală a vântului). De aceea, municipiul nu dispune de o astfel de infrastructură. Pe de altă parte, în comuna Vladimirescu, lângă municipiul Arad, este amplasată o **Centrală Electrică Eoliană**[168], cu o putere instalată de 0,02 MW. Aceasta este racordată la stația de racord 110/ 20 kV Fântânele.

În municipiul Arad, o sursă regenerabilă utilizată în alimentarea cu energie electrică, dar și cu energie termică, este **biogazul** produs în cadrul **Stației de Epurare Arad** și **Depozitului Ecologic de Deșeuri Nepericuloase Arad.** Pe scurt, în cadrul Stației de Epurare Arad, biogazul este rezultatul procesului de fermentare a nămolului, nămol folosit, mai departe, în centrala termică a stației. În cazul Depozitului Ecologic de Deșeuri Nepericuloase Arad, prin intermediul instalațiilor de recuperare și captare a biogazului, biogazul rezultat este folosit, mai departe, în staţia de cogenerare a acestuia.

Conform *Strategiei de alimentare cu energie termică a Municipiului Arad (2020-2030)*, municipiul Arad este localizat în zona cu **potențial bun**, de utilizare a **energiei solare**, a României (1250-1300 kWh/m^2/an). Conform datelor furnizate de către *Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei (2020)*, infrastructura de alimentare cu energie electrică prin intermediul **energiei solare** este reprezentată prin cele **7 centrale electrice fotovoltaice** care se află în funcțiune. Cea mai mare putere electrică produsă, de 27 kW, este în cadrul centralei electrice fotovoltaice a operatorului S.C. FLUERAS PATRIK DE ANGELIS S.R.L.. Următoarea, de 11,94 kW, este centrala electrică fotovoltaică a unei persoane fizice. De asemenea, și cea de 6 kW este centrala electrică fotovoltaică a unei persoane fizice. Celelalte 4 centrale au în medie 0,5 kW. De asemenea, **45 de centrale electrice fotovoltaice au obținut avize tehnice de racordare** (persoane fizice, mai puțin S.C. DEDEMAN S.R.L.). Acestea sunt de putere mică, aproximativ 0,01 kW fiecare.

Proiectele posibile viitoare includ:

- Proiect de construire a unui parc fotovoltaic pe suprafața fostului depozit de zgură și cenușă al S.C. C.E.T. Arad-Lignit[169];
- Proiect de construire a unei centrale electrice fotovoltaice de 3,5 MW localizată la marginea municipiului Arad[170].

În ceea ce privește utilizarea **resursei geotermale**, în municipiul Arad, temperatura acestei resurse este de cca. 58-60° C, deci are **potențial mic** de utilizare. Poate fi aplicată la scară mică, precum ştrandurile termale.

2.6.1.5. INFRASTRUCTURA DE ILUMINAT PUBLIC

Și în cazul **iluminatului public** au apărut soluții sustenabile. Prin inițiativa *„Iluminat public cu LED în Municipiul Arad”*, municipalitatea a implementat un sistem inteligent de iluminat public – **sistem integrat de telegestiune a sistemului de iluminat public** – care a redus puterea instalată medie, de la 173 W, la 37 W, pentru fiecare sursă de iluminat public. Au fost înlocuite aparatele de iluminat cu vapori de sodiu cu unele cu LED-uri. În perioada 2014-2020, s-au înlocuit **11943 de aparate de iluminat**. Anul în care s-au înlocuit cele mai multe aparate de iluminat a fost 2016, cu un număr de 3442. De asemenea, tot în aceeași perioadă, sistemul de iluminat public a fost extins cu **6255 puncte luminoase**. Anul, în care au fost introduse cele mai multe puncte luminoase noi, a fost 2018, cu un număr de 2893.

Municipalitatea a decis să implementeze și proiectul *„Iluminatul trecerilor de pietoni în Arad”*. Proiectul este compus din două etape, prima fiind aproape finalizată (95%). Prima etapă a vizat zona Calea Timișorii-Calea Romanilor-Bd. Revoluției-Calea Aurel Vlaicu. În total **37 treceri de pietoni au fost iluminate suplimentar prin intermediul a 150 de aparate de iluminat cu LED-uri**. Noile aparate de iluminat evidențiază cu cel puțin 50% trecerile de pietoni, față de împrejurimile acestora, și au o distribuție asimetrică, adaptată pentru trecerile de pietoni. Cea de-a doua etapă

[168] Conform e-distribuție: tabel (2019).
[169] Conform *știrea publicată la link-ul: https://www.aradon.ro/aradon-stirile-judetului-arad/parc-fotovoltaic-pe-fosta-halda-de-zgura-de-la-cet-1371245/ (accesat la 25.05.2021), există intenția de elaborare a unui PUZ pentru „Parc fotovoltaic, industrie şi depozitare”.*
[170] Conform *Raport Strategic și Planul De Acțiune privind Energia Durabilă în Municipiul Arad (2012-2020)*

a vizat trecerile de pietoni de pe străzile: Calea Iuliu Maniu, Calea Radnei, Strada Petru Rareș, Calea Zimandului, Calea Victoriei, Strada Cocorilor, Strada Pădurii, Strada Andrei Șaguna, Strada Ștefan cel Mare, Bd. Nicolae Titulescu și str. Voinicilor.

TABEL 44 SISTEM INTELIGENT DE MONITORIZARE SI CONTROL LA NIVEL DE PUNCT LUMINOS PE ARTERELE PRINCIPALE, PENTRU PERIOADA 2016-2020

	DENUMIRE ARTERĂ	CANTITATE (nr. puncte luminoase)
Implementare sistem inteligent monitorizare si control la nivel de punct luminos PL pe arterele principale	Calea Zimandului	97
	Calea 6 Vânători	30
	Bulevardul Dragalina	50
	Calea Timișorii Și Calea Romanilor	323
	Calea Aurel Vlaicu	664
	Strada Petru Rareș și Calea Zimandului	174
	Bulevardul Revoluției	184
	Intrarea Nădlac	140
	Intrarea Curtici	67
	Intrarea Deva	46
	Calea Radnei	389
	Calea Iuliu Maniu	112
TOTAL PUNCTE LUMINOASE TELEGESTIUNE		**2276**

Sursa: Primăria Municipiului Arad

Un alt proiect este **iluminatul inteligent arhitectural**, tot pe bază de LED-uri. O serie de obiecte importante de arhitectură sunt iluminate, câteva exemple fiind: Podul Traian, Palatul Administrativ, Teatrul Clasic „Ioan Slavici", Biserica Romano-Catolică și Biserica Evanghelică Luterană (Biserica Roșie). De asemenea, municipiul Arad beneficiază și de iluminat festiv, tot pe bază de LED-uri.

TABEL 45 LUCRĂRI DE EXTINDERE ALE ILUMINATULUI ARHITECTURAL PUBLIC, PENTRU PERIOADA 2014-2020

LUCRĂRI DE EXTINDERE ILUMINAT ARHITECTURAL (PUNCTE NOI) REALIZATE ÎN PERIOADA 2014 - 2020	CANTITATE (nr. puncte luminoase)
Arhitectural anul 2014	128
Arhitectural anul 2015	525
Arhitectural anul 2016	1461
Arhitectural anul 2017	303
Arhitectural anul 2018	555
Arhitectural anul 2019	1875
Arhitectural anul 2020	845
TOTAL	**5692**

Sursa: Primăria Municipiului Arad

În prezent, în **faza de implementare** se află 3 tipuri de proiecte, după cum se observă în tabelul de mai jos.

TABEL 46 LUCRĂRI DE ILUMINAT PUBLIC AFLATE ÎN FAZA DE IMPLEMENTARE

TIP LUCRARE	CANTITATE (NR. PUNCTE LUMINOASE)
MODERNIZARE	62
EXTINDERE	1216
ARHITECTURAL	1759
TOTAL	**3037**

Sursa: Primăria Municipiului Arad

2.6.2. INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU APĂ POTABILĂ ȘI DE GESTIUNE A APELOR UZATE

2.6.2.1. INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU APĂ POTABILĂ

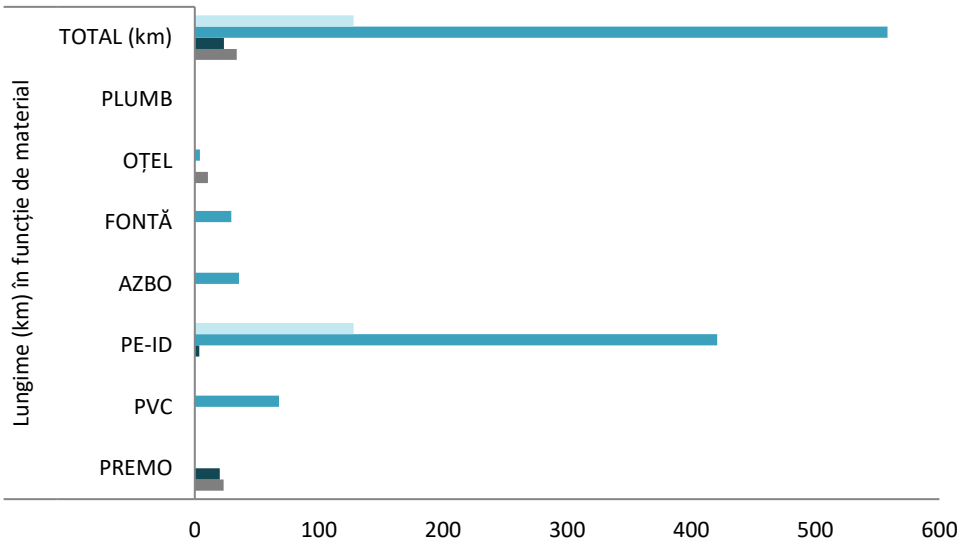
În ceea ce privește infrastructura de alimentare cu apă potabilă, sursa de alimentare cu apă, a rețelei de alimentare cu apă potabilă din municipiul Arad, este **apa subterană de adâncime medie**. Aceasta este compusă din 72 foraje executate la o adâncime de 80-125 m. Debitul realizat de fiecare foraj este de aproximativ 26 l/s la o denivelare normală, iar debitul total minim este de 2150 l/s. Capacitatea instalațiilor este de 2700 l/s, respectiv 233280 m^3/24h, 85147200 m^3/an.

Aducțiunile de apă brută însumează 33,72 km și au diametrele de 500 mm, 600 mm, 800 mm, 1000 mm și 1200 mm (PREMO) și de 500 mm, 800 mm și 1000 mm (OȚEL). **Aducțiunile de apă potabilă** (rețeaua de transport între localități) însumează 23,5 km și au diametrele de 315 mm (PEID), de 500 mm, 600 mm, 800 mm și 1000 mm (PREMO). Apa subterană este distribuită, după mai multe procese, prin **reţeaua de distribuţie a apei potabile**. Aceasta are o lungime totală de 558,18 km. Diametrele conductelor din rețea variază între 300-1200 mm pentru conductele principale şi între 100-250 mm pentru conductele de serviciu. Conductele sunt realizate cu diametre de:

- 75 mm, 90 mm, 110 mm, 125 mm și 160 mm din PVC;
- 75 mm, 90 mm, 110 mm, 125 mm, 140 mm, 160 mm, 200 mm, 225 mm, 250 mm și 315 mm din PE-HID;
- 80 mm, 100 mm, 150 mm, 200 mm, 250 mm, 300 mm și 400 mm din AZBO;
- 80 mm, 100 mm, 150 mm, 300 mm din FONTĂ;
- 75 mm, 125 mm din OȚEL.

De asemenea, există și 127,87 km de **branșamente** cu diametrul de 32 mm din PE-ID. Lungimile conductelor – în funcție de materialul acestora – celor 4 componente principale prezentate mai sus, adică (1) aducțiunile de apă brută, (2) aducțiunile de apă potabilă, (3) rețeaua de distribuție a apei potabile și (4) branșamentele, pot fi vizualizate în figura de mai jos. Constatăm că cei mai mulți km de conducte sunt fabricați din PE-ID și aparțin rețelei de distribuție a apei.

FIGURA 154 LUNGIMEA CONDUCTELOR COMPONENTELOR REȚELEI DE ALIMENTARE CU APĂ (KM), ÎN FUNCȚE DE MATERIALUL ACESTORA

	Lungime (km) în funcție de material							
	PREMO	PVC	PE-ID	AZBO	FONTĂ	OȚEL	PLUMB	TOTAL (km)
Branșamente	0	0	127,87	0	0	0	0	127,865
Rețea de distribuție și artere	0	67,841	421,069	35,53	29,54	4,2	0	558,18
Aducțiuni de apă potabilă	20	0	3,5	0	0	0	0	23,5
Aducțiuni de apă brută	23,22	0	0	0	0	10,5	0	33,72

Sursa: Compania de Apă Arad (2020)

Infrastructura de alimentare cu apă a municipiului este compusă, pe lângă componentele de mai sus, și din **trei uzine de apă** : (1) Uzina de apă nr. 1, (2) Uzina de apă nr. 2 și (3) Uzina de apă nr. 3.

Uzina de apă nr. 1 este localizată în centrul municipiului și este compusă din: (1) staţia de tratare a apei, (2) staţiile de pompare a apei şi (3) rezervoarele de apă. Apa potabilă este depozitată în **5 rezervoare**, semiîngropate, cu capacitatea de: 2x1000m^3, 2x1200m^3, 1x10000m^3, iar dezinfecţia apei prin clorinare se realizează în aceste rezervoare. Apa depozitată este pompată, cu o capacitate de pompare de 2x950 mc/h = 528 l/s, prin **2 staţii de pompare** în reţeaua de distribuţie a apei potabile. Presiunea la plecare din această uzină este de 2,8 Bar.

Uzina de apă nr. 2 este localizată pe DJ 709, între municipiul Arad şi satul Horia. Aceasta este **staţia principală a municipiului Arad** și este compusă tot din: (1) staţia de tratare a apei, (2) staţiile de pompare a apei şi (3) rezervoarele de apă. Apa potabilă este depozitată în **5 rezervoare**, cu capacitatea de 2x2000m^3 şi 3x10000m^3. Apa depozitată este pompată prin **două magistrale** de apă potabilă, Dn = 800 şi 1200mm, în reţeaua de distribuţie a apei potabile. Presiunea la plecare din această uzină este de 3 Bar. Alte date care vizează această unitate:

- Are capacitatea de **captare** de 9000m^3/h;
- Are capacitatea de **pompare** de 3x2300 mc/h = 1916 l/s cu funcționare continuă;
- Are capacitatea de **tratare** de 2160 l/s şi realizează **deferizarea** şi **demanganizarea apei** înainte de depozitare şi de distribuire în reţeaua de alimentare cu apă a municipiului Arad.

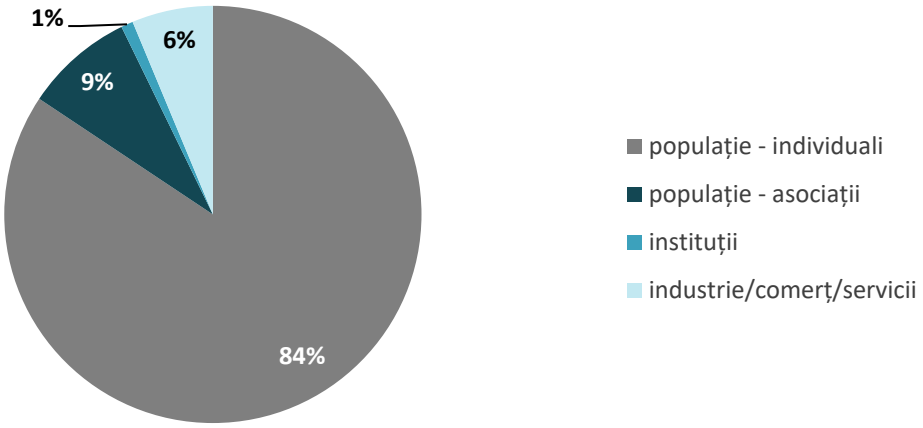
Uzina de apă nr. 3 este localizată în nordul municipiului Arad. Aceasta asigură apa pentru parcul industrial şi cartierul Aurel Vlaicu și este compusă din: (1) staţia de pompare a apei, (2) rezervoarele supraterane de apă şi (3)

staţia de clorinare a apei. Apa potabilă este depozitată în rezervoare supraterane cu capacitatea de 2x10000m^3. Alte date care vizează această unitate:

- Are capacitatea de **pompare** de 2x950 m^3/h = 528 l/s;
- Are **debitul maxim** de alimentare cu apă de 60000m^3/zi (adică 2500m^3/h);
- Are debitul de alimentare cu apă cuprins între 4000m^3/zi (adică 167m^3/h) **în timpul iernii**, şi 20000m^3/zi (834m^3/h) **în timpul verii**[171].

Operatorul economic, S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A., este cel care se ocupă de alimentarea cu apă potabilă a municipiului Arad. Acesta are **25689 de abonați** (anul 2019), dintre care 23835 de abonați sunt consumatori casnici și 1854 de abonați sunt agenți economici (a se vedea și procentul de abonați în *Fig. 159*). Din punct de vedere al evoluției numărului de consumatori în perioada 2014-2019, valorile sunt relativ constante, în prezent fiind cu aproximativ 1000 de abonați mai mulți, față de anul 2014.

FIGURA 155 PROCENTUL DE ABONAȚI PENTRU APĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019

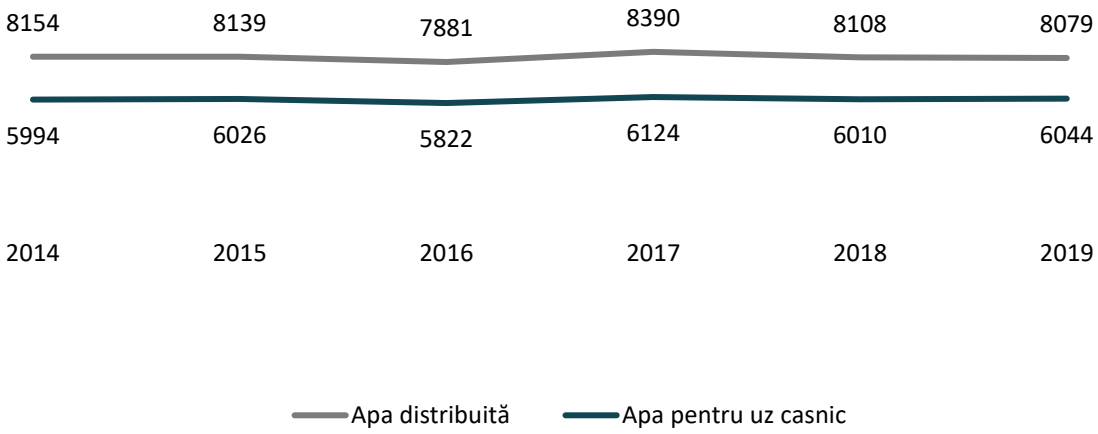
Sursa – Prelucrare după datele furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A.

De asemenea, operatorul economic asigură și buna desfășurare a procesului, reducând cantitatea pierdută de apă. De exemplu, în anul 2017 a înregistrat 50,71% pierderi de apă, în anul 2018 a înregistrat 43,89%, iar anul 2019 a înregistrat 44,58%. Conform operatorului, procentul maxim la care ar trebui să ajungă este de 41,7%.

Conform INSSE (2019), cantitatea totală de apă potabilă produsă este de 181440 m^3/zi. Și în anii precedenți a fost înregistrată aceeași valoare. Tot conform INSSE (2019), cantitatea totală de apă potabilă distribuită este de 8079 m^3/zi. Este o cantitate mai mică față de cea din anul 2018. Cea mai mică cantitate s-a înregistrat în anul 2016, de 7881 m^3/zi. Mai departe, cantitatea totală de apă potabilă utilizată în scop casnic, în anul 2019, este de 6044 m^3/zi. Din figura prezentată mai jos, , rezultă o evoluție aproape constantă a cantității de apă utilizată în scop casnic, pentru perioada de timp 2014-2019.

[171] Conform *„Actualizare Plan Urbanistic General al Municipiului Arad" Etapa I. Studii de Fundamentare și Analiza Situației Existente Etapa Ib. Analiza Situației Existente și Disfunctionalități (2014)* și date furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. (2020)

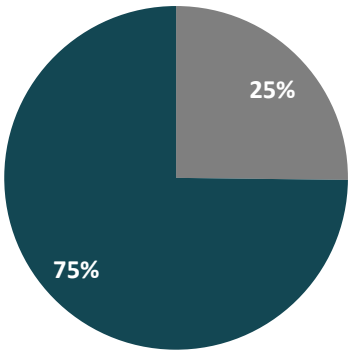
FIGURA 156 EVOLUȚIA CANTITĂȚII DE APĂ POTABILĂ DISTRIBUITĂ ȘI APA UTILIZATĂ ÎN SCOP CASNIC (MII M3/ZI) ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

În anul 2019, cantitatea de apă utilizată în scop casnic reprezintă 75% din cantitatea totală de apă potabilă distribuită, după cum se poate observa:

FIGURA 157 PROCENTUL DE APĂ POTABILĂ UTILIZATĂ ÎN SCOP CASNIC DIN TOTALUL DE APĂ POTABILĂ DISTRIBUITĂ ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

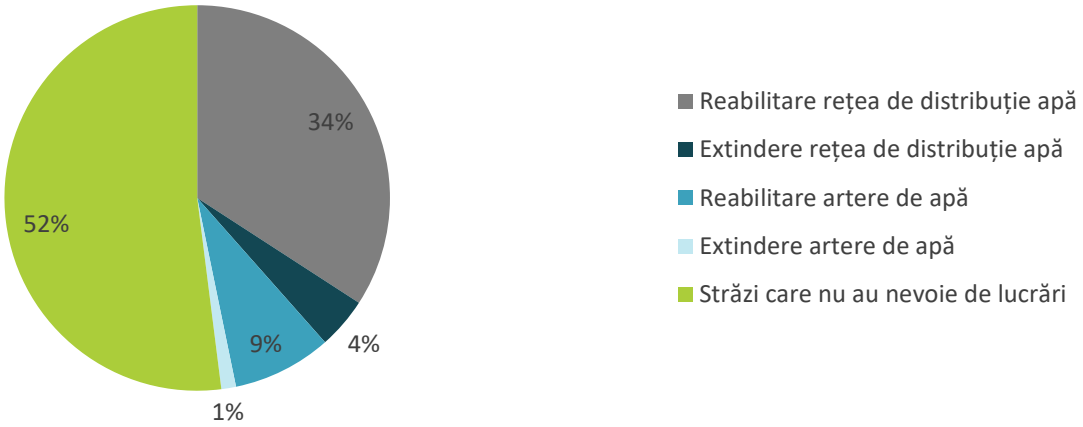
Proiectele pentru apă aflate în faza de implementare, dar și viitoare, conform Masterplan S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. (2014-2020), sunt:

- **Fazarea proiectului Extinderea şi Modernizarea Infrastructurii de Apă şi Apă Uzată în judeţul Arad** – reabilitare reţele de apă în municipiul Arad. Astfel, **pentru apă**, vor fi reabilitate 7,5 km de artere apă potabilă pe următoarele străzi: Corbului, Calea Aurel Vlaicu, Făt-Frumos, I.C. Brătianu, Mărţişor, Meşterul Manole, Războieni, Milcov, Bvd. Revoluţiei, Calea Iuliu Maniu şi Calea Radnei (progres 31%).
- **Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în jud. Arad (2014-2020)** va asigura următoarele necesități ale municipiului Arad: un Front Captare Nord Arad reabilitat; 11,78 km de aducțiuni apă brută reabilitate; 3 stații de pompare reabilitate; 10 stații de pompare extinse; 21 de stații de pompare noi; 3 staţii de tratare apă reabilitate; 3 complexe de înmagazinare reabilitate; 48,10 km de reţele de distribuţie reabilitate; 40,17 km de aducțiuni apă tratată extinse și 15,48 km de reţele de distribuţie extinse.

Conform datelor furnizate de către Masterplan S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A., sunt 111 de străzi din 325 de străzi care necesită reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă și 14 străzi care necesită extinderea

infrastructurii de alimentare cu apă. De asemenea, sunt și 27 de străzi care necesită reabilitarea arterelor de apă și 4 străzi care necesită extinderea arterelor de apă.

FIGURA 158 PROCENTUL DE LUCRĂRI DE REABILITARE/EXITNDERE PROPUSE PENTRU INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU APĂ, DIN NUMĂRUL TOTAL DE STRĂZI CARE AU INFRASTRUCTURĂ DE APĂ DIN MUNICIPIUL ARAD (ANUL 2020)

Sursa: Prelucrare după datele furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A

2.6.2.2. INFRASTRUCTURA DE GESTIUNE A APELOR UZATE

Administratorul infrastructurii de gestiune a apelor uzate este tot S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. Acesta are **24038 de abonați** (anul 2019), dintre care 22295 de abonați sunt consumatori casnici și 1743 de abonați sunt agenți economici. Din punct de vedere al evoluției numărului de consumatori în perioada 2014-2019, valorile sunt relativ constante, în prezent fiind cu aproximativ 1000 de abonați casnici mai mulți, față de anul 2014. Doar în cazul agenților economici este înregistrată o scădere cu aproximativ 200 de abonați față, de anul 2014.

FIGURA 159 PROCENTUL DE ABONAȚI PENTRU CANALIZARE ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2019

Sursa: Prelucrare după datele furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A.

În ceea ce privește infrastructura de gestiune a apelor uzate**, elementele rețelei de canalizare** sunt:

- **Colectoare la nivel liber** cu diametre de 200 mm, 250 mm, 315 mm, 400 mm, 500 mm și 600 mm (PVC), de 200 mm, 300 mm și 400 mm (CORUGAT), de 200 mm, 250 mm, 300 mm, 350 mm, 400 mm, 500 mm,

600 mm, 800 mm, 1000 mm, 1200 mm, 1500 mm, 1600 mm, 1800 mm, 2200 mm (AZBO), de 500 mm, 600 mm și 700 mm (PAFSIN), de 250 mm (FONTĂ), de 200 mm, 250 mm, 300 mm, 400 mm, 500 mm, 600 mm, 800 mm, 1000 mm, 1200 mm și 2000 mm (BETON), de 160 mm și 175 mm (BAZALT);

- **Colectoare sub presiune** cu diametre de 300 mm și 400 mm (PREMO), de 110 mm, 125 mm și 150 mm (AZBO), de 125 mm și 160 mm (CORUGAT), de 100 mm, 110 mm, 125 mm, 160 mm și 200 mm (PVC), de 250 mm și 315 mm (PE-ID);
- **Refulări din SPA-uri** cu diametre de 110 mm, 250 mm, 315 mm, 400 mm și 450 mm (PEID), de 160 mm (PVC);
- **Racorduri** cu diametrul de 160 mm (PVC);
- **Conducte de descărcare** cu diametrul de 1200 mm (BETON)[172].

Lungimile conductelor – în funcție de materialul acestora – celor 5 componente principale prezentate mai sus, adică (1) colectoarele la nivel liber, (2) colectoarele sub presiune, (3) refulările din SPA-uri, (4) racordurile și (5) conductele de desecare, pot fi vizualizate în figura de mai jos. Constatăm că cei mai mulți km sunt colectoarele la nivel liber fabricate din PVC.

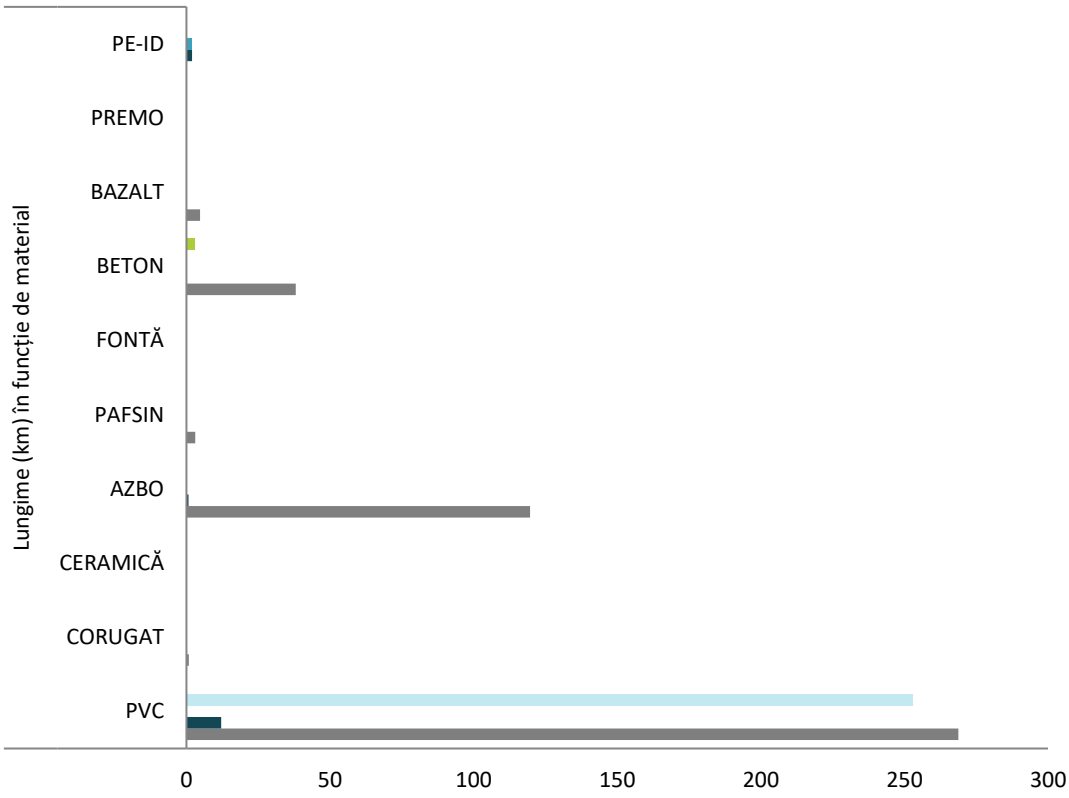
Rețeaua de canalizare din municipiul Arad este compusă din 3 tipuri de rețele:

- Rețeaua de canalizare **menajeră**;
- Rețeaua de canalizare în **sistem unitar**;
- Rețeaua de canalizare **pluvială** de **245 km,** cu diametrele de 200 mm, 250 mm, 300 mm, 400 mm, 500 mm, 600 mm, 1250 mm, 1200 mm (BETON), de 200 mm, 250 mm, 300 mm, 315 mm, 400 mm (PVC), de 300 mm, 400 mm, 500 mm, 600 mm, 700 mm, 800 mm, 900 mm, 1000 mm, 1200 mm, 1400 mm, 1600 mm, 1800 mm (PAFSIN).

Lungimile conductelor – în funcție de materialul acestora – rețelei de canalizare pluvială prezentată mai sus, pot fi vizualizate în figura de mai jos. Constatăm că cei mai mulți km sunt fabricați din beton.

[172] Conform datelor furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. (anul 2020)

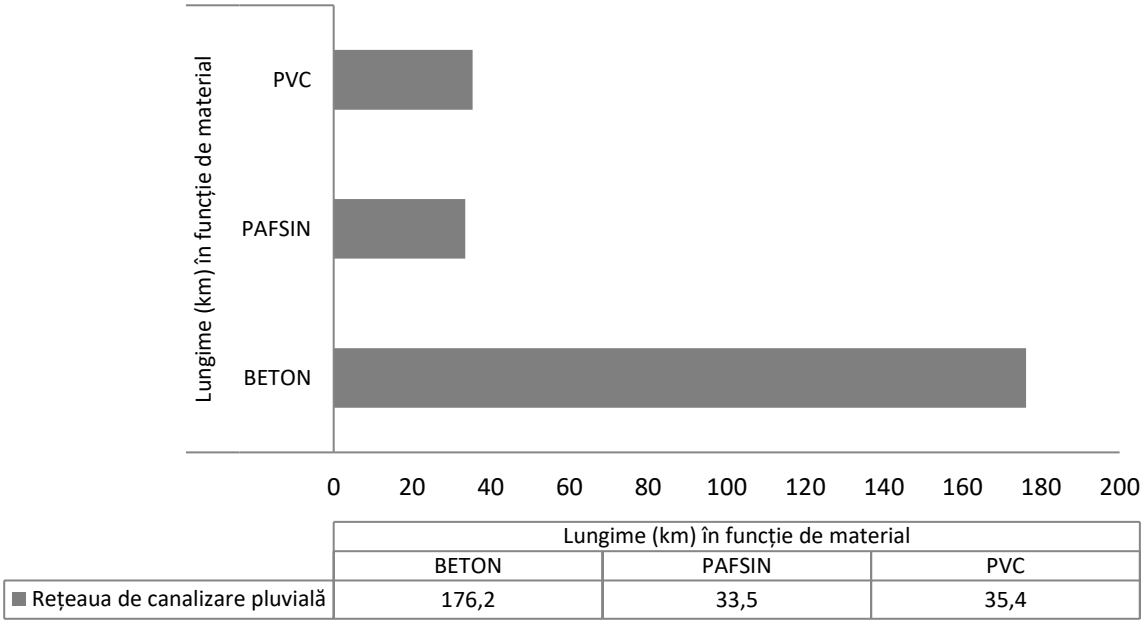
FIGURA 160 LUNGIMEA CONDUCTELOR COMPONENTELOR REȚELEI DE GESTIUNE A APELOR UZATE (KM), ÎN FUNCȚE DE MATERIALUL ACESTORA

	Lungime (km) în funcție de material									
	PVC	CORUGAT	CERAMICĂ	AZBO	PAFSIN	FONTĂ	BETON	BAZALT	PREMO	PE-ID
Conducte de descărcare	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00	0,00	0,00	0,00
Racorduri	253,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Refulări din SPA-uri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,06
Colectoare sub presiune	12,14	0,07	0,00	0,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00
Colectoare la nivel liber	268,79	0,88	0,00	119,62	3,07	0,19	38,04	4,75	0,00	0,00

Sursa: Compania de Apă Arad (2020)

FIGURA 161 LUNGIMEA CONDUCTELOR REȚELEI DE CANALIZARE PLUVIALĂ (KM), ÎN FUNCȚE DE MATERIALUL ACESTORA

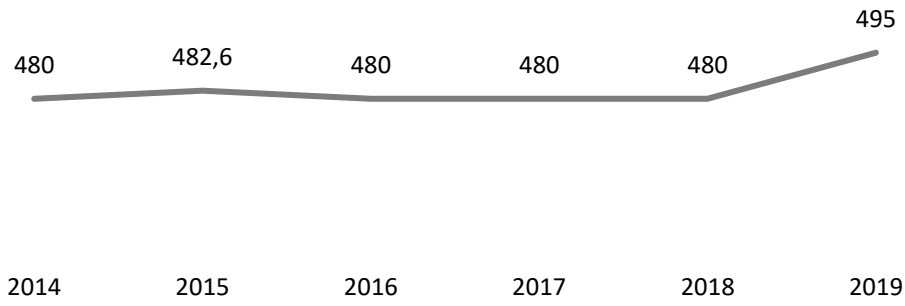

	Lungime (km) în funcție de material		
	BETON	PAFSIN	PVC
Rețeaua de canalizare pluvială	176,2	33,5	35,4

Sursa: Compania de Apă Arad (2020)

Anul 2019 a înregistrat cea mai mare valoare pentru lungimea totală a rețelei de canalizare din municipiul Arad. De la 480 km, valoare înregistrată în anul 2018, rețeaua de canalizare a ajuns la 495 km lungime:

FIGURA 162 EVOLUȚIA LUNGIMII TOTALE A CONDUCTELOR DIN REȚEAUA DE CANALIZARE (KM) ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU PERIOADA 2014-2019

Sursa: Baza de date INS Tempo online

Apele uzate sunt **transportate prin pompare** cu ajutorul a **13 staţii** ampalasate prin municipiu. Infrastructura de gestiune a apelor uzate cuprinde și **Stația de Epurare din Municipiul Arad**. Aceasta este localizată în vestul municipiului Arad, deservește și municipiul, și localitățile din zona periurbană. Stația are debitul maxim de epurare de Qzi max = 84300 m^3/zi, iar cel mediu, anual, este de Qzi = 21936 m^3/zi.
Stația de epurare funcționează cu două trepte de epurare: (1) **treapta mecanică** de epurare și (2) **treapta biologică** secundară și terțiară de epurare avansată. Prima treaptă, cea mecanică, este compusă din:

- Două stăvilare cu acţionare mecanică;
- Grătarul cu bare rare şi grătarul cu bare dese;
- Deznisipator cuplat cu separator de grăsimi;
- O staţie principală de pompare, care este echipată cu 4 pompe;
- 2 decantoare radiale;
- O staţie de pompare nămol, care este echipată cu 2 pompe;
- 2 metantancuri;
- Platforme de uscare a nămolului;
- 2 gazometre;
- O centrală termică pe biogaz produs din fermentarea nămolului.

Cea de-a doua treaptă, treapta biologică, este compusă din:

- 3 bazine de aerare;
- O staţie de suflante;
- 3 decantoare radiale;
- O staţie de pompare a nămolului recirculat din decantoarele secundare, care este echipată cu 3 pompe.

Există situații, în cadrul stației de epurare, când nămolul este în exces. În aceste situații, nămolul este pompat în instalaţia de deshidratare. Aici, este deshidratat până ajunge la un conţinut de substanţă uscată de 18-20%. Apoi, acesta este evacuat în containerele stației şi stocat temporar.

În ceea ce privește **apele pluviale**, procesul este puțin diferit. Acestea sunt colectate separat și conduse în stația de epurare, printr-un desnisipator. Apoi, sunt conduse într-un bazin de retenție. Când plouă, prima parte a apelor pluviale este considerată cea mai poluată, deci este tratată. În ceea ce privește partea curată a apelor pluviale, aceasta este deversată direct în canalul Mureșel. În general, apele uzate epurate din municipiu se evacuează în:

- **Râul Mureș**, din: SP7 Pluvial, SP Troiei, SPIP Sânicolau;
- **Canalele IER și Gai 5**, din: SPIP 1, SPIP 2, SPIP 3, SP Leoni Pluvial, SP Expo Pluvial;
- **Canalul Țiganca**, din SP Colonel A. Lacu;
- **Canalul Mureșel**, din SP Cocorilor Pluvial, SPIP Baba Novac, SPIP Trotușului;
- **Canalul Transport – Sânleani**, provenite din Arad – Zona Industrială Est[173].

Infrastructura de gestiune a apelor uzate cuprinde și **2 stații, de tip industrial, de epurare a apelor uzate**: (1) S.C. Feroneria Prod S.A. și (2) S.C. Eco Sistem Grup S.R.L.. În cadrul acestor stații, rezultă nămolul chimic și nămolul mixt (și primar, și secundar).

De asemenea, infrastructura de gestiune a apelor uzate cuprinde și **stații de pre-epurare** localizate în cadrul unor societăți comerciale. Acestea s-au construit după ce Agenția de Protecție a Mediului Arad și Societatea pentru Gospodărirea Apelor Arad au impus instalarea stațiilor, pentru a proteja Stația de Epurare a Municipiului.

Proiectele pentru canalizare aflate în faza de implementare, dar și viitoare, conform Masterplan S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. (2014-2020), sunt:

- **Fazarea proiectului Extinderea şi Modernizarea Infrastructurii de Apă şi Apă Uzată în judeţul Arad** – reabilitare reţea de canalizare în municipiul Arad şi tratare nămol cu var la staţia de epurare Arad. Astfel,

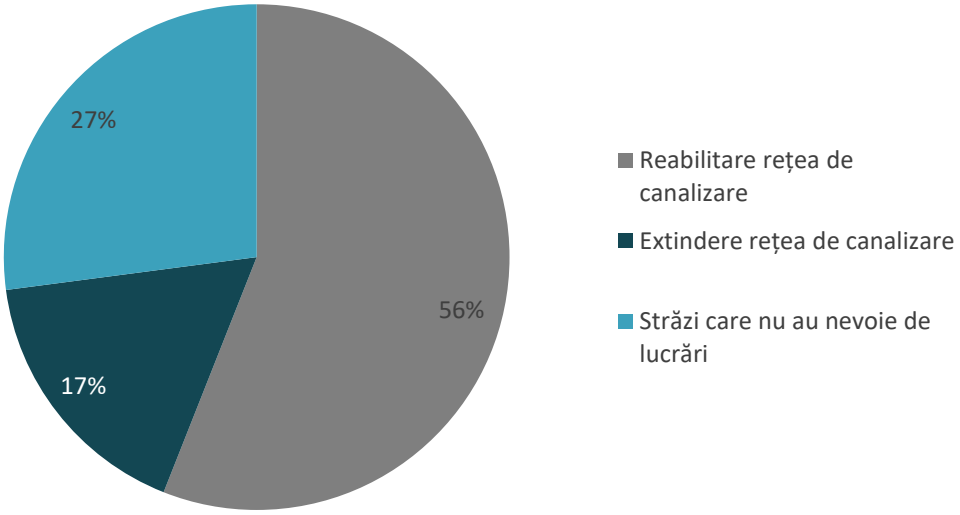
[173] Conform datelor furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. (anul 2020)

pentru canalizare: Bulevardul Revoluţiei, tronson Podgoria – Piaţa Avram Iancu şi Calea Aurel Vlaicu, tronson Piaţa Gării – Calea 6 Vânători şi tronson Piaţa UTA - Făt Frumos;

- **Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în jud. Arad (2014-2020)** va asigura următoarele necesități ale municipiului Arad – **canalizare** – o stație de epurare reabilitată; 41 staţii de pompare ape uzate reabilitate; 11 staţii de pompare ape uzate extinse; 56,11 km reţea de canalizare reabilitate; 15,35 km rețea de canalizare extinsă și 24,26 km conducte de refulare extinse.

Conform datelor furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A., sunt 182 de străzi care necesită reabilitarea rețelei de canalizare și 55 de străzi care necesită extinderea rețelei de canalizare.

FIGURA 163 PROCENTUL DE LUCRĂRI DE REABILITARE/EXTINDERE PROPUSE PENTRU REȚEAUA DE CANALIZARE, DIN NUMĂRUL TOTAL DE STRĂZI CARE AU INFRASTRUCTURĂ DE CANALIZARE DIN MUNICIPIUL ARAD (ANUL 2020)

Sursa: Prelucrare după datele furnizate de către S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A.

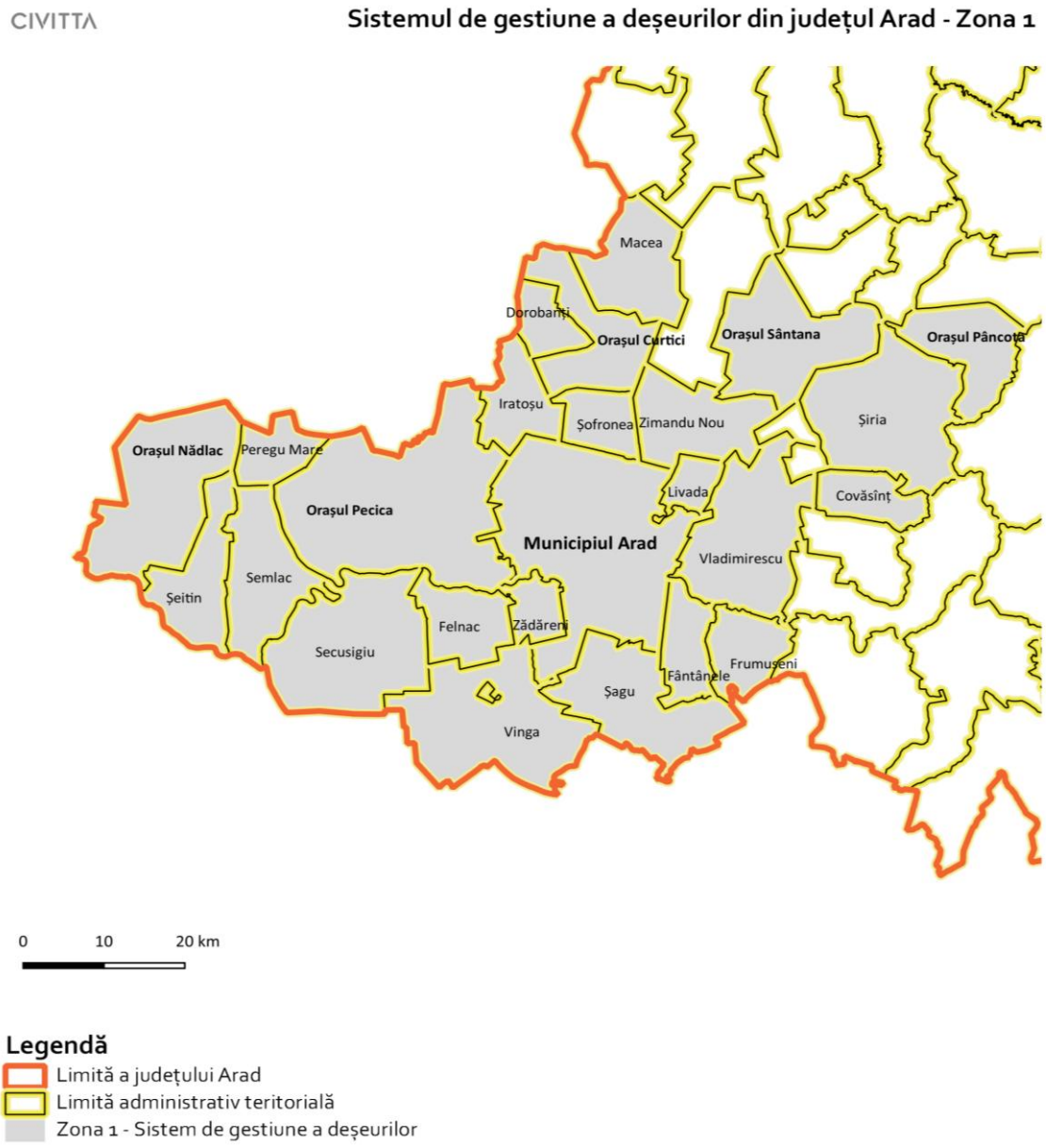
În ceea ce privește proiectele, atât pentru infrastructura de alimentare cu apă, cât și pentru cea de gestiune a apelor uzate, proiectele finalizate pot fi vizualizate pe harta interactivă a **Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad (A.D.I.A.C.)** – asociație care reglementează, organizează, finanțează, explorează, monitorizează și gestionează atât infrastructura de alimentare cu apă potabilă, cât și cea de gestiune a apelor uzate[174].

2.6.3. INFRASTRUCTURA DE GESTIUNE A DEȘEURILOR

Din anul 2018, municipiul Arad face parte din **Zona 1** de gestiune a deșeurilor din județul Arad. Acesta este anul în care s-a înființat **sistemul de gestiune a deșeurilor din județul Arad** (sistemul și zonele acestuia sunt spațializate în figura de mai jos). Celelalte localități care fac parte din zona 1 sunt: oraşele Curtici, Nădlac, Pecica, Pâncota, Sântana, comunele Covăsînţ, Dorobanţi, Fântânele, Felnac, Frumuşeni, Iratoşu, Livada, Macea, Peregu Mare, Semlac, Şagu, Secusigiu, Şofronea, Şeitin, Şiria, Vinga, Vladimirescu, Zădăreni și Zimandu Nou.

[174] Harta interactivă a asociației: http://aplicatie.adiac-arad.com/#/City/Overview/2a019fc7-ffff-4c1d-b901-113961d0ec6a (accesat la 5 noiembrie 2020)

FIGURA 164 ZONA 1 A SISTEMULUI DE GESTIUNE A DEȘEURILOR DIN JUDEȚUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

O componentă importantă a infrastructurii de gestiune a deșeurilor din zona 1 este **depozitul ecologic** (principalele componente ale infrastructurii sunt spațializate în *Fig. 168*). Acesta este administrat de către operatorul economic S.C. FCC ENVIRONMENT ROMANIA S.R.L. și este localizat în N-E municipiului Arad. Depozitul se încadrează în clasa b - depozit de deşeuri nepericuloase, conform clasificării din HG nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor (art. 4). Aici, sunt depozitate, în principiu, deșeurile care nu pot fi reciclate. Depozitul este compus din 15 sectoare, are o suprafaţă totală de 9,6383 ha şi o capacitate totală de 1723311,8 m^3. Sectoarele 1-13 ocupă o suprafață de 85073 m^2 și un volum de 1573185,1 m^3. Sectoarele viitoare de depozitare a deșeurilor, 14- 15, vor ocupa o suprafață de 11309 m^2 și vor avea un volum de cca 150126,7 m^3. Conform *Raportului Anual de Mediu Arad (2019)*, în cursul trimestrului III, al anului 2019, a fost depăşit gradul de umplere de 75% al depozitului.

Acest depozit este compus și din **instalații de recuperare și captare a biogazului**. Are și o **stație de pre-epurare** a levigatului colectat de pe celule de depozitare. În anul 2019, depozitul ecologic a produs o cantitate de 21953 m^3 de levigat și a produs şi furnizat 1209528 m^3 de biogaz **staţiei de cogenerare**. În ceea ce privește electricitatea

generată, aceasta este introdusă în rețeaua națională de energie electrică; iar energia termică generată de stația de cogenerare este utilizată pentru încălzirea clădirii administrative a depozitului. De asemenea, același operator economic administrează și **stația de compostare în tunel**, aflată în proximitatea depozitului. Stația de compostare are o capacitate de 22.000 tone / an, însă de la deschiderea sa în 2019 aceasta a funcționat mult sub această capacitate: au fost prelucrate doar circa 960 tone în anul 2019 și circa 4.500 tone în anul 2020.

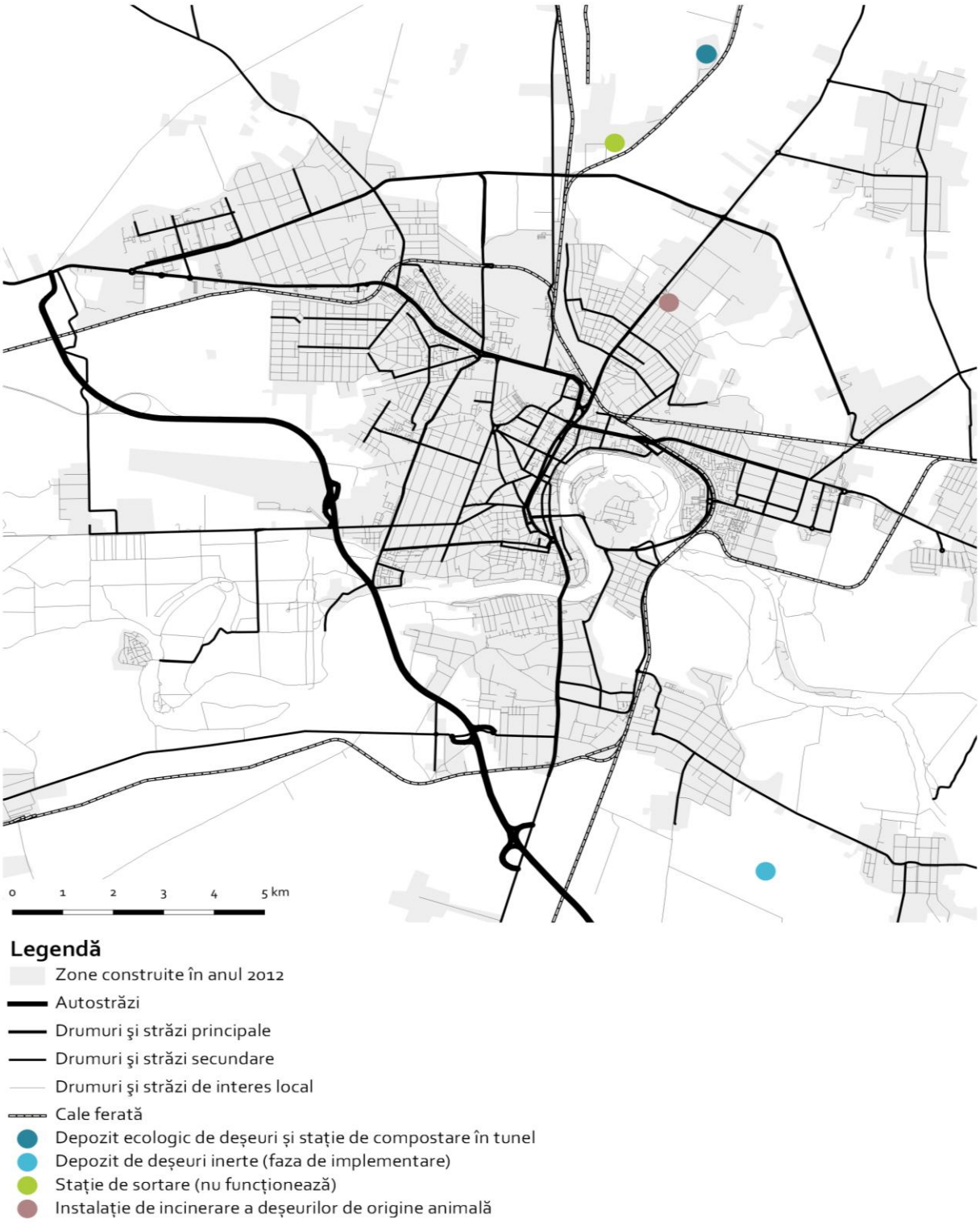
În Zona 1 a funcționat, până la începutul anului 2018, și o **staţie de sortare**, localizată în apropierea C.E.T., pe Șoseaua de Centură Nord a Municipiului Arad. Aceasta are o capacitate de 9 t/h. Staţia nu a mai funcționat după ce S.C. Polaris M Holding S.R.L. – operatorul care o administra – a încetat să mai asigure serviciul de salubrizare al municipiului. La o lună după, staţia de sortare a fost preluată de către Primăria Municipiului Arad și a fost atribuită prin gestiune directă operatorului economic S.C. RECONS S.A.. Staţia de sortare a fost reactivată în ianuarie 2021.

O problemă importantă la nivelul sistemului de gestiune a deșeurilor este lipsa unui depozit pentru deșeurile din construcții (eventual cu instalație de concasare pentru valorificarea acestora). Astfel, în prezent, există zone în care deșeurile din construcții sunt depozitate ilegal (cum este cazul zonei de intrare în municipiul Arad dinspre localitatea Fântânele).

De asemenea, zona 1 dispune și de **două instalații** localizate în municipiul Arad, astfel:

- O **instalație de sterilizare autorizată**, care are capacitatea maximă de 300 kg/h și este alcătuită dintr-un tocător de deşeuri periculoase, utilizat înainte de procesul de sterilizare;
- O **instalație de incinerare a deșeurilor de origine animală**, care are capacitatea maximă de 500 kg/h.

FIGURA 165 PRINCIPALELE COMPONENTE ALE INFRASTRUCTURII DE GESTIUNE A DEȘEURILOR DIN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

În zona 1, **salubrizarea** este asigurată de către S.C. RETIM ECOLOGIC SERVICE S.A. **Insulele de containere** din municipiul Arad sunt clasificate astfel:

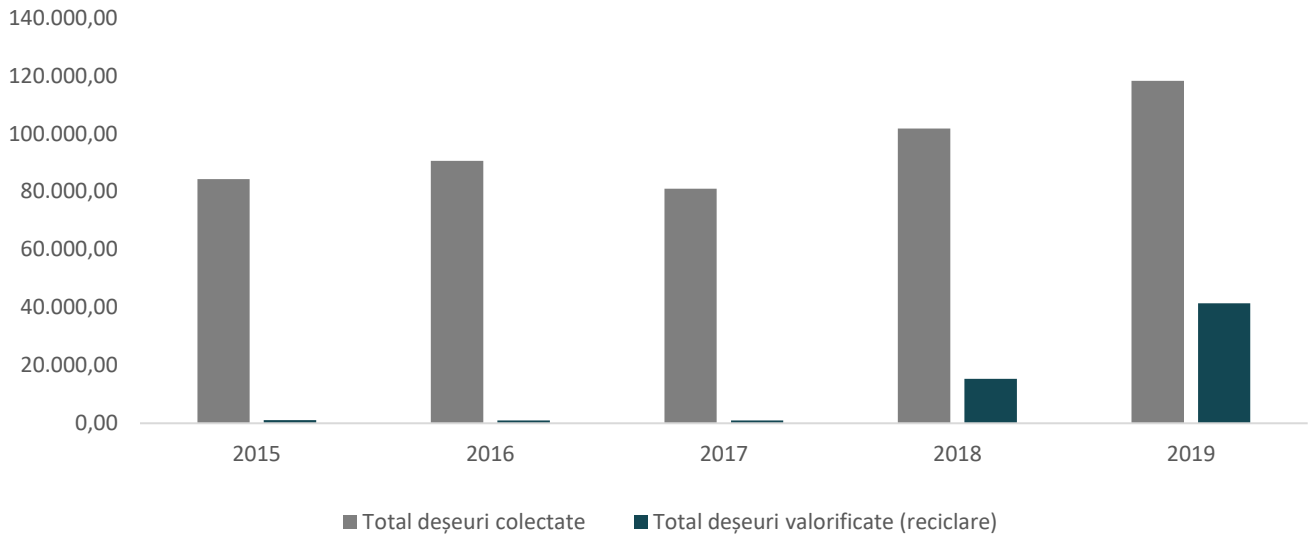
- Eurocontainerele, de 1,1 m^3 pentru deșeuri municipale și eurocontainere de 1,1 m^3 sau containere tip igloo de 2,5 m^3 pentru deșeuri de plastic/metal și hârtie/carton, sunt localizate în **zonele cu locuințe colective**. Acestea sunt în total **3357 de eurocontainere**: 1002 pentru deşeurile menajere, 451 pentru sticlă, 1002 pentru hârtie şi carton, şi 902 pentru metal şi plastic;
- Europubelele, de 120/ 240 l pentru deșeuri municipale și pubele galbene pentru deșeuri de plastic/metal și hârtie/carton, sunt distribuite cetățenilor care locuiesc în **zonele cu locuințe individuale**.

Recent, în martie 2020, s-au distribuit și pubele maro pentru **colectarea deșeurilor biodegradabile**. Acestea se colectează, în funcție de cele 3 trasee de colectare. Deșeurile biodegradabile colectate sunt prelucrate și lăsate la fermentat, aproape o lună de zile, în cele **5 tuneluri ale stației de compostare**. Apoi, după ce sunt aerisite deșeurile, este obținut **fertilizatorul**.

Cu toate acestea, este nevoie de extinderea colectării selective a deșeurilor în toate cartierele din municipiul Arad, zonele de locuințe colective fiind slab deservite în prezent. În plus, este necesară sprijinirea demersului de colectare selectivă prin informarea populației, inclusiv cu privire la posibilitățile de colectare și valorificare a diferitelor categorii de deșeuri (deșeuri menajere, deșeuri biodegradabile, deșeuri de echipamente electronice și electrocasnice).

Se remarcă, în perioada 2015 – 2019, o creștere constantă a cantității de deșeuri colectate la nivelul municipiului Arad – de la circa 84.000 tone în anul 2015 la aproximativ 118.000 tone în anul 2019. Această creștere de circa 40 % reflectă o performanță îmbunătățită a sistemului de gestiune a deșeurilor din municipiul. În același timp, începând cu anul 2018 asistăm la o creștere progresivă a cantității de deșeuri valorificate prin reciclare. Astfel, în anul 2019 **circa 35 % din deșeurile colectate erau reciclate**. Cea mai mare parte a deșeurilor sunt valorificate de către operatori economici autorizați conform Legii nr. 249/2015 privind modalitatea de gestionare a ambalajelor și deșeurilor de ambalaje. Deși creșterea înregistrată este un element pozitiv, este nevoie de eforturi suplimentare pentru ca municipiul Arad să atingă ținta de minim 55 % deșeuri valorificate din total deșeuri colectate, stabilită la nivelul Uniunii Europene.

FIGURA 166 CANTITĂȚI DE DEȘEURI COLECTATE ȘI VALORIFICATE PRIN RECICLARE – MUNICIPIUL ARAD

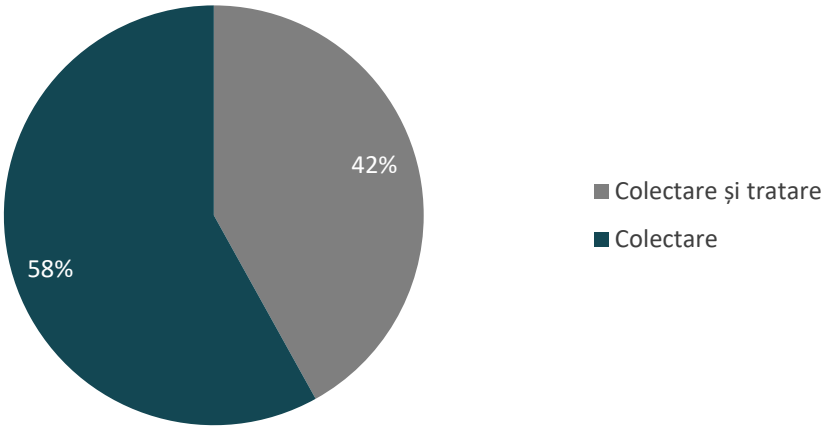
Sursa: Primărima Municipiului Arad

În afară de comunitatea municipiului, S.C. RETIM ECOLOGIC SERVICE S.A. colectează/ transportă deşeurile menajere și de la aproximativ 3250 de agenți economici. Autospecialele operatorului de salubrizare sunt dotate cu **sisteme de localizare GPS**. Acestea colectează deșeurile, bisăptămânal, din zonele de locuințe individuale, și zilnic, o dată sau de două ori pe zi, din zonele de locuințe colective.

În ceea ce privește **compoziţia deşeurilor municipale**, ponderea cea mai mare, din cantitatea totală de deșeuri municipale, este cea a deșeurilor menajere, de aproximativ 31,2%.

Pentru **colectarea și tratarea** deșeurilor, există 124 de operatori avizați, conform datelor furnizate de *Agenția pentru Protecția Mediului Arad (2020)*. Din total, 52 de operatori se ocupă de ambele procese, iar restul de 72 de operatori se ocupă numai de colectare.

FIGURA 167 PROCENTUL OPERATORILOR CARE COLECTEAZĂ, COLECTEAZĂ ȘI TRATEAZĂ DEȘEURI ÎN MUNICIPIUL ARAD, PENTRU ANUL 2020

Sursa: Prelucrare după datele furnizate de către Agenția de Protecție a Mediului

Conform *Agenției de Protecție a Mediului Arad*, în anul 2018, pentru **colectarea/ valorificarea uleiurilor uzate**, existau 6 operatori avizați. În anul 2019, pentru **colectarea/ tratarea vehiculelor scoase din uz**, existau 10 operatori avizați. Pentru **colectarea bateriilor și acumulatorilor uzați**, existau 16 operatori avizați. Pentru **colectarea DEEE**, existau 6 operatori avizați. În anul 2018, pentru **colectarea deșeurilor de ambalaje**, existau 29 operatori avizați. Pentru **transportul deșeurilor periculoase**, existau 11 operatori avizați. În anul 2019, pentru **incinerarea deșeurilor**, exista un singur operator avizat. Mai jos, este listat numărul operatorilor pentru fiecare activitate în parte:

TABEL 47 NUMĂRUL DE OPERATORI CARE GESTIONEAZĂ DEȘEURILE DIN MUNICIPIUL ARAD (ANII 2018 ȘI 2019)

COLECTARE DEȘEURI DE AMBALAJE	COLECTARE BATERII ȘI ACUMULATORI UZAȚI	COLECTARE DEEE	COLECTAREA/ VALORIFICARE ULEIURI UZATE	COLECTARE/ TRATARE VEHICULE SCOASE DIN UZ	TRANSPORT DEȘEURI PERICULOASE	INCINERARE DEȘEURI
29	16	6	6	10	11	1

Sursa: Prelucrare după datele furnizate de către Agenția de Protecție a Mediului

Pentru creșterea conștientizării populației municipiului Arad cu privire la gestiunea eficientă a deșeurilor, Primăria împreună cu alți actori au derulat o serie de inițiative. Câteva exemple, derulate în ultimii 5 ani, sunt:

- *„Implică-te activ și colectează selectiv”*, pentru elevii din şcoli şi licee;
- *„Aradul curat”*, care se organizează anual pentru asociațiile de proprietari;
- Jocuri interactive pe platforma online;
- *„ComPETiția pentru un viitor mai bun”*;
- *„Gândeşte Verde, Vezi Verde”*;
- *„Locul deșeurilor nu e în casă. Trimite-le la plimbare!”*;
- *„Premiat că ai reciclat! Scapă de electrocasnicele vechi cu un singur telefon!”.*

Un actor important pentru gestiunea deșeurilor este **Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deşeurilor Judeţul Arad**, înființată în anul 2008. Aceasta este compusă din: Consiliul Județean Arad, UAT Municipiul Arad, 9 orașe și 68 de UAT-uri rurale. Asociația gestionează proiecte, precum:

- Proiecte de realizare de stații de sortare, de transfer și de compostare;
- Proiecte de acoperire de 100% a serviciului de salubrizare în teritoriu;
- Proiecte de valorificare a deșeurilor;
- Proiecte de reciclare a deșeurilor;
- Proiecte de compostare a deșeurilor biodegradabile.

Un proiect important pentru infrastructura de gestiune a deșeurilor care se află în faza de proiectare și implementare este:

- Un **depozit de deșeuri inerte** (deșeuri provenite din construcții), în sud-estul municipiului Arad, la limită cu comuna Fântânele, alcătuit din mai multe zone: (1) cântărire/ descărcare/ sortare deșeuri; (2) tratare/ prelucrare deșeuri; (3) valorificare deșeuri și (4) depozitare deșeuri[175].

2.6.4. CONCLUZIILE PRIVIND INFRASTRUCTURA TEHNICO-EDILITARĂ

În concluzie, din analiza infrastructurii tehnico-edilitare au rezultat o serie de probleme. Una dintre probleme este rețeaua de distribuție termică nemodernizată a municipiului care cauzează pierderi de căldură și, implicit, scăderi anuale ale numărului de consumatori. Consumatorii care s-au deconectat, s-au conectat, în principiu, la rețeaua de gaze, însă și la nivelul acesteia au apărut probleme. Probabil rețeaua de distribuție a gazelor învechită a cauzat întreruperile neplanificate care s-au repetat în unele zone ale municipiului, astfel că au rezultat 3 zone problematice. Zonele problematice s-au extins atunci când a fost analizată și infrastructura de apă și canalizare. Pentru această infrastructură există, unde există multe străzi care au nevoie de lucrări de reabilitare și extindere a infrastructurii existente.: aproximativ 50 % din străzi pentru infrastructura de apă și 70 % din străzi pentru infrastructura de canalizare.

Pentru problemele infrastructurii de apă și canalizare, există proiecte care se află în derulare sau vor începe în perioada următoare de timp. În cazul infrastructurii de alimentare cu gaze există și întreruperi programate ale operatorului economic, care au scopul de a rezolva problemele acesteia. În ceea ce privește **infrastructura termică**, există niște proiecte posibile recomandate în câteva documentații, precum (1) **modernizarea** acesteia, (2) organizarea de **evenimente** pentru populația municipiului cu scopul de a promova beneficiile utilizării energiei termice, și (3) utilizarea de **energie alternativă** (prin cogenerare) în cadrul centralei termice. Alte două proiecte

[175] Conform *Memoriu de Prezentare – P.U.Z. Amenajare Depozit Deșeuri Inerte*, aprobat în anul 2018.

posibile recomandate pentru municipiul Arad sunt construirea a **două parcuri mari fotovoltaice** amplasate la periferie. **Micro-instalații fotovoltaice**, dar și micro-instalații pentru **obținerea compostului și biogazului din deșeurile organice**, ar putea fi amplasate în interiorul cartierelor, astfel municipiul ar forma mici comunități cooperante care contribuie la **protejarea mediului natural**. De asemenea, este necesară și **reactivarea stației de sortare a deșeurilor**, fără de care municipiul Arad nu ar putea realiza o **economie circulară**. Alte proiecte prietenoase cu mediul se află deja în derulare, precum sistemul de iluminat public inteligent prin LED-uri. Este necesară și dezvoltarea altor **sisteme inteligente**, în principiu pentru colectarea datelor în timp real, sisteme care vor avea nevoie de **tehnologii de comunicații mai avansate**, precum tehnologia 5G.

2.6.5. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROBLEME	PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Prea puține parcuri fotovoltaice care au capacitatea de a produce o cantitate mare de energie electrică	Întrucât energia solară are un potențial ridicat în municipiul Arad, este necesar să se construiască mai multe parcuri fotovoltaice. În cadrul a două documentații strategice s-au identificat două proiecte posibile însă nu sunt precizate sursele posibile de finanțare ale acestora. Un proiect posibil vizează construirea unui parc fotovoltaic pe suprafața fostului depozit de zgură și cenușă al S.C. C.E.T. Arad SA, deci ar fi un proiect de regenerare industrială a platformei existente. Al doilea proiect posibil este de construire a unei centrale electrice fotovoltaice de 3,5 MW localizată la marginea municipiului Arad.
Platforme ale infrastructurii tehnice și edilitare aflate în proximitatea zonelor cu locuințe și zonei centrale care funcționează utilizând tehnologii învechite, neprietenoase cu mediul natural (de exemplu, centrala electrică, uzina de apă nr. 1)	Platformele respective, cât și celelalte localizate în zone mai puțin problematice, au nevoie de modernizare prin adoptarea unor tehnologii mai noi și, implicit, mai prietenoase cu mediul natural, prin utilizarea energiei alternative la nivel local. O intervenție posibilă este menționată și în *Programul de îmbunătăţire a eficienţei energetice aferent Municipiului Arad (2019)* însă nu este precizată sursa posibilă de finanțare. Este vorba despre utilizarea energiei geotermale în cadrul acestor platforme, în procesul de producere a energiei termice locale.
Soluții sustenabile locale, la nivelul cartierelor, inexistente	Este nevoie de amplasarea unor micro-instalații fotovoltaice, dar și micro-instalații pentru obținerea compostului și biogazului din deșeurile organice, care ar putea fi amplasate în interiorul cartierelor. Energia electrică, biogazul și fertilizatorul pot fi utilizate de către comunitățile cartierelor, de exemplu, pentru încălzirea locuințelor (biogaz utilizat poate în centralele termice de bloc/de scară de bloc) sau fertilizatorul pentru grădinărit.
Clădiri publice (în special unitățile de învățământ preuniversitar și administrațiile publice) care au un consum ridicat de energie electrică, termică de gaz	Este nevoie de proiecte de reabilitare termică pentru aceste clădiri, de proiecte de adoptare a unor soluții sustenabile locale, la nivel de clădire, precum amplasarea de panouri fotovoltaice, mici instalații pentru obținerea compostului și biogazului, în special în unitățile școlare unde elevii pot fi încurajați să participe la producerea energiei alternative.
Rețeaua termică de distribuție și transport și punctele termice aferente nemodernizate și numărul mare de consumatori deconectați de la rețeaua de energie termică	Rețeaua termică de distribuție și transport, cât și punctele termice ale acesteia, au nevoie de modernizare. Intervenția necesară este menționată și în *Strategia de alimentare cu energie termică a Municipiului Arad (2020-2030), unde sursa posibilă de finanțare este bugetul local.*

Nu există infrastructură pentru gestiunea și valorificarea deșeurilor din construcții.	Realizarea unui depozit pentru deșeurile din construcții și a unui concasor pentru valorificarea parțială a acestor deșeuri (pentru care există deja un PUZ).
Sistemul de colectare selectivă a deșeurilor nu acoperă toate cartierele din municipiu.	Extinderea colectării selective a deșeurilor în zonele de locuințe colective din municipiu.

2.7. MEDIUL ȘI SCHIMBĂRILE CLIMATICE

2.7.1. CADRUL NATURAL – ELEMENTE FAVORABILE ȘI ELEMENTE RESTRICTIVE

2.7.1.1. SUBSTRATUL GEOLOGIC. GEOMORFOLOGIA

Municipiul Arad se află în unitatea tectono-structurală Depresiunea Panonică, substratul geologic fiind reprezentat de depozite aluvionare din holocenul superior. Din punct de vedere al reliefului, cea mai mare parte a municipiului este situat în Câmpia Aradului (unitate de relief din cadrul Câmpiei de Vest)[176], la o altitudine de 107 m, la contactul cu albia majoră a râului Mureș**. Relieful plat și puțin fragmentat a favorizat dezvoltarea localității**, în special pe terasele nordice ale Mureșului. Pe terasele sudice dezvoltarea zonelor construite s-a petrecut mai târziu, din cauza restricțiilor impuse de obiectivul militar (Cetatea Aradului), situat la sud de râu. Cartierul Aradul Nou, situat la sud de Mureș, aparține unității de relief a Câmpiei Vingăi.

Situarea în zona de câmpie reprezintă un element favorabil și datorită **intensității mai scăzute a proceselor geomorfologice**. Efectele negative ale proceselor de pluviodenudare și eroziune a malurilor au fost, de asemenea, mult reduse ca urmare a îmbunătățirilor funciare realizate (desecări). Cu toate acestea, **albia râului Mureș prezintă un grad ridicat de mobilitate**, procesul de eroziune a malurilor combinându-se cu cel de colmatare a albiilor[177] (inclusiv prin apariția bancurilor de nisip).

Cele mai importante resurse de subsol de pe teritoriul municipiului Arad sunt materialele de construcție, fapt subliniat și de **exploatarea de nisipuri și pietrișuri** în cadrul balastierei Micălaca situată în amonte de municipiu.

2.7.1.2. HIDROGRAFIA

Județul Arad este **unul din județele cu cele mai importante rezerve de apă** din România: resursele totale de apă sunt estimate la 1.314,30 milioane mc pe an, aproape 60 % fiind reprezentate de apele de suprafață[178]. Acest fapt se datorează suprapunerii teritoriului județean cu bazinele hidrografice ale Crișurilor, Mureșului și Begăi.

Municipiul Arad se află în bazinul hidrografic al Mureșului, pe un teritoriu aflat în gestiunea Administrației Bazinale de Ape Mureș. Municipiul este traversat de râul Mureș, principalul râu din județ, cu un debit mediu multianual de 186 mc / s. Debitele maxime ale Mureșului pot ajunge însă și la peste 2.000 mc / s, **determinând inundații ce au potențialul de a produce pagube importante**. Din această cauză, râul Mureș este puternic modificat în zona municipiului Arad, prin lucrările hidrotehnice realizate în vederea limitării riscului la inundații[179].

Pe valea Mureșului există lacuri naturale de luncă, prezente inclusiv pe teritoriul administrativ al municipiului Arad[180]. În nordul municipiului Arad se află bălțile Ghilin I și II, recunoscute de către Agenția Națională de Pescuit și Acvacultură ca fiind 2 din cele 4 zone de pescuit recreativ din județul Arad. Prin urmare, apele de pe teritoriul municipiului Arad pot fi considerate a fi **o resursă importantă, inclusiv din punct de vedere peisager**, contribuind în același timp la atenuarea disfuncțiilor de microclimat caracteristice orașelor mari din România. Datele INSSE cu

[176] Posea, G. (coord), (1983), *Enciclopedia Geografică a României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
[177] *Ibidem.*
[178] Gâștescu, P. (2010). *Resursele de apă din România, Potențial, calitate, distribuție teritorială, management*. în Water resources from Romania. Vulnerability to the pressure of man's activities, conference proceedings (pp. 10-30).
[179] Cf. Plan de Management al Bazinului Hidrografic Mureș, ABA Mureș, 2015.
[180] Cf. Planului Local de Acțiune pentru Mediu, APM Arad, 2018.

privire la fondul funciar (2014) indică faptul că **335 ha (circa 1,5 %) din suprafața teritoriului administrativ a municipiului este ocupată cu ape și bălți.**

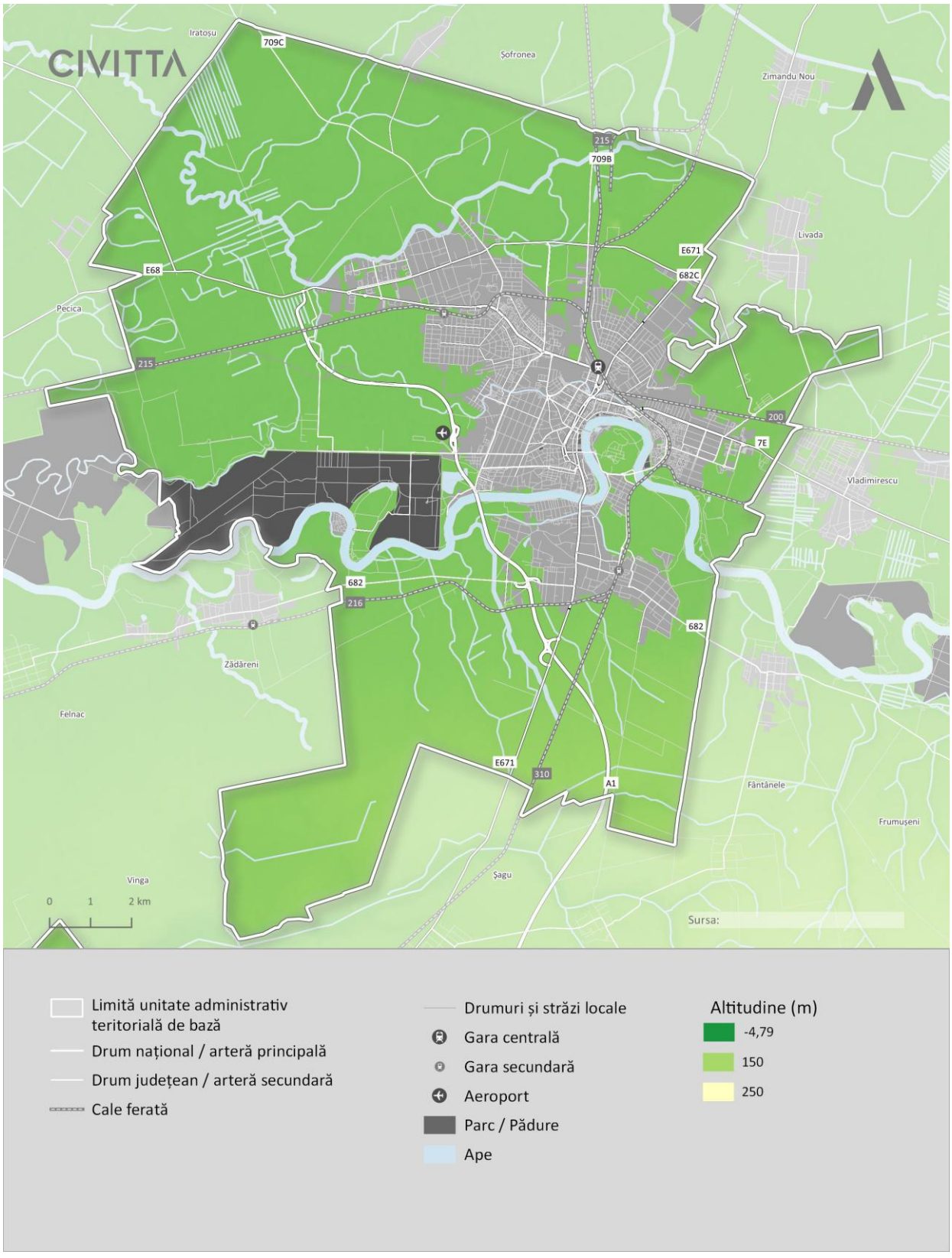
În vestul municipiului se regăsește canalul Mureșel, o amenajare cu rol important atât în alimentarea sistemului de irigații Mureșel – Ier, cât și pentru evacuarea apei din amenajarea de apă Ier – Canal Frontieră. Canalul Mureșel face parte astfel dintr-un sistem extins de canale, degradate însă ca urmare a colmatării și care **necesită acțiuni de reabilitare a lucrărilor hidrotehnice**. Canalul Mureșel traversează intravilanul municipiului Arad pe o distanță de circa 6,5 km, porțiunea de 4,5 km deschisă **punând probleme populației din cauza mirosurilor neplăcute**. În toamna anului 2019 a fost demarat proiectul *Dezvoltarea sistemului intern de apă, de interes comun, pe Canalul Mureșel, Canalul de legătură Ier și Canalul Ier*, finanțat prin programul INTERREG România-Ungaria[181].

Apele subterane sunt caracterizate prin situarea pânzei freatice adesea la adâncimi de sub 3 m. În zona luncii Mureșului și a principalelor canale de desecare, nivelul hidrostatic întâlnit este de 0-2 m. **Această adâncime mică a apelor freatice impune restricți**i în ceea ce privește extinderea zonelor construite, costurile necesare pentru fundare fiind mai ridicate. Pe conul de dejecție al Mureșului, acviferul de medie adâncime reprezintă cea mai importantă sursă de apă subterană, fiind localizat în depozite fluvio-lacustre[182].

Planul de management al bazinului hidrografic Mureș indică existența, în zona municipiului Arad, a unui corp de apă subterană freatică (ROMU20 – Conul aluvial Mureș – Pleistocen superior - Holocen), cu o grosime a stratelor acoperitoare de 2- 4 m, utilizat pentru alimentarea populației, industrie, zootehnie, irigații, dar și a unui corp de apă subterană de adâncime (ROMU22 – Conul aluvial al Mureșului – Pleistocen inferior-mediu), cu o grosime a stratelor acoperitoare de 30 m și utilizat pentru alimentarea populației, industrie și zootehnice.

[182] Cf. Raport de Mediu – Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Arad, 2009.

FIGURA 168 MUNICIPIUL ARAD – RELIEF ȘI HIDROGRAFIE

Sursa: Modelul digital de elevație al României

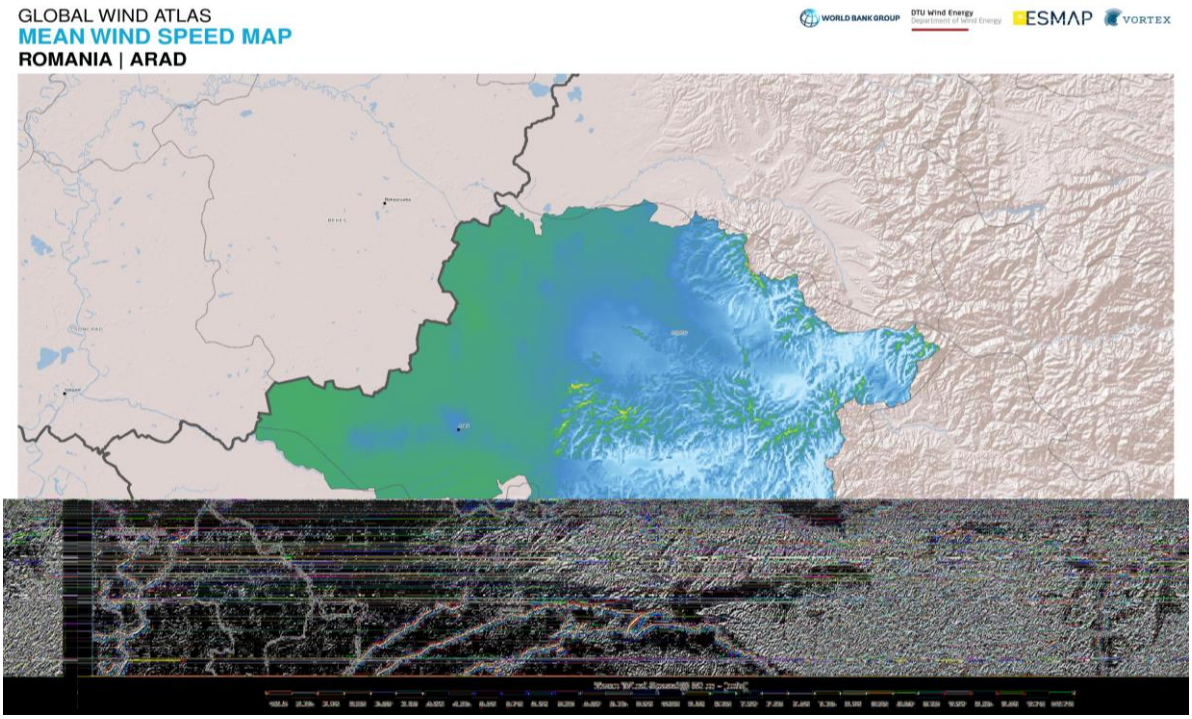
2.7.1.3. CLIMA

Climatul județului Arad este unul **temperat continental moderat, cu influențe oceanice** determinate de circulația predominant vestică a maselor de aer. Într-o mai mică măsură, se resimt și influențele aerului tropical-maritim dinspre sud-vest și sud. În zona de câmpie, din care face parte și municipiul Arad, verile sunt calde cu precipitații moderate, iar iernile reci, caracterizate prin perioade de încălzire ce întrerup adesea continuitatea stratului de zăpadă[183].

Temperatura medie a aerului este de peste 10 °C în Câmpia Aradului, media lunii iulie fiind de circa 21 °C, iar cea a lunii ianuarie -1 °C[184]. Fiind vorba despre un climat temperat-continental, **se remarcă amplitudinile termice mari**, cu maximele absolute depășind 40 °C, iar minimele absolute coborând sub – 30 °C. **Influențele oceanice se fac resimțite în special în regimul precipitațiilor**: cantitatea medie anuală de precipitații este de circa 580 mm la Arad, durata medie a stratului de zăpadă fiind însă redusă (34 de zile). Se remarcă valorile ridicate, în Arad, ale frecvenței medii anuale a calmului atmosferic – peste 20 % -, **vântul având astfel o contribuție limitată în dispersia poluanților atmosferici**[185]. La stația Arad, vânturile dominante sunt cele din direcțiile nord (13 %) și sud (12, 4%)[186]. **Potențialul de utilizare a energiei eoliene este însă redus** din cauza vitezei scăzute a vântului – vezi figura de mai sus.

Radiația solară globală se situează în municipiul Arad jurul valorii de 1.300 kWh / mp, **potențialul de utilizare a energiei solare fiind astfel unul mediu.**

FIGURA 169 VITEZA MEDIE A VÂNTULUI LA ÎNĂLȚIMI DE 50 M – JUDEȚUL ARAD

Sursa: globalwindatlas.info – World Bank Group și ESMAP. Valori de sub 4 m / s pentru municipiul Arad

[183] Posea, G. (coord), (1983), *Enciclopedia Geografică a României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
[184] Cf. Raport de Mediu – Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Arad, 2009.
[185] Posea, G. (coord), (1983), *Enciclopedia Geografică a României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
[186] Cf. Raport de Mediu – Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Arad, 2009.

FIGURA 170 RADIAȚIA SOLARĂ GLOBALĂ MEDIE ÎN PERIOADA 1994 – 2018 PE TERITORIUL ROMÂNIEI

Sursa: Solargis.com – World Bank Group și ESMAP

2.7.1.4. SOLURILE

Situarea municipiului Arad de-a lungul văii Mureșului determină **răspândirea, cu precădere, a solurilor aluviale pe teritoriul municipiului**. Spre nord pot apărea soluri din clasa cernisolurilor (cernoziomuri cambice), favorabile cultivării plantelor datorită fertilității ridicate. Folosirea intensivă a resurselor de sol, pe întreaga suprafață a județului Arad, a determinat necesitatea realizării de lucrări ameliorative – rețele de desecare-drenaj în zonele joase de câmpie și luncă sau amenajări antierozionale ale bazinelor hidrografice[187].

2.7.1.5. VEGETAȚIA ȘI FAUNA

Agenția Europeană de Mediu indică situarea celei mai mari părți a județului Arad în **regiunea biogeografică panonică.**

Teritoriul municipiului Arad se află situat într-o zonă în care predomină formațiunile zonale de silvostepă, vegetația naturală (pajiști secundare alcătuite din păiușuri) ocupând însă suprafețe restrânse ca urmare a extinderii zonelor construite și a culturilor agricole[188]. De-a lungul văii Mureșului se remarcă **existența vegetației azonale, de luncă, caracterizate printr-un grad mai redus de antropizare**.

Ca element de vegetație naturală se remarcă **Pădurea Ceala**, din zona de sud-vest a teritoriului administrativ a județului, în care predomină speciile de stejar și gorun, în asociere cu jugastru, arțar sau tei. Pădurea reprezintă un element de potențial important pentru municipiul Arad, ocupând **1.190 ha din teritoriul administrativ (circa 5 %)** – date INSSE pentru anul 2014 – și fiind o zonă importantă de recreere pentru locuitorii municipiului Arad. Fragmente de vegetație de pădure se regăsesc și în parcurile din municipiu, ca rămășițe ale pădurii Ceala[189].

[187] Posea, G. (coord), (1983), *Enciclopedia Geografică a României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
[188] *Ibidem.*
[189] Cf. Strategie privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad.

Fauna din județ se încadrează în Subregiunea euro-siberiană, subprovincia carpatică, cu grupări faunistice specifice sivlostepei, pădurilor mezofile în care predomină gorunul și zonelor acvatice[190]. **Pădurile sunt populate cu vânat**: fazan, iepure, mistreț, căprior, cerb comun și cerb lopătar[191].

2.7.2. BIODIVERSITATEA. ARII NATURALE PROTEJATE

Pe teritoriul administrativ al municipiului Arad se găsește **aria naturală protejată de interes național Parcul Natural Lunca Mureșului**. Suprafața totală a ariei naturale protejate este de 17.455,2 ha, din care **1.690,6 ha (aproape 10 %) se află pe teritoriul administrativ al municipiul Arad**[192]. Este un element de potențial deosebit de important, municipiul Arad fiind, la nivel național, municipiul reședință de județ cel mai apropiat de un parc natural.

Teritoriul capătă statut de parc natural (categoria V IUCN – Peisaje protejate) prin HG nr. 2151/2004. În 2006, aria protejată devine **a patra Zonă Umedă de Importanță Internațională din România**, fiind inclusă pe Lista Ramsar. Din 2008, teritoriul devine și arie naturală protejată de interes comunitar, fiind declarată atât sit de importanță comunitară (RO SCI 0108) pentru protejarea a 30 de specii și 12 habitate, cât și arie de protecție specială avifaunistică pentru protejarea a 41 de specii de păsări[193].

Custodele ariei naturale protejate de interes național este Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului[194], **Planul de Management fiind aprobat în anul 2016** prin Ordinul nr. 1224. Este vorba despre un plan de management integrat ce se aplică inclusiv pentru situl de importanță comunitară (SCI) Lunca Mureșului Inferior (suprafață 17.457 ha), pentru Aria de protecție specială avifaunistică (SPA) Lunca Mureșului Inferior (suprafață 17.428 ha) și pentru celelalte rezervații naturale de pe teritoriul parcului natural. Planul de management al ariei naturale protejate indică faptul **că una din cele trei intrări principale în parc se realizează de pe teritoriul administrativ al municipiului Arad, din pădurea Ceala**. Tot aici se află și Centrul de vizitare Ceala, principala construcție în scop informativ și turistic de pe suprafața ariei naturale protejate.

În ceea ce privește zonarea internă a parcului, **în municipiul Arad predomină zona de management durabil** (sau zona tampon, unde este interzisă realizarea de construcții noi, cu excepția activităților pentru administrarea ariei naturale protejată, cercetare științifică, asigurarea siguranței naționale sau prevenirea calamităților naturale[195]). O suprafață de 44 ha din Pădurea Ceala, către limita administrativă vestică, este inclusă în zona de protecție integrală, cu restricții mai mari.

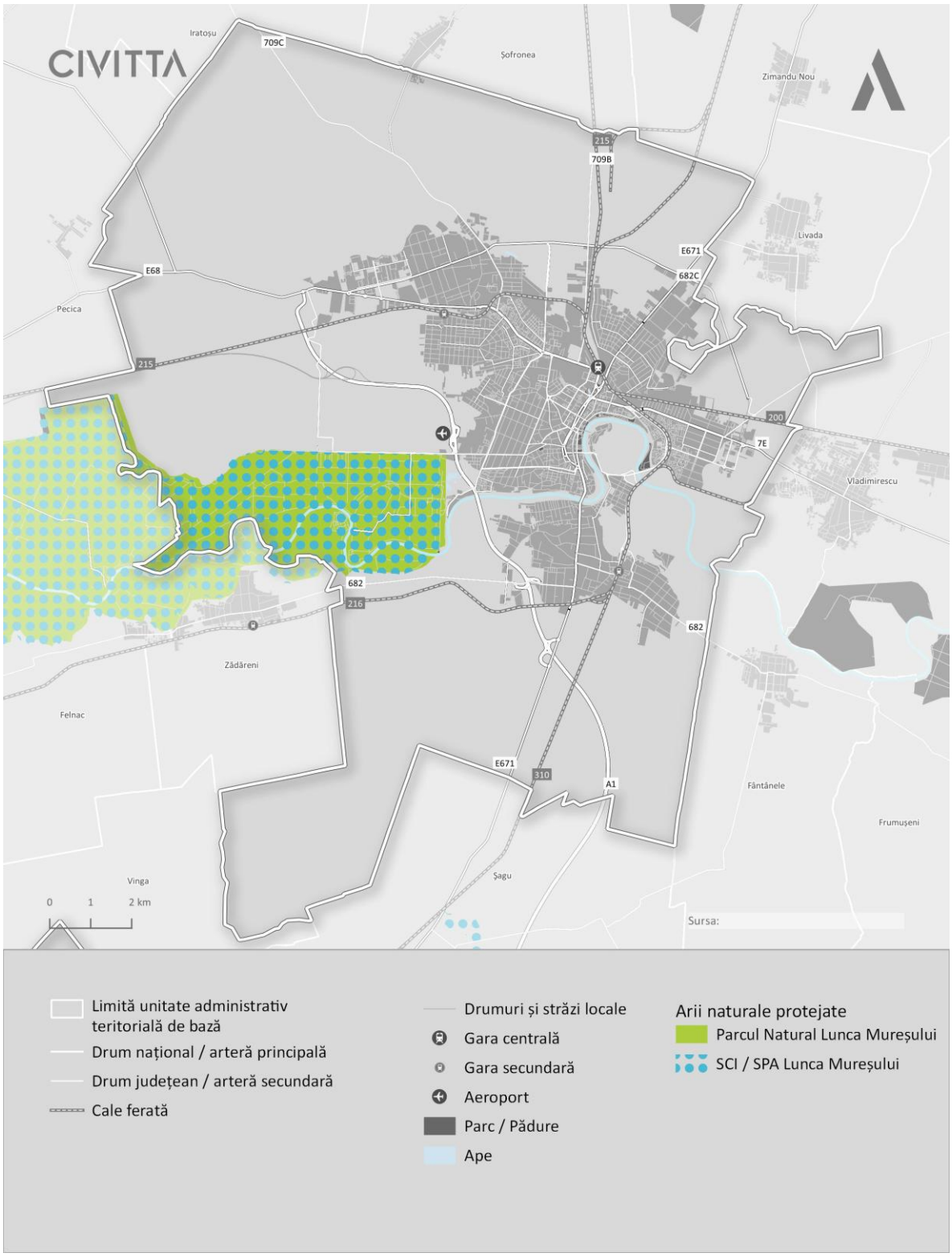
Habitatele comunitare protejate de pe teritoriul municipiului Arad sunt cele de **păduri ripariene mixte** (91F0) cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia* și cel de **tufărișuri subcontinentale peripanonice** (40A0), ambele având **o stare de conservare favorabilă**. Dintre factorii de risc pentru biodiversitatea parcului Natural Lunca Mureșului, identificați și pe teritoriul municipiului Arad, amintim exploatările forestiere legale și tăierile ilegale de arbori, prezența și extinderea zonelor urbanizate, extinderea sau modernizarea unor drumuri sau a altor elemente de infrastructură, practicarea turismului necontrolat de picnic, accesul cu mijloace motorizate în zone sensibile sau braconajul piscicol și cinegetic. Planul de management cuprinde măsuri de conservare în vederea reducerii impactului acestor activități.

În Pădurea Ceala, este nevoie de reglementarea circulației pe fostul drum forestier – principala cale de acces existentă. De asemenea, este nevoie de limitarea accesului pe drumurile secundare din pădure, traficul motorizat de aici reprezentând un factor de risc important la adresa biodiversității. Pe malul Mureșului, în apropierea Insulei Mureș, se remarcă staționarea neregulamentară a autovehiculelor, ce ocupă adesea spațiul verde în lipsa unei parcări amenajate. În plus, deși zona este o destinație importantă de agrement pentru locuitorii municipiului Arad, **nu există în prezent o zonă de picnic amenajată** conform legislației în vigoare.

---

[190] Cf. Planului Local de Acțiune pentru Mediu, APM Arad, 2018.
[191] Covic, M., Dumescu F. (2000). *Propunere pentru constituirea rezervației complexe „Lunca Mureșului Inferior"*
[192] Cf. Plan de Management – Parcul Natural Lunca Mureșului, Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, 2016
[193] Cf. website www.luncamuresului.ro
[194] Cf. Raport privind starea mediului în județul Arad în anul 2019, APM Arad.
[195] Cf. Plan de Management – Parcul Natural Lunca Mureșului, Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, 2016

FIGURA 171 ARII NATURALE PROTEJATE PE TERITORIUL MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Website Ministerul Mediului (limite arii naturale protejate)

2.7.3. CALITATEA FACTORILOR DE MEDIU

2.7.3.1. CALITATEA AERULUI

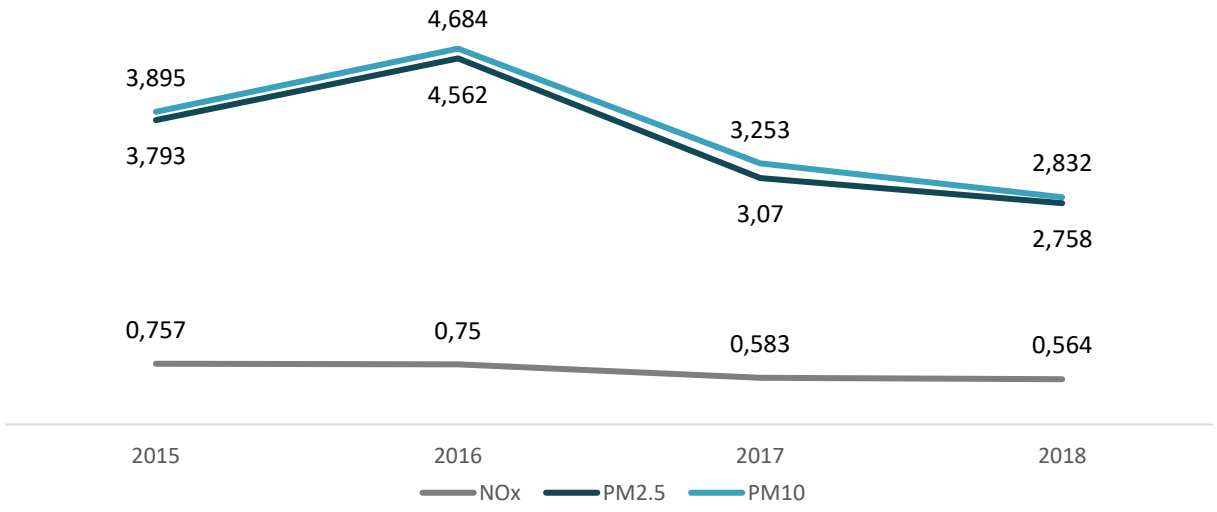
La nivelul județului Arad, **sectorul energetic este responsabil pentru cea mai mare parte (peste 90 %) din emisiile de pulberi în suspensie** PM_{10} și $PM_{2,5}$ și de peste 75 % din emisiile de monoxid de carbon. De cealaltă parte, **sectorul de activitate transporturi este responsabil de circa 80 % din emisiile de oxizi de azot** din județul Arad. Tabelul de mai jos centralizează datele (provizorii) disponibile pentru anul 2019 pentru o parte dintre poluanții atmosferici.

Analiza surselor de degradare a calității aerului din sectorul energetic indică faptul că **încălzirea locuințelor este sectorul cu cea mai mare contribuție** (peste 80 %) pentru poluarea cu monoxid de carbon, pulberi în suspensie PM_{10} și $PM_{2,5}$, poluanți organici persistenți, metale grele sau dioxid de sulf. Se remarcă faptul că, **pentru sectorul energetic, tendința este de descreștere a emisiilor de poluanți**. Oxizi de azot - 0,564 Gg în 2018, în descreștere față de valoarea de 0,757 Gg în anul 2015.

- Monoxid de carbon – 15,072 Gg în 2018 față de 20,684 Gg în 2015.
- Particule în suspensie PM2,5 – 2,758 Gg în 2018 față de 3,793 Gg în 2015.
- Particule în suspensie PM10 – 2,832 Gg în 2018 față de 3,895 Gg în 2015.

Această descreștere se explică prin închiderea CET Arad Lignit și progresul realizat în eficientizarea energetică a clădirilor în ultimii ani.

FIGURA 172 EVOLUȚIA EMISIILOR DE POLUANȚI ÎN SECTORUL ENERGIE 2015-2018 ÎN JUDEȚUL ARAD (GG)

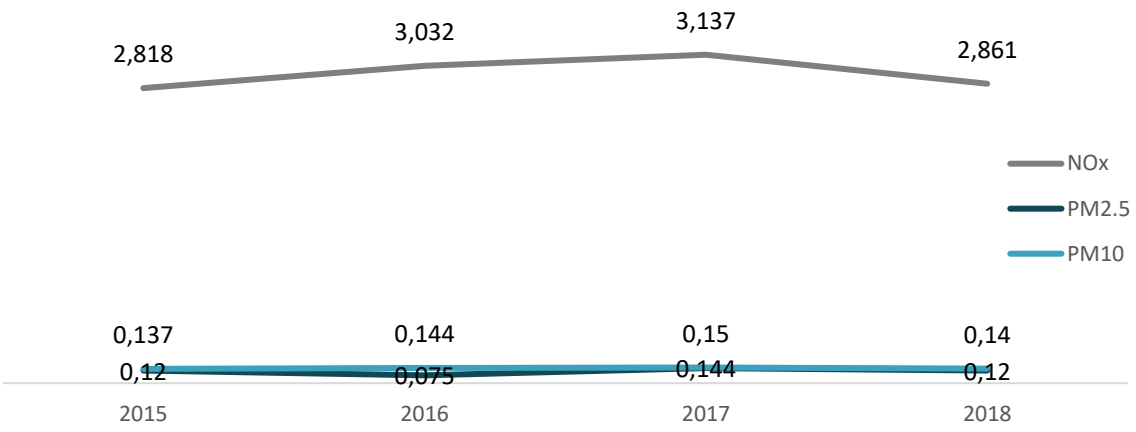
Sursa: APM Arad, (2020), Raport privind starea mediului în județul Arad în anul 2019

TABEL 48 EMISII DE POLUANȚI (GG) ÎN JUDEȚUL ARAD, PE SECTOARE DE ACTIVITATE

POLUANT / SECTOR	SO_x	NO_x	CO	$PM_{2,5}$	PM_{10}
Energie	0,018	0,564	15,072	2,758	2,832
Procese industriale	0,000	0,000	0,397	0,013	0,056
Transport	0,000	2,861	3,992	0,120	0,140
Agricultură	0,000	0,121	0,000	0,013	0,074
Total	**0,018**	**3,546**	**19,064**	**2,904**	**3,104**

Sursa: APM Arad, (2020), Raport privind starea mediului în județul Arad în anul 2019

FIGURA 173 EVOLUȚIA EMISIILOR DE POLUANȚI ÎN SECTORUL TRANSPORTURI 2015-2018 ÎN JUDEȚUL ARAD (GG)

Sursa: APM Arad, (2020), Raport privind starea mediului în județul Arad în anul 2019

În ceea ce privește activitatea de transport, circa 55 % din poluarea cu oxizi de azot din județul Arad este determinată de traficul vehiculelor grele, urmate de autoturisme cu circa 26 %. Pentru monoxid de carbon, contribuția autoturismelor este mai mare (circa 74 %). Spre deosebire de sectorul energetic, **în activitatea de transport emisiile au rămas la niveluri similare cu cele din anul 2015** (vezi figura de mai sus).

Deși datele menționate mai sus sunt calculate la nivelul întregului județ, principalele sectoare de activitate responsabil de degradarea calității aerului rămân aceleași și în cazul municipiului Arad.

Astfel, prin legătura cu vama Nădlac, municipiul Arad este unul dintre cele mai tranzitate orașe din România – prin urmare, **traficul autovehiculelor (inclusiv vehicule grele) constituie o sursă importantă de degradare**. Alte surse de poluare sunt reprezentate de către **CET Arad, alte întreprinderi industriale din partea de nord a orașului, dar și activitatea de construcții și dezvoltare a infrastructurii locale** (sursă de praf / pulberi)[196]. Datele furnizate de către Agenția pentru Protecția Mediului Arad indică faptul că există, la nivelul municipiului, 19 agenți economici care vehiculează compuși organici volatili (COV), majoritatea fiind localizați în zona industrială din nord.

În ultimii 5 ani, Agenția pentru Protecția Mediului Arad a emis autorizații integrate de mediu pentru următoarele obiective industriale ce intră sub incidența Directivei 2010/75/UE privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării):

- CET Arad SA și CET Hidrocarburi SA – termocentrală;
- FCC Environment Romania SRL – depozit de deșeuri;
- Astra Rail Industries SA – instalații pentru tratarea materialelor;
- Takata Romania SRL – topire minereuri neferoase și unitate COV;
- Saarmis Industries SRL – stocare temporară deșeuri.

Pe lângă sursele industriale de degradare a calității aerului menționate anterior, o problemă o constituie și sursele menajere. Se remarcă emisiile ridicate de pulberi în suspensie (PM_{10}, $PM_{2,5}$) determinate de **încălzirea cu sobe pe lemne sau cărbune a locuințelor** din zonele de case din municipiul Arad care nu au acces la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică. De altfel, însuși acest sistem reprezintă o sursă de degradare cu un impact semnificativ, dată fiind localizarea CET Hidrocarburi SA în centrul municipiului Arad.

[196] Cf. Strategie privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad.

În municipiul Arad există două stații automate de monitorizare a calității aerului, o stație de trafic / industrie situată în partea de est a orașului și o stație de fond urban situată într-o zonă rezidențială. Caracteristicile acestor stații sunt menționate în tabelul de mai jos.

TABEL 49 MONITORIZAREA CALITĂȚII AERULUI ÎN MUNICIPIUL ARAD

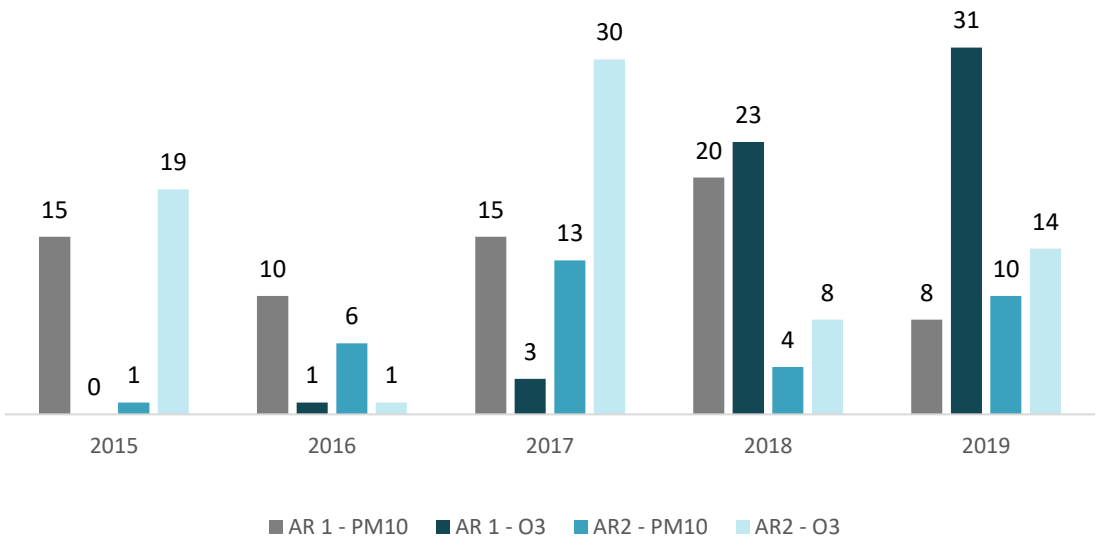
NR. CRT.	COD ȘI LOCALIZARE	TIP	POLUANȚI MONITORIZAȚI
1	AR1 – pasaj Micălaca	Trafic / industrie	Dioxid de azot (NO2), dioxid de sulf (SO2), pulberi (PM10, PM2,5 – doar la AR2), ozon (O3), monoxid de carbon (CO), benzen (C6H6)
2	AR2 – str. Fluieraș nr. 10c	Fond urban	

Sursa: APM Arad, (2020), Raport privind starea mediului în județul Arad

Se remarcă faptul că, în anul 2019, **valorile concentrației medii anuale au fost sub valorile limită pentru toți poluanții monitorizați**. Valorile limită zilnice au fost depășite:

- Pentru PM_{10}, 8 depășiri la stația AR1 și 10 depășiri la stația AR 2 în anul 2019 (concentrații medii zilnice de peste 50 µg / mc).
- **Pentru O_3 s-au înregistrat 31 de depășiri la stația AR1 și 14 depășiri la stația AR2** (concentrații medii zilnice de peste 120 µg / mc). Deși numărul de zile cu depășiri ale valorii țintă la ozon a depășit, la stația AR1, valoarea de 25 de zile pe an, media pe 3 ani nu a depășit această valoare.

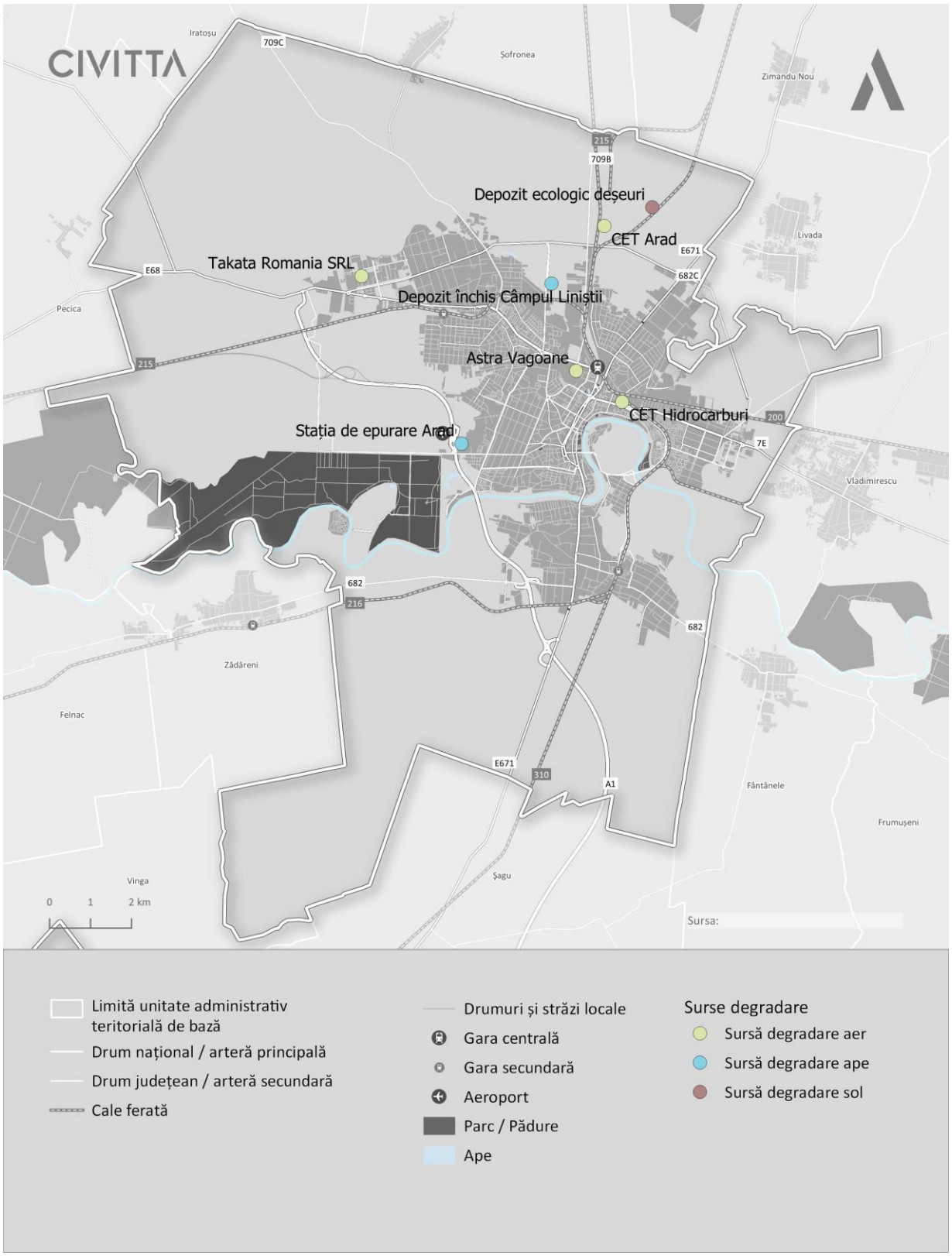
FIGURA 174 NUMĂRUL DE DEPĂȘIRI ANUALE PE CATEGORII DE NOXE ȘI STAȚII DE MONITORIZARE ÎN PERIOADA 2015 - 2019

Sursa: APM Arad

Analiza concentrațiilor medii anuale ale poluanților din ultimii 5 ani nu indică depășiri ale valorilor limită anuale. Evoluția numărului de depășiri ale valorilor zilnice, pe cele două stații de monitorizare din municipiu, **indică o creștere a depășirilor pentru ozon** la stația AR1 și valori fluctuante în ceea ce privește numărul de depășiri pentru particulele în suspensie PM_{10} la cele două stații.

FIGURA 175 . PRINCIPALELE SURSE PUNCTIFORME DE DEGRADARE A CALITĂȚII FACTORILOR DE MEDIU ÎN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Sinteză din documentele consultate pentru elaborarea capitolului

În ciuda acestor depășiri, se poate afirma că **municipiul Arad beneficiază de o calitate bună a aerului**, pe fondul închiderii unei mari părți a companiilor industriale poluante (de exemplu, Combinatul Chimic Arad), dar și a retehnologizării CET Arad și a investițiilor realizate în infrastructura rutieră și în dezvoltarea transportului public.

În ceea ce privește zgomotul din municipiul Arad, hărțile realizate în anul 2018 au identificat 3 surse principale: traficul rutier, traficul feroviar (inclusiv tramvai) și activitățile industriale. Se estimează că circa **24.000 de persoane (aproape 15 % din populația Aradului)** erau expuse la un zgomot ambiental generat de traficul rutier de peste 50 dB(A) pentru Lnoapte. Pentru traficul feroviar, traficul aerian și activitățile industriale nu au fost evidențiate zone cu depășiri ale valorii de 50 dB(A) pentru Lnoapte[197].

Prin urmare, principala sursă de zgomot la nivelul municipiului Arad este reprezentată de **traficul rutier de pe bulevardele și străzile principale**, inclusiv varianta ocolitoare a orașului. Media redusă, de sub 50 dB(A), la nivelul parcurilor și spațiilor de recreere din municipiu indică potențialul acestora ca spații de recreere[198].

FIGURA 176 HARTA DE ZGOMOT – MUNICIPIUL ARAD (INDICATOR LNOAPTE)

Sursa: Harta strategică de zgomot a municipiului Arad – decembrie 2018

2.7.3.2. CALITATEA APEI

Conform datelor furnizate de către Administrația Bazinală de Ape Mureș, **pe teritoriul municipiului Arad nu există nicio descărcare de ape uzate neepurate în râul Mureș**, iar descărcarea apelor din stația de epurare Arad se încadrează în limitele autorizate. În anul 2019, volumul total de apă uzată evacuată a fost de circa 8,6 milioane mc, apele evacuate fiind încărcate cu o cantitate de 0,09 tone de azot / zi și 0,02 tone de fosfor / zi[199]. Deși cea mai mare parte a municipiului este acoperită de rețeaua de canalizare, **este necesară extinderea acestei rețele** pe încă 15,35 km.

[197] Cf. Harta strategică de zgomot a municipiului Arad – decembrie 2018.
[198] Cf. Strategie privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad.
[199] Cf. Raport privind starea mediului în județul Arad în anul 2019, APM Arad.

Pot contribui însă la degradarea calității apelor apele pluviale descărcate prin stațiile de pluvial și malurile nesalubrizate sau întreținute necorespunzător. Prin urmare, **râul Mureș se încadrează în clasa I de calitate în sezonul rece și în clasa II de calitate în sezonul cald**[200]. Planul de management al bazinului hidrografic Mureș indică faptul că râul Mureș atinge starea chimică bună, inclusiv pe teritoriul municipiului Arad.

Cu toate acestea, Sistemul de Gospodărire a Apelor Arad nu monitorizează calitatea apei în canalele Mureșel (aflat parțial în proprietatea ANIF Arad, parțial în proprietatea Primăriei Municipiului Arad, pe porțiunile întubate), Sînleani (în administrarea ANIF Arad) sau Țiganca (în administrarea Primăriei). Printre sursele de degradare a calității apei aflate de-a lungul canalului Mureșel amintim **descărcările de ape de răcire de la CET Hidrocarburi și ASTRA Vagoane**.

De altfel, Planul de Management al Bazinului Hidrografic Mureș indică existența unor surse industriale cu potențial semnificativ de poluare în municipiul Arad. Nu au fost identificate însă prelevări potențial semnificative din apele de suprafață.

În ceea ce privește apele subterane, se remarcă existența în continuare a **numeroase surse punctiforme de poluare, cu efect cumulativ, legate în special de evacuarea pe sol a apelor uzate**. De asemenea, nu au existat măsuri de depoluare pentru diminuarea poluării istorice a apei freatice. Principalele surse de poluare ale corpului de apă subterană freatică sunt industria, zootehnia și aglomerările umane. De cealaltă parte, corpul de apă subterană de adâncime are o bună protecție naturală față de potențialele surse de poluare.

Se remarcă **ameliorarea calității freaticului în zonele în care au fost implementate măsurile necesare** de protecție a mediului: extinderea sistemului de canalizare în municipiul Arad și realizarea unei stații de epurare cu treaptă terțiară, închiderea și monitorizarea post-închidere a depozitelor de deșeuri neconforme, închiderea haldei de cenușă a CET SA, construirea și exploatarea conformă a depozitului ecologic de deșeuri sau realizarea infrastructurii speciale pentru deșeurile periculoase[201].

Calitatea apei freatice din municipiul Arad este însă în continuare redusă, **poluările istorice determinând un conținut ridicat de fier și mangan** (conform datelor furnizate de către SGA Mureș). Măsurători realizate în zona fostului depozit de deșeuri Câmpul Liniștii (închis între timp) arată depășiri ale concentrației de nitrați, amoniu și fier în apa freatică din zona respectivă[202].

Corpul de apă subterană ROMU20 (apă freatică) este considerat a fi la risc de neatingere a stării chimice bune. **Starea chimică a corpului de apă freatică este slabă la indicatorul nitrați**[203]. Corpul de apă subterană de adâncime ROMU22 se află în stare chimică bună, depășirile înregistrate la anumiți parametri (NH_4, Cl) având caracter local.

În ceea ce privește captarea apei, din corpul de apă subterană de adâncime ROMU22 (Conul aluvionar al Mureșului – Pleistocen inferior-mediu) se extrag circa două treimi din totalitatea volumului de apă subterană captat din bazinul hidrografic al Mureșului (în jur de 25 de milioane de mc / an). Din corpul freatic se extrag circa 0,95 milioane mc / an[204]. Corpurile de apă subterană prezintă **o stare cantitativă bună**.

În perioada 2014-2020 **nu au existat poluări accidentale** care ar fi putut duce pe termen scurt sau lung la modificări calitative ale apelor de suprafață sau subterane.

2.7.3.3. CALITATEA SOLULUI

Cea mai mare parte a teritoriului municipiului Arad este teren arabil, **supus astfel presiunilor specifice terenurilor agricole**: utilizare de îngrășăminte chimice și pesticide ce afectează calitatea solului și a apelor subterane. Datele INSSE din anul 2014 indică faptul că suprafața arabilă ocupă 15.547 ha (două treimi din suprafața teritoriului administrativ a municipiului).

---

[200] Cf. Date furnizate de către SGA Mureș.
[201] *Ibidem*.
[202] Calinovici, I. (2016). *Researches regarding the water quality in the waste landing platform of Arad*. Research Journal of Agricultural Science, 48(1): 31 – 36.
[203] Cf. Plan de Management al Bazinului Hidrografic Mureș, ABA Mureș, 2015
[204] Date din anul 2013, cf. Plan de Management al Bazinului Hidrografic Mureș, ABA Mureș, 2015

Printre sursele de degradare a calității solului prezente la nivelul municipiului Arad se numără depozitul conform de deșeuri nepericuloase aparținând FCC ENVIRONMENT ROMÂNIA SRL (situat în nordul municipiului, lângă CET, și având o suprafață totală de 9,64 ha). Cele două depozite de deșeuri neconforme existente anterior pe teritoriul municipiului, Poetului și Câmpul Liniștii (ultimul cu o suprafață de circa 14 ha[205]), au fost închise începând cu anii 2006-2007[206]. O altă problemă este reprezentată de **depozitarea necontrolată a deșeurilor din construcții**. Acest fenomen se întâlnește în special în partea sudică a municipiului Arad, pe terenuri proprietate privată situată la intrarea în municipiu dinspre localitatea Fântânele.

În prezent, principala presiune asupra calității solului rămâne extinderea zonelor construite, ce duce la schimbarea structurii fizice a solului și la creșterea gradului de impermeabilizare a acestuia. Astfel, în perioada 2010-2014, **suprafața de teren ocupat cu construcții a crescut cu circa 20 % în municipiul Arad**, conform Raportului privind starea mediului în județul Arad din anul 2019.

În Registrul local al spațiilor verzi, **suprafața terenurilor libere neproductive este de 592,63 ha** (circa 2,5 % din teritoriul administrativ). Agenția pentru Protecția Mediului Arad nu a oferit date cu privire la siturile contaminate și potențial-contaminate existente pe teritoriul municipiului Arad.

2.7.3.4. CALITATEA FACTORILOR BIOTICI

O sursă de degradare a factorilor biotici o reprezintă **proliferarea speciilor invazive** în județul Arad, exemple în acest sens (regăsite și la nivelul municipiului Arad) fiind ambrosia (*Ambrosia artemisfolia*), salcâmul (*Robinia pseudoacacia*) sau vița canadiană (*Parthenocissus inserta*). Aceste specii invazive afectează stabilitatea ecosistemelor naturale și, în unele cazuri (ambrosia), pot afecta starea de sănătate a populației.

Conform bazei de date INSSE Tempo Online, pe teritoriul municipiului Arad suprafața de spații verzi publice din municipiul Arad era, în 2019, de 109 ha (față de 89 ha în anul 2014), echivalentul a 6,16 mp / locuitor. Astfel, conform datelor INSSE, doar 2,65 % din suprafața intravilanului municipiului Arad era ocupată de spații verzi publice.

Registrul local al spațiilor verzi[207] indică o suprafață mult mai mare a spațiilor verzi în municipiul Arad, respectiv 616,62 ha (**circa 35 mp / locuitor**), incluzând:

- Parcurile, parcurile sportive, parcurile expoziționale, localizate cu precădere în zona Falezei Mureșului – este cazul Parcului Mihai Eminescu, Parcului Copiilor, Parcului Aventura Voinicilor, Parcului Europa;
- Fâșiile de spații verzi plantate, foarte importante în rețeaua de spații verzi a municipiului, circa 80 % din străzile orașului având vegetație de aliniament[208];
- Spațiile verzi pentru protecția cursurilor de apă și a lacurilor, ilustrând potențialul de valorificare a axei verzi a Mureșului, ce traversează municipiul pe direcția est-vest.

Pe lângă aceste spații verzi, municipiul Arad beneficiază și de Pădurea Ceala și Parcul Natural Lunca Mureșului, situate la vest de teritoriul intravilan.

Prin urmare, suprafața de spații verzi din municipiul Arad este generoasă, în special în comparație cu alte municipii reședință de județ din România. Cu toate acestea, distribuția acestor spații verzi este inegală, majoritatea fiind concentrate de-a lungul Mureșului. În unele cartiere, precum cartierul Aurel Vlaicu, nu există nici măcar un spațiu verde de dimensiuni mai mari.

[205] Cf. Calinovici, I. (2007). *Researches concerning the topographical survey of a waste landing platform in Arad*. Buletinul USAMV – CN, 64/2007.
[206] Cf. Strategie privind transformarea în oraș verde a Municipiului Arad.
[207] http://www.primariaarad.ro/files/hotariri/h9185.pdf
[208] Cf. Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2014-2030 – Municipiul Arad.

2.7.4. RISCURI ȘI AMENINȚAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

2.7.4.1. IMPACTUL PROGNOZAT AL SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

La nivel național, studiile realizate indică următoarele tendințe cu privire la modificările climei în perioada 1961 – 2013 pentru stația meteorologică Arad[209]:

- Creșterea temperaturii medii a aerului, primăvara și vara;
- Creșterea duratei de strălucire a soarelui, primăvara, vara și iarna;
- Scăderea vitezei medii a vântului, pentru toate anotimpurile;
- Reducerea grosimii medii a stratului de zăpadă.

Prin urmare, municipiul Arad resimte în ultimii ani efectele schimbărilor climatice: creșterea temperaturii medii a aerului, creșterea numărului de zile caniculare, creșterea frecvenței secetelor sau creșterea frecvenței fenomenelor extreme (ploi torențiale, vijelii). În acest context, este importantă creșterea capacității de intervenție în situații de urgență, precum și o atenție deosebită acordată reabilitării canalizării pluviale. În perioada din 1992 până în prezent au fost înregistrate 7 valuri de căldură – perioade de minim 2 zile consecutive cu temperaturi de peste 37°C -, în condițiile în care înainte de 1992 nu se înregistraseră temperaturi atât de ridicate[210]. Pe scenariul RCP 8.5, față de intervalul de referință 1971 – 2000, pentru municipiul Arad sunt prognozate următoarele modificări ale parametrilor climatici[211]:

- Creșterea temperaturii medii cu până la 1°C iarna în intervalul 2021-2050 și cu circa 4°C vara în intervalul 2070 – 2099;
- Stagnarea precipitațiilor iarna și creșterea cu până la 5 % vara în intervalul 2021-2050, urmată de o scădere cu circa 5 % iarna și stagnare vara în intervalul 2070 – 2099.

Pentru județul Arad, un studiu realizat în anul 2010 la nivelul bazinului hidrografic al râului Tisa (porțiunea românească) menționează, ca predicții climatice pentru anul 2100 bazate pe modelul Universității din Berkley[212]:

- Creșterea temperaturii medii anuale cu circa 3°C (până la valori de 12 – 13 °C);
- Reducerea precipitațiilor anuale cu circa 50 mm (până la valori de sub 600 mm);
- Un nivel de expunere foarte ridicat la schimbări climatice și un nivel de vulnerabilitate mediu;
- Un risc foarte ridicat datorat schimbărilor climatice.

În comparație cu alte zone din teritoriul național (sudul și estul), **impactul prognozat al schimbărilor climatice este mai redus în municipiul Arad**, cu creșteri mai mici în temperatura medie anulă și fluctuații mai mici în regimul precipitațiilor anuale.

În anul 2013 a fost aprobat Planul de Acțiune privind Energia Durabilă (PAED) 2012-2020, ce prezenta o analiză detaliată a emisiilor de CO_2, precum și o serie de măsuri de intervenție în vederea reducerii emisiilor și adaptării la efectele schimbărilor climatice. Astfel, conform datelor din PAED, clădirile rezidențiale erau responsabile pentru circa 40 % din emisiile de CO_2, urmate de producția locală de energie (CET – 19,5 %) și transporturi (14 %).

Investițiile realizate în ultimii ani în sistemul centralizat de alimentare cu energie termică, în dezvoltarea infrastructurii de transport public, în reabilitarea blocurilor de locuit sau a instituțiilor publice și în sistemul de iluminat public stradal au contribuit la **reducerea acestor emisii**.

---

[209] Cf. Bojariu et al. (2015). *Schimbările climatice – de la bazele fizice la riscuri și adaptare*. Editura Printech, București.
[210] Cf. Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor al Municipiului Arad (2021).
[211] Cf. Bojariu et al. (2015). *Schimbările climatice – de la bazele fizice la riscuri și adaptare*. Editura Printech, București.
[212] Cf. Petrişor, A. I. (2010). *Evaluarea riscului datorat schimbărilor climatice în porţiunea românească a bazinului hidrografic Tisa*. Urbanism. Arhitectură. Construcţii, 1(1), 11-17.

Conform Planului de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC) 2021-2030, în perioada 2014 – 2019 au fost anvelopate un număr de 43 de blocuri și 9 sunt în proces de reabilitare, din 58 planificate. Blocurile reabilitate și planificate a fi reabilitate reprezintă 4.4 % din totalul blocurilor din municipiu. Raportul programului de îmbunătățire a eficienței energetice din anul 2020 oferă date actualizate privind proiectele și măsurile implementate: încă 3 clădiri reabilitate (Colegiul Economic, Colegiul Național Elena Ghiba Birta și Filarmonica Arad), precum și implementarea proiectului de iluminat public la nivelul municipiului Arad (ce a dus la scăderea consumului de energie electrică de la 7.365 MWh/an în 2017 la 6.426 MWh/an în 2019). Conform datelor de la Direcția de Investiții a Primăriei Municipiului Arad, există un DALI în lucru pentru reabilitarea termică a 30 de blocuri de locuințe.

Prin urmare, este recomandat ca **investițiile în eficientizarea energetică a clădirilor** (atât locuințe, cât și instituții publice) să continue. De altfel, clădirile reprezintă cel mai mare consumator de energie din România – iar 57 % din acest consum este pentru încălzirea clădirilor[213]. Creșterea eficienței energetice pe diferite sectoare (clădiri, iluminat public, transport public) și încurajarea deplasărilor blânde (pietonale, cu bicicleta) sau a celor cu transport public nepoluant sunt direcții de intervenție ce pot contribui semnificativ la reducerea emisiilor de CO_2 la nivelul municipiului Arad.

Municipiul Arad **beneficiază de existența unor suprafețe mari ocupate de spații verzi**, în special de-a lungul râului Mureș. Se recomandă, astfel, conservarea și extinderea acestor spații verzi în vederea creșterii adaptabilității municipiului la efectele schimbărilor climatice.

2.7.4.2. VULNERABILITATEA LA RISCURI NATURALE

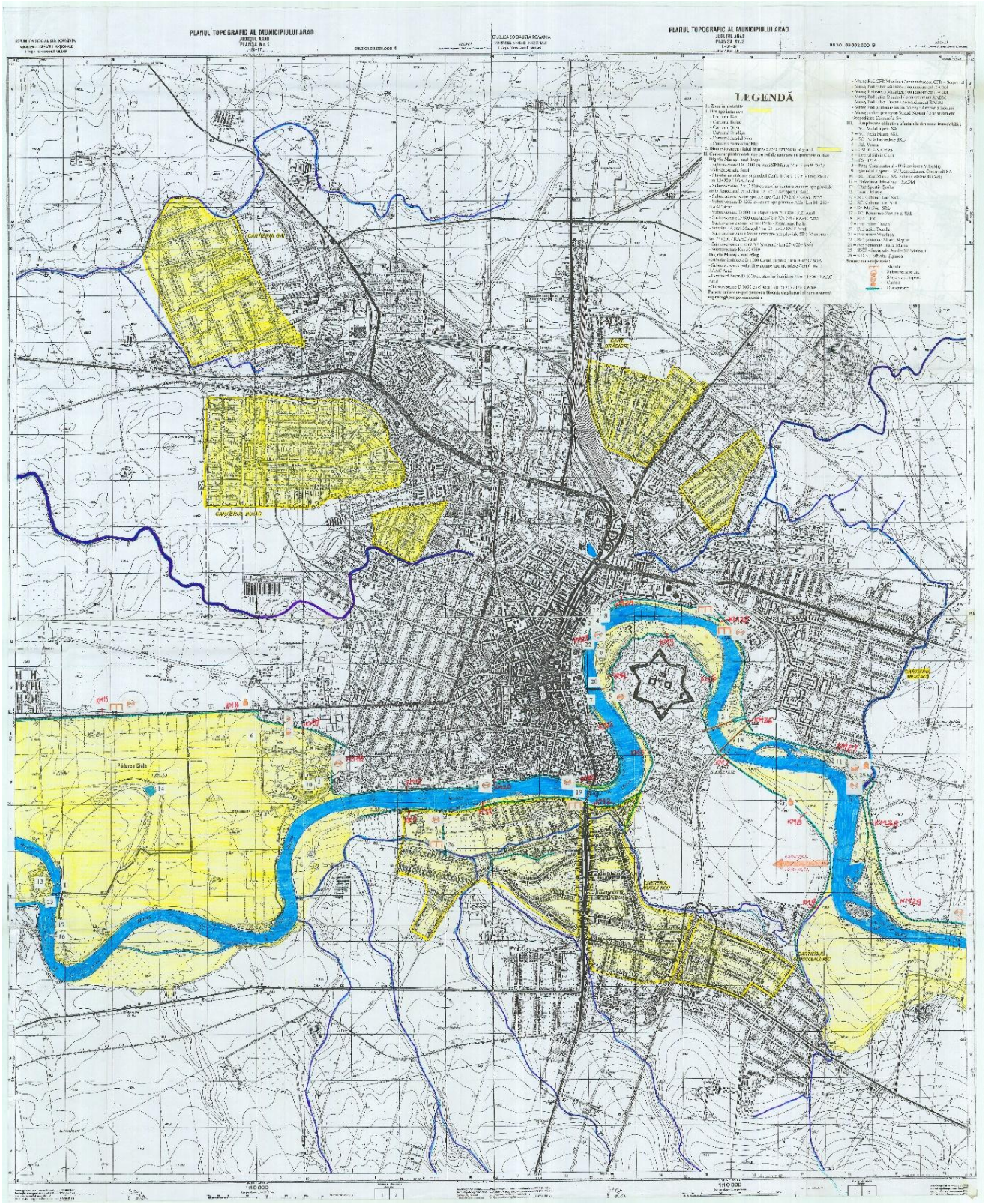
Județul Arad se **află în zonele D și E ale cutremurelor bănățene de tip intraplacă** ce au epicentrul în zona Banloc din județul Timiș, cele mai puternice efecte putând fi pe direcția Vinga – Arad – Curtici. De altfel, o falie a zonei seismogene Banat (a doua ca importanță din România, după zona Vrancea) trece prin apropierea municipiului Arad[214]. Din cauza acestei localizări, conform Codului de proiectare seismică P100-1/2013, municipiul Arad se află în **zona cu valoarea de vârf a accelerației terenului de 0,20g**. Astfel, conform PATN Secțiunea V (aprobat prin Legea nr. 575/2001), municipiul Arad se află în **zona de intensitate seismică VII (MSK)**, cu o perioadă medie de revenire de 50 de ani.

Faptul că municipiul Arad este traversat de către un curs major de apă (râul Mureș) implică **existența unui risc crescut la inundații**, fapt confirmat și de PATN Secțiunea V. Pe lângă râul Mureș, prezintă risc la inundații și următoarele canale aflate pe teritoriul municipiului Arad: Mureșel, Morilor, Țiganca, Foișor[215]. În vederea reducerii acestui risc la inundații, pe teritoriul municipiului Arad au fost realizate următoarele lucrări hidrotehnice (conform datelor primite de la SGA Mureș), indicate în tabelul de mai jos.

Astfel, **ca urmare a lucrărilor hidrotehnice realizate, riscul la inundații în municipiul Arad este unul redus**, probabilitatea reală de inundabilitate fiind de 0,1 % de-a lungul Mureșului, pentru zonele neapărate dig-mal. Risc mai ridicat la inundații pe râul Mureș prezintă zona centrală a municipiului și zona cartierului Alfa. Pe apele interne menționate anterior au fost identificate ca zone inundabile cartierele Gai, Bujac, Șega (nord-vestul municipiului), Grădiște (nord-est), Aradul Nou și Sânicolaul Mic (la sud de Mureș).

[213] Cf. World Bank, (2016). *Romania - Toward a low carbon and climate resilient economy : Urban Sector Analysis*
[214] Cf. Plan de Analiză și Acoperire a Riscurilor – județul Arad, ISU "Vasile Goldiș" al județului Arad.
[215] Cf. Plan de Analiză și Acoperire a Riscurilor – municipiul Arad, 2016.

FIGURA 177 HARTA ZONELOR INUNDABILE DIN MUNICIPIUL ARAD.

Sursa: Primăria Municipiului Arad

Conform Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor din județul Arad, următoarele zone din municipiul Arad reprezintă puncte critice ce pot provoca blocaje de ghețuri, fiind necesară supravegherea lor permanentă:

- Evacuare pluvial Alfa;
- Pod CFR – Balastieră;
- Micălaca, Pod Decebal;
- Pod Traian și Insula Mureș;
- Stația de epurare a municipiului Arad;
- Stația de epurare a platformei industriale de N-V.

TABEL 50 LUCRĂRI HIDROTEHNICE EXISTENTE PE TERITORIUL MUNICIPIULUI ARAD

NR. CRT.	DENUMIRE	CARACTERISTICI	NECESITĂȚI REABILITARE SAU EXTINDERE
1	Dig mal stâng râu Mureș la Arad	Dig de pământ, 9,93 km	Reabilitarea zidului de beton între km 0+450 (intersecția cu digul de compartimentare) și 3+325 (zona podului Decebal)
2	Dig mal drept râu Mureș Pecica – Vladimirescu	Linie de apărare zonală, parțial pe teritoriul municipiului – dig de pământ 36,993 km	Reabilitarea zidului de beton între km 21+600 (sediu ANIF Arad) și 24+980 (zona S.P. Mureșel)
3	Dig compartimentare mal stâng râu Mureș la Arad	Dig de pământ, 2,1 km	Nu sunt
4	Protecții de mal	Pe aproape toată lungimea buclei râului Mureș, pe ambele maluri	Nu sunt

Sursa: Prelucrare după datele furnizate de către Sistemul de Gospodărire a Apelor Mureș

În ceea ce privește fenomenele meteorologice periculoase, în municipiul Arad există potențialul de producere a următoarelor fenomene:

- Vijelie - 5 fenomene între anii 1985-2010[216];
- Grindină;
- Valuri de căldură – cercetările realizate indică un impact mai mare în zona de nord a municipiului, nivelul de risc fiind mai scăzut spre sud datorită zonei verde aflate de-a lungul Mureșului[217].
- Fenomenele de secetă și uscăciune, ca și înzăpezirile și căderile masive de zăpadă, au o prezență episodică pe teritoriul municipiului Arad datorită climatului moderat cu influențe oceanice[218].

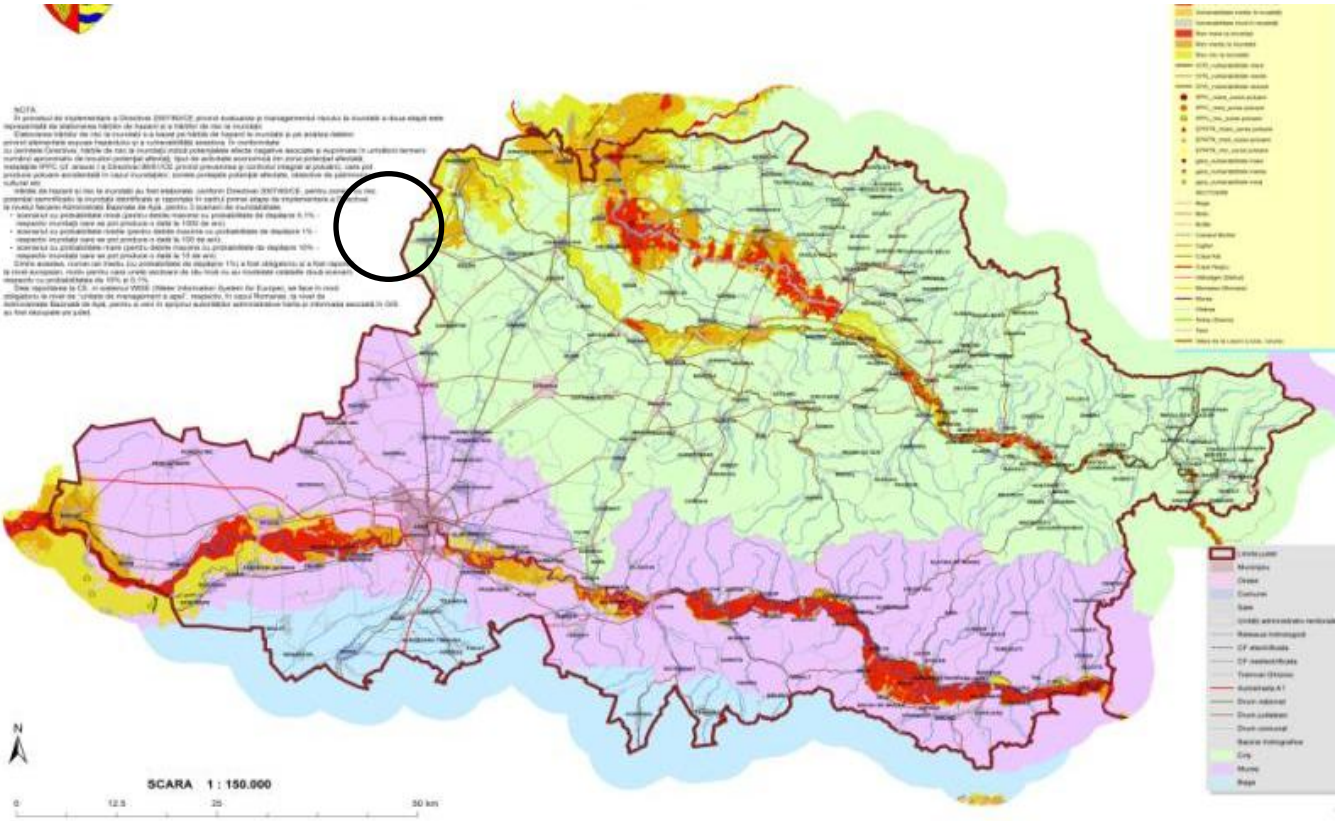
Prezența pădurii Ceala în vestul municipiului Arad, un loc de recreere pentru locuitori, determină o vulnerabilitate a municipiului în ceea ce privește incendiile de pădure, agravată în perioadele de vară cu temperaturi ridicate și condiții de secetă. Pe lângă cauzele naturale, la producerea incendiilor de căldură pot contribui și factori antropici (utilizarea focului deschis sau efectuarea unor lucrări periculoase în apropierea pădurilor)[219].

Municipiul Arad **nu prezintă areale afectate de alunecări de teren**, potențialul de producere a acestora fiind practic inexistent datorită caracteristicilor geomorfologice ale teritoriului. Riscul de incendii este prezent în pădurea Ceala, vegetația uscată în perioadele de vară cu temperaturi ridicate și secetă putând determina apariția unui astfel de hazard[220].

[216] Cf. Plan de Analiză și Acoperire a Riscurilor – județul Arad, ISU ”Vasile Goldiș” al județului Arad.
[217] Cf. Papathoma-Koehle et al. (2016). *A common methodology for risk assessment and mapping for south-east Europe: an application for heat wave risk in Romania*. Nat Hazards 82:S89-S109.
[218] Cf. Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor al Municipiului Arad (2021).
[219] Cf. Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor al Municipiului Arad (2021).
[220] Cf. Plan de Analiză și Acoperire a Riscurilor – municipiul Arad, 2016.

Canalele deschise ce necesită igienizare și decolmatare pot constitui focare de infecție, fiind astfel potențiale surse de risc biologic: canalele Țiganca și Morarilor (cartier Aradul Nou), canalul Mureșel (zona Șega), canalul Crișul (cartier Gai). O altă sursă poate fi reprezentată de acumulările temporare de apă din zonele joase ale cartierelor Aradul Nou, Bujac – Șega, Poltura – Gai, Grădiște sau Sânicolaul-Mic[221].

FIGURA 178 HARTA RISCULUI LA INUNDAȚII ÎN JUDEȚUL ARAD

Sursa: ISU „Vasile Goldiș” județul Arad – Schema cu riscurile teritoriale, 2020

2.7.4.3. VULNERABILITATEA LA RISCURI TEHNOLOGICE

Agenții economici care pot produce poluarea accidentală a unor cursuri de apă pe teritoriul municipiului Arad sunt CET Hidrocarburi (pe Canalul Mureșel) și stațiile Petrom.

În ceea ce privește riscurile industriale, la nivelul municipiului Arad a fost identificat un singur operator economic cu risc de accident minor în care sunt implicate substanțele periculoase: depozitul de carburant SC OMV PETROM SA (str. Cometei). Alte obiective ce prezintă risc de producere a incendiilor sau exploziilor sunt alte depozite de carburanți (depozitul SC Lukoil România SRL de pe Str. Pădurii 2-4) și stațiile de alimentare cu carburant și GPL din municipiu[222].

Astfel, pe teritoriul municipiului Arad există 5 operatori considerați a fi sursă de risc SEVESO[223]:

- Depozitul SC OMV PETROM SA – PECO Arad – Str. Cometei nr. 1;
- SC AGRIGROS SRL – Str. Steagului nr. 1;
- SC CHEMIROL AGRO SRL – Str. Bicaz nr. 6;

[221] *Ibidem*.
[222] Cf. Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor – municipiul Arad, 2021.
[223] Cf. Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor al Municipiului Arad, 2021.

- CET Hidrocarburi Arad – B-dul Iuliu Maniu nr. 65-71;
- Depozitul SC LUKOIL ROMANIA SRL – Str. Pădurii nr. 2-4.

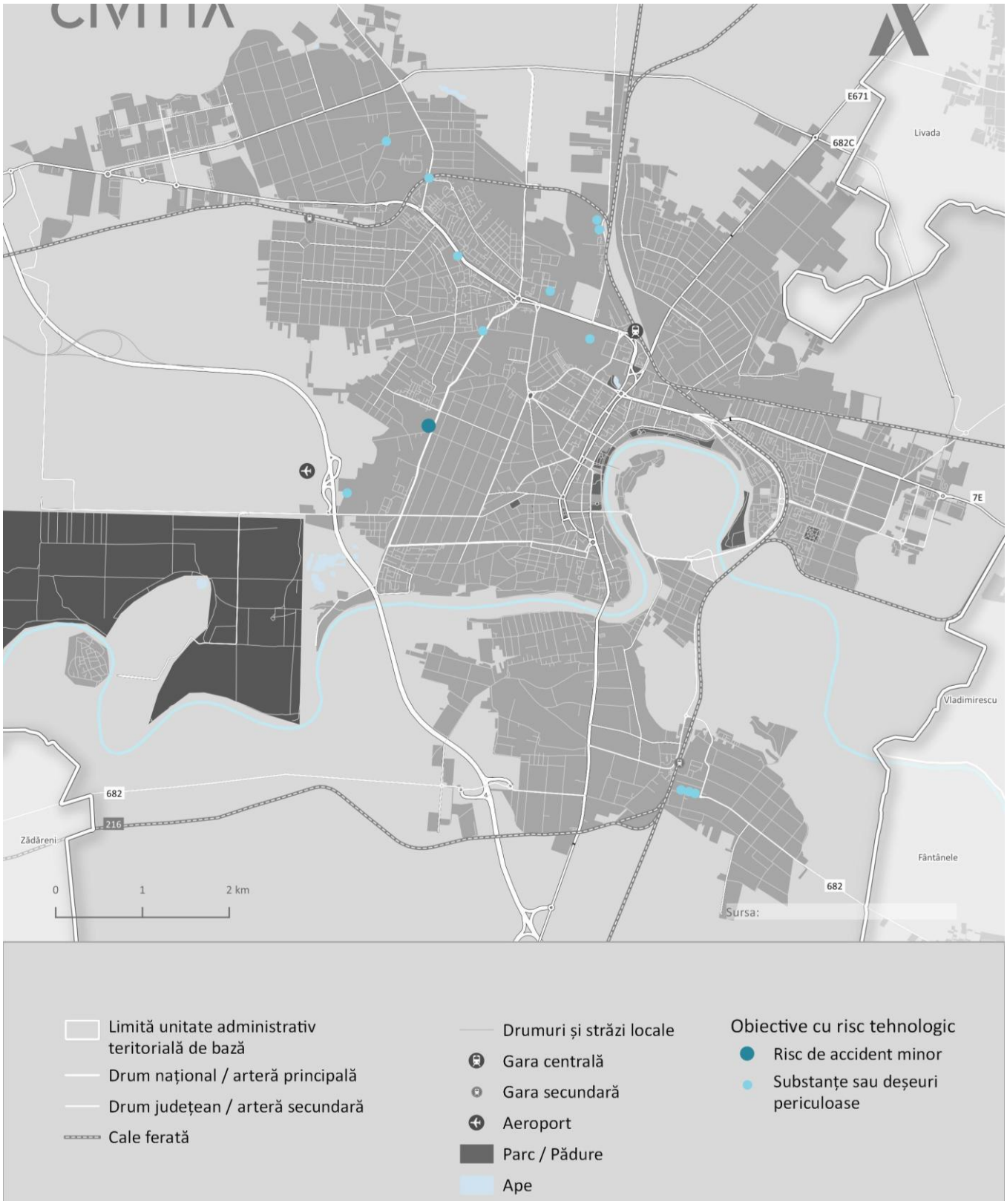
Tabelul următor prezintă o centralizare a operatorilor economici deținători de substanțe sau deșeuri periculoase la nivelul municipiului Arad. Se remarcă faptul că cea mai mare parte a obiectivelor cu risc tehnologic se află localizate în zona de nord a municipiului.

TABEL 51 OPERATORI ECONOMICI DEȚINĂTORI DE SUBSTANȚE SAU DEȘEURI PERICULOASE DIN MUNICIPIUL ARAD

NR. CRT.	DENUMIRE	LOCUL DE DEPOZITARE	PROFILUL DE ACTIVITATE	DENUMIRE DEȘEURI PERICULOASE
1	SC Feroneria Prod SA	Calea 6 Vânători nr. 51-53	Producția și comercializarea articolelor de feronerie pentru mobilă și binale	Nămol galvanic
2	SC Astra Vagoane Călători SA	Str. P. Rareș nr. 4	Material rulant	Nămol galvanic
3	Compania de Apă Arad	Uzina de Apă 2 și Stația de Epurare		Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
4	SC UTA SA	Str. Poetului nr. 1/C	Închirieri	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
5	SC Amarad SA	Calea A. Vlaicu nr. 151	Confecții metalice	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
6	SC Filip Impex SRL	Str. Poetului nr. 97-103	Carmangerie	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
7	SC Frigorifer SA	Calea 6 Vânători nr. 55		Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
8	SC Petra Prod SA	Str. Meșterul Manole nr 16	Abator de pui	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
9	SC Nuova Ario SRL	Str. Cocorilor nr. 24A	Mecanică fină	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
10	SC Gefo Exim SRL	Str. Steagului nr. 1	Turnătorie neferoase	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
11	SC Azoma SA Arad	Str. Steagului nr. 1	Închirieri	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB
12	SC General Com Invest	Str. Steagului nr. 1	Îngrășăminte	Uleiuri hidraulice cu conținut de PCB

Sursa: Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor al municipiului Arad, 2016

FIGURA 179 OBIECTIVE CU RISC TEHNOLOGIC ÎN MUNICIPIUL ARAD

Sursa: Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor al municipiului Arad, 2016

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor al municipiului Arad (2016), pe teritoriul municipiului există 60 de operatori economici cu risc ridicat la incendiu, localizați după cum urmează:

- 24 de operatori în Parcul Industrial Nord Vest Arad;
- 6 operatori în zona centrală;
- 7 operatori în Parcul Industrial Est Micălaca;
- 4 operatori în Zona Industrială Grădiște;
- 3 operatori în Parcul Industrial Zona Azoma Aradul Nou;
- 3 operatori în Parcul Industrial Zona UTA;
- 3 operatori în Zona Aeroport Arad;
- 2 operatori în Zona Aradul Nou;
- 3 operatori în Platforma Arădeanca;
- 5 operatori în Platforma Sud.

De asemenea, există 3 operatori cu risc nuclear sau radiologic pe teritoriul municipiului Arad: Astra Vagoane Călători SA (str. Petru Rareș nr. 1-3), Astra Rail Industries SRL (Calea Aurel Vlaicu nr. 41-43) și Takata România SRL (zona industrială Arad Vest).

2.7.5. CONCLUZII PRIVIND MEDIUL ȘI SCHIMBĂRILE CLIMATICE

Municipiul Arad beneficiază de un cadru natural favorabil: relieful plat și puțin fragmentat a favorizat dezvoltarea localității, fără procese de versant care să ducă la producerea de hazarduri geomorfologice. Teritoriul municipiului este străbătut de râul Mureș, ce oferă un potențial peisager important, lucrările hidrotehnice realizate și întreținute constant determinând un risc redus la inundații. Problemele sunt reprezentate de adâncimea redusă a apelor freatice și de canalele realizate ca amenajări de îmbunătățiri funciare, ce au potențialul de a deveni focare de infecție cu risc biologic ridicat. Climatul temperat continental cu influențe oceanice este unul plăcut, ce oferă un potențial mediu pentru utilizarea energiei solare, însă viteza redusă a vântului pe teritoriul municipiului determină un potențial scăzut pentru energia eoliană și o dispersie naturală redusă a poluanților. Pe lângă valea Mureșului, un element natural important pentru municipiu este Pădurea Ceala, situată spre vest și inclusă în aria naturală protejată Parcul Natural Lunca Mureșului, declarat zonă umedă de importanță internațională.

Sursele de degradare a calității mediului s-au redus în ultimele decenii, pe fondul închiderii unor unități industriale poluante, a investițiilor realizate în retehnologizarea centralelor electro-termice și în dezvoltarea infrastructurii de canalizare și epurare a apelor uzate. Prin urmare, calitatea aerului în municipiul Arad este bună, cu depășiri ocazionale în ultimii 5 ani înregistrate pentru poluanții ozon și particule în suspensie PM_{10}. Calitatea apelor de suprafață naturale este de asemenea una bună, însă apele freatice rămân degradate ca urmare a poluării istorice, iar canalul Mureșel poate reprezenta o problemă în cazul apariției unor poluări accidentale la CET Hidrocarburi sau Astra Vagoane. Municipiul beneficiază de o suprafață ridicată de spații verzi (circa 36 mp / locuitor, conform Registrului local al spațiilor verzi), concentrate în special de-a lungul văii Mureșului. Acest fapt determină un impact prognozat al schimbărilor climatice mai redus decât în alte zone din țară. Majoritatea obiectivelor de risc tehnologic se află în zonele industriale din nordul, vestul și sudul orașului, fiind necesară monitorizarea acestora, cu aplicarea legislației în vigoare.

Se recomandă măsuri de intervenție care să permită valorificarea durabilă a elementelor naturale, în special valea Mureșului și Pădurea Ceala (parte a Parcului Natural Lunca Mureșului). De asemenea, pentru ameliorarea calității factorilor de mediu este necesară continuarea investițiilor în eficientizarea energetică a fondului construit (blocuri și clădiri publice), a iluminatului public, extinderea rețelei de canalizare, dezvoltarea transportului public nepoluant și reabilitarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică. Pentru asigurarea unei reziliențe climatice ridicate, se recomandă extinderea suprafeței de spații verzi, inclusiv în zonele din municipiu mai slab deservite,

precum și reabilitarea lucrărilor hidrotehnice situate de-a lungul Mureșului și a canalelor de desecare, pe întreg teritoriul administrativ al municipiului.

2.7.6. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PROBLEME	PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Canalul Mureșel este degradat ca urmare a colmatării, reprezentând un potențial focar de infecție pe zona neacoperită, ce produce disconfort locuitorilor din proximitate.	Reabilitarea canalului Mureșel pe întreaga lungime ce traversează intravilanul municipiului Arad (circa 4,5 km).
În Parcul Natural Lunca Mureșului, turismul de tip picnic și accesul cu vehicule motorizate în Pădurea Ceala reprezintă factori de risc pentru biodiversitatea din zonă.	Reglementarea și limitarea circulației pe drumurile din Pădurea Ceala. Amenajarea unei zone de picnic și a unei parcări în zona Insula Mureșului / Zori de Zi.
Traficul rutier reprezintă o sursă importantă de degradare a calității aerului, fapt agravat de faptul că municipiul Arad este unul dintre cele mai tranzitate orașe din România.	Restricționarea traficului de tranzit în centrul municipiului Arad și redirecționarea acestuia pe variantele ocolitoare (A1, E68). Investiții în transportul public nepoluant și piste de biciclete, în vederea creșterii atractivității acestor moduri de deplasare.
Producerea energiei rămâne principalul sector în ceea ce privește poluarea aerului cu pulberi în suspensie și monoxid de carbon.	Tranziția către alte surse de energie, cu un impact mai scăzut asupra calității aerului: biogaz, energie solară.
Calitatea redusă a apelor freatice de pe teritoriul municipiului Arad.	Extinderea rețelelor de canalizare pe întreg teritoriul municipiului și sprijinirea populației în vederea racordării la aceste rețele, pentru a diminua poluarea cauzată de fosele septice neconforme.
Distribuția inegală a spațiilor verzi pe teritoriul municipiului, majoritatea fiind localizate în zona falezei Mureșului și de-a lungul râului.	Investiții în realizarea unor spații verzi în celelalte cartiere din municipiu.
Ponderea redusă a clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice ce au fost reabilitate termic.	Eficientizarea energetică a clădirilor de locuințe colective și a clădirilor ce adăpostesc diferite instituții publice (dotări educaționale, sanitare, culturale, clădiri administrative).
Riscul la inundații prezent de-a lungul canalelor Mureșel, Morilor, Țiganca, Foișor.	Reabilitarea canalelor (decolmatare).
Creșterea temperaturii medii anuale ca urmare a schimbărilor climatice prognozate.	Creșterea suprafeței de spații verzi de pe teritoriul municipiului. Conservarea oglinzilor de apă și canalelor existente, ca infrastructură albastră cu rol în atenuarea efectelor negative ale schimbărilor climatice.

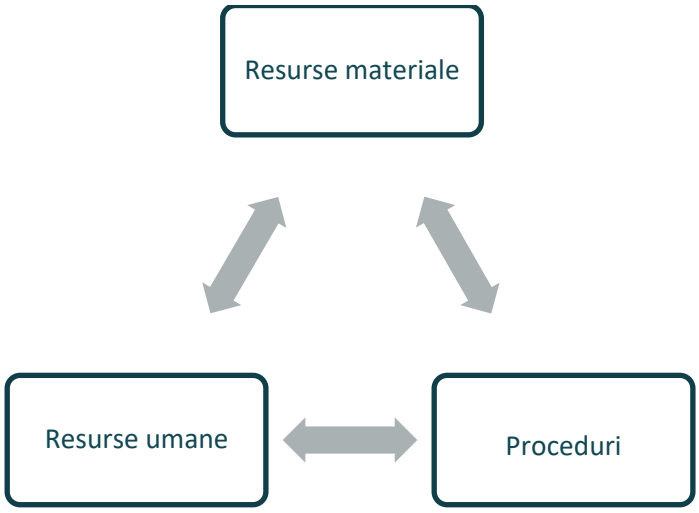
2.8. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

Capacitatea administrativă sau instituțională reprezintă liantul care facilitează tranziția de la planul strategic la cel operațional, respectiv preluarea și executarea concretă a planurilor de acțiune stabilite prin documente strategice, cum este Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană.

Legislația românească definește capacitatea administrativă ca fiind ***ansamblul resurselor materiale, instituționale și umane de care dispune o unitate administrativ-teritorială, precum și acțiunile pe care le desfășoară aceasta pentru exercitarea competențelor stabilite prin lege*** (Legea nr. 195 / 2006 Legea-cadru a descentralizării, cap 1, art. 2.). Este vorba despre acea componentă a unei organizații care constă în utilizarea eficientă a **resurselor umane, resurselor financiare, materiale și procedurilor,** pentru ***realizarea eficace a activităților specifice și atingerea obiectivelor strategice și operaționale stabilite.***

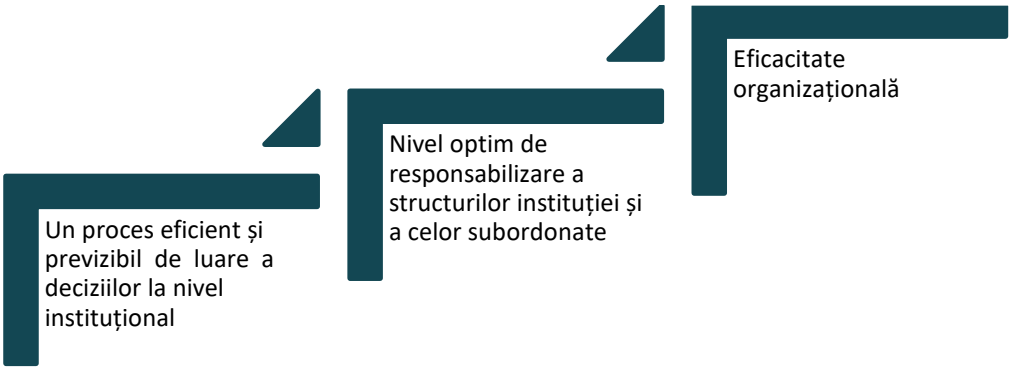
Prin urmare, cele trei componente esențiale ale capacității administrative sunt:

FIGURA 180 COMPONENTELE CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 181 CONDIȚII PRIVIND EXISTENȚA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Sursa: Prelucrare proprie

De regulă, orice activitate care vizează **inițierea, implementarea, monitorizarea și evaluarea** politicilor locale se realizează de către Consiliul local și de către aparatul de specialitate al Primarului.

Conform OUG 57/2019, aparatul de specialitate al Primarului include totalitatea compartimentelor funcționale, fără personalitate juridică, de la nivelul unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, precum și secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale.

De aceea, existența unei capacități instituționale pentru operaționalizarea cadrului strategic existent la nivelul comunității revine de cele mai multe ori aparatului de specialitate al Primarului.

În acest context, analiza de față privind capacitatea administrativă a UAT Municipiul Arad în ceea ce privește implementarea SIDU și atingerea obiectivelor și țintelor stabilite de aceasta va viza:

- analiza politicilor de resurse umane
- analiza resurselor materiale și financiare ale instituției, și
- analiza sistemului de proceduri și instrumente de lucru existente

2.8.1. RESURSE UMANE

Indiferent de natura sau calitatea procesului de planificare strategică, succesul demersului are în centru resursele umane angrenate în procesul de stabilire și realizare a obiectivelor instituționale.

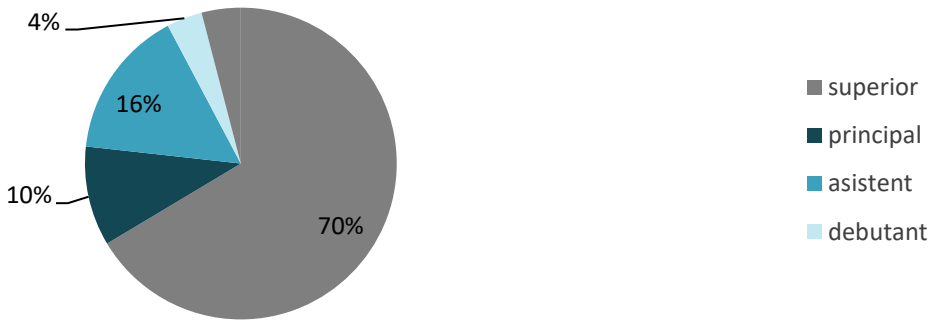
2.8.1.1. ANALIZA STRUCTURII DE PERSONAL

În prezent, în cadrul Primăriei Municipiului Arad își desfășoară activitatea un număr de 601 de angajați, distribuiți în cadrul a:

- 12 Direcții
- 30 Servicii
- 16 Birouri
- 26 Compartimente
- 3 cabinete

Personalului evidențiat anterior li se adaugă Primarul, cele două posturi de viceprimari (din care unul este vacant) și Administratorul public.

FIGURA 182 DISTRIBUȚIA FUNCȚIONARILOR PUBLICI ÎN FUNCȚIE DE SENIORITATE

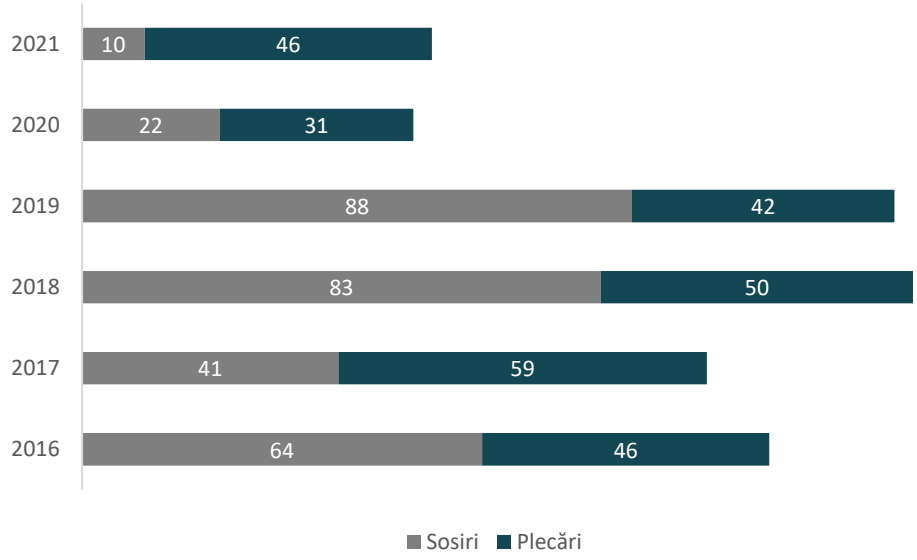
Sursa: UAT Municipiul Arad

Cei mai mulți funcționari publici de execuție din Primăria Municipiului Arad sunt cei care ocupă posturile de consilier superior, cu un grad de senioritate mai mare de 7 ani – 70%, fiind urmați de cei care au o vechime între 1 și 5 ani – consilieri asistenți – 16%. Cei cu o vechime între 5 și 7 ani – consilierii principali, reprezintă o proporție de 10%, în timp ce funcționarii publici debutanți sunt prezenți în proporție de 4%.

În ceea ce privește nivelul de ocupare a posturilor, gradul de ocupare este de 91,89%. Compartimentele cu cel mai redus procent de posturi ocupate sunt Direcția Generală Arhitect Șef (75,60 % grad de ocupare) și Direcția Tehnică (79,31% grad de ocupare).

În termeni de mobilitate a personalului (încetare și începere raporturi de muncă), în perioada analizată cele mai multe angajări pe posturi au avut loc în anii 2018 și 2019, iar cele mai multe plecări în anul 2017 – 59 de angajați. Per ansamblu, în perioada analizată media anuală de plecări din instituție a fost de aproximativ 6% din totalul personalului, iar de sosiri de aproximativ 7%, fiind puternic influențată de numărul mic de sosiri din 2020 și 2021.

FIGURA 183 MOBILITATEA PERSONALULUI PMA ÎN PERIOADA 2016-2021

Sursa: UAT Municipiul Arad

Conform Hotărârii nr. 362 din 22 iulie 2021 privind reorganizarea activității aparatului de specialitate al Primarului Municipiului Arad, în Primăria Municipiului Arad sunt prevăzute, conform organigramei, un număr total de 654 posturi, din care 602 pentru funcționari publici (59 de conducere și 543 de execuție), 49 posturi pentru personal contractual (2 posturi de conducere și 47 posturi de execuție) și 3 demnitari. Pe baza acestei hotărâri se reorganizează activitatea mai multor direcții din cadrul Primăriei Municipiului Arad, ceea ce, pe de-o parte, va avea efecte pozitive în ceea ce privește resursele financiare, dar, pe de altă parte va aduce provocări la nivelul activității interne, necesitând o perioadă de acomodare și, în unele cazuri, formare a personalului.

2.8.1.2. CADRUL DE COMPETENȚE EXISTENT ȘI POLITICILE DE FORMARE

Creșterea capacității instituționale și adaptarea acesteia la provocările instituționale este critică pentru succesul politicilor promovate de UAT Municipiul Arad. De aceea, elaborarea și menținerea unui sistem eficient de formare și perfecționare profesională, planificat, implementat și monitorizat permanent este vital pentru succesul instituției.

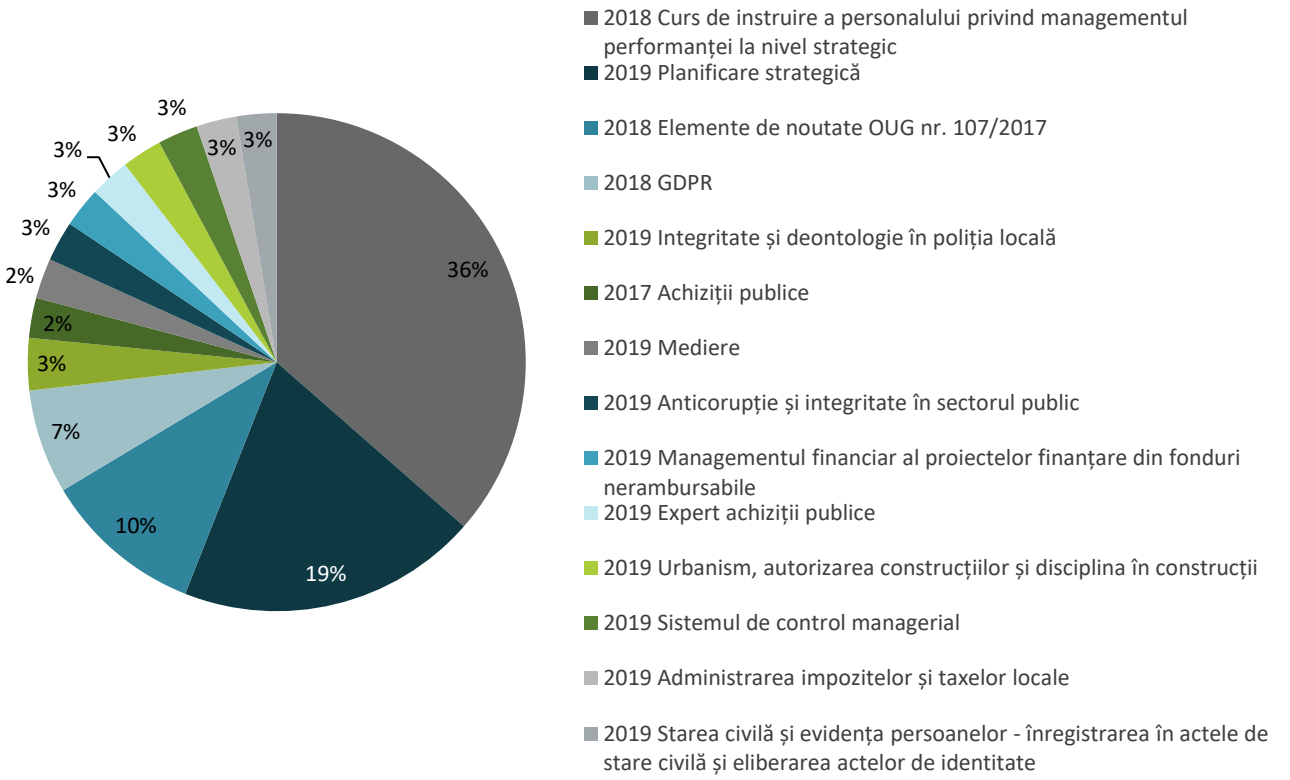
Cariera funcționarilor publici este guvernată de un cadru normativ general aplicabil funcției publice, politicile de perfecționare profesională reprezentând o secțiune importantă a acestuia. Acestea instituie atât dreptul, cât și obligația funcționarilor publici și a autorităților publice în care aceștia își desfășoară activitatea de a își îmbunătăți continuu pregătirea profesională și de a dobândi noi abilități și competențe. Principalele prevederi legale în acest domeniu sunt conținute de:

- O.U.G. nr.57/2019 privind Codul Administrativ, cu modificările și completările ulterioare
- Hotărârea Guvernului nr. 611/2008 pentru aprobarea normelor privind organizarea și dezvoltarea carierei funcționarilor publici
- Hotărârea Guvernului nr. 1066/2008 pentru aprobarea normelor privind formarea profesională a funcționarilor publici

În vederea aplicării prevederilor legale, la nivelul PMA este elaborat anual un plan de formare profesională pe baza analizelor de nevoi realizate de compartimente. Însă, în unele cazuri, acesta nu este implementat integral din rațiuni de aglomerare cu sarcini a personalului sau din cauza apariției unor noi nevoi sau oportunități de formare. Tipurile de formare profesională la care angajații PMA au avut acces în ultimii ani includ participarea la evenimente de formare profesională de tipul cursurilor on-line, ca urmare a instituirii la nivel național a stării de urgență, respectiv a stării de alertă pentru combaterea și prevenirea răspândirii virusului COVID-19.

În perioada 2016-2019 planificările au inclus o diversitate mare de domenii de perfecționare profesională pentru angajații PMA, rezultate din activitățile de evaluare a performanțelor profesionale. Participările efective au vizat, pe lângă domeniile prevăzute inițial în planurile anuale de formare, și alte domenii, în funcție de nevoile de formate și oportunitățile identificate pe parcursul anului.

FIGURA 184 PARTICIPAREA LA EVENIMENTE DE FORMARE (% PARTICIPANȚI PE PROGRAME), PE DOMENII (2016-2019)

Sursa: UAT Municipiul Arad

Concret, în ultimii 4 ani incluși în perioada de analiză, 418 persoane au participat la 25 de cursuri de formare și specializare certificată, cum sunt cele în domeniile managementului performanței la nivel strategic, planificare strategică, prelucrarea datelor cu caracter personal, integritate și deontologie în poliția locală sau achiziții publice. O listă mai extinsă este prezentată în tabelul din Anexa 3.

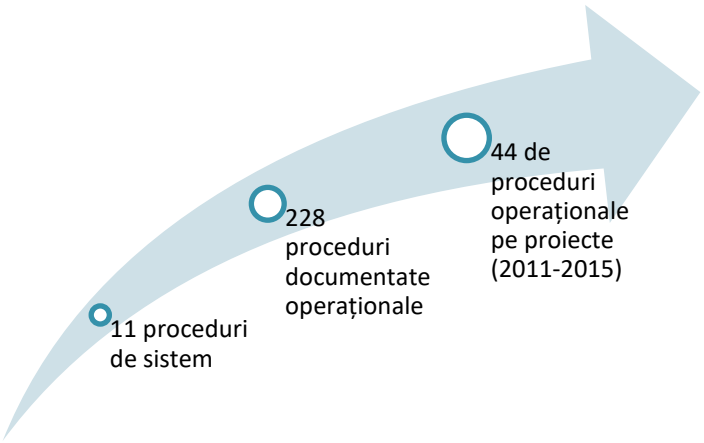
2.8.2. PROCEDURI ȘI SISTEME DE LUCRU

Procedurile și sistemele de lucru sunt cele care, alături de resursa umană disponibilă, influențează eficiența activităților instituției și succesul cu care sunt îndeplinite obiectivele organizaționale și cele ale comunității.

2.8.2.1. SISTEMUL DE PROCEDURI

Activitatea de la nivelul Primăriei Municipiului Arad se derulează în mod procedural, prin intermediul a 283 proceduri de lucru, din care:

FIGURA 185 SISTEMUL DE PROCEDURI LA NIVELUL PMA

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor PMA

Conform informațiilor furnizate de Primăria Municipiului Arad, procedurile menționate organizează activitățile derulate în cadrul instituției. Toate procedurile operaționale sunt elaborate pe baza procedurilor de sistem care furnizează cadrul general și un mod unic de inițiere, elaborare, avizare, aprobare și revizie pentru procedurile pe activități, pentru procesele majore sau activitățile semnificative desfășurate în cadrul Primăriei Municipiului Arad.

Atât procedurile operaționale, cât și cele de sistem, sunt elaborate conform procedurii de sistem ”PS-PMA-01-01 Elaborarea procedurilor”. Procedurile sunt aduse la cunoștința personalului implicat. Capitolele importante din cuprinsul procedurii sunt:

1. Scopul procedurii formalizate
2. Domeniul de aplicare a procedurii
3. Documente de referință (reglementări) aplicabile activității procedurate
4. Definiții și abrevieri ale termenilor utilizați în procedura formalizată
5. Descrierea procedurii formalizate
5.1. Documente utilizate
5.2. Lista și proveniența documentelor utilizate
5.3. Conținutul și rolul documentelor utilizate
5.4. Circuitul documentelor
5.5. Resurse necesare
5.1.1. Resurse materiale
5.1.2. Resurse umane
5.1.3. Resurse financiare
6. Modul de lucru
6.1. Planificarea operațiunilor și acțiunilor activității
6.2. Derularea operațiunilor și acțiunilor activității
6.3. Valorificarea rezultatelor activității

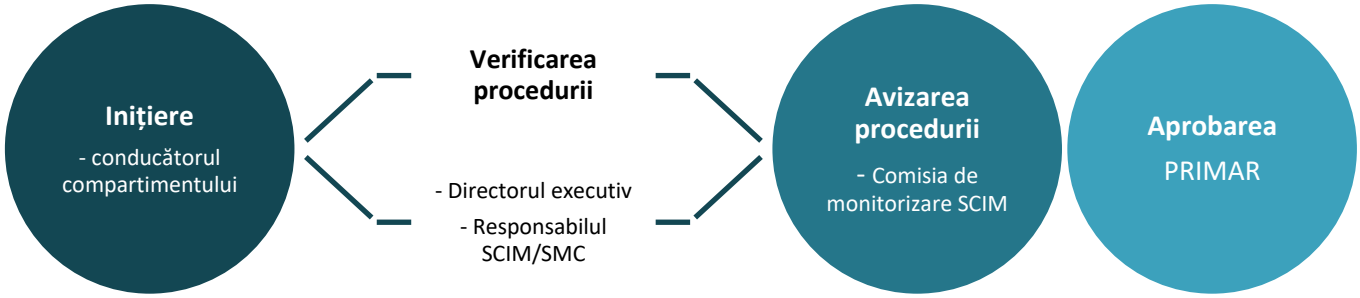
7. Responsabilități și răspunderi în derularea activității

Ca principiu general, procedurile trebuie să asigure o separare a funcțiilor de **inițiere, realizare, verificare, avizare și aprobare a operațiunilor**, astfel încât acestea să fie încredințate unor persoane diferite. În acest mod se reduce considerabil riscul de apariție a erorilor, fraudelor, încălcării legislației, precum și riscul de nedetectare a problemelor pe fluxul unui proces sau al unei activități.

Înainte de efectuarea operațiunilor, în toate situațiile în care, datorită unor circumstanțe deosebite, apar abateri față de procedurile aprobate, se întocmesc documente adecvate aprobate la un nivel corespunzător, înainte de efectuarea operațiunilor, ori de câte ori necesitățile impun acest lucru. Circumstanțele și modul de gestionare a situațiilor de abatere de la politicile și procedurile existente se analizează periodic de către compartimentele responsabile de gestiunea proceselor sau activităților specifice, după caz, cu sprijinul Compartimentului Managementul Calității și Control Intern și a Comisiei de Monitorizare[224], în vederea desprinderii unor concluzii de bună practică pentru viitor, ce urmează a fi documentate.

În mod particular, în cadrul Primăriei Municipiului Arad, procedurile urmează următorul flux, de la inițiere până la aprobare:

FIGURA 186 PROCESUL DE PROCEDURARE A ACTIVITĂȚILOR PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor PMA

Monitorizarea aplicării procedurilor comunicate angajaților și verificarea aplicării acestora se realizează permanent de către șefii de serviciu și directorii executivi.

2.8.2.2. SOLUȚIILE INFORMATICE UTILIZATE LA NIVELUL PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD

La nivelul Primăriei Municipiului Arad, comunicarea internă și externă, procedurile și sistemele de lucru sunt susținute de o serie de instrumente tehnice, de regulă informatice, care asigură circulația și schimbul de informații și gestiunea proceselor de lucru în interiorul instituției. În cadrul proiectului „Planificare strategică eficientă și implementare de soluții electronice pentru reducerea birocrației", cofinanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014-2020, în cadrul Primăriei Municipiului Arad se fac primii pași pentru modernizarea și integrarea sistemului informatic; acesta va cuprinde:

- Analizarea, proiectarea, dezvoltarea și implementarea unei platforme integrate (portal web, aplicaţie pentru dispozitive mobile) pentru servicii electronice și terminal interactiv, care va asigura accesul online (fără deplasare la sediu) la serviciile publice gestionate de municipiul Arad şi va furniza digital unele fluxuri de lucru de bază din cadrul instituţiei,
- Analizarea, proiectarea, dezvoltarea și implementarea unei platforme pentru arhivare electronică și retrodigitalizarea documentelor din arhiva instituției. Soluţia va asigura: arhivarea electronică a

[224] Definite cf. Hotărârii nr. 260/ 08.05.2015 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al aparatului de specialitate al Primarului Municipiului Arad

documentelor care intră în instituție; gestionarea integrală în format electronic a fluxului aferent unor documente care se creează în instituție; stocarea electronică a documentelor (de intrare, de ieșire) prin intermediul aplicației existente de management al documentelor; retrodigitalizarea unor documente din arhiva instituției, cu termen de păstrare permanent, cu valoare operațională ridicată.

CANALELE DE COMUNICARE ȘI INTERACȚIUNE CU CETĂȚENII ȘI ACTORII LOCALI

În comunicarea cu cetățenii și mediul de afaceri, Primăria Municipiului Arad utilizează mai multe instrumente digitale și platforme web-based ce asigură gestiunea relației cu cetățenii, mediul de afaceri și alte organizații interesate:

TABEL 52 CANALELE DE COMUNICARE ȘI INTERACȚIUNE CU CETĂȚENII ȘI ACTORII LOCALI OFERITE DE PMA

1. Website/ portal PMA: www.primariaarad.ro
Pe website sunt postate și actualizate toate informațiile de interes public. Website-ul oferă oportunități de interacțiune și acces la mai multe categorii de informații, prin următoarele secțiuni: • Petiții/Sesizări/Reclamații/Întrebări: accesare direct din pagina principală portal (www.primariaarad.ro/), bara din stânga, Secțiunea Utile: http://misc.primariaarad.ro/sesizari; e-mail asociat: sesizari@primariaarad.ro • Forum de discuții http://www.primariaarad.ro/intrebari.php, Răspunsurile la întrebările formulate de opinia publică sunt postate direct sub întrebări. • Telefonul cetățeanului: accesare informații direct din pagina principală portal • Formulare on-line: http://www.primariaarad.ro/formulare.php?lang=&domen=3 • Descărcare documente necesare: http://www.primariaarad.ro/acte.php?myfaq=yes&id_cat=20&categories=Direc%FEia+Venituri&parent_id=0 • Sondaje (întrebarea lunii): http://www.primariaarad.ro/sondaje.php? • Acces către aplicația MyArad http://mycity.primariaarad.ro • Info SMS - http://misc.primariaarad.ro/infoSMS • Secțiune contact - -accesare direct din pagina principală portal, oferă date de contact pentru: Primăria Municipiului Arad, Poliția locală Arad, Serviciul de Evidenţă a Persoanei, Serviciul Stare Civilă, Direcţia Venituri, Biroul Relaţii Mass Media, S.C. Recons S.A.
2. Registratura
La data elaborării analizei, se află în curs de digitalizare. Oferă posibilitatea de depunere/ridicare fizică a documentelor și are două adrese de e-mail asociate: pma@primariaarad.ro ; registratura@primariaarad.ro
3. Platformă online de comunicare cu contribuabilii
Accesare direct din pagina principală portal https://www.globalpay.ro/platformacetateni/public/cetatean-login/index
4. Aplicația MyArad: http://mycity.primariaarad.ro
Prin intermediul aplicației, utilizatorii pot sesiza municipalitatea în privința diverselor probleme din oraș (iluminat, câini fără stăpân, canalizare, mașini abandonate/parcate neregulamentar, refacere străzi, salubrizare, spații verzi, toaletare copaci, ordine publică; solicitări de locuințe; revendicări în baza Legii 10; informații despre comerțul ambulant, altele). Sesizările depuse și încă nesoluționate sunt vizibile pe hartă pentru o perioada de maxim 30 de zile de la data depunerii. Sesizările soluţionate sunt vizibile pe hartă o perioadă 5 zile de la data soluționării. Aplicația este operabilă și de pe dispozitive mobile.
5. Ghișeul OnLine (Platforma depunere documente OnLine)
În cadrul platformei se pot înainta petiții, reclamații, sesizări, invitații, cereri de furnizare a informațiilor de interes public, obținerii unui certificat de urbanism, a acordului de publicitate temporară, a avizului pentru ocuparea domeniului public, solicitări de mobilier urban sau toaletări arbori, etc. Documentele transmise sunt preluate direct de Aplicația de management a documentelor. Accesul se face direct din pagina principală portal: https://servicii.ghiseulonline.ro/dm_depuneri_online/forms.nsf?Open&c=18AC30FB141D760F4225784E002A3182
6. Pagina Facebook: https://www.facebook.com/primariamunicipiului.arad
Pagina de Facebook a instituției (gestionată de Biroul relații Mass-Media) înregistra la data elaborării analizei 15.851 de like -uri, iar 16.138 persoane urmăreau postările, reprezentând un instrument de comunicare puternic. Peste 44.000 de persoane au vizitat platforma de la înființare.
7. Harta orașului: arad-city.map2web.eu/
Hartă interactivă ce oferă informații cu privire la punctele de interes din oraș.

8. Alte pagini web ale APL/ de interes public
Portal Poliția Locală www.politialocalaarad.ro, Portal SPCLEP www.evp-arad.ro etc.

Sursa: prelucrare proprie pe baza informațiilor furnizate de Primăria Municipiului Arad și a paginii web a instituției

După cum se observă, PMA pune la dispoziția actorilor interesați o diversitate de instrumente digitale/ în curs de digitalizare. În acest context, se remarcă necesitatea integrării acestor instrumente și platforme, eliminând suprapunerile și redundanța. Ca răspuns la această problemă, portalul PMA, principalul instrument în comunicarea externă și asigurarea accesului electronic la servicii publice, va fi actualizat în perioada următoare, ca parte a eforturilor de digitalizare la nivel local.

MEDIUL INTERN

La nivelul Primăriei Municipiului Arad, sunt utilizate următoarele aplicații informatice ce asigură circulația și gestiunea proceselor de lucru în interiorul instituției:

TABEL 53 INSTRUMENTE ELECTRONICE UTILIZATE ÎN CADRUL PMA

NR	APLICAȚIE/MODUL	PE PLATFORMĂ	DESCRIERE
1	Platforma de management al documentelor	DA	Cuprinde 7 module: Registratură, Telefonul cetățeanului, Audiențe, Gestiune autorizaţii permis liberă trecere (Autorizaţii de acces trafic greu), Registru agricol, Gestiune şi evidenţă asociaţii de proprietari, Urbanism
2	IMPOTAX	Prin alte module (plăți, dosar fiscal)	Programul de gestionare a impozitelor/taxelor
3	GeCon	Prin alte module (plăți, dosar fiscal)	Gestionarea contractelor
4	GlobalPay	DA	Plăți electronice (plată impozite și taxe)
5	Impotax Poștă	NU	Plățile prin oficiile poștale instantaneu
6	CID	NU (DA doar prin modulul stadiu cereri depuse)	Registratura electronică în legătură directă cu Impotaxul – se emit numere de înregistrare automat la listarea documentelor
7	Arhiva Electronică	DA, prin modulul de dosar fiscal	Se arhivează electronic documentele prin modulul CID
8	Contabilitate	NU	Contabilitatea analitică a impozitelor/taxelor și alte venituri facturate
9	Grafic, Harta (SIGMA)	NU	Pe harta Aradului se pot evidenția impozitele pe un cartier, bloc sau casă
10	Inventar masă impozabilă	NU	Legătura SIGMA-Impotax, inventar unic pe adrese și CNP
11	Depunere declarații fiscale	DA	Declarații fiscale Online
12	Eliberare certificate fiscale	DA	Eliberare certificate fiscale Online
13	RECAL	NU	Legătura Impotax cu DAS (Direcția de Asistență Socială)
14	Juris-Modul juridic	NU	O evidență a proceselor direct în dosarul fiscal al contribuabilului
15	Cassa	NU	Registrul de casa al încasărilor
16	ListOP	NU	Se listează automat ordine de plata pentru vărsăminte între conturi, popriri, foi de vărsământ pentru depunerea încasărilor la Trezorerie
17	eAcces	DA	Plată online trafic greu (plata autorizatii de acces)

NR	APLICAȚIE/MODUL	PE PLATFORMĂ	DESCRIERE
18	Salvare date	NU	Se salvează automat datele (zilnic) pe un alt server într-o altă locație
19	Programare audiențe	DA	Programarea online a audiențelor la Direcția Venituri
20	Stadiu cereri depuse	DA	Contribuabilul poate urmări stadiul cererilor depuse
21	Petiții online	DA	Contribuabilul poate să depună diferite cereri și petiții online și primește răspunsul online

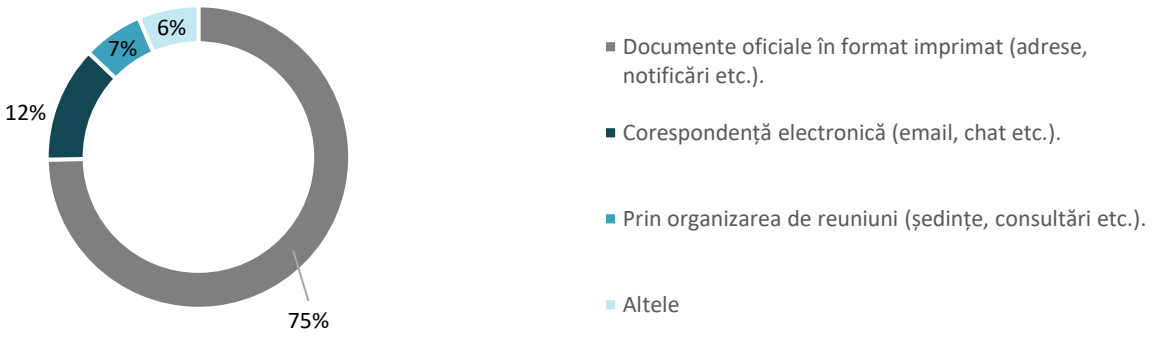
Sursa: prelucrare proprie pe baza informațiilor furnizate de Primăria Municipiului Arad

În plus față de instrumentele prezentate anterior, în cadrul Primăriei Municipiului Arad mai sunt utilizate următoare soluții software specializate, pentru uz intern:

- Program Salarii;
- Program Contabilitate;
- GIS – evidență imobile;
- GIS/Registru spații verzi;
- Lex Expert (program legislație);
- Legis (program legislație);

În pofida multitudinii de sisteme și instrumente digitale disponibile în cadrul PMA, chestionarele aplicate angajaților au relevat că majoritatea interacțiunilor între departamentele instituției se realizează **preponderent pe format imprimat** – 75 %, și numai 12% în format digital. Totodată, se poate observa, similar cazului comunicării externe, necesitatea integrării și simplificării utilizării instrumentelor disponibile.

FIGURA 187 INTERACȚIUNILE INTERNE DIN CADRUL PMA, ÎN FUNCȚIE DE TIP (DIGITAL VS. FIZIC)

Sursa: sondaj adresat angajaților PMA

2.8.3. RESURSE FINANCIARE/BUGETE

Un principiu pe larg acceptat la nivelul administrației, dar și al economiei, în general, este acela că resursele, de orice fel, sunt limitate. Aici se manifestă calitățile activității de management, care este responsabilă de asigurarea unui proces cât mai eficient de utilizare a resurselor pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite (eficacitate).

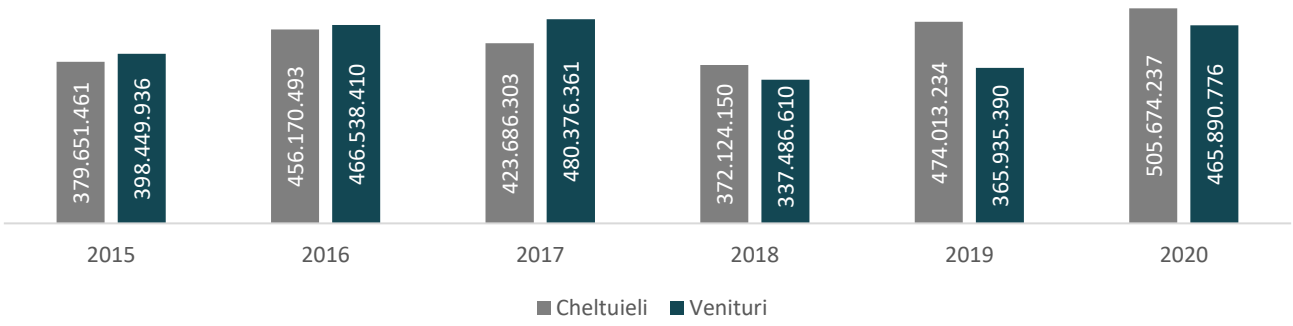
Este și cazul Primăriei Municipiului Arad care are în proces de implementare peste 20 de documente cu caracter strategic, ale căror planuri de acțiune conțin proiecte în valoare de aproximativ 5 miliarde de lei (aproximativ 990 de milioane de euro[225]).

De aceea, analiza adecvată a capacității financiare a instituției și, de asemenea, identificarea surselor de finanțare extra-bugetară a măsurilor și proiectelor este esențială. În același timp, limitarea resurselor financiare disponibile impun necesitatea unei ***prioritizări*** a intervențiilor publice care să asigure un impact cât mai ridicat al acestora.

2.8.3.1. VENITURI ȘI CHELTUIELI

În ceea ce privește echilibrul bugetar per ansamblu, diferența între veniturile totale și cheltuielile totale ale municipiului au fluctuat, culminând cu înregistrarea unui deficit bugetar de peste 10% la nivelul anului 2018 și aproximativ 30% în anul 2019, conform datelor Institutului Național de Statistică. ***Având în vedere că acoperirea deficitului bugetar se realizează fie prin reducerea cheltuielilor în anul următor, fie prin împrumuturi, menținerea unui nivel ridicat al deficitului poate afecta capacitatea UAT Municipiul Arad de a susține și dezvolta noi programe și proiecte de investiții.***

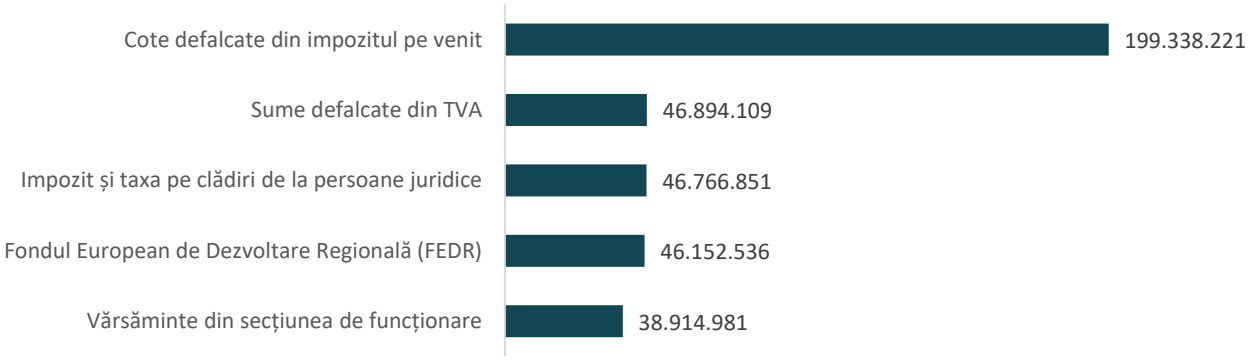
FIGURA 188 CHELTUIELI TOTALE VS. VENITURI TOTALE ALE MUNICIPIULUI ARAD (EXECUȚIA BUGETULUI LOCAL, LEI)

Sursa: Datele privind execuțiile bugetare publicate de DPFBL

În ceea ce privește sursa veniturilor la bugetul local, majoritatea au provenit din venituri proprii, cea mai mare parte (aproximativ 43 % din total) sub forma cotelor defalcate din impozitul pe venit, alocate de Ministerul de Finanțe, și cotele defalcate pentru echilibrarea bugetelor locale. Restul veniturilor au provenit din subvenții, urmate de sumele defalcate din TVA pentru echilibrarea bugetelor locale. Principalele surse de venituri la bugetul local sunt prezentate în figura ce urmează.

FIGURA 189 SURSELE DE VENITURI LA BUGETUL LOCAL (TOP 5, 2020, LEI)

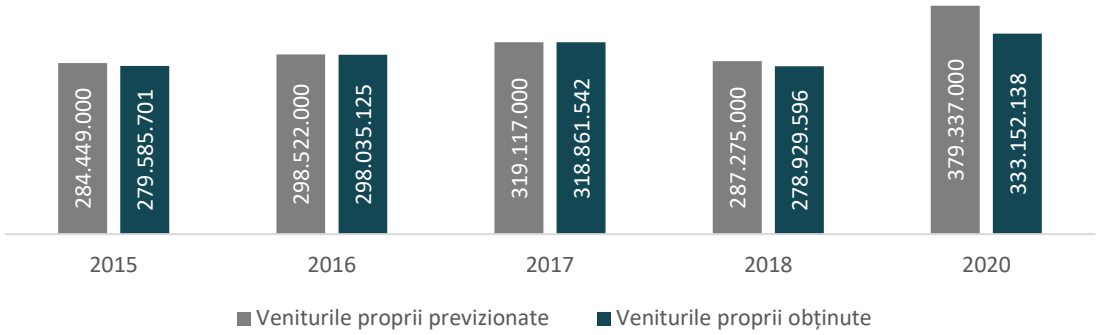

[225] Suma are în vedere proiectele pentru care au fost disponibile date privind bugetele estimate. Unele dintre documentele strategice nu includ aceste date.

Sursa: UAT Municipiul Arad

Diferența dintre veniturile prognozate și cele obținute la finalul anului a fost mai semnificativă în 2020, parțial pe fondul pandemiei de Covid-19.

FIGURA 190 VENITURILE PREVIZIONATE VS. VENITURILE OBȚINUTE (LEI)

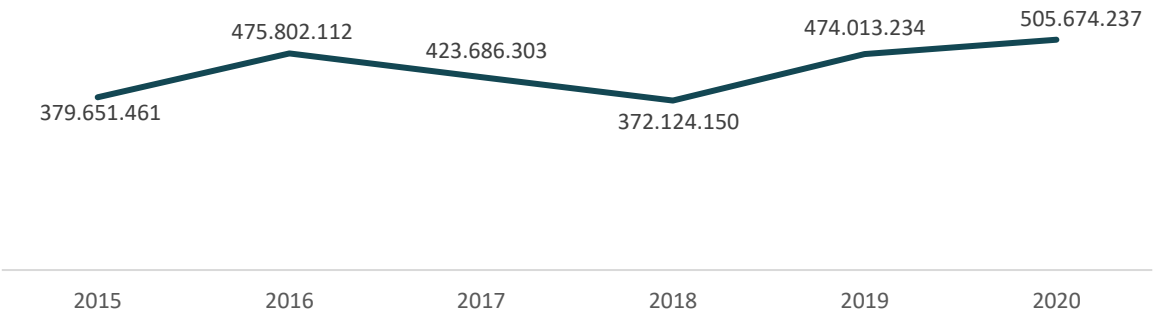
Sursa: Datele privind execuțiile bugetare publicate de DPFBL

Pe lângă utilizarea propriilor venituri și a finanțării UE pentru a sprijini noi investiții și cheltuieli publice, UAT Municipiul Arad și-a asigurat surse de finanțare suplimentare prin împrumuturi contractate atât de la instituțiile de finanțare comerciale, cât și de cele internaționale. Este demn de menționat faptul că dispozițiile legale în domeniu permit administrației locale să acceseze împrumuturile într-un procent care se ridică la maximum 30% din veniturile proprii (Hotărârea Guvernului 665/2011). În acest sens, UAT Municipiul Arad înregistra o rată de îndatorare de aproximativ **8,7 %** la începutul anului 2020.

Astfel, UAT Municipiul Arad beneficiază de o anumită flexibilitate în ceea ce privește capacitatea de asigurare a unor surse de finanțare suplimentare pentru proiecte de investiții, sub forma unor împrumuturi. În acest sens, este necesară o planificare și o prioritizare mai clară a investițiilor care urmează să fie sprijinite, cu scopul evident de a finanța investițiile cu o rată de rentabilitate financiară ridicată. Pe de altă parte, din consultarea personalului de specialitate din cadrul instituției a reieșit faptul că perioada de criză traversată cauzată de pandemia de COVID-19, precum și condițiile stricte de creditare, conduc la un interes relativ scăzut pentru împrumuturi semnificative, cel puțin pe termen scurt.

În ceea ce privește cheltuielile UAT Municipiul Arad, acestea au avut un caracter fluctuant, însă general crescător în intervalul 2015-2020.

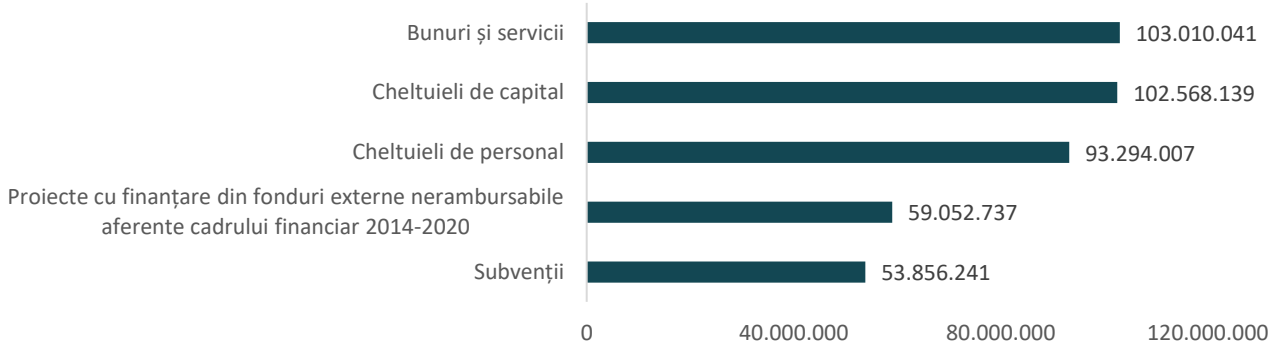
FIGURA 191 CHELTUIELILE TOTALE ALE UAT MUNICIPIUL ARAD (2015-2019)

Sursa: Datele privind execuțiile bugetare publicate de DPFBL

În secțiunea de cheltuieli, cele mai ridicate valori s-au înregistrat pentru bunuri și servicii, cheltuieli de capital, personal, proiecte cu finanțare nerambursabilă și subvenții. Cheltuielile de capital dețin o pondere de 20.3% din totalul cheltuielilor în 2020, o creștere semnificativă comparativ cu 16% în anul 2019 și 9,36 % în 2015. Totodată, se remarcă ponderea ridicată și în creștere a cheltuielilor pentru proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile aferente cadrului financiar 2014-2020 (11.7% din total cheltuieli în 2020 față de 0.3% în 2019), ce indică progresul implementării portofoliului de proiecte, ce va aduce un impact semnificativ în comunitate, dar, în același timp, pe termen scurt va pune o presiune suplimentară asupra resurselor (atât financiare, cât și umane) locale.

FIGURA 192 IERARHIA CAPITOLELOR DE CHELTUIELI, (TOP 5, 2020, LEI)

Sursa: UAT Municipiul Arad

2.8.3.2. CAPACITATEA INVESTIȚIONALĂ

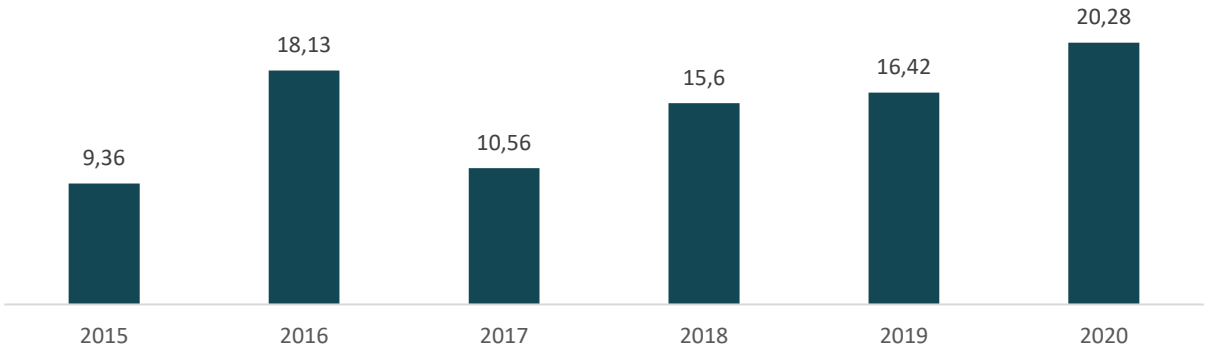
Sursele de finanțare pentru susținerea investițiilor în dezvoltarea municipiului Arad includ:

- **Bugetul propriu** prin intermediul cheltuielilor de capital aprobate anual de Consiliul Local al Municipiului Arad;
- **Fondurile europene nerambursabile** sau alte surse de fonduri nerambursabile;
- **Împrumuturile** contractate de la bănci comerciale, instituții de stat sau instituții financiare internaționale

CAPITALURILE PROPRII PENTRU INVESTIȚII

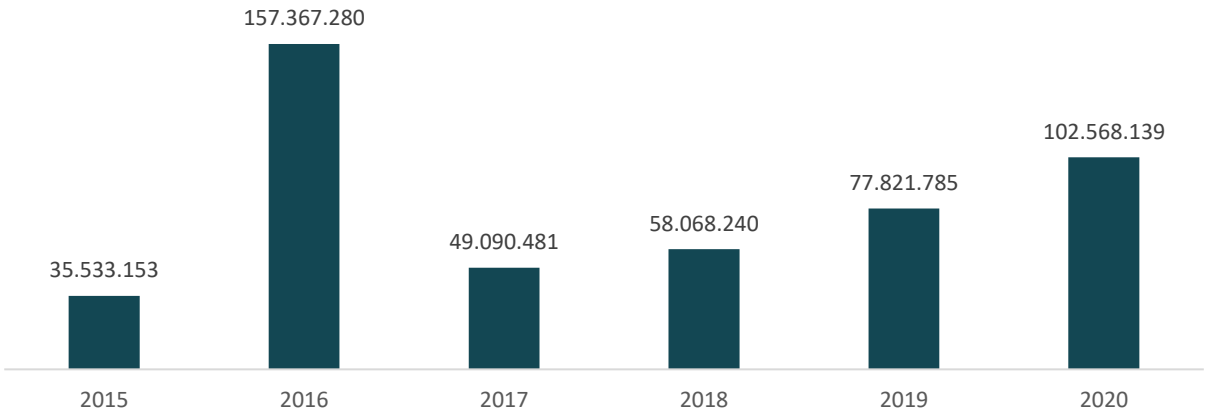
Așa cum arată datele analizate, fondurile alocate proiectelor de investiții prin bugetul local au crescut de la an la an în perioada 2015-2020. Valoarea cumulată pe cei 6 ani analizați este de aproximativ 480.5 milioane de lei, respectiv aproximativ 100 milioane Euro.

FIGURA 193 PONDEREA CHELTUIELILOR CU INVESTIŢIILE ÎN TOTAL CHELTUIELI ÎN EXECUŢIA BUGETULUI LOCAL (%)

Sursa: INS, baza de date E-Demos

FIGURA 194 CHELTUIELI TOTALE CU INVESTIŢIILE DE LA BUGETUL LOCAL (LEI)

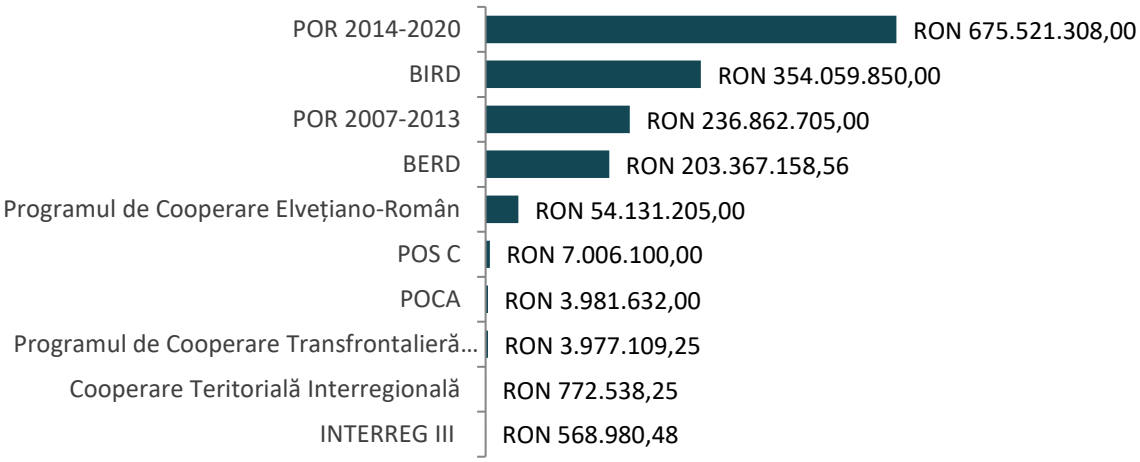
Sursa: INS, baza de date E-Demos

Atât volumul fondurilor alocate susținerii investițiilor, cât și ponderea acestora în totalul cheltuielilor UAT Municipiul Arad sunt în creștere, ceea ce oferă perspective bune de intensificare a activității de dezvoltare pe termen mediu.

FONDURILE NERAMBURSABILE

Din punct de vedere al utilizării surselor de finanțare nerambursabilă pentru stimularea creșterii în comunitate, UAT Municipiul Arad a înregistrat o performanță bună, reușind să atragă în cele două exerciții bugetare ale Uniunii Europene peste 1 miliard de euro. Cele mai multe fonduri au fost atrase din cele două ediții ale Programului Operațional Regional (2007-2013 și 2014-2020) – aproximativ 44% din finanțarea totală din surse externe, dar și din surse precum Programul de Cooperare Elvețiano-Român, Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) sau alte instrumente de finanțare.

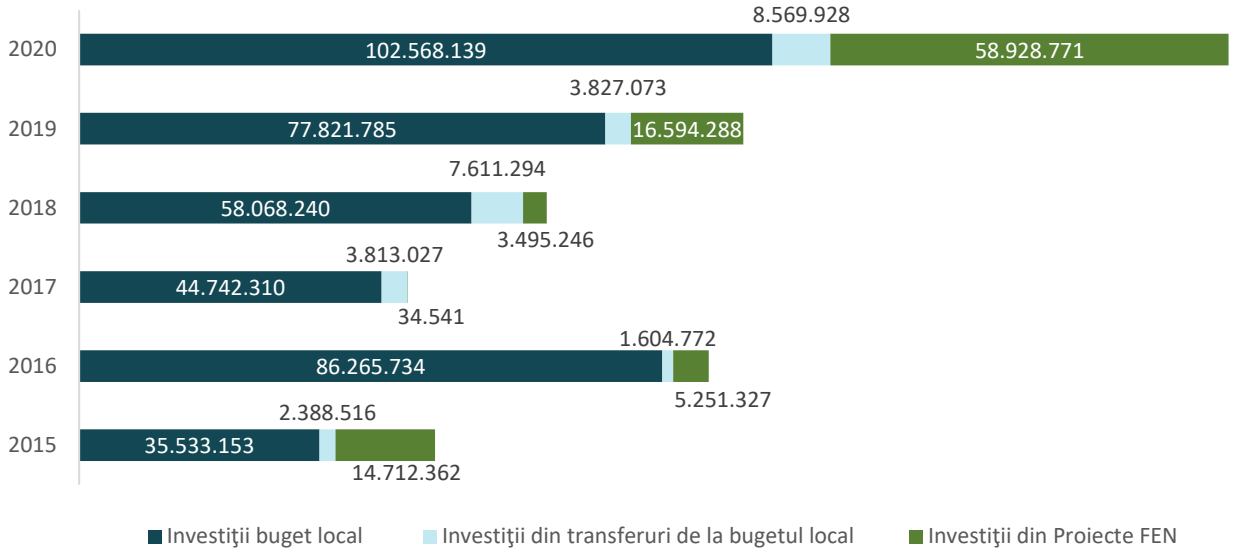
FIGURA 195 CLASAMENTUL SURSELOR DE FINANȚARE EXTERNĂ DIN PERIOADA 2007-2020, ÎN FUNCȚIE DE FINANȚĂRILE ACCESATE DE UAT MUNICIPIUL ARAD

Sursa: UAT Municipiul Arad

La nivel municipal, ponderea fondurilor europene nerambursabile din totalul investițiilor din bugetul local a fluctuat în ultimii 5 ani, în funcție de disponibilitatea surselor de finanțare, cu un vârf în anul 2015 de aproximativ 28%, respectiv 34.65% în 2020, ilustrând perioadele de vârf în ceea ce privește investițiile în proiecte cu fonduri UE aferente perioadelor de programare 2007-2013 și 2014-2020. Ponderea mai redusă aferentă anilor 2017 și 2018 a fost probabil cauzată de indisponibilitatea surselor de finanțare nerambursabilă ca urmare a ne-acreditării autorităților de management pentru programe operaționale și a întârzierii lansării apelurilor de proiecte, ceea ce a condus la o aglomerare la finalul perioadei de programare, vizibilă începând cu 2019 și culminând cu 2020.

FIGURA 196 BUGETUL DE INVESTIȚII AL PMA ÎN PERIOADA 2015-2019

Sursa: UAT Municipiul Arad

ÎMPRUMUTURI

După cum a fost prezentat în secțiunile anterioare, contractarea de împrumuturi poate constitui o sursă suplimentară importantă pentru susținerea unor investiții critice la nivelul unității administrativ – teritoriale, precum și pentru îmbunătățirea semnificativă a capacității investiționale a comunității. Legislația în materie permite o rată de îndatorare a unităților administrativ-teritoriale de maximum 30% din cuantumul veniturilor proprii anuale.

La începutul anului 2020, rata de îndatorare a UAT Municipiul Arad era de aproximativ 9%, față de aproximativ 6% în anul 2018. O prognoză pentru perioada 2020-2023 pe baza datelor privind bugetul municipiului Arad și având vedere o rată de creștere medie a veniturilor proprii **de 3% pe an,** indică un potențial de finanțare prin împrumuturi de aproximativ 100 milioane lei, ce ar putea spori sursele pentru finanțarea investițiilor la nivel local.

2.8.4. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

PRINCIPALELE CONCLUZII / PROVOCĂRI / ELEMENTE DE POTENȚIAL	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
Necesitatea de digitalizare a procedurilor interne și în relație cu cetățenii pentru o guvernanță inteligentă la nivel local	Digitalizarea proceselor interne de lucru și răspuns la solicitările publicului și mediului de afaceri. Dezvoltarea competențelor personalului din administrația publică pentru a putea digitaliza procedurile interne sau în relație cu cetățenii

PRINCIPALELE CONCLUZII / PROVOCĂRI / ELEMENTE DE POTENȚIAL	SOLUȚII POTENȚIALE / PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE
	Dezvoltarea unui sistem integrat de baze de date GIS la nivel municipal care să permită colectarea de date de la toate departamentele, instituțiile subordonate și furnizorii de servicii publice. Digitalizarea serviciilor locale furnizate de municipiul Arad cetățenilor și mediului de afaceri Dezvoltarea unei politici de securitate a datelor pentru crearea unui cadru privind securitatea informației la nivel organizațional care să cuprindă aspecte precum centralizarea elementelor care necesită protecție, proceduri de urmat, personalul responsabil pentru protejarea informației, acțiuni de training necesare pentru tot personalul care are acces la datele publice sau chiar și pentru locuitori etc. Exemplu: ISO 270001
Democrația participativă la nivelul orașului se află într-un stadiu incipient.	Consolidarea și extinderea platformei de bugetare participativă în municipiul Arad. Multiplicarea mijloacelor de interacțiune cu comunitatea din municipiul Arad.
Necesitatea sporirii transferul de cunoștințe și bune practici în cadrul unor rețele regionale / naționale / transfrontaliere / transnaționale, precum și a consolidării cadrului partenerial local.	Valorificarea instrumentelor și oportunităților de cooperare și finanțare la nivel transfrontalier și transnațional din care poate face parte municipiul Arad. Implicarea activă a actorilor relevanți din municipiu în dezvoltarea socio-economică a orașului prin intermediul unor grupuri consultative tematice în cadrul cărora să poată fi analizate periodic nevoile de dezvoltare locale.
Reorganizarea activității în cadrul Primăriei Municipiului Arad	Este necesară sprijinirea acestui proces prin activități de formare, schimburi de experiență (la nivel intern și extern), asigurarea dotărilor și echipamentelor necesare și adaptarea politicilor de resurse umane (ex. recrutare).
Resursele pentru dezvoltare sunt limitate, fiind necesară diversificarea parteneriatelor și mecanismelor care să sprijine dezvoltarea municipiului	Asocierea în participațiune, concesiune și închiriere poate oferi oportunități în ceea ce privește: dezvoltare durabilă a municipiului Arad, protecția și refacerea mediului, creșterea calității vieții prin protecția, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, asigurarea sănătății populației, prin servicii de sănătate de calitate, întărirea/îmbunătățirea capacității instituționale, promovarea utilizării eficiente a resurselor, sprijinirea dezvoltării cadrului legal şi/sau instituţional, propunerea/realizarea de investiţii asupra imobilelor proprietate publică/privată a Municipiului Arad.

2.9. ANALIZA SWOT

2.9.1. PROFIL SPAȚIAL ȘI FUNCȚIONAL

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Expansiunea urbană s-a realizat în mod controlat la nivelul întregului municipiu. • Rețeaua de spații publice verzi este bine dezvoltată în special în zona malului râului Mureș – axul verde principal, dar și în restul municipiului datorită vegetației de aliniament prezentă de-a lungul a peste 80% dintre străzi. • Există resurse considerabile de teren care pot fi utilizate pentru a dezvolta diferite dotări (în special zone de spații verzi publice).	• Este necesară implementarea măsurilor de regenerare urbană, revitalizare a spațiilor publice, restaurare a clădirilor de patrimoniu și de pietonizare a diferitor străzi de la nivelul zonei centrale. • Lipsa dezvoltării unor centralități secundare la nivelul majorității cartierelor de locuințe individuale. • Accesibilitatea la dotări în cartierele periferice este foarte slabă. • Spațiile interstițiale din cadrul cartierelor de locuințe colective sunt utilizate preponderent ca parcări, majoritatea suprafețelor fiind ocupate de autovehicule – este necesară reconfigurarea acestora cu scopul de a realiza parcări multietajate și a dezvolta diferite dotări;Sistemul de spații publice (verzi) nu este suficient dezvoltat la nivelul întregului municipiu, cu excepția zonei centrale unde se concentrează cele mai multe dintre acestea. • Cetatea Aradului nu este suficient valorificată. • Starea piețelor agroalimentare este precară (estetică etc) – sunt necesare măsuri de revitalizare a acestora.	• Există posibilitatea de a accesa programe de finanțare pentru realizarea a diferite proiecte (de conversie a unor resurse de teren în spații verzi, de regenerare urbană etc). • Elaborarea unei politici de achiziționare de terenuri ar reprezenta un pas important în special în procesul de dezvoltare a diferitor dotări.	• Există o tendință la nivel național de a realiza spații publice (verzi) de o calitate slabă din perspectiva nivelului de funcționalitate și a esteticii.

2.9.2. MOBILITATE URBANĂ ȘI TRANSPORT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Prezența Aeroportului Internațional Arad, având o bună poziție strategică față de alte capitale europene (Budapesta, Belgrad). • Municipiul are conexiuni facile cu orașele învecinate, precum și cu cele din regiune prin intermediul A1.	• Aeroportul Internațional Arad nu operează curse comerciale regulate. • Axele principale de la nivelul municipiului sunt suprasolicitate, în lipsa unor alternative viabile. • Străzile aferente zonelor marginalizate (zonele str. Tarafului, str. Mărului, Checheci) se află într-o stare precară.	• Conectarea la rețeaua rutieră și feroviară TEN-T, municipiul Arad având rol de nod rutier și feroviar pentru coridoarele TEN-T Rin-Dunăre și Orient/Est-Med. • Legături optime pe cale rutieră și feroviară cu municipiul Timișoara.	• Dezvoltarea Aeroportului Internațional Traian Vuia Timișoara, reprezentând o competiție directă pentru Aeroportul Internațional Arad. • Creșterea economică a României și a nivelului de trai permite ca un număr din ce în

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Calitatea infrastructurii rutiere locale este una foarte bună, cu 98% dintre km de străzi fiind modernizați. • Municipiul dispune de o rețea extinsă de transport public local, ce asigură inclusiv legătura cu localitățile învecinate. • 95% din totalul deplasărilor cu transport public local sunt realizate cu tramvaiul – transport ecologic. • Stațiile de transport public local aferente liniilor de tramvai din municipiu se află într-o stare generală bună. • Există 3 gări în municipiul Arad, asigurând legăturile feroviare la nivel local și regional, cu Gara Arad fiind principala poartă de intrare în municipiu. • Atât gestiunea parcărilor din municipiu, cât și ridicarea vehiculelor parcate neregulamentar sunt asigurate de un singur operator. • În zonele de locuințe colective sunt amenajate/ în curs de amenajare parcări multietajate (Fast Park) care să susțină cererea locală. • Municipiul dispune de cea mai extinsă rețea de piste de biciclete de la nivel național, acesta acoperind aproximativ 80% din teritoriul municipiului. • Municipiul dispune de un traseu de biciclete atractiv în lungul Mureșului care asigură legătura între cartierul Micălaca, zona centrală și str. Mărului.	• Accesibilitatea cu transportul public local este scăzută în cartierele Subcetate și Gai, precum și în zona marginalizată marcată de str. Mărului și str. Colonia Sabinelor • Există în continuare cartiere slab deservite de transport public local din punct de vedere al frecvenței (zonele industriale, zonele periferice). • Flota de transport public nu este integral modernizată, existând în componența acesteia material rulant şi autobuze cu vechime mai mare de 10 ani. • Stațiile de transport public local aferente liniilor de autobuz nu sunt amenajate corespunzător. • Lipsa infrastructurii de transport intermodal, gările fiind deconectate de rețeaua de autogări a municipiului. • Tarifarea și măsurile de gestiune a parcării din zona centrală nu sunt suficiente pentru a descuraja utilizarea autovehiculului personal pentru deplasarea în această zonă și pentru eliminarea parcărilor neregulamentare. • În cartierele Ion G. Duca, Micălaca (zonele 100 și 200) și Șega rămân pregnante problemele de parcare, întrucât cererea nu este gestionată în mod eficient. • Există cartiere cu locuințe individuale (Bujac, Gai) unde parcarea autovehiculelor nu se realizează pe parcela proprie, ci pe carosabil/trotuar, îngreunând deplasarea altor participanți la trafic.	• Prezența râului Mureș ca potențial ax de agrement și conexiune cu zonele suburbane (Lunca Mureșului, Fântânele etc.). • Mobilitatea urbană rămâne o prioritate la nivelul UE, fiind asigurate deja resurse financiare considerabile prin FEDER pentru perioada 2023-2030, cât şi prin PNRR prin intermediul Mecanismului de redresare și reziliență. Acest aspect este întărit prin semnarea Acordului de la Paris și adoptarea „The Green Deal” care vizează neutralitatea din punct de vedere climatic al UE până în anul 2050. • Existența programelor de cercetare și schimb de experiență și bune practici precum Urbact / UIA / Interreg Europe, ce asigură finanțare și pentru proiecte de mobilitate urbană. • MPGT încadrează legăturile municipiului Arad cu municipiile Timișoara și București ca o prioritate la nivel național. • Proiectele mari de infrastructură propuse prin MPGT, ce au impact direct asupra creșterii accesibilității din/spre municipiul Arad (drum Oradea – Arad, modernizare infrastructură de cale ferată spre Timișoara, Oradea, Deva, etc.). • Proiectul Via Carpatia – o autostradă care să conecteze România de Ungaria,	ce mai ridicat de persoane să își permită achiziția unui autovehicul personal (nou sau la mâna a doua), aspect ce conduce la creșterea presiunilor asupra infrastructurii locale de transport rutier. • Conexiunile facile cu țări mai dezvoltate contribuie la acutizarea migrației forței de muncă către acestea. • Cadrul legal, Stas-urile și normativele pentru infrastructura dedicată mersului cu bicicleta existente la nivel național sunt învechite. Ghidul metodologic de reglementare a proiectării, execuției, utilizării și mentenanței lucrărilor de infrastructură pentru biciclete este în curs de avizare la MLPDA de peste 3 ani. Fără un cadru legal adecvat amenajarea pistelor de biciclete și a dotărilor aferente va fi mult îngreunată.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Sunt în implementare proiecte de extindere a rețelei velo și de dezvoltare a unui sistem de bike-sharing la nivelul municipiului. • În ultimii ani, municipiul a realizat multiple demersuri de pietonizare a unor străzi din zona centrală (str. Mețianu, str. 1 Decembrie - ocazional, Piața Avram Iancu – ocazional).	• Probleme de proiectare a pistelor de biciclete din municipiu, precum conflicte cu mașinile parcate, subdimensionarea benzilor velo sau chiar a benzilor auto. • Municipiul se află într-o stare precară din punct de vedere al accesibilizării pentru persoanele cu mobilitate redusă, fiind îngreunate posibilitățile de deplasare ale acestora.	Polonia, Slovacia și Țările Baltice se dorește a fi integrat în rețeaua TEN-T Core. Acest aspect ar putea facilita surse de finanțare mai ușor de accesat pentru drumul express Arad-Oradea.	

2.9.3. PROFIL ȘI DEZVOLTARE ECONOMICĂ

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Evoluția pozitivă a indicatorilor micro și macroeconomici în perioada de după criza economică din 2008 (număr de întreprinderi, cifra de afaceri, numărul mediu de salariați, VAB, PIB/locuitor) • Sectorul industrial bine dezvoltat și în creștere în urma investițiilor străine directe, ce deține aproape 50% din numărul mediu de salariați • Balanța comercială pozitivă și contribuția majoră la export a bunurilor industriale, în special în domeniul mijloacelor și materialelor de transport • Creșterea câștigului salarial mediu net lunar atât în termeni nominali cât și în termeni reali, în același ritm cu creșterea productivității, ce determină atât venituri mai mari pentru forța de	• Sectoarele cele mai atractive și importante din perspectiva ocupării oferă salarii puțin peste media națională (ex. 29 – Fabricarea autovehiculelor de transport rutier), în timp ce sectoarele cu salariile cele mai atractive (ridicate) angajează un număr redus de salariați sau au avut o evoluție negativă (ex. Servicii financiare). Sectoarele cu potențial de creștere a sofisticării tehnologice și a intensității în cunoștințe sunt slab reprezentate și au un nivel salarial sub media națională (ex. 62-63 – Activități de servicii în tehnologia informației sau 72 – Cercetare-dezvoltare). • Reducerea soldului ISD în perioada 2016-2018 și a ponderii deținute de județul Arad în totalul regional cu 3 puncte procentuale. Deteriorarea poziției în clasamentul național după numărul de companii cu capital străin, de la poziția a 6-a în 2012 (261 de companii), la locul 9 în 2019 (153 firme). • Operaționalizarea limitată a platformelor industriale din municipiu, cu excepția Zonei Industriale Vest, ce	• Dezvoltarea sectorului terțiar în ultimii ani, în domenii precum învățământ, transporturi și logistică, sănătate, IT, servicii administrative, ce oferă oportunități în contextul nevoii de diversificare economică și de generare de locuri de muncă bine plătite în domenii ale viitorului. • Oportunități (inclusiv disponibilitatea finanțărilor externe) pentru dezvoltarea de structuri de sprijin afaceri, inclusiv în domenii-suport (ex. consultanță, IT), ce ar duce la dezvoltarea unor sectoare cu o valoare adăugată mai ridicată. • Continuarea investițiilor în infrastructura de transport rutier și feroviar la nivel național poate constitui un element de oportunitate pentru dezvoltarea domeniului logisticii, valorificând un	• Atragerea forței de muncă tinere de către municipiul Timișoara după terminarea studiilor. • Declinul demografic ce accentuează problemele structurale ale forței de muncă, ducând la dezechilibre între populația activă și inactivă. • Continuarea crizei economice generate de pandemia de COVID-19, cu implicații asupra scăderii vânzărilor și a capacității de finanțare a afacerilor, respectiv asupra asigurării locurilor de muncă.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
muncă, cât și contribuie la menținerea avantajelor de cost ale companiilor • Atragerea de investitori străini în domenii cu valoare adăugate mare, bazate pe tehnologie înaltă și medie-înaltă, precum fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a altor mijloace de transport, fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice, fabricarea echipamentelor electrice	sugerează o ineficiență a utilizării resurselor pentru a atrage noi investiții. • Lipsa structurilor de sprijin a afacerilor specializate, care să contribuie la creșterea spiritului antreprenorial și la creșterea sustenabilității microîntreprinderilor și a firmelor nou înființate. • Capacitatea limitată a infrastructurii de cercetare-dezvoltare de a produce rezultate, în contextul unei finanțări reduse, și a unei dependențe semnificative de surse publice de finanțare.	element de potențial deja existent – apropierea față de granița de Vest. • Dezvoltarea în complementaritate cu municipiul Timișoara ca urmare a efectelor de aglomerare (distanța rutieră de aprox. 60 km). • Dezvoltarea de avantaje comparative noi pentru atragerea investitorilor străini în domenii cu valoare adăugată mare / intensive în tehnologie, în contextul tendințelor europene și globale de modernizare industrială. • Valorificarea oportunităților privind calificarea forței de muncă în colaborare între sistemul de educație local și regional și marii angajatori.	

2.9.4. PROFIL ȘI DEZVOLTARE SOCIO-DEMOGRAFICĂ

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Diversitatea etnică reprezintă un element valoros la nivelul culturii locale, ce poate fi valorificat pentru creșterea deschiderii internaționale și a diversificării activităților de petrecere a timpului liber. • Soldul schimbărilor de reședință este pozitiv la nivelul municipiului Arad, cu impact pozitiv asupra atractivității municipiului și asupra forței de muncă.	• Profilul demografic al municipiului Arad este afectat de declin demografic și îmbătrânirea populației. Dezechilibrele provocate de accentuarea dependenței grupelor de vârstă inactive de populație activă generează nevoia de dezvoltare a serviciilor publice adaptate vârstnicilor (sănătate, mobilitate, asistență socială, timp liber etc.). • Rata natalității este redusă și în scădere iar rata mortalității este în creștere, determinând un spor natural negativ. Acest fapt contribuie la accentuarea declinului demografic. • Fenomenul de suburbanizare reduce ponderea adulților în populația cu domiciliul în municipiul Arad, ceea ce	• Proximitatea localităților limitrofe în care populația adultă din municipiul Arad are tendința să își stabilească domiciliul favorizează navetismul și contribuie la asigurarea necesarului de forță de muncă, în defavoarea migrației internaționale. • Copiii și tinerii ce fac parte din grupa actuală 0-15 ani sunt educați și au o afinitate mai mare pentru utilizarea soluțiilor digitale, ceea ce favorizează adaptarea și adoptarea altor servicii publice la soluțiile digitale în viitor (când aceștia vor deveni adulți).	• Rata de înlocuire a forței de muncă indică un deficit de 50% în următorii 10-15 ani, iar soldul negativ al migrației internaționale accentuează problema echilibrării necesarului de forță de muncă. • Apropierea față de graniță favorizează migrația internațională în condițiile unui standard de viață scăzut și a oportunităților profesionale viabile.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	afectează dinamismul social și accentuează nevoia de adaptare a serviciilor publice pentru populația vârstnică.		

2.9.5. SERVICII ȘI DOTĂRI PUBLICE

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
EDUCAȚIE			
• Numărul de elevi per sală de clasă se situează sub pragurile stabilite prin legea Educației Naționale, excepție făcând doar nivelul de instruire postliceal și de maiștri. • Oferta educațională disponibilă absolvenților de gimnaziu este una bogată și diversificată, inclusiv în cadrul profilelor tehnologic și vocațional, numărând la nivelul anului 2020 nu mai puțin de 25 de specializări. • 5 licee din cadrul municipiului Arad prezintă rate de promovabilitate la examenul de bacalaureat de peste 90%, intrând astfel în top 200 la nivel național în 2020 după acest indicator. • Existența în municipiu a 2 instituții de învățământ superior acreditate oferă absolvenților de liceu oportunitatea continuării studiilor în localitatea de reședință și creează cadrul pentru îmbunătățirea retenției forței de muncă disponibile la nivel local. • Colaborarea instituțiilor de învățământ cu mediul de afaceri local asigură diversificarea posibilităților de învățare a unei meserii căutate pe piața forței de muncă locală și, în același timp, o absorbție mai facilă a absolvenților școlilor profesionale.	• Nivelul redus de deservire a infrastructurii de învățământ antepreșcolar și preșcolar la nivelul municipiului Arad conduce la probleme de aglomerare a claselor și competiție asupra locurilor disponibile pentru înscrierea copiilor în cadrul acestor nivele de educație. • Concentrarea învățământului liceal în zona centrală amplifică problemele de congestie în orele cu trafic intens și creează situații de risc pentru efectivele școlare din prisma asigurării siguranței și securității individuale. • Numărul redus de PC-uri per elev în unitățile de învățământ preuniversitar îngreunează procesul educativ bazat pe utilizarea instrumentelor digitale și conduce la asimilarea incompletă a cunoștințelor specifice de utilizare a acestora. • Subfinanțarea activităților instituțiilor de învățământ conduce la prelungirea problemelor existente de disponibilitate a unei infrastructuri educaționale dotate	• Implementarea și operaționalizarea infrastructurii tehnice necesare utilizării resurselor și serviciilor de tipul OER și WEB 2.0 la nivelul unităților de învățământ locale (prin proiectul Campus Wi-Fi) va spori posibilitățile de adoptare a instrumentelor TIC în procesele de predare-învățare și va crea un cadru propice dezvoltării cursurilor de alfabetizare digitală a elevilor. • Dezvoltarea unui organism de reglementare pentru cariera didactică (centru de mentorat al carierei didactice) va reprezenta răspunsul Ministerului Educației pentru nevoile specifice de dezvoltare a profesorilor debutanți și formare continuă a profesorilor din sistemul educațional în vederea creșterii atractivității și performanței carierei didactice. • Includerea în curriculum-ul școlar obligatoriu a cursurilor dedicate alfabetizării digitale și a dezvoltării competențelor cheie de utilizare a noilor instrumente TIC va constitui o	• Efectivele școlare anuale de la nivelul municipiului Arad prezintă o rată continuă de scădere în ultimii 10 ani (-17% rată medie de creștere), în concordanță cu rata negativă de creștere a populației reședinței de județ. • Lipsa finanțărilor și/sau a puterii de acoperire a cofinanțării proiectelor pentru infrastructura educațională deficitară de la nivelul municipiului Arad poate conduce în timp la închiderea/ scoaterea din uz a unor corpuri/clădiri, fapt ce va crea o aglomerare în restul spațiilor didactice. • Menținerea unui nivel redus de finanțare a sistemului de învățământ poate conduce la imposibilitatea unităților școlare de adaptare și actualizare a dotărilor din cadrul laboratoarelor dedicate

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	la standarde europene, atât din punct de vedere a spațiilor disponibile, cât și a dotărilor.	sursă de creștere a nivelului de înțelegere și utilizare a noilor tehnologii de către noile generații de elevi. • Continuarea programelor de finanțare a mobilității personalului didactic (ex: Twinning) și a studenților (Erasmus+) va permite realizarea de schimburi de experiență și dezvoltarea continuă a proceselor de predare-învățare din cadrul unităților de învățământ locale.	materiilor STEM sau a celor dedicate învățământului profesional/dual. • Creșterea nivelului de calitate a proceselor educaționale din cadrul unităților de învățământ superior din polul de creștere regional Timișoara poate conduce la scăderea atractivității universităților din municipiul Arad pentru absolvenții de bacalaureat.
SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ			
• Diversitatea serviciilor sociale existente • Numărul mic de pacienți la un medic din sistemul public de sănătate (1345 loc/medic de familie). • % mică a populației din zone dezavantajate	• Prevalența ridicată a bolilor asociate unui stil de viață nesănătos (diabet, obezitate, hipertensiune) • Funcționarea Spitalului Județean Arad în mai multe clădiri; statutul juridic incert al unor secții (Maternitatea, secția de TBC și boli infecțioase) ce împiedică derularea de activități de investiții • Numărul redus de cadre medicale medii (asistenți medicali) raportat la numărul de medici • Lipsa unor centre de geriatrie	• Creșterea cererii pentru servicii private de sănătate ca urmare a experienței cu spitale din Ungaria și Austria • Oportunitatea colaborării transfrontaliere în sfera serviciilor publice • Includerea unui Obiectiv de Politică dedicat dezvoltării sociale în noul cadru multianual de finanțare la nivel european	• Creșterea incidenței bolilor mentale și comportamentale • Continuarea pandemiei de COVID-19 care afectează negativ activitatea centrelor sociale
CULTURĂ, TURISM ȘI PETRECEREA TIMPULUI LIBER			
• Municipiul dispune de numeroase atracții inedite, cum sunt: obiectivele naturale și culturale, cu o diversitate de culturi, evenimente, monumente istorice și culturale.	• Existența unui număr ridicat de monumente istorice aflate în pericol sau care prezintă diferite stadii de degradare a părților componente	• Potențialul de a fi un veritabil muzeu în aer liber de stiluri arhitectonice specifice secolelor XVIII-XX, cu arhitectura extrem de valoroasă a orașului.	• Riscul de degradare a unor valori locale în lipsa unor măsuri de promovare și valorificare a potențialului cultural și turistic.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Ansamblul urban Arad reprezintă un simbol unic plin de valoare, cu o concentrație mare de patrimoniu cultural, religios și arheologic din municipiu. • Existența unui patrimoniu istoric construit relativ bogat, care cuprinde 151 de monumente istorice, clasificate și protejate prin lege, dintre care unele prezintă elemente de unicitate și valoare deosebită la nivel național. • Caracterul multicultural și multietnic are o amprentă puternică asupra municipiului prin construcțiile realizate în secolele XVIII, XIX și începutul secolului XX, ce aparțin stilurilor arhitectonice baroc, neoclasic, secession, eclectic, renascentist, art nouveau sau interbelic. • Existenta Cetății Aradului – monument istoric de importanță națională realizat în stil Vauban. • Municipiul Arad este recunoscut ca fiind un model european al armoniei și toleranței, unde conviețuiesc culte religioase și minorități etnice. • Municipiul Arad se află pe o poziție favorabilă în Clasamentul privind Vitalitatea Culturală a orașelor – locul 18 din 46. • Oferta culturală a municipiului a cunoscut o creștere atât calitativă cât și cantitativă în ultimii ani, reușind chiar să se adapteze repede noului context (COVID-19) prin adoptarea unor noi soluții digitale. • Existența unor demersuri și proiecte pilot care au permis desfășurarea evenimentelor culturale în maximă siguranță, respectând prevederile legale de distanțare socială și limitare a publicului.	• Valorificare insuficientă a zonelor cu concentrare ridicată a patrimoniului cultural material și imaterial. • Valorificarea insuficientă a componentei arheologice – Cetatea Aradului, monument istoric de importanță națională realizat în stil Vauban. • Valorificarea insuficientă a altor monumente arheologice de pe teritoriul municipiului Arad – așezarea postromană de la Arad, pe terenul Complexului de Sere, așezarea din epoca romană de la Arad – Ceala, situl arheologic de la Arad – la Carieră și Cetatea medieval timpurie de la Arad – la Movilă. • Cetatea Aradului este inaccesibilă publicului larg. • Istoria și tradițiile arădene slab promovate și valorificate în mediul online. • Consumul cultural se află în scădere în ceea ce privește cazul cititorilor activi. • Din perspectiva sectoarelor creative din municipiul Arad, sectorul cercetării nu se află pe un nivel ridicat din punct de vedere al performanței economice. • Deficiențe majore ale infrastructurii culturale și sportive și necesitatea de modernizarea și dotarea clădirilor existente, precum și de realizare a unor	• Oportunitatea accesării finanțărilor europene și naționale pentru dezvoltarea și valorificarea resurselor culturale, sportive și turistice. • Oportunitatea accesării finanțărilor nerambursabile pentru susținerea de investiții și proiecte de dezvoltare / revitalizare urbană. • Oportunitatea accesării finanțărilor europene și naționale pentru dezvoltarea unor mari proiecte cultural-artistice. • Progresul tehnologic ca factor determinant în utilizarea tehnologiilor smart (aplicații mobile, hărți interactive, ticket online etc.) ce pot spori accesibilitatea ofertei culturale și turistice, inclusiv în contextul COVID-19. • Existența a numeroase platforme online pentru vizualizare 3D, plimbări virtuale prin muzee / locuri din oraș etc., care pot fi adoptate cu ușurință și în contextul COVID-19. • Potențial de includere a resurselor municipiului Arad în produse integrate la nivel supraterritorial, în cadrul sistemului urban Arad – Timișoara – Oradea, și potențialul de dezvoltare a arealului ca un pol de atracție la nivel regional pentru zona de vest a țării.	• Riscul de degradare a ariei naturale protejate prin exploatarea turistică necontrolată. • În ciuda unei oferte diversificate de resurse culturale și turistice, municipiul Arad nu poate concura cu gradul mai ridicat de dotare și de atractivitate a unor destinații deja de notorietate la nivel național și chiar internațional (București, Cluj, Oradea, Timișoara, Iași, Sibiu, Brașov etc.) • Din 46 de orașe la nivel național, municipiul Arad se clasează pe locul 31 în anul 2016 din perspectiva consumului cultural la nivelul orașului.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• O mare parte a instituțiilor de cultură au o prezență sporită în mediul online, oferind acces online la evenimentele desfășurate în cadrul acestora. • Există o tendința de creștere a investițiilor în domeniul cultural în municipiul Arad în perioada, pentru anul 2019 înregistrându-se creșteri cu 40% mai mult față de anul 2016. • Existența unui număr mare de asociații și fundații, organizații profesionale, reprezentanți din mediul privat și organizații publice active, implicate în dezvoltarea potențialului cultural și creativ al orașului. • Existența unor resurse turistice naturale și antropice diverse ce favorizează practicarea unor numeroase tipologii de turism precum turismul de tranzit, turismul de afaceri, turismul sportiv, turismul cultural religios și cel de weekend. • Deservirea relativ satisfăcătoare a municipiului Arad cu dotări culturale de bază, precum și cu dotări turistice și sportive. • Tendința de sporire a fluxurilor turistice în municipiul Arad, în perioada 2016-2019, atât numărul de sosiri, cât și numărul de înnoptări ale turiștilor cunoscând o tendință generală de creștere, cu 9.58%, respectiv 2.62%. • Interesul sporit al autorităților pentru dezvoltarea infrastructurii și activităților culturale, sportive și de agrement. • Interesul sporit al autorităților pentru găsirea unor soluții inovatoare în contextul COVID-19, pentru susținerea industriei HoReCa.	dotări noi, inclusiv regenerarea / reînnoirea / renovarea unor spații noi. • Cel mai practicat tip de turism în municipiul Arad este cel de scurtă durată, fapt ce indică o performanță turistică scăzută în ceea ce privește ședera vizitatorilor (durata medie de ședere a turiștilor a scăzut cu -6.35% în 2019 față de 2016). • Caracter relativ sezonier al activităților turistice și insuficiența unor dotări și produse turistice integrate la nivel local / județean care să susțină turismul pe tot parcursul anului. • Sezonalitate accentuată a fluxurilor turistice, cu diferențe substanțiale între lunile iunie-septembrie și celelalte luni ale anului. • Prezența insuficientă sau insuficienta promovare a unor evenimente fanion, de interes regional, național sau internațional. • Insuficienta promovare a evenimentelor și activităților sportive. • Insuficienta promovare a artiștilor arădeni pe plan local.	• Existența a numeroase modele de bună practică în domeniul promovării turismului care pot fi folosite pentru a crește atractivitatea municipiului. • Localizarea municipiului și a județului Arad la granița vestică a României, fapt ce contribuie la o pondere ridicată a turiștilor străini sosiți aici (aprox. 24% din totalul turiștilor sosiți în județ în anul 2019 – locul 5 la nivel național) – oportunitate ce poate fi valorificată prin promovarea ofertei turistice ce poate fi accesată în tranzitul lor către alte locații din țară. • Existența parteneriatelor cu alte municipii, inclusiv parteneriatul în vederea susținerii municipiului Timișoara pentru câștigarea rolului de Capitală Europeană a Culturii 2023 și implementarea programului aferent.	

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Ofertă diversă de resurse de agrement și petrecerea timpului liber (spații de promenadă, zone de agrement, parcuri etc.) • Existența Parcului Natural Lunca Mureșului - spațiu ideal pentru activități de educație ecologică și ecoturism.			

2.9.6. UTILITĂȚI PUBLICE

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU ENERGIE ELECTRICĂ ȘI INFRASTRUCTURA DE ILUMINAT PUBLIC			
• Infrastructura de bază de alimentare cu energie electrică este variată, având stații de transformare principale și secundare, linii electrice aeriene de înaltă, medie și joasă tensiune și linii subterane electrice • C.E.T Arad S.A. este o centrală electrică care produce atât energie electrică, cât și termică • În ultimii ani, consumul total de energie electrică utilizată, pentru iluminatul public, patrimoniu și dotări tehnico-edilitare, a scăzut foarte mult, la aproximativ jumătate față de consumul înregistrat în anul 2014 • Municipiul are o strategie sectorială dedicată eficienței energetice, și anume: Programul de îmbunătăţire a eficienţei energetice şi analiza costuri-beneficii (2017) • Există 7 centrale fotovoltaice, de putere mică și medie, care funcționează, precum și 45 de centrale fotovoltaice, de putere mică, care au obținut avize tehnice de racordare • Există un sistem integrat de telegestiune a sistemului de iluminat public, care a înlocuit 11943 de aparate de iluminat, cu vapori de sodiu, cu unele cu LED-uri și a extins sistemul	• Prea puțini km de linii subterane electrice (6 km din totalul liniilor electrice de 239 km) • C.E.T Hidrocarburi Arad este localizată în proximitatea centrului municipiului și este nemodernizată, astfel calitatea locuirii din zona respectivă scade din cauza problemelor care apar din cauza acesteia (de exemplu, calitatea scăzută a aerului, poluarea fonică, imaginea urbană degradată a centrului, care are valoare istorică) • Clădirile publice înregistrează încă un consum ridicat de energie electrică, în jur de 3500 MWh/an • Energia eoliană și cea geotermală au un potențial foarte scăzut de utilizare pentru obținerea energiei electrice, din cauza poziției geografice a municipiului • Biogazul nu este utilizat și la scara municipală, o utilizare posibilă ar fi de combustibil pentru transportul în comun sau gaz pentru încălzirea clădirilor publice	• Infrastructura de alimentare cu energie electrică a municipiului (stația de transformare și centrala electrică fotovoltaică în Arad) este integrată în rețeaua națională de distribuție a energiei electrice, rețea care face legătura cu cea din Ungaria • Există un proiect pentru rețeaua națională de distribuție a energiei electrice, de trecere la tensiunea de 400kV pe segmentul Porțile de Fier-Arad-Reșița (anul 2023)	• Există proiecte naționale viitoare care vizează rețeaua națională de distribuție a energiei electrice care pot afecta unele zone naturale, unele zone construite etc. • Există proiecte naționale viitoare care vizează rețeaua națională de distribuție a energiei electrice care pot întârzia alte proiecte locale

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
vechi cu 6255 de puncte luminoase tot pe bază de LED-uri, iar 2276 de puncte luminoase din total sunt telegestionate • Municipiul are 150 de aparate de iluminat cu LED-uri care iluminează suplimentar trecerile de pietoni, mai exact 37 de treceri • În municipiu există 5692 de puncte luminoase cu LED-uri care iluminează inteligent obiectele importante de arhitectură din municipiu • Municipiul are o strategie sectorială dedicată infrastructurii de iluminat public, și anume: Strategia Locală de Dezvoltare a Serviciului de Iluminat Public din Municipiul Arad (2016)	etc. (în prezent, este utilizat doar local, la nivel de platforme, în două locații: (1) în centrala termică a Stației de Epurare Arad și (2) în stația de cogenerare a Depozitului de Deșeuri)		
INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU ENERGIE TERMICĂ			
• În municipiul Arad funcționează și sistemul centralizat de termoficare și sistemul local • Există o tendință de diminuare a pierderilor de căldură prin izolație, deoarece a fost reabilitată rețeaua de distribuție a energiei termice în proporție de 18,34 % • Municipiul are o strategie sectorială dedicată infrastructurii de alimentare cu energie termică, și anume: Strategia de Îmbunătățire a Sistemului de Termoficare din Municipiul Arad (2019)	• Rețeaua de distribuție termică este învechită cu pierderi de căldură prin izolație de aproximativ 20% • Începând cu anul 2019, o parte din consumatorii de energie termică s-au deconectat de la aceasta, astfel că față de anul 2014 care a înregistrat aproximativ 32300 de apartamente/ case branșate, anul 2019 a înregistrat aproximativ 30600 de apartamente/ case branșate • Clădirile publice, în special clădirile învățământului preuniversitar și administrațiile, înregistrează încă un consum ridicat de energie termică, în jur de 403000 Gcal/ an, pentru anul 2019 • Clădirile învățământului preuniversitar sunt cele mai mari consumatoare de energie termică (aproximativ 400000 Gcal/an, pentru anul 2019), în special grădinițele care consumă aproximativ 298000 Gcal/ an	• Există un proiect aflat în faza de proiectare și implementare pentru modernizarea turbinei centralei electrice de termoficare	• Rețeaua nemodernizată va determina și mai mulți consumatori să renunțe la energia termică, aceștia preferând să se aboneze la rețeaua de alimentare cu gaze • Starea cazanelor = închiderea cazanelor de la CET Hidrocarburi

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU GAZ			
• • Există o serie de întreruperi planificate la nivelul infrastructurii de alimentare cu gaze naturale care au scopul de a rezolva diferite probleme	• Există o serie de întreruperi neplanificate care vizează infrastructura de alimentare cu gaze naturale, rezultând 3 zone problematice ale municipiului Arad: (1) în nord-vest, (2) în centru și (3) în sud • Clădirile învățământului preuniversitar sunt mari consumatoare de gaz (aproximativ 669000 KWh/an, pentru anul 2019), în special colegiile/ liceele care consumă aproximativ 350000 KWh/an, urmate de grădinițe care consumă aproximativ 200000 KWh/an, în condițiile în care multe din acestea sunt branșate și la rețeaua de energie termică, fiind mari consumatoare și de energie termică	• Infrastructura de alimentare cu gaze naturale a municipiului (stații principale de reglare măsurare gaze naturale în Arad și un nod tehnologic lângă Arad) este integrată în rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale, rețea care face legătura cu cea din Ungaria • Există un proiect pentru rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale pentru conectarea cu Serbia, pe direcția Mokrin-Arad • Există un proiect de modernizare și extindere a rețelei de distribuție a gazelor naturale din sistemul urban Timișoara-Arad	• Există proiectele naționale viitoare care vizează rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale care pot afecta unele zone naturale, unele zone construite etc. • Există proiectele naționale viitoare care vizează rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale care pot întârzia alte proiecte locale
INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU APĂ POTABILĂ ȘI DE GESTIUNE A APELOR UZATE			
• Infrastructura de bază de alimentare cu apă potabilă este alcătuită din 3 uzine de apă aflate pe teritoriul municipiului Arad • Există, în ultimii ani, o tendință a operatorului economic de a diminua pierderile de apă, dorind să ajungă la un procent maxim de 41,7 % (în anul 2019 s-a înregistrat o pierdere, de 44,58%, mai mică față de anii precedenți) • Infrastructura de bază de gestiune a apelor uzate este variată, având o stație de epurare care deservește atât municipiul, cât și localitățile periurbane, și două stații de tip industrial de epurare a apelor uzate care au ca rezultat cantități generoase de nămol chimic și mixt	• Uzina de apă nr. 1 este localizată în centrul municipiului, astfel calitatea locuirii din zona respectivă scade din cauza problemelor care apar din cauza acesteia (de exemplu, calitatea scăzută a aerului, poluarea fonică, imaginea urbană degradată a centrului, care are valoare istorică) • Aproximativ 50 % din străzile municipiului prezintă infrastructură învechită pentru alimentarea cu apă a municipiului • Aproximativ 60 % din străzile municipiului prezintă infrastructură învechită pentru	• Există un proiect aflat în faza de implementare pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și canalizare, conform Masterplan (2014-2020), proiect început în anul 2019, pentru 7,5 km de artere apă potabilă pe următoarele străzi: Corbului, Calea Aurel Vlaicu, Făt-Frumos, I.C. Brătianu, Mărţişor, Meşterul Manole, Războieni, Milcov, Bvd. Revoluţiei, Calea Iuliu Maniu şi Calea Radnei.	• Resursele financiare limitate pot să afecteze activitatea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Există stații de pre-epurare în cadrul unor societăți comerciale, construite pentru a proteja Stația de Epurare a Municipiului Arad • Biogazul rezultat în urma unor procese, care vizează nămolul rezultat, în cadrul Stației de Epurare Arad este utilizat mai departe în alimentarea cu energie electrică și termică a stației	canalizarea municipiului, iar aproximativ 20 % din străzile municipiului nu au canalizare • Cantitatea de nămol rezultată în cadrul celor două stații de tip industrial de epurare a apelor uzate nu este valorificată	• Există Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad care poate rezolva diferite probleme apărute la nivelul infrastructurii, inclusiv problemele locale apărute la nivelul municipiului Arad, dar și poate îmbunătăți infrastructura prezentă	
INFRASTRUCTURA DE GESTIUNE A DEȘEURILOR			
• Județul Arad are sistem de gestiune a deșeurilor, iar municipiul Arad face parte din zona 1, în care joacă un rol important pentru UAT-urile zonei, deoarece deține infrastructura principală de gestiune a deșeurilor, precum depozitul ecologic, instalațiile de sterilizare și incinerare, stația de compostare în tunel, stația de sortare a deșeurilor • Există mulți operatori economici, în jur de 80, care se ocupă cu transportul, colectarea, tratarea și valorificarea deșeurilor • Biogazul rezultat în urma unor procese, care vizează nămolul rezultat, în cadrul Depozitului Ecologic de Deșeuri Nepericuloase Arad este utilizat mai departe în alimentarea cu energie electrică și termică a depozitului • În ultimii 5 ani, municipalitatea a inițiat o serie de evenimente cu rolul de a crește conștientizarea populației cu privire la gestiunea eficientă a deșeurilor • Municipiul Arad are un procent ridicat de colectare selectivă datorită insulelor de containere, pubelelor și sacilor distribuiți populației, în care se adună deșeurile de plastic/metal, hârtie/carton și biodegradabilele • În stația de compostare în tunel, din deșeurile biodegradabile se obține fertilizatorul, care poate fi folosit mai departe în agricultură, grădini, parcuri publice	• Stația de compostare funcționează, în prezent, mult sub capacitatea sa proiectată. • Infrastructura pentru gestiunea și valorificarea deșeurilor din construcții nu este suficientă. • Sistemul de colectare selectivă a deșeurilor nu este extins în toate cartierele din municipiul Arad, zonele de locuințe colective fiind slab deservite în prezent. • Ponderea deșeurilor valorificate din totalul deșeurilor colectate (35 %) este încă sub ținta stabilită de Uniunea Europeană pentru anul 2025 (55 %). • Gradul de umplere a depozitului de deșeuri este ridicat (75% în anul 2019)	• Cantitățile mari de deșeuri, colectate din UAT-urile care aparțin de zona 1 a sistemului de gestiune a deșeurilor din județul Arad, deșeuri tratate și valorificate în infrastructura de gestiune a deșeurilor din municipiul Arad, contribuie la transformarea municipiului într-un oraș verde, bazat pe o economie circulară • Există un proiect aflat în faza de proiectare și implementare pentru construirea unui depozit de deșeuri inerte (deșeuri provenite din construcții), localizat în sud-estul municipiului Arad • Există Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad care poate rezolva diferite probleme apărute la nivelul zonelor sistemului, inclusiv problemele locale apărute la	• Municipalitatea și alți actori implicați în gestiunea deșeurilor pot fi sancționați în cazul în care nu respectă țintele asumate cu privire la gestiunea deșeurilor, ținte impuse de Uniunea Europeană • Lipsa surselor financiare poate să afecteze activitatea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Municipiul are o strategie sectorială dedicată sustenabilității, și anume: Strategie privind Transformarea în Oraș Verde a Municipiului Arad (2016)		nivelul municipiului Arad, dar și poate îmbunătăți sistemul prezent	

2.9.10.MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
CADRUL NATURAL			
• Relieful plat și puțin fragmentat favorizează extinderea localității, beneficiind în același timp de lipsa proceselor geomorfologice cu intensitate ridicată. • Pe teritoriul administrativ al municipiului există resurse de materiale de construcții (nisipuri și pietrișuri). • Municipiul are un potențial peisager important datorat râului Mureș și celorlalte canale și oglinzi de apă de pe teritoriul administrativ. • Fertilitatea ridicată a solurilor de pe teritoriul administrativ al municipiului. • Pădurea Ceala, ce ocupă 5 % (1.190 ha) din teritoriul administrativ, reprezintă o zonă importantă de recreere pentru locuitorii municipiului, fiind și un obiectiv de interes cinegetic.	• Gradul ridicat de mobilitate al albiei râului Mureș. • Canalul Mureșel este degradat ca urmare a colmatării, necesitând acțiuni de reabilitare. • Adâncimea mică a apelor freatice în zona luncii Mureșului (sub 2 m) impune restricții pentru extinderea zonelor construite. • Frecvența medie anuală a calmului atmosferic (peste 20 %) determină o dispersie mai scăzută a poluanților deasupra localității. • Necesitatea lucrărilor ameliorative (rețele de desecare-drenaj) pentru conservarea calității solurilor.	• Situarea municipiului într-unul din județele cu cele mai importante rezerve de apă de pe teritoriul României. • Potențial mediu de utilizare a energiei solare (1.300 kWh / mp valoarea radiației solare globale anuale).	• Vulnerabilitatea la inundații este mare, râul Mureș atingând în trecut debite de peste 2.000 mc / s.
BIODIVERSITATE			
• Pe teritoriul administrativ se găsește circa 10 % din Parcul Natural Lunca Mureșului, declarat Zonă Umedă de Importanță Internațională.	• Pe teritoriul municipiului Arad au fost identificați factori de risc pentru biodiversitatea parcului Natural Lunca Mureșului: exploatări forestiere, extinderea zonelor urbanizate sau a unor elemente de infrastructură, practicarea turismului necontrolat, braconajul piscicol și cinegetic.	• Implementarea măsurilor de conservare pentru reducerea impactului activităților perturbatoare – măsuri	• Eventuale probleme apărute în managementul Parcului Natural Lunca Mureșului pot afecta zonele naturale valoroase

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	• Lipsa unei parcări și a unei zone de picnic amenajate în zona Insulei Mureșului și a malului adiacent (zona Zori de Zi).	incluse în Planul de Management aprobat al Parcului Natural Lunca Mureșului.	de pe teritoriul municipiului Arad. • Pierderea biodiversității în zonele naturale (păduri, bălți) ca urmare a tăierilor ilegale de arbori sau a braconajului piscicol sau cinegetic.
CALITATEA FACTORILOR DE MEDIU			
• Descreșterea emisiilor de poluanți atmosferici din sectorul energetic, ca urmare a închiderii cazanului pe Lignit de la CET Arad S.A. și a progresului realizat în eficientizarea energetică a clădirilor. • În ultimii 5 ani, valorile concentrației medii anuale au fost sub valorile limită pentru toți poluanții monitorizați la cele două stații de monitorizare a calității aerului din municipiu. • Faleza Mureșului și malurile Mureșului reprezintă zone liniștite din punct de vedere al nivelului de zgomot, propice dezvoltării activităților de loisir populația municipiului. • Pe teritoriul municipiului nu există descărcări de ape uzate neepurate în râul Mureș. • Cea mai mare parte a municipiului este acoperită de rețeaua de canalizare, beneficiind de existența unei stații de epurare moderne, cu treaptă terțiară. • Râul Mureș se încadrează, în zona municipiului Arad, în clasa I de calitate în sezonul rece și în clasa II de calitate în sezonul cald. El atinge starea chimică bună.	• Traficul rutier (vehicule grele și autoturisme) reprezintă o sursă importantă de degradare a calității aerului, în contextul în care municipiul este unul dintre cele mai tranzitate orașe din România. • În municipiul Arad există 5 obiective ce intră sub incidența Directivei 2010/75/UE privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării). • Localizarea centrală a CET Hidrocarburi SA. • Emisii de pulberi în suspensie în cartierele din municipiu nedeservite de sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, unde încălzirea locuințelor se face prin sobe pe lemne sau cărbune. • Creșterea numărului de depășiri pentru ozon la stația AR1 (trafic / industrie) în ultimii 5 ani. • Producerea energiei este sectorul responsabil de majoritatea emisiilor de pulberi în suspensie și monoxid de carbon. • Se estimează că aproape 13 % din populația Aradului este expusă la un zgomot generat de traficul rutier de peste 50 dB pentru Lnoapte. • Bulevardele și străzile principale (inclusiv varianta ocolitoare) reprezintă principalele surse de zgomot la nivelul municipiului.	• Continuarea tendinței de ameliorare a calității apelor subterane ca urmare a finanțării unor proiecte precum extinderea sistemului de canalizare sau dezvoltarea infrastructurii privind gestiunea deșeurilor. • Finanțarea unor proiecte privind transformarea terenurilor degradate și neproductive în zone verzi.	• Traficul de tranzit contribuie la degradarea calității aerului (emisii poluanți atmosferici și zgomot). • Poluări accidentale în amonte de municipiul Arad pot afecta calitatea râului Mureș. • Utilizarea excesivă a îngrășămintelor chimice în zona învecinată municipiului contribuie la poluarea cu nitrați a apelor freatice. • Introducerea de specii invazive, care pot afecta starea de sănătate a populației (ambrosia) sau stabilitatea ecosistemelor naturale protejate.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Corpul de apă subterană de adâncime are o bună protecție naturală față de potențialele surse de poluare. • Corpurile de apă subterană au o stare cantitativă bună. • În perioada 2014 – 2020 nu au existat poluări accidentale care să afecteze calitatea apelor de suprafață sau subterane. • Conform registrului local al spațiilor verzi, suprafața de spații verzi din municipiul Arad este de circa 36 mp / locuitor. • Concentrarea spațiilor verzi de mari dimensiuni în zona falezei Mureșului.	• Calitate redusă a apei în canalul Mureșel, unde SGA Arad nu monitorizează calitatea apei. • Calitatea apelor subterane este afectată de numeroasele surse punctiforme de poluare, legate de evacuarea apelor uzate. • Calitatea redusă a apelor freatice ca urmare a poluărilor istorice ce determină un conținut ridicat de fier și mangan. • Corpul de apă subterană ROMU20 (apă freatică) este considerat a fi la risc de neatingere a stării chimice bune, având o stare slabă la indicatorul nitrați. • Depozitarea necontrolată a deșeurilor din construcție la intrarea în municipiul Arad dinspre localitatea Fântânele. • Creșterea suprafeței de teren ocupat cu construcții (circa 20 % în perioada 2010 – 2014) contribuie la degradarea calității solului. • Lipsa unor spații verzi generoase în celelalte cartiere ale municipiului Arad.		
SCHIMBĂRI CLIMATICE, RISCURI			
• Impactul prognozat al schimbărilor climatice este mai redus în municipiul Arad comparativ cu alte zone din teritoriul național. • Riscul la inundații în municipiul Arad este redus ca urmare a lucrărilor hidrotehnice realizate pe râul Mureș (probabilitatea reală de inundabilitate este de 0,1 %). • Pe teritoriul municipiului Arad nu există risc de alunecări de teren.	• Creșterea frecvenței fenomenelor extreme în ultimii ani (ploi torențiale, vijelii). • Anumite secțiuni din digurile de pe malurile Mureșului necesită lucrări de reabilitare. • Canalele Mureșel, Morilor, Țiganca, Foișor prezintă risc la inundații, putând afecta cartierele Gai, Bujac, Șega, Grădiște, Aradul Nou și Sânicolaul Mic. • Existența a 6 puncte critice pe teritoriul municipiului, ce pot provoca blocaje de ghețuri de-a lungul râului Mureș. • Ponderea redusă a blocurilor (aprox. 4% din total) și clădirilor publice (16 % din suprafața totală utilă) reabilitate termic.	• Potențialul de utilizare a energiei solare ar putea crește în viitor, ca urmare a schimbărilor climatice (creșterea duratei de strălucire a soarelui). • Continuarea proiectelor de investiții ce vizează ameliorarea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale sau a clădirilor publice.	• Unele scenarii privind schimbările climatice prognozează o creștere a temperaturii medii cu circa 3 °C până în anul 2100. • Municipiul Arad se află în zona de intensitate seismică VII (MSK), cu o perioadă medie de revenire de 50 de ani, o falie a zonei seismogene

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	• Canalele deschise Țiganca, Morarilor, Mureșel, Crișul pot constitui focare de infecție. • Posibilitatea apariției unor poluări accidentale pe canalul Mureșel (sursa: CET Hidrocarburi). • În municipiu există un operator economic cu risc de accident minor în care sunt implicate substanțele periculoase și alți 12 operatori economici deținători de substanțe sau deșeuri periculoase (concentrați în zona de nord).		Banat trecând prin apropierea municipiului. • Creșterea riscului la inundații ca urmare a întreținerii necorespunzătoare a unor lucrări hidrotehnice aflate în amonte de municipiu.

2.9.11.CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Existența obiectivelor și proiectelor de dezvoltare ce vizează o varietate de domenii (mediu, mobilitate, economie, administrație etc.), evidențiind o abordare integrată a administrației cu privire la dezvoltarea municipiului. • Expertiză ridicată în elaborarea și implementarea de proiecte cu finanțare nerambursabilă. • Nivel relativ scăzut de îndatorare. • Sistem de proceduri de lucru funcțional la nivel instituțional. • Cadru normativ structurat și clar la nivelul instituției. • Instrumente digitale diversificate pentru gestiunea mediului de lucru și relația cu cetățenii și mediul de afaceri.	• Numărul ridicat de documente strategice poate îngreuna procesul de implementare al obiectivelor și/sau măsurilor și proiectelor aferente, reprezentând un volum ridicat de muncă raportat la numărul de angajați. • Concentrarea unui număr ridicat de obiective și proiecte aferente documentelor strategice în perioada 2017-2023. • Grad relativ ridicat de vacantare a posturilor – 23 %. • Fluctuație accentuată a personalului în cadrul PMA. • În ciuda multitudinii de sisteme și instrumente digitale disponibile în cadrul PMA, majoritatea interacțiunilor între departamentele instituției (75%) se realizează preponderent pe format imprimat. • Supraîncărcarea personalului PMA ce poate conduce în anumite perioade la o disponibilitate relativ redusă pentru activități de formare.	• Accesul la programe și instrumente de formare pentru angajații PMA. • Posibilitatea accesării fondurilor europene nerambursabile ce suplimentează bugetele locale, astfel încât se pot susține investițiile și proiectele municipiului. • Integrarea într-o rețea de bune practici cu UAT – uri din regiune (zonă). • Procesele de digitalizare inițiate la nivel național și prioritățile europene în acest sens sprijină digitalizarea la nivel local.	• Competiție la nivel regional cu alte centre urbane precum Timișoara, în special din punct de vedere al atragerii fondurilor și investițiilor pentru dezvoltare. • Persistența urgenței medicale actuale pentru o perioadă mai îndelungată – va afecta procesul de colectare a veniturilor și taxelor locale, dar și subvențiile alocate de la nivel guvernamental prin procesul de redistribuire.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Există o serie de instrumente digitale care asigură circulația și gestiunea proceselor de lucru în interiorul instituției • Vechimea redusă a majorității echipamentelor informatice, oferind condiții bune de lucru angajaților PMA	• Sistem de proceduri de lucru complex, cu un număr ridicat de proceduri – necesitatea simplificării și actualizării, în special în contextul digitalizării		

2.10. DIAGNOSTIC

Municipiul Arad reprezintă una dintre porțile principale de intrare în țară dinspre Europa de Vest, fiind mai bine conectat la marile capitale europene (Belgrad, Budapesta, Viena, Bratislava) decât la alte centre urbane ale României. În ciuda potențialului deosebit dat de poziționarea geografică, de nivelul ridicat de dezvoltare economică, de cadrul urban și natural deosebite, municipiul Arad se confruntă încă cu o serie de provocări, pe care prezenta strategie își propune să le abordeze:

- Deși este un centru economic de interes regional, municipiul Arad nu reușește să atragă și să mențină forța de muncă. De asemenea, în ciuda atractivității ridicate pentru investiții și a numărului mare de companii stabilite aici, dialogul dintre autoritățile publice locale și mediul de afaceri este încă deficitar.
- Deși este un oraș verde, iar în ultimii ani s-au realizat demersuri în ceea ce privește dezvoltarea acestei componente, Aradul are încă spații degradate, iar rețeaua de spații verzi și spații publice este încă incompletă.
- Deși este relativ bine conectat la rețeaua majoră de transport și beneficiază de o tramă stradală generoasă și bine configurată, Aradul are încă probleme cu congestia în orele de vârf, iar cartiere rezidențiale precum GAI sunt traversate în continuare de traficul greu.
- Deși are un patrimoniu arhitectural deosebit și o tradiție culturală puternică, municipiul Arad are încă o mare parte dintre clădirile-monument aflate într-o stare avansată de degradare.
- Deși are o comunitate activă și multiculturală, Aradul nu dispune de suficiente spații de întâlnire și socializare.
- Deși are o comunitate activă de actori culturali și promotori importanți în domeniul cultural-artistic, Aradul duce încă lipsă de notorietate și recunoștință în acest sector pe plan local și național.
- Deși tramvaiele și biciclete reprezintă elemente componente ale identității Aradului, o parte însemnată a locuitorilor încă se deplasează cu autovehiculul privat.
- Deși este un oraș cu tradiție sportivă, dotările sportive din municipiul Arad au nevoie de revitalizare și de a fi mai accesibile comunității.

2.10.10. PROVOCĂRI DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE

Din punct de vedere al evoluției demografice, municipiul Arad nu se abate de la tendințele europene și naționale de scădere demografică și de îmbătrânire a populației. Se observă chiar o tendință de scădere demografică mai accentuată decât la nivel național, dată fiind poziționarea geografică a municipiului în apropierea granței și deci accesul mai facil la piața muncii din statul învecinat sau alte state europene. Declinul demografic se traduce prin scăderea ratei natalității și prin soldul negativ al migrației, fenomene care se manifestă și în municipiul Arad.

Dat fiind că scăderea demografică și îmbătrânirea populației se vor manifesta și pe viitor, așa cum poate fi observat urmărind piramida vârstelor, este ușor de anticipat că va apărea o presiune crescândă asupra serviciilor de asistență socială pentru vârstnici, în timp ce serviciile destinate copiilor și tinerilor se vor confrunta cu o scădere a numărului de beneficiari (cu precizarea că acest ultim scenariu trebuie analizat și din perspectiva dezvoltării economice viitoare a municipiului). Rata de dependență a persoanelor vârstnice este într-o creștere continuă, la fel și gradul de îmbătrânire a populației, proporția persoanelor de 65 ani și peste și indicele de senioritate. Cealaltă față a fenomenului se manifestă prin scăderea ratei natalității, care poate avea multe cauze și care trebuie explorat mai în detaliu pentru a putea identifica și implementa soluții care să sprijine crearea unui spor natural pozitiv și să echilibreze populația municipiului pe termen mediu și lung.

Mișcarea migratorie a populației municipiului se face atât către destinații externe - în total, între 2010 și 2014 din municipiul Arad au emigrat 555 de persoane, fapt care a avut un impact negativ asupra economiei municipiului dat fiind că se poate prezuma că majoritatea acestor persoane sunt adulți activi - dar și către UAT-urile aflate în vecinătatea municipiului, unde se observă o creștere constantă a numărului de persoane.

Fenomenul de scădere demografică se reflectă și în evoluția negativă a efectivelor școlare pentru aproape toate nivelurile de studii. În plus, în cadrul învățământului liceal, se observă o preferință a elevilor și părinților acestora pentru profilul teoretic, astfel că nu există o distribuție uniformă a efectivelor școlare de liceu, în special în cazul claselor a XI-a și a XII-a, în pofida diversificării ofertei educaționale disponibile la nivel municipal. Astfel, anumite

unități de învățământ sunt obligate să funcționeze în mai multe schimburi, astfel încât să nu depășească nivelul impus de încărcare per clasă.

Scăderea populației școlare se manifestă cel mai pregnant în învățământul superior. Cele două universități arădene vor trebui să facă față atât unei scăderi a populației din segmentul de vârstă 18-22 ani, dar și a concurenței din partea unor centre universitare competitive precum cele din Timișoara, Oradea sau Cluj-Napoca, care par să atragă mulți studenți din Arad, contribuind astfel la plecarea lor definitivă din municipiu și la scăderea demografică și îmbătrânirea populației.

Rețeaua școlară nu a fost supusă unui proces de flexibilizare, majoritatea unităților școlare fiind concentrate în centrul municipiului, și nu în cartierele cu o densitate mai mare a populației de vârstă școlară. În plus, personalul didactic a avut o dinamică în concordanță cu cea a efectivelor școlare pe niveluri de învățământ, însă numărul total de cadre didactice înregistra la finalul anului 2019 aproximativ același nivel cu cel înregistrat în 2010.

Întârzierea înregistrată în realizarea intervențiilor de reabilitare și modernizare a infrastructurii pentru învățământ indică necesitatea pregătirii unor noi proiecte în acest sens pentru a crește atractivitatea sistemului de învățământ arădean și pentru a asigura desfășurarea actului didactic în condiții optime. Complementar în acest sens, autoritățile locale trebuie să acorde importanță și dotărilor de care dispun instituțiile de învățământ, anul 2020 demonstrând că educația digitală nu presupune doar existența unor laboratoare de informatică/TIC prevăzute cu PC-uri tip desktop, ci un set de dotări mobile și accesibile atât elevilor, cât și cadrelor didactice. Așadar, rețeaua educațională locală are nevoie de o dezvoltare sustenabilă în acest sens, pentru a putea pregăti elevii conform cerințelor activităților economice din industria 4.0 (valabil pentru toate profilurile), în special prin dezvoltarea competențelor digitale. Nu în ultimul rând, o campanie de susținere și promovare a excelenței în educație este necesară în vederea creșterii interesului și a performanțelor școlare în general pentru elevii din Arad.

Speranța de viață mai mică decât media națională, incidența crescută a bolilor cardiovasculare, a diabetului, a cancerului, sunt motive temeinice pentru care îmbunătățirea stării de sănătate a populației trebuie să devină o prioritate majoră a autorităților locale. Totodată, prevalența în creștere a bolilor mentale și de comportament, asociate unui stil de viață nesănătos, și accentuate de criza sanitară actuală, impun continuarea măsurilor ce susțin adoptarea unui stil de viață sănătos, bazat pe o calitate bună a mediului, infrastructură sportivă adecvată și campanii susținute de informare. Infrastructura de sănătate (Spitalul Județean) nu îndeplinește standardele de calitate cerute de pacienți și considerate drept esențiale pentru a decide unitatea medicală unde se vor trata, totodată remarcându-se și o cerere crescută pentru servicii medicale complexe, caz în care serviciile medicale private, respectiv spitalele din zonă sunt mai căutate. Numărul de medici din sistemul public a înregistrat o creștere, însă numărul asistenților medicali a scăzut, deci un număr tot mai mare de medici este susținut de un număr în scădere de personal suport.

Domeniul asistenței sociale se confruntă cu o diversificare a serviciilor oferite și cu o creștere a numărului de beneficiari, în paralel cu o acută lipsă de personal datorat în primul rând nivelului de salarizare scăzut din domeniu. Infrastructura de dotări de tip social este în continuă dezvoltare și are nevoie de investiții constante, care să țină pasul cu nevoile beneficiarilor.

2.10.11. PROVOCĂRI ECONOMICE

Profilul economic al municipiului Arad este puternic influențat de poziția geografică a acestuia, fapt reflectat de dependența la nivelul CA față de marii actori economici din industria prelucrătoare - investiții în cea mai mare parte cu capital străin, precum și de deficitul de forță de muncă determinat de migrația internă și internațională puternică și de declinul demografic.

Dacă în momentul de față actorii economici reclamă insuficiența și instabilitatea forței de muncă, situația este dramatică pe termen mediu și lung: rata scăzută de înlocuire a forței de muncă (577‰) va conduce, în lipsa unor strategii de atragere a forței de muncă și/sau de retenție a populației tinere, la o diminuare a volumului forței de muncă cu puțin peste 50% în următorii 15 ani. Totodată, proporția tinerilor în totalul populației, ce ia valoarea de

13,2% în anul 2020, este un indicator relevant și în contextul nevoii tot mai stringente de susținere a antreprenoriatului ca alternativă de ocupare.

Formarea forței de muncă trebuie să se desfășoare în paralel cu sprijinirea mediului de afaceri și a dezvoltării economice locale. În acest sens, este de remarcat că economia municipiului Arad este încă puțin diversificată, cu o slabă dezvoltare a sectorului terțiar (industria prelucrătoare se menține pe poziția de principal angajator deținând la nivelul anului 2018 o pondere de 47,3%, fiind urmată de comerț – 13,8%, transporturi și logistică – 12,1%. Totuși, în ultimii ani se poate observa evoluția pozitivă a efectivului salarial în domenii aferente sectorului terțiar, precum servicii administrative (17% - 2012-2018), IT (20%), servicii sociale (41%) și logistică (57%).

În ceea ce privește infrastructurile de sprijin pentru afaceri, deși municipiul Arad dispune de zone industriale extinse, acestea sunt insuficient promovate la nivel internațional pentru atragerea de noi investiții, în vederea diversificării economice. Totodată, deși este un centru important, susținând, alături de Timișoara, dezvoltarea economică regională, municipiul Arad nu are în momentul de față o identitate bine conturată la nivel național și internațional, ducând lipsa unei viziuni și strategii integrate de promovare. Aceste aspecte, la care se adaugă dependența puternică față de principalii angajatori (primele 15 companii după numărul de salariați angajează aproape 20.000 de persoane în anul 2018), precum și prezența în număr mare a microîntreprinderilor și a IMM-urilor, determină nevoia de susținere a acestora pentru a își consolida poziția pe piață și pentru a contribui la formarea unor noi nișe de piață specializate în domenii diverse. Totodată, perspectivele de dezvoltare ale anumitor ramuri industriale (fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice, fabricarea hârtiei) pot favoriza apariția unor noi activități economice în domeniul economiei circulare, în acord cu prioritățile europene și globale de mediu și climă. Nu în ultimul rând, sectoarele cu potențial de creștere a sofisticării tehnologice și a intensității în cunoștințe sunt slab reprezentate din perspectiva forței de muncă și au un nivel salarial sub media națională, cum sunt sectorul IT, respectiv cercetare-dezvoltare, indicând nevoia de creștere a complexității activităților desfășurate.

Susținerea diversificării sectoarelor economice poate fi realizată fie prin facilitarea dezvoltării companiilor deja active în domenii ale viitorului, ce valorifică soluțiile moderne de automatizare, robotică etc., inclusiv a IMM-urilor, fie prin sprijinirea inițiativelor antreprenoriale prin infrastructură dedicată și servicii specializate în toate etapele de maturitate, de la idee până la internaționalizare.

Astfel, sprijinirea antreprenoriatului reprezintă o altă direcție care poate menține tinerii și forța de muncă în municipiu, municipalitatea nedispunând de un sistem de sprijin pentru start-up-urile arădene, însă putând deveni un partener sau facilitator important în acest sens (spațiu de incubare, servicii pentru start-up-uri, programe de mobilitate și schimburi de experiență etc.).

Nu în ultimul rând, există la nivelul municipiului Arad inițiative ce vizează dezvoltarea sectorului Cercetare-Dezvoltare-Inovare, cu potențial de valorificare a unor sinergii în sectoarele economice principale cu potențial de creștere (inginerie, IT), însă este nevoie de dezvoltarea unui cadru partenerial favorabil accesării unor noi resurse la nivel regional, național și european pentru crearea unor premise favorabile susținerii inovării la nivel local (integrarea în rețele de know-how internaționale, inițierea sau participarea la structuri de tip cluster, colaborarea strânsă între universități și departamentele de cercetare ale acestora și marii angajatori, respectiv IMM-uri, dezvoltarea competențelor de valorificare a resurselor financiare disponibile pentru susținerea sectorului CDI la nivel european).

2.10.12. PROVOCĂRI CLIMATICE ȘI DE MEDIU

În ceea ce privește domeniul mediului și peisajului, principalele nevoi la nivel municipal se referă la managementul deșeurilor, spațiile verzi și calitatea factorilor de mediu.

Municipiul Arad are o infrastructură de gestiune a deșeurilor completă, stația de sortare fiind reactivată în ianuarie 2021. Este necesară însă extinderea colectării selective în cartierele de blocuri ale municipiului, precum și identificarea unor soluții pentru gestiunea deșeurilor din construcții, adesea depozitate ilegal.

În ceea ce privește distribuția în teritoriu și calitatea spațiilor verzi, în municipiul Arad este necesară amenajarea unor noi parcuri și scuaruri astfel încât toți locuitorii să beneficieze de un spațiu verde public la o distanță de 10 minute de mers pe jos (în cartierele Gai, Bujac, Cadaș-Silvaș, Pârneava, Drăgășani, Mureșel, Aradul Nou, Sânicolaul Mic, Subcetate, Grădiște, 6 Vânători, Ion G. Duca, Micălaca) și amenajarea zonei Cetății ca parc public deschis locuitorilor orașului.

Deși în general calitatea factorilor de mediu în municipiul Arad este bună, se recomandă reducerea poluării aerului și a poluării fonice generată de traficul rutier (municipiul Arad este unul dintre cele mai tranzitate orașe din România) prin restricționarea traficului de tranzit în interiorul orașului (mai ales în cartierul Gai), prin plantarea de centuri/ aliniamente verzi și sprijinirea investițiilor în transportul public nepoluant și infrastructură pentru deplasări blânde.

Nu în ultimul rând, au fost identificate ca fiind necesare măsuri pentru adaptarea la schimbările climatice amenajarea terenurilor degradate rezultate în urma dezafectării unor zone industriale, amenajarea malului râului Mureș precum și ecologizarea terenurilor contaminate. Pentru diminuarea riscului la inundații, prezent atât de-a lungul Mureșului, cât și de-a lungul canalelor Mureșel, Morilor, Țiganca sau Foișor, se recomandă reabilitarea lucrărilor hidrotehnice existente și decolmatarea canalelor.

Producerea energiei rămâne sectorul economic cu cel mai mare impact asupra calității aerului. Se recomandă tranziția către alte surse de energie cu un impact mai redus asupra mediului. De asemenea, este necesară accelerarea ritmului investițiilor pentru eficientizarea energetică a clădirilor publice, acestea înregistrând în prezent consumuri ridicate de energie electrică (circa 3.500 MWh/an), termică (circa 403.000 Gcal/an) și de gaze naturale (circa 669.000 Kwh/an). Foarte puține platforme de gospodărire comunală folosesc energii alternative (doar stația de epurare și depozitul de deșeuri folosesc biogazul recuperat).

Totodată, imaginea municipiului Arad ca oraș verde, generată de zona cetății și a malului râului Mureș, de aliniamentele verzi, precum și de investiții în extinderea și conectarea rețelei de spații verzi și spații publice prezintă potențial identitar, dar și pentru creșterea calității factorilor de mediu.

2.10.13. PROVOCĂRI PRIVIND DEZVOLTAREA URBANĂ

În ceea ce privește dezvoltarea urbană și profilul spațial și funcțional al orașului, s-au identificat discontinuități ale sistemului urban și lipsa centralităților locale, fiind oportună în continuarea consolidarea centralităților din cartierele periferice pentru a putea contrabalansa polarizarea excesivă a zonei centrale.

Din punct de vedere al calității locuirii, este de remarcat că, în comparație cu municipiile concurente din Vestul României, indicatorii de calitate a locuirii din municipiul Arad sunt asemănători, spre exemplu suprafața locuibilă /locuință fiind cu aproximativ 2m^2 mai redusă decât în Timișoara, dar mai crescută decât cea din Oradea.

În ceea ce privește piața imobiliară, proprietățile disponibile se concentrează cu precădere în zona centrală și pe marile artere: Est-Vest (căile Aurel Vlaicu, Iuliu Maniu și Radnei) și Nord-Sud (Strada Petru Rareș, Bulevardul Revoluției și Calea Romanilor).

Este de remarcat că majoritatea locuințelor din municipiul Arad sunt racordate la rețelele de utilități publice, problemele și nevoile de dezvoltare pe acest palier concentrându-se mai degrabă pe modernizări și adoptarea unor soluții tehnice noi și inovatoare.

Din punct de vedere al serviciilor de alimentare cu apă potabilă și canalizare este nevoie de lucrări de extindere și modernizare: aproximativ 50 % din străzile municipiului necesită proiecte de reabilitare și extindere a rețelei de distribuție de apă și aproximativ 70 % din străzile municipiului necesită proiecte de reabilitare și extindere a rețelei de canalizare.

Sistemul de termoficare necesită de asemenea măsuri care să răspundă următoarelor nevoi: înlocuirea conductelor de transport și distribuție agent termic cu conducte preizolate dotate cu sistem de control, depistare și localizare a avariilor, redimensionarea acestor rețele de transport și distribuție a agentului termic în funcție de necesarul actual

și dezvoltările preconizate, continuarea retehnologizării CET-ului în vederea scăderii emisiilor de CO2 și reutilizarea terenurilor dezafectate în urma înlocuirii combustibilului solid (depozitul de zgură și cenușă). Pierderile mari de căldură înregistrate în cazul rețelei de distribuție a energiei termice au determinat un ritm crescut de deconectare a consumatorilor de la sistemul centralizat (cu 2.000 de consumatori mai puțini în 2019 față de 2018). În același timp, este necesară identificarea unor soluții pentru alimentarea cu energie termică a zonelor rezidențiale nedeservite în prezent, unde aerul este poluat ca urmare a încălzirii cu sobe.

Pentru furnizarea de servicii de alimentare cu gaze naturale se remarcă nevoile de extindere și modernizare a rețelelor, în special în cele 3 zone din municipiu cu o frecvență mare a întreruperilor neplanificate (nord-vest, centru, sud).

Un alt aspect esențial pentru dezvoltarea optimă a municipiului Arad este furnizarea de servicii tehnico-edilitare la aceleași standarde de performanță și pentru noile zone propuse spre includere în intravilan, prin Planul Urbanistic General al Municipiului Arad, varianta revizuită.

Datorită localizării geografice, dintre toate sursele regenerabile, **energia solară are cel mai ridicat potențial de utilizare** (datorită amplasării într-o zonă cu intensitate a radiației solare cuprinsă între 1300 și 1350 kwh/mp/an), devenind de interes în ultimul timp (circa 45 de persoane au obținut avize tehnice de racordare pentru centrale electrice fotovoltaice de putere mică). Există de asemenea potențial pentru utilizarea energiei geotermale, a biomasei și a biogazului (obținut din deșeurile biodegradabile sau din nămoluri).

Rețeaua de iluminat public a fost modernizată recent, prin înlocuirea majorității corpurilor de iluminat pe vapori de sodiu cu unele moderne (LED-uri) și introducerea unui sistem de telegestiune.

La nivel strategic, se recomandă urmărirea dezvoltării municipiului Arad în vederea reabilitării sistemului centralizat de alimentare cu apă și canalizare, retehnologizării sistemului de termoficare și reabilitării sistemelor de transport și distribuție a agentului termic precum și dezvoltării sistemelor de energie din surse alternative.

În ceea ce privește spațiul public, pentru a putea valorifica patrimoniul construit din zona centrală și spațiile publice existente, este necesară generarea unor axe pietonale pe direcția Est-Vest care să contrabalanseze rolul polarizator al Bulevardului Revoluției, asigurând totodată legătură atractivă între centrul istoric și zona de agrement de pe malul Mureșului.

Întrucât rețeaua majoră de spații publice reușește să deservească în cea mai mare parte cartierele amplasate în lungul celor două axe (N-S și E-V), va fi nevoie de extinderea ei către zonele periferice cum ar fi: Pârneava, Bujac, Aradul Nou, Sânicolaul Mic și Subcetate. Astfel, noile spații publice care vor deservi cartierele periferice ar trebui să fie scuaruri, grădini sau parcuri care să includă, pe lângă dotări comunitare, amenajări pentru practicarea sportului (aparate de fitness în aer liber, trasee de jogging, mese de ping-pong, coș de baschet etc.).

Municipiul Arad are potențialul de a fi considerat un oraș verde luând în considerare axa verde conturată în lungul Mureșului, faptul că peste 80% din străzi au vegetație de aliniament și depășirea pragului minim de 26 mp de spații verzi / locuitor. Totuși, orașul verde este vizibil cu precădere în lungul Mureșului, în timp ce cartierele periferice sunt lipsite de spații publice de tip scuar, grădină sau piațetă, iar centrul istoric se prezintă în continuare ca o zonă degradată, deși eforturile de revitalizare a Bulevardului Revoluției și pietonizare a străzii Meţianu dau roade.

Pentru a putea ameliora situația spațiilor publice vor trebui valorificate resursele de teren disponibile în cartierele periferice în vederea amenajării unor scuaruri, piațete sau chiar grădini. De asemenea, conectarea acestor cartiere la axa centrală se poate face prin amenajarea malurilor râurilor Mureș (cele încă neamenajate) și a canalului Mureșel.

În cazul zonei centrale, principalele intervenții se rezumă la continuarea demersului de pietonalizare. Extinderea zonei pietonale spre 1 Decembrie 1918 și latura de sud a Pieței Avram Iancu reprezintă după strada pietonală Meţianu o dovadă a impactului pozitiv pe care aceste intervenții îl au asupra economiei locale dar și asupra atractivității orașului. Acest proces trebuie însă completat și corelat cu restaurarea construcțiilor de patrimoniu și revitalizarea spațiilor publice identitare cum ar fi Piața Avram Iancu sau Piața Catedralei. Toate aceste intervenții în zona centrală ar trebui cuprinse într-o politică integrată de regenerare urbană. În cazul zonelor de locuințe

colective, proiectele de regenerare urbană sunt în curs de finalizare. Deși noile parcări multietajate reușesc să acopere cerea de parcări rezidențiale, demersul de recuperare și revitalizare a spațiilor public în acest zone trebuie să continue.

Pentru a se corela cu identitatea orașului, noile spații publice create ar trebui să fie dominate de vegetație (orașul verde) și să includă după posibilități dotări sportive (orașul sportiv).

În ultimii ani municipiul Arad a continuat procesul de tranziție către o mobilitate urbană durabilă. Proiectele implementate sau în curs de implementare vizează creșterea atractivității transportului public (modernizarea flotei, a stațiilor de transport public și începutul digitalizării serviciului), extinderea rețelei de piste pentru biciclete în lungul Mureșului, alături de lansarea unui sistem de bike-sharing, măsuri pentru managementul parcării, extinderea zonelor pietonale din centrul istoric. Acest demers trebuie continuat dar și accelerat[226]. Viteza comercială a tramvaielor este încă mult sub 20 km/h, preponderent din cauza semaforizării deficitare (deși majoritatea liniilor sunt delimitate de traficul rutier) dar și din cauza flotei învechite. Rețeaua de piste pentru biciclete are nevoie de îmbunătățiri, mai ales în ceea ce privește siguranța (vizibilitate, delimitare de traficul rutier etc.).

Prezervarea locuirii în zona centrală protejată, este pe de o parte una din caracteristicile aparte ale municipiului Arad, și pe de altă parte, un fapt ce a generat în timp probleme în zona istorică protejată. Regimul juridic al clădirilor proprietate privată reprezintă o problemă în administrarea și gestionarea unui ansamblu istoric într-un mod cât mai unitar. Neîntreținerea în timp a clădirilor, în special a celor declarate monument istoric, a dus la starea de degradare avansată din prezent a fondului construit. Cu toate că există instrumente legislative prin care autoritatea locală poate proteja și valorifica monumentele istorice în proprietate privată, acestea nu au fost aplicate.

În același timp însă, au fost lansate și o serie de instrumente cheie pentru gestionarea problemei construcțiilor în stare avansată de degradare din zona centrală a orașului. În acest sens, conform Legii nr. 153/2011, privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, cu modificările și completările ulterioare, au fost inventariate un număr de 201 imobile care fac obiectul acestei legi, fiind coroborate atât cu lista clădirilor situate în zona istorică, cât și cu cele situate în zona protejată din municipiul Arad.

Prin acest demers apare oportunitatea mai multor instrumente de a determina realizarea de lucrări de reabilitare, reparații sau intervenții pentru imobilele monumente istorice sau care se află în stare avansată de degradare, inclusiv prin contribuții din partea autorităților locale. Cu toate acestea, ritmul în care se realizarea operațiunile de reabilitare a fondului construit este încă unul foarte lent, fiind necesară o atenție sporită acestor demersuri și chiar identificarea de surse suplimentare de finanțare.

În ceea ce privește concentrarea infrastructurii culturale, de interacțiune socială și recreere preponderent în zona centrală a orașului, acest lucru poate conduce la un dezechilibru teritorial, însă în același timp există și din ce în ce mai multe inițiative de descentralizare a ofertei culturale către zonele rezidențiale prin activități organizate în spațiile publice și în anumite locații cheie.

Se remarcă din ce în ce mai multe interacțiuni și colaborări între asociații, fundații, organizații profesionale, neguvernamentale, mediul privat și organizațiile publice active în domeniul cultural, dar în același timp și o promovare deficitară a evenimentelor culturale de importanță locală, națională sau internațională. Cu toate acestea, multe evenimente culturale și implicit valoarea cultural-artistică a municipiului Arad este în unele cazuri mult mai vizibilă în mediul internațional, mulți artiști fiind mai bine recunoscuți în afara granițelor țării.

În acest context, este remarcată ca oportună promovarea mai intensă a valorilor municipiului Arad astfel încât acesta să capete notorietate în special la nivel național, dar nu numai. Promovarea artiștilor locali atât în spațiul național, cât și prin intermediul unor ambasadori din Diaspora, precum și promovarea proiectelor realizate în parteneriate cu alte țări, reprezintă aspecte identificate ca necesare de către actorii locali culturali pentru sporirea notorietății Aradului ca pol cultural de renume.

Nu în ultimul timp, durata de ședere a turiștilor continuă să fie în scădere pe fondul valorificării și promovării deficitare a Cetății Aradului, a râului Mureș și a celorlalte obiective și atracții turistice existente sau potențiale. Altfel

[226] Mai ales în contextul suplimentării resurselor financiare disponibile prin PNRR

spus, în prezent elementele reprezentative (patrimoniul construit, cultura, multietnicitatea sau cadrul natural) din municipiul Arad nu sunt suficient exploatate în beneficiul comunității și nu susțin dezvoltarea economică locală prin turism la adevăratul lor potențial.

3. CONCEPTUL DE DEZVOLTARE PENTRU PERIOADA 2021-2027

3.1. VIZIUNEA

Viziunea *Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2021-2035* se **construiește pe viziunea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 și SIDU 2014-2020, pe care le actualizează și le completează**. Astfel, în 2035 Aradul reprezintă:

…..o importantă metropolă regională ce impresionează prin centrul istoric reabilitat, precum și prin Cetatea Aradului transformată într-un pol cultural, turistic și de agrement de amploare, o comunitate puternică cu impact major în regiune prin dinamismul și diversitatea economică, un oraș inteligent și inovator, exemplu de management urban eficient.

…..principala poartă de acces în țară dinspre Europa de Vest, foarte bine racordată la rețeaua TEN-T și la mari capitale precum Budapesta, Viena sau Bratislava, care beneficiază și de conexiuni favorabile cu principalele centre urbane din partea de vest și centru a României (Timișoara, Oradea, Sibiu, Pitești, Brașov)

……capitala verde a României, un oraș caracterizat de o amplă rețea de spații verzi, ce acoperă întreaga suprafață a intravilanului municipiului. Rețeaua de spații verzi este susținută de o axă naturală dominantă (Mureșul) și de axe verzi secundare, care deservesc cartierele rezidențiale cu dotări de interes cotidian, conectându-le totodată cu centrul istoric. O serie de clădiri revitalizate sau nou construite completează rețeaua de spații verzi prin fațade și acoperișuri verzi, aducând astfel natura și mai aproape de cetățenii și utilizatorii Aradului. Infrastructura verde-albastră reprezintă o prioritate pentru arădeni având totodată un rol semnificativ în atenuarea efectelor negative ale schimbărilor climatice.

……un oraș care tinde spre neutralitate din punctul de vedere al emisiilor de dioxid de carbon mizând totodată pe integrarea conceptului de economie circulară. Aradul se alimentează cu prioritate din surse de energie regenerabilă mizând printre altele pe un parc fotovoltaic de putere medie realizat pe suprafața fostului depozit de zgură și cenușă dar și pe valorificarea biomasei și energiei geotermale, mai ales în procesele industriale și alimentarea instituțiilor public și a clădirilor rezidențiale. Toate cartierele Aradului sunt deservite de infrastructură modernă de alimentare cu apă și canalizare iar zonele cu o densitate mai mare a populației beneficiază de un sistem de alimentare cu energie termică retehnologizat. Astfel, furnizarea de utilități se realizează la prețuri avantajoase și un impact redus asupra mediului. Sistemul modern de gestiune a deșeurilor asigură un grad ridicat de reciclare și valorificare minimizând totodată cantitățile de deșeuri municipale depozitate. Companiile arădene, mai ales cele din zonele industriale, investesc continuu în optimizarea modului de utilizare a materiei prime, mizând pe reducerea deșeurilor generate și reciclarea / valorificarea lor. Dezvoltarea durabilă reprezintă o esențială în educația arădenilor iar grija pentru mediu este un aspect deja încorporat în comportamentul de zi cu zi a cetățenilor.

…...o comunitate proactivă care se implică în procesul de dezvoltare urbană. O rețea amplă de centre și spații comunitare reprezintă fundamentul pentru interacțiunea socială și locul în care sunt dezbătute principalele probleme ale orașului pentru a identifica împreună cu administrația soluțiile optime. Centrele comunitare, prezente în fiecare cartier, aglomerează în jurul lor și alte dotări de interes cotidian cum ar fi alimentație publică, unități comerciale de mici dimensiuni, dotări sportive sau unități de învățământ.

…….un motor economic de interes regional și supraregional, cu o bază economică solidă susținută de marii actori economici din domeniul industrial, dar și de întreprinderile mici și mijlocii și de mediul antreprenorial activ. Aradul își valorifică poziția de poartă de intrare în țară prin evenimente științifice și de afaceri regionale, naționale și internaționale, oferind oportunități de susținere a inovării în folosul cetățenilor și companiilor. Totodată, calitatea ridicată a vieții face orașul atractiv pentru tineri și familii tinere, asigurând forța de muncă specializată necesară actorilor economici.

……un centru urban care dispune de o bună conectivitate internă și externă și de un sistem de transport local eficient, sigur[227], incluziv, accesibil și atractiv pentru toți cetățenii, unde peste 70% din totalul deplasărilor sunt realizate cu transportul public, bicicleta, trotineta, pe jos sau alte vehicule nepoluante. Tramvaiul și mersul cu bicicleta reprezintă nu doar principalele mijloace de transport pentru arădeni ci și elemente de reper în cultura locală.

…….un oraș care mizează pe date în configurarea deplasărilor cotidiene dar și a proiectelor de infrastructură. Arădenii dispun de o aplicație și un portal web care le oferă date și informații importante despre diferitele servicii și opțiuni de mobilitate și îi ajută în planificarea deplasărilor, mai ales în alegerea mijlocului de transport cel mai eficient din perspectiva costului, impactului asupra mediului și timpului. Folosind abonamente personalizate, locuitorii și vizitatorii Aradului au acces la o varietate amplă de servicii de mobilitate pentru a permite deplasarea optimă în municipiu și în împrejurimile sale. Toate datele de transport sunt valorificate în cadrul centrului de mobilitate urbană susținând intervenții cât mai eficiente în dezvoltarea și sistemului și serviciilor de mobilitate. Diversitatea mijloacelor alternative de transport face ca cererea de parcare să fie în scădere pentru că Arădenii preferă transportul public, bicicletă sau mersul pe jos pentru deplasările cotidiene și fac recurs la autoturism preponderent în regim de car sharing. Nevoia de parcare este asigurată de un sistem de parcări rezidențiale multietajate și parcări de transfer amplasate la principalele porți de intrare în municipiu și la marginea zonei centrale

……un centru cultural istoric cu un sistem de spații publice atractiv, irigat de circulații pietonale generoase și deservit de două coridoare de mobilitate urbană durabilă, Bulevardul Revoluției (coridor cultural) și Faleza Mureșului (coridor verde). Patrimoniul construit este în proces de restaurare, însă imaginea deja atractivă a zonei centrale este valorificată și de o serie de străzi ocazional carosabile cu terase, magazine și alte funcțiuni de interes pentru arădeni și turiști.

……un oraș atractiv, în care se consolidează doi poli principali de atracție atât pentru comunitatea locală, cât și pentru vizitatori. Zona centrală, caracterizată de un mix arhitectural între baroc, neoclasic, secession, eclectic, renascentist, art nouveau sau interbelic, alături de Cetatea Aradului, cetatea în stil Vauban cea mai bine conservată din România, reprezintă obiective culturale și turistice de interes internațional, în cadrul cărora se regăsește o ofertă diversă de activități pentru petrecerea timpului liber de la oferta culturală bogată (marcată de obiective majore precum Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, Filarmonica de Stat Arad, mai nou inauguratul Muzeu interactiv al tehnologiei etc.), la oportunitățile în aer liber pe malul Mureșului și din interiorul Cetății sau chiar la varietatea dotărilor de alimentație publică, în special din zona centrală, unde se pot degusta și o serie de preparate din gastronomia tradițională locală.

…….un oraș vibrant, care se remarcă la nivel regional, dar și național sau chiar internațional drept un pol cultural de renume, unde actorii culturali locali și parteneriatele între aceștia sunt sprijinite pentru a dezvolta și a promova o ofertă culturală complexă, caracterizată atât de un număr sporit de dotări culturale distribuite echilibrat la nivelul orașului, cât și de o gamă variată de activități disponibile pentru locuitori cu interese diverse.

…….un oraș cu o comunitate sănătoasă și sportivă, „capitala” sportului românesc, susținută de o varietate amplă de dotări sportive accesibile publicului larg, alături de o agendă competițională diversă, pentru amatori și profesioniști. Atât modul de viață sănătos, cât și performanța sportivă sunt încurajate prin calitatea sporită a infrastructurii de bază, dar și prin dotările majore la nivelul orașului, precum stadionul UTA, Sala Polivalentă, baza de agrement și

[227] Zero persoane decedate în accidente rutiere.

Ștrandul Neptun sau mai nou inauguratele baze de agrement Mărului și Câmpul Liniștii, alături de baza de recuperare de la stadionul Motorul.

.....un oraș caracterizat de o societate civilă activă, echilibrată și bine organizată, al cărui sistem de valori va fi bazat pe educație, morală și religie. Un oraș plin de vitalitate, cu oameni prosperi și politicoși în care spiritul tolerant dintre etnii și colaborare interconfesională au ca rezultat coeziunea comunitară.

…….nu în ultimul rând, un oraș inteligent, care mizează pe o rețea amplă de instrumente de colectare și interpretare a datelor urbane, fundamentul pentru o guvernare locală responsabilă, deschisă și îndreptată către cetățeni.

3.2. OBIECTIVE

Analiza situației existente, sintetizată prin diagnostic și analiza SWOT, indică opțiunile privind abordarea strategică a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad. Astfel, în funcție de abordarea cu prioritate a punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor, sau a mixului dintre acestea, pot fi identificate 4 opțiuni strategice principale:

1. **Abordarea conservatoare** vizează rezolvarea unor probleme de bază (de ex. modernizarea și extinderea infrastructurii de transport și utilități) și rezolvarea unor probleme imediate; este potrivită în cazul teritoriilor mai puțin dezvoltate, care au încă de rezolvat o varietate de probleme de bază;
2. **Abordarea defensivă** vizează în principal combaterea amenințărilor din mediul extern;
3. **Abordarea agresivă** vizează valorificarea unor competențe distinctive, concentrându-se preponderent pe punctele tari ale teritoriului. Se raportează mai puțin la mediul extern, ceea ce poate însemna că nu valorifică întotdeauna oportunitățile sau nu combate proactiv amenințările;
4. **Abordarea competitivă** vizează valorificarea la maxim a competențelor distinctive și oportunităților, vizând poziționarea teritoriului în raport cu competiția; este o abordare adecvată teritoriilor care au atins un nivel de dezvoltare satisfăcător și urmăresc să se afirme în competiția regională/ națională/ internațională.

Cele patru opțiuni strategice pot fi exemplificate în cazul municipiului Arad, după cum urmează:

FIGURA 197 MATRICEA „SPACE" CARE STĂ LA BAZA STRATEGIEI

Sursa: Prelucrare proprie

În ultimii 15 ani, municipiul Arad, asemenea altor municipii din România, a investit în rezolvarea problemelor de bază, pentru asigurarea unor condiții corespunzătoare de trai pentru cetățenii săi, abordând preponderent proiecte specifice unei strategii conservatoare și defensive în ceea ce privește dezvoltarea urbană. În prezent, comparativ cu alte municipii și orașe din România, Aradul:

- dispune de o infrastructură rutieră modernizată, este deservit de o centură care înconjoară 3 sferturi din oraș,
- cuprinde o rețea amplă de spații verzi îndeplinind cu ușurință pragul minim de 26 mp / locuitor,
- deține un sistem de transport public preponderent electric și delimitat de traficul rutier care deservește cea mai mare parte a zonelor de interes,
- asigură utilități pentru majoritatea zonelor locuite,
- oferă locuri de muncă stabile pentru cea mai mare parte a cetățenilor,
- găzduiește o rețea de unități de învățământ în mare măsură modernizate și care facilitează arădenilor acces la educație de bună calitate,
- oferă acces facil la o diversitate amplă de dotări și facilități sportive,
- beneficiază de o comunitate din ce în ce mai implicată în dezvoltarea orașului și crearea de oportunități (mediul educațional, ONG-uri, mediul privat),
- are zone urbane marginalizate reduse și o pondere scăzută a populației dezavantajată din punct de vedere socio-economic.

Putem astfel considera că, în afară de mici excepții, municipiul Arad îndeplinește condițiile de bază pentru un oraș atractiv, cel puțin în comparație cu alte orașe din România. De aceea, în următorii 7-15 ani municipiul nu mai are multe probleme structurale (puncte slabe foarte acute) de rezolvat și se poate concentra pe o abordare strategică ce vizează **creșterea competitivității**.

Astfel, investițiile (finanțate din fonduri europene, naționale sau locale) ar trebui orientate către valorificarea competențelor distinctive și a punctelor tari. În acest context, pentru perioada 2021-2027 și post 2027, SIDU mizează pe următoarele competențe distinctive și puncte tari:

Competențe distinctive

- Coridorul Mureșului – culoar de agrement de peste 10 km lungime[228]
- Cetatea Aradului[229] – parc tematic
- Principala poartă de intrare în țară conectată la rețeaua regională de autostrăzi[230]

Puncte tari

- Tramvaiul – coloana vertebrală de transport ecologic al orașului
- Patrimoniul construit valoros din zona centrală[231]
- Cea mai extinsă rețea de piste pentru biciclete din țară[232]
- Diversitatea etnică și culturală
- Rețea amplă de spații verzi – inclusiv majoritatea străzilor care includ vegetație de aliniament
- Zone industriale dezvoltate

[228] Poate fi cel mai lung din țară însă se află în competiție cu Cluj-Napoca – Someș
[229] Se află în competiție cu : Cetatea Alba Carolina și cetățile din Timișoara, Oradea și Făgăraș, toate restaurate recent. Nici-una nu beneficiază însă de atât teren și elemente de cadru natural atât de favorabile cum este cazul Cetății Arad.
[230] Regiunea transfrontalieră România-Ungaria
[231] Poate deveni o competență distinctivă dacă este reabilitat / restaurat.
[232] Deși pe anumite străzi pistele trebuie reconfigurate pentru a crește siguranța bicicliștilor

Obiectivele și proiectele prezentate în continuare sunt conturate în jurul acestor competențe distinctive, vizând creșterea competitivității și afirmarea Aradului ca un pol de interes în regiunea transfrontalieră.

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2021-2027 și post 2027 propune următorul set de obiective de dezvoltare urbană integrată:

O1. ARAD PERFORMANT - MOTOR ECONOMIC REGIONAL, CU VOCAȚIE INTERNAȚIONALĂ ȘI CAPACITATE DE A MENȚINE, ATRAGE ȘI SUSȚINE ACTIVITĂȚI ECONOMICE PERFORMANTE

Consolidarea, modernizarea și diversificarea economiei locale și afirmarea municipiului Arad la nivel regional, în contextul scăderii demografice, accelerării tendințelor și priorităților europene și globale de modernizare și integrare a tehnologiilor noi și conexiunilor la nivel național și european ce încurajează mobilitatea persoanelor, reclamă măsuri integrate din partea municipalității, care să asigure buna relaționare și creșterea încrederii mediului local de afaceri, asigurarea unui climat favorabil dezvoltării inițiativelor antreprenoriale, atragerea și specializarea forței de muncă pentru a asigura necesarul, atât din punct de vedere numeric cât și al calificărilor. Totodată, municipiul Arad își va consolida poziția la nivel regional printr-o strategie coerentă de promovare ca destinație de investiții atractivă și dinamică, mizând pe competențele distinctive precum poziția geografică, calitatea crescută a vieții datorată cadrului urban și natural deosebit, comunitatea activă și educată, diversitatea culturală.

O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv

Continuarea atragerii de investiții străine în municipiul Arad reprezintă atât o oportunitate majoră de susținere a dinamismului economic local, cât și o provocare din perspectiva necesității dezvoltării unor avantaje comparative superioare altor teritorii din diferite părți ale Uniunii Europene. Tradiția industrială a municipiului și prezența unor elemente distinctive de atractivitate de-a lungul timpului, precum costul redus al forței de muncă, disponibilitatea zonelor industriale pe suprafețe vaste de teren, accesibilitatea foarte bună, au avut o influență benefică asupra creșterii nivelului investițiilor străine atrase. În același timp, tradiția industrială și integrarea companiilor mari din domeniul automotive în lanțurile valorice europene și globale impune nevoia de adaptare la tendințele globale privind tranziția industrială, modernizarea și creșterea complexității tehnologice prin robotizare, digitalizare și adoptarea tehnologiilor noi (inteligență artificială, robotizarea automatizată a proceselor, învățare asistată) ce aparțin conceptului de Industrie 4.0.

Deși municipalitatea dispune de numeroase resurse de teren la nivelul zonelor industriale, racordate la rețele de utilități de bază și bine conectate prin transportul public, valorificarea acestora este insuficientă, din perspectiva identificării și clasificării acestor resurse pentru a fi exploatate în viitor ca parte a unei strategii de promovare a oportunităților existente la nivelul municipiului. Astfel, municipalitatea poate sprijini atragerea de noi investitori și/sau extinderea activității companiilor cu capital străin existente, punând la dispoziție o situație clară asupra resurselor care pot deveni noi avantaje comparative pentru municipiu: calitatea ridicată a vieții, facilitățile existente sau planificate, dotările puse la dispoziție, suprafața terenurilor, existența unor parteneriate cu universitățile și liceele tehnologice arădene, precum și activitatea altor structuri de sprijin a afacerilor, accesibilitatea foarte bună – prin intermediul unor soluții integrate de tip platforme sau birouri virtuale cu rol în conturarea unei strategii concrete de dezvoltare a mediului de afaceri local.

Totodată, o parte dintre aceste potențiale avantaje ce pot fi exploatate pentru atragerea de noi investiții sunt insuficient dezvoltate în prezent, un rol important fiind ocupat de întărirea dialogului între toți actorii cu influență directă sau indirectă asupra activității economice.

Dialogul este necesar atât pentru stabilirea de parteneriate și inițierea de proiecte comune de dezvoltare, cât și pentru ca municipalitatea să cunoască nevoile reale ale investitorilor, pe care să le transpună în planurile, programele și proiectele din prezenta perioadă de programare.

Mai mult, municipiul Arad poate sprijini dezvoltarea economică, dirijând totodată actorii economici, în special cei din sectorul industrial, către zonele special constituite, prin transformarea zonelor industriale în parcuri industriale și acordarea de facilități cf. Legii 186/2013.

Practic, deși este un centru important, susținând, alături de Timișoara, dezvoltarea economică regională, municipiul Arad nu are în momentul de față o identitate bine conturată, ducând lipsa unei viziuni și strategii integrate de promovare. Dincolo de tradiția industrială, Aradul prezintă o dezvoltare a sectorului logistic, susținut de valorificarea accesibilității ridicate și de poziția geografică favorabilă. Sprijinirea acestui domeniu prin oferirea facilităților necesare testării unor soluții inovatoare în domeniu oferă oportunitatea consolidării domeniului, contribuind la atragerea de noi companii mari cu capital străin, dar și la stimularea creativității și antreprenoriatului în domeniu.

Astfel, obiectivul vizează promovarea municipiului Arad ca destinație de investiții, prin definirea unui concept și a unui pachet de promovare, prin acțiuni de promovare operaționalizate prin dezvoltarea unor spații virtuale accesibile și comprehensive, punând la dispoziția părților interesate toate informațiile necesare pentru a considera municipiul Arad o destinație de investiții relevantă.

O dimensiune importantă ce va fi sprijinită este aceea de centru expozițional și pentru evenimente de afaceri.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.1.1. Promovarea oportunităţilor de investiţii în municipiul Arad

O1.2. Ecosistem antreprenorial dinamic, bazat pe parteneriat, și puternic ancorat în realitatea economică națională și europeană

Sprijinirea mediului de afaceri local și creșterea încrederii și disponibilității acestuia pentru cooperarea cu autoritățile publice locale în sensul dezvoltării municipiului reprezintă un obiectiv important, având în vedere dialogul relativ redus existent în momentul de față între cele două părți.

În prezent, municipalitatea nu dispune de un sistem de sprijin pentru start-up-urile arădene, însă poate deveni un partener sau facilitator important în acest sens prin înființarea și/ sau sprijinirea de structuri de incubare și sprijin pentru afaceri (spațiu de incubare, servicii pentru start-up-uri, programe de mobilitate și schimburi de experiență etc.). Pot fi refuncționalizate în acest sens clădiri – simbol ale orașului sau spații vacante din proximitatea zonei centrale. Sprijinirea antreprenoriatului va contribui la menținerea tinerilor și forței de muncă în municipiu, oferind noi oportunități de dezvoltare profesională și personală. O dimensiune importantă a acestui obiectiv o reprezintă întărirea rolului universităților pentru stimularea spiritului antreprenorial în rândul tinerilor, ca alternativă viabilă de carieră în domeniul în care aceștia s-au format.

În ciuda inițiativelor existente de sprijinire a mediului de afaceri arădean, este nevoie de o strategie solidă bazată pe dialog și parteneriat, pentru dezvoltarea unor servicii orientate către diferitele tipuri de companii (antreprenori la început de drum, IMM-uri, companii mari), diferențiate pe nevoile fiecărei categorii în parte, pentru a asigura sustenabilitatea afacerilor pe termen lung.

În acest sens, operaționalizarea unui grup de lucru privind dezvoltarea economică are rolul de a defini un nou nivel de complexitate a economiei locale ca ecosistem de afaceri cu roluri bine definite, complementare, însă cu deziderate comune.

Totodată, complementar obiectivului privind definirea unei strategii de atragere de investiții, promovarea economiei locale la nivel național și internațional reprezintă un element crucial pentru dezvoltarea economică. Integrarea în structuri regionale, naționale și internaționale de promovare a economiei locale (târguri, evenimente, rețele de sprijin pentru start-up-uri și IMM-uri, clustere etc.) poate favoriza transferul de bune practici, creșterea nivelului de expertiză în vederea dezvoltării unor servicii la nivel local cu un grad mai mare de complexitate, respectiv accesul companiilor locale la oportunități de internaționalizare și inovare prin acțiuni de promovare (de exemplu identificarea și participarea la târguri internaționale relevante) și prin inițierea de parteneriate și proiecte

de cooperare (la nivel național și internațional), inclusiv în vederea formării personalului Primăriei Arad cu privire la stabilirea dialogului cu mediul de afaceri și la sprijinirea dezvoltării economice locale.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.2.1. Sprijinirea antreprenoriatului prin inițiative hard și soft

D1.2.2. Consolidarea dialogului între principalii actori locali și regionali cu privire la dezvoltarea economică locală

O1.3. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere – atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă

Având în vedere tradiția industrială a municipiului Arad transpusă în prezența marilor actori economici din domeniul industrial, o infrastructură modernă de învățământ tehnic, perspectivele dezvoltării sectorului serviciilor, precum și cooperarea cu mediul privat pentru adecvarea ofertei educaționale la nevoile reale ale pieței forței de muncă și pentru programe comune de practică și inserție a absolvenților pe piața forței de muncă reprezintă un deziderat important pentru perioada următoare.

Totodată, strategia pentru retenția și atragerea forței de muncă, dezvoltată într-un cadru partenerial, va viza: oportunitățile de carieră din Arad, sprijinirea antreprenoriatului și înființării de noi companii, măsuri adresate direct forței de muncă: programe de mentorat, schimburi de experiență, formare.

Concret, acest obiectiv vizează lărgirea bazinului de forță de muncă căruia i se adresează actorii economici din municipiul Arad, prin promovarea acestuia din urmă, la nivel regional și în afara regiunii, ca destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere, mizând pe punctele forte ale orașului: calitatea vieții, cadrul urban și natural, diversitate culturală, comunitate. Totodată, municipalitatea va pune la dispoziția persoanelor interesate informații și resurse relevante pentru dezvoltarea unei cariere în Arad: oportunități de training, asistență pentru cazare, informații diverse.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.3.1. Atragerea și retenția forței de muncă în municipiul Arad

O1.4. Centru județean și regional ce sprijină inovarea bazată pe parteneriat în folosul ecosistemului economic local

Având în vedere existența unor inițiative ce vizează dezvoltarea sectorului cercetare-dezvoltare-inovare (CDI), cu potențial de valorificare a unor sinergii în sectoarele economice principale, precum și obiectivele europene de politică privind necesitatea susținerii inovării și digitalizării ca activități transversale în majoritatea sectoarelor economice, municipiul Arad are oportunitatea de a valorifica resursele existente și de a cultiva, prin măsuri concrete, spiritul inovator la nivelul actorilor locali interesați de domeniul CDI.

Complementar obiectivelor privind forța de muncă, respectiv dezvoltării unui ecosistem local de afaceri, acest obiectiv urmărește să pună bazele cooperării, parteneriatului și dezvoltării competențelor necesare susținerii activității de CDI în folosul cetățenilor și al companiilor locale.

Principalele măsuri vizează dezvoltarea serviciilor suport care facilitează accesul la finanțare în domeniul inovării la nivel european, integrarea în rețele naționale și europene de inovare, dezvoltarea de parteneriate solide la nivel local și regional care permit transferul de cunoștințe și tehnologie, favorizând crearea unui cadru favorabil susținerii și valorificării oportunităților din domeniul CDI.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D1.4.1. Sprijinirea sectorului cercetare-dezvoltare-inovare prin integrarea în rețele naționale și internaționale, informare și testare

O2. ARAD - ORAȘ AL BUNĂSTĂRII, CU UN CAPITAL SOCIAL DEZVOLTAT ȘI O CALITATE CRESCUTĂ A LOCUIRII ȘI A SERVICIILOR PUBLICE

Comunitatea puternică, activă și educată și condițiile favorabile de locuire vor reprezenta competențe distinctive ale municipiului Arad în competiția urbană. În acest sens, prezentul obiectiv vizează, pe de-o parte, întâmpinarea nevoilor comunității locale, prin furnizarea unor servicii publice de calitate, adaptate tuturor categoriilor de utilizatori și susținute de o infrastructură modernă, iar, pe de altă parte, asigurarea unui mediu de viață propice locuirii printr-o calitate ridicată a fondului locativ și a spațiilor publice. Acest obiectiv este strâns corelat și cu obiectivele privind Aradul vibrant, precum și cu Aradul – oraș verde și rezilient.

O2.1. Infrastructură de învățământ performantă și atractivă, bazată pe excelență și ofertă diversificată

Menținerea în municipiul Arad a tinerilor după terminarea studiilor liceale sau de licență, încurajarea întemeierii de familii și atragerea tinerilor și familiilor tinere din alte localități reprezintă un obiectiv prioritar pentru dezvoltarea socială și economică a Aradului în contextul actual de declin demografic.

În acest scop, municipalitatea va urmări să asigure o calitate ridicată a infrastructurii de educație și prin intermediul direcțiilor de acțiune și proiectelor aferente obiectivelor conexe, o calitate ridicată a spațiilor publice și o ofertă diversă de petrecere a timpului liber, dezvoltare personală și profesională.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.1.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ preșcolar

D2.1.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ școlar

D2.1.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ liceal

D2.1.4. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic

D2.1.5. Corelarea sistemului de învățământ cu cerințele pieței muncii

D2.1.6. Sprijinirea excelenței în educație

D2.1.7. Digitalizarea și dezvoltarea competențelor digitale și alte competențe transversale

D2.1.8. Susținerea mediului universitar local

O2.2. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil, sprijinită de o infrastructură municipală de sănătate modernă

O comunitate puternică este o comunitate educată și informată, angajată civic și implicată activ în viața orașului. Astfel, municipalitatea va juca rolul de facilitator și partener, încurajând proiectele de activare a comunității și de implicare a cetățenilor pentru îmbunătățirea mediului urban și a spațiului public.

Totodată, corelat cu direcțiile asumate de municipalitate prin Strategia pentru transformarea în oraș verde a Municipiului Arad, Planul de dezvoltare a sănătății și Planul de Mobilitate Urbană Durabilă, vor fi inițiate campanii care să încurajeze un stil de viață sănătos, cultura ecologică și mobilitatea urbană durabilă.

Nu în ultimul rând, infrastructura modernă de sănătate reprezintă un element esențial având în vedere rolul de centru județean și regional al municipiului Arad și standardele ridicate privind calitatea vieții pe care municipalitatea și le propune pentru perioada de programare curentă.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.2.1. Promovarea unui mod de viață sănătos și a culturii ecologice

D2.2.2. Modernizarea infrastructurii municipale de sănătate

O2.3. Coeziune socială și identitate locală, bazată pe incluziunea și integrarea grupurilor vulnerabile

Deși cartierele din municipiului Arad au o identitate locală recunoscută, unele dintre ele au devenit cartiere-dormitor sau zone de tranzit, neoferind comunității spații pentru petrecerea timpului liber și activități cotidiene. În acest sens este importantă crearea de spații comunitare, atât exterioare, cât și interioare (de exemplu în clădiri neutilizate sau la parterul blocurilor), care să încurajeze interacțiunea socială a membrilor comunității și să permită desfășurarea de activități social-culturale (de exemplu cursuri, ateliere creative, proiecții de film, jocuri etc.). În ciuda proiectelor deja implementate, ce au contribuit la diversificarea ofertei de spații comunitare pentru diferite categorii de persoane, este în continuare resimțită nevoia de dezvoltare de astfel de centre pentru a răspunde nevoilor cetățenilor.

Totodată, diversificarea și modernizarea infrastructurii de servicii sociale și dezvoltarea activităților care au generat deja rezultate pozitive vor fi direcții de urmat în perioada de programare curentă. Totodată, având în vedere procesul de îmbătrânire a populației se va acorda o atenție deosebită infrastructurii sociale pentru persoane vârstnice, inclusiv în ceea ce privește dezvoltarea unor centre de geriatrie.

Pe de altă parte, deși municipiul Arad prezintă un procent relativ redus de populație în zone dezavantajate sau marginalizate din punct de vedere social comparativ cu alte municipii din România, se poate constata concentrarea populației dezavantajate în trei zone principale, care vor fi avute în vedere pentru intervenții integrate vizând problemele de locuire, educație, angajabilitate și sănătate.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.3.1. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinate persoanelor vârstnice

D2.3.2. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinată tuturor categoriilor de beneficiari

O2.4. Calitatea ridicată a spațiului public și a locuirii

Obiectivul se concentrează pe eficientizarea modului de utilizare a resurselor de teren (inclusiv din cartierele de locuințe) și pe ameliorarea calității fondului construit. Astfel, vor fi lansate operațiuni de regenerare urbană și de sporire a siguranței publice, inclusiv în zona centrală. Aceste operațiuni se vor concentra cu precădere pe reconfigurarea spațiilor interstițiale astfel încât suprafața alocată pentru parcări să fie eficientizată, să fie amenajate o serie de spații publice cu rol comunitar sau de agrement și să fie modernizate circulațiile locale (zone cu prioritate pentru pietoni). În paralel cu intervențiile ce vizează spațiul public va începe și programul de inventariere, expertizare și consolidare a clădirilor cu probleme structurale sau al căror termen de valabilitate a expirat.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D2.4.1. Creșterea calității spațiului public prin intervenții de regenerare urbană (inclusiv dotări și amenajări moderne)

D2.4.2. Asigurarea siguranței publice și a durabilității fondului locativ

D2.4.3. Extinderea infrastructurii de dotări comunitare în cartierele municipiului Arad

O3. ARAD VIBRANT - ORAȘ PRIMITOR, EFERVESCENT, CU O OFERTĂ VARIATĂ DE OPORTUNITĂȚI DE PETRECEREA TIMPULUI LIBER ȘI DE VIZITARE

Valorificarea sustenabilă a resurselor locale va contribui la sporirea notorietății municipiului Arad atât pe plan local, dar și național sau chiar internațional, acesta fiind din ce în ce mai recunoscut ca un pol cultural de renume, ca un centru urban cu tradiție sportivă, dar și ca o destinație turistică aparte, în care se îmbină cadrul verde revigorant cu efervescența citadină. În acest sens, intervențiile din cadrul acestui obiectiv vizează o serie de paliere principale precum dezvoltarea infrastructurii, diversificarea ofertei de activități, îmbunătățirea mijloacelor de promovare, dar și susținerea actorilor locali relevanți în sectoarele cultural-artistice, sportive și turistice.

O3.1. Infrastructură culturală modernă și diversă, ce susține o viață urbană activă și promovează specificul local

Obiectivul propune continuarea eforturilor în domeniul dezvoltării și promovării activităților culturale prin reabilitarea infrastructurii culturale și înființarea de noi obiective care să promoveze cultura locală prin consolidarea sprijinului pentru actorii locali, precum și prin promovarea unei agende culturale comune, în parteneriat cu organizațiile locale active în domeniu, asigurând astfel vizibilitatea evenimentelor culturale ce se desfășoară în municipiul Arad. Obiectivul este complementar și obiectivelor specifice referitoare la spațiul public, spațiul public reprezentând, alături de infrastructura culturală, suportul pentru o viață socio-culturală activă.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.1.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii culturale, inclusiv prin reintroducerea în circuitul urban și valorificarea în scop cultural-comunitar a unor imobile abandonate / dezafectate / neutilizate

D3.1.2. Promovarea patrimoniului și a ofertei culturale

D3.1.3. Sprijinirea actorilor din domeniile cultural-artistice

O3.2. Patrimoniu cu valoare arhitectural-ambientală și istorică ridicată (altul decât instituțiile de cultură) - reabilitat și promovat

Reabilitarea clădirilor istorice sau valoroase, aflate într-un stadiu accentual de degradare, reprezintă o prioritate având în vedere numărul ridicat al acestora și potențialul pe care îl prezintă pentru îmbunătățirii imaginii urbane și a găzduirii unor activități de interes public. O direcție aparte este reprezentată și de valorificarea Cetății Aradului și introducerea acesteia treptat în viața urbană. Prin implementarea acestui obiectiv, structura municipiului Arad va fi caracterizată de doi poli culturali majori, centrul istoric și Cetatea Aradului, susținuți însă și de o serie de centralități secundare.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.2.1. Reintroducerea cetății Aradului în circuitul urban

D3.2.2. Conservarea și valorificarea patrimoniului construit istoric și a clădirilor cu valoare arhitectural-ambientală ridicată

O3.3. Tradiție sportivă consolidată și ofertă variată de agrement, susținute de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă

Obiectivul dedicat sportului și agrementului urmărește dezvoltarea și modernizarea infrastructurii sportive și de agrement de anvergură a municipiului, pe de-o parte, dar și crearea de noi obiective pentru încurajarea sportului de masă și asigurarea unei oferte variate de oportunități de petrecere a timpului liber, pe de altă parte.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.3.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente sportive din municipiul Arad

D3.3.2. Promovarea sportului arădean

D3.3.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente și diversificarea activităților de agrement și petrecerea timpului liber

O3.4. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement

Deși turismul reprezintă o activitate economică secundară pentru municipiul Arad, diversitatea obiectivelor turistice și buna amplasare în relație cu principalele culoare de transport face ca acest domeniu să aibă un potențial semnificativ de creștere. Obiectivul dedicat turismului răspunde cu precădere la nevoia de a contura o imagine

turistică („brand”) clară și atractivă, bazată atât pe atuurile locale, cât și pe relația cu teritoriul înconjurător, fiind în același timp pus accentul și pe experiența vizitatorilor în cadrul destinației.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D3.4.1. Promovarea municipiului Arad ca o destinație turistică

D3.4.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii turistice și a amenajărilor conexe

O4. ARAD CONECTAT ȘI ACCESIBIL - PROMOTOR AL MOBILITĂȚII URBANE DURABILE, CU O INFRASTRUCTURĂ DE TRANSPORT MODERNĂ ȘI EFICIENTĂ

Mobilitatea urbană stă la baza funcționării și dezvoltării durabile a orașelor contemporane. În cazul municipiului Arad, obiectivul dedicat acestui domeniu are în prim-plan tranziția de la un oraș bazat pe automobil către unul care mizează preponderent pe modalități de deplasare nepoluante (sau cu grad redus de poluare). Așadar, cea mai mare parte a intervențiilor sunt conturate încât să facă transportul public mai atractiv, să încurajeze deplasările nemotorizate, să optimizeze rețeaua de transport și nu în ultimul rând să reducă spre minim, preferabil zero, accidentele rutiere cu răniți grav sau persoane decedate. Acest demers este susținut și prin tehnologia informației și comunicațiilor, astfel încât digitalizarea serviciilor și infrastructurii de transport reprezintă un aspect esențial în următorii 10 ani.

O4.1. Rețea de circulații rutiere optimizată care asigură o bună conectivitate la nivelul municipiului

Obiectivul se referă la creșterea conectivității și optimizarea rețelei stradale la nivel intraurban dar și periurban. Din acest motiv el cuprinde cu precădere modernizări de drumuri sau noi legături care să permită o mai bună relaționare între zonele de producție, asigurând totodată o separare a culoarelor dedicate traficului greu de zonele rezidențiale.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.1.1. Definitivarea rețelei de circulații dedicate traficului greu

D4.1.2. Modernizarea și optimizarea infrastructurii rutiere

O4.2. Sistem de transport public eficient, atractiv și accesibil cu zero emisii CO2

Obiectivul se referă pe de-o parte la calitatea transportului public al municipiului Arad. În acest caz calitatea este formată din eficiență, atractivitate și accesibilitate.

Accesibilitatea se referă la faptul că cea mai mare parte a populației (peste 90%) are acces la rețeaua de transport public având cel puțin o stație în apropierea locuinței (max. 350 m distanță), deservită de linii de transport public cu o frecvență de maxim 10 minute. De asemenea, accesibilitatea implică și faptul că toate vehiculele din flota transportatorului sunt echipate pentru persoane cu dizabilități locomotorii / persoane cu mobilitate redusă. Un alt aspect care ține de accesibilitate se referă la disponibilitatea informațiilor în ceea ce privește orarul, aspect asigurat prin respectarea orarului și transformarea lui într-un sistem de informare în timp real.

Atractivitatea transportului public se referă cu precădere la confortul oferit în vehicule și în stațiile de transport public. Din acest motiv, accentul cade pe (re)amenajarea a 100 de stații de transport public și modernizarea parcului de vehicule (achiziționare a 10 tramvaie, 30 autobuze ecologice, 5 autobuze electrice).

Eficiența transportului public este relaționată direct cu viteza de deplasare aspect asigurat prin modernizarea căii de rulare pentru tramvai, modernizarea flotei alături de un sistem de prioritizare a transportului public.

Pentru a susține transferul de la autovehiculul privat către transportul public este folosită și rețeaua de puncte de tip „park & ride” al cărei scop este de a prelua și transforma fluxurile auto din suburban și periurban. Aceste noduri intermodale vor funcționa și ca autogări asigurând transferul de la transportul public județean / internațional către

cel local. Cele trei gări ale Aradului reprezintă de asemenea, noduri importante pentru navetiștii care folosesc diversele trenuri metropolitane sau regionale.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4,2.1. Continuarea modernizării sistemului de transport public cu tramvaie

D4.2.2. Completarea și extinderea sistemului de transport public cu noi linii de autobuz deservite de autobuze electrice

D4.2.3. Modernizarea stațiilor de transport public și dezvoltarea nodurilor intermodale

D4.2.4 Dezvoltarea sistemului de transport public metropolitan pe cale ferată

O4.3. Infrastructură de transport atractivă, incluzivă și sigură dedicată deplasărilor nemotorizate

Obiectivul răspunde preponderent nevoii de a extinde și revitaliza infrastructura pentru deplasări nemotorizate. Proiectele cuprinse în acest obiectiv nu se rezumă doar la sfera mobilității urbane, ci au un impact semnificativ asupra calității spațiului public, având capacitatea de a contribui la revitalizarea economică a centrului istoric. De asemenea, obiectivul reprezintă și continuarea demersului pornit prin pietonizarea străzii Mețianu. Astfel, o infrastructură atractivă dedicată pietonilor și bicicliștilor poate stimula creșterea substanțială a ponderii deplasărilor nemotorizate, aspect care atrage după sine reducerea poluării provenite de la traficul auto și îmbunătățirea generală a stării de sănătate a populației. Mai mult de atât, modernizarea infrastructurii pentru bicicliști va putea crește și interesul pentru utilizarea trotinetelor electrice și atragerea unor servicii de partajare trotinete electrice.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.3.1. Extinderea și modernizarea traseelor destinate pietonilor

D4.3.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii pentru biciclete

D4.3.3. Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități

O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor municipiului

Obiectivul este dedicat cu precădere procesului de eficientizare a resurselor de teren alocate parcării. Așadar el are în vedere cu precădere realizarea de parcaje multietajate, fie că e vorba de parcări hidraulice supraetajate în zonele rezidențiale, fie de parcări subterane în zona centrală. Amenajarea acestor parcaje în parteneriat public-privat permite eliberarea treptată a unor resurse semnificative de teren care pot fi convertite în noi spații publice de tip scuar sau piațetă. De asemenea, inserția unor parcări în zona centrală va permite renunțarea treptată la parcări la stradă, aspect care aduce după sine posibilitatea extinderii trotuarelor pe străzi cu o varietate mare de obiective de interes public. Pentru a reduce timpul de căutare a unui loc de parcare, până în 2023 se va implementa și un proiect pilot de monitorizare și afișare în timp real a numărului de locuri de parcare disponibile.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.4.1. Extinderea sistemului de parcări din zona centrală a municipiului Arad

D4.4.2. Extinderea și eficientizarea sistemului de plată a parcării

O4.5. Management integrat, eficient și modern al mobilității

Acest obiectiv se referă cu precădere la gestiunea deplasărilor în mediul urban. Pentru reducerea congestiei se are în vedere implementarea unui sistem de management al traficului, orientat către prioritizarea transportului public. Obiectivul include și componenta de „smart city / smart mobility” care face referire la extinderea sistemelor de colectare a datelor specifice mobilității urbane alături de digitalizarea serviciilor de mobilitate (platforma și aplicația

de mobilitate). Digitalizarea mobilității urbane are în vedere în primul rând schimbarea comportamentului cetățenilor (acces la informații în timp real, sisteme de bonificație, abonamente dedicate etc.) astfel încât aceștia să fie motivați să folosească cât mai mult transportul public. De asemenea, pentru a încuraja folosirea unor modalități de deplasare nepoluante sau cu un grad redus de poluare se vor efectua o serie de campanii de conștientizare. Acest lucru include și participarea Aradului la evenimente internaționale cum ar fi „Parking Day" sau „Săptămâna mobilității".

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D4.5.1. Implementarea de soluții inteligente pentru managementul mobilității

D4.5.2. Promovarea mobilității urbane durabile

D4.5.3. Digitalizarea serviciilor de mobilitate

O4.6. Infrastructură de suport dezvoltată și facilități pentru a susține tranziția către vehicule nepoluante

Acest obiectiv este conceput pentru a susține înlocuirea autovehiculelor din parcul auto actual cu unele nepoluante. Pe termen scurt și mediu, prioritatea este tranziția către vehicule electrice. Deși obiectivul se adresează tuturor proprietarilor de autoturisme și celor care au în vedere achiziționarea unuia, sunt tratate cu prioritate acele domenii unde electrificarea are un impact mai mare (ex. logistică, taximetrie, servicii de car sharing etc.). Obiectivul are în vedere dezvoltarea infrastructurii de suport nu doar pentru autoturisme, ci și pentru alte vehicule electrice cum ar fi trotinete, autobuze etc.

D4.6.1 Dezvoltarea rețelei de stații de încărcare vehicule electrice

O5. ARAD VERDE, SĂNĂTOS ȘI REZILIENT, CU EMISII SCĂZUTE DE CO2

Pentru a atinge deziderатul de oraș verde, municipiul Arad va continua eforturile de reducere a emisiilor de CO2 și de creștere a calității factorilor de mediu prin tranziția către un sistem energetic cu impact scăzut asupra calității mediului, finalizarea investițiilor în modernizarea și reabilitarea infrastructurii tehnico-edilitare și prin creșterea suprafeței de spații verzi, pentru o mai bună adaptare a orașului la efectele schimbărilor climatice.

Acest obiectiv este complementar obiectivelor ce vizează revitalizarea spațiului public și regenerarea urbană în cartierele de locuințe colective.

O5.1. Tranziție avansată către un sistem energetic cu impact scăzut asupra calității mediului

Producția de energie electrică este industria cu cel mai mare impact asupra calității aerului. În acest context, este de dorit ca municipiul Arad să continue eforturile de a sprijini, pe de-o parte, utilizarea energiei din surse regenerabile și de a investi, de cealaltă parte, în eficientizarea energetică a cel puțin 60% din fondului construit (clădiri rezidențiale, instituții publice). Eficientizarea energetică are efecte benefice atât în ceea ce privește reducerea impactului negativ asupra mediului, cât și în ceea ce privește reducerea costurilor de întreținere resimțite de cetățeni și administrație (termoficare, electricitate, gaze etc.). O altă prioritate este reabilitarea și dezvoltarea sistemului centralizat de termoficare, ce ar avea o contribuție semnificativă în tranziția către un oraș cu emisii scăzute de CO2. Toate acestea asigură reducerea consumului de energie electrică, termică și de gaze naturale la jumătate față de anul 2019.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D5.1.1. Sprijinirea utilizării energiei din surse alternative

D5.1.2. Eficientizarea energetică a fondului construit și a sistemului de iluminat public.

D5.1.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de termoficare

O5.2. Infrastructură de mediu modernă

Asemenea obiectivului anterior, modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare urmărește două scopuri majore: reducerea impactului asupra mediului și creșterea calității factorilor de mediu, pe de-o parte, și mai buna deservire a cetățenilor, pe de altă parte. Se propun în acest sens reabilitarea rețelelor și sistemelor de utilități existente. În ceea ce privește gestiunea deșeurilor, prin modernizare, se are în vedere o scădere cu 60 % a cantității de deșeuri municipale depozitate, majoritatea deșeurilor colectate fiind reciclate și valorificate.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D5.2.1. Modernizarea și extinderea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare.

D5.2.2. Creșterea gradului de valorificare și reciclare a deșeurilor.

O5.3. Mediu de viață sănătos și sigur

În vederea ameliorării calității factorilor de mediu, rețeaua de spații verzi va fi extinsă, iar pe arterele majore de circulație și de-a lungul axelor din cartiere vor fi plantați arbori cu capacitate mare de retenție a CO2, în aliniament cu rol de bariere naturale, în vederea reducerii impactului activității de transport asupra mediului. De asemenea, vor fi realizate intervenții pentru reducerea riscurilor naturale și tehnologice din municipiul Arad, considerând inclusiv impactul schimbărilor climatice asupra frecvenței și intensității producerii hazardurilor naturale.

Acest obiectiv specific va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D5.3.1. Valorificarea și extinderea rețelei albastre-verzi.

D5.3.2. Protecția împotriva riscurilor naturale și tehnologice.

O6. ARAD - MANAGEMENT URBAN PERFORMANT

Creșterea capacității administrative a autorității publice locale continuă să rămână un obiectiv imperios necesar pentru dezvoltarea durabilă a municipiului.

Municipiul Arad a avut rezultate foarte bune în ceea ce privește accesarea de finanțări și implementarea de proiecte, depășind orașe cu un aparat administrativ mai extins și potențial demografic mai mare. Astfel, pentru următorii ani, unul dintre principalele elemente de diferențiere ale municipiului Arad în competiția urbană va consta în calitatea actului de guvernare locală și capacitatea de parteneriat și colaborare cu actorii locali, cu cetățenii și cu societatea civilă, pentru a asigura o abordare strategică, integrată și coordonată a dezvoltării.

O6.1. Buna guvernanță a municipiului, bazată pe o administrație publică locală eficientă, ce utilizează soluții digitale

Utilizarea noilor tehnologii, informatizarea și integrarea sistemelor și a bazelor de date reprezintă un pas important pentru eficientizarea funcționării autorității publice locale și pentru îmbunătățirea cooperării între direcțiile, serviciile și compartimentele Primăriei, dar și pentru reducerea birocrației și interacțiunea mai facilă cu actorii locali din oraș.

Acest obiectiv va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D6.1.1. Dezvoltarea capacității de gestionare a dezvoltării municipiului printr-o planificare strategică eficientă bazată pe date actuale

D6.1.2. Creșterea gradului de adoptare a noilor tehnologii în gestiunea dezvoltării urbane și prestarea de servicii publice

O6.2. Cadru partenerial solid la nivel local, regional și internațional

În același timp, se va urmări promovarea unei democrații participative, precum și consolidarea parteneriatului și sinergiilor cu alte autorități și instituții publice, parteneri regionali, naționali și internaționali, cu scopul poziționării Aradului ca un centru socio-economic regional, valorificând poziția de reședință de județ și de furnizor județean de servicii. La nivel regional, cooperarea Arad – Timișoara – Oradea - Cluj-Napoca reprezintă un obiectiv asumat ce va contribui la dezvoltarea zonei de vest a țării.

Acest obiectiv va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D6.2.1. Diversificarea mijloacelor de interacțiune cu cetățenii și de implicare a acestora în procesul de luare a deciziilor

D6.2.2. Consolidarea relațiilor de parteneriat la nivel regional/zonal

O6.3. Capacitate administrativă crescută, pe baza unor resurse materiale și umane performante

Un obiectiv relevant pentru consolidarea capacității administrative îl reprezintă și performanța resurselor materiale și umane pe care administrația publică locală le are la dispoziție, acestea reprezentând baza unui management urban eficient și modern. O direcție importantă este reprezentată de dezvoltarea competențelor digitale ale personalului Primăriei Municipiului Arad, pentru dezvoltarea capacității de lucru cu date cât mai complexe.

Acest obiectiv va fi operaționalizat prin următoarele direcții de acțiune:

D6.3.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea clădirilor publice

D6.3.2. Dezvoltarea competențelor digitale ale personalului

4. DIRECȚII DE ACȚIUNE, PROGRAME, PROIECTE ȘI MĂSURI COMPLEMENTARE

4.1. DIRECȚII DE ACȚIUNE, PROGRAME/PROIECTE (PORTOFOLIUL DE PROIECTE)

O1. ARAD PERFORMANT - MOTOR ECONOMIC REGIONAL, CU VOCAȚIE INTERNAȚIONALĂ ȘI CAPACITATE DE A MENȚINE, ATRAGE ȘI SUSȚINE ACTIVITĂȚI ECONOMICE PERFORMANTE

Nr. Crt.	Titlu program / proiect	Grad de maturitate	Orizont de timp	Buget estimat (lei)	Posibile surse de finanțare	Responsabili și posibili parteneri	Nivel de prioritate	Corelare cu alte demersuri / documentații strategice
O1. ARAD PERFORMANT - MOTOR ECONOMIC REGIONAL, CU VOCAȚIE INTERNAȚIONALĂ ȘI CAPACITATE DE A MENȚINE, ATRAGE ȘI SUSȚINE ACTIVITĂȚI ECONOMICE PERFORMANTE								
O1.1. Destinație atractivă pentru investiții ce oferă datele, informațiile, infrastructura și serviciile-suport necesare dezvoltării unui mediu local de afaceri competitiv								
D1.1.1. Promovarea oportunităţilor de investiţii în municipiul Arad								
1	Inventarierea, cartarea și evaluarea activelor (spații construite, terenuri) disponibile pentru investiții și crearea unei baze de date informatice, corelată cu baza de date urbane și PUG	Idee	2024-2027	200,000.00	Buget local, PR Vest, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	actualizat/ dezvoltat pe baza SIDU 2014-2020
2	Platformă de promovare a oportunităților de investiții – prezentarea tuturor aspectelor importante pentru investitori într-o manieră atractivă, interactivă, în limba română și engleză, folosită în strategia de promovare a orașului, conținând inclusiv aspecte privind maniera de colaborare cu autoritățile publice (ex. focus pe serviciile digitale oferite, facilități, etc.), avantajele competitive ale zonei, maparea terenurilor disponibile în GIS, accesibilitate, dotări, calitatea vieții; Pune la dispoziție opțiuni de căutare avansate și vizualizare a terenurilor disponibile în regiune care pot găzdui investiții (inclusiv greenfield, parcele în parcuri industriale) - corelat cu	Idee	2024-2027	150,000.00	Buget local, PR Vest, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	actualizat/ dezvoltat pe baza SIDU 2014-2021

	platforma/ centrul de resurse pentru forța de muncă; pot fi corelate într-o platformă integrată							
3	Dezvoltarea unui plan de marketing și pachet de promovare a municipiului Arad ca destinație de investiții	Idee	2024-2027	150,000.00	Buget local, parteneri privați, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
4	Stabilirea unei agende de evenimente naționale și internaționale de afaceri și promovare (expoziții, târguri etc.) și participarea unei delegații din partea municipiului Arad în vederea stabilirii de noi contacte și promovare ca destinație de investiții	Idee	2024-2035	300,000.00	Buget local, parteneri privați, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
O1.2. Ecosistem antreprenorial dinamic, bazat pe parteneriat, și puternic ancorat în realitatea economică națională și europeană								
D1.2.1. Sprijinirea antreprenoriatului prin inițiative hard și soft								
5	Crearea unui Centru pentru sprijinirea antreprenoriatului: incubator de afaceri, centru de resurse pentru antreprenori şi spații pentru prototipare şi mică producție, servicii suport pentru dezvoltarea afacerilor și asigurarea sustenabilității acestora	Idee	2024-2030	15,000,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, parteneri privați, alte surse	Parteneri privați, Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	actualizat/ dezvoltat pe baza SIDU 2014-2020
6	Proiect HighField – Hub inovativ IT și pentru industria prototipului, 6 turnuri de birouri și producție, Facilități de învățământ (creșă-liceu), Spital, Parc și zone verzi de agrement, Sală și terenuri de sport	Idee	2024-2035	500,000,000.00	Buget local, parteneriate public-private, fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad, parteneri privați	Lista lungă de proiecte	
D1.2.2. Consolidarea dialogului între principalii actori locali și regionali cu privire la dezvoltarea economică locală								
7	Înființarea unui grup de lucru pentru dezvoltare economică în cadrul Primăriei Municipiului Arad, cu participarea reprezentanților actorilor economici locali	Idee	2024-2035 (întâlniri lunare/ trimestriale)	50,000.00	Buget local (protocol pentru organizarea întâlnirilor)	Municipiul Arad, reprezentanți ai mediului de afaceri	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020
8	Dezvoltarea și facilitarea de parteneriate și proiecte internaționale (schimburi de experiență, vizite de studiu	Idee	2024-2035	200,000.00	Buget local, programe de	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2021

	etc.) pe tema dezvoltării economice locale, atragerii şi retenţiei forţei de muncă				cooperare teritorială și schimburi de experiență			
9	Înființarea unei unități la nivelul Primăriei Municipiului Arad (serviciu/ compartiment) responsabilă pentru relația cu mediul de afaceri și monitorizarea și actualizarea datelor relevante (utilizând baza de date integrată) privind mediul economic local, activitatea din zonele industriale etc.	Idee	2024-2027	NA	NA	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
10	Creșterea implicării în structuri regionale de tip cluster (de ex. în domeniul automotive) - identificarea de oportunități, networking, asociere formală	Idee	2024-2027	NA	NA	Municipiul Arad, reprezentanți ai mediului de afaceri, mediului universitar, ONG-uri	Lista lungă de proiecte	
O1.3. Destinație atractivă pentru dezvoltarea unei cariere – atitudine proactivă pentru retenția și atragerea forței de muncă								
D1.3.1. Atragerea și retenția forței de muncă în municipiul Arad								
11	Elaborarea unei strategii și campanii pentru retenția și atragerea forței de muncă, bazate pe cooperare inter-instituțională și dialog între mediul de afaceri, autoritățile locale și instituțiile cu rol în sprijinirea forței de muncă	Idee	2024-2027	400,000.00	Buget local, parteneri privați, alte surse	Municipiul Arad, CJ Arad, CCIA Arad, instituții de învățământ, ISJ, parteneri privați	Proiect prioritar	actualizat/ dezvoltat pe baza SIDU 2014-2020
12	Susținerea/ facilitarea parteneriatelor între universități/ învățământul tehnic și profesional și agenți economici în vederea organizării de stagii de practică și alte activități comune cu rolul de retenție a forței de muncă locale și a corela educația cu nevoile reale de pe piața locală a forței de muncă	Idee	2024-2035	NA	NA	Municipiul Arad, ISJ, universități, licee tehnice, școli profesionale,	Proiect prioritar	

						parteneri privați		
O1.4. Centru județean și regional ce sprijină inovarea bazată pe parteneriat în folosul ecosistemului economic local								
D1.4.1. Sprijinirea sectorului cercetare-dezvoltare-inovare prin integrarea în rețele naționale și internaționale, informare și testare								
13	Dezvoltarea unui birou virtual de informare și sprijin specializat privind oportunitățile de finanțare, respectiv metodele de implementare, în ceea ce privește finanțările europene care sprijină sectorul CDI (Horizon Europe, COSME, Eurostars-Eureka, EIT etc.)	Idee	2024-2027	300,000.00	Buget local/ regional, alte surse	Municipiul Arad, universități, ADR Vest, CJ Arad	Lista lungă de proiecte	
14	Dezvoltarea și facilitarea de parteneriate, schimburi de experiență, vizite de lucru și evenimente pentru dobândirea de noi cunoștințe și competențe cu privire la managementul inovării și sprijinirea CDI	Idee	2024-2035	200,000.00	Buget local, programe de cooperare teritorială și schimburi de experiență	Municipiul Arad, universități, parteneri privați	Lista lungă de proiecte	
15	Înființarea și dezvoltarea unui Parc Științific și Tehnologic, pornind de la activitatea de CDI existentă în universitățile locale	Idee	2025-2027	5,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, universități, parteneri privați	Lista lungă de proiecte	
16	Organizarea de concursuri de soluții inovatoare și hackathoane și finanțarea/ implementarea proiectelor cu potențial în rândul IMM-urilor și microîntreprinderilor / studenților privind îmbunătățirea serviciilor/infrastructurii publice de tip Smart City - cel puțin un eveniment anual	Idee	2024-2035	500,000.00	Buget local, parteneri privați, EIT, alte surse	Municipiul Arad, universități, parteneri privați, ONG	Proiect prioritar	

17	Implicare în Nevoia de Inovare Tehnologică și Inițiative privind Angajabilitatea Tinerilor Incluși în Viziunea Educațională dual, I.N.I.T.I.A.T.I.V.E. - dezvoltarea operaționalizarea și dotarea unui campus profesional integrat în municipiul Arad, cu o suprafață estimată de 11.000 mp, dedicat pregătirii elevilor și studenților în cadrul rutelor profesionale integrate complete în regim dual ce va deservi întreaga regiune de Vest a României. Municipiul Arad va realiza proiectul tehnic și lucrările de construcție. Se are în vedere construirea de noi clădiri eficiente din punct de vedere energetic, conform standardului nZEB	În contractare	2023-2026	154,563,570.66	PNRR	Municipiul Arad, Consorțiul regional pentru Învățământ Dual	Lista lungă de proiecte	

O2. ARAD - ORAȘ AL BUNĂSTĂRII, CU UN CAPITAL SOCIAL DEZVOLTAT ȘI O CALITATE CRESCUTĂ A LOCUIRII ȘI A SERVICIILOR PUBLICE

Nr. Crt.	Titlu program / proiect	Grad de maturitate	Orizont de timp	Buget estimat (lei)	Posibile surse de finanțare	Responsabili și posibili parteneri	Nivel de prioritate	Corelare cu alte demersuri / documentații strategice
O2. ARAD - ORAȘ AL BUNĂSTĂRII, CU UN CAPITAL SOCIAL DEZVOLTAT ȘI O CALITATE CRESCUTĂ A LOCUIRII ȘI A SERVICIILOR PUBLICE								
O2.1. Infrastructură de învățământ performanță și atractivă, bazată pe excelență și ofertă diversificată								
D2.1.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ preșcolar								
1	Reabilitare termică clădire Grădinița PP11 - str. Crasna 44	Idee	2024-2027	820,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2021
2	Reabilitare termică clădire Grădinița PP12 - str. Ardealului 9-11	Idee	2024-2027	1,450,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2014-2022
3	Reabilitare termică clădire Grădinița "Piticot" (PP19) - str. Griviței nr. 17	Idee	2024-2027	3,600,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2014-2023

4	Extindere și modernizare Grădinița PP 22	Idee	2024-2027	2,250,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2024
5	Mansardare Grădinița PP Elefănțelul	PT	2024-2027	2,169,851.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	PSI
6	Extindere și modernizare Grădinița PP ''PRICHINDEL'' Arad, str. Fabius nr.8	Actualizare documentații (DALI)	2025-2027	6,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020
7	Reabilitare Grădinița PN22 - str. Pescăruș nr. 22	Idee	2026	200,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
8	Reabilitare termică și modernizare clădiri Unități de învățământ preșcolar	Idee	2024-2030	6,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
9	Construire creșă mica (Str. Voinicilor)	Documentații în lucru	2023-2025	12,331,955.78	Buget local, CNI	Municipiul Arad, CNI	Proiect prioritar	
10	Construire creșă mare (Zona Subcetate)	Idee	2023-2027	22,778,830.10	Buget local, CNI	Municipiul Arad, CNI	Proiect prioritar	
11	Reabilitare termică și modernizare clădiri Unități de învăţământ preşcolar – Grădinița PN 10 Mugurel	DALI	2023-2025	2.152.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
12	Dotare și digitalizare grădinițe: 1. Grădiniţa cu Program Prelungit „Elefănţelul Alfa” la care este arondată Grădiniţa cu Program Normal nr. 2; 2. Grădiniţa cu Program Prelungit „Piticot”, la care sunt arondate Grădiniţa cu Program Normal nr.12 și Grădiniţa cu Program Normal nr. 24; 3. Grădiniţa cu Program Prelungit „Furnicuța”; 4. Grădiniţa cu Program Prelungit „Curcubeul Copiilor” la care este arondată Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 13;	Idee	2023-2027	10,115,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	

	5. Grădiniţa cu Program Prelungit „Grădiniţa Prieteniei” Arad; 6. Grădiniţa cu Program Prelungit „Palatul Fermecat” la care sunt arondate Grădiniţa 12cu Program Normal nr. 8 și Grădiniţa cu Program Săptămânal nr. 2; 7. Grădiniţa cu Program Prelungit „Căsuţa Piticilor” la care sunt arondate Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 7 și Grădiniţa cu Program Prelungit „Prichindel”; 8. Grădiniţa cu Program Prelungit Nr. 1 la care sunt arondate Grădiniţa cu Program Prelungit nr.15 și Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 22; 9. Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 11 la care sunt arondate Grădiniţa cu Program Normal „Mugurel” și Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 12; 10. Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 14 la care sunt arondate Grădiniţa cu Program Normal Nr. 6, Grădiniţa cu Program Normal nr. 26 și Grădiniţa cu Program Prelungit nr. 3;							
D2.1.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ școlar								
13	Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr. 3) - local str. Oituz nr. 108-114	Idee	2025-2027	2,744,885.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
14	Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr. 3) - local str. R. Ciorogariu nr. 18-22	Idee	2025-2027	1,278,829.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020

15	Reabilitare termică clădire Liceul național de Informatică (sediul de pe str. Udrea nr. 22	În implementare	2023-2026	7,956,821.00	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	SIDU 2014-2020
16	Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Adam Nicolae - str. Steagului nr. 27	Idee	2025-2027	2,519,098.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
17	Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Aron Cotruș - str. Petru Rareș nr. 21	Idee	2025-2027	2,456,475.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
18	Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Caius Iacob - str. Nucet nr. 3	În implementare	2023-2026	15,912,679.00	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	SIDU 2014-2020
19	Proiect de dotare cu infrastructură IT în învățământul primar și gimnazial	Idee	2024-2027	3,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, ISJ	Lista lungă de proiecte	
20	Reabilitare termică și modernizare clădiri unități de învățământ secundar superior	Idee	2024-2027	170.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
21	Dotare și digitalizare școli: 1. Şcoala Gimnazială „Iosif Moldovan” Arad; 2. Şcoala Gimnazială „Regina Maria” Arad; 3. Şcoala Gimnazială „Aron Cotruş” Arad; 4. Școala Gimnazială „Adam Nicolae” Arad la care sunt arondate Grădinița cu Program Normal nr. 21, Grădinița cu Program Normal nr. 22 și Grădinița cu Program Prelungit „Mămăruța”; 5. Şcoala Gimnazială „Ilarion Felea” Arad la care este arondată Grădiniţa cu Program Normal nr. 3; 6. Şcoala Gimnazială „Nicolae Bălcescu” Arad; 7. Şcoala Gimnazială „Avram Iancu” Arad;	Idee	2023-2027	32,725,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	

	8. Şcoala Gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad la care sunt arondate Școala Gimnazială „Frații Neuman” Arad, Grădinița cu Program Normal nr. 7 și Grădinița cu Program Prelungit nr. 8; 9. Şcoala Gimnazială „Caius Iacob” Arad; 10. Școala Postliceală Sanitară Arad							
22	Școala sust-green	idee	2025-2027	12,443,250.00	PR Vest 2021-2027, buget propriu, alte surse	Universitatea “Aurel Vlaicu” din Arad	Proiect prioritar	
D2.1.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de învățământ liceal								
23	Reabilitare termică clădire Colegiul de Arte Sabin Drăgoi - local B-dul Revoluției nr. 20	În implementare	2023-2026	14,779,532.00	PNRR	Municipiul Arad		SIDU 2014-2020
24	Reabilitare termică clădire Colegiul Național Vasile Goldiș - local str. Ștefan Augustin Doinaș	Idee	2024-2027	2,658,038.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
25	Reabilitare termică și modernizare clădiri unități de învățământ secundar superior din Municipiul Arad – Colegiul Național „Vasile Goldiș”	În implementare	2023-2027	22,306,769.00	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	SIDU 2014-2020
26	Reabilitare termică clădire Colegiul Național Preparandia Dimitrie Țichideal - str. Lucian Blaga nr. 9	Idee	2024-2030	8,500,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
27	Reabilitare corp clădire Colegiul Național Preparandia Dimitrie Țichideal - str. Lucian Blaga nr. 9	PT	2022-2027	3,200,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
28	Reabilitare clădire Colegiul Național Elena Ghiba Birta	În implementare	2019-2024	21,059,948.00	PNDL	Municipiul Arad	În implementare	SIDU 2014-2024
29	Reabilitare termică clădire Liceul Teoretic A. M. Guttenbrun - local str. Posada nr. 19	În implementare	2022-2025	15,255,843.00	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	

30	Reabilitare clădire Liceul Teologic Penticostal	Idee	2024-2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
31	Proiect de dotare cu infrastructură IT în învățământul liceal	Idee	2024-2027	3,000,000.00	POCIDIF 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
32	Dotare și digitalizare licee: 1. Colegiul Național „Moise Nicoară” Arad; 2. Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” Arad; 3. Colegiul Național „Vasile Goldiș” Arad; 4. Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi” Arad; 5. Colegiul Național „Preparandia-Dimitrie Țichindeal” Arad; 6. Colegiul Economic Arad; 7. Liceul Național de Informatică Arad; 8. Liceul Teoretic „Adam Müller Guttenbrunn” la care este arondată Grădinița cu Program Normal „Adam Müller Guttenbrunn”; 9. Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici” Arad; 10. Liceul Teologic Penticostal Arad; 11. Liceul Tehnologic „Aurel Vlaicu” Arad; 12. Liceul Tehnologic de Construcții și Protecția Mediului Arad; 13. Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad; 14. Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări „Caius Iacob” Arad; 15. Liceul Tehnologic „Francisc Neuman” Arad la care este arondat	Idee	2023-2027	20,825,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	

	Liceul Tehnologic „Iuliu Moldovan” Arad; 16. Liceul Tehnologic de Transporturi Auto „Henri Coandă” Arad; 17. Liceul cu Program Sportiv Arad la care este arondată Grădinița cu Program Prelungit nr. 4; 18. Colegiul ,,Csiky Gergely’’Arad							
33	Reabilitare termică clădiri unități de învățământ din Municipiul Arad – Liceul Teoretic ,,Adam Muller Guttenbrunn” - Corpuri vizate: C1 – Clădire școală	În implementare	2022-2026	8,334,780.90	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
34	Reabilitare termică Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară - Corpuri vizate: C1 – Clădirea școală, C2 – Clădire Sală de sport, C3+4 – Clădiri anexe	Idee	2024-2027	35,021,544.92	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
35	Dotarea cu mobilier, materiale didactice și echipamente digitale a unităților de învățământ preuniversitar și a unităților conexe din Municipiul Arad – investiții pentru 10 creșe/grădinițe, 10 primar/gimnazial, 18 gimnazial/liceal	În implementare	2023-2026	47,910,238.46	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
36	Construire sală de sport Colegiul Național Vasile Goldiș	Idee	2024-2027	15,000,000.00	CNI, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
37	Construire sală de sport Colegiul Național Vasile Goldiș Liceul Teoretic ,,Adam Muller Guttenbrunn”	Idee	2024-2027	15,000,000.00	CNI, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	

38	Construire și dotare cu sală de sport, împrejmuire și amenajare curte, echipamente/materiale didactice pentru Liceul Teologic Baptist ”Alexa Popovici” Arad	Documentații în lucru	2025-2027	15,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
39	Extindere și dotare spații educaționale la Liceul de Arte Sabin Drăgoi	Documentații în lucru	2025-2027	8,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
D2.1.4. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic								
40	Reabilitare clădire și instalații la Colegiul Csiky Gergely	În implementare	2020-2024	4,614,000.00	Buget local	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
41	Accesibilizare clădire Colegiul „CSIKY GERGELY” Arad	DALI	2023-2025	3,352,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
42	Reabilitare termică și modernizarea clădirii unității de învățământ secundar superior Liceul cu Program Sportiv	DALI	2024-2027	10,710,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027
43	Reabilitare interioară Școala Postliceală Sanitară - Calea Victoriei nr. 1-3	Idee	2025-2027	300,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
44	Reabilitare Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară - str. Lucian Blaga nr. 15	DALI	2024-2030	30,290,080.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2024
45	Proiect de dotare cu infrastructură IT în învățământul profesional și tehnic	Idee	2024-2027	2,000,000.00	POCIDIF 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D2.1.5. Corelarea sistemului de învățământ cu cerințele pieței muncii								
46	Amenajare Campus Preuniversitar Tehnologic, str. I. Flueraș nr. 10C, Arad - Etapa I	Documentații în lucru	2023-2026	33,000,000.00	PNNR 2021-2026, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027

47	Amenajare Campus Preuniversitar Tehnologic, str. I. Flueraș nr. 10C, Arad - Etapa a II-a: Corp C1	Actualizare documentații	2025-2027	10,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027
48	Amenajare Campus Preuniversitar Tehnologic, str. I. Flueraș nr. 10C, Arad - Etapa a III-a: Finalizare Extindere Corp C1	Actualizare documentații	2025-2027	10,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
D2.1.6. Sprijinirea excelenței în educație								
49	Înființarea unui centru de excelență destinat elevilor cu rezultate școlare deosebite	Idee	2025	6,000,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad, ISJ	Lista lungă de proiecte	
D2.1.7. Digitalizarea și dezvoltarea competențelor digitale și alte competențe transversale								
50	Constituirea unor centre comunitare pentru formarea competențelor digitale, STEM și educație pentru mediu (per centru) - corelare cu centrele de servicii publice	Idee	2025	50,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad, ISJ	Lista lungă de proiecte	
51	Achiziționare echipamente IT pentru școli	În implementare	2021-2022	35,582,149.32	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
D2.1.8. Susținerea mediului universitar local								
52	Implementare platformă open-data	Idee	2025-2027	1,000,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Universități, Municipiul Arad, ISJ, actori economici	Lista lungă de proiecte	
53	Construire cămin studențesc Universitatea Aurel Vlaicu	In implementare	2023-2025	12,153,000.00	CNI, buget local, alte surse	Universitatea Aurel Vlaicu	Lista lungă de proiecte	
54	Reabilitarea termică a unor clădiri ale Universității ”Aurel Vlaicu” din Arad, situate în Arad: P-ța Pompierilor Nr. 3; Calea Zimandului Nr. 8 – Facultatea de Design; Calea Aurel Vlaicu Nr. 41-43 - Facultatea de Inginerie	Audit energetic	2025-2027	12,500,000.00	PR Vest 2021-2027, buget prorpiu, alte surse	Universitatea ”Aurel Vlaicu” din Arad	Proiect prioritar	

O2.2. Comunitate activă și educată, adepta unui mod de viață sănătos și responsabil, sprijinită de o infrastructură municipală de sănătate modernă								
D2.2.1. Promovarea unui mod de viață sănătos și a culturii ecologice								
55	Campanie de promovare a unui mod de viață sănătos	Activitate permanentă	2023-2027	820,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, ONG-uri locale	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020, Plan de dezvoltare a Sănătății
56	Let's do it Arad!	Activitate anuală	2023-2027	150,000.00	Alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
57	Proiect privind informarea și comunicarea către cetățeni	Activitate permanentă	2023-2030	100,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020,Plan de dezvoltare a Sănătății
D2.2.2. Modernizarea infrastructurii municipale de sănătate								
58	Reabilitare fațade clădire ORL, Oftalmologie, Oncologie, Dermatologie (HCLM Arad nr. 319/2018)	În implementare	2019-2023	2,970,000.00	Buget local,	Municipiul Arad	În implementare	
O2.3. Coeziune socială și identitate locală, bazată pe incluziunea și integrarea grupurilor vulnerabile								
D2.3.1. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinate persoanelor vârstnice								
59	Reorganizarea centrelor de zi pentru vârstnici în vederea diversificării ofertei de activități	Idee	2024-2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
60	Planificare și plan de acțiune pentru îmbătrânire activă	Idee	2024-2027	200,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
61	Complex servicii socio-medicale integrate de zi pentru persoane vârstnice	Idee	2024-2027	3,748,500.00	POS 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
D2.3.2. Extinderea infrastructurii de servicii sociale destinată tuturor categoriilor de beneficiari								
62	Grădină terapeutică la CIPV	Idee	2024-2027	90,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
63	Modernizarea adăpostului de noapte situat pe Str. 6 Vânători nr. 55	DALI	2024-2026	10,863,268.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020

64	Centru respiro pentru persoane cu handicap	Idee	2024-2026	2,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
65	Platformă integrată de prestare de servicii sociale	Idee	2024-2027	960,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
66	Construire locuințe sociale pentru persoane vulnerabile	Documentații în lucru	2025-2027	5,000,000.00	Programul Incluziune și Demnitate Socială (POIDS), Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
O2.4. Calitatea ridicată a spațiului public și a locuirii								
D2.4.1. Creșterea calității spațiului public prin intervenții de regenerare urbană (inclusiv dotări și amenajări moderne)								
67	Program de revitalizare a spațiilor publice de mici dimensiuni din zona protejată - străzile Cozia - scuar, Desseanu - scuar, Ion Georgescu - extins pietonal și spațiu verde, Mucius Scaevola - scuar lângă Piața Bou' Roșu, Preparandiei - amenajare spații publice scuaruri	Idee	2024-2027	1,000,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
68	Achiziție și montaj mobilier urban în zone verzi și pe domeniul public al Municipiului Arad	Idee	2024-2027	1,500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
69	Proiect de identificare a spațiilor publice abandonate care pot fi revitalizate prin intervenții punctuale - concurs pentru cetățeni de identificare a unor spații publice din oraș (cartiere/zona centrală) nedescoperite, cu potențial pentru amenajare	Idee	2030	300,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
70	Amenajare Scuaruri verzi în zona construită protejată a Municipiului Arad	Idee	2024-2027	2,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	Planul de Revitalizare a Zonei Protejate

71	Promovarea dezvoltării străzilor comerciale în Municipiul Arad	Idee	2024-2027	40,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	Planul de Revitalizare a Zonei Protejate
72	Program de amenajare a unor spaţii publice în toate cartierelele Aradului	Idee	2024-2027	500.000,00 / an	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
73	Program de revitalizare a spaţiilor publice în toate cartierelele Aradului	Idee	2024-2027	200.000,00 / an	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
74	SF Regenerare urbană a terenului și a imobilului cu destinație industrială (Zona Cărămidărie)	Idee	2023-2025	160.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
75	Reamenajare Zona Polivalentă	DALI în curs de achiziție	2023-2025	4.389.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
76	DALI Reamenajare Zona Polivalentă	În implementare	2023-2025	248.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D2.4.2. Asigurarea siguranței publice și a durabilității fondului locativ								
77	Consolidare imobile fond locativ	Idee	2024-2030	6,000,000.00	Buget local, asociații de proprietari, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	PSI
78	Fond de reabilitare a fațadelor imobile fond locativ al municipiului Arad	Idee	2023-2024	180.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D2.4.3. Extinderea infrastructurii de dotări comunitare în cartierele municipiului Arad								
79	Construire capelă cimitir Eternitatea	Idee	2024-2030	2,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
80	Amenajarea de noi cimitire și capele în municipiul Arad	DALI	2024-2027	5,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
81	Amenajare toalete publice în Municipiul Arad	În implementare	2023-2024	2,600,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	În implementare	SIDU 2014-2020
82	Organizarea de piețe volante în diferite zone ale orașului pt. producători locali de legume și fructe	Idee	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	Planul de Dezvoltare a Sănătății

FIGURA 198 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O2

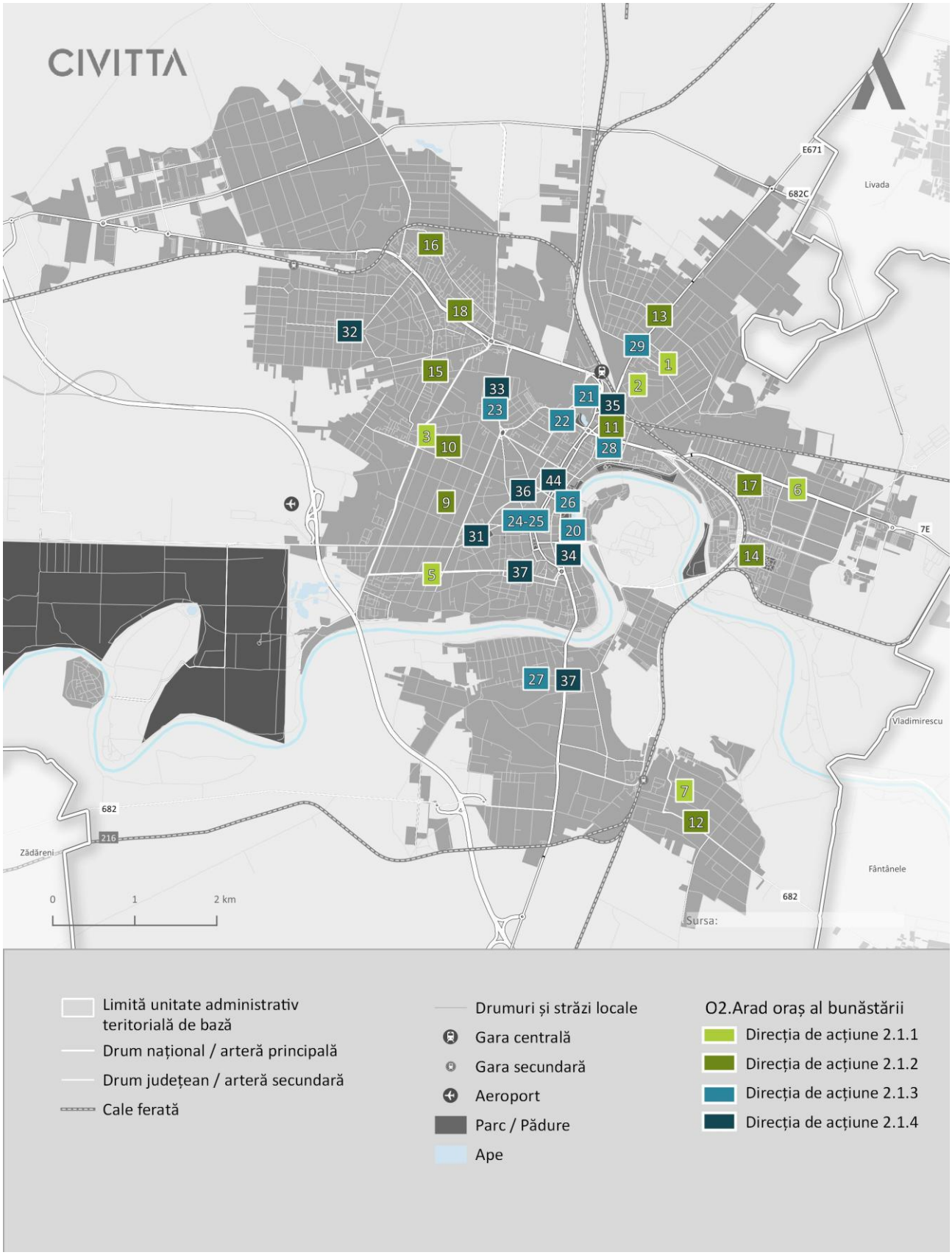

FIGURA 199 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O2 (2)

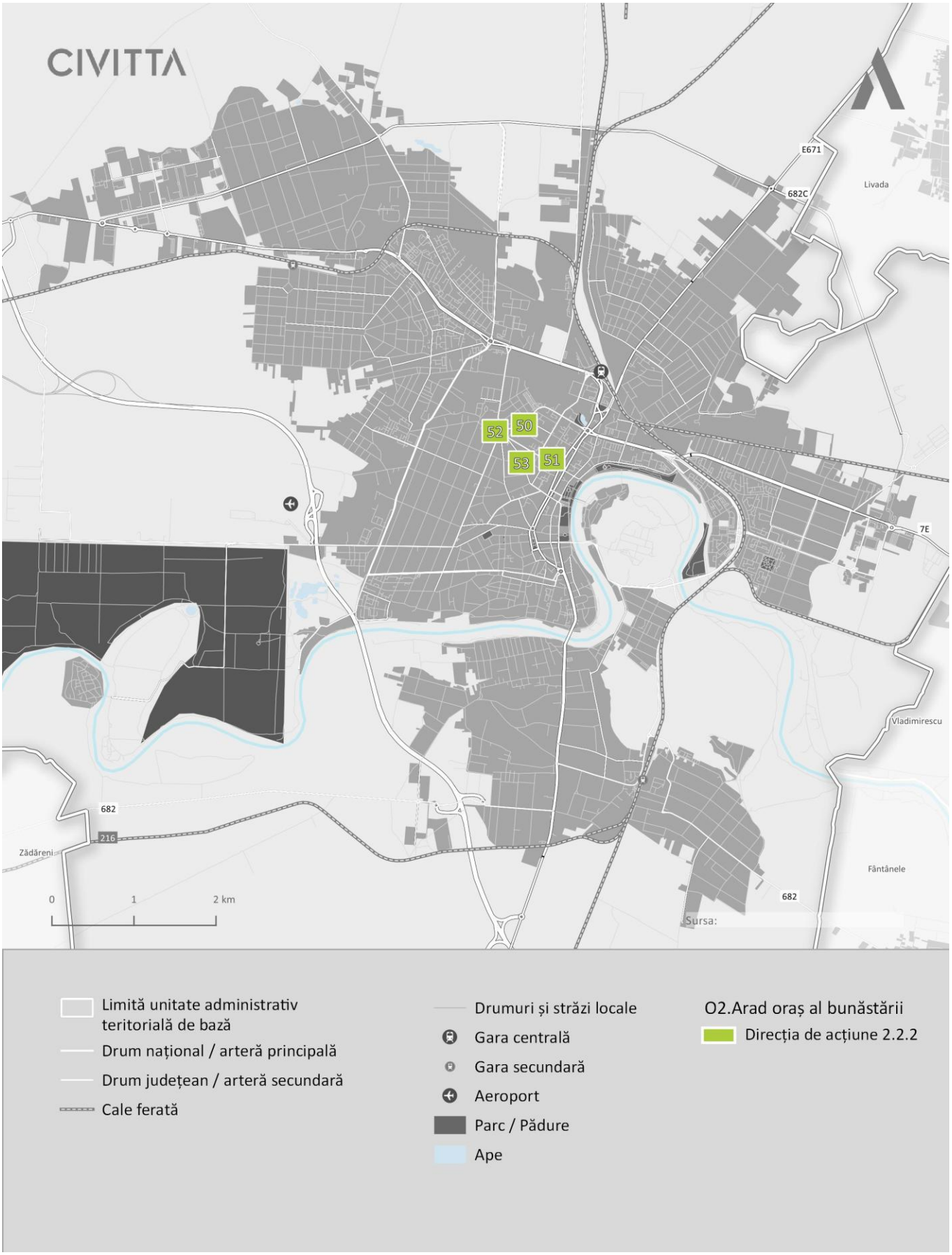
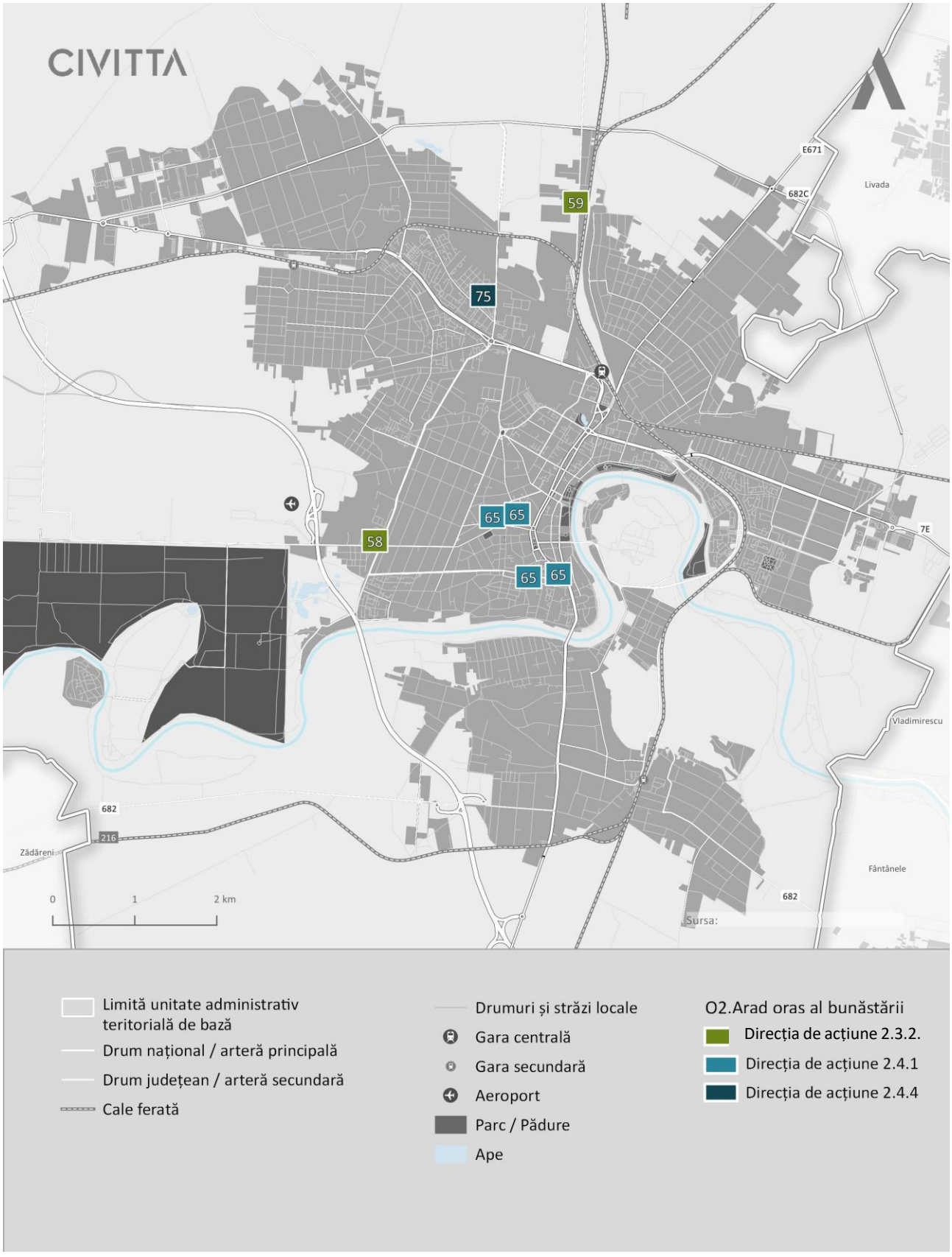

FIGURA 200 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O2 (3)

O3. ARAD VIBRANT - ORAȘ PRIMITOR, EFERVESCENT, CU O OFERTĂ VARIATĂ DE OPORTUNITĂȚI DE PETRECEREA TIMPULUI LIBER ȘI DE VIZITARE

Nr. Crt.	Titlu program / proiect	Grad de maturitate	Orizont de timp	Buget estimat (lei)	Posibile surse de finanțare	Responsabili și posibili parteneri	Nivel de prioritate	Corelare cu alte demersuri / documentații strategice
O3. ARAD VIBRANT - ORAȘ PRIMITOR ȘI EFERVESCENT, CU O OFERTĂ VARIATĂ DE OPORTUNITĂȚI DE PETRECEREA TIMPULUI LIBER ȘI DE VIZITARE								
O3.1.Infrastructură culturală modernă și diversă, ce susține o viață urbană activă și promovează specificul local								
D3.1.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii culturale, inclusiv prin reintroducerea în circuitul urban și valorificarea în scop cultural-comunitar a unor imobile abandonate / dezafectate / neutilizate								
1	Proiect de înființare și dezvoltare a unui centru multifuncțional pentru comunitatea maghiară în cadrul Cinematografului Studio	Idee	2024-2027	150,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
2	Reabilitare interioară Teatrul Ioan Slavici – Etapa a II-a, Fazele 1 și 2 Din care: Faza 1: 29,750,000.00 (valoare maximă eligibilă PR Vest) și Faza 2: 59.500.000 (alte surse)	DALI PT finanțat prin POAT 2014-2020	2024-2027	89,250,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
3	Reabilitare clădire Teatrul de Marionete Arad	Idee	2024-2027	29,750,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020
4	Reabilitare monumente de for public	Proiect realizat parțial	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
5	Amenajare Casa Monoxilei - includere de spațiu multimedia	Idee	2024-2027	500,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad, ONG-uri	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020

6	Realizarea Muzeului tradițiilor arădene	Idee	2024-2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, Centrul Cultural Județean Arad, ONG-uri	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
7	Proiect "Tramvaiul Arădean" - restaurarea unor tramvaie vechi și transformarea lor în puncte comerciale sau elemente de mobilier urban	Idee	2024-2027	400,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, CTP	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
8	Proiect de achiziție imobile - foste clădiri cu destinația de cultură și industriale pentru reintroducerea în circuitul cultural urban	Idee	2024-2027	45,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
9	Reabilitare clădire Cinema Studio	DALI	2024-2027	9,374,536.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
10	Realizarea unui ghid de amenajare a instituțiilor publice de cultură astfel încât acestea să implementeze instrumente moderne de prezentare și descriere a ofertei culturale	Idee	2024-2027	96,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, Centrul Cultural Județean Arad	Lista lungă de proiecte	
11	Elaborarea unui studiu pentru inventarierea spațiilor abandonate sau a spațiilor în stare avansată de degradare (inclusiv patrimoniul industrial) din municipiu cu potențial pentru transformarea lor în echipamente socio-culturale	Idee	2024-2027	144,000.00	Buget local, alte surse	CMCA, Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
12	Revitalizarea Casei de Cultură a Sindicatelor și transformarea acesteia într-un hub cultural	Idee	2024-2027	5,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA,Centrul Cultural Județean Arad	Lista lungă de proiecte	

13	Realizarea de lucrări la cinematograful Arta pentru îndeplinirea normelor de protecție împotriva riscului la incendiu	Idee	2024-2027	1,200,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
14	Reabilitare clădire Calea Aurel Vlaicu nr. 41-43 Arad (Casa M.A.R.T.A.)	DALI finanțat prin T.M.I.	2024-2027	65.450.000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad, Hub Cultural mARTA	Proiect prioritar	
D3.1.2. Promovarea patrimoniului și a ofertei culturale								
15	Program de promovare a patrimoniului cultural arădean prin marcarea traseelor cultural-turistice din oraș și din împrejurimi, precum și prin includerea acestuia în 3 noi circuite turistice la nivel județean și suprateritorial (spre exemplu, prin amenajarea unor trasee între municipiile Arad, Timișoara și Oradea)	Idee	2024-2027	1,200,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse,	Municipiile Arad, Timișoara și Oradea, CMCA, Centrul Cultural Județean Arad	Lista lungă de proiecte	
16	Sprijinirea organizării de evenimente culturale inedite prin asociere cu o serie de locații noi (spre exemplu, spectacole de muzică, teatru, film etc. în grădini de vară / în spațiile dintre blocuri / în piațete / în spații industriale / în mijlloace de transport etc.)	Idee	2024-2027	960,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, actori culturali	Lista lungă de proiecte	
17	Proiect de activare a spațiilor publice din zona centrală sau din cartierele municipiului Arad prin intervenții artistice ce folosesc orașul și arhitectura unică ca decor	Proiect realizat parțial	2024-2030	2,600,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, actori culturali	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020
18	Program de promovare a culturii și tradițiilor comunităților etnice prin organizarea de evenimente în spațiul public	Proiect realizat parțial	2024-2027	200,000.00	Buget local, alte surse, parteneriate	Municipiul Arad, CMCA, actori culturali	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020

19	Realizarea unui manual al patrimoniului imaterial arădean și predarea acestuia în cadrul activităților extracurriculare din unitățile de învățământ la nivel local și județean	Idee	2024-2027	240,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, Centrul Cultural Județean Arad, ISJ, ONG-uri	Lista lungă de proiecte	
20	Organizarea Street Delivery Arad (proiect pilot pietonizare temporară)	Proiect realizat parțial	2022-2027	300,000.00 / an	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, actori culturali	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
D3.1.3. Sprijinirea actorilor din domeniile cultural-artistice								
21	Realizarea și promovarea periodică a unui catalog privind sursele disponibile de finanțare pentru actorii culturali	În implementare	2024-2027	50,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA	Lista lungă de proiecte	
22	Organizarea unor grupuri de lucru periodice cu actori reprezentativi din sectoarele culturale și creative	În implementare	2024-2027	Nu e cazul	Nu e cazul	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
23	Constituirea unei platforme integrate de dialog și promovare în domeniul cultural (cartarea actorilor culturali arădeni, oportunități în domeniu, promovarea evenimentelor culturale)	Idee	2024-2027	1,500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA, Centrul Cultural Județean Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
24	Plan (program) anual de finanțare nerambursabilă a sectorului independent în domeniul cultural	În implementare	2024-2027	5,000,000.00 / an	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA	Lista lungă de proiecte	
25	Amenajare spații pentru expoziție, producție și desfacere produse din manufacturi tradiționale	Idee	2024-2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
26	Program anual de finanțare a unor proiecte realizate în parteneriat între actorii culturali din sectorul public, sectorul privat și mediul independent	Idee	2024-2027	1,500,000.00 / an	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA	Lista lungă de proiecte	
O3.2. Patrimoniu cu valoare arhitectural-ambientală și istorică ridicată (altul decât instituțiile de cultură) - reabilitat și promovat								
D3.2.1. Reintroducerea cetății Aradului în circuitul urban								

27	Reabilitarea cetății Aradului Lot I – Reabilitare și restaurare poarta acces S-V, bastion S, baraca bastion S și galerii inel 1 adiacente	Masterplan aprobat în CLM,	2023-2027	25,845,419.60	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027
28	Reabilitarea cetății Aradului Lot II – Reabilitare și refuncționalizare spaţii exterioare adiacente porții de acces S-V și bastionului S în grădini tematice, piațete, zona Foodcourt	Masterplan aprobat în CLM,	2023-2027	49,614,818.75	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027
29	Reabilitarea cetății Aradului Lot III – Reabilitare și restaurare clădire Corp Administrativ Vest	Masterplan aprobat în CLM,	2023-2027	61,828,395.65	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027
30	Reabilitarea cetății Aradului Lot IV – Reabilitare și restaurare Biserica Franciscană și clădire adiacentă (infirmerie)	Masterplan aprobat în CLM,	2023-2027	53,023,365.50	Buget local, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2021-2027
31	D.A.L.I. Reabilitarea cetății Aradului Lot IV – Reabilitare și restaurare Biserica Franciscană și clădire adiacentă (infirmerie)		2023-2027	400,000.00	Buget local, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2021-2027

32	Regenerarea și revitalizarea spațiului public din zona centrală a cetății Aradului	Masterplan aprobat în CLM	2023-2030	717,667,223.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2021-2027
D3.2.2. Conservarea și valorificarea patrimoniului construit istoric și a construcțiilor cu valoare arhitectural-ambientală ridicată								
33	Sprijin financiar pentru reabilitare clădiri cf. Legii 153	În implementare	2024-2026	8,000,000.00	Buget local, INP, alte surse	Municipiul Arad, INP	Lista lungă de proiecte	PSI
34	Sprijin financiar pentru reabilitare clădiri cf. Legii 153 - continuare	Idee	2024-2030	10,000,000.00	Buget local, INP, alte surse	Municipiul Arad, INP	Lista lungă de proiecte	
35	Proiect de marcare a clădirilor monumente istorice cu plachete informative prezentând rolul acestora în istoria orașului	În implementare	2024 - 2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020
36	Proiect de valorificare a obiectivelor turistice și de patrimoniu de importanță deosebită prin amenajări de spațiu public (inserție mobilier urban, elemente de signaletică, iluminat arhitectural, etc.)	Proiect realizat parțial	2021-2027	2,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2014-2020
37	Realizarea unui ansamblu de bune practici și ghid de reabilitare / consolidare / amenajare a monumentelor istorice și a clăririlor cu valore arhitectural-ambientală ridicată astfel încât acestea să respecte identitatea locală, inclusiv prin identificarea unor posibili specialiști ce pot fi implicați și aceste intervenții	Idee	2024-2027	144,000.00	Buget local, AFCN, alte surse	Municipiul Arad, OAR filiana Arad	Lista lungă de proiecte	

38	Servicii de elaborare documentație de urbanism „Actualizare Plan Urbanistic pentru zona construită protejată, ZONA MONUMENTE PROTEJATE ARAD, aprobat prin HCLM Arad nr. 201/2014”	Idee	2023-2025	700.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
O3.3. Tradiție sportivă consolidată și ofertă variată de agrement, susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă								
D3.3.1.Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente sportive din municipiul Arad								
39	Înființare club sportiv nautic în Municipiul Arad	Idee	2026-2030	900,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
40	Sala recuperare sportivi pentru baza sportiva Motorul Arad, Arad	SF	2024-2027	4,800,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
41	Reabilitare clădire Clubul Sportiv Voința Arad	DALI	2024-2026	10,913,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D3.3.2. Promovarea sportului arădean								
42	Organizarea anuală a Galei Sportului Arădean	Idee	2024-2027	480,000.00	Buget local, alte surse,	Municipiul Arad, cluburi sportive, ONG-uri, CSM Arad	Lista lungă de proiecte	
43	Program anual de sprijinire a copiilor din familiile defavorizate în practicarea unei discipline sportive	Idee	2024-2027	240,000.00	Buget local, buget de stat, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
44	Program de promovare a sportului către comunitate prin campanii de activare în spații frecventate de public (simulatoare sportive, competiții sportive în centrele comerciale, podiumuri în spațiul public pentru exerciții de gimnastică etc.)	Idee	2024-2027	240,000.00	Buget local, buget de stat, alte surse	Municipiul Arad, cluburi sportive, ONG-uri, CSM Arad	Lista lungă de proiecte	

45	Proiect de dezvoltarea unei platforme online care să reunească și să promoveze toate activitățile din agenda sportivă a municipiului pe parcursul unui an	Idee	2024-2027	144,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
46	Program anual și multianual de finanțare nerambursabilă a proiectelor în domeniile de tineret și sport	În implementare	2024-2027	10,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CMCA	Lista lungă de proiecte	
47	Includerea foștilor sportivi de performanță în campaniile de promovare a sportului	Idee	2024-2027	150,000.00	Buget local, alte surse,	Municipiul Arad, cluburi sportive, ONG-uri, CSM Arad	Lista lungă de proiecte	
48	Reparații capitale la pista de atletism a stadionului Gloria	În implementare	2023-2025	12,774,000.00	Buget local	Municipiul Arad	În implementare	
D3.3.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente și diversificarea activităților de agrement și petrecerea timpului liber								
49	PUZ Dezvoltare Ștrand Neptun în Municipiul Arad	Idee	2025	85,000.00	Buget local	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
50	Dezvoltare Ștrand Neptun în Municipiul Arad	Idee	2025	45,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
51	Reabilitare și modernizare instalații și echipamente de filtrare, tratare, încălzire și recirculare a apei din bazinele de înot strand adulți și ștrand copii Ștrand Neptun Arad - Lot 1	PT	2025	24,470,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	PSI
52	Reabilitare zone de acces în zona de agrement Ștrand Neptun Arad - Lot 2	PT	2025	8,193,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI

53	Revitalizarea Zonei Strada Mărului și Amenajarea ca Zonă de Agrement	În implementare	2019-2024	24,129,403.05	POR 2014-2020, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
54	Acoperire patinoar - reabilitarea și modernizarea instalațiilor, dotărilor și spațiilor aferente patinoarului municipiului Arad	SF și PT	2024-2026	8,881,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
55	Amenajarea unei zone verzi și de agrement în zona Port Arthur	Idee	2024-2027	10,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
56	Realizarea unui complex SPA cu bazine acoperite și a unui foraj pentru apă termală la Ștrandul neptun	Idee	2024-2027	50,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
O3.4. Destinație turistică recunoscută pentru turism de afaceri, cultural și de agrement								
D3.4.1. Promovarea municipiului Arad ca o destinație turistică								
57	Constituirea unei platforme integrate de promovare, informare și servicii turistice, cu prezentare în cel puțin o limbă de circulație internațională	Idee	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CCI Arad, parteneri privați	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
58	Elaborarea unui plan de marketing a destinației turistice Arad	Idee	2024-2027	144,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
59	Realizarea unor hărți turistice ale municipiului Arad, care să cuprindă detalieri ale ariilor de interes din oraș dar și din județ, precum și o serie de alte informații utile	Idee	2024-2027	144,000.00	Buget local, alte surse,	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
60	Realizarea unei miniserii de video-uri cu tema redescoperirii municipiului și a Cetății care să ilustreze avantajele de a locui și de a vizita municipiul Arad și promovarea acestora online	Idee	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, parteneri privați și ONG-uri	Lista lungă de proiecte	

61	Organizarea de campanii tematice sau sezoniere pentru promovarea turismului din municipiul Arad și la nivel național	Idee	2024-2027	1,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
62	Proiect de realizare a unor colage 360 sau chiar a unor materiale VR de promovare a centrului istoric și a Cetății Aradului pentru o experiență autentică	Idee	2024-2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CCI Arad, parteneri privați și ONG-uri	Lista lungă de proiecte	
63	Crearea unui brand vizual pentru municipiul Arad	Idee	2024-2027	144,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, CCI Arad, parteneri privați, CMCA	Lista lungă de proiecte	
64	Organizarea unor grupuri de lucru periodice cu actori reprezentativi din sectorul turismului	Idee	2024-2027	Nu implică alte costuri suplimentare	Nu implică alte costuri suplimentare	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
65	Instituirea Organizației de Management a Destinației județul Arad	În implementare	2023-2027	Nu implică alte costuri suplimentare	Nu implică alte costuri suplimentare	CJ Arad, Municipiul Arad, UAT-uri din județul Arad, operatori turistici	Lista lungă de proiecte	
D3.4.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii turistice și a amenajărilor conexe								
66	Extinderea rețelei de informare și promovare turistică prin înființarea unui centru de informare și promovare turistică multimedia	Proiect realizat parțial	2024-2027	1,500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
67	Instalarea de totem-uri informative și interactive în arealele turistice din Zona Centrală	Idee	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	

FIGURA 201 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O3

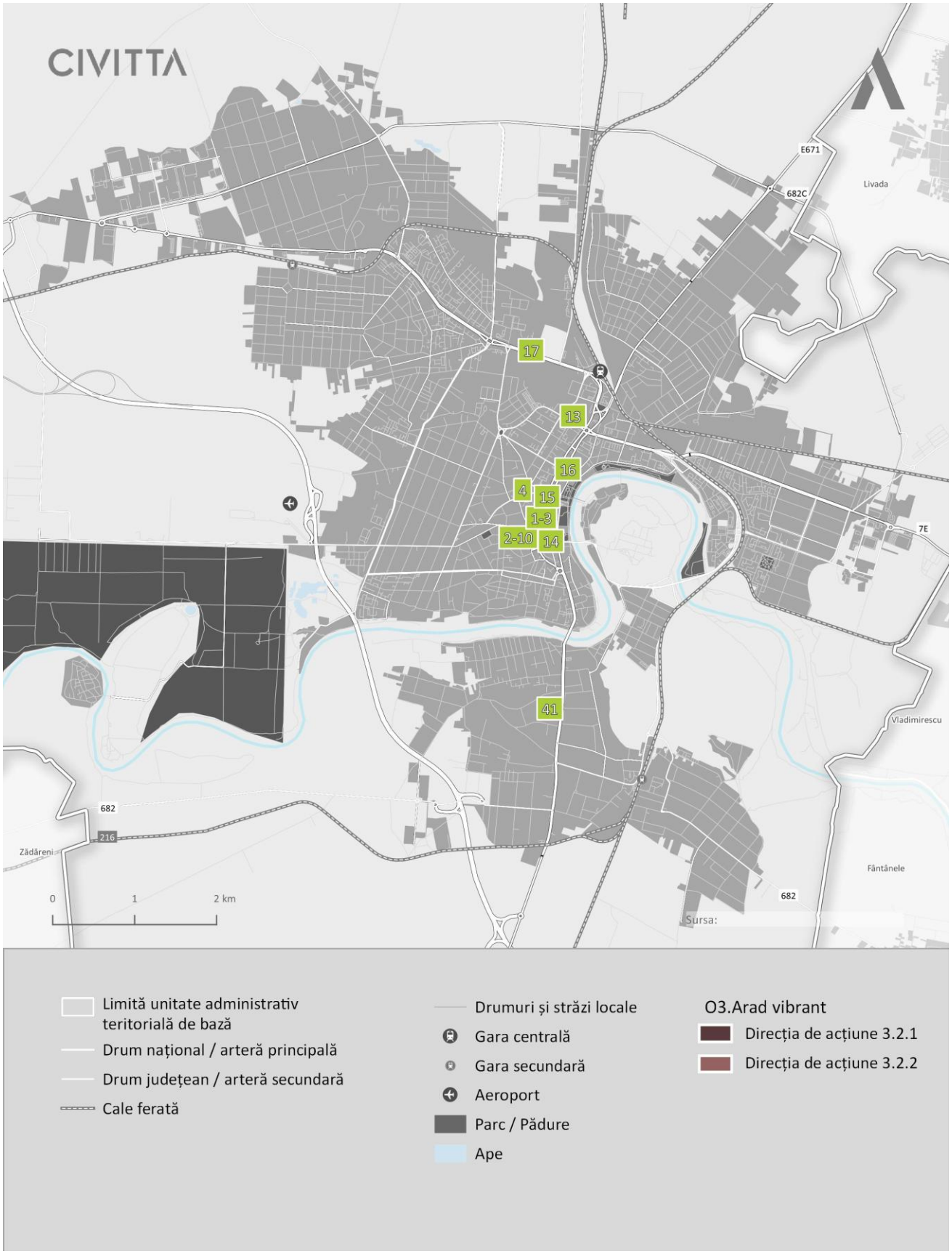

FIGURA 202 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O3 (2)

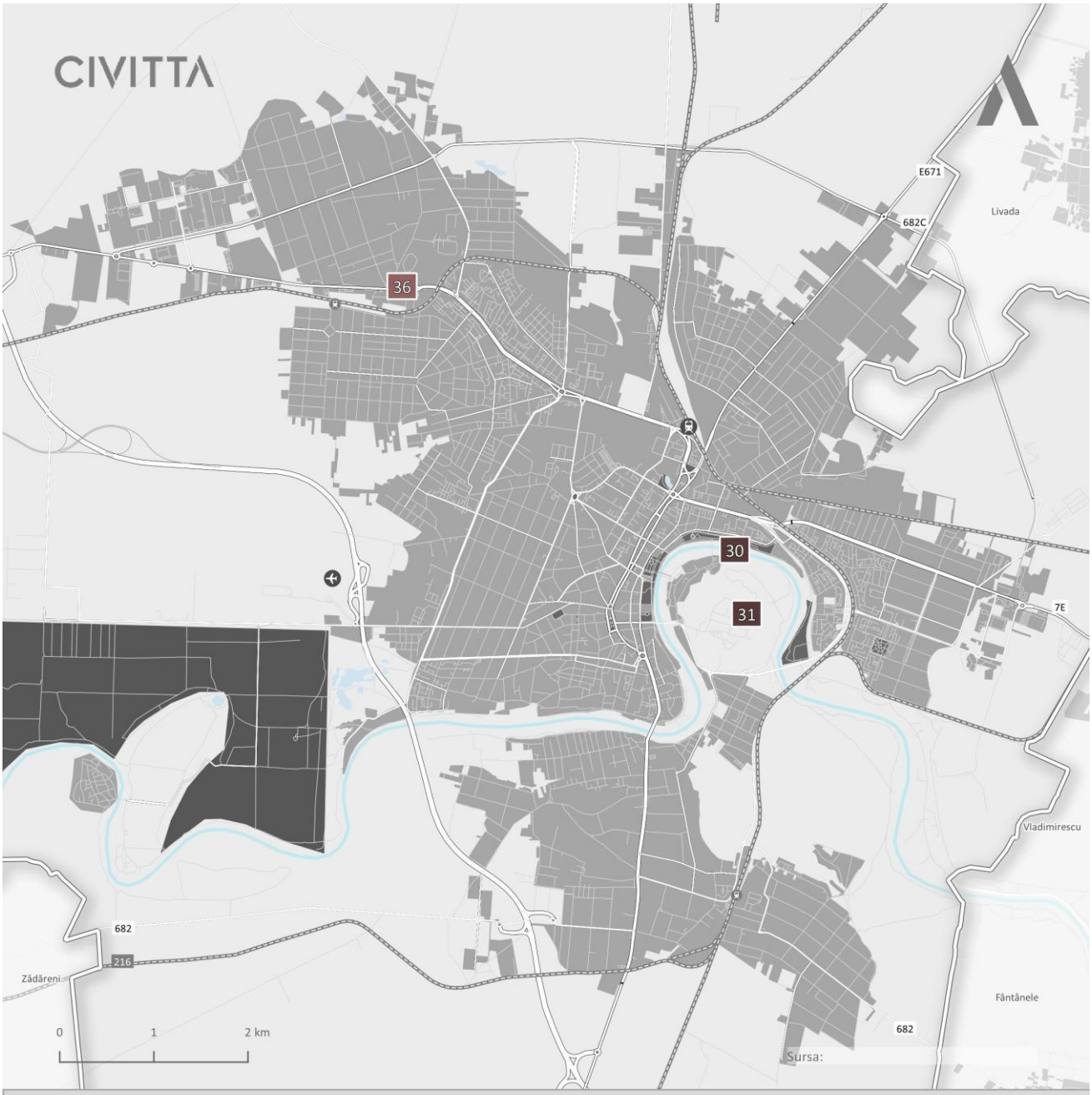
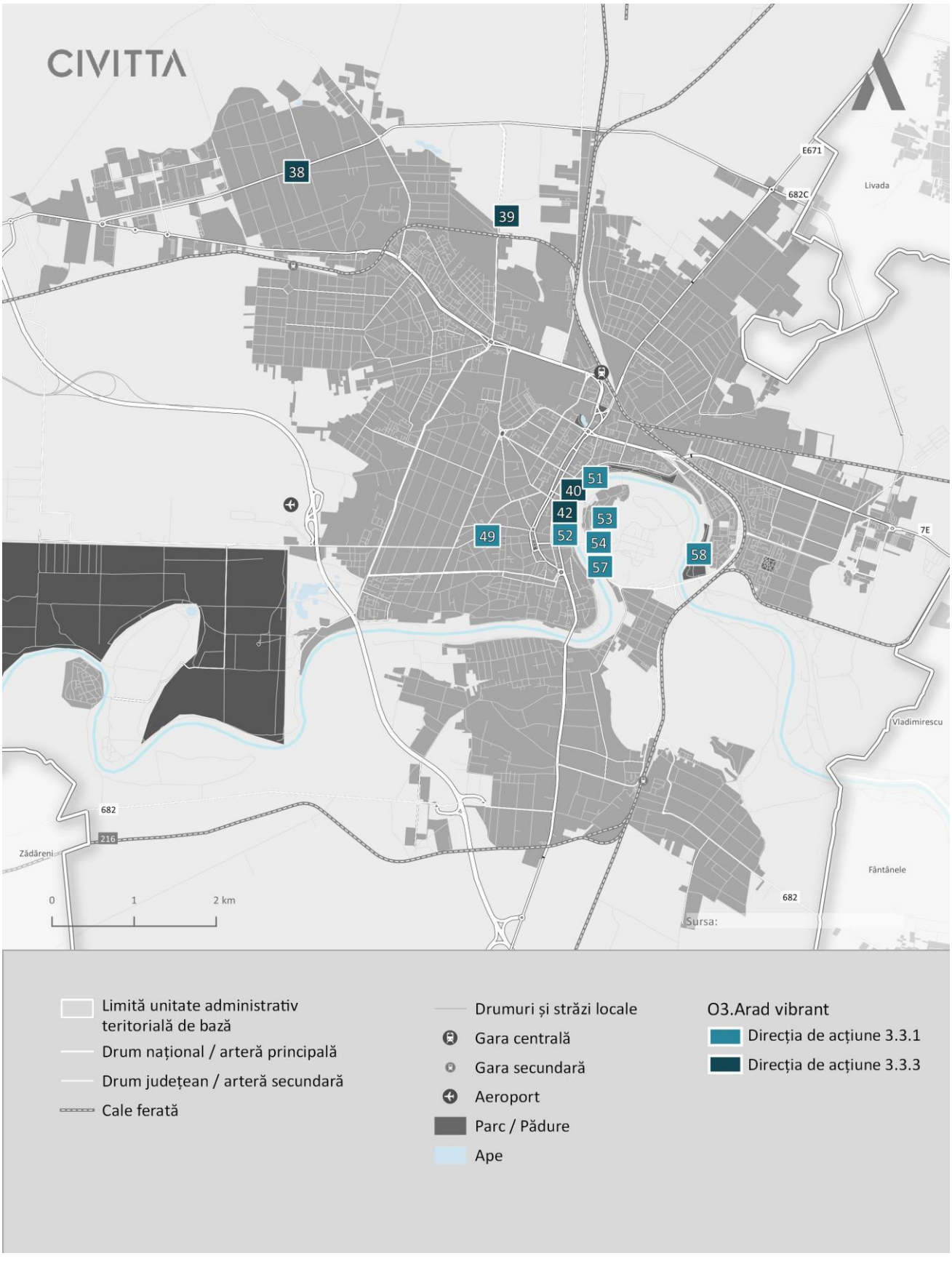

CIVITTA
E671
682C
Livada
36
30
31
7E
Vladimirescu
682
216
Zădăreni
Fântânele
682
0
1
2 km
Sursa:
Limită unitate administrativ teritorială de bază
Drum național / arteră principală
Drum județean / arteră secundară
Cale ferată
Drumuri și străzi locale
Gara centrală
Gara secundară
Aeroport
Parc / Pădure
Ape
O3.Arad vibrant
Direcția de acțiune 3.2.1
Direcția de acțiune 3.2.2

FIGURA 203 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O3 (3)

O4. ARAD CONECTAT ȘI ACCESIBIL - PROMOTOR AL MOBILITĂȚII URBANE DURABILE, CU O INFRASTRUCTURĂ DE TRANSPORT MODERNĂ ȘI EFICIENTĂ

Nr. Crt.	Titlu program / proiect	Grad de maturitate	Orizont de timp	Buget estimat (lei)	Posibile surse de finanțare	Responsabili și posibili parteneri	Nivel de prioritate	Corelare cu alte demersuri / documentații strategice
O4. ARAD CONECTAT ȘI ACCESIBIL - PROMOTOR AL MOBILITĂȚII URBANE DURABILE, CU O INFRASTRUCTURĂ DE TRANSPORT MODERNĂ ȘI EFICIENTĂ								
O4.1. Rețea de circulații rutiere optimizată care asigură o bună conectivitate la nivelul municipiului								
D4.1.1. Definitivarea rețelei de circulații dedicate traficului greu								
1	Drum Express Arad – Oradea	SF + PT în lucru	2023-2027	42,000,000.00	POIM 2014-2020	CJ Bihor, Mun. Oradea, CJ Arad, Mun. Arad DRDP - CNAIR	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
2	Actualizare SF Drum Express Arad – Oradea	În lucru	2023-2024	13,926,000.00	Buget local,alte surse	CJ Bihor, Mun. Oradea, CJ Arad, Mun. Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
3	Varianta de ocolire – latura S-E	PT în procedură de avizare	2023-2027	72,000,000.00	PO Transport / PNRR, alte surse	CJ Arad, Mun. Arad, DRDP - CNAIR	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
4	Reorganizarea traseelor pentru accesul vehiculelor cu masa totală maximă autorizată mai mare de 7.5 tone	În implementare	2024-2027	45,000.00	Buget local,alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
5	Strategie de logistică la nivelul orașului	Idee	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
D4.1.2. Modernizarea și optimizarea infrastructurii rutiere								

6	Realizare pasaj subteran în intersecția Podgoria / Piața Drapelului	Idee	2024-2027	160,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
7	DALI Reabilitare pod rutier peste Râul Mureș (Zona 300 Micălaca)	În implementare	2023-2025	600,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
8	Reabilitare străzi de pământ în municipiul Arad (8 străzi cu o lungime totală de 3873 m)	În contractare	2025-2026	10,454,537.98	Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”	Municipiul Arad	În implementare	
9	Realizare Pasaj rutier în continuarea străzii Ioan Alexandru spre Str. Iancu Jianu	Idee	2024-2028	50,000,000.00	Buget local, fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
10	Amenajare drum de acces Zona Industrială Vest și iluminat public	În implementare	2023	5,367,060.29	Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”	Municipiul Arad	În implementare	
11	Realizare drum de legătură între Strada Voinicilor și limita administrativă a Municipiului (spre Via Carmina)	Documentații în lucru	2025-2027	5,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
O4.2. Sistem de transport în public eficient, atractiv și accesibil cu zero emisii CO2								
D4.2.1. Continuarea modernizării sistemului de transport public cu tramvaie								
12	Modernizare sistem de transport public cu tramvaiul in municipiul Arad traseu Piața Podgoria- Pasaj Micalaca - Micalaca Zona III si Calea Radnei (intre Pasaj Micalaca si Strada Renașterii)	PTE DTAC	2023-2027	83,300,000.00	POR 2014-2020	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027

13	Modernizare sistem de transport public cu tramvaiul în Municipiul Arad - traseu: Str. Pădurii între strada Abatorului și str. Condurașilor (Reabilitare 3,2 km cale de rulare și rețea de contact, achiziție 11 tramvaie, implementare sistem e-ticketing)	În implementare	2019-2023	117,661,388.00	POR 2014-2020	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
14	Reabilitare infrastructură de tramvai Arad – Ghioroc	Idee	2025-2030	194,000,000.00	PNRR / PR Vest 2021-2027, alte surse	CJ Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
15	Mobilitate urbană durabilă – tramvaie eficiente energetic pentru Municipiul Arad (Achiziție material rulant electric 6 tramvaie de capacitate mare dublu articulate și 45 stații de încărcare vehicule electrice)	În implementare	2022-2024	77,179,321.00	PNRR	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
16	Achiziție material rulant electric – 25 tramvaie	Contract de servicii pentru 25 tramvaie	2024-2027	238,000,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
17	Refacție linie de tramvai și rețele aeriene de contact aferente în municipiul Arad – tronsonul II – Bucla Făt -Frumos	PT AC	2023-2025	17,850,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, SIDU 2021-2027, PMUD 2021-2027
18	Campanie de „branding“ și publicitate dedicată transportului public	Idee	2025	488,500.00	Buget local,alte surse	CTP Arad, Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
19	Amenajare stații transport public în municipiul Arad (stații smart)	Idee	2024-2027 2025-2030	3,937,500.00	PNRR / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
D4.2.2. Completarea și extinderea sistemului de transport public cu noi linii de autobuz deservite de autobuze electrice								

20	Amenajare traseu de transport public de călători cu autobuzul, care să asigure legătura pe arterele urbane între zona UTA şi Str. Ştefan cel Mare	În implementare	2023-2024	227,398,838.00	POR 2014-2020, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
21	Achiziție autobuze electrice - 15 Autobuze de 12 m	Idee	2023-2030	59,500,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
22	Achiziție autobuze electrice - 12 autobuze de 10 m	Idee	2023-2030	41,650,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
23	Transport ecologic cu microbuze nepoluante - Înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public prin achiziția de microbuze nepoluante (4 pentru Municipiul Arad)	În implementare	2022-2026	7,322,516.25	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
D4.2.3. Modernizarea stațiilor de transport public și dezvoltarea nodurilor intermodale								
24	Terminal transport public – Aradul Nou (inclusiv P&R)	Idee	2025-2030	25,000,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
25	Terminal transport public – Arad Vest (inclusiv P&R)	Idee	2027-2030	25,000,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
26	Terminal transport public – Calea Radnei (inclusiv P&R)	Idee	2027-2030	25,000,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
27	Amenajarea stații de autobuz în Municipiul Arad	În execuție	2023	5,940,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
28	Amenajare / Modernizare Gara Arad Vest	Idee	2025-2030	24,500,000	POT / PR Vest 2021-2027	CFR Infra / Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
29	Amenajare stații de transport public călători în Municipiul Arad	Idee	2024-2027	10,000,000.00	PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse		Lista lungă de proiecte	PMUD 2021-2027

30	Amenajare / revitalizare nod intermodal Gara Arad	Idee	2027-2035	72,000,000	POT / PR Vest 2021-2027	CFR Infra / Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D4.2.4 Dezvoltarea sistemului de transport public metropolitan pe cale ferată								
31	Sistem de transport metropolitan pe cale ferată - tren metropolitan	Idee	2027-2035	245,000,000	Fonduri UE post 2027	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
O4.3. Infrastructură de transport atractivă, incluzivă și sigură dedicată deplasărilor nemotorizate								
D4.3.1. Extinderea și modernizarea traseelor destinate pietonilor								
32	Remodelarea Bulevardului Revoluției	Idee	2027-2030	143.746.050,00 (Faza 1 – 24.500.000,00 Faza 2 – 119.246.050,00)	PNRR, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
33	Regenerare urbană zona Piața Catedralei din Municipiul Arad	Contract PT + de lucrări în execuție	2024-2027	17,850,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
34	Regenerare urbană Piața Reconcilierii (finalizarea Culoarului pietonal Piața Avram Iancu – Piața Catedralei – Piața Reconcilierii)	SF	2024-2027	30,000,000.00	PNRR / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
35	Pasarelă peste Mureș între Str. Romul Ladea (Micălaca) și Cetatea Aradului	SF	2024-2027	15,000,000.00	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
36	Amenajare Pod Pietonal Acces la Insula Mureș	SF	2023-2025	18.386,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
37	Program de extindere a spațiilor pietonale în centrul istoric (1 stradă / 2 ani) - primele străzi pot fi: Vasile Alecsandri și Gheorghe Lazăr	Idee	2025-2035	1.000,000.00 / an	Buget local / alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027

38	Piața Plevnei și str. Kuncz Aladar - pietonal cu acces pentru rezidenți și aprovizionare (legătură pietonală către Liceul A.Vlaicu)	Idee	2024-2027	2,000,000.00	PNRR / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
39	Reagenerare urvabă Piața Avram Iancu și transformare în zonă pietonală	Idee	2024-2027	11,900,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
40	Amenajare și modernizare Aleea Borsec	DALI	2020 – 2025	9,618,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D4.3.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii pentru biciclete								
41	Amenajarea pistei de biciclete Arad - Fântânele	Idee	2027	3,000,015.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad, C.J. Arad	Listă lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
42	Pistă de biciclete în cartierul Micălaca	Idee	2027	1,000,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
43	Piste de biciclete în cartierul Bujac	Idee	2025	1,000,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
44	Amenajarea pistei de biciclete DJ 709C spre Westfield	Idee	2027	3,000,015.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
45	Program de modernizare a pistelor pentru biciclete	Idee	2024-2030	4,500,000.00	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
46	Program de calmare a traficului (prioritar Bujac, Micălaca și Centru)	Idee	2030 (program multianual)	500,000.00 / an	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027

47	Program de echipare a unităților de învățământ și a obiectivelor de interes cu rasteluri pentru biciclete (formă „U” sau „O”)	Idee	2024-2027 (program multianual)	200,000.00 / an	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
48	Program de amenajare parcări securizate pentru biciclete în zonele de locuințe colective	Idee	2024-2027 (program multianual)	150,000.00 / an	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
49	Școala velo – cursuri de mers pe bicicleta și educație rutieră (se poate crea inclusiv un „carnet de biciclist”	Idee	2024-2030	50,000 / an	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
50	Cu bicicleta prin vest-traseu cicloturistic	În implementare	2022-2026	---	PNRR	Municipiul Arad, CJ Timiș, Caraș-Severin, Hunedoara	În implementare	
D4.3.3. Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități								
51	Reabilitarea/modernizarea trotuarelor, care să faciliteze accesul inclusiv pentru persoanele cu nevoi speciale	În implementare	2030 (program multianual)	1,000,000.00 / an	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
52	Instituirea unui serviciu de transport public la comandă pentru persoane cu dizabilități, inclusiv asigurare mijloace de transport	Idee	2023-2027	4,000,000.00	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
O4.4. Sistem eficient de parcări, ce asigură deservirea tuturor cartierelor municipiului								
D4.4.1. Extinderea sistemului de parcări din zona centrală a municipiului Arad								
53	Amenajare parcare str. Aviator Georgescu – Arad	În implementare	2024-2026	975,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI, PMUD 2021-2027
54	Parcare Park & Walk Podgoria	Idee	2024-2030	35,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
55	Parcare str. Vârful cu Dor	SF	2023-2025	2,141,597.31	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027

56	Parcare Bv. Revoluţiei nr. 26-38	SF	2024-2027	17,912,789.07	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
57	Parcare str. Crişan (Bv. Revoluției 58) – varianta la sol	SF	2024-2027	4,500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
58	Parcare Piața Mihai Viteazul	SF	2024-2027	16,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
59	Parcare Vlaicu (cartier I.G. Duca)	SF	2024-2027	15,331,022.74	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
60	Parcare Piața Catedralei	SF	2024-2027	5,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	
D4.4.2. Extinderea și eficientizarea sistemului de plată a parcării								
61	Digitalizarea sistemului de parcare	Idee	2025 - 2030	15,000,000.00	PNRR, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
62	Implementarea setului de măsuri din politica de parcare (limitare parcare la 2 ore în zona centrală, extinderea zonei de tarifare, creșterea tarifelor etc.)	În implementare	2024-2027	nu este cazul	nu este cazul	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
63	Achiziția de vehicule pentru monitorizarea plății parcării și ridicarea autoturismelor parcate neregulamentar	idee	2024-2027	720,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
64	Completarea / modernizarea rețelei de parcometre	idee	2024-2027	240,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
65	Soluții de parcare inteligentă pentru transformarea digitală a serviciului public de parcare la nivelul Municipiului Arad	În implementare	2023-2025	2,888,000.41	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
O4.5. Management integrat, eficient și modern al mobilității								
D4.5.1. Implementarea de soluții inteligente pentru managementul mobilității								
66	Sistem de management al traficului cu prioritizarea transportului public (corelat	SF	2027	85,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027

	cu Extinderea sistemului de supraveghere video și infrastructură rețea de comunicații (date/voce/software/video cu sistem de dispecerizare inclus pentru municipiul Arad)							
67	„Cooperative and interconnected Green delivery solutions towards an era of optimized zero emission last-mile Logistics” („Soluții de colaborare și interconectare pentru livrări verzi către o epocă a logisticii optimizate, cu emisii zero, pe ultimul segment de livrare”) - acronim GREEN-LOG	În implementare	2022-2026	270,000.00	Horizon Europe – Orizont Europa	Municipiul Arad	În implementare	
D4.5.2. Promovarea mobilității urbane durabile								
68	Participare la "Săptămâna Europeană a Mobilității" - organizare evenimente la nivel local și metropolitan	Idee	2035 (program multianual)	240,000.00 / an	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
69	Organizare "parking day" - concurs de soluții pentru mobilier urban care poate fi amplasat pe un loc de parcare eliberat	Idee	2035 (program multianual)	240,000.00 / an	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
D4.5.3. Digitalizarea serviciilor de mobilitate								
70	Aplicație transport public cu ghidare traseu și afișare în timp real a localizării mijloacelor de transport în comun – corelat / integrat în aplicația orașului de mobilitate urbană	Idee	2024-2025	250,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
71	Aplicație / website transport mulitmodal / mobilitate ca un serviciu – mobility as a service (faza 1)	Idee	2024-2025	450,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
72	Aplicație / website transport mulitmodal / mobilitate ca un serviciu – mobility as a service (faza 2)	Idee	2024-2030	650,000.00	PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Listă lungă de proiecte	PMUD 2021-2027
73	Software de modelare in domeniul mobilităţii	Idee	2024-2025	350,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027

O4.6. Infrastructură de suport dezvoltată și facilități pentru a susține tranziția către vehicule nepoluante								
D4.6.1 Dezvoltarea rețelei de stații de încărcare vehicule electrice								
74	Program de instalare puncte de încărcare vehicule electrice în zonele de locuințe colective	În implementare	2027 (program multianual)	2,400,000.00	PNRR, AFM, Buget local	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
75	Amenajare hub-uri electro mobilitate (10 stații) – etapa 1	Idee	2025	1,715,000.00	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
76	Amenajare hub-uri electro mobilitate (10 stații) – etapa 2	Idee	2025	1,715,000.00	Buget local / PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PMUD 2021-2027
77	Stații de reîncărcare pentru vehicule electrice în Municipiul Arad (5 stații)	În implementare	2023-2025	1,072,012.40	Programul Administrației Fondului pentru Mediu privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în transporturi	Municipiul Arad	În implementare	

FIGURA 204 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (1)

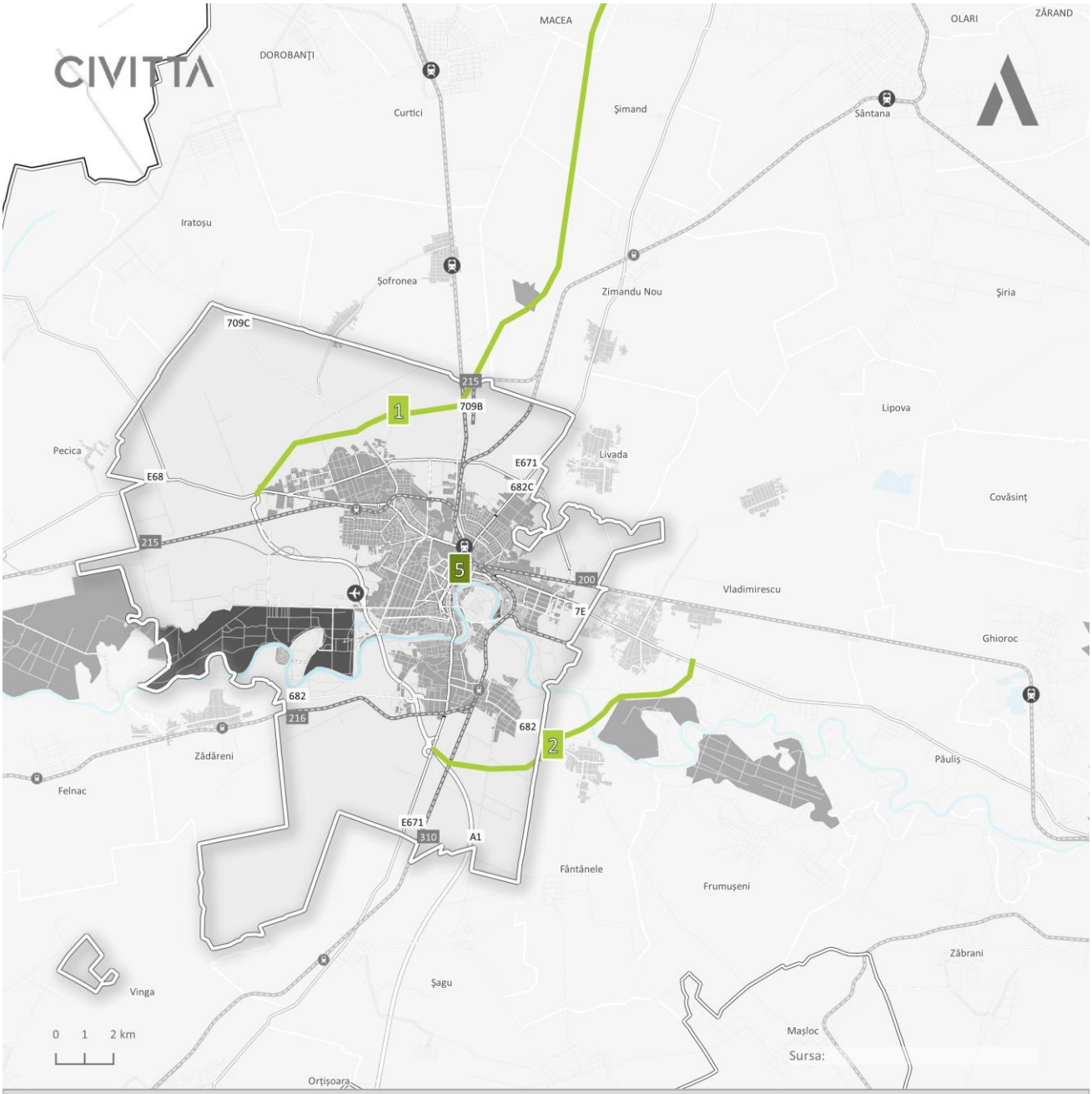

FIGURA 205 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (2)

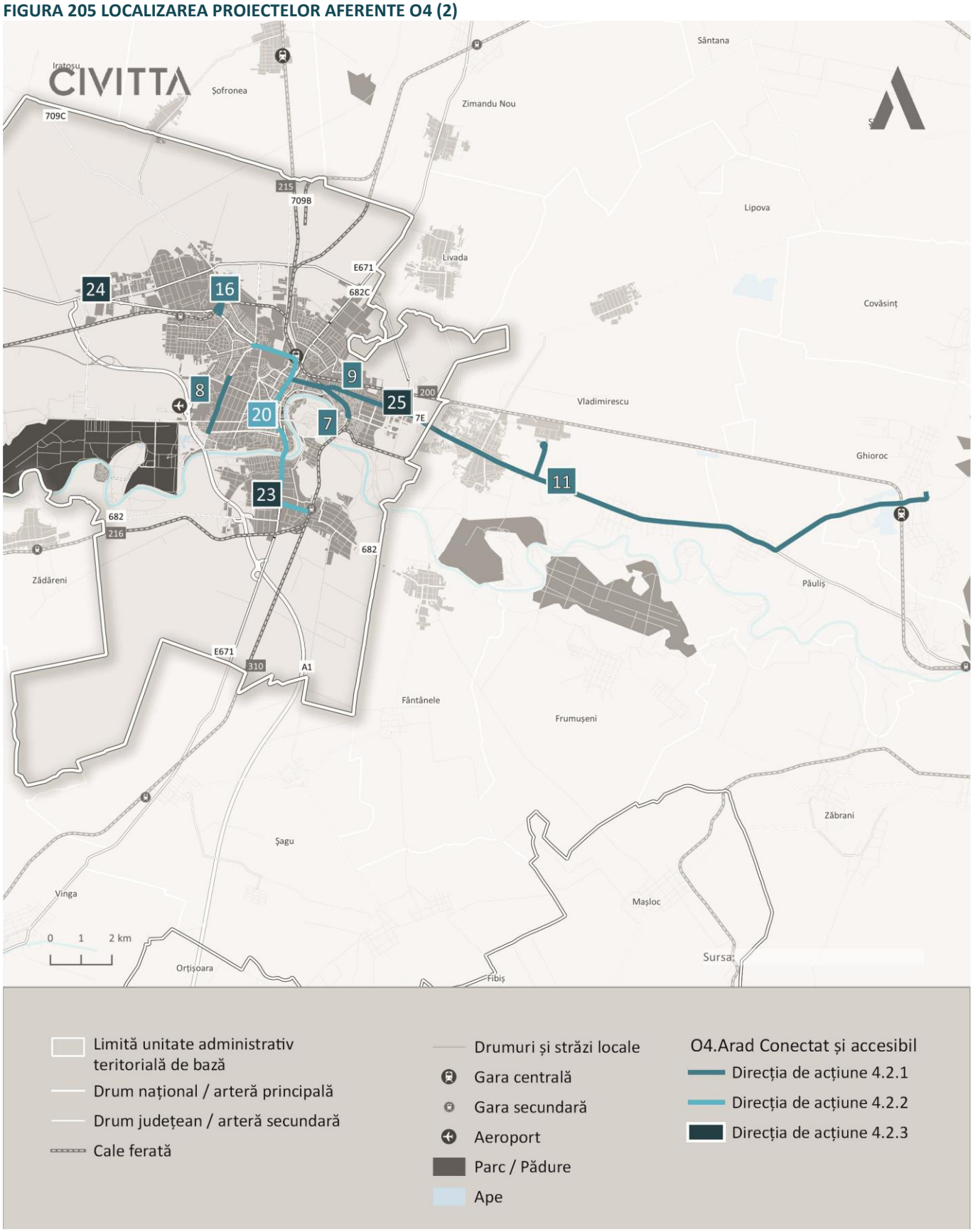

FIGURA 206 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (3)

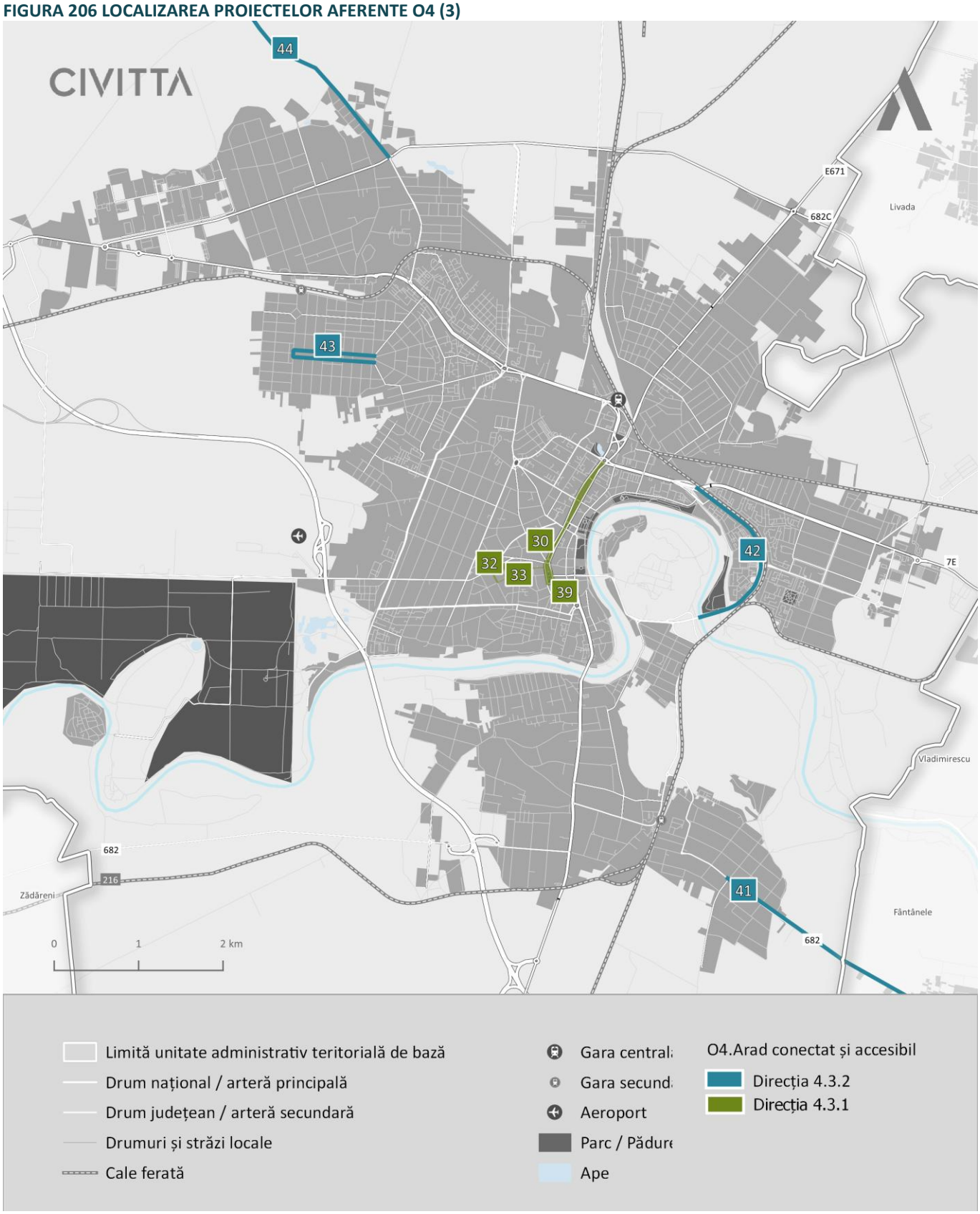
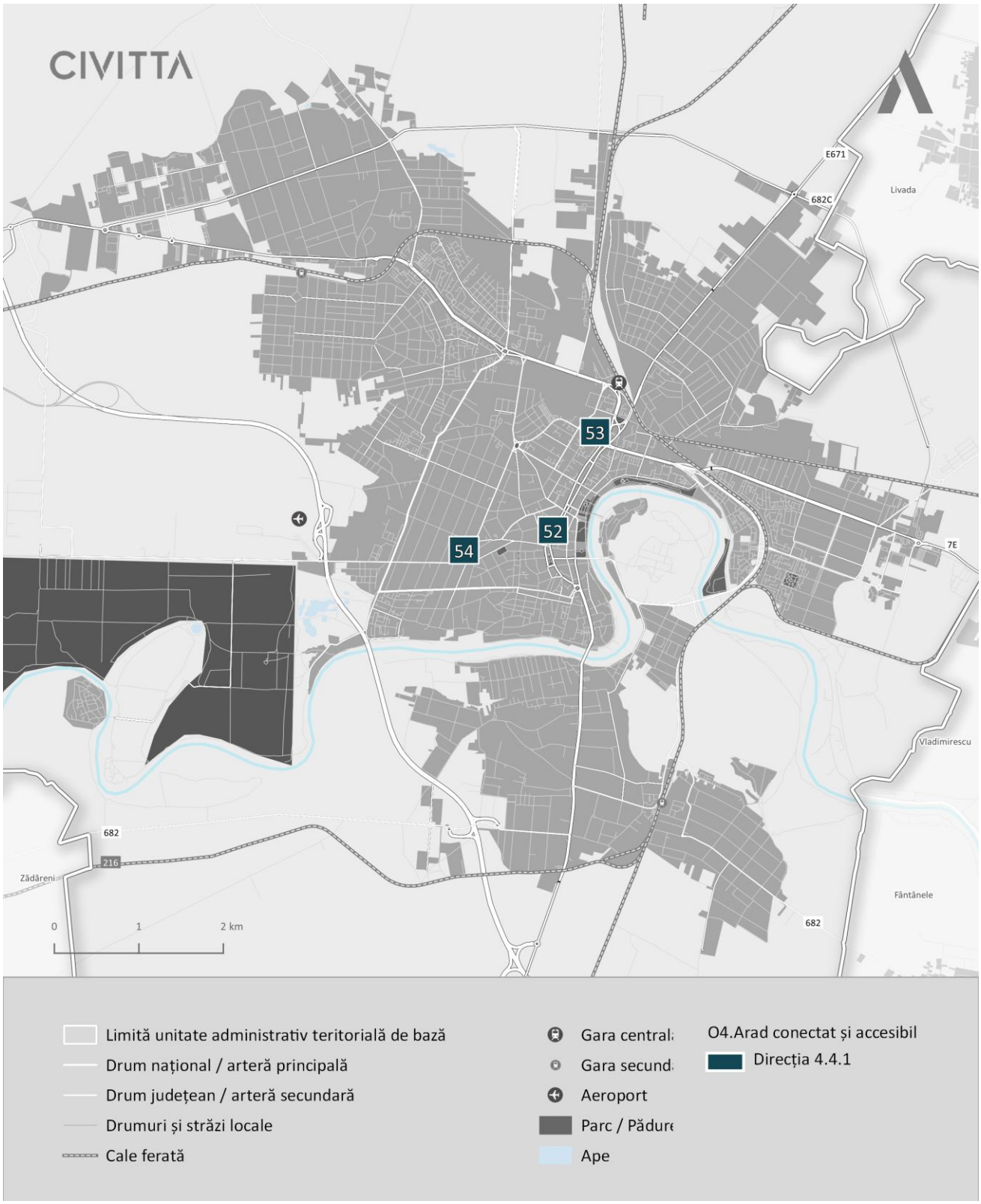

FIGURA 207 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O4 (4)

O5. ARAD VERDE, SĂNĂTOS ȘI REZILIENT, CU EMISII SCĂZUTE DE CO2

Nr. Crt.	Titlu program / proiect	Grad de maturitate	Orizont de timp	Buget estimat (lei)	Posibile surse de finanțare	Responsabili și posibili parteneri	Nivel de prioritate	Corelare cu alte demersuri / documentații strategice
O5. ARAD - ORAȘ VERDE ȘI REZILIENT, CU EMISII SCĂZUTE DE CO2								
O5.1. Tranziție avansată către un sistem energetic cu impact scăzut asupra calității mediului								
D5.1.1. Sprijinirea utilizării energiei din surse alternative								
1	Realizare standarde energetice înspre nZEB (eficienţă şi surse regenerabile) pentru noile clădiri municipale şi lucrări de renovare	Idee	2024	72,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
2	Certificare a unei clădiri publice care va fi modernizată ca şi clădire publică verde, reprezentativă la nivelul comunităţii urbane şi la nivel naţional	Idee	2024-2027	192,000.00	Buget local, bugetul de stat, PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
3	Proiect pilot - îmbunătățire corpuri de iluminat cu LED-uri solare, care folosesc energia necesară exclusiv din baterii încărcate în timpul zileie	Idee	2024-2027	432,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
4	Modernizare platforme ale infrastructurii tehnico-edilitare (centrala electrică-termică, uzinele de apă) astfel încât să utilizeze energia geotermală pentru încălzirea apei	Idee	2024-2027	14,400,000.00	Buget local, bugetul de stat, fonduri europene, alte surse	Municipiul Arad, S.C. Compania de Apă Arad S.A., S.C. CET Hidrocarburi S.A.	Lista lungă de proiecte	
5	Amplasare de micro-instalații (pe bază de panouri fotovoltaice) pentru sistemele locale ale locuințelor colective în două cartiere din municipiu	Idee	2024	4,800,000.00	Buget local, bugetul de stat, fonduri europene, alte surse	Municipiul Arad, asociațiile de locatari	Lista lungă de proiecte	

6	Campanie de conștientizare și educare privind utilizarea energiei regenerabile, în rândul locuitorilor și al elevilor din municipiul Arad	Idee	2024	48,000.00	Buget local, bugetul de stat, fonduri europene, alte surse	Municipiul Arad, ONG-uri de mediu	Lista lungă de proiecte	
7	Amplasare de micro-instalații care produc energie alternativă pentru o unitate școlară și organizare de ateliere de lucru cu scopul de a educa, dar și de a crește nivelul de conștientizare al elevilor cu privire la utilizarea rațională a resurselor naturale	Idee	2024-2027	336,000.00	Buget local, bugetul de stat, fonduri europene, alte surse	Municipiul Arad, ISJ, ONG-uri de mediu	Lista lungă de proiecte	
8	Producere energie din surse regenerabile în municipiul Arad	Idee	2024-2027	6,372,000.00	Buget local, fonduri nerambursabile	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
9	Câmp de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică necesară consumului public din Municipiul Arad	Idee	2024-2027	60,000,000.00	Fondul de modernizare, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
10	Instalare panouri fotovoltaice în incinta CTP Arad pentru producerea energiei electrice necesare transportului public cu tramvaie și autobuze electrice	Idee	2024-2027	6,000,000.00	Fondul de mediu, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D5.1.2. Eficientizarea energetică a fondului construit și a sistemului de iluminat public								
11	Modernizarea şi extinderea sistemului de iluminat public din municipiul Arad	În implementare	2038	284,961,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI

12	Reabilitare termică blocuri de locuințe – 52 blocuri: <u>Cartier 6 Vânători</u> 1. Bl V3-3, Calea 6 Vânători; 2. Bl V4, Calea 6 Vânători, scara A+B; 3. Bl V3-2, Calea 6 Vânători; 4. Bl V1, Calea 6 Vânători, scara A+B; <u>Centru</u> 5. Bl 42, str. Augustin Doinaș; 6. Bl A, str. Crișan nr. 1, scara A+B+C+D+E; 7. Bl L, Piața Gării; 8. Bl G1, Calea Romanilor; 9. Bl 11, str. Miron Costin; 10. Bl 22, Aleea Răsărit nr. 2; 11. Bl 8, str. Miron Costin; 12. Bl str. Corneliu Coposu nr. 1; 13. Bl P3, Calea Iuliu Maniu; 14. Bl P4, Calea Iuliu Maniu; 15. Bl str. Nicolae Grigorescu nr. 1-3; 16. Bl E2, Calea Romanilor, scara A+B+C+D; 17. Bl str. Meținanu nr. 1; <u>Cartier I.G. Duca</u> 18. Bl U4, Piața UTA; 19. Bl U3, Piața UTA; 20. Bl U1, Piața UTA; 21. Bl I8, Piața UTA; 22. Bl U8, Piața UTA; <u>Cartier Micălaca</u> 23. Bl 185-186, str. Mioriței; 24. Bl 188, str. Voinicilor; 25. Bl 314, str. Nicolae Titulescu;	DALI în execuție	2024-2027	250,000,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile	Municipiul Arad, Asociații de proprietari	Proiect prioritar	SIDU 2021-2027

	26. Bl 309, str. Elena Drăgoi, scara C; 27. Bl 311, str. Nicolae Titulescu; 28. Bl 192, str. Voinicilor, scara A+B; 29. Bl 189, str. Voinicilor, scara A+B; 30. Bl 330, B-dul Gheorghe Magheru, scara A+B; 31. Bl 313, B-dul Nicolae Titulescu; 32. Bl 357, B-dul Gheorghe Magheru; 33. Bl 358, B-dul Gheorghe Magheru, scara A+B+C+D; 34. Bl 501, str. Voinicilor; 35. Bl 307, B-dul Nicolae Titulescu, scara A+B; 36. Bl 336, B-dul Nicolae Titulescu; 37. Bl 310, str. Elena Drăgoi, scara A+B+C; <u>Cartier Șega</u> 38. Bl Z17, Calea Aurel Vlaicu nr. 124; 39. Bl 2C, Aleea Predeal, scara A+B; 40. Bl 2C, Aleea Predeal, scara C; 41. Bl I5-2, Calea Aurel Vlaicu, scara E; 42. Bl I5-1, Calea Aurel Vlaicu, scara B; 43. Bl I5-2, Calea Aurel Vlaicu, scara D; 44. Bl X31, str. Constantin Brâncuși, scara A+B; 45. Bl I9, Calea Aurel Vlaicu 46. Bl I4-1, Calea Aurel Vlaicu, scara A+B+C; 47. Bl I3, Calea Aurel Vlaicu; 48. Bl Y4, Aleea Neptun; 49. Bl G1, Aleea Predeal; <u>Cartier Drăgășani</u> 50. Bl S4-2, Aleea Postavului; 51. Bl S4-2, Aleea Postavului. <u>Cartier Confecții</u>							

	52. Bl 5, str. Rodnei							
13	Reabilitare termică blocuri de locuințe – 20 blocuri	Idee	2024-2030	95,200,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile	Municipiul Arad, Asociații de proprietari	Lista lungă de proiecte	SIDU 2021-2027
14	Expertiză tehnică și estimare rest de executat lucrări Reabilitare termică Bloc de locuințe 26-38, B-dul Revoluției	În execuție	2023	180,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
15	Renovarea energetică a blocurilor de locuinţe din Municipiul Arad (cererea nr. 1)	În implementare	2023-2026	16,902,710.71	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
16	Renovarea energetică a blocurilor de locuinţe din Municipiul Arad (cererea nr. 2)	În implementare	2023-2026	15,168,738.86	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
17	Renovarea energetică a blocurilor de locuinţe din Municipiul Arad (cererea nr. 3)	În implementare	2023-2026	17,544,748.94	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
18	Renovarea energetică a blocurilor de locuinţe din Municipiul Arad (cererea nr. 4)	În implementare	2023-2026	23,182,500.65	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
19	Renovarea energetică a blocurilor de locuinţe din Municipiul Arad (cererea nr. 5)	În implementare	2023-2026	11,203,930.00	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
20	Renovarea energetică a blocurilor de locuinţe din Municipiul Arad (cererea nr. 7)	În implementare	2023-2026	25,838,851.79	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	

21	Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe din Municipiul Arad (cererea nr 1) – Creșterea performanțelor energetice a 9 blocuri	În implementare	2020-2024	12,173,250.48	POR 2014-2020	Municipiul Arad	În implementare	
D5.1.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea sistemului de termoficare								
22	Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia – Punct Termic P.T. Pasaj	În implementare	2022-2023	7,753,368.51	Prin Programul de Termoficare pentru 2021: (1) bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice; (2) bugetul Fondului pentru mediu; (3) bugetul local, alte surse	Municipiul Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI
23	Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia – Punct Termic P.T. 6V	În implementare	2022-2024	11,606,645.56	Prin Programul de Termoficare pentru 2021: (1) bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice; (2) bugetul Fondului pentru mediu; (3) bugetul local, alte surse	Municipiul Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI

24	Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia – Punct Termic P.T. Macul Roșu	În implementare	2022-2023	10,793,833.90	Prin Programul de Termoficare pentru 2021: (1) bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice; (2) bugetul Fondului pentru mediu; (3) bugetul local, alte surse	Primăria Municipiului Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI
25	Sursă de producere energie termică și electrică prin cogenerare de înaltă eficiență la CET Hidrocarburi SA	Procedură de achiziție	2023-2026	533,737,112.00	PNRR	Municipiul Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI
26	Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia - PT 5 Grădiște	În implementare	2022-2023	9,289,664.21	Prin Programul de Termoficare pentru 2021: (1) bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice; (2) bugetul Fondului pentru mediu; (3) bugetul local, alte surse	Municipiul Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI

27	Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia - PT 2 Lac	În implementare	2022-2023	16,139,042.43	Prin Programul de Termoficare pentru 2021: (1) bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice; (2) bugetul Fondului pentru mediu; (3) bugetul local, alte surse	Municipiul Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI
28	Modernizare rețele termice aferente punctelor termice PT 5 Grădiște, PT 2 Lac, PT 4 Macul Roșu, PT Pasaj, PT 6V, PT Ocsko Terezia - PT Ocsko Terezia	În implementare	2022-2023	11,147,880.44	Prin Programul de Termoficare pentru 2021: (1) bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice; (2) bugetul Fondului pentru mediu; (3) bugetul local, alte surse	Municipiul Arad, S.C. CET Hidrocarburi S.A	În implementare	PSI
29	Execuție centrală termică pe biomasă, de 8 MW	Idee	2025-2027	22,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	

30	Modernizare rețele de transport și distribuție agent termic	DALI	2023-2027	953,701,000.00	Fondul de modernizare Directiva UE 2018/410, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
O5.2. Infrastructură de mediu modernă								
D5.2.1. Modernizarea și extinderea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare								
31	Asigurare de utilități (apă, canal) și drumuri în Zona Industrială Nord Municipiul Arad - Extindere	În implementare	2023-2024	7,900,000.00	Buget local,alte surse	Municipiul Arad, CJ Arad, S.C. Compania de Apă Arad S.A.	În implementare	PSI
32	Proiect pilot pentru construirea unui sistem ecologic de captare, recuperare și reutilizare a apelor pluviale – testarea unei soluții ecologice de captare a apelor pluviale într-un cartier din municipiul Arad; apa poate fi reutilizată pentru irigarea spațiilor verzi din cartier, sau pentru alte tipuri de dotări (de ex. toalete publice); costurile includ realizarea unui bazin de retenție și a rețelelor ce permit reutilizarea apei și amenajarea peisagistică (pietriș, plantații).	Idee	2024-2027	5,000,000.00	Buget local, bugetul statului, PODD 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad, CJ Arad, S.C. Compania de Apă Arad S.A.	Lista lungă de proiecte	
33	Extinderea rețelei de canalizare în toate cartierele din municipiul Arad	Idee	2024-2030	conform SF	Buget local, PODD 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad, CJ Arad, S.C. Compania de Apă Arad S.A.	Lista lungă de proiecte	

34	Prima conectare la sistemul public de alimentare cu apă și/sau de canalizare	Idee	2024-2026	433.796,59	PNRR	Municipiul Arad, ADI Apă-Canal	Proiect prioritar	
35	Rețele de canalizare ape uzate și canalizare pluvială aferente străzilor de pământ	În contractare	2024-2025	14,100,000.00	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"	Municipiul Arad	În implementare	
36	Utilități zona de locuințe Tarafului	Idee	2024-2027	25,236,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
37	Asigurarea de utilități (apă, canal) și drumuri în Zona Industrială Nord Municipiul Arad	În implementare	2021-2024	9,019,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	În implementare	
38	Amenajare toalete publice în municipiul Arad: 4 locații	În implementare	2023-2024	1,726,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	În implementare	
D5.2.2. Creșterea gradului de valorificare și reciclare a deșeurilor								
39	Extindere colectare selectivă a deșeurilor în toate cartierele municipiului Arad	Idee	2023-2027	2,400,000.00	Buget local, PODD 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	

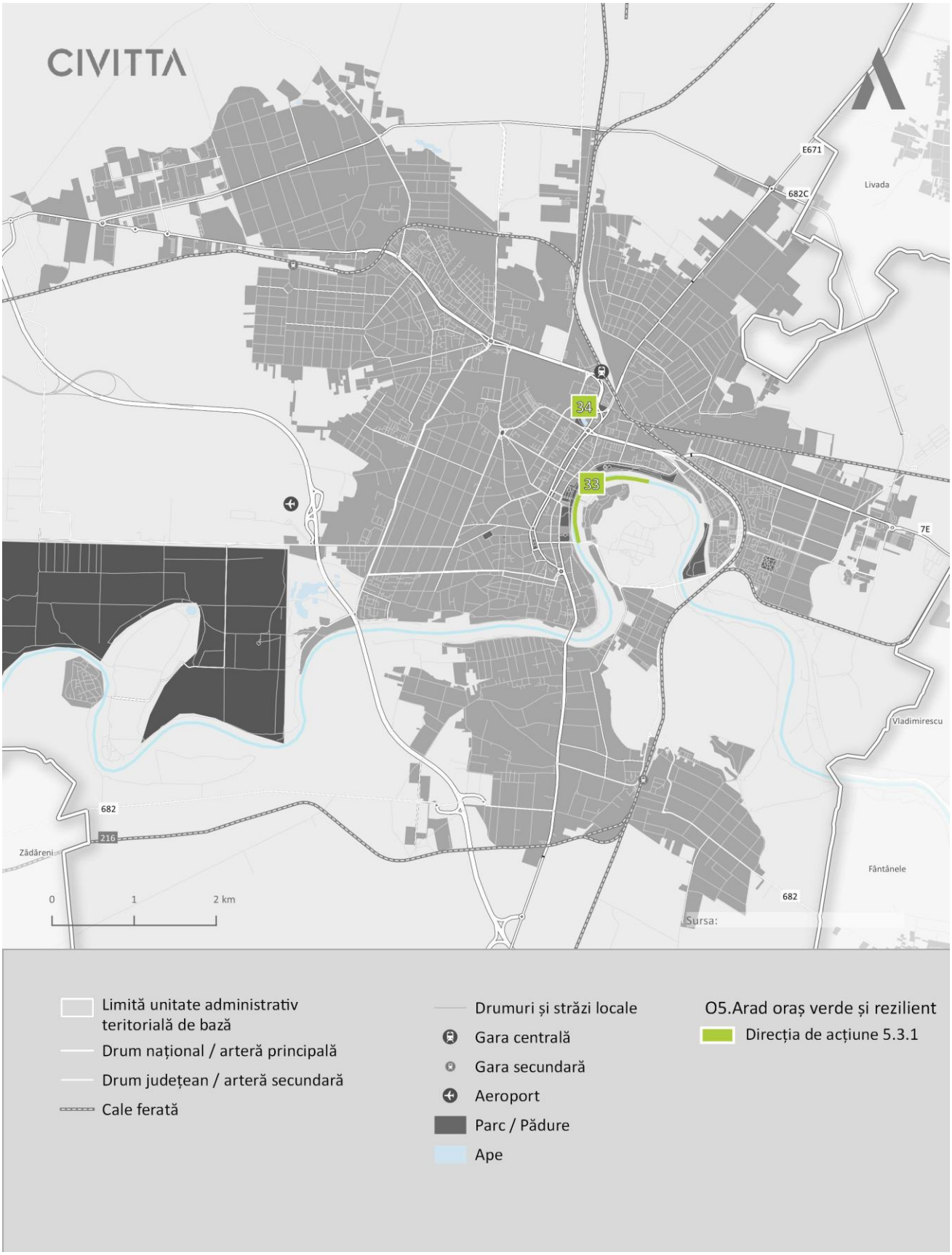
40	Campanie de conștientizare în rândul elevilor din ciclul gimnazial privind reciclarea și valorificarea deșeurilor	Idee	2023-2027	240,000.00	Buget local,alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
41	Realizare stație concasare pentru valorificarea deșeurilor din construcții	Idee	2025	14,400,000.00	Buget local, buget județean, PODD 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad, CJ Arad, ADISIGD	Lista lungă de proiecte	
42	Implementare sistem de gestiune a deșeurilor menajere în zonele de agrement	Idee	2023-2027	240,000.00	Buget local,alte surse	Mun. Arad, Administrația PNLM	Lista lungă de proiecte	
43	Insule ecologice digitalizate - instalarea a 200 de insule ecologice supraterane încasetate cu containere de 1.1 metri cubi	În implementare	2023-2026	11,708,410.00	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
44	Insule ecologice digitalizate – Etapa a II-a - instalarea a 98 de insule ecologice supraterane încasetate cu containere de 1.1 metri cubi	Idee	2024-2027	8,547,485.46	PNRR	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
45	Programul privind casarea autovehiculelor uzate	În implementare	2023-2024	2,400,000.00	Programul Administrației Fondului pentru Mediu privind casarea autovehiculelor uzate – Rabla LOCAL	Municipiul Arad, AFM	În implementare	
46	Centre de colectare prin aport voluntar - Înființarea, dotarea și operaționalizarea a patru centre de colectare prin aport voluntar în (Strada Tarafului, Zona 6 Vânători, Zona Industrială Sud și Șoseaua de Centură FN	În implementare	2023-2026	17,710,272.91	PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
47	Achiziție containere modulare pentru colectarea selectivă a deșeurilor (250 buc.)	În implementare	2023-2025	1,904,000.00	Buget local, PNRR	Municipiul Arad	În implementare	
O5.3. Mediu de viață sănătos și sigur								

D5.3.1. Valorificarea și extinderea rețelei albastre-verzi								
48	Amenajarea și punerea în valoare a malurilor Mureșului pe tronsonul cuprins între Parcul Europa și podul Decebal, inclusiv a Parcului Mihai Eminescu și a Parcului Zsolt Torok.	SF finanțat prin POAT pentru Malurile Mureșului. DALI Parc Eminescu. DALI Parc Zsolt Torok.	2024-2027	88,453,125.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile	Municipiul Arad, Apele Române	Proiect prioritar	PSI
49	Reabilitare Parc Zsolt Torok	DALI	2024-2026	15,217,017.00	PR Vest 2021-2027	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
50	Modernizare Parc Mihai Eminescu	DALI	2024-2026	11,816,260.00	PR Vest 2021-2027	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
51	Amenajare parc Cartier Confecții	SF	2024-2027	2,975,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021 - 2027
52	Modernizare parc cartier Aurel Vlaicu	PUZ în execuție	2024-2027	11,900,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte fonduri nerambursabile, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	SIDU 2021 - 2027
53	Program de amenajare de spații verzi de tip scuar sau grădină în cartierele municipiului Arad	Idee	2030	14,400,000.00	Buget local, PR Vest, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
54	Extindere și reamenajare parcuri în municipiul Arad	SIDU 2014-2022	2027	14,400,000.00	Buget local, PR Vest OS b(vii), alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020

55	Realizarea unei perdele de protecție (arbori) la marginea centurii ocolitoare a municipiului	PAED	2027	9,600,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
56	Amenajare zone de picnic cu parcare ecologică	Idee	2023-2027	480,000.00	Buget local, PR Vest 2021-2027, alte surse	Municipiul Arad, Administrația PNLM	Lista lungă de proiecte	
57	Crearea de păduri urbane	Idee	2024-2027	5,000,000.00	PNRR, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
58	Servicii de elaborare PUZ și RLU pentru Amenajare Parc Zona UTA	PUZ, RLU și SF în curs de achiziție	2023 – 2025	3,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
59	Amenajare Parc Zona UTA	SF	2023-2025	15,000,000.00	PR Vest 2021-2027	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
60	Despăgubiri acordate pentru imobilele expropriate în vederea realizării obiectivului „Amenajare Parc Zona UTA”	PUZ, RLU și SF în curs de achiziție	2023 – 2025	2,500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
61	SF Amenajare Parc str. Posada	În lucru	2023 – 2025	105,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	În implementare	
62	Amenajare Parc str. Posada	SF	2023-2025	1,232,948.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	

63	Amenajare înierbare linii de tramvai	În implementare	2023-2024	8,272,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	În implementare	
D5.3.2. Protecția împotriva riscurilor naturale și tehnologice								
64	Decolmatare canale Mureșel, Morilor, Foișor, Țiganca	Idee	2025	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad, ANIF	Lista lungă de proiecte	
65	Sistem monitorizare și avertizare la obiectivele cu risc tehnologic din municipiu (a se vedea pct. 2.7.4.3. Vulnerabilitatea la riscuri tehnologice)	Idee	2025	480,000.00	Buget local, fonduri private, alte surse	Municipiul Arad, operatori economici	Lista lungă de proiecte	

FIGURA 208 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O5

O6. ARAD - MANAGEMENT URBAN PERFORMANT

Nr. Crt.	Titlu program / proiect	Grad de maturitate	Orizont de timp	Buget estimat (lei)	Posibile surse de finanțare	Responsabili și posibili parteneri	Nivel de prioritate	Corelare cu alte demersuri / documentații strategice
O6. ARAD - MANAGEMENT URBAN PERFORMANT								
O6.1. Buna guvernanță a municipiului, bazată pe o administrație publică locală eficientă, ce utilizează soluții digitale								
D6.1.1. Dezvoltarea capacității de gestionare a dezvoltării municipiului printr-o planificare strategică eficientă bazată pe date actuale								
1	Actualizarea Planului Urbanistic General al Municipiului Arad	În implementare	2021-2025	5,000,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
2	Panou de bord pentru monitorizarea strategiei și proiectelor municipalității, inclusiv realizarea unei hărți interactive (pe baza GIS) care să localizeze toate proiectele în curs de dezvoltare	Idee	2024-2027	500,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
3	Sistem integrat GIS pentru urbanism, spații verzi (monitorizare Registrul spațiilor verzi) și rețele de utilități ale Municipiului - apă, canaliare, termoficare, gaz, energie electrică, rețea cablu internet etc.	Idee	2024-2027	500,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
D6.1.2. Creșterea gradului de adoptare a noilor tehnologii în gestiunea dezvoltării urbane și prestarea de servicii publice								
4	Actualizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană	Idee	2024-2025	250,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
5	Actualizarea Planului de Mobilitate Urbană Durabilă	Idee	2024-2025	250,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
6	Actualizarea Planului strategic Instituțional	Idee	2024-2025	250,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	

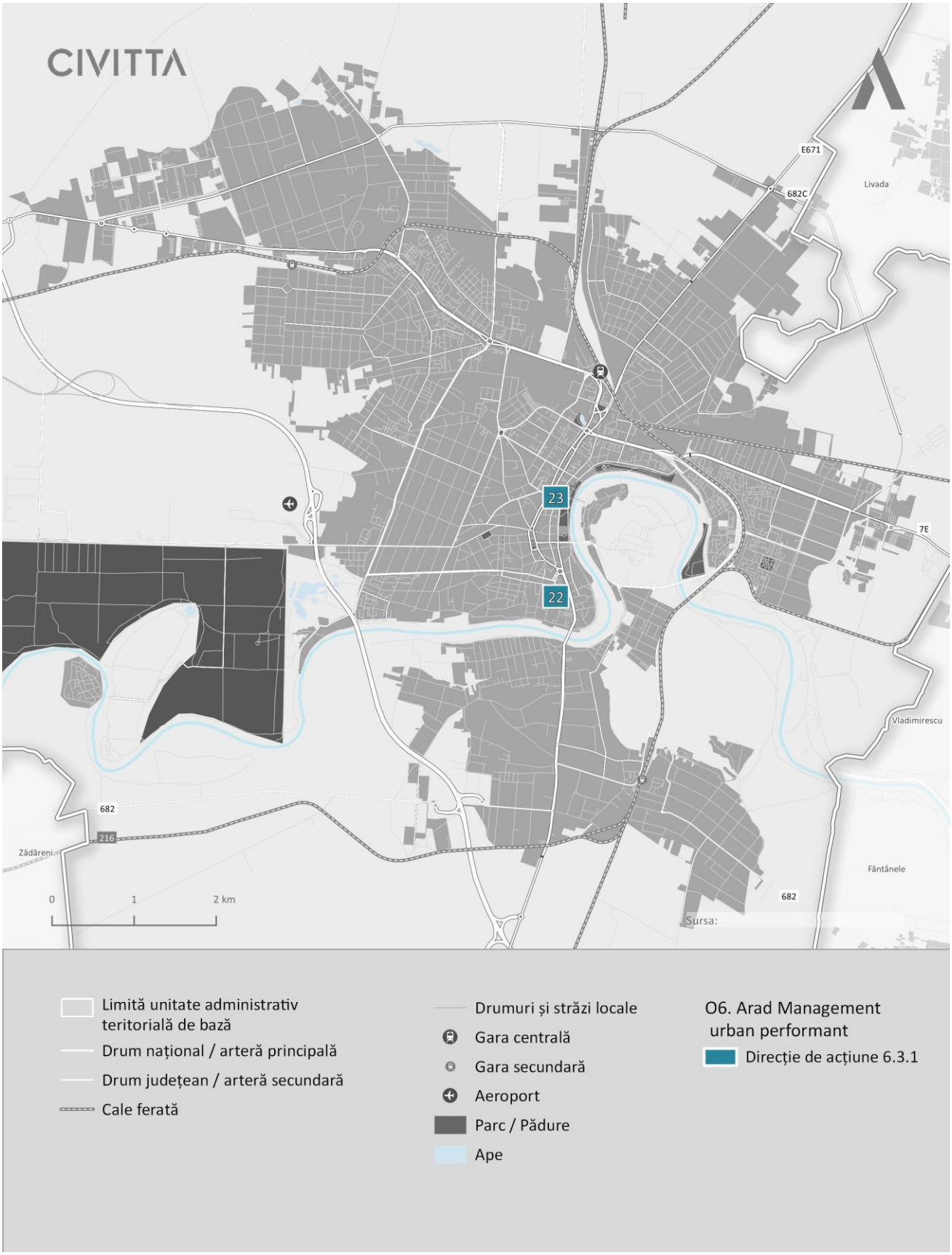
7	Extinderea sistemului de supraveghere video și infrastructură rețea de comunicații date/voce/software/video cu sistem de dispecerizare inclus	SF aprobat in CLM	2024-2027	74,951,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
8	Amplasare de panouri info meteo și alte afișaje în municipiul Arad	SF aprobat in CLM	2024-2025	1,997,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
9	Aplicație mobilă pentru accesibilizarea clădirilor publice – „Arad4All“	Idee	2024-2025	200,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
10	Aplicație mobilă pentru accesibilizarea mijloacelor de transport public – „Arad4All“	Idee	2024-2027	50,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
11	Dezvoltarea unei hărți interactive online a orașului	Idee	2024-2027	Conform Strategiei de transformare digitală	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
12	Crearea unei platforme de date deschise pentru Arad	Idee	2024-2027	100,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
13	Punerea la dispoziție a seturilor de date operaționale pentru: (a) capacitatea administrativă (b) servicii comunitare și utilități publice, (c) aplicațiile speciale adaptate nevoilor/ accesibilității utilizatorilor (d) mobilitate (inclusiv informații despre trafic) (e) performanța educațională	Idee	2024-2027	50,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
14	Dezvoltarea unei politici de securitate a datelor	Idee	2024-2027	250,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
15	Înființarea Laboratorului Digital ca spațiu de cercetare și dezvoltare	Idee	2024-2027	350,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală

16	Organizarea anuală a unui Hackathon pe teme de interes pentru municipiul Arad	Activitate anuală	2024-2027	10,000.00 / an	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
17	Algoritm eficient de înregistrare automată a e-mail-urilor primite de instituţie în aplicaţia de Registratură	Idee	2024-2027	100,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
18	Integrare Platforma de management a documentelor cu alte aplicații din cadrul Primăriei (ex. CID, GIS, altele)	Idee	2024-2027	500,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
19	Extinderea ariei de emitere prin fluxuri a diferitelor documente eliberate de instituție (de ex. avize/certificate/PV/Autorizații , etc.)	Idee	2024-2027	500,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
20	Retrodigitalizare documente din arhiva instituției și integrarea arhivei rezultate cu Platforma de management a documentelor	Activitate anuală	2024-2035	5,000,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
21	Implementarea unui modul de Achiziții publice integrat cu Platforma de management a documentelor	Idee	2024-2027	270,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	
22	Digitalizarea activitatii Secretariatului Consiliului Local	Idee	2024-2027	250,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
23	Realizarea unor aplicații – variante pt. mobil (smartphone)	Idee	2024-2027	270,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
24	Management digital al activitatii de gestiune autorizații comerciale	Idee	2024-2027	140,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
25	Gestiune electronica activitate autorizare taximetrie/activitate transport	Idee	2024-2027	140,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	

26	Înființarea unor centre integrate de servicii publice la nivelul cartierelor din municipiul Arad, având inclusiv funcție de centre comunitare și centre digitale pentru dobândirea de competențe digitale (proiect pilot 3 centre - ex. cinematograf Grădiște)	Idee	2024-2027	10,000,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Proiect Pilot Agenda Urbană
27	Sprijin la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest pentru pregătirea de proiecte finanțate din perioada de programare 2021-2027	În implementare	2020-2023	5,463,212.74	POAT 2014-2020	Municipiul Arad, ADR Vest	În implementare	
28	Servicii electronice extinse pentru Municipiul Arad	În implementare	2022-2023	2,087,022.00	POCA 2014-2020	Municipiul Arad	În implementare	
29	Arad SMART City	Idee	2024-2027	30,000,000.00	PR Vest 2021-2027, buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
O6.2. Cadru partenerial solid la nivel local, regional și internațional								
D6.2.1. Diversificarea mijloacelor de interacțiune cu cetățenii și de implicare a acestora în procesul de luare a deciziilor								
30	Chatbot – instrument de comunicare bazat pe Inteligența Artificială pentru sporirea interacțiunilor între locuitori și administrația locală	Idee	2024-2027	300,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	ICC
31	Dezvoltarea unei platforme integrate de democrație participativă	Idee	2024-2027	144,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală
D6.2.2. Consolidarea relațiilor de parteneriat la nivel regional/zonal								

32	Facilitarea și implicarea în dezvoltarea de parteneriate între municipiul Arad și principalele centre urbane din vestul țării (Timișoara, Oradea, Cluj-Napoca) în domenii de interes precum mobilitatea, dezvoltarea economică, cultură și turism etc.	Idee	2024-2027	Nu e cazul	Nu e cazul	Municipiul Arad, parteneri locali	Lista lungă de proiecte	
O6.3. Capacitate administrativă crescută, pe baza unor resurse materiale și umane performante								
D6.3.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea clădirilor publice								
33	Refuncționalizare spații birouri pentru Direcția Venituri	PT	2021-2023	3,790,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	PSI
34	Reabilitare adăposturi apărare civilă	Idee	2021-2027	500,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	SIDU 2014-2020
35	DALI Eficientizare energetică a Palatului Administrativ, prin reabilitare sistem de încălzire, ventilație, apă, instalație iluminat interior, a altor sisteme tehnice aferente clădirii și implementarea sistemului integrat de management energetic	Idee	2023 - 2025	60.000	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
D6.3.2. Dezvoltarea competențelor digitale ale personalului								
36	Dezvoltarea competențelor digitale ale instituției / angajaților Primăriei Municipiului Arad	Idee	2024-2027	3,000,000.00	PNRR, PR Vest 2021-2027, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	Strategia de transformare digitală, ICC
37	Îmbunătățirea pregătirii profesionale a personalului IT din Primăria Municipiului Arad cu privire la securitatea și protecția datelor deținute. Participarea la module de formare privind evoluția reglementărilor datelor publice.	Idee	2024-2027	100,000.00	POAT 2021-2027/PNRR, Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Lista lungă de proiecte	
38	Strategie de informatizare a instituției	Idee	2024-2025	300,000.00	Buget local, alte surse	Municipiul Arad	Proiect prioritar	

FIGURA 209 LOCALIZAREA PROIECTELOR AFERENTE O6

4.2. MĂSURI PENTRU SPRIJINIREA TRANSFORMĂRII DIGITALE

Municipiul Arad și-a manifestat preocuparea în domeniul dezvoltării inteligente și transformării digitale începând cu perioada de programare 2014-2020, SIDU urmărind pentru această perioadă indicatorii de dezvoltare pentru orașe și comunități sustenabile și inteligente. Totodată, Strategia de Transformare Digitală, prima strategie în acest domeniu a municipiului, corelată cu celelalte documente strategice ale municipiului (SIDU, PMUD, PAED, Strategia privind transformarea în oraș verde, etc.), subliniază caracterul transversal al digitalizării, servind următoarele obiective de dezvoltare ale municipiului: creșterea participării cetățenilor și coeziunii comunității, mobilitate și transport verzi și inteligente, sprijinirea siguranței și securității și reziliența climatică și managementul dezastrelor/situațiilor de urgență. Strategia de Transformare Digitală are ca priorități pentru perioada următoare educația în domeniul tehnologiilor digitale, accesul la servicii digitale și competențele digitale ale populației, urmărind trei dimensiuni principale: date deschise, educație și inovare. Totodată, prin participarea în programul Intelligent Cities Challenge - Provocarea celor 100 de orașe inteligente[233], municipiul Arad și-a asumat patru direcții („ambiții") care vizează îmbunătățirea calității vieții prin utilizarea eficientă a datelor și a noilor tehnologii, respectiv: dezvoltarea și furnizarea serviciilor digitale, atât pentru mediul de afaceri, cât și pentru cetățeni, pregătirea comunității pentru viitorul digital, crearea unui mediu urban sigur și inteligent și întărirea comunității prin încurajarea participării active a cetățenilor și îmbunătățirea conectivității.

Actualizarea SIDU pentru perioada 2021-2027 preia prioritățile menționate anterior, având totodată în vedere accelerarea unor procese de digitalizare a serviciilor publice (de ex. educație), în contextul pandemiei de COVID-19. Astfel, având în vedere complexitatea proceselor de dezvoltare urbană și de transformare digitală a administrației publice locale, viziunea de dezvoltare, obiectivele și direcțiile strategice ale SIDU au în vedere dezvoltarea inteligentă a municipiului Arad pe termen lung.

DE LA PROIECTE-PILOT LA PRACTICI CURENTE

Municipiul Arad este încă într-o fază incipientă a dezvoltării inteligente, remarcându-se însă pași importanți spre o abordare strategică integrată, prin elaborarea Strategiei de Transformare Digitală și prin participarea în cadrul Provocării Oraşelor Inteligente (ICC) și elaborarea în acest context a unei strategii inteligente. Astfel, pentru a sprijini atingerea obiectivelor strategice, având în vedere orizontul de timp relativ scurt al intervențiilor ce vizează perioada de programare 2021-2027 și bugetul relativ limitat ce va putea fi alocat acestora, dar și viziunea de dezvoltare pe termen mediu și lung (orizont 2035), SIDU propune un mix de proiecte-pilot și proiecte punctuale cu investiții mici, dar impact semnificativ ("quick wins"), alături de proiecte integrate, ce propun stabilirea unor platforme și noi practici de lucru în relația cu cetățenii, mediul de afaceri și mediul universitar, precum și transformarea modului de furnizare al serviciilor publice, toate încadrându-se în principiile dezvoltării urbane inteligente.

În funcție de orizontul de timp, implementarea SIDU include trei faze distincte, corespunzătoare procesului de transformare digitală și maturizare ca oraș inteligent :

[233] http://www.primariaarad.ro/info.php?page=/infoeuropa/ICC/main_ICC.html&newlang=ron&theme=th1-ron

Transformarea digitală a administrației locale și a modului de furnizare a serviciilor publice presupune șase dimensiuni principale, care trebuie avute în vedere ca deziderate în implementarea SIDU[234]:

- De la digitalizarea proceselor existente la cele proiectate digital
- De la o administrație concentrată pe informații la un sector public bazat pe date
- De la procesele și datele închise la date deschise implicit
- De la o administrație ce concentrează puterea de decizie, la o administrație condusă de utilizatori
- De la administrația locală ca furnizor de servicii la administrația locală ca platformă pentru co-crearea valorii publice
- De la elaborarea de politici și furnizarea de servicii reactiv, la o atitudine proactivă

Pentru a sprijini această transformare, în implementarea SIDU sunt necesare **activități-suport** în următoarele domenii:

INFRASTRUCTURĂ
• Asigurarea securității datelor • Colectare și procesare de date
MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE
• Training pentru adoptarea soluțiilor digitale • Includerea în organigrame de noi posturi, care să asigure necesarul de resurse umane în domenii noi (ex. analiști de date) • Modificarea structurii organigramei și a modului de lucru, având în vedere noi necesități de colaborare internă și externă • Adoptarea de noi instrumente și metode de lucru pentru o abordare centrată pe cetățean
DEZVOLTARE TEHNOLOGICĂ
• Dezvoltarea de software și hardware • Utilizarea soluțiilor de tip cloud și de tip rețea • Integrarea soluțiilor digitale • Automatizare • Dezvoltarea unei platforme de date deschise • Pregătirea pentru utilizarea inteligenței artificiale
ACHIZIȚII PUBLICE
• Monitorizarea în timp real a furnizorilor • Automatizare • Flux de date continuu

[234] OECD, 2019. Strengthening Digital Government

SCHIMBUL DE INFORMAȚII ȘI CUNOȘTINȚE, IMPLICAREA ACTORILOR RELEVANȚI ȘI ACCESIBILITATEA DATELOR ÎNTR-UN PUNCT CENTRAL SUNT VITALE PENTRU IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA IMPLEMENTĂRII SIDU ȘI PENTRU SPRIJINIREA TRANSFPRMĂRII DIGITALE[235]

Dialogul profesional și schimbul de date actuale dincolo de limitele instituțiilor, administrației publice locale sau a echipelor de proiect sunt necesare și aduc o valoare adăugată importantă procesului de implementare, monitorizare și evaluare al SIDU. Procesul de monitorizare și evaluare se va baza astfel pe bazele de date existente și sistemele de raportare ale instituțiilor relevante, încorporând atât parametrii cantitativi, cât și evaluările calitative, într-un instrument online propus spre a fi creat special în acest scop.

Dezvoltarea rapidă a unei platforme centrale de date care să acopere întreaga administrație locală și asigurarea accesului adecvat la aceasta este o precondiție necesară pentru schimbul de informații și de cunoștințe, precum și pentru o cooperare eficientă. Ar trebui depuse eforturi sporite pentru implicarea tuturor actorilor relevanți în implementarea SIDU, într-o structură și abordare deschisă, după cum este descris în Capitolul următor (Cap.6 Implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei).

4.3. PRIORITIZAREA PROIECTELOR

1. Metodologia de selecție a proiectelor prioritare

Procesul de prioritizare are ca scop obținerea unei liste de proiecte prioritare, implementabile pe termen scurt și mediu și sustenabile din punct de vedere financiar. Aceasta înseamnă o listă de proiecte prioritare, a căror valoare estimată și planificare anuală ar trebui să se încadreze în bugetul de investiții al UAT Municipiul Arad.

Având în vedere numărul mare de proiecte (Cap. 4.1) aflate în diferite stadii de implementare, lista de proiecte a fost ordonată în funcție de prioritatea proiectelor, coordonat cu necesarul de fonduri sau cofinanțare (în cazul proiectelor cofinanțate din fonduri europene) din bugetul local. Prioritizarea la nivelul întregului portofoliu de proiecte oferă o vedere de ansamblu asupra priorităților pentru următoarea perioadă de programare, dar este important ca în fiecare an, planificarea investițiilor să se facă pe baza actualizării prioritizării proiectelor, conform metodologiei de prioritizare descrise în Planul Strategic Instituțional (PSI).

2. Selecția unei liste scurte de proiecte

Pentru realizarea listei scurte s-a realizat un prim exercițiu de prioritizare, pe baza situației actuale a proiectelor, prin aplicarea unor filtre de selecție ce se referă la:

- Continuarea proiectelor în curs de implementare/ pentru care au fost inițiate demersuri în acest sens
- Maturitatea proiectelor, astfel încât probabilitatea realizării acestora să fie cât mai crescută
- Valorificarea oportunităților de finanțare din fonduri nerambursabile aferente finalului perioadei de programare 2020-2023
- Contribuția la obiectivele strategice și instituționale și corelarea cu alte proiecte, maximizând astfel impactul intervențiilor printr-o abordare integrată
- Nevoile locale, urgența acestora (de ex. în contextul pandemiei de Covid 19) și necesarul asigurării serviciilor pentru populație

3. Selecția proiectelor prioritare

[235] Adaptare pe baza Monitoring Report 2017 Smart City Wien Framework Strategy

Lista scrută de proiecte va fi ordonată în funcție de prioritatea proiectelor, coordonat cu necesarul de fonduri sau cofinanțare (în cazul proiectelor cofinanțate din fonduri europene) din bugetul local. Astfel, în fiecare an, planificarea investițiilor se va face pe baza actualizării prioritizării proiectelor, conform metodologiei de prioritizare.

Pentru prioritizarea investițiilor la nivelul municipiului Arad se propune o matrice de notare, ce permite evaluarea multi-criterială bazată pe criterii obiective de evaluare. Criteriile propuse sunt ponderate în funcție de importanța lor, pe baza consultării personalului de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad. Astfel, pentru evaluarea multi-criterială a proiectelor au fost stabilite 8 criterii de evaluare, care reflectă elemente de bază pentru îndeplinirea viziunii și obiectivelor instituționale și, nu în ultimul rând, vizează fezabilitatea investițiilor. Pentru fiecare criteriu, proiectele vor fi notate de la 1 la 10, conform modului de notare descris în tabelul următor. Punctajul total va fi calculat în funcție de ponderea fiecărui criteriu, în cadrul matricei de prioritizare.

TABEL 54 SISTEMUL DE PRIORITIZARE A PROIECTELOR

CRITERIU	MOD DE NOTARE	PONDERE
Dimensiunea grupului țintă	- proiectul vizează întregul municipiu/ un grup țintă extins (5-10 puncte, în funcție de dimensiunea grupului țintă) - proiect cu impact la nivelul unei zone restrânse / grup țintă specific, restrâns (1-5 puncte, în funcție de dimensiunea grupului țintă)	10%
Disponibilitatea resurselor financiare	- din surse nerambursabile (10 puncte) - din bugetul propriu (6 puncte) - din împrumuturi contractate (3 puncte)	22.5%
Complementaritatea cu alte proiecte	- condiționează alte proiecte (8-10 puncte) - completează acțiuni deja implementate (3-7 puncte) - nu se corelează cu alte proiecte de investiții (1-2 puncte)	10%
Maturitatea proiectului	- proiectul este matur (gata de implementare, documentațiile tehnice sunt pregătite etc.) (8-10 puncte) - este în curs de pregătire (4-7 puncte) - este la nivel de idee/schiță (1-3 puncte)	22.5%
Poziția în agenda publică/urgența	- este pe agenda publică, necesită acțiune imediată (8-10 puncte) - nu este pe agenda publică, dar poate deveni o problemă urgentă/ oportunitate importantă (4-7 puncte) - este pe agenda publică, dar nu necesită acțiune imediată (1-3 puncte)	5%
Impactul social (afectează grupuri vulnerabile din UAT) - se completează cu criteriul 1	- vizează grupurile vulnerabile (8-10 puncte) - atinge problematica grupurilor vulnerabile (4-7 puncte) - nu vizează grupuri vulnerabile (1-3 puncte)	10%
Impactul asupra dezvoltării durabile, eficiența utilizării resurselor și protecției mediului	- vizează explicit acest impact (8-10 puncte) - atinge problematica (4-7 puncte) - nu contribuie deloc (1-3 puncte)	15%
Transferabilitate/ potențial de a testa o soluție/ abordare care să servească ca exemplu pentru intervenții ulterioare	- în mare măsură (8-10 puncte) - în mică măsură (4-7 puncte) - nu este transferabil (1-3 puncte)	5%

TABEL 55 MATRICEA DE PRIORITIZARE

	CRITERIU 1					CRITERIU 8		
	Scor (1-10)	Pondere (%)	Total (Scor X Pondere)	.....	.....	Scor (1-10)	Pondere (%)	Total (Scor X Pondere)
Proiect 1								
Proiect 2								
.....								
Proiect n								

Prioritizarea va fi realizată anual de către Primar, personalul de conducere din cadrul Primăriei Municipiului Arad (direcțiile specializate, cu rol în planificarea și gestiunea activităților și proiectelor de dezvoltare) și comisiile de specialitate ale Consiliului Local. Prioritizarea va sta la baza Planul anual de lucru/ Planul de acţiune anual (PAL/ PAA).

5. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI

5.1. MECANISMUL DE GUVERNANȚĂ

Mandatul UAT Arad, ca de altfel mandatul oricărei administrații publice de la nivel local, este

realizarea activităților în regim de putere publică, de organizare a executării și de executare în concret a legii și de prestare de servicii publice, în scopul satisfacerii interesului public local.

Acest mandat este încredințat autorităților publice de la nivel local prin Codul Administrativ (Ordonanța de Urgență nr. 57/2019).

Concret, administrarea unității administrativ-teritoriale se realizează prin două entități publice, una deliberativă – Consiliul Local, și una executivă – Primarul UAT.

CONSILIUL LOCAL – DELIBERATIV	PRIMARUL - EXECUTIV
Consiliul local are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități ale administrației publice locale sau centrale (Codul Administrativ - articolul 129 - Atribuțiile consiliului local).	Asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, a hotărârilor consiliului local. Primarul dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor, ale celorlalți conducători ai autorităților administrației publice centrale, ale prefectului, a dispozițiilor președintelui consiliului județean, precum și a hotărârilor consiliului județean, în condițiile legii (Codul Administrativ - articolul 154 - Rolul primarului).

CONSILIUL LOCAL – DELIBERATIV	PRIMARUL - EXECUTIV
Atribuții ▪ atribuții privind unitatea administrativ-teritorială, organizarea proprie, precum și organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local; ▪ atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului; ▪ atribuții privind administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului; ▪ atribuții privind gestionarea serviciilor de interes local; ▪ atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern.	**Atribuții** ▪ întocmește un raport anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale; ▪ elaborează proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale și le supune aprobării consiliului local; ▪ întocmește proiectul bugetului unității administrativ-teritoriale și contul de încheiere a exercițiului bugetar; ▪ inițiază negocieri pentru contractarea de împrumuturi și emiterea de titluri de valoare în numele unității administrativ-teritoriale; ▪ coordonează realizarea serviciilor publice de interes local, prin intermediul aparatului de specialitate sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local; ▪ asigură inventarierea evidenței statistice, inspecției și controlului furnizării serviciilor publice de interes local, precum și a bunurilor din patrimoniul public și privat al unității administrativ-teritoriale; ▪ asigură elaborarea planurilor urbanistice prevăzute de lege și asigură respectarea prevederilor acestora; ▪ asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare conformării cu prevederile angajamentelor asumate în procesul de integrare europeană în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor. ▪ colaborează cu serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, precum și cu autoritățile administrației publice locale și județene.

În special Primarul, dar și Consiliul Local al Municipiului Arad, au la dispoziție un aparat tehnic de specialitate compus din funcționari publici și personal contractual (a se revedea secțiunea dedicată capacității instituționale), cu ajutorul căruia gestionează politicile și activitățile unității administrativ-teritoriale.

5.2. STRUCTURA PENTRU IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI

Implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2021-2027 și post-2027 revizia 2 **nu stă în responsabilitatea unei singure persoane sau a unei instituții**, ci necesită implicarea întregii comunități locale – **instituții publice, organizații ale societății civile și mediului de afaceri, mediul universitar și cetățeni,** printr-o abordare participativă și centrată pe cetățean/ utilizator. Implicarea unor astfel de parteneri este necesară atât în **designul inițiativelor/ proiectelor/ serviciilor**, în **mobilizarea de resurse**, în **implementare**, cât și în **monitorizarea și evaluarea** implementării de ansamblu a strategiei.

FIGURA 210 – CATEGORIILE DE ACTORI DIN CVADRUPLU HELIX

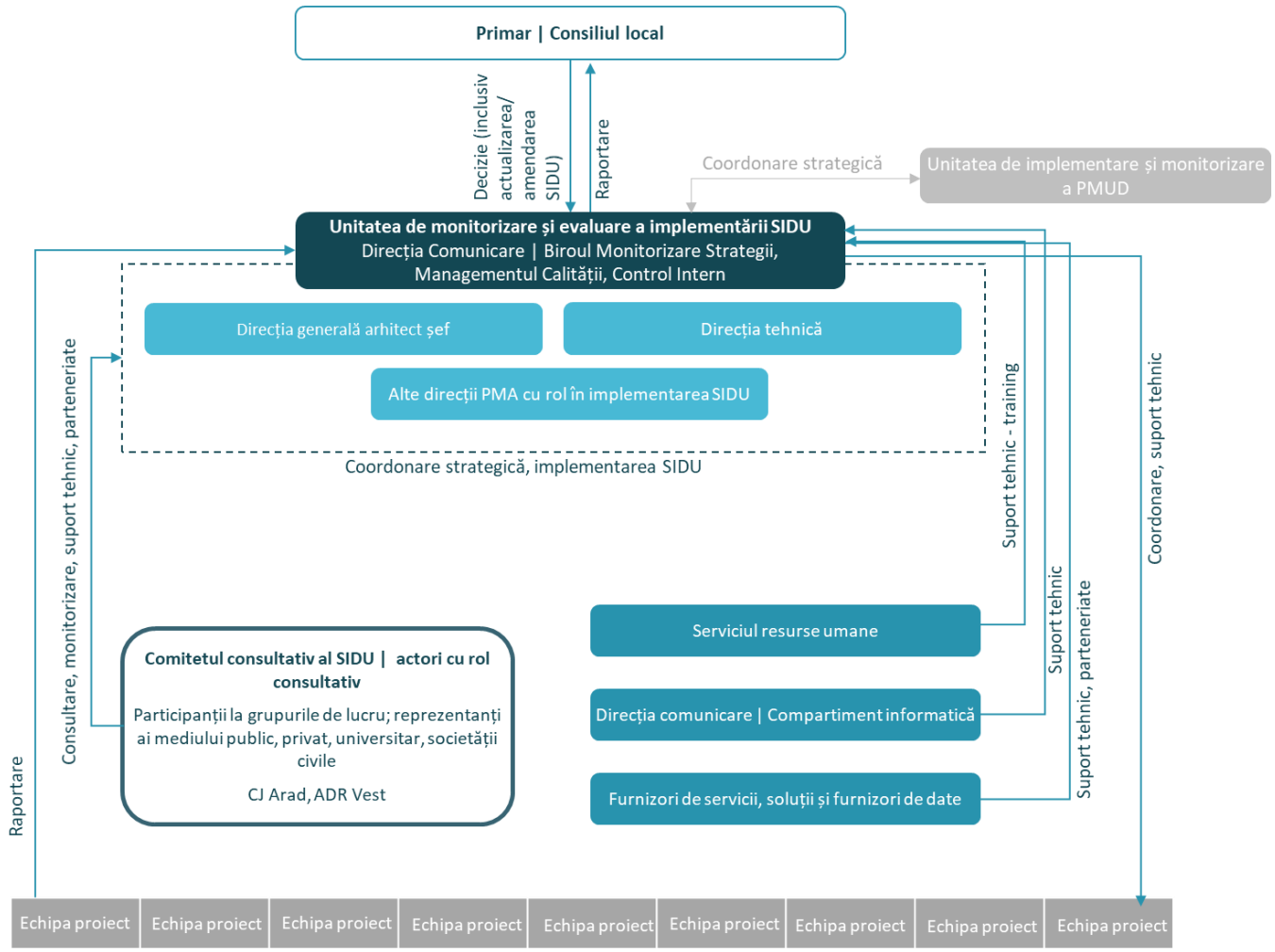

În acest scop, ca parte a demersului de elaborare a Strategiei au fost identificați o serie de parteneri locali potențiali pentru implementarea SIDU, respectiv dezvoltarea și implementarea proiectelor din Portofoliul de proiecte (Capitolul 4.1), din cadrul administrației publice, reprezentanți ai mediului academic, profesional, non-profit și cetățeni. Unii dintre aceștia au fost implicați încă din faza inițială, de analiză a nevoilor (a se vedea Capitolul 6), fie prin solicitări de date și informații, fie prin chestionare sau implicarea în grupuri de lucru tematice. Participanții la grupurile de lucru pot constitui un grup consultativ valoros în implementarea SIDU, asigurându-se astfel dialogul cu toate categoriile de actori relevanți pentru dezvoltare urbană integrată și inovare, pe baza modelului de cvadruplu helix (Figura alăturată).

În ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea propriu-zise ale strategiei, întrucât teritoriul acoperit de SIDU acoperă numai teritoriul administrativ al municipiului, acestea se vor face la nivelul Primăriei Municipiului Arad. Totodată, pe tot parcursul etapelor ce decurg după elaborarea SIDU: prioritizarea și selecția proiectelor pentru finanțare, pregătirea, implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectelor, municipiul Arad va consulta Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest, care începând cu perioada de programare 2021-2027, a devenit autoritate de management a Programului Regional (PR) Vest.

În scopul implementării SIDU, la nivelul Primăriei Municipiului Arad se va constitui **Unitatea de monitorizare și evaluare a SIDU (UME SIDU)**, cu rolul de coordonare a implementării și de monitorizare și evaluare a SIDU. Unitatea de monitorizare și evaluare a SIDU va fi constituită la nivelul **Direcției Comunicare – Serviciul Monitorizare Strategii, Managementul Calității, Control Intern** (incluzând, după caz, și personal din alte direcții ale Primăriei). UME ar urma să fie condusă de un Responsabil SIDU cu experiență relevantă în domeniu și ar cuprinde o echipă mixtă, formată din reprezentanți ai direcțiilor/ compartimentelor cu un rol decisiv în implementarea strategiei.

FIGURA 211 STRUCTURA PROPUSĂ PENTRU IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA SIDU

Având în vedere aria de acoperire largă a SIDU, implementarea propriu-zisă a măsurilor și proiectelor ar urma să se facă la nivelul direcțiilor din cadrul Primăriei Municipiului Arad, al serviciilor și instituțiilor subordonate, al întreprinderilor publice sau al parteneriatelor dintre acestea și/sau cu parteneri externi, prin echipe de proiect dedicate. Echipele de proiect vor raporta progresul Unității de implementare și monitorizare a SIDU.

Responsabilitățile UME SIDU vor consta în:

- monitorizarea proiectelor și inițiativelor planificate, implementate sau în curs de implementare,
- consilierea echipelor de proiect în implementarea proiectelor,
- colectarea datelor necesare monitorizării,
- evaluarea periodică a implementării SIDU - va propune actualizări ale SIDU pe baza rezultatelor monitorizării și evaluării
- recomandări privind pașii următori la finalul perioadei de programare 2021-2027.

UME va avea un rol important în implementarea SIDU; în acest context, va fi formată o echipă constituită din personalul propriu al Primăriei Municipiului Arad, având cunoștințele de specialitate necesare şi experiență relevantă atât în planificare strategică, cât și în implementarea de proiecte finanțate din fonduri europene. Din punct de vedere al resurselor umane implicate, echipa UME va include:

- Responsabil SIDU – va coordona UME și procesul de monitorizare și evaluare a implementării SIDU, va asigura coordonarea SIDU cu restul documentelor strategice – PMUD, Strategia de Transformare Digitală,

PUG etc., va contribui la prioritizarea și selecția proiectelor pentru finanțare și la coordonarea echipelor de proiect;

- Responsabil tehnic – va urmări implementarea SIDU din punct de vedere tehnic, va urmări implementarea proiectelor și va consilia, dacă este necesar, echipele de proiect, va asigura relația cu instituțiile avizatoare, va contribui la prioritizarea și selecția proiectelor pentru finanțare;
- Asistent SIDU – va asista echipa în ceea ce privește sarcinile administrative, comunicarea și coordonarea echipelor de proiect etc.

5.3. PLANUL DE ACȚIUNE

Planul de acțiune pentru implementarea SIDU Arad pentru perioada 2021-2027 include activități grupate în cadrul a patru etape principale, după cum urmează:

Etapa 1 Finalizarea și aprobarea SIDU 2021-2027 si Post 2027 Revizia 2 – include activitățile referitoare la finalizarea SIDU pe baza observațiilor primite în etapa de transparență, parcurgerea procedurii de mediu și aprobarea în Consiliul Local. Activitățile aferente acestei etape includ:

E1.1 Finalizarea draftului SIDU;

E1.2 Parcurgerea etapei de transparență și colectarea observațiilor publicului;

E1.3 Depunerea SIDU la Agenţia pentru Protecţia Mediului Arad și parcurgerea pașilor conformi procedurii de mediu;

E1.4 Aprobarea versiunii finale a SIDU 2021-2027 si Post 2027 Revizia 2 în Consiliul Local al Municipiului Arad.

Etapa 2: Formularea și depunerea cererilor de finanțare 2023 – 2025 (calendar orientativ)[236]– include activitățile necesare pregătirii și realizării cererilor de finanțare, conform instrucțiunilor privind conținutul și procedura de depunere și verificare cuprinse în Ghidurile specifice. Activitățile aferente acestei etape includ:

E2.1 Selecția proiectelor prioritare spre a fi depuse pentru finanțare, pe baza cerințelor programelor de finanțare și ale ghidurilor specifice. În cazul în care prin ghidurile specifice nu va fi propusă o procedură specifică de prioritizare a proiectelor, similar perioadei de programare 2014-2020, se va aplica metodologia de prioritizare a proiectelor descrisă în Planul Strategic Instituțional (PSI) al municipiului Arad, pentru a asigura o abordare coerentă și a maximiza impactul intervențiilor selectate pe baza portofoliului de proiecte extins prezentat în cadrul SIDU;

E2.2 Stabilirea planului de lucru, monitorizare și evaluare a proiectelor (tipul activității, responsabilități, sarcini, termen, conformitate, etc) de la faza de demarare a procesului de achiziții publice până la aprobarea documentațiilor tehnice;

E2.3 Elaborarea cererilor de finanțare

E2.4 Urmărirea stadiului procesului de evaluare a proiectelor aflate în procedura de evaluare pentru pregătirea de activități necesare îndeplinirii condițiilor de admisibilitate;

E2.5 Stabilirea căilor de comunicare/raportare cu Autoritatea de Management, între beneficiarii finali locali ai proiectelor depuse spre finanțare și a formatului de raportare semestrială/ anuală.

Etapa 3 – Semnarea contractelor de finanțare cu autoritățile de management ale fiecărui PO și derularea procesului de achiziții publice pentru realizarea de lucrări și servicii – 2023 – 2026 (calendar orientativ). Procedura

[236] Activitățile acestei etape sunt condiționate de publicarea versiunilor finale și a ghidurilor de finanțare aferente Programelor Operaționale pentru perioada de programare 2021-2027

de contractare se va realiza în conformitate cu condițiile menționate de autoritățile de management ale fiecărui program operațional. Activitățile aferente acestei etape includ:

E3.1 Semnarea contractelor de finanțare și monitorizarea procesului de semnare a contractelor de finanțare pentru fiecare beneficiar și program operațional;

E3.2 Demararea achizițiilor publice pentru realizarea de lucrări și servicii;

E3.3 Raportare periodică, în funcție de proiect.

Etapa 4 – Realizarea și finalizarea lucrărilor și serviciilor contractate – 2023 - 2027 – include monitorizarea stadiului de realizare și condițiilor de finalizare a proiectelor în coordonare cu atingerea obiectivelor SIDU și a indicatorilor specifici conținuți în documentațiile tehnice aprobate în contractul de finanțare. Activitățile aferente acestei etape includ:

E4.1 Monitorizarea procesului de achiziții publice pentru realizarea de lucrări și servicii prevăzute în contractul de finanțare;

E4.2 Urmărirea implementării lucrărilor și a serviciilor contractate conform graficului din planul de lucru;

E4.3 Raportare periodică, în funcție de proiect

TABEL 56 CALENDARUL ȘI ACTIVITĂȚILE PRINCIPALE PENTRU IMPLEMENTAREA SIDU

Activități	2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S1	S2
E1.1														
E1.2														
E1.3														
E1.4														
E2.1														
E2.2														
E2.3														
E2.4														
E2.5														
E3.1														
E3.2														
E3.3														
E4.1														
E4.2														
E4.3														

5.4. MECANISM DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A IMPLEMENTĂRII SIDU

Având în vedere că Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad propune un portofoliu extins de proiecte, setând ambițiile municipalității pentru perioada 2021 – 2027 și post-2027, monitorizarea și evaluarea implementării strategiei este extrem de importantă în economia proiectului. Acest demers va fi coordonat de

Unitatea de monitorizare și evaluare a implementării SIDU (UME SIDU) descrisă în Capitolul 5.1 și ar fi oportun să implice, pe cât posibil, persoane care au fost implicate în elaborarea SIDU și în procesul de structurare a portofoliului de proiecte**.**

UME SIDU va evalua periodic implementarea SIDU, și va monitoriza, pe baza rapoartelor echipelor de proiect și ale celorlalte direcții/ compartimente de specialitate, implementarea portofoliului de proiecte.

Care este diferența dintre monitorizare și evaluare?

Principala diferență este legată de *timpul/momentul* în care are loc. Monitorizarea se realizează pe **parcursul implementării unui plan de acțiuni/măsuri sau proiect și constă în culegerea permanentă de date (indicatori) privind procesul de implementare,** în timp ce evaluarea, așa cum se poate vedea mai sus, se realizează la **înainte/pe parcursul** sau la **finalul procesului de implementare.**

Concret, datele și informațiile obținute în procesul de monitorizare pot fi folosite în procesul de evaluare. Aceste două etape - monitorizarea și evaluarea – furnizează informații utile despre procesul de implementare a activităților planificate și corespondența rezultatelor înregistrate în diversele faze de implementare cu cele stabilite inițial. În cazul nostru, furnizează informații despre modul în care activitățile realizate pe durata implementării planului de acțiuni cu proiectele aferente contribuie la soluționarea problemei identificate de politică publică, despre grupul țintă și modul de acțiune a politicii publice asupra lor.

5.4.1. EVALUAREA IMPLEMENTĂRII SIDU

EVALUAREA reprezintă un instrument de planificare strategică prin care se apreciază dacă obiectivul inițial a fost atins în perioada de implementare, în intervalul de timp și bugetul alocat și poate fi considerat un indicator de măsurare a performanței la finalul etapei de implementare a planului de acțiuni sau a unui proiect individual din Plan.

În ceea ce privește evaluarea, pentru a remedia eventuale probleme de management sau de coerenţă în derularea activităţilor, abordarea metodologică se bazează pe mai multe tipuri de evaluare care pot fi folosite.

Evaluarea ex-ante	Evaluarea intermediară	Evaluarea ex-post
asigură o alocare adecvată a resurselor și un plan de management eficient.	stabilește dacă Planul își atinge obiectivele și dacă managementul acestuia poate fi îmbunătățit.	analizează rezultatele obținute și identifică impactul implementării PSI.

- ***Evaluarea ex-ante a planului/proiectului*** (Ex-ante impact assessment) are loc la începutul procesului de formulare a planului de acțiune sau a unui proiect specific, atunci când sunt efectuate previziuni privind impactul care ar putea fi generat asupra grupului țintă, bugetului sau asupra unui domeniu specific supus acțiunii/schimbării prin implementarea proiectului. În cadrul acestui tip de evaluare, sunt aproximate costurile financiare și instituționale probabile sau consecințele sociale ori de mediu. Această metodă permite posibilitatea de comparare a alternativelor de intervenție preconizate în termeni de efecte economice, sociale sau ecologice.

- ***Evaluarea intermediară,*** derulată de regulă la mijlocul perioadei de implementare, poate prognoza, pe baza indicatorilor analizați și a datelor calitative suplimentare, probabilitatea de realizare a obiectivelor și țintelor stabilite în etapa de planificare. În acest sens, poate furniza informații deosebit de utile pentru eventuale măsuri de

redresare a procesului de implementare și asigurarea succesului demersului de planificare a implementării planului de acțiuni sau a unui proiect.

Având în vedere stadiul elaborării programelor operaționale, un prim **orizont de timp** oportun ar fi 2024-205, pentru a se evalua situația proiectelor contractate/în implementare, actualitatea obiectivelor strategice și specifice și eventualele nevoi de actualizare a SIDU. De asemenea, la finalul perioadei de programare se va evalua gradul de îndeplinire a indicatorilor propuși pentru **orizontul de timp** 2027, iar pe baza informațiilor disponibile privind următorul ciclu financiar multianual al UE se vor propune eventuale modificări ale strategiei, țintelor și/sau portofoliului de proiecte.

- ***Evaluarea ex-post*** (Ex-post impact assessment), derulată la finalul etapei de implementare a unui plan de acțiuni sau proiect, evaluează rezultatele obținute și identifică eventualele deviații de la obiectivele și țintele stabilite în etapa de planificare, timpul suplimentar și costurile suplimentare privind resursele și altele efecte generate (sau externalități). **Orizont de timp** – post 2027, iar ulterior post 2035.

5.4.2. MONITORIZAREA IMPLEMENTĂRII SIDU

Monitorizarea contribuie la măsurarea în termeni obiectivi a evoluției unui program/proiect/politici și compararea acestei evoluții cu obiectivele propuse inițial. Mai mult, monitorizarea permite cuantificarea evoluției unei politici/proiect în termeni financiari sau alt gen de unitate de măsură și detectarea posibilelor probleme ale procesului de implementare, susținând adoptarea unor măsuri corective în timp util.

Monitorizarea constituie unul dintre instrumentele planificării strategice, care constă în evaluarea activităților de implementare efectivă a unui program/plan de măsuri sau proiecte, a rezultatelor intermediare ale bugetului alocat, precum și identificarea riscurilor ce pot apărea în etapa de implementare a activităților de implementare a planului.

Astfel, principalele atribuții ale controlului și monitorizării sunt următoarele:

- **Urmărirea realizării activităților și a bugetului alocat (dacă este cazul), în conformitate cu previziunile documentului de planificare și a planului de măsuri/acțiune;**
- **Analizarea și urmărirea performanțelor procesului de implementare;**
- **Replanificarea activităților conform unui scenariu dinamic, în funcție de necesitățile identificate la un moment dat;**
- **Transmiterea obiectivelor de politică publică.**

Metodologia de implementare și control cuprinde și aspecte legate de un bun management al timpului, al riscului și nu în ultimul rând, al resurselor umane, materiale și financiare.

Managementul timpului vizează asigurarea îndeplinirii în timp util a activităților de punere în aplicare a politicii publice, planificarea utilizării resurselor, precum și anticiparea și prevenirea problemelor apărute pe parcursul implementării.

Activitatea de monitorizare presupune :

- monitorizarea echipei UME SIDU;
- monitorizarea activităților desfăşurate în proiecte.

Procedura de monitorizare/supervizare a activității UME SIDU

Activitatea UME SIDU va fi auditată astfel încât procedurile interne de organizare și funcționare ale instituției să fie îndeplinite, urmărind:

- controlul intern al documentelor;

- reguli de comunicare;
- reguli de raportare şi responsabilităţi;
- termene de rezolvare şi răspuns;
- concordanța activităților întreprinse de membrii UME cu responsabilitățile prevăzute de fişele postului.

Activitatea UME va fi evaluată anual de către Biroul Audit Public Intern. Dacă se va considera necesar, acesta va formula recomandări de îmbunătățire a activității.

Serviciului Financiar-Contabilitate exercită controlul financiar preventiv cu respectarea reglementărilor în vigoare. Controlul financiar preventiv reprezintă activitatea prin care se verifică legalitatea şi regularitatea operațiunilor efectuate pe seama fondurilor publice sau a patrimoniului public, înainte de aprobarea acestora.

Procedura de monitorizare a activităților desfăşurate în proiecte

Având în vedere faptul că este foarte probabil ca managementul proiectelor individuale să fie subcontractat unor firme de consultanță, monitorizarea activităților desfășurate în proiectele individuale va intra în sarcina consultantului, care va raporta progresul managerilor de proiecte din cadrul Primăriei Municipiului Arad. Consultantul va asigura, cu sprijinul UME SIDU și al managerilor de proiect din cadrul Primăriei Municipiului Arad, elaborarea rapoartelor de progres privind stadiul implementării, a raportului final, întocmirea cererilor de rambursare a cheltuielilor, elaborarea previziunilor privind fluxurile financiare pentru proiectele individuale.

5.5. INDICATORI DE MONITORIZARE

5.5.1. ROLUL INDICATORILOR ÎN PROCESUL DE MONITORIZARE

Un indicator este un factor sau o variabilă care poate fi măsurată în mod obiectiv. Este utilizat pentru a evalua în mod științific și structurat modificările obținute sau progresele realizate în atingerea rezultatelor și obiectivelor unui plan de acțiuni sau proiect.

Indicatorii trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- **Fiabilitatea**: să poată fi măsurați în același mod în momente diferite și de diferiți observatori (indicatori verificabili obiectiv).
- **Precizia**: să poată fi măsurați în mod clar prin date cantitative sau calitative.
- **Adecvați**: indicatorii ar trebui să permită măsurarea modificărilor generate de proiectele implementate conform planului de acțiuni.

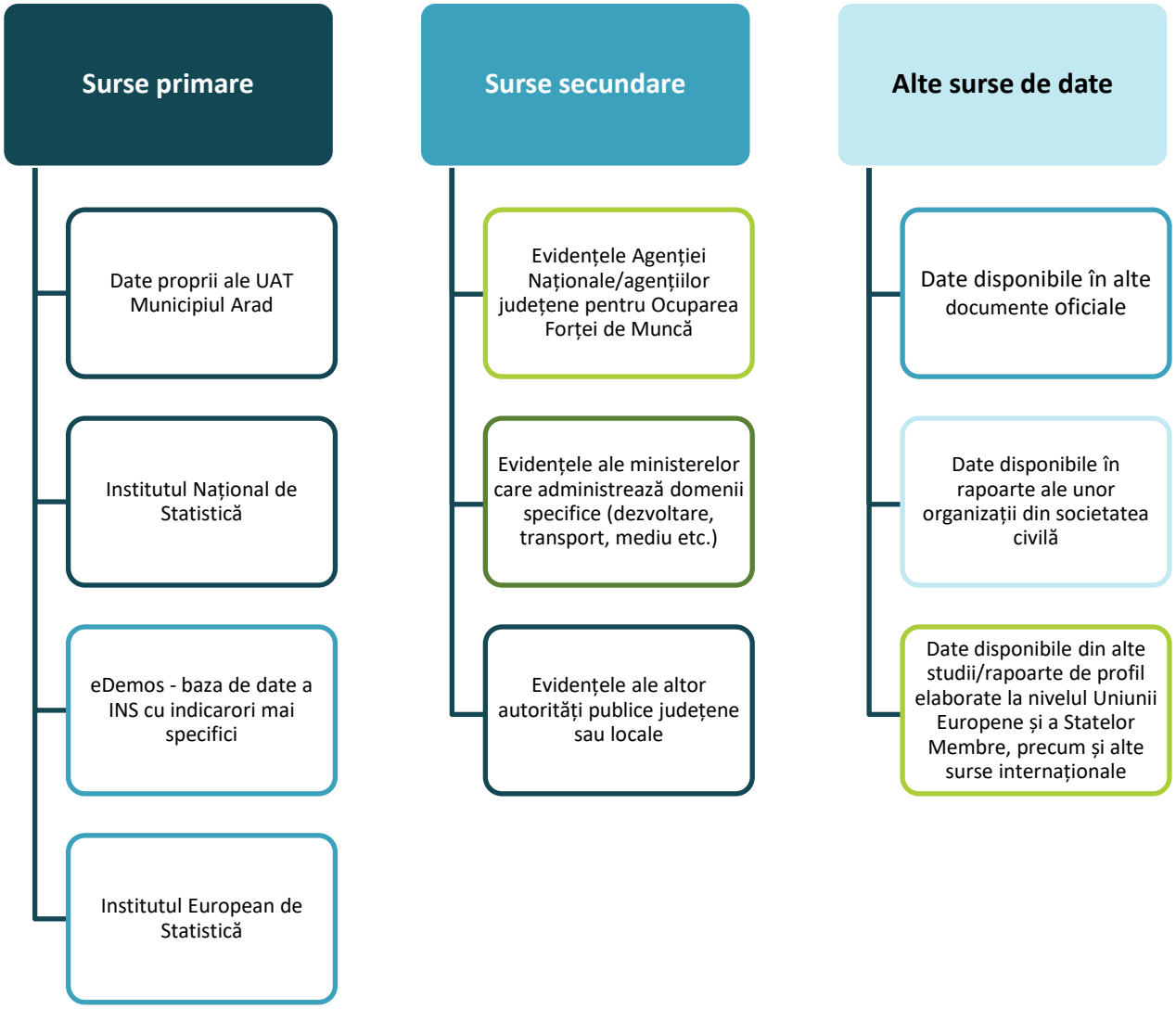
Identificarea și alocarea indicatorilor permit controlul asupra procesului de implementarea a planului de acțiuni și formează baza sistemului de monitorizare și evaluare a acestuia.

În privința tipurilor de indicatori utilizați în domeniul planificării strategice și proiectelor, aceștia sunt:

- **Indicatorii de context –** aceștia conturează situația de ansamblu a sectorului de activitate în momentul elaborării propunerii de intervenție/proiect.
- **Indicatori de realizare imediată –** Indicatorii de realizare imediată reprezintă modalitatea de măsurare a efectelor, beneficiilor și avantajelor imediate și directe asupra grupului țintă sau domeniului supus acțiunii proiectului.
- **Indicatori de rezultat –** Indicatorii de rezultat permit măsurarea beneficiului real al rezultatelor imediate asupra grupului țintă sau domeniului de intervenție. Indicatorii de rezultat vizează efectele obținute și furnizează informații asupra schimbărilor produse.

- **Indicatori de impact –** Indicatorii de impact furnizează informații despre ansamblul beneficiilor apărute, pe termen lung, după aplicarea măsurilor întreprinse.
- **Indicatorii de input –** includ toate categoriile de indicatori prezentate mai sus și ajută la stabilirea unui nivel de bază/de pornire pentru demersul de elaborare a planului de acțiune sau proiectului, dar și să conturăm contextul strategic și operațional în care vom opera**.**

SURSE ALE INDICATORILOR

5.5.2. CADRUL DE ORGANIZARE A MONITORIZĂRII

Înainte de a iniția un proces de monitorizare, este necesară elaborarea unui plan care va fi urmat pe parcursul monitorizării propriu-zise. Acest plan include, de regulă, câteva aspecte:

- **Indicatorii de monitorizare a progresului** - se referă la informațiile care ne vor ajuta să determinăm dacă progresul în atingerea obiectivelor a avut sau nu loc. Indicatorul trebuie să definească clar unitatea de măsură (număr, proporție).

- **Modalitatea de colectare a datelor/Sursele de informare** - prin măsurare, prin discuții de grup, chestionare, observare, și la sursele acestor informații: surse directe sau indirecte, datele fiind obținute direct pe teren, prin cereri de solicitare a informațiilor, analiza rapoartelor de progres etc.;

- **Instituția/ grupul/persoana care va colecta datele** - este indicat să aibă cunoștințe privind procedura de monitorizare, să urmeze planul de monitorizare și să nu se abată de la scopul monitorizării;

- **Periodicitatea/frecvența colectării datelor și modul de stocare a acestora** - ține de stabilirea frecvenței corectării datelor - săptămânal, lunar, trimestrial, dar și modalitatea de obținere și arhivare a lor: prin notițe, imagini sau video, tabele etc.;

- **Modalitatea de analiză a datelor** - include tipurile de analiză a datelor colectate, fie analiza statistică - numere, cifre, procente etc., fie analiza de conținut, fie ambele.;

- **Modul de prezentare a datelor obținute** - reprezintă punctul cheie al planului de monitorizare si rostul acesteia. Astfel, este recomandată o metodă eficientă de prezentare a concluziilor si recomandărilor, de la demersuri către implementatorii politicii la întâlniri si ședințe comune sau conferințe de presă.

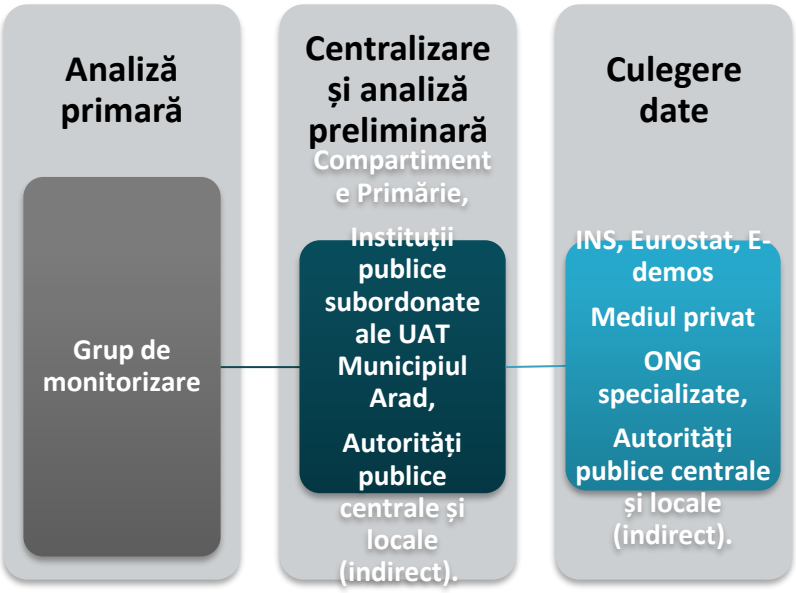
5.5.3. COLECTAREA ȘI ANALIZA INDICATORILOR – ORGANIZARE

Monitorizarea implementării se va realiza pe baza indicatorilor stabiliți pentru fiecare din obiectivele stabilite. Pe baza rezultatelor din anul în curs, corelate cu planul de acțiuni stabilit, Grupul de Monitorizare constitui (din care vor face parte obligatoriu funcționari din cadrul Direcției Comunicare, Serv. Monitorizare strategii), va evalua anual implementarea SIDU și va stabili prioritățile pentru anul următor, în baza obiectivelor specifice stabilite prin Plan și a indicatorilor de măsurare aferenți.

Grupul de monitorizare poate fi stabilit la nivel formal prin dispoziție a Primarului Municipiului Arad. Grupul va efectua **interpretarea datelor colectate și evaluarea progresului de ansamblu a** SIDU**.**

În vederea evitării unei încărcări excesive a grupului de monitorizare, acesta poate prelua **date și informații prelucrate la nivel preliminar din alte surse, cum ar fi cele deținute de compartimentele de resort ale Primăriei Municipiului Arad sau instituții din subordine.** Astfel, se va reduce și efortul necesar de colectare și prelucrare la nivelul Grupului de monitorizare. Alte surse viabile pot fi studii elaborate de autorități publice centrale sau locale, private sau din mediul non-guvernamental din România și din străinătate, cu precădere Uniunea Europeană.

Demersul efectiv va fi grupa pe 3 etape concrete, conform imaginii de mai jos:

5.5.4. Planul de monitorizare – SISTEM DE MONITORIZARE ŞI INDICATORI UTILIZAŢI

În tabelul de mai jos se regăsesc o serie de exemple de indicatori care pot fi utilizați în activitățile de monitorizare și evaluare a implementării SIDU. Lista de indicatori nu este exhaustivă întrucât, de cele mai multe ori, proiectele și programele incluse în planurile de acțiune ale documentelor strategice implementate în unitățile administrativ-teritoriale conțin propriile seturi de indicatori cu care operează. În plus, având în vedere practica extinsă de susținere a proiectelor de dezvoltare din surse financiare nerambursabile, sau chiar rambursabile, acestea conțin inventare adiționale de indicatori care trebuie monitorizați și raportați pentru evaluarea progresului și eficacității intervențiilor. De aceea, corelarea procesului de monitorizare și evaluare a SIDU cu evoluția planurilor de acțiune ale documentelor strategice este esențială pentru obținerea unei imagini complete asupra progresului și a potențialelor obstacole/riscuri în calea îndeplinirii obiectivelor.

DOMENIU	PRIORITATE STRATEGICĂ	INDICATORI DE MONITORIZARE	SURSE DE DATE	PERIODICITATE	RESPONSABIL
ECONOMIE	Menținerea surselor de venit anuale ale municipalității.	**Indicatori de realizare:** Nr. de parteneriate cu mediul privat, nr. întâlniri de lucru, nr. companii susținute **Indicatori de rezultat:** Nr. salariați, rata șomajului, sporul natural al întreprinderilor	UAT Municipiul Arad, INS (bazele de date TEMPO, eDemos)	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
COMUNITATE	Multiplicarea mijloacelor de interacțiune cu comunitatea din municipiul Arad.	**Indicatori de realizare:** Nr. cetățeni informați/ conștientizați, **Indicatori de rezultat:** nr. interacțiuni digitale	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Creșterea capacității de furnizare de servicii sociale către comunitate și asigurarea incluziunii sociale	**Indicatori de realizare:** Nr. servicii/ dotări nou create, nr/ dotări/ spații reabilitate, nr. spații/ dotări publice accesibilizate **Indicatori de rezultat:** număr de utilizatori ai serviciilor/ dotărilor/ spațiilor publice	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Creșterea calității infrastructurii educaționale	**Indicatori de realizare:** Nr. unități educaționale reabilitate **Indicatori de rezultat:** număr de elevi, număr de profesori	UAT Municipiul Arad, ISJ, INS	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte

DOMENIU	PRIORITATE STRATEGICĂ	INDICATORI DE MONITORIZARE	SURSE DE DATE	PERIODICITATE	RESPONSABIL
	Creșterea calității locuirii în municipiu	**Indicatori de realizare:** Suprafață spații publice regenerate, nr. imobile consolidate, acoperire sistem monitorizare **Indicatori de rezultat:** număr de locuitori și vizitatori în zonele de regenerare urbană, mp. spații verzi/ locuitori, ponderea deplasărilor nemotorizate și a spațiilor pietonale, rata criminalității	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
MOBILITATE ȘI TRANSPORT	Dezvoltarea capacității de transport public local a municipiului Arad	**Indicatori de realizare:** Nr. trasee create/ modernizate, nr. mijloace transport modernizate/ achiziționate **Indicatori de rezultat:** număr călători ce folosesc transportul public, repartiția modală	UAT Municipiul Arad, operator transport public	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Încurajarea utilizării mijloacelor alternative de transport și mobilitate.	**Indicatori de realizare:** Nr. și lungime trasee pietonale create/ reabilitate **Indicatori de rezultat:** număr utilizatori (pietoni), repartiția modală	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Creșterea calității infrastructurii-suport pentru mobilitate durabilă	**Indicatori de realizare:** Nr. și lungime trasee create/ reabilitate, nr. stații vehicule electrice **Indicatori de rezultat:** număr utilizatori, repartiția modală	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
MEDIU	Reducerea impactului asupra mediului	**Indicatori de realizare:** Nr. cetățeni informați/ conștientizați, lungime rețele și nr. puncte termice reabilitate, nr. clădiri publice ce utilizează energie regenerabilă **Indicatori de rezultat:** Nr. utilizatori, pondere energie surse regenerabile din total energie produsă	UAT Municipiul Arad, operatorI servicii	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte

DOMENIU	PRIORITATE STRATEGICĂ	INDICATORI DE MONITORIZARE	SURSE DE DATE	PERIODICITATE	RESPONSABIL
CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	Creșterea capacității instituționale pentru susținerea politicilor de dezvoltare comunitară.	**Indicatori de realizare:** Nr. servicii publice și procese digitalizate, nr. clădiri publice reabilitate **Indicatori de rezultat:** timp de răspuns la solicitările cetățenilor, nr. utilizatori servicii digitale, grad de satisfacție al cetățenilor	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Planificare urbană eficientă	**Indicatori de realizare:** Nr. documentații și planuri de dezvoltare, bază de date urbană **Indicatori de rezultat:** sistem integrat de planificare urbană bazată pe date	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	Promovarea patrimoniului	**Indicatori de realizare:** Nr. intervenții artistice în spațiul public, nr. monumente marcate **Indicatori de rezultat:** nr. vizitatori/ participanți la evenimente	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Dezvoltarea agrementului și turismului în municipiul Arad	**Indicatori de realizare:** Nr. obiective turistice/ sportive/ de agrement înființate/ reabilitate, suprafața spații publice amenajate/ reabilitate **Indicatori de rezultat:** nr. turiști, nr. vizitatori la obiectivele turistice și de agrement, nr. vizitatori online/ offline ai rețelei de informare și promovare turistică	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte
	Dezvoltare culturală și promovarea multiculturalității	**Indicatori de realizare:** Nr. obiective culturale înființate/ reabilitate, Nr. evenimente **Indicatori de rezultat:** nr. participanți la evenimente și activități culturale, nr. proiecte și inițiatie multiculturale	UAT Municipiul Arad	anual	Grupul de monitorizare/ Compartimente de resort/ Unități (echipe) de implementare proiecte

5.5.5. INDICATORI DE MONITORIZARE SIDU

ȚINTĂ / INDICATOR	VALOARE DE REFERINȚĂ (2015)	VALOARE DE REFERINȚĂ (2020)	VALOARE – ȚINTĂ (2030)
O1. Arad performant – motor economic regional, cu vocație internațională şi capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante			
Creșterea câștigului mediu salarial net (%)	-	75% (2014-2019)	50%
Nr. firme / 1000 locuitori raportat la media națională		41.4 (2018) – mun. Arad 25.9 (2018) - național	Clasare în Top 10
Nr. salariați / 1000 locuitori raportat la media națională		367.0 (2018) – mun. Arad 228.1 (2018) - național	Clasare în Top 10
Creșterea ponderii investițiilor în CDI, % din PIB, din care 2/3 în sectorul privat	-		500%
Creșterea procentuală a numărului companiilor atrase / nou-înființate în municipiul Arad		19% (2014-2018)	25%
O2. Arad - oraș al bunăstării, cu un capital social dezvoltat și o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice			
% din populație cu un nivel ridicat de încredere și sociabilitate	-	-	peste 50%
Nr. centre de cartier și spații publice comunitare aferente nou amenajate	-	-	Min. 3
Nr. participanți la evenimente civice și de conștientizare a publicului pe teme de interes public	-	-	2,000/an
Număr absolvenți IPT/an	532 (2016)	-	560
O3. Arad vibrant - oraș primitor și efervescent, cu o ofertă variată de oportunități de petrecerea timpului liber și de vizitare			
Gradul de mulțumire a cetățenilor cu privire la aspectul general al municipiului Arad	50% (2014)	-	75%
Nr. spații/ obiective publice amenajate în urma unor concursuri de arhitectură/ urbanism	-	0	5
% din totalul populației care are acces la un spațiu verde amenajat la o distanță de 5 minute de mers pe jos acasă	44% (2014)	44%(2019)	70%
O4. Arad conectat și accesibil - promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă			
% deplasări cu autovehiculul personal	37%	53%	25%
% deplasări cu transportul public	18%	22%	30%
% deplasări nemotorizate	44%	25%	41%
Sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS) implementat	0	0	1
O5. Arad - oraș verde și rezilient, cu emisii scăzute de CO2			
Tone CO2/capita la nivel local	7,25 (2008)	-	5,5
Audit European Energy Award (performanța sistemului, %)	34% (2012)	-	>65%
Ponderea consumului final de energie pe sectorul rezidențial din totalul energiei consumate local (fără sectorul industrial), %	35 % (2008)	40 % (2019)	30 %

ȚINTĂ / INDICATOR	VALOARE DE REFERINȚĂ (2015)	VALOARE DE REFERINȚĂ (2020)	VALOARE – ȚINTĂ (2030)
Pierderi în rețeaua de distribuție a agentului termic	37.91 % (2014)	18 – 20 % (2019)	< 15 %
Cantitate deșeuri menajere generate per locuitor	318	667 (2019)	550 (1.5 kg / locuitor / zi)
% deșeuri menajere reciclate	6 % (2014)	35 % (2019)	70 %
% pierderi de apă prin conducte	34.2 % (2014)	44.58 % (2019)	< 20 %
Suprafața de spațiu verde / locuitor	35.87 mp / loc. (2016)	35,02 mp / loc (2020)	44 mp / loc.
O6. Arad - management urban performant			
Strategie de informatizare	Nu	Nu	Da
Sistem GIS și bază de date integrate pentru gestiunea serviciilor publice	Nu	Nu	Da

5.6. RISCURI ȘI MĂSURI DE ATENUARE A RISCURILOR

Implementarea proiectelor poate fi afectată de o serie de riscuri de natură tehnică sau financiară, ca de exemplu:

Riscuri tehnice:

- întârzieri în execuția lucrărilor şi depăşirea graficului de lucrări;
- neconcordanțe între execuție şi documentația tehnică care stă la baza proiectului.

Riscuri financiare:

- depăşirea bugetelor alocate pe activități sau lucrări;
- creşteri ale prețului materialelor de construcții care nu au fost previzionate, ceea ce determină insuficiența resurselor financiare comparativ cu bugetul.

Riscuri privind calitatea:

- neconcordanța între specificațiile tehnice ale materialelor şi calitatea materialelor folosite la lucrări.

Preîntâmpinarea şi atenuarea acestor riscuri trebuie să fie asigurată pe de-o parte, prin clauze contractuale, cum ar fi:

- perceperea garanției de bună execuție, a garanției pentru plata avansului, garanții pentru rețineri, etc.;
- prevederea de penalități la plata executanților/ furnizorilor în caz de întârzieri în execuția contractului;
- prezentarea certificatelor de calitate ale materialelor achiziționate (care vor fi analizate şi aprobate de către Beneficiar);
- asigurarea personalului şi echipamentelor constructorului precum şi asigurarea pentru terțe persoane;

precum și prin:

- analiza şi avizarea situațiilor de lucrări în vederea efectuării plăților;
- prin cunoaşterea, înțelegerea şi aplicarea corectă a clauzelor contractuale,
- printr-o activitate susținută a membrilor UME SIDU şi colaborare strânsă cu managerii de proiect din cadrul Primăriei Municipiului Arad, echipa de experți tehnici, consultanți, diriginți de şantier, astfel încât să se realizeze monitorizarea foarte atentă a contractelor de lucrări.

Succesul implementării SIDU depinde nu numai de resursele financiare alocate, ci şi de calitatea resursei umane care are atribuții în ceea ce priveşte managementul Strategiei. De aceea, atât din UME, cât și din echipele de proiect, vor face parte persoane cu experiență în implementarea proiectelor şi cu pregătire în domeniile în care activează.

6. CADRUL PARTENERIAL PENTRU ELABORAREA/ ACTUALIZAREA SIDU

Prin Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană Municipiul Arad 2021-2027 și post 2027 se stabilesc direcțiile clare de acțiune pe care va trebui să se concentreze dezvoltarea municipiului în perioada următoare. Pentru a contura o imagine de ansamblu reală a dinamicii dezvoltării municipiului și a identifica provocările locale relevante și actuale, procesul de elaborare a SIDU a fost unul participativ, bazat pe consultarea și implicarea comunității și actorilor locali. Ca instrument de planificare, strategia de dezvoltare trebuie să răspundă la nevoile locale de dezvoltare prin implementarea unui proces participativ în care buna guvernanță, colaborarea și implicarea comunității să reprezinte piloni de dezvoltare și să asigure continuitatea pe termen lung a viziunii de dezvoltare.

Mecanismul de colaborare și consultare publică utilizat în procesul de elaborare a SIDU Arad și-a propus să aducă valoare adăugată în ceea ce privește asigurarea alinierii la ultimele tendințe și nevoi în domeniile de dezvoltare, astfel încât comunitatea locală să fie prezentă activ în procesul de elaborare a direcțiilor viitoare. În acest sens, în procesul de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană Municipiul Arad 2021-2027 și post 2027, s-au desfășurat grupuri de lucru cu actorii relevanți și s-au realizat sondaje de opinie. Totodată în demersul de elaborare a Strategiei au fost identificați o serie de parteneri locali potențiali pentru implementarea SIDU, din cadrul administrației publice, reprezentanți ai mediului academic, profesional, non-profit și cetățeni. Unii dintre aceștia au fost implicați încă din faza inițială, de analiză a nevoilor, fie prin solicitări de date și informații, fie prin chestionare sau implicarea în grupuri de lucru tematice.

6.1. SONDAJE DE OPINIE

Sondajul reprezintă o metodă cantitativă și se realizează pe baza unui chestionar aplicat unui public-țintă stabilit anterior. Sondajele de opinie prezente în cadrul elaborării „Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană Municipiul Arad 2021-2027 și post 2027” au fost adresate cetățenilor și mediului de afaceri din municipiul Arad și au fost create astfel încât să permită exprimarea punctelor de vedere pe diferite paliere de interes, în corelare cu domeniile urmărite în cadrul analizei situației existente și a domeniilor prioritare din cadrul strategiei de dezvoltare. Metodologia de elaborare și distribuire a chestionarelor a fost stabilă și aplicată în parteneriat cu Beneficiarul și adaptată situației actuale cauzate de pandemia de COVID-19, chestionarele fiind aplicate online, utilizând platforma Google Forms. Cele 2 sondaje au fost disponibile pentru completare circa 3 săptămâni, timp în care au fost completate de către 155 de cetățenilor și de către 36 de reprezentanți ai mediului de afaceri.

6.1.1. CHESTIONAR DEDICAT CETĂȚENILOR

Chestionarul dedicat cetățenilor din municipiul Arad a urmărit să evalueze gradul de deservire și calitatea serviciilor socio-culturale (sănătate, asistență socială, educație, cultură, sport și petrecerea timpului liber), a infrastructurii tehnico-edilitare și a infrastructurii de transport, precum și opinia și gradul de mulțumire a cetățenilor față de serviciile oferite de administrația publică locală și măsurile de inovare și digitalizare întreprinse. Principalele concluzii care au rezultat din sondajul de opinie dedicat cetățenilor din municipiul Arad se referă la:

- Calitatea locuirii, accesul la servicii de educație, accesul la servicii de recreere și agrement și mediul curat sunt principalele avantaje pe care cetățenii municipiului Arad le apreciază în cartierele în care locuiesc;

- Cele mai accesibile dotări din municipiul Arad sunt farmaciile, magazinele de cartier, magazinele de tip supermarket sau hypermarket și stațiile de transport public;
- Serviciile publice cele mai satisfăcătoare sunt telecomunicațiile, alimentarea cu energie electrică, iluminatul public și serviciile de urgență;
- Elementele componente ale infrastructurii de transport față de care se manifestă un grad mai scăzut de satisfacție sunt: calitatea trotuarelor, pistele de biciclete, locurile de parcare și mobilierul urban;
- Raportat la sistemul de învățământ, îmbunătățirile necesare se referă la infrastructura și dotările din cadrul acesteia;
- Infrastructura de sănătate privată oferă un grad mai ridicat de mulțumire, comparativ cu infrastructura publică de sănătate;
- Cele mai necesare servicii sociale în municipiul Arad sunt asistența pentru persoanele cu dizabilități, asistența pentru persoanele vârstnice și serviciile destinate integrării persoanelor cu nevoi speciale;
- Ofertă de petrecere a timpului liber din municipiul Arad este insuficientă în ceea ce privește evenimentele culturale și artistice, concerte, știranduri, bazine de înot, precum și la parcuri și grădini publice;
- Interacțiunea cu Primăria Municipiului Arad poate să fie îmbunătățită din perspectiva interacțiunii în mediul online și din perspectiva organizării interne a primăriei și a reducerii birocrației;
- În domeniul digitalizării este nevoie de simplificarea procedurilor administrative și reducerea birocrației prin implementarea fluxurilor digitale, de creșterea implicării cetățenilor și de creșterea transparenței și facilitării accesului la informațiile de interes public;
- Cele mai importante aspecte pozitive ale municipiului Arad identificate de către cetățeni sunt:
    - mobilitatea și infrastructura rutieră prin accesul la autostradă și traficul moderat;
    - poziționarea geografică în apropierea de granița vestică;
    - accesul la râul Mureș;
    - Centrul Vechi, clădirile istorice, Cetatea Aradului;
    - existența zonelor industriale;
- Cele mai importante probleme ale municipiului Arad identificate de către cetățeni sunt:
    - locuri de muncă atractive insuficiente și migrația tinerilor;
    - valorificarea turistică insuficientă a orașului;
    - lipsa locurilor de parcare;
    - nevoia de extindere și realizare a spațiilor de agrement variate;
- În scopul dezvoltării durabile, cele mai importante măsuri sunt considerate a fi modernizarea infrastructurii de sănătate, reabilitarea și modernizarea spațiilor publice, spațiilor verzi, spațiilor dintre blocuri, dezvoltarea ofertei de activități culturale, sportive și de agrement, crearea locurilor de muncă și reabilitarea monumentelor istorice și a clădirilor valoroase din centrul orașului;
- Cetățenii au punctat, de asemenea, importanța corelării mediului universitar cu mediul economic pentru asigurarea forței de muncă calificate în domeniile relevante și de importanță strategică, exploatarea zonelor cu potențial turistic și crearea unor oportunități noi de petrecere a timpului liber.

Rezultatele chestionarului dedicat cetățenilor din municipiul Arad pot fi consultate în totalitate, inclusiv întrebările adresate, răspunsurile aferente, interpretarea acestora și reprezentarea grafică a răspunsurilor în cadrul *Anexei 8 – Analiza răspunsurilor din cadrul chestionarului dedicat cetățenilor din municipiul Arad*.

6.1.2. CHESTIONAR DEDICAT MEDIULUI DE AFACERI

Chestionarul dedicat mediului de afaceri a urmărit identificarea principalelor avantaje și dezavantaje în ceea ce privește desfășurarea activității economice în municipiul Arad și privind oferta de forță de muncă, interacțiunea cu Primăria Municipiului Arad și prioritățile de dezvoltare la nivelul municipiului Arad. Principalele concluzii care au rezultat din sondajul de opinie dedicat mediului de afaceri din municipiul Arad includ:

- Cele mai importante beneficii pe care mediul de afaceri participant în cadrul procesului de consultare le are desfășurând activități economice în municipiul Arad sunt accesul către piețe/zone învecinate, acoperirea broadband

adecvată, proximitatea față de alte firme sau organizații din același sector, accesul către legături de transport și apropierea față de piața de desfacere;

- Birocrația excesivă din sectorul public, taxele mari și disponibilitatea redusă a forței de muncă reprezintă dezavantajele întâmpinate în desfășurarea activității economice în municipiul Arad;
- Nivelul de pregătire sau competență al forței de muncă și corelarea calificărilor disponibile cu necesitățile companiei sunt aspectele mai puțin satisfăcătoare din perspectiva forței de muncă din municipiul Arad;
- Se manifestă un nivel ridicat de mulțumire în raport cu interacțiunea cu personalul PMA în mediul fizic și online, iar nemulțumirea se raportează în special la organizarea internă a primăriei și gradul de birocrație;
- În privința transformării digitale este necesară simplificarea interacțiunii cu Primăria Municipiului Arad prin reducerea birocrației, implementarea unui sistem online pentru înregistrarea și emiterea de documente și creșterea transparenței și facilitarea accesului la mediul de afaceri și informațiile de interes public;
- Domeniile economice potențiale motoare de dezvoltare economică sunt considerate activitățile de recreere, artistice, culturale și de divertisment, industria conductoare de mașini, utilaje, echipamente și mijloace de transport, serviciile de intermediere, transport și depozitare, activitățile de cercetare- dezvoltare, consultanță, serviciile de marketing, publicitate și management, precum și fabricarea calculatoarelor, a produselor electronice și optice și domeniul IT&C;
- Investițiile în educație și formarea forței de muncă, reglementările fiscale care să favorizeze dezvoltarea afacerilor și obținerea facilă a aprobărilor și autorizațiilor sunt considerate principalele 3 măsuri necesare pentru a crește gradul de atractivitate al municipiului din perspectiva mediului de afaceri;
- Pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Arad, reprezentanții mediului de afaceri consideră relevantă colaborarea periodică cu mediul de afaceri pentru stabilirea obiectivelor comune, adoptarea măsurilor de retenție a forței de muncă calificate, precum și realizarea investițiilor în turism.

Rezultatele chestionarului dedicat mediului de afaceri din municipiul Arad poate fi consultat în totalitate cu întrebările adresate, răspunsurile aferente, interpretarea acestora și reprezentarea grafică a răspunsurilor în cadrul *Anexei 9 – Analiza răspunsurilor din cadrul chestionarului dedicat mediului de afaceri din municipiul Arad*.

6.2. GRUPURI DE LUCRU TEMATICE

În cadrul procesului de elaborare a SIDU Arad au fost desfășurate 5 grupuri de lucru tematice, în domeniile: educație, dezvoltare economică, mobilitate urbană, cultură, patrimoniu și petrecerea timpului liber și mediu și schimbări climatice. La acestea au participat actori relevanți specifici fiecărui domeniu, care au dezbătut situația actuală, provocările existente și potențialele soluții, precum și direcțiile de dezvoltare. Modul de organizare a grupurilor de lucru a fost adaptat restricțiilor impuse de pandemia de COVID-19, respectiv grupurile de lucru au fost organizate online, utilizând platforma Zoom.

Minutele grupurilor de lucru tematice pot fi consultate în Anexa 10.

EDUCAȚIE | În cadrul acestui grup de lucru a fost discutat contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, ce a inclus următoarele paliere: infrastructura educațională, efectivele școlare în municipiul Arad, dinamica numărului de cadre didactice, dotările hard pentru educație SMART, performanța liceelor și atractivitatea mediului universitar. Mai apoi, s-au discutat viziunea și obiectivele de dezvoltare, prioritățile strategice și posibilele proiecte viitoare. Principalele concluzii rezultate din cadrul grupului de lucru se referă la:

- Dezvoltarea infrastructurii de învățământ în vederea evitării situațiilor de supraaglomerare;
- Crearea de parteneriate și colaborări cu mediul de afaceri pentru facilitarea accesului la locuri de muncă part-time pentru elevi, în vederea prevenirii abandonului școlar;
- Aplicarea de măsuri de sporire a atractivității învățământului profesional;
- Creșterea numărului de grupe în învățământul preșcolar pentru evitarea supraaglomerării;

- Medierea, din partea Primăriei Municipiului Arad, a unor parteneriate cu mediul de afaceri pentru facilitarea accesului la locuri de muncă pentru studenți și creșterea atractivității mediului universitar local;
- Realizarea unei platforme Open Data, în parteneriat cu mediul universitar;
- Realizarea unui centru de excelență pentru elevi și studenți;
- Realizarea unor centre dedicate dezvoltării competențelor digitale;
- Integrarea cursurilor de educație antreprenorială și economică în licee.

DEZVOLTARE ECONOMICĂ | În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, ce a inclus următoarele paliere: contextul macroeconomic, privire generală asupra mediului de afaceri și dinamica antreprenorială, comerțul exterior, forța de muncă, competitivitatea economiei locale și situația sectorului cercetare-dezvoltare-inovare. Ulterior, s-au discutat viziunea și obiectivele de dezvoltare, prioritățile strategice și posibilele proiecte viitoare. Principalele concluzii rezultate din cadrul grupului de lucru se referă la:

- Nevoia de susținere a micilor antreprenori pentru ca aceștia să furnizeze produse și servicii care să genereze locuri de muncă noi;
- În contextul crizei sanitare, companiile ar trebui încurajate să se reorienteze, să identifice noi oportunități, noi zone cu potențial pentru a rezista;
- Problema companiilor noi care nu au capacitatea de a rezista pe piață ar trebui diminuată prin crearea unor structuri de susținere a acestora în primii ani de activitate;
- Activitățile de comerț fizic ar trebui susținute pentru a se reorienta către zona online, o soluție în acest sens ar fi realizarea de structuri, parteneriate sau colaborări între actorii locali cu rol în sectorul economic;
- Sistemul de învățământ ar trebui corelat cu piața muncii pentru specializarea tinerilor pe domeniile prioritare și cu nevoie de forță de muncă (soluția ar trebui facilitată prin colaborări, parteneriate și întâlniri periodice la nivelul mediului de afaceri cu mediul educațional);
- Diminuarea migrării forței de muncă ar trebui realizată prin crearea parteneriatelor între licee sau universități și mediul de afaceri prin care cei mai buni studenți sau elevi să primească locuri de muncă în companii din domeniul pe care îl studiază;
- Realizarea unui parteneriat între mediul economic și mediul academic pentru a aduce îmbunătățiri la nivelul de inovație al ideilor antreprenorilor;
- Realizarea investițiilor în consolidarea turismului prin reabilitarea zonelor sau atracțiilor cu potențial, precum și crearea unui muzeu care să valorifice mărcile locale, având atât rol turistic, economic, cât și educativ.

MOBILITATE URBANĂ | În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, structurată pe principalele capitole vizate de domeniul mobilității urbane, respectiv fluxuri, transport public, deplasări nemotorizate, parcare și priorități. Ulterior, s-au discutat viziunea și obiectivele de dezvoltare, prioritățile strategice și posibilele proiecte viitoare.

Participanții au fost rugați să identifice principalele două priorități de dezvoltare pentru perioada 2021-2030, din punctul lor de vedere. S-a realizat astfel un scurt sondaj în cadrul platformei utilizate (Zoom). Rezultatele sondajului au identificat Modernizarea și extinderea sistemului de transport public (75% dintre participanți) ca prioritate principală, urmată de Digitalizarea sistemului de transport public / aplicație integrată de mobilitate urbană și de Regenerare urbană în zona centrală (extinderea zonelor pietonale), cu 35% fiecare.

Concluzia întâlnirii grupului de lucru a fost, astfel, conturată de necesitatea îmbunătățirii serviciilor de transport public din municipiu, de ameliorare a prolemelor din zona centrală și de dezvoltare a acesteia, precum și de digitalizarea serviciilor de transport, ca puncte cheie în dezvoltarea municipiului Arad din punct de vedere a mobilității urbane.

CULTURĂ, PATRIMONIU ȘI PETRECEREA TIMPULUI LIBER | În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, urmărind identificarea priorităților de dezvoltare ale sectorului cultural pentru următorii ani. Ulterior, s-au discutat viziunea și obiectivele de dezvoltare, prioritățile strategice și posibilele proiecte viitoare. Principalele concluzii rezultate din cadrul grupului de lucru se referă la:

- Revitalizare Fabrica de Textile Teba – spațiu deosebit de generos cu o încărcătură emoțională mare pentru locuitorii municipiului Arad;
- Activarea Fabricii de Tramvaie Astra – cadru nou pentru spectacole de muzică;
- Revalorizarea unor noi spații cu scop cultural-comunitar;
- Realizarea unor parteneriate cu administrația sau cu alți parteneri interesați – de exemplu, foaierul Palatului Cultural poate să beneficieze de expoziții de artă, simpozioane și acte artistice arădene;
- Finanțarea națională și europeană a unor mari proiecte cultural-artistice;
- Fosta clădire a casei de cultură poate fi transformată într-un hub cultural de informare pentru toate evenimentele culturale ale orașului, corelat cu realizarea unei platforme de accesare.
- În prezent sunt gândite și lansate o serie de proiecte realizate în parteneriat cu Timișoara Capitală Europeană a Culturii pentru anul 2023 – parteneriat cu Filarmonica Banatul pentru a prezenta concerte de orgă și concerte camerale în perioada estivală, program de integrare a unei oferte teatrale arădene în contextul acestui statut al municipiului Timișoara;
- Implicarea proiectelor artistice în segmentul educațional prin care echipe de actori să inițieze în școli și licee proiecte de teatru și artă dramatică;
- Crearea unor Centre Culturale Creative – exemplu orașele Sibiu, Oradea și Timișoara care organizează cu aceste centre festivaluri de artă vizuală, concerte și multe alte reprezentații artistice care să promoveze personalități ale orașelor și care premiază și dau un imbold persoanelor / organizațiilor / asociațiilor care produc cultură;
- Utilizarea Planului Urbanistic General ca instrument de dezvoltare armonioasă a municipiului și integrarea Cetății în sistemul urban și viața orașului.

MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE | În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, urmărind identificarea priorităților de dezvoltare în domeniul mediului și schimbărilor climatice pentru următorii ani. Ulterior, s-au discutat viziunea și obiectivele de dezvoltare, prioritățile strategice și posibilele proiecte viitoare. Principalele concluzii rezultate din cadrul grupului de lucru se referă la:

- Nu este necesară extinderea rețelei de monitorizare a calității aerului, întrucât cele două stații existente acoperă necesarul conform normelor în vigoare. De altfel, municipiul Arad nu este cuprins în planul Ministerului Mediului de extindere a rețelei naționale de monitorizare a calității aerului.
- Luarea unor măsuri privind depozitarea ilegală a deșeurilor din construcții, zona de intrare în municipiul Arad dinspre Fântânele fiind problematică în acest sens.
- Reticența depozitării deșeurilor din construcții în locurile special amenajate ar putea fi rezolvată prin ajustarea tarifelor sau prin acordarea de subvenții verzi (de ex., reducerea taxei pentru deșeurile municipale).
- Diseminarea din timp a informațiilor privind protecția mediului este foarte importantă pentru succesul proiectelor implementate. Se poate începe cu educarea copiilor de la nivel de gimnaziu, prin cursuri speciale ce vizează probleme de gestiune a deșeurilor, spații verzi sau soluții alternative de producere a energiei electrice.
- Datorită dimensiunii și densității mai mici a municipiului Arad, adaptarea unor modele ecologice ar trebui să fie mai ușor de realizat.
- Generalizarea transportului electric este o direcție importantă: tramvaie, troleibuze sau sisteme de transport intern pe bază de microbuze electrice.

7. ANEXE

ANEXA 1 – OBIECTIVELE ȘI INDICATORII POLITICII DE COEZIUNE 2021-2027

OBIECTIVE DE POLITICĂ	OBIECTIVE SPECIFICE	REALIZĂRI	REZULTATE
O1. O Europă mai inteligentă	(i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	CCO 01 – Întreprinderi care beneficiază de sprijin pentru inovare CCO 02 – Cercetători care lucrează în centre de cercetare care beneficiază de sprijin	CCR 01 – IMM-uri care introduc inovații în materie de produse, procese, comercializare sau organizare
	(ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	CCO 03 – Întreprinderi și instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta produse, servicii și aplicații digitale	CCR 02 – Utilizatori suplimentari de noi produse, servicii și aplicații digitale dezvoltate de întreprinderi și instituții publice
	(iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor	CCO 04 – IMM-uri care beneficiază de sprijin pentru a crea locuri de muncă și creștere economică	CCR 03 – Locuri de muncă create în IMM-urile care beneficiază de sprijin
	(iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat	CCO 05 – IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	CCR 04 – Angajați ai IMM-urilor care beneficiază de formare în vederea dezvoltării competențelor
O2. O Europă mai ecologică	(i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică	CCO 06 – Investiții în măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice	CCR 05 – Beneficiari cu o clasificare energetică îmbunătățită
	(ii) Promovarea energiei din surse regenerabile	CCO 07 – Capacitate suplimentară de producție a energiei din surse regenerabile	CCR 06 – Volum de energie din surse regenerabile suplimentar produsă
	(iii) Dezvoltarea la nivel local a unor sisteme energetice, rețele și sisteme de stocare inteligente	CCO 08 – Sisteme digitale de gestionare dezvoltate pentru rețele inteligente	CCR 07 – Utilizatori suplimentari conectați la rețele inteligente
	(iv) Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor	CCO 09 – Sisteme noi sau modernizate de monitorizare, de alertă și de reacție în caz de dezastre	CCR 08 – Populația suplimentară care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor, incendiilor forestiere și a altor dezastre naturale legate de climă
	(v) Promovarea gestionării durabile a apelor	CCO 10 – Capacități noi sau modernizate pentru tratarea apelor uzate	CCO 09 – Sisteme noi sau modernizate de monitorizare, de alertă și de reacție în caz de dezastre

OBIECTIVE DE POLITICĂ	OBIECTIVE SPECIFICE	REALIZĂRI	REZULTATE
	(vi) Promovarea tranziției la o economie circulară	CCO 11 – Capacități noi sau modernizate pentru reciclarea deșeurilor	CCR 10 – Deșeuri suplimentare reciclate
	(vii) Dezvoltarea biodiversității, a infrastructurii ecologice în mediul urban și reducerea poluării	CCO 12 – Suprafața infrastructurii verzi în zonele urbane	CCR 11 – Populația care beneficiază de măsuri privind calitatea aerului
O3. O Europă mai conectată	(i) Îmbunătățirea conectivității digitale	CCO 13 – Gospodării și întreprinderi suplimentare care beneficiază de acoperire prin rețele în bandă largă de foarte mare capacitate	CCR 12 – Gospodării și întreprinderi suplimentare cu abonamente la servicii de bandă largă prin rețele de foarte mare capacitate
	(ii) Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, reziliență în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală	CCO 14 – Rețeaua TEN-T rutieră: Drumuri noi și modernizate	CCR 13 – Timp câștigat datorită îmbunătățirii infrastructurii rutiere
	(iii) Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	CCO 15 – Rețeaua TEN-T feroviară: Căi ferate noi și modernizate	CCR 14 – Numărul anual de pasageri deserviți de transporturi feroviare îmbunătățite
	(iv) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile	CCO 16 – Extinderea și modernizarea liniilor de tramvai și de metrou	CCR 15 – Numărul anual de utilizatorii deserviți de linii de tramvai și de metrou noi și modernizate
O4. O Europă mai socială	(i) Sporirea eficienței piețelor forței de muncă și facilitarea accesului la locuri de muncă de calitate prin dezvoltarea inovării și a infrastructurii sociale	CCO 17 – Numărul anual de șomeri care beneficiază de servicii îmbunătățite de ocupare a forței de muncă	CCR 16 – Persoane aflate în căutarea unui loc de muncă care utilizează anual servicii îmbunătățite de ocupare a forței de muncă
	(ii) Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii	CCO 18 – Capacități noi sau modernizate pentru infrastructurile de îngrijire a copiilor și din domeniul învățământului	CCR 17 – Numărul anual de utilizatori care beneficiază de infrastructuri noi sau modernizate de îngrijire a copiilor și din domeniul învățământului
	(iii) Îmbunătățirea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, a migranților și a grupurilor dezavantajate prin măsuri integrate care să includă	CCO 19 – Capacități suplimentare ale infrastructurilor de primire înființate sau modernizate	CCR 18 – Numărul anual de utilizatori care beneficiază de infrastructuri de primire noi și îmbunătățite și de locuințe

OBIECTIVE DE POLITICĂ	OBIECTIVE SPECIFICE	REALIZĂRI	REZULTATE
	asigurarea de locuințe și servicii sociale		
	(iv) Asigurarea egalității de acces la asistență medicală prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv la asistență primară	CCO 20 – Capacități noi sau modernizate pentru infrastructurile din domeniul sănătății	CCR 19 – Populația cu acces la servicii de sănătate îmbunătățite
O5. O Europă mai aproape de cetățeni	(i) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a dezvoltării patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane	CCO 21 – Populația care beneficiază de strategii de dezvoltare urbană integrată	

ANEXA 2 – STADIU IMPLEMENTARE PROIECTE SIDU 2014-2030

TABEL 57 STADIUL DE IMPLEMENTARE AL PROIECTELOR SIDU 2014-2030

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
O1. Arad performant – motor economic regional, cu vocație internațională și capacitate de a menține, atrage și susține activități economice performante					
Elaborarea unui plan de dezvoltare economică a Municipiului Arad (și structura de dezvoltare economică)	O1.1.	280,000.00	62,222.22	2018	Proiect nerealizat
Elaborarea unei platforme de promovare a oportunităților de investiții din Mun. Arad și a unui Catalog al investitorului, pe baza unei analize pentru identificarea și promovarea oportunităților de investiții din Mun. Arad și din împrejurimi	O1.1.	200,000.00	44,444.44	2018 - 2019	Proiect nerealizat
Extindere Board-ul Municipiului Arad cu participarea reprezentanților actorilor economici locali	O1.1.	-	-	2017 - 2023	-
Sprijinirea antreprenoriatului în rândul elevilor și studenților	O1.1.	5,000,000.00	1,111,111.11	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Proiect de amenajare spațiu de creație și inovare pentru artiști, ONG-uri și start-upuri dedicate tinerilor	O1.1.	5,000,000.00	1,111,111.11	2019	Proiect nerealizat
Dezvoltarea și facilitarea de parteneriate și proiecte internaționale (schimburi de experiență, vizite de studiu etc.) pe tema dezvoltării economice locale, atragerii și retenției forței de muncă	O1.1.	200,000.00	44,444.44	2017 - 2013	-

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Înscrierea în Rețeaua Română pentru Eco-Inovare (RR-IN, Clustero) și sprijinirea proiectelor de eco-inovare	O1.1.	150,000.00	33,333.33	2017 - 2013	Proiect nerealizat
Diversificarea agendei de evenimente de business și CDI, dezvoltarea infrastructurii expoziționale și parteneriatelor (de ex. facilități pentru firmele arădene care doresc să participe la expoziții la ROMEXPO București)	O1.1.	270,000.00	60,000.00	2018 - 2013	Proiect nerealizat
Campanie pentru atragerea forței de muncă	O1.2.	350,000.00	77,777.78	2017 - 2020	Proiect nerealizat
Înființarea unui centru de resurse pentru forța de muncă pentru training, asistență pentru cazare, informații diverse	O1.2.	800,000.00	177,777.78	2017	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic "Iuliu Maniu" - B-dul I. Maniu nr. 39-41	O1.3.	3,894,317.00	865,403.78	2019	Proiect nerealizat
Reabilitare instalație termică și schimbător de căldură în plăci la Liceul Tehnologic Iuliu Maniu	O1.3.	1,464,717.00	325,492.67	2019	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară - str. Lucian Blaga nr. 15	O1.3.	2,393,045.00	531,787.78	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Colegiul Tehnic "Aurel Vlaicu" - B-dul Decebal nr. 31A	O1.3.	4,459,761.00	991,058.00	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic de Transporturi Auto "Henry Coandă" - local str. Mărășești nr. 32	O1.3.	392,244.00	87,165.33	2017	Lucrare recepționată
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic Francisc Neuman - str. Sava Tekelja nr. 1	O1.3.	1,046,680.00	232,595.56	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic Francisc Neuman - local str. Labirint nr. 6 - Internat	O1.3.	2,577,951.00	572,878.00	2019	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic "Iuliu Moldovan" (Forestier - clădire școală) - C-lea Timișorii nr. 29-31	O1.3.	2,811,945.00	624,876.67	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul Tehnologic "Iuliu Moldovan" - local C-lea Timișorii nr. 29-31 - Internat	O1.3.	1,327,650.00	295,033.33	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare instalație termică la Liceul Tehnologic Iuliu Moldovan	O1.3.	2,215,333.00	496,296.22	2017	Lucrare recepționată

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământ profesional și tehnic (dotarea și modernizarea laboratoarelor și atelierelor liceelor tehnologice și școlilor profesionale)	O1.3.	8,000,000.00	1,777,777.78	2019	Proiect nerealizat
Amenajare Campusul Școlar al meseriilor în clădirea Colegiului Tehnic de Construcții și Protecția	O1.3.	7,000,000.00	1,555,555.56	2023 - 2025	Proiect nerealizat
Elaborarea unei analize cu privire la oferta educațională universitară și traseul pe piața muncii al absolvenților de studii liceale, post-liceale și superioare din Mun. Arad	O1.3.	225,000.00	50,000.00	2017 - 2020	Proiect nerealizat
Susținerea/Facilitarea parteneriatelor între universități, IPT și agenți economici în vederea organizării de stagii de practică și alte activități comune cu rolul de a corela educația cu nevoile reale de pe piața locală a forței de muncă	O1.3.	500,000.00	111,111.11	2020 - 2030	Proiect nerealizat
Amenajare hală agroalimentară Piața Miorița (incl. Spații reprezentative pentru producătorii locali)	O1.4.	3,600,000.00	800,000.00	2017 - 2018	Lucrare recepționată
Amenajare spații pentru expoziție, producție și desfacere produse din manufacturi tradiționale	O1.4.	500,000.00	111,111.11	2019 - 2023	Proiect nerealizat
Amenajare Piață de lemne	O1.4.	2,000,000.00	444,444.44	2018	Finalizată
Târg Produs în Arad - târg lunar de produse alimentare și din manufacturi tradiționale	O1.4.	700,000.00	155,555.56	trimestrial, începe 2017	Proiect recurent, realizat
Campanie de promovare a consumului de produse locale (inclusiv cartarea producătorilor de produse agricole ecologice din județ)	O1.4.	300,000.00	66,666.67	2018 - 2030	Proiect nerealizat
Constituirea unei platforme integrate de promovare, informare și servicii turistice, cu prezentare în cel puțin o limbă de circulație internațională	O1.5.	250,000.00	55,555.56	2018 - 2019	Proiect nerealizat
Elaborarea Manualului de Branding al Municipiului Arad, corelat cu o strategie de marketing și promovare	O1.5.	120,000.00	26,666.67	2020	Proiect nerealizat
Extinderea rețelei de informare și promovare turistică prin înființarea unui centru de informare și promovare turistică multimedia	O1.5.	1,500,000.00	333,333.33	2017 - 2019	Proiect realizat parțial, termen de finalizare 2022

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Proiect de valorificare a obiectivelor turistice și de patrimoniu de importanță deosebită prin amenajări de spațiu public (inserție mobilier urban, elemente de signaletică, iluminat arhitectural, etc.)	O1.5.	2,000,000.00	444,444.44	2016 - 2020	Proiect realizat parțial, termen de finalizare 2023
Total		**61,528,643.00**	**13,677,031.78**		
O2. Arad incluziv – comunitate activă și diversă, cu un capital social dezvoltat					
CURCUBEU - sală polifuncțională	O2.1.	450,000.00	100,000.00	2017 - 2020	Lucrare recepționată
Implementarea de programe de tip "Școală după școală" în vederea reducerii abandonului școlar	O2.1.	1,000,000.00	222,222.22	2017 - 2020	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Reorganizarea centrelor de zi pentru vârstnici în vederea diversificării ofertei de activități	O2.1.	500,000.00	111,111.11	2017 - 2020	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Grădină terapeutică la CIPV	O2.1.	90,000.00	20,000.00	2017 - 2020	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Planificare și plan de acțiune pentru îmbătrânire activă	O2.1.	200,000.00	44,444.44	2017 - 2019	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Complex servicii socio-medicale integrate de zi pentru persoane vârstnice	O2.1.	3,748,500.00	833,000.00	2017 - 2019	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Modernizarea adăpostului de noapte situat pe Str. 6 Vânători nr. 55	O2.1.	1,000,000.00	222,222.22	2018 - 2020	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Serviciu de transport și însoțire pentru persoane dependente	O2.1.	360,000.00	80,000.00	2017 - 2020	Proiect în derulare, va fi realizat într-o altă formă
Centru respiro pentru persoane cu handicap	O2.1.	2,000,000.00	444,444.44	2017 - 2020	Proiect nerealizat, va fi realizat în 2021-2027
Centru de sprijin pentru victimele violenței domestice	O2.1.	180,000.00	40,000.00	2017 - 2020	Proiect implementat
Proiect integrat pentru promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei în rândul familiilor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială care locuiesc pe str. Tarafului și în zona Șezătorii, Arad	O2.1.	10,000,000.00	2,222,222.22	2017 - 2020	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Construire 2 blocuri pe structură metalică - strada Tarafului	O2.1.	11,816,000.00	2,625,777.78	2017 - 2019	Lucrare finalizată
Construire centru multifuncțional pentru persoane din zone urbane marginalizate: Zona Șezătorii-Pădurii	O2.1.	6,889,850.73	1,414,143.95	2018 - 2020	Proiect depus pentru finanțare POR 2014-2020, termen de implementare 2022
Construire centru multifuncțional pentru persoane din zone urbane marginalizate: Zona Tarafului	O2.1.	5,217,693.84	1,070,933.24	2018 - 2020	Proiect depus pentru Finanțare POR 2014-2020, termen de implementare 2022
Reabilitare foste clădiri unități de învățământ neutilizate (imobil str. Constituției nr. 132) transformare în centru de cartier Mureșel	O2.2.	550,000.00	122,222.22	2019 - 2020	Proiect nerealizat
Amenajare și dezvoltare centru comunitar Cartier Grădiște în clădirea Cinematografului Grădiște	O2.2.	50,000.00	11,111.11	2017 - 2018	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Program de înființare centre comunitare/de cartier în cartierele Drăgășani, Sânicolaul Mic, Subcetate, Aradul Nou, Ion G. Duca	O2.2.	1,000,000.00	222,222.22	2019 - 2023	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Program de amenajare a unor spații public în cartierele Aradu Nou, Sânicolau și Subcetate (scuar, grădină și dotări sportive) - corelate cu centrele comunitare	O2.2.	450,000.00	100,000.00	2019 - 2024	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Amenajare Parcul Sfânta Maria (cartier Micălaca)	O2.2.	450,000.00	100,000.00	2017 - 2018	Lucrare recepționată
Proiect de revitalizare a spațiilor publice în cartierul Bujac	O2.2.	200,000.00	44,444.44	2019 - 2024	Proiect nerealizat
Construire capelă cimitir Pomenirea	O2.2.	2,000,000.00	444,444.44	2017	Lucrare recepționată
Construire capelă cimitir Eternitatea	O2.2.	2,000,000.00	444,444.44	2019	Proiect nerealizat
Identificarea spațiilor adecvate și amenajarea de noi cimitire și capele în Municipiul Arad	O2.2.	5,000,000.00	1,111,111.11	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Program de amenajare spații de întâlnire și interacțiune pentru comunitățile etnice	O2.3.	1,000,000.00	222,222.22	2019 - 2024	Proiect nerealizat
Proiect de înființare și dezvoltare a unui centru multifuncțional pentru comunitatea maghiară în cadrul Cinematografului Studio	O2.3.	150,000.00	33,333.33	2019 - 2030	DALI realizat, termen de finalizare 2023

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Program de activități culturale cu participarea comunităților etnice în cadrul cartierelor	O2.3.	300,000.00	66,666.67	2017 - 2030	-
Proiect de promovare a culturii și tradițiilor comunităților etnice prin organizarea de evenimente în spațiul public	O2.3.	200,000.00	44,444.44	2017 - 2030	Proiect realizat parțial, termen de finalizare 2023
Organizarea PARK(ing) Day Arad	O2.4.	300,000.00	66,666.67	1 zi/anual, 2017 - 2030	Proiect nerealizat
Organizarea Street Delivery Arad (proiect pilot pietonizare temporară)	O2.4.	300,000.00	66,666.67	3 zile/anual, 2017 - 2030	Proiect realizat parțial
Proiect de identificare a spațiilor publice abandonate care pot fi revitalizate prin intervenții punctuale - concurs pentru cetățeni de identificare a unor spații publice din oraș (cartiere/zona centrală) nedescoperite, cu potențial pentru amenajare	O2.4.	300,000.00	66,666.67	2017 - 2030	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Campanie de promovare a unui mod de viață sănătos	O2.4.	820,000.00	182,222.22	2017 - 2030	Activitate permanentă
Includerea Mun. Arad în Rețeaua Europeană "Orașe sănătoase": Transmiterea aplicației pentru includerea în rețea	O2.4.	45,000.00	10,000.00	2017 - 2023	Activitate permanentă
Proiect privind informarea și comunicarea către cetățeni	O2.4.	100,000.00	22,222.22	2017 - 2030	Activitate permanentă
Let's do it Arad!	O2.4.	150,000.00	33,333.33	1 zi/anual, 2017 - 2030	-
Campanie pentru colectarea selectivă a deșeurilor	O2.4.	135,000.00	30,000.00	2017	Proiect realizat
Derularea de campanii pentru conștientizarea conceptului "car pooling" (partajare a autoturismelor)	O2.4.	720,000.00	160,000.00	2017 - 2023	Proiect nerealizat, va fi realizat în aceasta perioadă de programare
Derularea de campanii de conștientizare a utilizării transportului public	O2.4.	720,000.00	160,000.00	2017 - 2023	Proiect nerealizat, va fi realizat în aceasta perioadă de programare
Derulare campanii educație rutieră adresate tinerilor	O2.4.	720,000.00	160,000.00	2017 - 2023	Proiect nerealizat, va fi realizat în

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
					aceasta perioadă de programare
Derulare campanii de educație rutieră adresate tuturor categoriilor de participanți la trafic (șoferi, pietoni, bicicliști, utilizatori mopede)	O2.4.	720,000.00	160,000.00	2016 - 2023	Proiect nerealizat, va fi realizat în aceasta perioadă de programare
Total		**61,832,044.57**	**13,534,966.04**		
O3. Arad atractiv – oraș primitor, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural					
Construire grădiniță cu program prelungit în zona Billa - Micălaca, Arad PP2	O3.1.	4,442,481.00	987,218.00	2018	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Reabilitare termică clădire Grădinița PP3 - Calea Timișorii 94	O3.1.	573,742.00	127,498.22	2017	Lucrare recepționată
Reabilitare termică clădire Grădinița PP8 - str. Anton Pann 30	O3.1.	796,604.00	177,023.11	2018	Lucrare recepționată
Reabilitare termică clădire Grădinița PP11 - str. Crasna 44	O3.1.	811,889.00	180,419.78	2019	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Grădinița PP12 - str. Ardealului 9-11	O3.1.	1,446,283.00	321,296.22	2018	Proiect nerealizat
Mansardare Grădinița PP14	O3.1.	3,674,203.02	816,489.56	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Grădinița "Prieteniei" (PP16) - str. Predeal	O3.1.	1,489,609.12	305,742.72	2018	Proiect finanțat POR 2014-2020, în implementare
Reabilitare termică clădire Grădinița "Palatul Fermecat" (PP17) - str. Poetului FN	O3.1.	1,758,025.71	360,835.31	2018	Proiect finanțat POR 2014-2020, în implementare
Reabilitare termică clădire Grădinița "Piticot" (PP19) - str. Griviței nr. 17	O3.1.	3,595,346.00	798,965.78	2018	
Reabilitare termică clădire Grădinița "Curcubeul Copiilor" (PP20) - str. Simion Balint 7-9	O3.1.	1,892,049.43	388,343.72	2018	Proiect finanțat POR 2014-2020, în implementare
Extindere și modernizare Grădinița PP22	O3.1.	2,222,514.00	493,892.00	2020	Proiect nerealizat
Reabilitare termică și consolidare clădire Grădinița "Mămăruța" (PP23) - str. Frunzei 2-4	O3.1.	902,151.00	200,478.00	2017	Lucrare recepționată
Mansardare Grădinița PP Elefănțelul	O3.1.	2,169,851.00	482,189.11	2019	PT realizat, termen finalizare în 2025
Extindere clădire Grădinița PP Prichindel	O3.1.	1,500,000.00	333,333.33	2018	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr. 3) - local str. Oituz nr. 108-114	O3.1.	2,744,885.00	609,974.44	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr. 3) - local str. Condurașilor nr. 48-50	O3.1.	1,664,514.00	369,892.00	2018	Lucrare recepționată
Reabilitare termică clădire Școala Gimnazială Iosif Moldovan (nr. 3) - local str. R. Ciorogariu nr. 18-22	O3.1.	1,278,829.00	284,184.22	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială nr. 5 - str. Udrea nr. 22	O3.1.	3,189,645.00	708,810.00	2020	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Adam Nicolae - str. Steagului nr. 27	O3.1.	2,519,098.00	559,799.56	2019	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Ilarion Felea - str. Ilarion Felea nr. 7-13	O3.1.	3,050,095.00	677,798.89	2017 - 2018	Lucrare recepționată
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Aron Cotruș - str. Ardealului nr. 8	O3.1.	1,967,980.00	437,328.89	2018	Lucrare recepționată
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Aron Cotruș - str. Petru Rareș nr. 21	O3.1.	2,456,475.00	545,883.33	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Avram Iancu - str. V. Conta nr. 2B	O3.1.	3,099,449.88	636,163.03	2017 - 2018	Proiect finanțat POR 2014-2020 finalizat în 2019
Reabilitare termică clădire Școala gimnazială Caius Iacob - str. Nucet nr. 3	O3.1.	2,787,820.00	619,515.56	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Achiziție dotări pentru cabinete medicale școlare	O3.1.	400,000.00	88,888.89	2017 - 2020	Proiect realizat parțial
Reabilitare termică clădire Liceul de Artă Sabin Drăgoi - local B-dul Revoluției nr. 20	O3.1.	2,661,180.00	591,373.33	2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire str. Ștefan Augustin Doinaș - Colegiul Național Vasile Goldiș	O3.1.	2,658,038.00	590,675.11	2019	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Colegiul Național Vasile Goldiș - local C-lea Victoriei nr. 1-3	O3.1.	3,379,672.00	751,038.22	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Liceul cu Program Sportiv - local str. Independenței nr. 3	O3.1.	1,538,434.00	341,874.22	2018 - 2019	Proiect nerealizat
Reabilitare termică clădire Lic. Pedagogic Dimitrie Țichindeal - B-dul Dragalina nr. 5-7	O3.1.	5,828,000.00	1,295,111.11	2017 - 2018	Nu va mai fi realizat în forma propusă
Reabilitare termică clădire Liceul Pedagogic Dimitrie Țichindeal - str. Lucian Blaga nr. 9	O3.1.	724,741.00	161,053.56	2019	Proiect nerealizat

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Reabilitare corp clădire Col. Național Preparandia Dimitrie Țichindeal Arad, str. Lucian Blaga nr. 9	O3.1.	2,000,000.00	444,444.44	2018	PT realizat
Reabilitare clădire Colegiul Economic	O3.1.	18,468,220.50	4,104,049.56	2017 - 2019	Lucrare finalizată
Reabilitare clădire Colegiul Național Elena Ghiba Birta	O3.1.	15,135,922.00	3,363,538.22	2017 - 2019	Achiziție lucrări
Reabilitare clădire și instalații la Colegiul Csiky Gergely	O3.1.	4,614,000.00	1,025,333.33	2018	Termen de finalizare 2021
Reabilitare termică clădire Lic. Teoretic A. M. Guttenbrun - local str. Posada nr. 19	O3.1.	2,159,245.00	479,832.22	2019	Proiect nerealizat
Înființarea unui centru de excelență destinat elevilor cu rezultate școlare deosebite	O3.1.	500,000.00	111,111.11	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Construire blocuri de locuințe sociale în Municipiul Arad	O3.1.	3,000,000.00	666,666.67	2017 - 2020	Lucrare în execuție
Construire locuințe ANL pentru tineri în Municipiul Arad și asigurarea utilități (2 blocuri)	O3.1.	1,200,000.00	266,666.67	2020	Lucrare în execuție
Construire locuințe ANL și asigurare utilități (4 blocuri)	O3.1.	30,000,000.00	6,666,666.67	2023	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Dezvoltare Ștrand Neptun în Municipiul Arad - Aqua Land	O3.2.	45,000,000.00	10,000,000.00	2019 - 2021	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Reparații capitale bazine, reabilitare și modernizare Ștrand Neptun Arad	O3.2.	3,503,578.00	778,572.89	2017 - 2018	Lucrare recepționată
Mărirea capacității peluzelor stadionului UTA - modificări și completări	O3.2.	34,795,000.00	7,732,222.22	2016 - 2018	Lucrare în execuție, nu va mai fi realizat în forma propusă, termen finalizare 2020
Lucrări de amenajare gazon instalație de încălzire și instalație de irigare Stadionul UTA	O3.2.	4,968,000.00	1,104,000.00	2016 - 2018	Lucrare în execuție
Modernizare Stadionul Gloria Arad	O3.2.	5,000,000.00	1,111,111.11	2018	Lucrare recepționată
Realizare utilități bazin de înot de polo în Mun. Arad	O3.2.	1,221,258.00	271,390.67	2016 - 2017	Lucrare recepționată
Construire complex sportiv zona Câmpul Liniștii	O3.2.	52,969,000.00	11,770,888.89	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Înființare club sportiv nautic în Municipiul Arad	O3.2.	900,000.00	200,000.00	2020	Proiect nerealizat

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Amenajare și punere în valoare a malurilor Mureșului pe tronsonul cuprins între Parcul Europa și Podul Decebal	O3.3.	5,593,418.00	1,242,981.78	2019 - 2020	Proiect nerealizat
Amenajarea și extinderea falezei Mureșului	O3.3.	5,000,000.00	1,111,111.11	2023 - 2030	Proiect nerealizat
Proiect de amenajare spații pentru evenimente în aer liber pe Faleza Mureșului	O3.3.	2,000,000.00	444,444.44	2023 - 2031	Proiect nerealizat
Amenajarea canalului Mureșel și a malurilor acestuia	O3.3.	27,000,000.00	6,000,000.00	2018 - 2020	Termen finalizare 2020
Amenajarea Parcului Reconcilierii Româno-Maghiar	O3.3.	1,870,209.00	415,602.00	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Program de revitalizare a spațiilor publice de mici dimensiuni din zona protejată	O3.3.	1,000,000.00	222,222.22	2019 - 2021	Lucrare în execuție
Amenajarea intrărilor în Mun. Arad pe căi rutiere dinspre Nădlac, Oradea, Deva, Timișoara	O3.3.	2,000,000.00	444,444.44	2017 - 2018	Lucrare în execuție
Regenerare urbană zona Piața Catedralei din Municipiul Arad	O3.3.	151,243,230.00	33,609,606.67	2018 - 2019	Proiect nerealizat, se va realiza într-o altă formă
Program complex de conversie și revitalizare a ansamblului Cetății Aradului	O3.3.	225,000,000.00	50,000,000.00	2020 - 2025	Proiect nerealizat
Amenajarea grădinii centrale în Cetatea Aradului	O3.3.	12,000,000.00	2,666,666.67	2021	Proiect nerealizat
Reabilitare clădiri Unitatea Militară zona Gai	O3.3.	12,817,000.00	2,848,222.22	2017 - 2020	Proiect nerealizat
Construcții noi Unitatea Militară zona Gai și instalații apă, canalizare, gaz, termice și sanitare	O3.3.	21,201,000.00	4,711,333.33	2017 - 2020	Proiect nerealizat
Proiect "Tramvaiul Arădean" - restaurarea unor tramvaie vechi și transformarea lor în puncte comerciale sau elemente de mobilier urban	O3.3.	400,000.00	88,888.89	2018	Proiect nerealizat
Gazon și instalație de irigat spații verzi în Municipiul Arad	O3.3.	4,787,527.00	1,063,894.89	2017 - 2020	Lucrare în execuție
Achiziție și montaj mobilier urban în zone verzi și pe domeniul public al municipiului	O3.3.	1,500,000.00	333,333.33	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Restaurare și reabilitare exterioară la Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad	O3.4.	14,098,866.76	2,893,796.67	2017 - 2019	Proiect finanțat POR 2014-2020, termen finalizare 2022
Reabilitare clădire Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad (spații interioare și sală spectacole)	O3.4.	67,935,432.00	15,096,762.67	2020 - 2023	Proiect nerealizat, urmează

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
					accesare fonduri POR 2021-2027 Axa 5
Reabilitare clădire Teatrul de Marionete Arad	O3.4.	10,000,000.00	2,222,222.22	2019	Proiect nerealizat
Achiziție și montare orgă pentru Filarmonica de Stat Arad	O3.4.	2,160,000.00	480,000.00	2017 - 2018	Lucrare în execuție
Amplasarea Monumentului Marii Uniri de la 1 decembrie 1918	O3.4.	3,438,000.00	764,000.00	2017 - 2018	Proiect realizat
Reabilitare monumente de for public	O3.4.	250,000.00	55,555.56	2017 - 2018	Proiect realizat parțial
Amenajare Casa Monoxilei, inclusiv spațiu multimedia	O3.4.	500,000.00	111,111.11	2023	Proiect nerealizat
Realizarea Muzeul tradițiilor arădene	O3.4.	500,000.00	111,111.11	2019 - 2020	Proiect nerealizat
Realizare Muzeul tehnologiei	O3.4.	1,000,000.00	222,222.22	2019 - 2023	Termen finalizare 2020
Realizare Muzeul mijloacelor de comunicații (corelat cu proiectul Proiect "Tramvaiul Arădean")	O3.4.	700,000.00	155,555.56	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Achiziție imobile - foste clădiri cu destinația de cultură și industriale pentru reintroducerea în circuitul cultural urban	O3.4.	45,000,000.00	10,000,000.00	2017 - 2020	Proiect nerealizat
Reabilitare clădire Cinema Studio	O3.4.	9,374,536.00	2,083,230.22	2018 - 2019	Proiect nerealizat
Studiu pentru cartarea, analiza și identificarea potențialului de valorificare a patrimoniului industrial din Mun. Arad (clădiri industriale, calea ferată dezafectată etc.)	O3.4.	120,000.00	26,666.67	2018 - 2019	Proiect nerealizat
Constituirea unei platforme integrate de dialog și promovare în domeniul cultural (cartarea actorilor culturali arădeni, oportunități în domeniu, promovarea evenimentelor culturale), care să cuprindă și amenajarea unor puncte de informare și promovare a evenimentelor culturale (ecrane interactive)	O3.4.	1,500,000.00	333,333.33	2018 - 2021	Proiect nerealizat
Proiect de activare a spațiilor publice din zona centrală sau din cartierele Mun. Arad prin intervenții artistice ce folosesc orașul și arhitectura unică ca decor	O3.4.	2,600,000.00	577,777.78	2018 - 2030	Proiect realizat parțial, termen de finalizare 2023
Reabilitare structural arhitecturală a anvelopei clădirilor din zona de acțiune prioritară 1 degradate accentuat	O3.5.	42,000,000.00	9,333,333.33	2017 - 2030	Proiect nerealizat
Punerea în valoare a clădirilor, monumentelor de for public și a piețelor publice din Municipiul Arad	O3.5.	5,000,000.00	1,111,111.11	2017 - 2025	Lucrare recepționată

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Marcarea clădirilor monumente istorice cu plachete informative prezentând rolul acestora în istoria orașului	O3.5.	500,000.00	111,111.11	2018 - 2019	Termen de finalizare 2022 (cf. PSI)
Regenerarea urbană a spațiilor din zona blocurilor de locuințe din cartierele Alfa, Faleza Mureș, Confecții, Micălaca, Ion G. Duca (Vlaicu) și Centru, inclusiv zona protejată din Municipiul Arad	O3.6.	221,318,000.00	49,181,777.78	2016 - 2023	Lucrare în execuție
Consolidare imobile fond locativ	O3.6.	6,000,000.00	1,333,333.33	2018 - 2023	Proiect nerealizat, recepție propusă în 2022
Asigurarea integrității patrimoniului public și a unui nivel înalt de siguranță a tuturor cetățenilor (inclusiv turiști) prin instalarea unui sistem de supraveghere video și sistem senzori	O3.6.	1,500,000.00	333,333.33	2017 - 2019	SF realizat
Reabilitare clădiri ORL, Oftalmo - Dermato - Oncologie	O3.7.	2,881,100.00	640,244.44	2018 - 2018	În implementare, termen de finalizare 2021
Accesibilizare pentru persoanele cu dizabilități la unitățile de sănătate publică	O3.7.	800,000.00	177,777.78	2017	Proiect nerealizat
Total		**1,207,246,146.42**	**267,897,703.21**		
O4. Arad conectat și accesibil – promotor al mobilității urbane durabile, cu o infrastructură de transport modernă și eficientă					
Variantă de ocolire - latura SE	O4.1.	67,500,000.00	15,000,000.00	2018 - 2020	În implementare, recepție în perioada 2020-2023
Legătură rutieră între Str. Cometei și Centura Nord	O4.1.	9,180,000.00	2,040,000.00	2018 - 2020	În implementare
Realizare variantă ocolire/tranzit cartierul Gai	O4.1.	8,000,000.00	177,777,778.00	2020 - 2022	Inclus în drum express Arad - Oradea
Pasaje denivelate la trecerile peste calea ferată (2 pasaje)	O4.1.	58,500,000.00	13,000,000.00	2017	Proiect realizat parțial
Amenajare traseu de transport public de călători cu autobuzul, care să asigure legătura pe arterele urbane între zona UTA și str. Stefan cel Mare	O4.1.	227,398,838.11	46,673,680.37	2018 - 2020	Proiect depus pentru Finanțare POR 2014 – 2020, în implementare
Modernizarea structurii de traversare a Podului Traian	O4.1.	49,500,000.00	11,000,000.00	2020 - 2023	Soluție tehnică diferită / realizat prin alt proiect
Reabilitare străzi în Municipiul Arad - etapa II	O4.1.	50,000,000.00	11,111,111.11	2018 - 2020	Lucrare în execuție, termen

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
					de finalizare 2022
Realizarea de perdele verzi care să minimizeze impactul negativ al transportului	O4.1.	4,500,000.00	1,000,000.00	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Reabilitare DJ 682 Arad - limita cu județul Timiș	O4.1.	35,000,010.00	7,777,790.00	2017 - 2024	Proiect realizat
Reabilitare DJ 709 Arad - Seleuș	O4.1.	40,000,073.00	8,888,905.11	2017 - 2025	Proiect realizat
Achiziție material rulant electric (tramvaie dublă articulație, capacitate mare - 10 buc.)	O4.2.	54,000,000.00	12,000,000.00	2018 - 2020	Proiecte nerealizate înlocuite cu proiectul: Achiziție material rulant electric, 4 tramvaie dublă articulație capacitate mare și 6 tramvaie vagon capacitate medie, aflat în implementare, cu un buget de 87,462,776.23 lei[237]
Achiziție material rulant electric (tramvaie vagon, capacitate medie - 20 buc.)	O4.2.	108,000,000.00	24,000,000.00	2021 - 2023	
Modernizare infrastructură de tramvai (cale și rețea de contact) - tronsonul: P-ța Podgoria - Pasaj Micălaca - Micălaca zona III	O4.2.	25,587,000.00	5,686,000.00	2018 - 2023	Proiect depus pentru Finanțare POR 2014 – 2020, se achiziționează 10 autobuze, termen de finalizare 2023 Proiect în rezervă
Modernizare infrastructură de tramvai (cale și rețea de contact) - tronsonul: Str. Pădurii (între str. Abatorului și str. Condurașilor)	O4.2.	117,661,387.24	24,150,035.35	2018 - 2023	Proiect depus pentru finanțare POR 2014 – 2020, în implementare
Modernizare infrastructură de tramvai (cale și rețea de contact) - tronsonul: Bucla Făt-Frumos	O4.2.	8,073,000.00	1,794,000.00	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Modernizare infrastructură de tramvai (cale și rețea de contact) - tronsonul: Calea Radnei - de la Pasaj Micălaca la str. Renașterii	O4.2.	16,069,500.00	3,571,000.00	2018 - 2023	Proiect depus pentru Finanțare POR 2014 –

[237] Bugetul aferent noului proiect a fost luat în considerare în calculul bugetului total al proiectului.

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
					2020, termen de finalizare 2023
Modernizare tramvaie GT6+GT8[238]	O4.2.	18,289,257.26	4,064,279.39	2018 - 2020	Proiect depus pentru Finanțare POR 2014 - 2020
Achiziție echipamente pentru Depoul UTA	O4.2.	1,222,200.00	271,600.00	2018 - 2020	PT realizat
Reproiectarea programului de circulație al liniilor de tramvaie astfel încât să deservească cererea de transport atrasă/generată de polul de transport - Parc Industrial Vest	O4.2.	135,000.00	30,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Reabilitare infrastructură de tramvai Arad - Ghioroc	O4.2.	194,000,000.00	43,111,111.11	2018 - 2023	Lucrări în faza de recepție
Achiziție autobuze hibride/ecologice transport local de mare capacitate (30 buc.)	O4.2.	40,500,000.00	9,000,000.00	2018 - 2020	Achiziția de autobuze electrice e parte din traseul UTA – Ștefan cel Mare
Achiziție autobuze hibride/ecologice transport local de mică capacitate (20 buc.)	O4.2.	13,500,000.00	3,000,000.00	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Achiziție autobuze electrice (5 buc.)	O4.2.	9,000,000.00	2,000,000.00	2017 - 2018	Parțial implementat, se vor achiziționa 10 buc.
Dezvoltare terminale de transport public urban/județean/interjudețean (în zonele periferice)	O4.2.	22,500,000.00	5,000,000.00	2025 - 2030	Proiect nerealizat
Realizarea unui sistem de noduri intermodale la Gara Arad, Gara Aradul Nou și Autogara Arad Vest care să permită transferul între autogară-gară-taxi-bikesharing-transport public-ticketing, etc.	O4.2.	20,000,000.00	4,444,444.44	2025 - 2030	Proiect nerealizat, nu va mai fi realizat în forma propusă
Amenajare parcări colective de tip "park&ride"	O4.2.	5,625,000.00	1,250,000.00	2025 - 2030	Proiect nerealizat
Achiziție sistem e-ticketing și monitorizare video	O4.2.	17,788,500.00	3,953,000.00	24 luni, 2018 - 2020	Proiect depus pentru finanțare POR 2014 - 2020
Amenajarea de stații de transport public - modernizarea stațiilor existente/crearea de noi stații	O4.2.	2,250,000.00	500,000.00	2017 - 2023	În implementare
Construire zonă pietonală Piața Catedralei	O4.3.	4,500,000.00	1,000,000.00	2017 - 2020	Proiect nerealizat, nu va

[238] Face parte din cadrul proiectului „Modernizare sistem de transport public cu tramvaiul în Municipiul Arad – traseu: str. Pădurii (între strada Abatorului și str. Condurașilor)" aflat în implementare (orizont de timp 2023).

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
					mai fi realizat în forma propusă
Modernizare pasaje pietonale subterane ce traversează calea ferată în cartierul Micălaca	O4.3.	800,000.00	177,777.78	2020 - 2025	Proiect în execuție
Pasarelă peste Mureș în zona Sala Polivalentă (în legătură directă cu Ștrandul Neptun)	O4.3.	15,000,000.00	3,333,333.33	2025	Proiect nerealizat
Pasarelă între Str. Romul Ladea (Micălaca) și Cetatea Aradului	O4.3.	15,000,000.00	3,333,333.33	2023	Proiect nerealizat
Pietonizarea străzilor din zona protejată a Municipiului Arad	O4.3.	1,200,000.00	266,666.67	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Reabilitarea/modernizarea trotuarelor, care să faciliteze accesul inclusiv pentru persoanele cu nevoi speciale	O4.3.	2,000,000.00	444,444.44	2017 - 2020	Proiect realizat parțial, termen de finalizare 2023
Remodelarea Bulevardului Revoluției	O4.3.	143,746,050.00	31,943,566.67	2018 - 2023	DALI în lucru, termen de finalizare 2027
Implementare sistem de închiriere biciclete în Municipiul Arad	O4.3.	11,037,375.00	2,452,750.00	2018	Proiect depus pentru finanțare POR 2014-2020
Proiect de reconfigurare a rețelei velo	O4.3.	5,000,000.00	1,111,111.11	12 luni, 2017 - 2023	Proiect nerealizat
Axa verde-albastră: Traseu velo pe malurile Mureșului în zona Micălaca - Ștrand Neptun	O4.3.	2,250,000.00	500,000.00	2018 - 2019/2023 - 2030	Lucrare recepționată
Amenajare locuri de parcare pentru biciclete (20 buc)	O4.3.	450,000.00	100,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Amenajarea pistei de biciclete Arad - Fântânele	O4.3.	3,000,015.00	666,670.00	2018 - 2021	Proiect depus pentru finanțare POR 2014-2020
Dezvoltarea de infrastructură necesară utilizării autovehiculelor hibrid sau electrice (stații de încărcare și/sau schimb baterii pentru vehicule electrice)	O4.3.	1,350,000.00	300,000.00	2017 - 2020	Proiect depus pentru Finanțare POR 2014-2020, finalizare în 2023
Achiziție și montaj sisteme acustice și tactile pentru persoanele cu dizabilități	O4.3.	300,000.00	66,666.67	2017 - 2019	Proiect realizat parțial, finalizare în 2023
Accesibilizare căi de acces și mijloace de transport pentru persoane cu dizabilități	O4.3.	10,000,000.00	2,222,222.22	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Extinderea sistemului de taxare a parcării	O4.4.	1,998,000.00	444,000.00	2016 - 2017	Proiect realizat parțial
Introducerea parcărilor inteligente în toate spațiile publice	O4.4.	900,000.00	200,000.00	2020 - 2023, post 2023	Proiect nerealizat

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Modernizare infrastructură rutieră - zona industrial Arad Nord	O4.5.	6,750,000.00	1,500,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Modernizare infrastructură rutieră zona industrială Arad Vest	O4.5.	6,750,000.00	1,500,000.00	2018 - 2019	Proiect nerealizat
Reorganizarea traseelor pentru accesul vehiculelor cu masa totală maximă autorizată mai mare de 7,5 tone	O4.5.	45,000.00	10,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Implementarea unui sistem integrat inteligent de management al traficului rutier (ITS)	O4.6.	15,750,000.00	3,500,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Reglementări privind programul de realizare a serviciilor de utilități publice	O4.6.	-	-	2017	Proiect nerealizat
Reglementări privind reducerea vitezei de circulație în zonele vulnerabile și instituirea acestora	O4.6.	450,000.00	100,000.00	2017	Proiect nerealizat
Reglementarea interzicerii parcării pe străzile din zona centrală	O4.6.	135,000.00	30,000.00	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Total		**1,397,653,981.84**	**479,249,038.40**		
O5. Arad eficient – oraș verde și sănătos, cu emisii scăzute de CO_2 și un model de dezvoltare urbană sustenabilă					
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 1	O5.1.	12,173,250.48	2,498,563.35	2016 - 2018	Proiect finanțat POR 2014-2020, în implementare
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 2	O5.1.	6,670,000.00	1,482,222.22	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 3	O5.1.	7,560,000.00	1,680,000.00	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 4	O5.1.	5,372,000.00	1,193,777.78	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 5	O5.1.	7,882,000.00	1,751,555.56	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 6	O5.1.	8,628,000.00	1,917,333.33	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică a blocurilor de locuințe - cererea 7	O5.1.	6,303,000.00	1,400,666.67	2017 - 2018	Proiect nerealizat
Reabilitare termică a blocurilor de pe arterele principale din oraș, altele decât cele incluse în cererile 1-7	O5.1.	20,000,000.00	4,444,444.44	2019 - 2023	Proiect nerealizat
Dezvoltarea sistemului de producere a apei calde menajere cu panouri solare în clădirile ce aparțin domeniului public	O5.2.	350,000.00	77,777.78	2019 - 2025	Proiect realizat parțial, termen de finalizare 2023
Sistem de telegestiune a iluminatului public și modernizarea sistemului public de iluminat	O5.2.	284,961,000.00	63,324,666.67	2013 - 2038	Proiect nerealizat

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Construire sistem ecologic de captare, recuperare și reutilizare a apelor pluviale	O5.2.	1,000,000.00	222,222.22	2023 - 2030	Proiect nerealizat
Iluminat public cu LED în Municipiul Arad	O5.2.	11,554,846.00	2,567,743.56	2016 - 2020	Proiect în execuție
Instalații fotovoltaice pentru producerea energiei verzi	O5.2.	88,000,000.00	19,555,555.56	2020 - 2021	Proiect nerealizat
Utilizarea energiei geotermale pentru producerea de energie și apă caldă	O5.2.	24,750,000.00	5,500,000.00	2018 - 2025	Proiect nerealizat
Înlocuirea platformelor de colectare a deșeurilor din cartierele de locuințe colective (înlocuirea containerelor de suprafață cu containere îngropate pentru colectare selectivă)	O5.2.	4,500,000.00	1,000,000.00	2018 - 2020	Proiect în implementare
Depozit pentru deșeuri inerte - zona spre Fântânele	O5.2.	28,932,665.00	6,429,481.11	2017 - 2018	PUZ aprobat
Reabilitare canalizare pluvială Pasaj Voinicilor	O5.2.	163,393.00	36,309.56	2017	Lucrare în avizare
Extinderea sistemului de canalizare menajeră în toate cartierele Municipiului Arad	O5.2.	16,929,000.00	3,762,000.00	2017 - 2020	Proiect nerealizat
Reabilitare canalizare pluvială în zona protejată a Municipiului Arad	O5.2.	69,496,220.00	15,443,604.44	2019 - 2020	Proiect nerealizat
Montarea unui grup de 6 MW cu cazan de abur și turbină cu abur cu contrapresiune	O5.2.	2,700,000.00	600,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Reabilitare rețele transport și distribuție aferente agent termic primar	O5.2.	45,000,000.00	10,000,000.00	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Reabilitare rețele termice pentru agent termic secundar în cartierele municipiului	O5.2.	15,000,000.00	3,333,333.33	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Modernizare Rețele Termice aferente PT 32 Alfa	O5.2.	4,487,853.00	997,300.67	2016 - 2017	Lucrare recepționată
Modernizare Rețele Termice aferente PT 2 Miron Costin	O5.2.	6,842,334.00	1,520,518.67	2016 - 2017	Lucrare recepționată
Renunțarea la Punctele Termice de cartier prin montare de module termice	O5.2.	20,000,000.00	4,444,444.44	2018 - 2020	Proiect nerealizat
Termoficare în Municipiul Arad - reabilitarea rețelei de transport și distribuție a energiei termice și transformarea Punctului Termic din cartierul Aradul Nou	O5.2.	33,531,695.00	7,451,487.78	2016 - 2019	Finalizare în 2021
Proiect pentru un mediu sănătos	O5.3.	900,000.00	200,000.00	2017	Proiect nerealizat
Revitalizare zona Str. Mărului și amenajarea ca zonă de agrement	O5.3.	22,826,565.62	4,685,159.50	2018 - 2020	În implementare, termen de finalizare 2022

TITLU PROIECT / MĂSURĂ	OBIECTIV SPECIFIC AFERENT	VALOARE ESTIMATĂ (LEI)	VALOARE ESTIMATĂ (EURO)	ORIZONT DE TIMP	STADIU DE IMPLEMENTARE
Reconversia funcțională și reutilizarea terenului din Zona Micălaca (Pod - Zona V) și transformarea lui în zonă de agrement și petrecerea timpului liber	O5.3.	10,251,890.08	2,104,203.54	2018 - 2020	Proiect în implementare
Achiziție terenuri pentru destinația de spații publice	O5.3.	11,250,000.00	2,500,000.00	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Extindere și reamenajare parcuri în Municipiul Arad	O5.3.	13,500,000.00	3,000,000.00	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Total		**791,515,712.18**	**175,124,372.18**		
O6. Arad – management urban performant					
Reabilitare clădire magazie pentru destinația de arhivă la Direcția Venituri	-	608,084.00	135,129.78	2017	Proiect nerealizat
Reabilitare clădire b-dul Revoluției nr. 50	-	1,000,000.00	222,222.22	2020	Proiect nerealizat
Reabilitare spații cu destinația birouri în clădirea Arad, b-dul Revoluției, nr. 73 și 82	-	1,500,000.00	333,333.33	2017 - 2018	Lucrare recepționată parțial
Reabilitare adăposturi apărare civilă	-	500,000.00	111,111.11	2017 - 2023	Proiect nerealizat
Dezvoltarea unei unități pentru monitorizarea implementării SIDU	-	200,000.00	44,444.44	2017 - 2023	Proiect realizat
Dezvoltarea unei unități/unui departament având responsabilități de monitorizarea implementării PMUD	-	450,000.00	100,000.00	2017 - 2023	Proiect realizat
Dezvoltarea capacității administrației publice locale în vederea facilitării participării active la cooperarea transfrontalieră	-	150,000.00	33,333.33	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Consolidarea capacității instituționale și promovarea legislației UE prin cursuri de instruire, acțiune de diseminare	-	150,000.00	33,333.33	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Elaborare "Master plan pentru dezvoltarea zonei metropolitane comune Arad - Timișoara" și plan de acțiune integrat	-	500,000.00	111,111.11	2018 - 2023	Proiect nerealizat
Elaborarea strategiei de informatizare a Municipiului Arad	-	135,000.00	30,000.00	2017 - 2019	Proiect nerealizat
Sistem integrat GIS pentru urbanism, spații verzi (monitorizare Registrul Spațiilor Verzi) și rețelele de utilități ale Municipiului - apă, canalizare, termoficare, gaz, energie electrică, rețea cablu internet	-	450,000.00	100,000.00	2017 - 2019	Proiect nerealizat
Total		**5,643,084.00**	**1,254,018.65**		

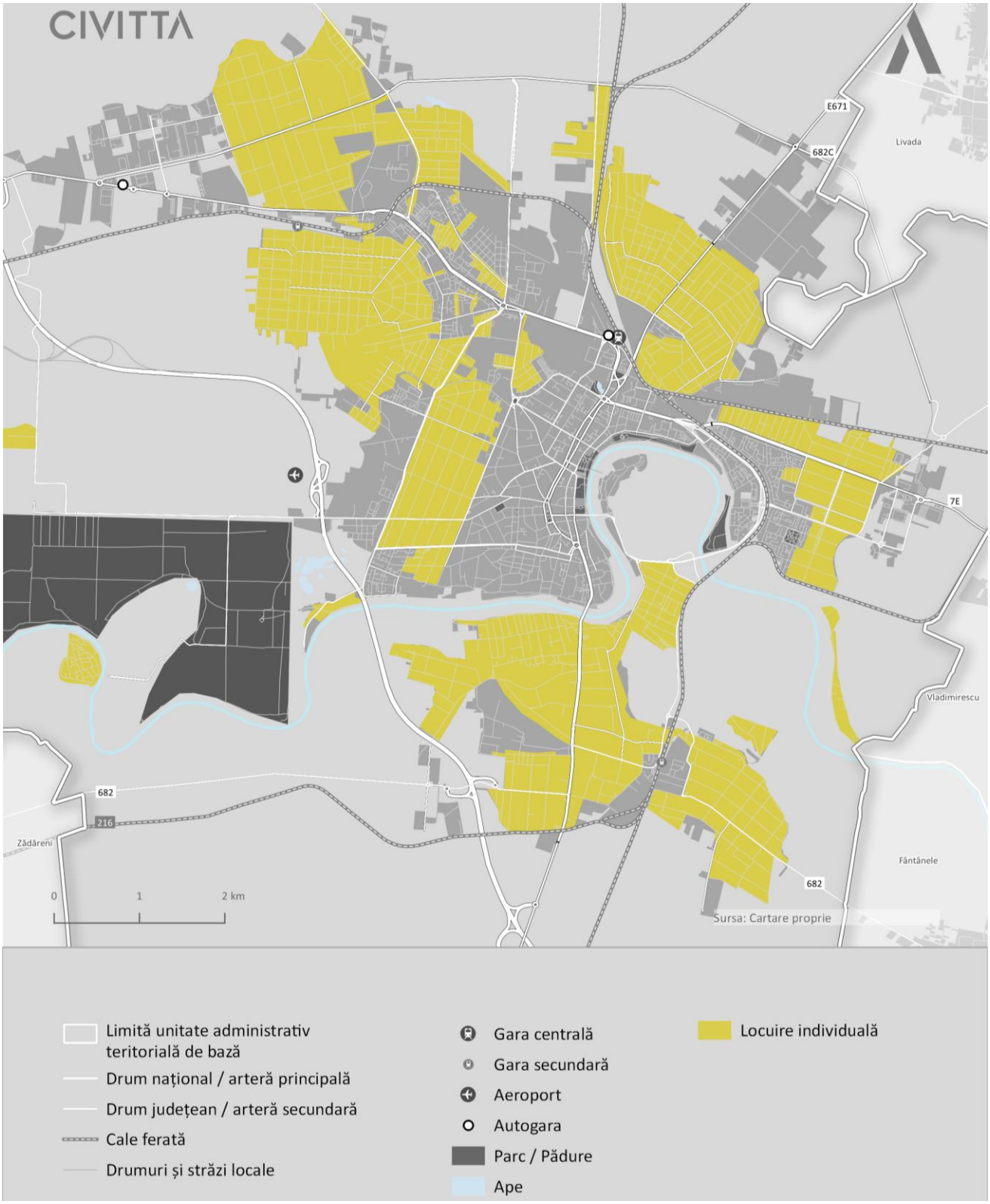
ANEXA 3 – CURSURILE DE FORMARE ȘI SPECIALIZARE DESTINATE ANGAJAȚILOR PMA (2016-2019)

AN	DOMENII VIZATE	NUMĂR PERSOANE
2019	Planificare strategică	75
2019	Integritate și deontologie în poliția locală	13
2019	Mediere	10
2019	Anticorupție și integritate în sectorul public	10
2019	Managementul financiar al proiectelor finanțare din fonduri nerambursabile	10
2019	Expert achiziții publice	10
2019	Urbanism, autorizarea construcțiilor și disciplina în construcții	10
2019	Sistemul de control managerial	10
2019	Administrarea impozitelor și taxelor locale	10
2019	Starea civilă și evidența persoanelor - înregistrarea în actele de stare civilă și eliberarea actelor de identitate	10
2019	Curs de formare inițială a polițiștilor locali cu atribuții în domeniul ordinii și liniștii publice și în domeniul circulației rutiere	6
2019	Responsabil cu protecția datelor cu caracter personal	2
2019	Strategii de e-guvernare în instituții publice	1
2018	Curs de instruire a personalului privind managementul performanței la nivel strategic	140
2018	Elemente de noutate OUG nr. 107/2017	40
2018	GDPR	26
2018	Urbanism și smart city	5
2018	Curs de formare inițială a polițiștilor locali cu atribuții în domeniul ordinii și liniștii publice și în domeniul circulației rutiere	3
2018	Competențe sociale și civice	2
2018	Achiziții publice	2
2017	Achiziții publice	10
2017	Etică, integritate și transparență decizională și combaterea corupției în sectorul public;	5
2017	Carieră și etică profesională în administrația publică	2
2016	Drepturile, obligațiile și răspunderea juridică a consilierilor locali; regulamentul de funcționare; atribuțiile comisiilor de specialitate; funcționarea comisiilor, atribuțiile consiliului local	5
2016	Utilizarea sistemului național de raportare Forexebook și sistemul informatic contabil integrat expert bugetar-modalități de raportare	1
		418

Sursa: UAT Municipiul Arad

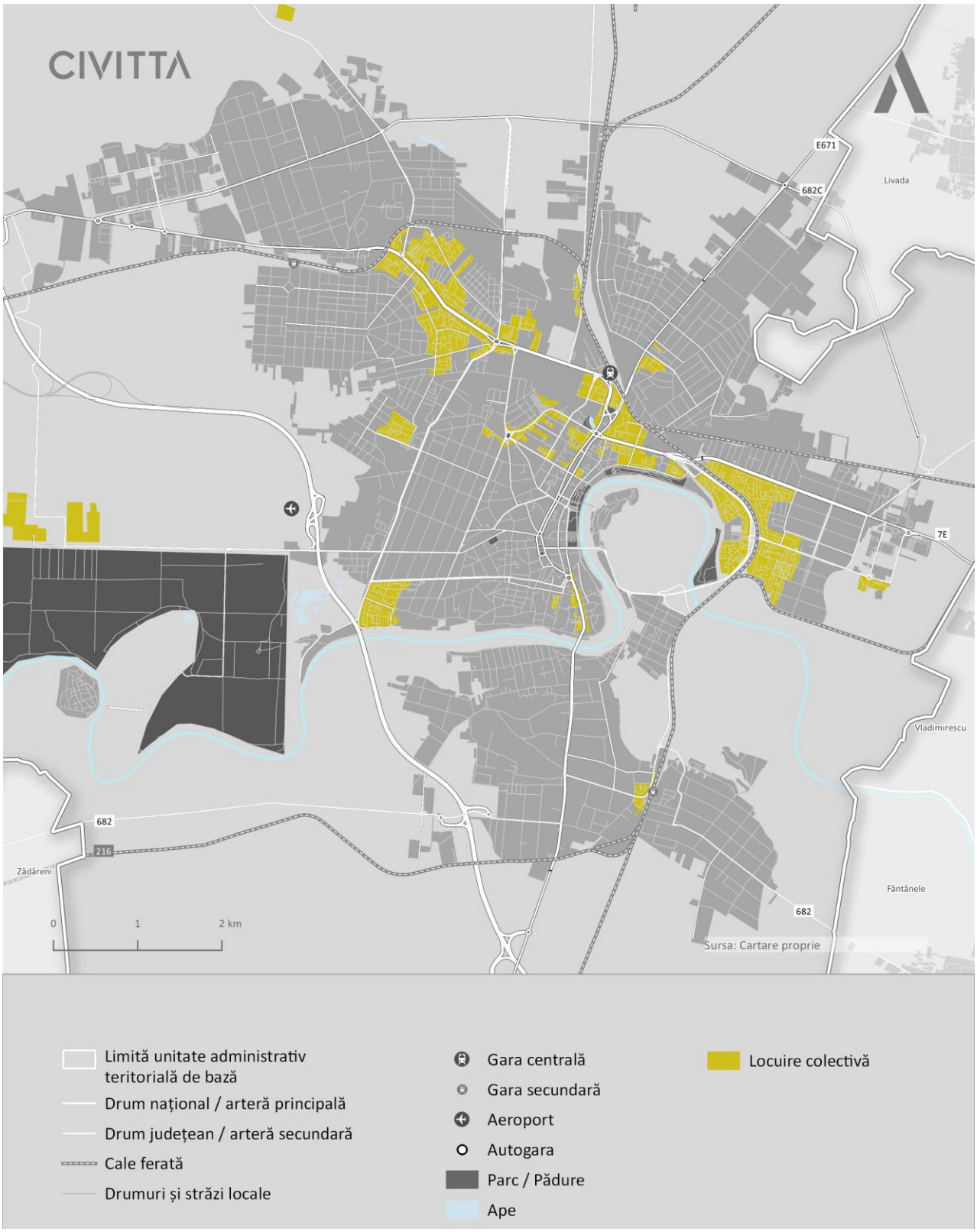
ANEXA 4 – ZONELE DE LOCUIT DIN MUNICIPIUL ARAD

FIGURA 212 ZONELE DE LOCUINȚE INDIVIDUALE ALE MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 213 ZONELE DE LOCUINȚE COLECTIVE ALE MUNICIPIULUI ARAD

Sursa: Prelucrare proprie

ANEXA 5 – ACTORI RELEVANȚI ÎN SECTOARELE CULTURALE ȘI CREATIVE

ORGANIZAȚII PUBLICE	
Organizații pentru Producții și Servicii Culturale	
Centrul Municipal de Cultură Arad	Centrul Municipal de Cultură Arad este o instituție dedicată îmbogățirii vieții culturale a orașului Arad, fiind înființat în 2014 ca un serviciu public de interes local, organizat sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad. Prin acțiunile sale, CMCA urmărește atât promovarea culturii arădene pe plan național și internațional, cât și facilitarea accesului direct al publicului arădean la diverse forme de manifestare culturală. Instituția organizează evenimente proprii (culturale, sportive, pentru tineret), sprijinind totodată și dezvoltarea sectorului privat prin acordarea de finanțări nerambursabile organismelor locale ce doresc să dezvolte proiecte care se încadrează în viziunea și sfera de acțiuni finanțabile de către CMCA.
Primăria Municipiului Arad	În cadrul Primăriei Municipiului Arad funcționează ca structură cu atribuții și competențe în segmentul cultural: Comisia pentru Sănătate, Familie, Protecție Socială, Cultură, Culte, Învățământ, Relații Externe și Juridic din cadrul Consiliul Local al Municipiului Arad.
Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național	Această Direcție de Cultură are atribuții la nivel județean și este un serviciu public deconcentrat, cu personalitate juridică, aflat în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor.
Centrul Cultural Județean Arad	Viziunea Centrului Cultural vorbește despre interdisciplinaritate, formarea rețelelor culturale și abordarea comunicării prin cultură în contextul internațional actual, ramând ancorat în vatra perenității tradiției, culturii și spiritualității locului. Misiunea principală a instituției constă în ducerea la îndeplinire a Strategiei Culturale a județului Arad.
Instituții educaționale	
Inspectoratul Școlar Județean	Inspectoratul Școlar Județean a fost înființat în 1968 și coordonează instituțiile educaționale din raza județului Arad. Organismul asigură cadrul pentru dezvoltarea personală și profesională a personalului din învățământ și promovează inovația și mișcarea pro-reformă.
Școala Populară de Arte Arad	Școala Populară de Arte Arad este un departament din cadrul Centrului Cultural Județean Arad, având scop educativ și formativ în domeniul educației permanente, creației populare și culturii tradiționale. În cadrul acestuia activează profesori permanenți și profesori colaboratori, care coordonează activitatea artistică a circa 450 de elevi.
Palatul Copiilor Arad	Palatul Copiilor din Arad își propune a fi o alternativă pentru petrecerea timpului liber al copiilor și adolescenților, cu vârste cuprinse între 5 și 18 ani. Finanțarea procesului educațional este asigurată de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării prin Inspectoratul Școlar Județean Arad. Veniturile sunt completate de administrația Palatului Copiilor prin resurse extrabugetare (sponsorizări, donații, etc) astfel încât toate cursurile sunt gratuite.
Facultatea de Design (UAV)	Facultatea de Design funcționează în cadrul Universității „Aurel Vlaicu” începând din anul 2010. Aceasta oferă studii de licență (3 ani) pentru specializările: Design Grafic și Media/ Design Ambiental / Design Vestimentar
Liceul de Artă “Sabin Drăgoi”	În prezent, Liceul de Artă „Sabin Drăgoi” desfășoară activitatea pentru ciclul de învățământ I-XII. Pentru clasele I-VIII există 2 specialități: muzică și arte plastice, iar pentru ciclul liceal există 4 specialități: muzică, arte plastice, arhitectură și design și teatru.
Dotări culturale – ***au fost prezentare în cadrul secțiunii dedicate Infrastructurii culturale***	

ANEXA 6 - ASOCIAȚII, INDIVIZI ȘI GRUPURI MICI DIN MUNICIPIUL ARAD

ASOCIAȚII, INDIVIZI ȘI GRUPURI MICI	
Organizații Profesionale	
Uniunea Artiștilor Plastici (U.A.P.), filiala Arad	U.A.P. funcționează, din punct de vedere structural-teritorial și al specificului de creație, prin filiale teritoriale și profesionale cu și fără personalitate juridică, precum și prin asociațiile profesionale afiliate, care au în componența lor, ca membri, exclusiv artiști plastici și vizuali profesioniști. Filiala Arad a Uniunii Artiștilor Plastici din România funcționează din 1957 și cuprinde aproximativ 70 de membri, dintre care 22 de membri fondatori și restul în calitate de membri asociați.
Uniunea Scriitorilor din România, filiala Arad	Filiala din Arad a Uniunii Scriitorilor din România a fost înființată în 1994 și instituționalizează o mișcare literară profesionistă, cu personalități reale din această zonă a țării, acoperind toate genurile: poezie, proză, dramaturgie, literatură pentru copii, critică și istorie literară, eseu. Filiala din Arad se compune din 58 de membri, scriitori profesioniști. Organizația profesională s-a dovedit a fi utilă profesional și social propriilor membri, definindu-se ca un factor cultural activ din punct de vedere intelectual și artistic la Arad, dar și suficient de atractivă pentru membri săi proveniți din alte centre precum: Oradea, Brașov, Deva, Hunedoara sau Nădlac. Filiala din Arad a USR și-a propus să fie și o voce a societății civile.
Ordinul Arhitecților din România, filiala Arad	Ordinul Arhitecților din România este o organizație profesională de specialitate, sub umbrela căreia funcționează profesia liberală de arhitect. Ordinul funcționează în baza Legii 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect, a Codului Deontologic și a Regulamentului de Organizare și Funcționare a O.A.R.
Organizații neguvernamentale (asociații și fundații)	
Asociația CitiZenit	CitiZenit este o organizație culturală nonprofit, înființată în scopul dezvoltării mediului socio-cultural prin constituirea unor platforme independente de acțiune, creație și reflecție și prin implementarea de proiecte de regenerare urbană. Asociația a devenit extrem de vizibilă în ultimul an la nivelul orașului Arad, asumându-și cartierul general la Fabrica Teba unde desfășoară manifestări culturale extrem de variate, efervescente și cu o frecvență ridicată. Odată cu această inițiativă, o serie din halele Fabricii Teba au fost reabilitate și au găzduit numeroase evenimente dedicate în special artelor contemporane și artei urbane, atrăgând atenția artiștilor, profesioniștilor și publicului din Arad și nu numai.
Mișcarea Arădeană	Mișcarea Arădeană se definește drept o organizație non-guvernamentală constituită cu scopul de a proteja, respecta și promova Aradul și valorile sale. Mișcarea a fost inițiată în 2009 și și-a structurat în timp un profil clar în peisajul public arădean.
Asociația „Pro Urbe”	Asociația „Pro Urbe” Arad a luat ființă în 1999, ca urmare a demersurilor celor 33 de membri fondatori provenind din domenii precum istorie, arhitectură, arte vizuale, literatură, care se definesc ca personalități active la nivelul comunității locale. În prezent, organizația numără aproximativ 40 de membri și are ca scop principal protejarea și reabilitarea monumentelor din Arad, respectiv monitorizarea activităților de păstrare, protejare, restaurare a patrimoniului arhitectural din orașul Arad, desfășurate de instituțiile implicate în gestionarea ansamblului menționat.
Aradi Kamaraszinhaz	Teatrul Maghiar de Cameră „Aradi Kamaraszinhaz” a fost înființat în 2007 de către Erno Tapaszto, actualmente actor și director artistic, și Gabriela Gujdar, manager, în incinta Teatrului de Marionete Arad. In anul 2010 au primit din partea Cancelariei Primului Ministru al Ungariei titulatura de Instituție Culturală de Interes Național. Această inițiativă teatrală continuă tradiția unui Teatru Maghiar în Arad, desființat în 1953. Asociația derulează parteneriate cu 9 organizații cu profil cultural din țară și străinătate, mai ales din Ungaria.
Asociația „Amifran”	Asociația „Amifran” s-a înființat în anul 1992 și are ca scop protejarea, ilustrarea și mediatizarea culturii francofone și a limbii franceze. Prin activitățile sale, Amifran contribuie la propagarea valorilor specifice naționale românești ale francofoniei și facilitează participarea tineretului român la dialogul cultural internațional.

Asociația Foto Club Arad	Primul Foto Club Arad a fost înființat în 1968. În același an, Teatrul de Stat a fost gazda unui salon de artă fotografică a noului club, iar în august 1969 a avut loc prima Expoziție de Artă Fotografică a Județului Arad. În anul 2005 Clubul a dobândit calitatea de persoană juridică sub forma unei organizații non-profit. Scopul Asociației este promovarea artei fotografice, prin saloane foto în țară și străinătate, workshop-uri, cursuri foto autorizate, albume fotografice, colaborări profesionale.
Asociația Foto Club Pro Arad	Asociația fotografică Foto Club Pro Arad a fost înființată în decembrie 2008 de către un grup format din pasionați de artă fotografică, reunit cu scopul de a promova această artă vizuală în viața socială, în special prin mediatizarea evenimentelor și a vieții cotidiene din Arad.
Cenaclul „Ion Andreescu”	Cenaclul „Ion Andreescu” s-a constituit la 12 aprilie 1954 ca prima asociație de profil din Arad, prin libera exprimare a voinței artiștilor plastici profesioniști și amatori, având inițial 16 membri. Activitățile de debut s-au legat două mari expoziții, de iarnă și vară, desfășurate în spațiile oferite de holurile Palatului Cultural și ale Teatrului de Stat Arad. După anul 2002, Cenaclul a primit drept spațiu expozițional Sala Clio, aparținând Complexului Muzeal Județean Arad. În vederea consolidării materiale a cenaclului, în anul 2003 a fost constituită legal „Asociația Culturală „Ion Andreescu”, cu suportul a 37 membri fondatori. Anul 2014 a marcat 60 de ani e activitate.
Cenaclul literar „Luceafărul”	Cenaclul Literar „Luceafărul” este o asociație dedicată activităților literare din Municipiul Arad. În prezent, Cenaclul funcționează în cadrul Casei de Cultură a Sindicatelor din Arad. Președintele Cenaclului este poetul Vladimir Belity, ce conduce întrunirile bilunare ale grupului.
Arte vizuale	
Kinema Ikon	Kinema Ikon este un Atelier Multimedia înființat în 1970, ce funcționează în prezent în cadrul Muzeului Arad. Este vorba despre un grup de artiști arădeni ce activează de mulți ani în domeniul artelor experimentale contemporane și în domeniul creației digitale. Din anul 1994, editează și publică Revista Intermedia. Kinema Ikon a cunoscut 3 etape distincte: film experimental (1970-1989), mixed media (1990-1993), din 1994, exclusiv lucrări hipermedia și instalații interactive, iar din 2006 hipermedia și hibrid media.

Sursa: http://www.primariaarad.ro/html/ron/temp/strategia0820/ARAD_MAPAREA_RESURSELOR_CULTURALE_2013oo.pdf

ANEXA 7 – BAZE SPORTIVE ȘI DE AGREMENT

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE ECHITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
1. ALFA													
2. ARADUL NOU													
Stadion fotbal Motorul	1	1											

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Calea Timișorii, nr. 50A													
Baza sportivă Real Sport Arad Șos. Arad-Zădăreni F.N.		3			2								
Liceul Teoretic „Adam Muller Guttenbrunn” Str. Posada nr. 19				1									
3. BUJAC													
Baza sportivă BUJAC Str. Independenței	1												
PONY CLUB ARAD Strada Ilarion Feleanr. 83						1							
Liceul cu Program Sportiv Str. Independenței nr. 3				1									
Liceul cu Program Sportiv Str. Independenței nr. 5 C				1									
4. CENTRU													
Stadion GLORIA Str. Dacilor, nr. 9	1			1								1 x 8 culoare	
Ștrand Neptun		1	3		4								
Baza sportivă SALA POLIVALENTĂ Piața Sporturilor				1			1						
Baza sportivă DELFINUL Piața Sporturilor				1	1		1						

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Poligon TIR Sorin Babii Str. Banul Mărăcine, nr. 1								1					
Bază sportivă PĂDURICE Str. Miron Costin FN		1			2								
Cartodrom Pădurice Str. Corneliu Coposu nr. 9c											1		
Baza sportivă VOINȚA (Malul Mureșului)							1		1				
Baza sportivă UVVG Malul Mureșului – Perla									1				
Baza sportivă HELLAS (Malul Mureșului)		1	21										
Hotel COANDI (Malul Mureșului)			1										
Baza sportivă Constructorul (Malul Mureșului)			3	1									
Bază sportivă Str. Eugen Popa (Abel)		1	6										
Bază sportivă Str. Cetății (ACTIV)		1	7		1		1						
Palatul copiilor şi elevilor Blv. Revoluţiei nr. 69				1									
CSM Arad – Tenis de masă Str. Mihai Eminescu nr. 28				1									

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITATIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Gym One - Atrium Mall Calea Aurel Vlaicu nr. 10 - 12							1						
Pulse Gym - Atrium Mall Calea Aurel Vlaicu nr. 10 - 12							1						
Nrg Fight Club Blv. Decebal				1									
Classic Gym Arad Blv. Revoluţiei nr. 78							1						
XOX Gym Str. Romanilor nr. 35-37							1						
Denisa Fitness Strada Corneliu Coposu (Casa de cultură a sindicatelor)							1						
Best Gym & Sports Strada Corneliu Coposu (Casa de cultură a sindicatelor)							1						
CrossFit Str. Tribunul Dobra nr. 18							1						
XBody Str. Mihai Eminescu nr. 23							1						
Ibody fitness Str. Episcopiei nr. 1							1						
One Move – Sală de cățărat Str. Mucius Scaevola nr. 60				1									
Performance Lab Str. Mucius Scaevola nr. 60							1						

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE ECHITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Sală gimnastică Str. Vasile Goldiș, nr. 4				1									
Patinoar Str. Eugen Popa		1								1			
Colegiul Național „Moise Nicoară” Piața Bibici Margareta nr. 1		2		2								1	
Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” B-dul Dragalina nr. 6				1									
Colegiul Economic Piața George Enescu nr. 2				1									
Colegiul Național Preparandia „Dimitrie Țichindeal” B-dul Dragalina nr. 5-7				2									
Colegiul Național „Vasile Goldiș” Șt. Augustin Doinaș nr. 33-37				1									
Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi” B-dul Revoluției nr. 20				1									
Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici” Str. Dr. Ioan Suciu nr. 3-7				1									
Liceul Tehnologic „Aurel Vlaicu” Str. Decebal nr. 31/A				1									
Liceul Național de Informatică B-dul Iuliu Maniu nr. 39-41				1									

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE ECHITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Liceul Național de Informatică Str. Udrea nr. 22				1									
Liceul Tehnologic de Electronică şi Automatizări “Caius Iacob” (CFR) Str. Caius Iacob 1				1									
Liceul Tehnologic „Francisc Neuman” Str. Sava Tekelja nr.1				1									
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Str. Episcopiei nr. 40-42				2									
5. CONFECȚII													
6. DRĂGĂȘANI													
Stadion fotbal FZ Str. Hunedoarei, nr. 27-37	1												
Baza sportivă FZ				1									
7. FUNCȚIONARILOR													
Bază sportivă Kaufland Str. S. Bărnuțiu		1											
8. GAI													
Ștrandul Termal Str. Meșterul Manole					3								
Depozitul de Armăsari						1							

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITATIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Cal. Aurel Vlaicu 294-296													
Liceul cu Program Sportiv Str. Grădinarilor nr. 1-15				1									
9. GERMAN													
10. GRĂDIȘTE													
Stadion fotbal Grădiște II Str. Gorunului, nr. 47	1												
Bază sportivă Str. Orient, FN		1											
Panoramyc Gym Str. Grădina Poștei							1						
Școala Gimnazială „Aron Cotruș” Str. Petru Rareș nr. 20				1									
Școala Gimnazială „Aron Cotruș” Str. Petru Rareș nr. 21		1		1									
11. INSULA MUREȘ / PĂDUREA CEALA													
Parcul Natural Lunca Mureșului Pădurea Ceala, F.N.									1				
Lac Mălțăreț Pădurea Ceala			3										
12. ION G. DUCA													
“Stadionul Municipal UTA-Frații Neuman”	1												

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Str. Frații Neuman, nr. 2													
Bază sportivă ICRTI Str. Câmpul Liniștii, nr. 10		2											
Bază sportivă (Judo – Haltere) Str. Predeal, nr. 8A				1									
Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu” Str. Poetului nr. 89A				1									
Școala Gimnazială „Aurel Vlaicu” Str. Fulgerului nr. 2-4				1									
13. MICĂLACA													
Bază sportivă Str. Voinicilor				1									
Bază sportivă CET Str. Nicolae Titulescu, FN, nr. 312		1	1		1								
Bază sportivă U. Aurel Vlaicu Str. Elena Drăgoi, nr. 2				1									
WEST SPORT Malul Mureșului Str. Exterioară									1				
Panoramic Fitness Gym Str. Voinicilor 2/2 (Micălaca Est)					1		1						
Sală de sport wellnes Gemi Center					1		1						

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITATIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Str. Nicolae Titulescu, FN													
Endorphin Gym Str. Sighișoara nr. 6							1						
WOW Gym Calea Radnei nr 196							1						
Cartodrom Las Vegas Calea Radnei											1		
Școala Gimnazială „Regina Maria” Str. Mioriței 9/A				1									
Școala Gimnazială „Caius Iacob” Str. Nucet nr. 3				2									
14. MUREȘEL													
15. PÂRNEAVA													
Bază sportivă *Serie A Club* Str. Eftimie Murgu F.N.		2											
Școala Gimnazială „Iosif Moldovan” Str. Oituz nr. 108-114				1									
16. SAN PAOLO													
17. SÂNICOLAUL MIC													
Bază sportivă Sânicolaul Mic Str. Ioan Fătu, nr. 90	1												

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE EQUITATIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Școala Gimnazială „Adam Nicolae” Str. Steagului nr. 27				1									
18. SUBCETATE													
Bazin Polo Str. Eugen Popa					2								
Bază sportivă CSS GLORIA P-ța 13 Martiri		2											
19. SILVAȘ-CADAȘ													
20. ȘEGA													
Stadion fotbal sintetic Șega Str. C-tin Brâncoveanu, nr. 116-122	1												
Gym 4 You Calea Aurel Vlaicu Nr. 95 et. 1							1						
FitAcademy Calea Aurel Vlaicu 267							1						
Sport Club Tiger Calea Aurel Vlaicu 225-235							1						
Transformers Fit Gym Calea Aurel Vlaicu 181-183, etaj 2							1						
Școala Gimnazială „Ilarion Felea” Str. Ilarion Felea nr. 7-13				1									

STRADA	STADION (FOTBAL – RUGBY)	TEREN SPORT (FOTBAL, MINI-FOTBAL, BASCHET, VOLEI, HANDBAL)	TEREN DE TENIS	SĂLI DE SPORT MULTIFUNCȚIONALE (MINI FOTBAL, BASCHET, HANDBAL, VOLEI, TENIS DE CÂMP, LUPTE, GIMNASTICĂ, TENIS DE MASĂ, ALTELE)	BAZINE DE ÎNOT	BAZE SPORTIVE DE ECHITAȚIE	SALĂ FITNESS (HALTERE)	POLIGON TIR	CANOTAJ	PATINOAR	CARTODROM	PISTĂ ATLETISM	PISTĂ BICICLETE
Școala Gimnazială „Avram Iancu” Str. Vasile Conta nr. 2B				1									
21. ROMANA RESIDENCE													
22. CARTIER 6 VÂNĂTORI													
23. CARTIERUL VERDE													
24. WESTFIELD													
Blv. Westfield nr. 1		1			2		1						
TOTAL	8	23	45	44	20	2	24	1	4	1	2	2	*150 km*

Sursa: Primăria Municipiului Arad

ANEXA 8 – ANALIZA RĂSPUNSURILOR DIN CADRUL CHESTIONARULUI DEDICAT CETĂȚENILOR DIN MUNICIPIUL ARAD

7.1.1. METODOLOGIE ȘI INFORMAȚII GENERALE

Răspunsurile din cadrul chestionarului dedicat cetățenilor, ca parte a procesului consultativ-participativ, au scopul de a asigura suport pentru întregul proces de elaborare a documentului strategic. Ca instrument de planificare, o strategie integrată de dezvoltare urbană trebuie să răspundă la nevoile locale de dezvoltare și se bazează pe un

proces participativ, în care buna guvernanță, colaborarea și implicarea comunității să reprezinte piloni de dezvoltare și să asigure continuitatea pe termen lung a viziunii de dezvoltare.

Opiniile exprimate de locuitori au rolul de a contribui la identificarea competențelor distinctive, a măsurilor dorite de către cetățeni și la identificarea priorităților de dezvoltare ale municipiului pentru următoarea perioadă de programare.

Metodologia de elaborare, de distribuire a chestionarelor către locuitori și de colectare a răspunsurilor, realizată și aplicată în parteneriat cu Beneficiarul, a constat în următorii pași principali:

- Elaborarea chestionarului de către Consultant, în format Word și Google Forms și aprobarea acestuia de către Beneficiar;
- Elaborarea materialului grafic de prezentare și a mesajelor și anunțurilor de promovare a chestionarului în mediul online (pe site-ul Primăriei Municipiului Arad și pe pagina de Facebook a Primăriei), precum și aprobarea acestora de către Beneficiar;
- Stabilirea modului de completare și transmitere a chestionarelor: metoda de completare a formularelor a fost adaptată situației actuale cauzate de pandemia COVID-19, fiind online, utilizând platforma Google Forms;
- Stabilirea termenelor de completare și transmitere a chestionarelor destinate populației, urmând ca ulterior să fie trimise înștiințări periodice de completare pe măsură ce se apropie termenul limită;
- Diseminarea chestionarului către populație, de către reprezentanții Beneficiarului, pe căile de comunicare stabilite anterior, colectarea chestionarelor completate în format online și prelucrarea și interpretarea răspunsurilor primite.

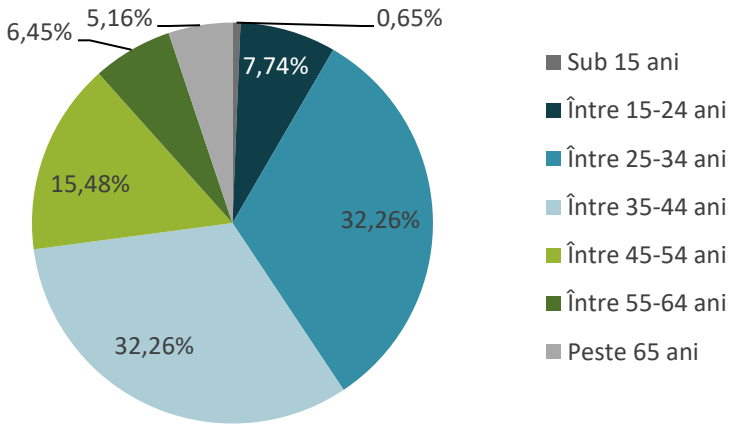
Chestionarul a fost disponibil pentru completare timp de 19 zile, în perioada 25 Februarie 2021 – 15 Martie 2021. În acest interval de timp chestionarul a fost completat de 155 de persoane.

7.1.2. PROFILUL RESPONDENȚILOR. DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

CARE ESTE VÂRSTA DUMNEAVOASTRĂ?

Pe baza răspunsurilor persoanelor chestionate, se observă că majoritatea respondenților se încadrează majoritar în grupele de vârstă între 25-34 de ani și între 34-44 de ani. Aceștia reprezintă aproximativ 65% din totalul respondenților. Persoanele cu vârste cuprinde între 45-54 de ani reprezintă o pondere de 15,48% dintre respondenți, iar restul grupelor de vârstă au reprezentat fiecare sub 10% din total. Cumulând informațiile, se observă faptul că peste 90% dintre respondenți fac parte din categoria persoanelor apte de muncă.

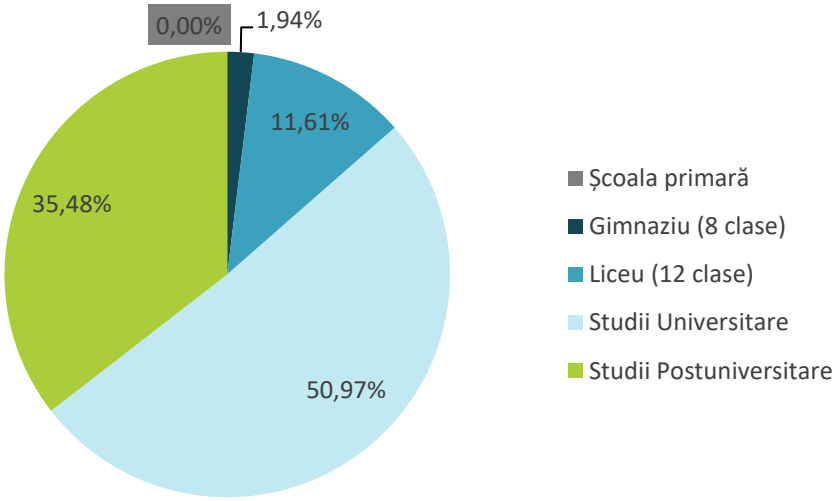
FIGURA 214 DISTRIBUȚIA RESPONDENȚILOR ÎN FUNCȚIE DE CATEGORIA DE VÂRSTĂ

CARE ESTE ULTIMA FORMĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT PE CARE AȚI ABSOLVIT-O?

Din perspectiva nivelului de educație al respondenților, majoritatea acestora au beneficiat de studii superioare: 50,97% dintre persoane au absolvit studii universitare și 35,48% dintre persoane din total au absolvit studii postuniversitare. La polul opus, se situează persoanele cu studii gimnaziale (1.94%) sau cu studii primare (0%). Absolvenții de studii liceale reprezintă 11,61% din totalul respondenților.

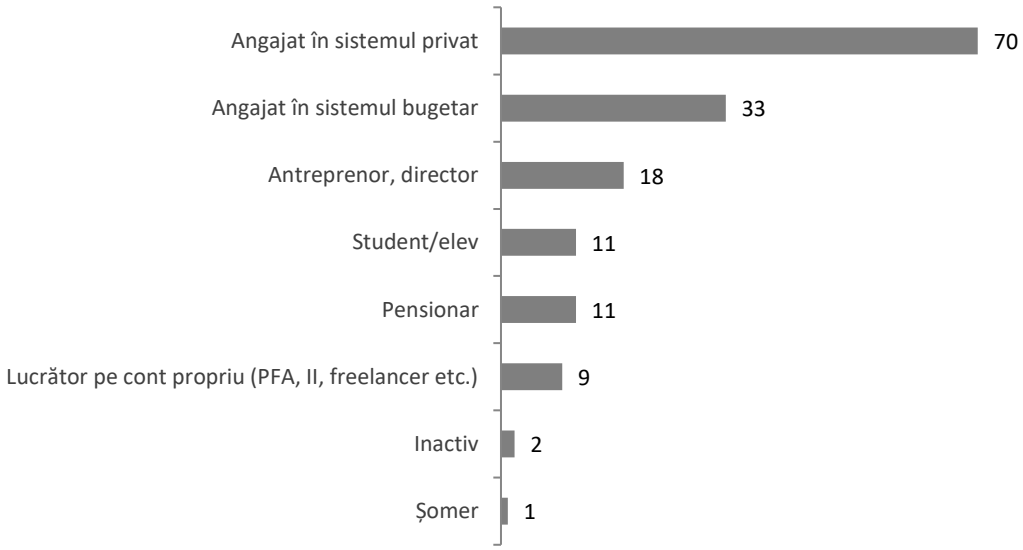
FIGURA 215 DISTRIBUȚIA RESPONDENȚILOR DUPĂ NIVELUL DE EDUCAȚIE

CARE ESTE OCUPAȚIA DUMNEAVOASTRĂ ÎN PREZENT?

În ceea ce privește locul de muncă al respondenților, 45,16% dintre aceștia sunt angajați în sistemul privat. Aceștia sunt urmați de respondenții care sunt angajați în sistemul bugetar – 21,29% și de respondenții care ocupa funcția de antreprenor/director – 11,61%. Restul reprezintă o pondere mai scăzută, respectiv 7,10% studenți/elevi, 7,10% pensionari, 5,81% lucrători pe cont propriu și sub 2% șomeri sau inactivi.

FIGURA 216 DISTRIBUȚIA RESPONDENȚILOR DUPĂ LOCUL DE MUNCĂ

ÎN CE ZONĂ LOCUIȚI ÎN PREZENT? (CARTIER / STRADĂ)

Zonele cele mai des menționate de respondenți au fost cartierele/străzile:

- Aradul Nou
- Aurel Vlaicu
- Bujac
- Centru
- Gradiste
- Micalaca
- Podgoria

CARE SUNT PRINCIPALELE AVANTAJE PE CARE LE AVEȚI LOCUIND ÎN ZONA / CARTIERUL DUMNEAVOASTRĂ? VĂ RUGĂM SĂ ACORDAȚI O NOTĂ DE LA 1 (CEL MAI PUȚIN IMPORTANT) LA 5 (CEL MAI IMPORTANT) PENTRU URMĂTOARELE CRITERII:

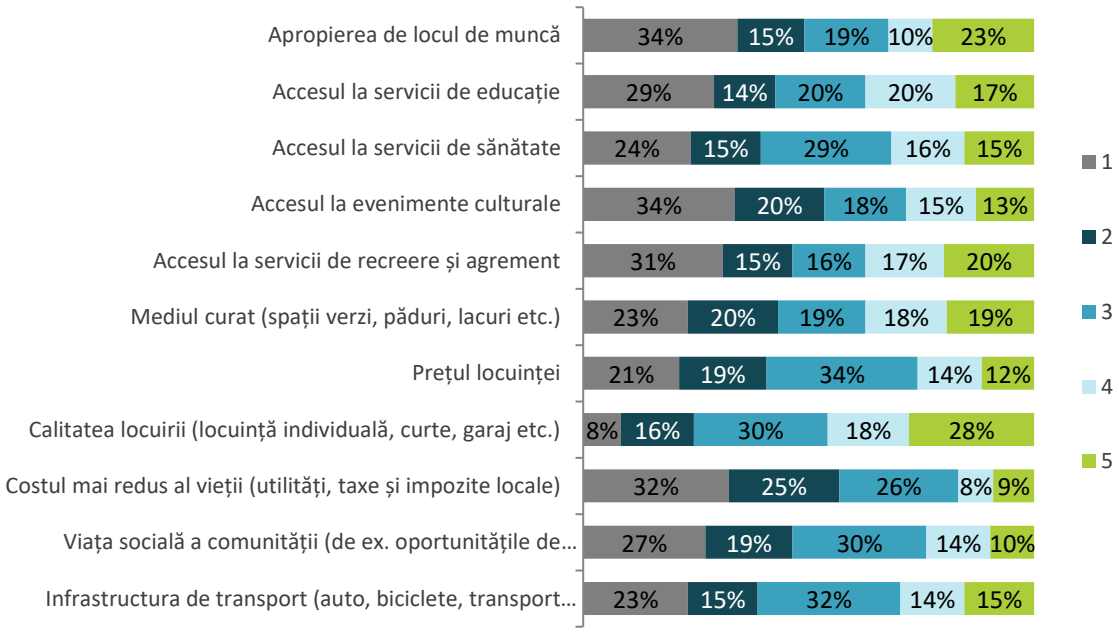
În cadrul acestei întrebări au fost ierarhizate principalele avantaje pe care cetățenii le remarcă la zona / cartierul în care locuiesc. Principalele avantaje identificate (nota 4 și 5) de către respondenți sunt:

- Calitatea locuirii (locuință individuală, curte, garaj etc.)(46%);
- Accesul la servicii de educație (37%);
- Accesul la servicii de recreere și agrement (37%);
- Mediul curat (spații verzi, păduri, lacuri etc.)(37%);

În ultima parte a ierarhiei, motivele cele mai puțin importante (nota 1 și 2) sunt:

- Costul mai redus al vieții (utilități, taxe și impozite locale)(57%);
- Accesul la evenimente culturale (54%);
- Apropierea de locul de muncă (49%);

FIGURA 217 PRINCIPALELE AVANTAJE PE CARE RESPONDEȚII LE REMARCĂ LA ZONA / CARTIERUL ÎN CARE LOCUIESC

7.1.3. ACCESUL LA DOTĂRI ȘI SERVICII PUBLICE ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ A MUNICIPIULUI

AVEȚI ACCES LA URMĂTOARELE CATEGORII DE DOTĂRI ÎN ZONA ÎN CARE LOCUIȚI?

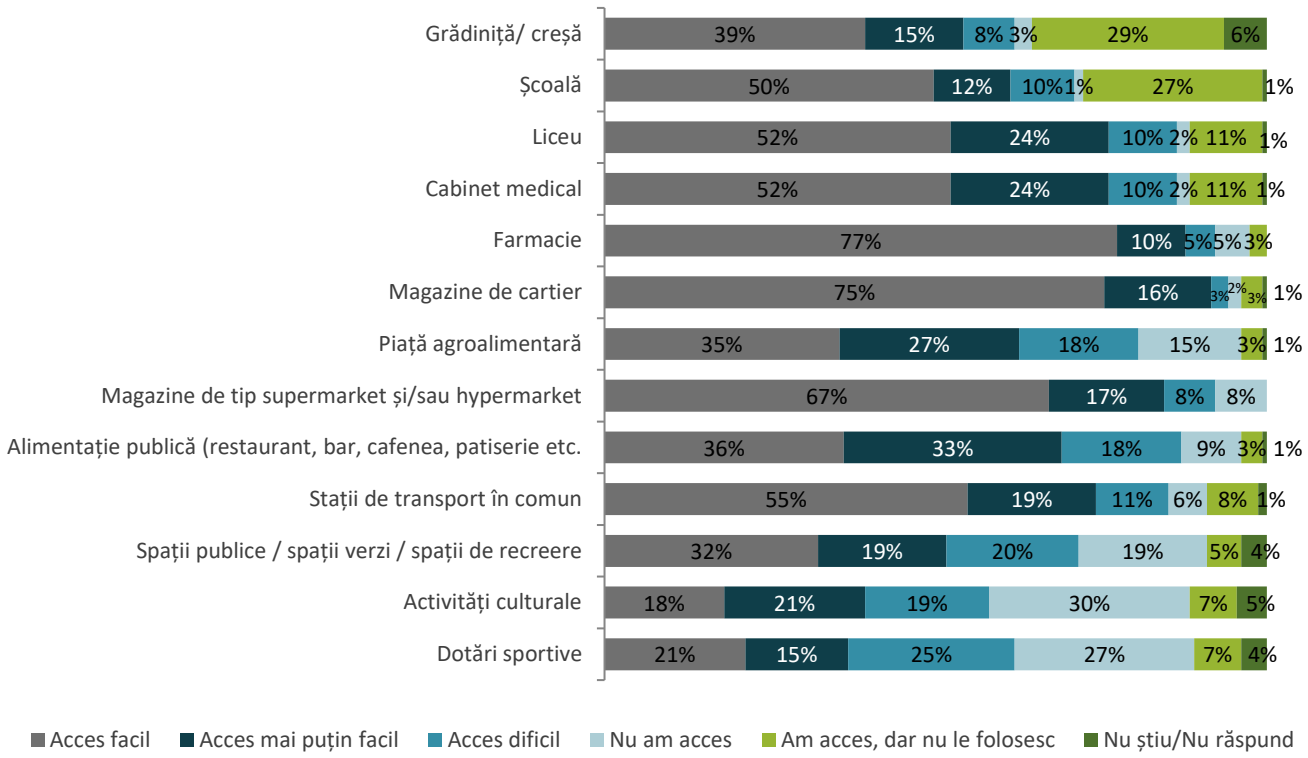
Din perspectiva accesibilității, principalele cele mai accesibile dotări și servicii de interes public din zonele de reședință ale respondenților sunt următoarele:

- Farmaciile (77% dintre respondenți au acces facil);
- Magazinele de cartier (75% dintre respondenți au acces facil);
- Magazinele de tip supermaket și/sau hypermarket (67% dintre respondenți au acces facil);
- Stațiile de transport public (55% dintre respondenți au acces facil);

Categoriile de dotări care în opinia respondenților sunt dificil accesibile sau neaccesibile în cea mai mare măsură sunt următoarele:

- Dotări sportive (52% dintre respondenți au acces dificil sau nu au acces);
- Activități culturale (49% dintre respondenți au acces dificil sau nu au acces);
- Spații publice / spații verzi / spații de recreere (39% dintre respondenți au acces dificil sau nu au acces);

FIGURA 218 GRADUL DE ACCES PENTRU URMĂTOARELE CATEGORII DE DOTĂRI ÎN PROXIMITATEA LOCUINȚEI

CÂT DE MULȚUMIT(Ă) SUNTEȚI DE URMĂTOARELE SERVICII PUBLICE ȘI ASPECTE REFERITOARE LA DEZVOLTAREA DURABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD:

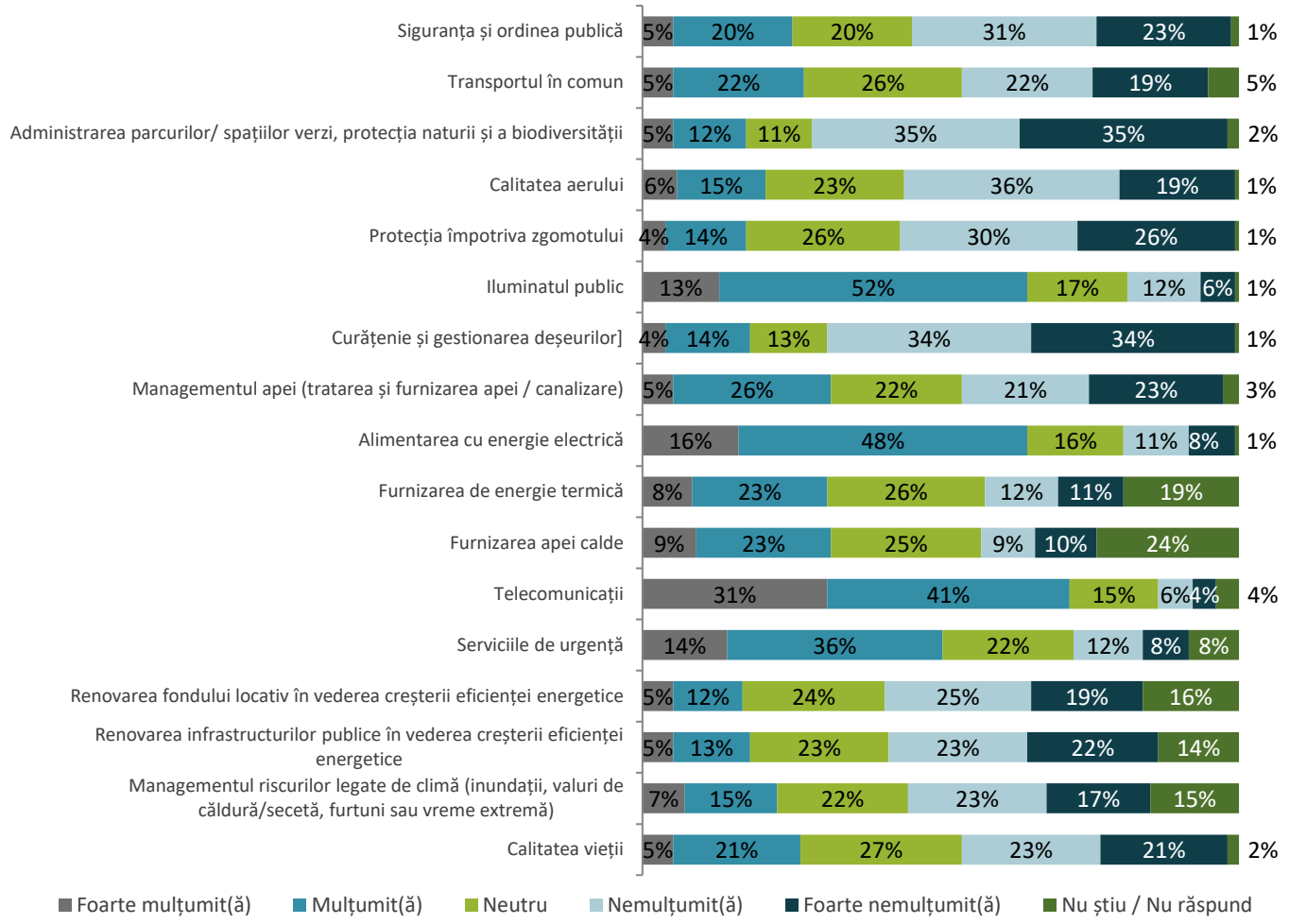
Serviciile publice față de care majoritatea populației respondente are un grad foarte mare și mare de mulțumire sunt:

- Telecomunicațiile (78% dintre respondenți);
- Alimentarea cu energie electrică (65% dintre respondenți);
- Iluminatul public (65% dintre respondenți);
- Serviciile de urgență (salvare, pompieri, poliție) (50% dintre respondenți);

Serviciile publice și aspectele privind dezvoltarea durabilă față de care o pondere importantă din populația respondentă manifestă un grad foarte mare și mare de nemulțumire sunt:

- Administrarea parcurilor/ spațiilor verzi, protecția naturii și a biodiversității (70% dintre respondenți);
- Curățenie și gestionarea deșeurilor(68% dintre respondenți);
- Protecția împotriva zgomotului (56% dintre respondenți);
- Calitatea aerului (55% dintre respondenți).

FIGURA 219 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE SERVICII PUBLICE ȘI ASPECTELE REFERITOARE LA DEZVOLTAREA DURABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD

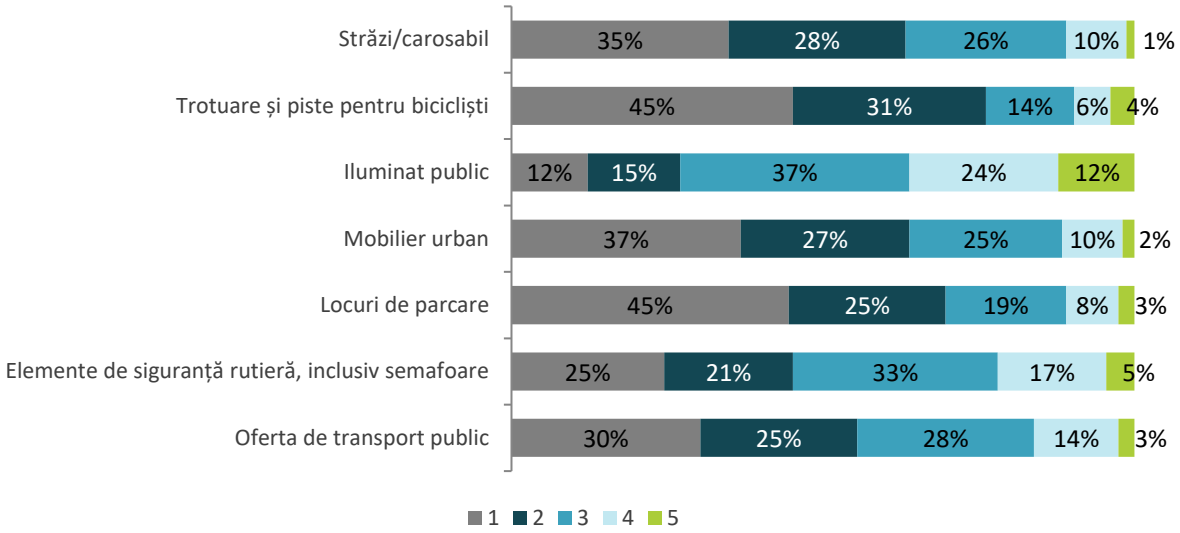
CÂT DE MULȚUMIT/Ă SUNTEȚI DE INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT DIN MUNICIPIUL ARAD? VĂ RUGĂM SĂ ACORDAȚI O NOTĂ DE LA 1 (FOARTE NEMULȚUMIT/Ă) LA 5 (FOARTE MULȚUMIT/Ă) PENTRU URMĂTOARELE CRITERII:

Elementele componente ale infrastructurii de transport față de care o pondere ridicată dintre respondenți manifestă un grad mare de nemulțumire (notele 1 și 2, echivalentul calificativelor foarte nemulțumit, respectiv nemulțumit) sunt calitatea trotuarelor și a pistelor de biciclete (76% dintre respondenți), locurile de parcare (70% dintre respondenți), mobilierul urban (64% dintre respondenți) și calitatea străzilor/ carosabilului (63% dintre respondenți).

Elementele componente ale infrastructurii de transport față de care populația a manifestat cel mai ridicat grad de mulțumire (notele 4 și 5, echivalentul calificativelor mulțumit, respectiv foarte mulțumit) sunt iluminatul public (36% dintre respondenți) și elementele de siguranță rutieră, inclusiv semafoare (22% dintre respondenți).

Față de majoritatea elementelor de infrastructură de transport din municipiul Arad s-a manifestat un grad relativ ridicat (peste 45%) de nemulțumire, respectiv notele de 1 și 2, cu excepția iluminatului public.

FIGURA 220 Gradul de mulțumire față de infrastructura de transport din municipiul Arad

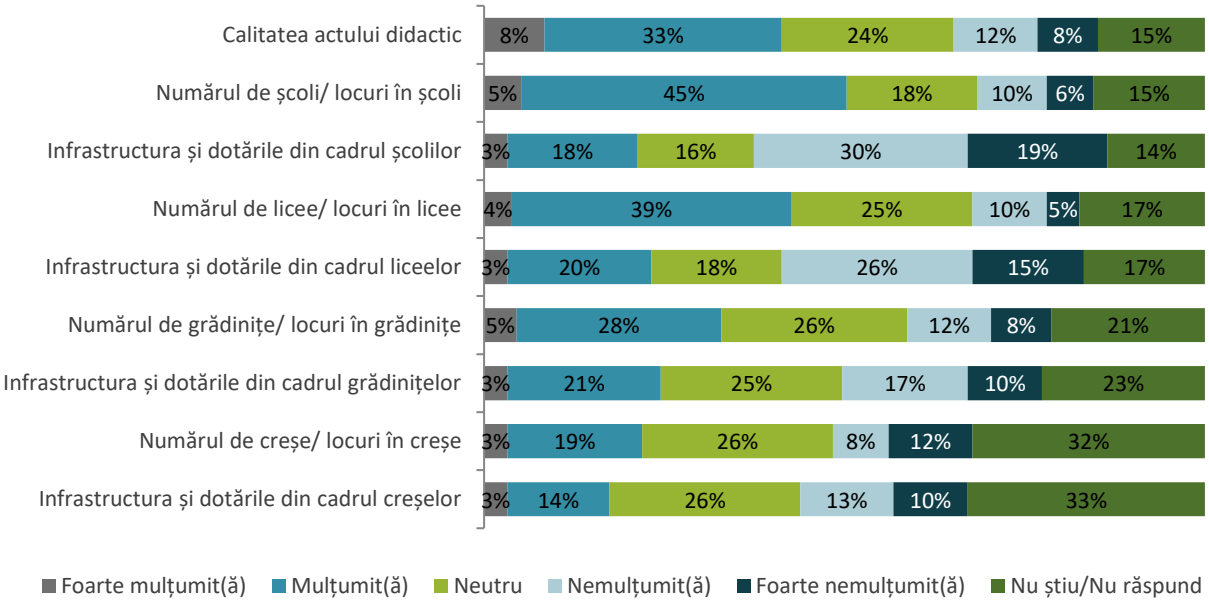

DACĂ UTILIZAȚI/AȚI UTILIZAT SERVICIILE SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN MUNICIPIUL ARAD, BAZAT PE EXPERIENȚA DUMNEAVOASTRĂ DIRECTĂ SAU CA PĂRINTE, CÂT DE MULȚUMIT(Ă) SUNTEȚI DE:

Referitor la satisfacția față de sistemul de învățământ din municipiul Arad, cel mai mare grad de mulțumire (mulțumit sau foarte mulțumit) este manifestat față de numărul de școli/ locuri în școli (50% dintre respondenți), față de numărul de licee/ locuri în licee (43% dintre respondenți) și față de calitatea actului didactic (41% dintre respondenți).

Gradul cel mai mare de nemulțumire este manifestat față de infrastructura și dotările din cadrul școlilor (49% dintre respondenți), infrastructura și dotările din cadrul liceelor (42% dintre respondenți) și infrastructura și dotările din cadrul grădinițelor (28% dintre respondenți). Așadar, se remarcă necesitatea îmbunătățirii calității infrastructurii și dotărilor din sistemul de învățământ local.

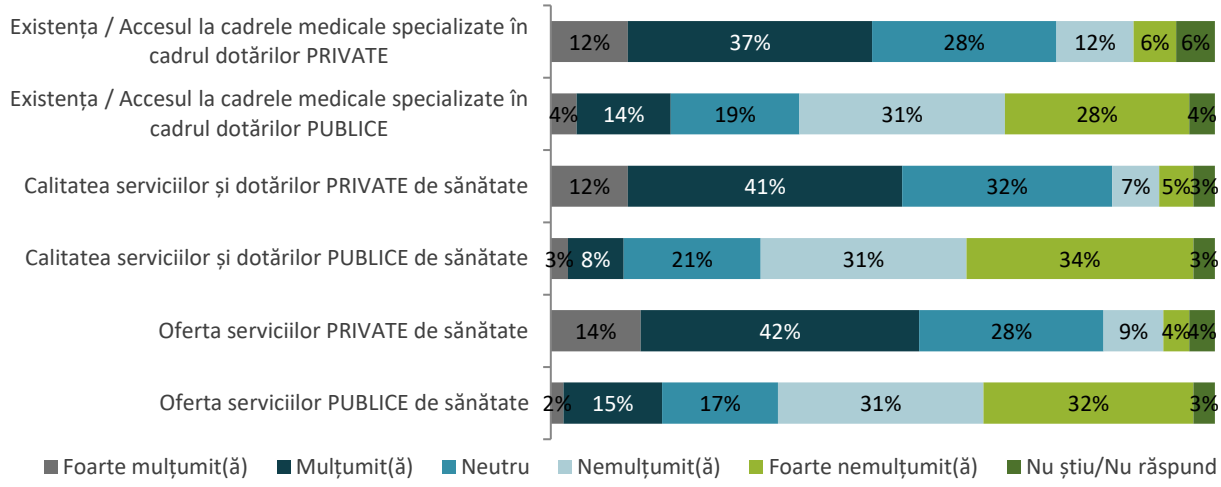
FIGURA 221 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE SERVICIILE SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

DACĂ UTILIZAȚI/AȚI UTILIZAT SERVICIILE SISTEMULUI DE SĂNĂTATE DIN MUNICIPIUL ARAD, BAZAT PE EXPERIENȚA DUMNEAVOASTRĂ DIRECTĂ, CÂT DE MULȚUMIT(Ă) SUNTEȚI DE:

În general, se observă că gradul de mulțumire față de infrastructura privată de sănătate este mai ridicat în comparație cu cel față de infrastructura publică de sănătate, pe toate cele 3 paliere de analiză: disponibilitatea cadrelor medicale specializate, calitatea serviciilor și a dotărilor, precum și oferta serviciilor de sănătate.

FIGURA 222 GRADUL DE MULȚUMIRE FAȚĂ DE SERVICIILE SISTEMULUI DE SĂNĂTATE

DIN CÂTE CUNOAȘTEȚI, CÂT DE NECESARĂ CONSIDERAȚI CĂ ESTE OFERIREA URMĂTOARELOR SERVICII SOCIALE:

Această întrebare are în vedere opinia respondenților privind necesitatea serviciilor sociale în municipiul Arad. În general, serviciile de asistență socială sunt considerate necesare și foarte necesare, toate serviciile depășind pragul de 59%. Serviciile considerate în cea mai mare măsură necesare și foarte necesare sunt:

- Asistență pentru persoane cu dizabilități (92% dintre respondenți);
- Asistență pentru persoane vârstnice (90% dintre respondenți);
- Serviciile destinate integrării persoanelor cu nevoi speciale (90% dintre respondenți);

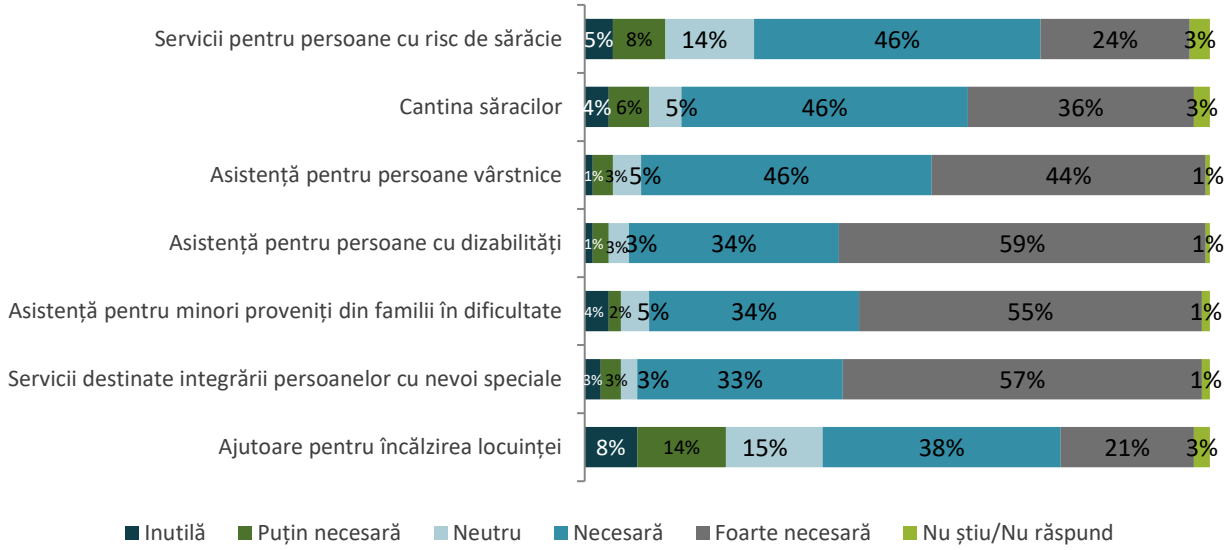
Serviciile sociale care au fost marcate cel mai des ca fiind mai puțin necesare sunt:

- Ajutoare pentru încălzirea locuinței (23% dintre respondenți);
- Serviciile pentru persoane cu risc de sărăcie (13% dintre respondenți);

Alte servicii comunitare menționate de respondenți se referă la:

- Asistență pentru orientarea în carieră a elevilor și studenților, precum și a șomerilor pentru găsirea de locuri de muncă;
- Asistență pentru integrarea rromilor, precum și pentru integrarea în societate a foștilor deținuți;
- Asistență pentru mame singure, pentru femei abuzate, precum și pentru copii abuzați;
- Servicii sociale integrate;
- Planificare familială;
- Asistență pentru persoanele fără adăpost;
- Asistență în școli și în afara școlilor pentru prevenirea și combaterea bulling-ului, precum și educarea tinerilor pentru evitarea consumului de droguri.

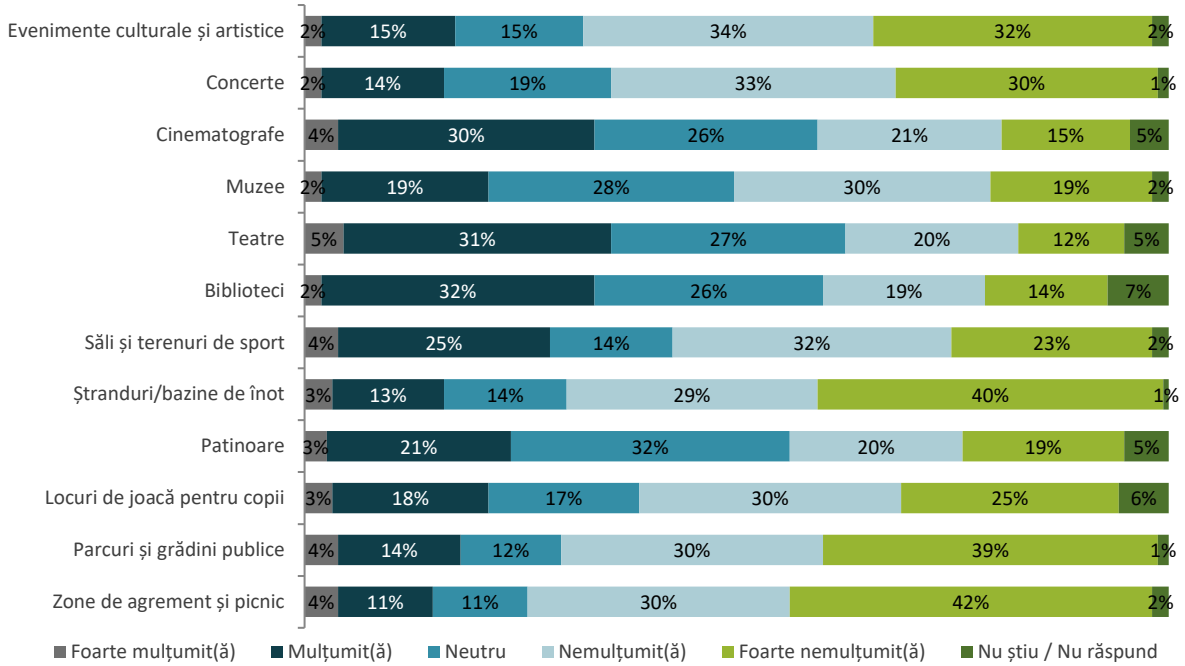
FIGURA 223 CÂT DE NECESARĂ CONSIDERAȚI CĂ ESTE OFERIREA ACESTOR SERVICII

CÂT DE MULȚUMIT(Ă) SUNTEȚI DE OFERTA PRIVIND PETRECEREA TIMPULUI LIBER DIN MUNICIPIUL ARAD?

Se observă o nemulțumire la nivelul unora dintre respondenți în ceea ce privește oferta de petrecere a timpului liber în municipiul Arad. Astfel, peste 60% dintre respondenți susțin că sunt nemulțumiți sau foarte nemulțumiți de evenimentele culturale și artistice, de concerte, de ștranduri și bazine de înot, de parcuri și grădini publice și de zonele de agrement și picnic. Gradul cel mai mare (între 28% și 35%) de mulțumire a fost remarcat în cadrul teatrelor, bibliotecilor, cinematografelor sau patinoarelor.

FIGURA 224 GRADUL DE MULȚUMIRE PRIVIND OFERTA DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER

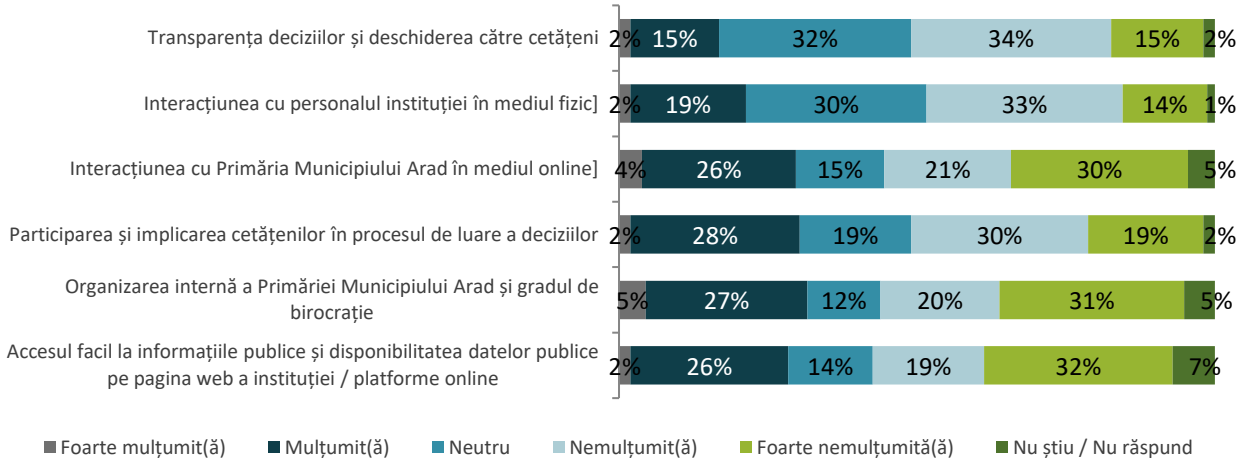

CUM AȚI EVALUA URMĂTOARELE ASPECTE PRIVIND INTERACȚIUNEA CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD?

Cel mai scăzut grad de satisfacție (nemulțumit și foarte nemulțumit) se remarcă în special în relație cu interacțiunea cu Primăria Municipiului Arad în mediul online (51% dintre respondenți), în relație cu organizarea internă a Primăriei

Municipiului Arad și cu gradul de birocrație (51% dintre respondenți), precum și în relație cu accesul la informațiile publice și disponibilitatea datelor publice pe pagina web a instituției / platforme online (50% dintre respondenți).

FIGURA 225 EVALUAREA INTERACȚIUNII CU PRIMĂRIA ARAD

CE DIRECȚII CREDEȚI CĂ AR TREBUI PRIORITIZATE ÎN DOMENIUL DIGITALIZĂRII? VĂ RUGĂM SĂ SELECTAȚI DINTRE MĂSURILE DIN LISTA URMĂTOARE SAU SĂ MENȚIONAȚI ALTE MĂSURI PE CARE LE CONSIDERAȚI RELEVANTE.

Respondenții prioritizează cele trei măsuri din domeniul digitalizării relativ echilibrat, fapt ce marchează o importanță ridicată pentru fiecare. Totuși, acestea au fost ierarhizate în următorul mod:

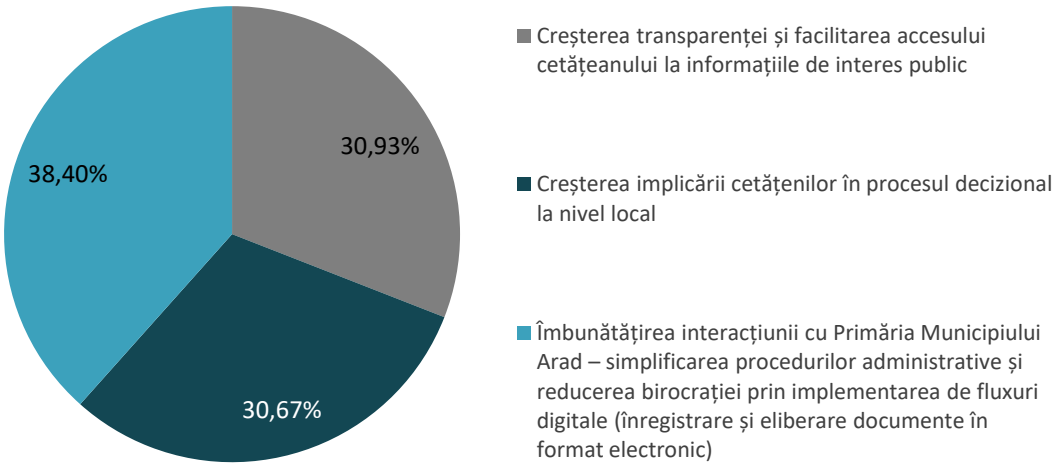
- Îmbunătățirea interacțiunii cu Primăria Municipiului Arad – simplificarea procedurilor administrative și reducerea birocrației prin implementarea de fluxuri digitale (înregistrare și eliberare documente în format electronic) (38,40% dintre respondenți);
- Creșterea implicării cetățenilor în procesul decizional la nivel local (30,93% dintre respondenți);
- Creșterea transparenței și facilitarea accesului cetățeanului la informațiile de interes public (30,67% dintre respondenți);

Alte măsuri considerate necesare și menționate de către respondenți se referă la:

- Accesul online al cetățenilor la Ședințele Consiliului Local al Municipiului Arad;
- Angajarea unor specialiști IT în cadrul Primăriei Municipiului Arad;
- Crearea unui sistem de evaluare anonimă a instituțiilor ce sunt in subordinea Primăriei (inclusiv spitale);
- Depunere, înregistrare si eliberare online de documente;
- Dezbateri publice online pe Zoom (ocazionale) cu toate categoriile de cetățeni (elevi, studenți, tineri, persoane în vârstă, angajați, antreprenori etc.);
- Digitalizarea parcărilor publice, astfel încât să poată fi ușor identificate, printr-o aplicație privind locurile libere;
- Implementarea ghișeului digital;
- Instalarea unui sistem de monitorizare prin camere de luat vederi la nivelul orașului;
- Realizarea unei conexiuni interinsituționale care să faciliteze obținerea de adeverințe sau alte documente pentru evitarea deplasărilor între instituții și reducerea timpului de așteptare;
- Digitalizarea arhivei publice;

- Obținerea online a autorizațiilor de construcție, demolare, amplasare etc.;
- Accesul online la contractele de execuție, precum și la procesele verbale de recepție privind lucrările publice;
- Implementarea unui sistem digital de consultare a cetățeanului, de colectare a ideilor și de analiză a acestora, de colectare a reclamațiilor si de răspuns la acestea în timp util;
- Open data, pagină web a Primăriei simplificată, modernă și ușor de parcurs;
- Introducerea de intelligent street lights care își reduc intensitatea când strada nu este traversată de oameni - soluție implementată în cartiere;
- Introducerea de panouri digitale in stațiile de transport public care să afișeze orarul mijloacelor de transport;
- Introducerea de pubele smart
- Introducerea de semafoare smart care să își regleze timpii automat în funcție de trafic;
- Urmărirea online a traseului dosarelor depuse.

FIGURA 226 PRIORITIZAREA MĂSURILOR ÎN DOMENIUL DIGITALIZĂRII

CARE CONSIDERAȚI CĂ SUNT CELE MAI IMPORTANTE ASPECTE POZITIVE ALE MUNICIPIULUI ARAD?

Principalele și cele mai adesea menționate aspecte pozitive ale municipiului Arad, identificate de respondenți, sunt următoarele:

- Mobilitatea și infrastructura rutieră prin accesul la autostradă și prin traficul relativ aerisit;
- Poziționarea geografică în apropiere de granița vestică, față de zone naționale de tranzit;
- Accesul la râul Mureș;
- Centrul Vechi, clădirile istorice, Cetatea Aradului;

Alte aspecte pozitive ale municipiului Arad menționate de către respondenți sunt:

- Existența zonei industriale;
- Potențialul recondiționării și renovării clădirilor de patrimoniu, precum și al extinderii spațiilor verzi, a parcurilor și al amenajării râului Mureș;

- Potențialul turistic;
- Arhitectura orașului;
- Proximitatea față de zone verzi, pădure;
- Diversitatea etnică;
- Iluminatul public;
- Existența școlilor deschise minorităților;
- Existența parcurilor și zonelor de agrement: Eminescu, Europa, Aventura Voinicilor, Micălaca, stadionul UTA, terenul Gloria, pădurea Ceala;
- Digitizarea plăților pentru parcare și transportul public (Tpark, 24P\pay).

CARE CONSIDERAȚI CĂ SUNT CELE MAI IMPORTANTE 3 PROBLEME ALE MUNICIPIULUI ARAD?

Principalele probleme identificate de cetățeni, care s-au regăsit cel mai des în răspunsurile acestora sunt:

- Locuri de muncă insuficiente și neatractive (lipsa investițiilor, migrația tinerilor și nevoia de retenție a salariaților);
- Lipsa exploatării turistice a orașului, slaba promovare și administrare a zonelor cu potențial (Cetatea Aradului, centrul istoric etc.);
- Infrastructura prin insuficiența locurilor de parcare și calitatea slabă a străzilor și trotuarelor;
- Lipsa/insuficiența spațiilor/activităților de agrement (parcuri, locuri de joacă pentru copii, zone verzi, zone pentru desfășurarea activităților sportive);

Alte probleme ale municipiului Arad menționate de către respondenți sunt:

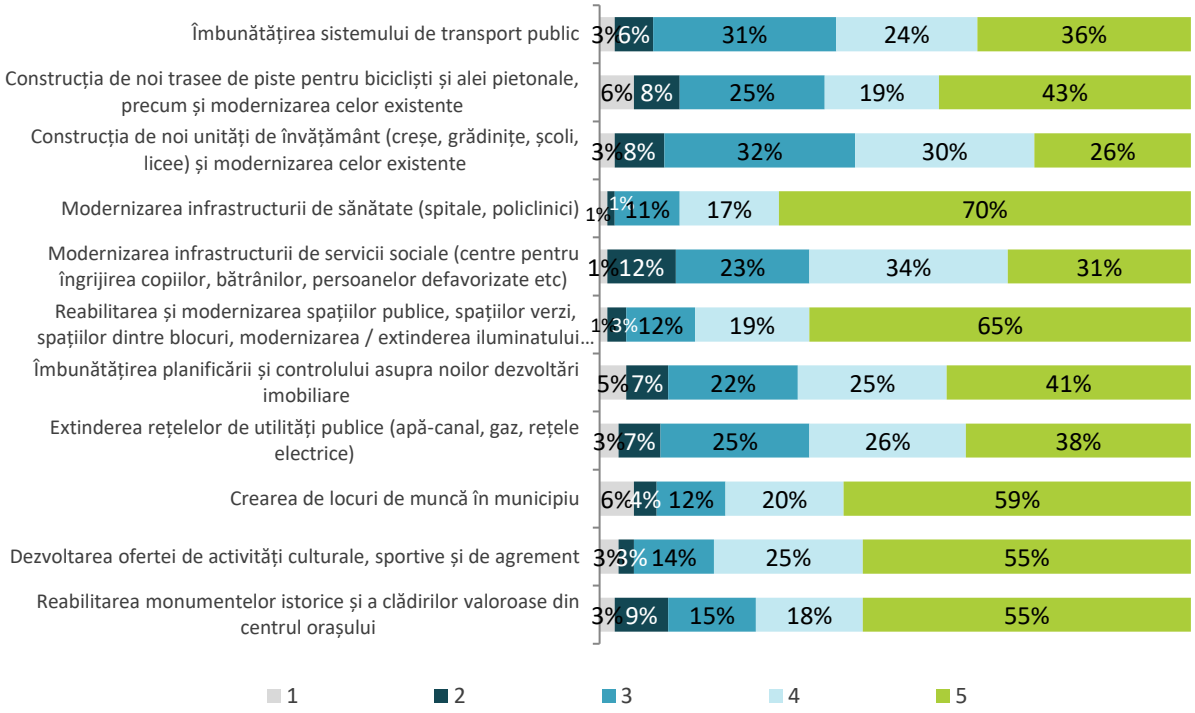
- Lipsa containerelor de reciclare și a informării în privința acestui aspect;
- Nevoia de investiții în reabilitarea monumentelor, spațiilor istorice, centrului pietonal;
- Lipsa unor spitale moderne, la standardele vestice;
- Lipsa unor soluții de transport alternative mai eficiente către satele limitrofe (piste de biciclete, mijloace de transport în comun care să circule după un orar convenabil);
- Conexiunile dificile cu zonele periurbane din est și din nord;
- Lipsa parcurilor și a spațiilor verzi în unele zone ale municipiului;
- Migrarea tinerilor spre orașe cu ofertă mai atractivă din perspectiva locurilor de muncă;
- Lipsa unei gestionări mai eficiente a parcărilor pentru a facilita o mai bună accesibilitate în centru;
- Aeroportul Arad slab valorificat;
- Birocrația din sistemul public;
- Curățenia orașului deficitară;
- Lipsa siguranței publice din cauza oamenilor fără adăpost.

CARE CONSIDERAȚI CĂ SUNT CELE MAI IMPORTANTE MĂSURI PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A COMUNITĂȚII DUMNEAVOASTRĂ ÎN URMĂTORII 2-10 ANI? VĂ RUGĂM SĂ ACORDAȚI O NOTĂ DE LA 1 (CEL MAI PUȚIN IMPORTANT) LA 5 (CEL MAI IMPORTANT), PENTRU URMĂTOARELE CRITERII:

Toate cele 11 măsuri sunt considerate foarte importante (le-au fost acordate note de 4 și 5) în proporții cuprinse între 57% și 86%. Totuși, principalele măsuri au fost ierarhizate în următorul mod:

- Modernizarea infrastructurii de sănătate (spitale, policlinici) (86% dintre respondenți);
- Reabilitarea și modernizarea spațiilor publice, spațiilor verzi, spațiilor dintre blocuri, modernizarea / extinderea iluminatului public (84% dintre respondenți);
- Dezvoltarea ofertei de activități culturale, sportive și de agrement (81% dintre respondenți);
- Crearea de locuri de muncă în municipiu (79% dintre respondenți);
- Reabilitarea monumentelor istorice și a clădirilor valoroase din centrul orașului (74% dintre respondenți).

FIGURA 227 IMPORTANȚA MĂSURILOR PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A COMUNITĂȚII ÎN URMĂTORII 2-10 ANI

VĂ RUGĂM SĂ MENȚIONAȚI ORICE ALTE ASPECTE PE CARE LE CONSIDERAȚI RELEVANTE PRIVIND NEVOILE ȘI OPORTUNITĂȚILE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD:

Alte aspecte relevante pentru nevoile și oportunitățile de dezvoltare durabilă a municipiului Arad sunt considerate de către respondenți ca fiind:

- Corelarea mediului universitar cu mediul economic pentru asigurarea de forță de muncă calificată în domeniile relevante și de importanță strategică;
- Exploatarea zonelor cu potențial turistic, râul Mureș, reabilitarea și valorificarea Cetății Aradului, amenajarea de noi atracții turistice;
- Crearea unor oportunități noi pentru petrecerea timpului liber precum grădină botanică/zoo, extinderea și crearea spațiilor verzi și a parcurilor în mai multe zone ale municipiului;
- Dezvoltarea și valorificarea turistică a centrului orașului, transformarea Piețelor Avram Iancu și Catedralei în zone pietonale;
- Punerea aeroportului în funcțiune;

- Modernizarea rețelei de autobuze;
- Îmbunătățirea infrastructurii feroviare;
- Prelungirea sistemului de tramvai;
- Măsuri de atragere a investitorilor străini, dezvoltarea unor zone industriale în jurul autostrăzii;
- Dezvoltarea domeniului IT;
- Susținerea sportului local: fotbal, baschet, polo, judo și alte sporturi;
- Măsuri de reducere a emisiilor de dioxid de carbon;
- Modernizarea sistemului de învățământ, sanitar și social;
- Reabilitarea locuințelor;
- Digitalizarea serviciilor publice din municipiul Arad.

ANEXA 9 – ANALIZA RĂSPUNSURILOR DIN CADRUL CHESTIONARULUI DEDICAT MEDIULUI DE AFACERI DIN MUNICIPIUL ARAD

7.1.4. METODOLOGIE ȘI INFORMAȚII GENERALE

Răspunsurile din cadrul chestionarului dedicat mediului de afaceri, ca parte a procesului consultativ-participativ, au scopul de a asigura suport pentru întregul proces de elaborare a documentului strategic. Prin aplicarea chestionarului se urmărește o mai bună înțelegere a contextului antreprenorial local și a nevoilor companiilor și ale oamenilor de afaceri.

Opiniile exprimate au rolul de a contribui la identificarea competențelor distinctive, a măsurilor dorite de către mediul de afaceri și la identificarea priorităților de dezvoltare ale municipiului pentru următoarea perioadă de finanțare. În cadrul chestionarului au fost abordate și problematici de actualitate în contextul generat de pandemia de Coronavirus.

Metodologia de distribuire a chestionarelor către respondenți și de colectare a răspunsurilor, realizată și aplicată în parteneriat cu Beneficiarul, a constat în următorii pași principali:

- Elaborarea chestionarului de către Consultant, în format word și Google Forms și aprobarea acestuia de către Beneficiar;
- Elaborarea materialului grafic de prezentare și a mesajelor și anunțurilor de promovare a chestionarului în mediul online (pe site-ul Primăriei Municipiului Arad și pe pagina de Facebook a Primăriei), precum și aprobarea acestora de către Beneficiar;
- Stabilirea modului de completare și transmitere a chestionarelor: metoda de completare a formularelor a fost adaptată situației actuale cauzate de pandemia COVID-19, fiind online, utilizând platforma Google Forms;
- Stabilirea termenelor de completare și transmitere a chestionarelor destinate populației, urmând ca ulterior să fie trimise înștiințări periodice de completare pe măsură ce se apropie termenul limită;
- Diseminarea chestionarului către populație, de către reprezentanții Beneficiarului, pe căile de comunicare stabilite anterior, colectarea chestionarelor completate în format online și prelucrarea și interpretarea răspunsurilor primite.

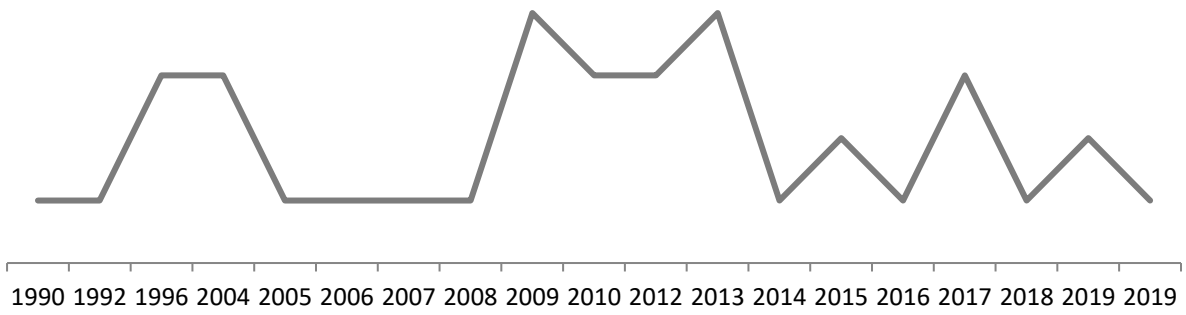
Chestionarul a fost disponibil pentru completare timp de 19 zile, în perioada 25 Februarie 2021 – 15 Martie 2021. În acest interval de timp chestionarul a fost completat de 36 de persoane.

7.1.5. PROFILUL COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJUL DE OPINIE

CARE ESTE ANUL ÎNFIINȚĂRII COMPANIEI PE CARE O REPREZENTAȚI?

Respondenții acestui chestionar au companii înființate începând cu anul 1990, până în anul 2019. Cei mai mulți dintre aceștia au înființat companiile în anul 2009 și în anul 2013. Se observă așadar, atât companii active pe piața de perioade lungi de timp, cât și companii mai noi, start-up-uri.

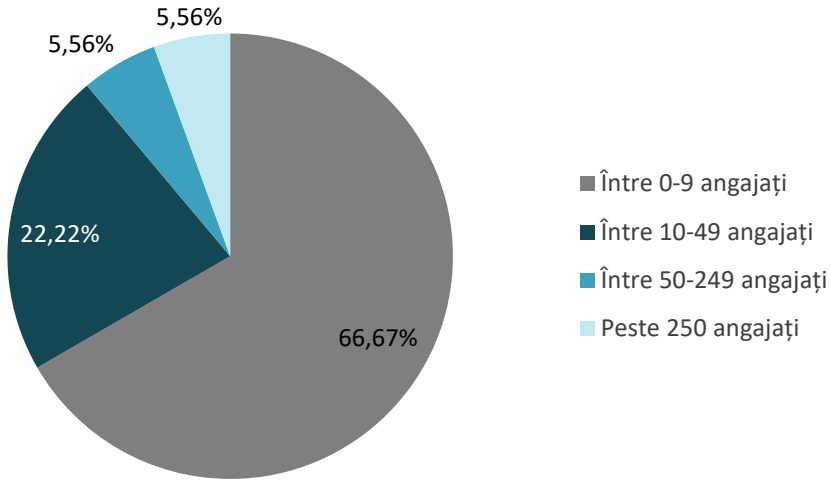
FIGURA 228 ANUL ÎNFIINȚĂRII COMPANIILOR RESPONDENȚILOR

VĂ RUGĂM SĂ MENȚIONAȚI NUMĂRUL MEDIU DE ANGAJAȚI AI SOCIETĂȚII DUMNEAVOASTRĂ, AFERENT ANULUI 2020:

Marea majoritate a respondenților, respectiv 66,67% dintre aceștia, dețin microîntreprinderi, cu un număr de angajați între 0 și 9. Următoarea categorie, cea a întreprinderilor mici, între 10 și 49 de angajați, este reprezintă 22,22% dintre respondenți. Categoriile care cuprind companii cu 50-249 de angajați sau peste 250 de angajați sunt reprezentative fiecare pentru 5,56% din totalul respondenților.

FIGURA 229 TIPOLOGIA COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJ DUPĂ NUMĂRUL MEDIU DE ANGAJAȚI AI SOCIETĂȚII, 2020

CARE ESTE SECTORUL DUMNEAVOASTRĂ DE ACTIVITATE?

Comerțul cu ridicata și cu amănuntul reprezintă domeniul în care cei mai mulți dintre respondenți își au activitatea. Acest sector este urmat de sectorul construcțiilor și sectorul serviciilor publice de sănătate și asistență socială. După acestea, alte domenii în care își au activitatea o pondere semnificativă dintre respondenți sunt cercetare-dezvoltare, consultanță, servicii de marketing, publicitate sau management, în timp ce alte sectoare au un număr cuprins între 1 și 2 reprezentanți în cadrul respondenților.

FIGURA 230 TIPOLOGIA COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJ DUPĂ SECTORUL DE ACTIVITATE

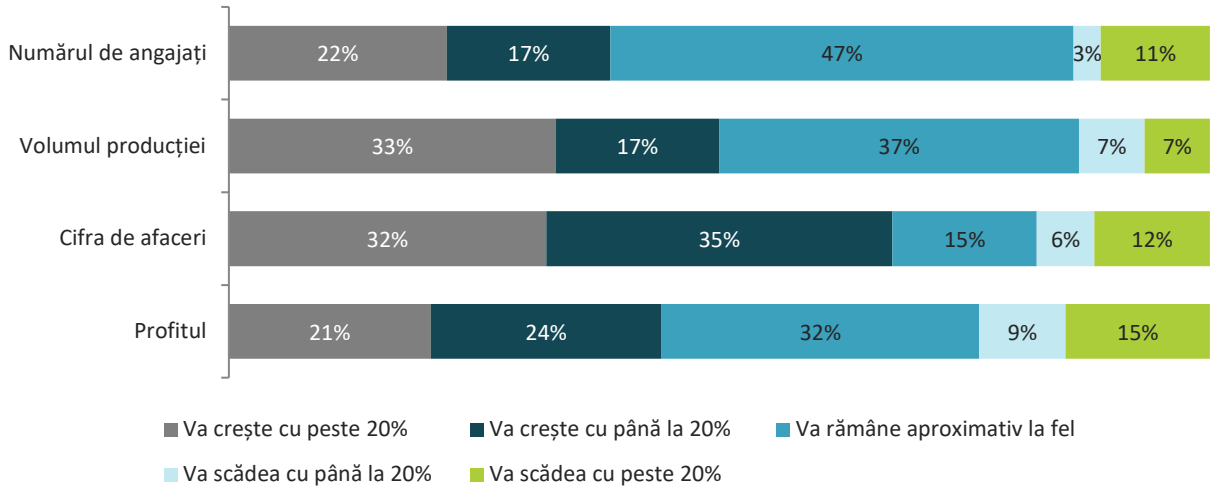

ESTIMĂRI PENTRU URMĂTORII ANI:

Cu privire la estimările preconizate pentru următorii ani de către respondenții la sondaj, numărul de angajați este considerat de majoritatea acestora (47%) că ar rămâne aproximativ la fel, în timp ce volumul producției este în cea mai mare măsură aproximat de către 33% dintre respondenți că va crește cu peste 20% în următorii ani. Totuși, o pondere puțin mai ridicată consideră că și acest indicator va rămâne la fel. O mare parte dintre respondenți (35%)

consideră ca cifra de afaceri va crește cu peste 20%, în timp ce profitul se consideră de către 32% dintre respondenți că va rămâne aproximativ la fel. Totuși, aspectul cu cea mai mare posibilitate să scadă cu peste 20% sau până la 20% este considerat de cea mai mare parte dintre respondenți ca fiind profitul.

FIGURA 231 ESTIMĂRI PRIVIND NUMĂRUL DE ANGAJAȚI, VOLUMUL PRODUCȚIEI, CIFRA DE AFACERI ȘI PROFITUL COMPANIILOR PARTICIPANTE LA SONDAJ ÎN UMRĂTORII ANI

7.1.6. MEDIUL DE AFACERI LOCAL

CARE SUNT PRINCIPALELE BENEFICII PE CARE LE AVEȚI DESFĂȘURÂND ACTIVITĂȚI ECONOMICE ÎN MUNICIPIUL ARAD? VĂ RUGĂM SĂ ACORDAȚI O NOTĂ DE LA 1 (FOARTE PUȚIN IMPORTANT) PÂNĂ LA 5 (FOARTE IMPORTANT) PENTRU URMĂTOARELE CRITERII:

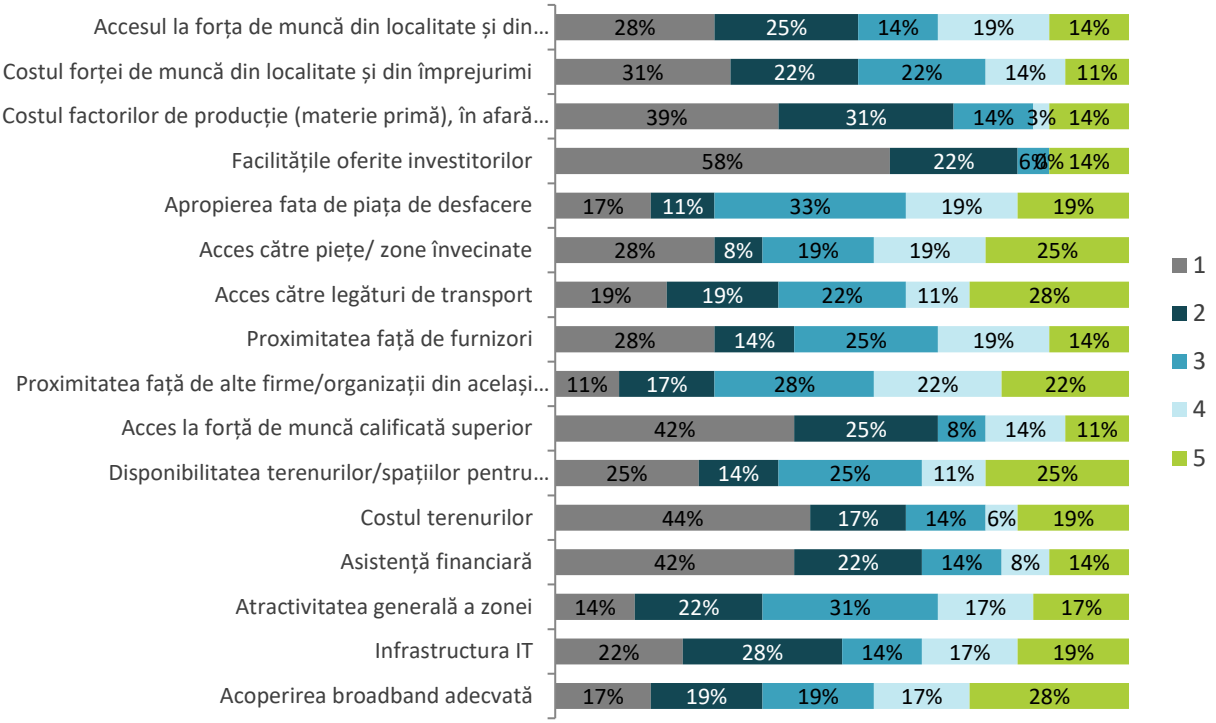
Cele mai importante beneficii pe care respondenții le au desfășurând activități economice în municipiul Arad sunt (cele mai multe note de 4 și 5 acordate):

- Acces către piețe/ zone învecinate (44% dintre respondenți);
- Acoperirea broadband adecvată (44% dintre respondenți);
- Proximitatea față de alte firme/organizații din același sector (44% dintre respondenți);
- Acces către legături de transport (39% dintre respondenți);
- Apropierea fata de piața de desfacere (39% dintre respondenți).

Cele mai puțin importante beneficii pe care respondenții le resimt desfășurând activități economice în municipiul Arad sunt (cele mai multe note de 1 și 2 acordate):

- Facilitățile oferite investitorilor (81% dintre respondenți);
- Costul factorilor de producție (materie primă), în afară de forța de muncă (69% dintre respondenți);
- Accesul la forță de muncă calificată superior (67% dintre respondenți);
- Asistența financiară (64% dintre respondenți);
- Costul terenurilor (61% dintre respondenți);

FIGURA 232 Principalele beneficii în desfășurarea activității economice în municipiul Arad

CARE SUNT PRINCIPALELE DEZAVANTAJE PE CARE LE ÎNTÂMPINAȚI DESFĂȘURÂND ACTIVITĂȚI ECONOMICE ÎN MUNICIPIUL ARAD? VĂ RUGĂM SĂ ACORDAȚI O NOTĂ DE LA 1 (FOARTE PUȚIN IMPORTANT) PÂNĂ LA 5 (FOARTE IMPORTANT) PENTRU URMĂTOARELE CRITERII:

Principalele dezavantaje pe care respondenții le întâmpină desfășurând activități economice în municipiul Arad sunt (cele mai multe note de 4 și 5 acordate):

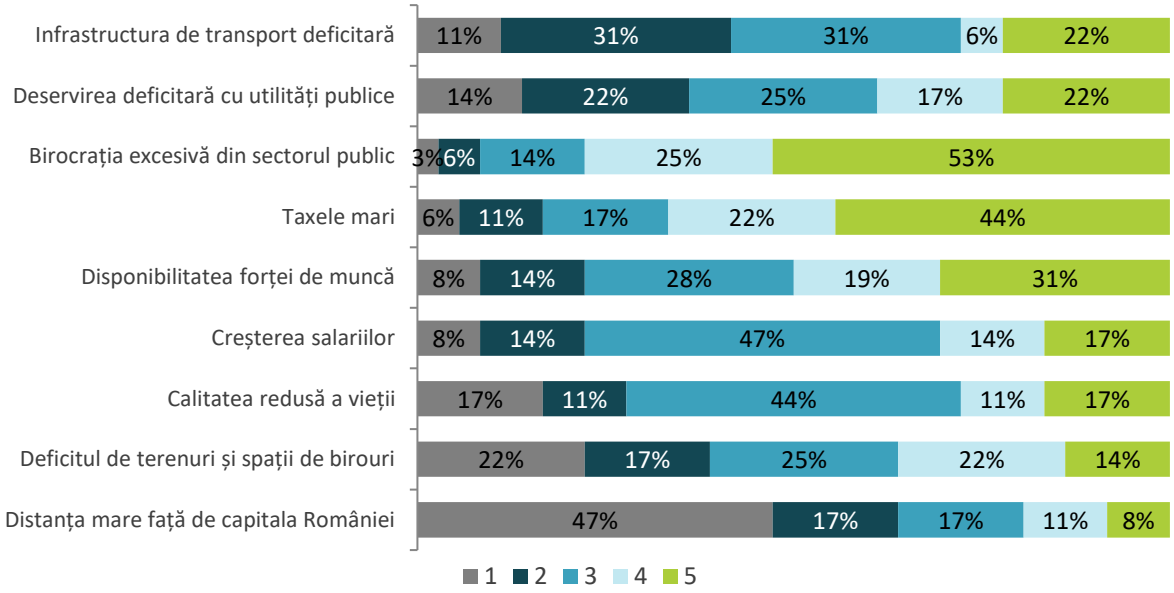
- Birocrația excesivă din sectorul public (78% dintre respondenți);
- Taxele mari (67% dintre respondenți);
- Disponibilitatea forței de muncă (50% dintre respondenți).

Cele mai puțin importante dezavantaje pe care respondenții le întâmpină desfășurând activități economice în municipiul Arad sunt (cele mai multe note de 1 și 2 acordate):

- Distanța mare față de capitala României (64% dintre respondenți);
- Infrastructura de transport deficitară (42% dintre respondenți);
- Deservirea deficitară cu utilități publice (36% dintre respondenți).

Alte dezavantaje pe care respondenții le întâmpină desfășurând activități economice în municipiul Arad vizează: lipsa atractivității orașului și lipsa exploatării turistice pentru atragerea de mână de lucru și pentru retenția tinerilor sau durata prea îndelungată a proceselor din cadrul administrației publice.

FIGURA 233 PRINCIPALELE DEZAVANTAJE ÎN DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE ÎN MUNICIPIUL ARAD

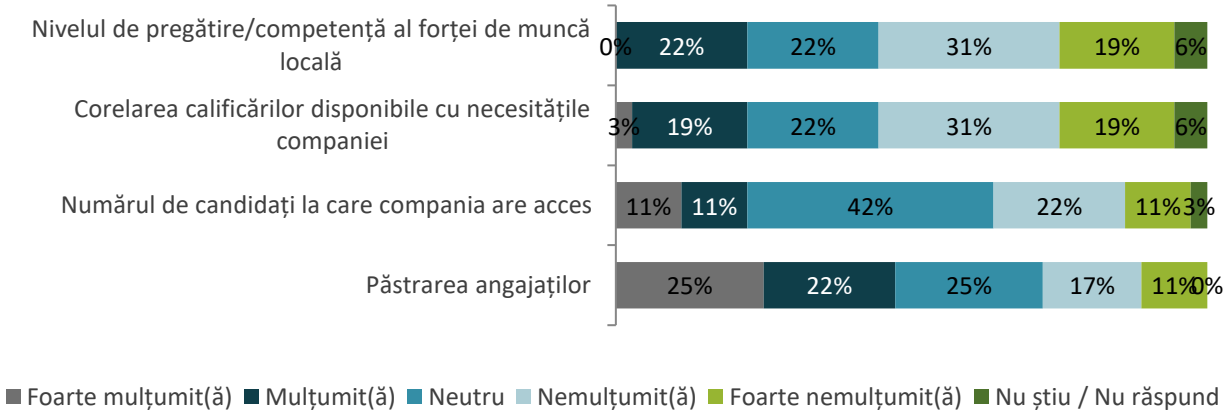

CUM APRECIAȚI FORȚA DE MUNCĂ LA CARE AVEȚI ACCES ÎN MUNICIPIU?

Nivelul de apreciere asupra elementelor specifice forței de muncă la care respondenții au acces în municipiul Arad este caracterizat de un oarecare echilibru, excepție făcând capacitatea de retenție a angajaților. Așadar, aceștia sunt mulțumiți și foarte mulțumiți în cea mai mare măsură, în proporții de aproape 50%, respectiv 47,2%, doar de capacitatea de păstrare a angajaților. Nemulțumirea respondenților din perspectiva forței de muncă se manifestă în cea mai mare măsura asupra următoarelor aspecte (nemulțumit și foarte nemulțumit):

- Nivelul de pregătire/competență al forței de muncă locală (50% dintre respondenți);
- Corelarea calificărilor disponibile cu necesitățile companiei (50% dintre respondenți).

FIGURA 234 APRECIEREA FORȚEI DE MUNCĂ DIN MUNICIPIUL ARAD

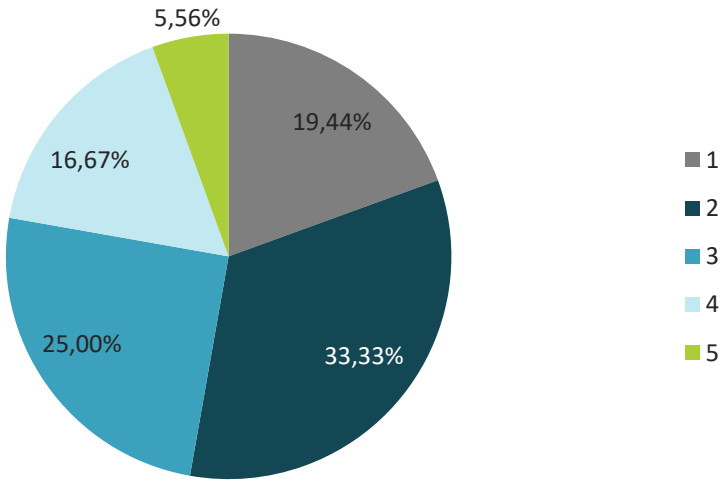
CUM APRECIAȚI COLABORAREA COMPANIEI DUMNEAVOASTRĂ CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD?

În ceea ce privește interacțiunea cu Primăria Municipiului Arad, respondenții sondajului au notat acest aspecte cu note de la 1 (foarte nemulțumiți) la 5 (foarte mulțumiți), ponderea acestor note fiind următoarea:

- Notele de 2 (33,33% dintre respondenți);
- Notele de 3 (25,00% dintre respondenți);
- Notele de 1 (19,44% dintre respondenți);
- Notele de 4 (16,67% dintre respondenți);
- Notele de 5 (5,56% dintre respondenți);

O medie a acestor note acordate este de 2,6 din 5, o valoarea medie, care indică necesitatea de îmbunătățire a mijloacelor de comunicare ale mediului de afaceri cu Primăria Municipiului Arad..

FIGURA 235 Aprecierea față de colaborarea cu primăria municipiului Arad

CUM AȚI EVALUA URMĂTOARELE ASPECTE PRIVIND INTERACȚIUNEA CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD?

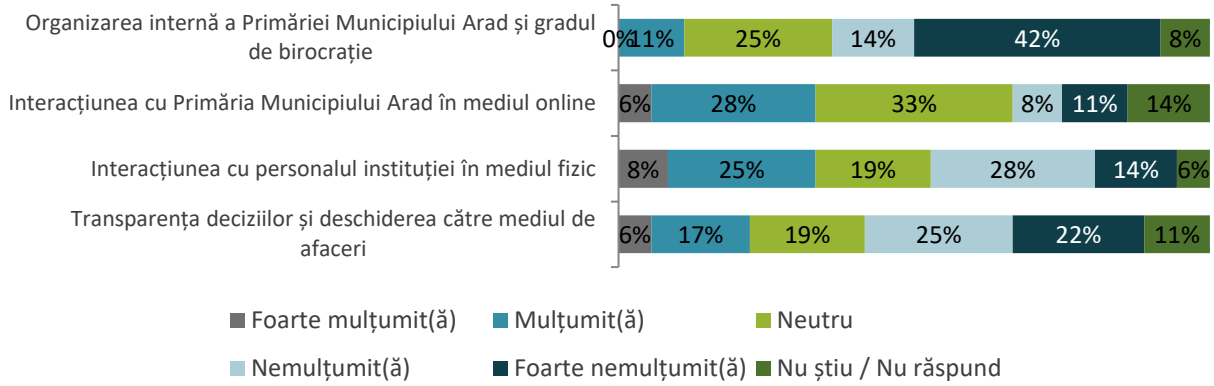
Aspectele în cadrul cărora cea mai mare pondere dintre respondenți (33%) sunt mulțumiți și foarte mulțumiți sunt:

- Interacțiunea cu personalul instituției în mediul fizic (33% dintre respondenți);
- Interacțiunea cu Primăria Municipiului Arad în mediul online (33% dintre respondenți).

O parte dintre respondenți, în proporții cuprinse între 47% și 56% susțin faptul că sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți de următoarele aspecte:

- Organizarea internă a Primăriei Municipiului Arad și gradul de birocrație (56% dintre respondenți);
- Transparența deciziilor și deschiderea către mediul de afaceri (47% dintre respondenți);

FIGURA 236 EVALUAREA INTERACȚIUNII CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD

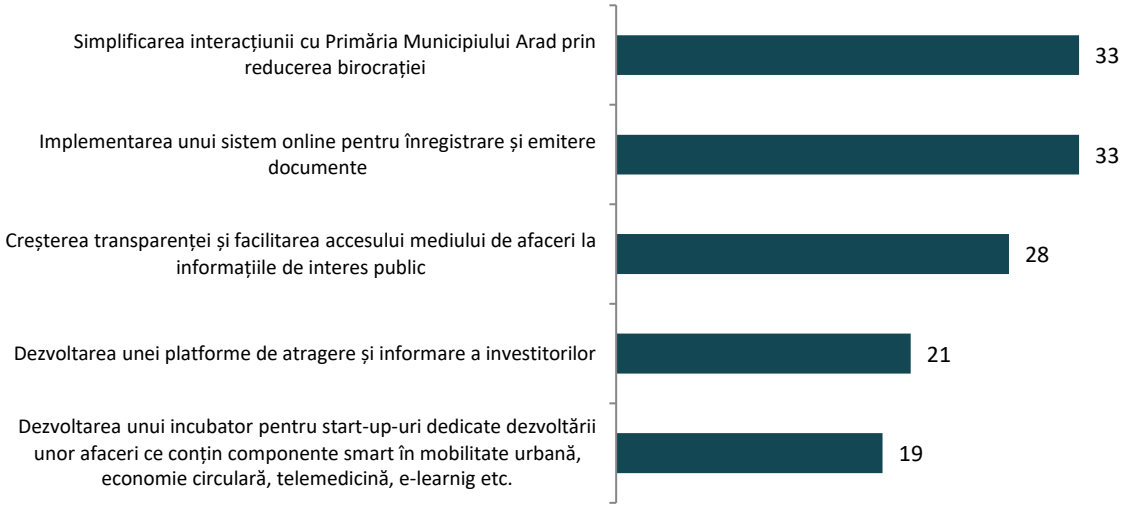
CE PRIORITĂȚI CREDEȚI CĂ AR TREBUI SĂ ÎȘI ASUME PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD ÎN PRIVINȚA TRANSFORMĂRII DIGITALE? VĂ RUGĂM SĂ SELECTAȚI DINTRE MĂSURILE DIN LISTA URMĂTOARE SAU SĂ MENȚIONAȚI ALTE MĂSURI PE CARE LE CONSIDERAȚI RELEVANTE ÎN RUBRICA URMĂTOARE.

În funcție de alegerile respondenților, potențialele măsuri pe care ar trebui să și le asume Primăria municipiului Arad au fost ierarhizate după cum urmează:

1. Simplificarea interacțiunii cu Primăria Municipiului Arad prin reducerea birocrației
2. Implementarea unui sistem online pentru înregistrare și emitere documente
3. Creșterea transparenței și facilitarea accesului mediului de afaceri la informațiile de interes public
4. Dezvoltarea unei platforme de atragere și informare a investitorilor
5. Dezvoltarea unui incubator pentru start-up-uri dedicate dezvoltării unor afaceri ce conțin componente smart în mobilitate urbană, economie circulară, telemedicină, e-learnig etc.

Alte măsuri necesare în procesul de transformare digitală care au fost menționate de către respondenți vizează: informarea la zi cu privire la toate normele și metodologiile de aplicare a legilor cu caracter economic și financiar pe site-ul Primăriei, precum și măsuri de simplificare a emiterii documentațiilor.

FIGURA 237 PRIORITIZAREA MĂSURILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ

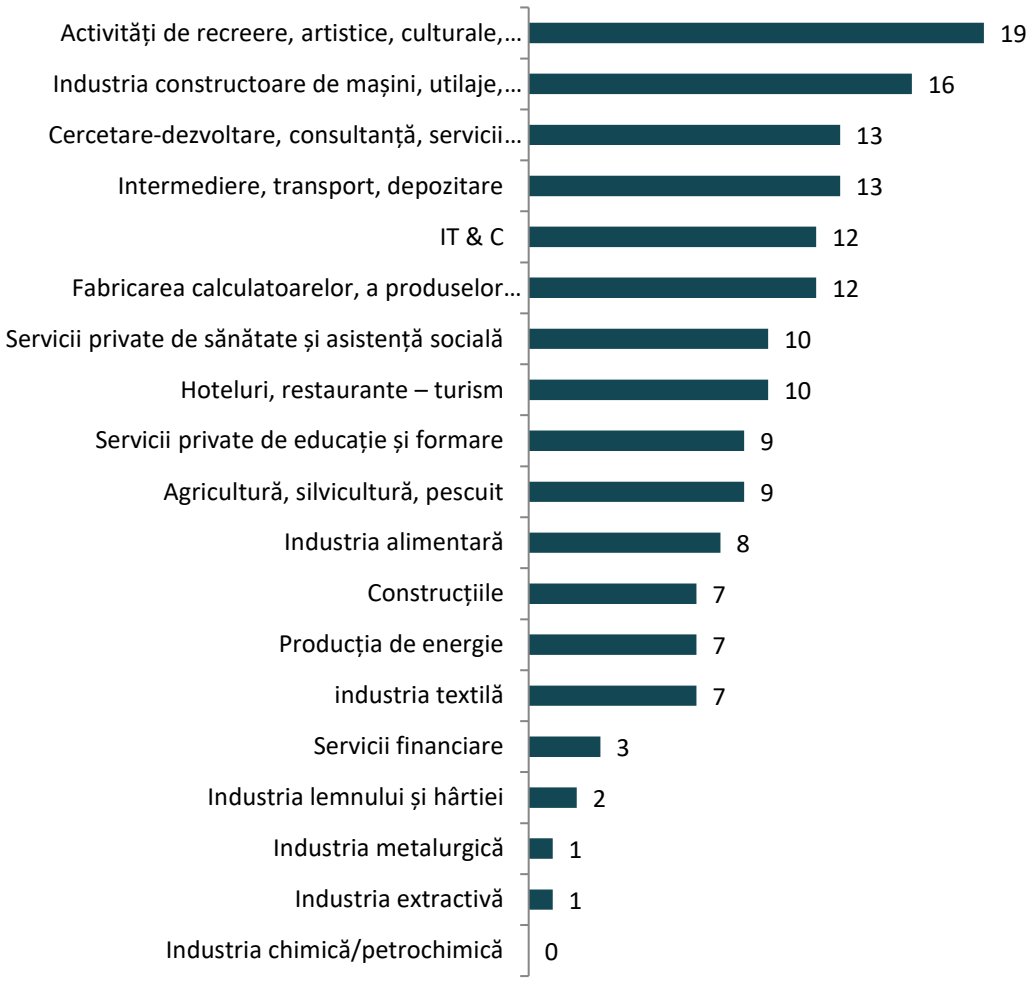
ÎN OPINIA DUMNEAVOASTRĂ, CARE AR FI PRINCIPALELE DOMENII SPECIFICE DE ACTIVITATE ECONOMICĂ CARE AR PUTEA REPREZENTA MOTOARE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ALE MUNICIPIULUI ARAD? VĂ RUGĂM SĂ BIFAȚI MAXIMUM TREI DOMENII:

Majoritatea domeniile menționate sunt considerate de către respondenți posibile motoare de dezvoltare economică ale municipiului Arad. Totuși, unele se remarcă, fiind văzute de către respondenți cu un potențial mai ridicat. Principalele sectoare care au fost alese în această categorie sunt următoarele:

- Activități de recreere, artistice, culturale, divertisment;
- Industria constructoare de mașini, utilaje, echipamente și a mijloacelor de transport;
- Intermediere, transport, depozitare;
- Cercetare-dezvoltare, consultanță, servicii de marketing, publicitate, management etc.;
- Fabricarea calculatoarelor, a produselor electronice, optice etc.;
- IT & C.

Domeniile care au fost alese într-o proporție mai scăzută ca fiind potențiale motoare de dezvoltare economică sunt industria chimică/petrochimică, industria extractivă, industria metalurgică și industria lemnului și hârtiei.

FIGURA 238 PRINCIPALELE DOMENII POTENȚIALE MOTOARE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ALE MUNICIPIULUI ARAD

CARE AR FI, DIN PERSPECTIVA DVS., CELE MAI IMPORTANTE 3 MĂSURI PE CARE PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD LE-AR PUTEA IMPLEMENTA PENTRU A FACE ORAȘUL MAI ATRACTIV PENTRU MEDIUL DE AFACERI?

Crearea unui mediu atractiv pentru mediul de afaceri reprezintă un proces extrem de important pentru o economie prosperă. De aceea, măsurile luate în acest sens trebuie să fie cât mai eficiente, iar în funcție de importanța acestora, deși toate direcțiile au fost selectate ca relevante, principalele măsuri extrase din răspunsurile oferite de către respondenți sunt următoarele:

- Investiții în educație și formarea forței de muncă;
- Reglementări fiscale care să favorizeze dezvoltarea de afaceri;
- Obținerea facilă a aprobărilor și autorizațiilor necesare;
- Investiții în infrastructură și servicii publice de calitate pentru a face orașul atractiv pentru forța de muncă din România ;
- Promovarea Aradului ca destinație de afaceri și atragerea de forță de muncă din țară și din străinătate.

De asemenea, respondenții au mai menționat și următoarele aspecte : nevoia de investiții în creșterea calității vieții în oraș (prin spații verzi, artă, cultură, educație) ; debirocratizarea și profesionalizarea serviciilor oferite, reducerea termenelor de eliberare a documentațiilor sau restructurarea sistemului de învățământ).

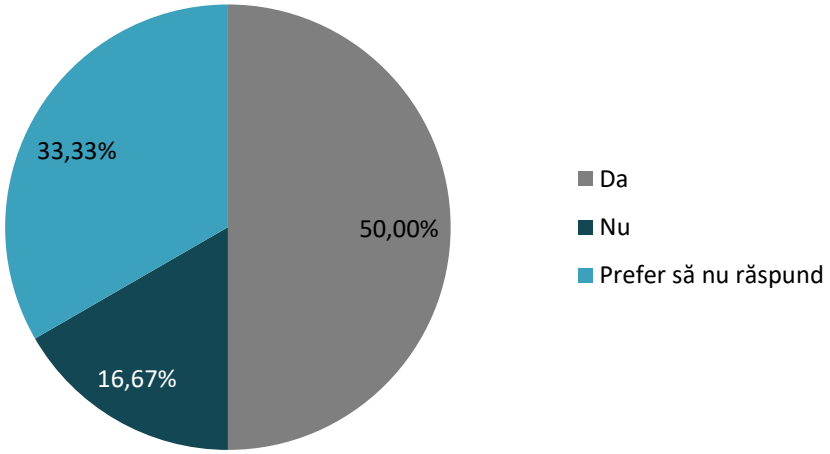
FIGURA 239 PRINCIPALELE MĂSURI ALE PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD PENTRU UN MEDIU DE AFACERI MAI ATRACTIV

COMPANIA DUMNEAVOASTRĂ AR FI INTERESATĂ SĂ SE IMPLICE ÎN ACTIVITĂȚI DE CONSULTARE/DEZBATERI CU REPREZENTANȚI AI PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD?

Jumătate dintre reprezentanții mediului de afaceri participanți la acest sondaj sunt interesați să se implice în activități de consultare și dezbateri cu reprezentanți ai Primăriei Municipiului Arad și tot atâția au furnizat date de contact în acest sens.

FIGURA 240 INTERESUL PRIVIND IMPLICAREA ÎN ACTIVITĂȚI DE CONSULTARE/ DEZBATERI CU PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD

VĂ RUGĂM SĂ MENȚIONAȚI ORICE ALTE ASPECTE PE CARE LE CONSIDERAȚI RELEVANTE PRIVIND NEVOILE ȘI OPORTUNITĂȚILE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A MUNICIPIULUI ARAD:

Alte aspecte relevante privind nevoile și oportunitățile de dezvoltare durabilă a municipiului Arad au fost menționate de către respondenți ca fiind:

- Identificarea entităților reprezentative din fiecare domeniu de activitate economică și colaborarea periodică cu mediul de afaceri pentru stabilirea obiectivelor comune și elaborarea pe termen scurt și mediu a acțiunilor prioritare în vederea atingerii obiectivelor stabilite;
- Măsuri de retenție a forței de muncă calificate prin atragerea investitorilor;
- Investiții în exploatarea turismului, crearea de noi atracții și obiective turistice;
- Măsuri de încurajare a folosirii transportului în comun;
- Modernizarea sistemului sanitar;
- Fluidizarea traficului, construirea de drumuri/poduri/pasaje (ex. ieșire Vladimirescu, aglomerație centură DN 7).

ANEXA 10 – MINUTELE GRUPURILOR DE LUCRU TEMATICE

7.1.7. EDUCAȚIE – 15.03.2021

PARTICIPANȚI	
Beneficiar și echipa de proiect	• 1 reprezentant – Primăria Municipiului Arad, Serviciul Monitorizare Strategii • 3 reprezentanți – echipa de elaborare a strategiei
Participanți	Participanții au fost în număr de 18 și sunt reprezentanți ai următoarelor instituții: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, Colegiul Național „Moise Nicoară", Liceul Tehnologic „Aurel Vlaicu”, Grădinița cu program prelungit 14 , Școala Gimnazială ”Aurel Vlaicu”, Școala Postliceală Sanitară Arad, Universitatea ”Aurel Vlaicu”, Inspectoratul Școlar Județean Arad, Colegiul Economic Arad, Serviciu Buget, ADR Vest, Colegiul Național "Vasile Goldiș", Universitatea “Aurel Vlaicu”, Liceul Tehnologic de Construcții și Protecția Mediului.
AGENDA (12:00 – 13:45)	
	• Introducere • Prezentarea participanților • Discuție asupra provocărilor și nevoilor • Viziunea de dezvoltare a municipiului • Identificarea de soluții

INTRODUCERE

În introducere a fost prezentat contextul organizării întâlnirii de lucru și anume realizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a municipiului Arad 2021-2027. După o scurtă prezentare a demersului de elaborare a documentului strategic în contextul actualizării SIDU Arad, a fost stabilit scopul întâlnirii – consultarea actorilor locali cu privire la provocările și nevoile ce stau la baza priorităților de dezvoltare în domeniul educației pentru următorii ani.

SUBIECTE DISCUTATE ȘI CONCLUZII

În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate următoarele subiecte:

A fost discutat contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, ce a inclus următoarele paliere: infrastructura educațională, efectivele școlare în municipiul Arad, dinamica numărului de cadre didactice, dotările hard pentru educație SMART, performanța liceelor și atractivitatea mediului universitar. Mai apoi, s-au discutat viziunea și obiectivele de dezvoltare, prioritățile strategice și posibilele proiecte viitoare. Intervențiile participanților au vizat următoarele aspecte:

- supraaglomerarea la nivelul claselor, în special în acele situații în care mai multe formațiuni de studiu folosesc câte o sală de clasă, în schimburi, sau în situațiile în care laboratoarele sau sălile cu alte destinații sunt utilizate pe post de săli de clase;
- migrarea elevilor după primul an de studiu către liceele teoretice;

- problematica abandonul școlar, în special din nevoia unui venit cu care să se întrețină, fapt ce îi determină să își caute un loc de muncă din timpul studiilor;
- numărul redus de elevi înscriși în învățământul profesional, așadar se deduce că atractivitatea pentru aceste studii este scăzută.
- indicatorul scăzut de elevi/clasă în municipiul Arad a fost justificat prin existența varietăților etnice din zonă;
- numărul de copii dintr-o grupă din învățământul preșcolar prea numeros, ceea ce pune în evidență nevoia de noi grupe pentru acest nivel de învățământ, respectiv nevoia dezvoltării infrastructurii;
- existența unei situație defavorabilă în învățământul profesional din perspectiva dotărilor pentru educație SMART;
- decalajul semnificativ în ce privește performanța liceelor, fiind vizibilă o diferență mare între primele 5 licee și restul din clasamentul promovabilității la examenul de bacalaureat;
- migrația elevilor spre liceele teoretice a fost semnalată ca fiind un dezavantaj atât al claselor în care au fost acceptați inițial (și care rămân cu un efectiv scăzut de elevi), dar și al claselor în care se transferă;
- atractivitatea universităților din municipiul Arad dezavantajată de apropierea față de municipiul Timișoara și alte centre universitare importante la nivel național;
- facilitarea accesului la locuri de muncă după finalizarea studiilor și stagii de practică pe parcursul ciclului universitar este esențială pentru sporirea interesul tinerilor să rămână în municipiul Arad;
- realizarea unei platforme open-data ar fi utilă, dat fiind contextul actual de disponibilitate scăzută a datelor;
- nevoia unui centru de excelență ca instituție separată pentru valorificarea tinerilor cu potențial și a celor cu rezultate deosebite;
- realizarea unui centru de excelență dedicat dezvoltării competențelor digitale, sub forma unor centre de cartier unde se pot realiza cursuri informale de competențe digitale;
- De asemenea, în vederea creșterii capacității antreprenoriale s-a susținut nevoia integrării în curriculum-ul școlar a cursurilor de educație antreprenorială și economică în licee.

În încheierea întâlnirii au fost menționați pașii următori în demersul de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare a municipiului Arad, în general dar și cu privire la domeniul educației și a modului de colaborare dintre actorii esențiali și administrația publică. Principalele idei rezultate în cadrul grupului de lucru și care au reprezentat concluziile sunt:

- Dezvoltarea infrastructurii de învățământ în vederea evitării situațiilor de supraaglomerare;
- Crearea de parteneriate și colaborări cu mediul de afaceri pentru facilitarea accesului la locuri de muncă part-time pentru elevi, în vederea prevenirii abandonului școlar;
- Aplicarea de măsuri de sporire a atractivității învățământului profesional;
- Creșterea numărului de grupe în învățământul preșcolar pentru evitarea supraaglomerării;
- Medierea, din partea Primăriei Arad, a unor parteneriate cu mediul de afaceri pentru facilitarea accesului la locuri de muncă pentru studenți și creșterea atractivității mediului universitar local;
- Realizarea unei platforme Open Data;

- Realizarea unui centru de excelență pentru elevi și studenți;
- Realizarea unor centre dedicate dezvoltării competențelor digitale;
- Integrarea cursurilor de educație antreprenorială și economică în licee.

7.1.8. DEZVOLTARE ECONOMICĂ – 16.03.2021

PARTICIPANȚI	
Beneficiar și echipa de proiect	• 1 reprezentant– Primăria Municipiului Arad, Serviciul Monitorizare Strategii 3 reprezentanți— echipa de elaborae a strategiei
Participanți	În cadrul acestui grup de lucru au participat 18 participanți, reprezentanți au următoarelor instituții: Universitatea de Vest Vasile Goldiș, Banca Transilvania, Administrația Publică, AJOFM Arad, Joyson Safety Systems, ITM Arad, Stacons, Serviciu Relații cu Publicul Primăria Arad, Direcția Tehnică, Secretar General Primăria Municipiului Arad, Patronatul Român, Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România (Arad), Baum Engineering, Monitorizare Strategii, ADR Vest.
AGENDA (10:00 – 11:45)	
	• Introducere și prezentarea participanților • Prezentarea provocărilor și discuții asupra acestora • Prezentarea conceptului de dezvoltare, inclusiv propuneri de proiecte • Concluzii și pașii următori

INTRODUCERE

În introducere a fost prezentat contextul organizării întâlnirii de lucru și anume realizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a municipiului Arad 2021-2027. După o scurtă prezentare a demersului de elaborare a documentului strategic în contextul actualizării SIDU Arad, a fost stabilit scopul întâlnirii - consultarea actorilor locali cu privire la provocărilor și nevoilor care trebuie să stea la baza priorităților de dezvoltare ale sectorului economic pentru următorii ani.

SUBIECTE DISCUTATE ȘI CONCLUZII

În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate următoarele subiecte:

A fost discutat contextul strategic de dezvoltare și cel al actualizării SIDU Arad. A fost realizată o prezentare a principalelor provocări și nevoi, pornind de la analiza situației actuale, ce a inclus următoarele paliere: contextul macroeconomic, privire generală asupra mediului de afaceri și dinamica antreprenorială, comerțul exterior, forța de muncă, competitivitatea economiei locale și situația sectorului cercetare-dezvoltare-inovare. Intervențiile participanților au vizat următoarele aspecte:

- necesitatea dezvoltării antreprenoriatului;
- nevoia de susținere a firmelor mici și mijlocii deja existente, nu doar prin infrastructură, ci și prin servicii specializate;

- mâna de lucru slab calificată- nevoie de corelare a sistemului de învățământ cu piața muncii, crearea parteneriatelor în acest sens;
- dinamica pozitivă a IMM-urilor influențată de finanțările avantajoase pentru firmele micro, dar după încheierea finanțării multe dintre ele stagnează sau își suspendă activitatea;
- sectorul comercial și serviciile sprijinite spre o orientare de viitor;
- în contextul crizei sanitare, întreprinderile au înregistrat un declin al rezultatelor;
- Banca Transilvania susține IMM-urile și propune implicarea instituției în sprijinirea dezvoltării acestora dar și a antreprenorilor (firme nou înființate);
- asigurarea ratei de supraviețuire a start-upurilor și în primii ani de activitate, nu doar la început.
- nivelul slab de inovație al ideilor;
- Nevoia parteneriatelor între licee/ universități și mediul de afaceri în scopul diminuării migrării forței de muncă tinere;
- universitățile din Arad pregătesc IT-iști care sunt apoi integrați pe piața muncii în Timișoara;
- veniturile mai mici în Arad comparativ cu Timișoara pentru specialiștii din domeniul IT;
- oportunități turistice cu impact direct asupra economiei: 1.Cetatea Aradului, 2.Valorificarea mărcilor locale – În Arad a fost primul automobil din România, de aceea, se consideră de importanță strategică crearea unui muzeu al automobilului, precum și prezentarea tendințelor viitoare ale automobilelor;
- nevoia înființării de structuri formale de tip cluster, respectiv a implicării mai mari în cele din Timișoara;
- la final, au fost prezentate viziunea, obiectivele și direcțiile de acțiune aferente SIDU 2014-2030, și statusul implementării proiectelor propuse anterior. A fost apoi prezentată noua structură de obiective specifice și direcții de acțiune, precum și câteva propuneri de proiecte aferente fiecărui obiectiv.

În încheierea întâlnirii au fost menționați pașii următori în demersul de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare a municipiului Arad, în general dar și cu privire la sectorul economic și a modului de colaborare dintre actorii esențiali și administrația publică. Printre cele mai importante idei care au fost menționate în cadrul grupului de lucru și care au reprezentat concluziile întâlnirii se numără și următoarele:

- Nevoia de susținere a micilor antreprenori pentru ca aceștia să furnizeze produse și servicii care să genereze locuri de muncă noi;
- În contextul crizei sanitare, companiile ar trebui încurajate să se reorienteze, să identifice noi oportunități, noi zone cu potențial pentru a rezista;
- Problema companiilor noi care nu au capacitatea de a rezista pe piața ar trebui diminuată prin crearea unor structuri de susținere a acestora în primii ani de activitate;
- Activitățile de comerț fizic ar trebui susținute pentru a se reorienta către zona online, o soluție în acest sens ar fi realizarea de structuri, parteneriate sau colaborări între actorii locali cu rol în sectorul economic;
- Sistemului de învățământ ar trebui corelat cu piața muncii pentru specializarea tinerilor pe domeniile prioritare și cu nevoie de forță de muncă (soluția ar trebui facilitată prin colaborări, parteneriate și întâlniri periodice la nivelul mediului de afaceri cu mediul educațional);

- Diminuarea migrării forței de muncă ar trebui realizată prin crearea parteneriatelor între licee sau universități și mediul de afaceri prin care cei mai buni studenți sau elevi să primească locuri de muncă în companii din domeniul pe care îl studiază;
- Realizarea unui parteneriat între mediul economic și mediul academic pentru a aduce îmbunătățiri la nivelul de inovație al ideilor antreprenorilor;
- Realizarea investițiilor în consolidarea turismului prin reabilitarea zonelor sau atracțiilor cu potențial, precum și crearea unui muzeu care să valorifice mărcile locale, având atât rol turistic, economic, cât și educativ.

7.1.9. MOBILITATE URBANĂ – 16.03.2021

PARTICIPANȚI	
Beneficiar și echipa de proiect	• 1 reprezentant– Primăria Municipiului Arad, Serviciul Monitorizare Strategii • 5 reprezentanți echipa de elaborare a strategiei
Participanți	Numărul total de participanți a fost de 17 reprezentanți ai instituțiilor relevante din domeniu.
AGENDA (12:00 – 13:45)	
	• Introducere • Prezentarea participanților • Discuție asupra provocărilor și soluțiilor existente în domeniu • Concluzii și pași următori

INTRODUCERE

În introducere a fost prezentat contextul organizării întâlnirii de lucru și anume realizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a municipiului Arad și a Planului de Mobilitate Urbană Durabilă pentru perioada 2021-2027. Totodată, a fost stabilit scopul întâlnirii de a consulta actorii locali cu privire la problemele și nevoile care trebuie să stea la baza priorităților de dezvoltare a mobilității urbane pentru următorii ani.

SUBIECTE DISCUTATE ȘI CONCLUZII

Întâlnirea cu grupul de lucru a fost structurată pe principalele capitole vizate de domeniul mobilității urbane, respectiv viziune, fluxuri, transport public, deplasări nemotorizate, parcare și priorități. Desfășurarea a vizat o scurtă prezentare din partea echipei de proiect cu privire la subiectele abordate, urmate de o discuție cu participanții pe baza nevoilor/provocărilor pe care ei le consideră relevantă și posibilelor intervenții de soluționare a acestora.

Astfel, în cadrul acestui grup de lucru au fost discutate următoarele subiecte:

- legislația națională cu privire la elaborarea Planului de Mobilitate Urbană (Legea 350/2001) și ghidurile existente, respectiv Ghidul și Ghidurile Eltis (varianta a doua, elaborată în 2019).

- sursele de finanțare disponibile pentru perioada de programare 2021-2027 – PNRR, POR și/sau operatori/investitori privați; față de perioada anterioară, municipiul Arad are la dispoziție o varietate mai mare de opțiuni de finanțare;
- viziunea de dezvoltare a municipiului Arad pentru orizontul de timp 2035 din perspectiva mobilității urbane;
- nevoia de conturarea unui sistem de transport incluziv și accesibil pentru toți cetățenii, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități;
- problema localizării în zona centrală a unui număr ridicat de instituții ce dispun de servicii care implică relaționarea cu publicul, conducând la crearea unor fluxuri ridicate de trafic, respectiv la congestionarea zonei;
- nevoia deserviirii liniilor de transport public, posibilitatea utilizării trenului pentru navetism și legătura cu aeroportul, modernizarea infrastructurii în vederea creșterii competitivității, flota, accesul la informații, stațiile și implementarea unei aplicații de mobilitate;
- au fost prezentate principalele provocări identificate în prezent, precum și proiectele în implementare și/sau propuse pentru 2021-2027. Necesitățile și posibilele soluții discutate au vizat:
    - Necesitatea amenajării unei autogări publice care să asigure accesul către servicii de mobilitate de transport public local și județean;
    - Necesitatea extinderii liniei de transport public local până în zona industrială, fiind necesară traversarea DN7 și continuarea acesteia până în vecinătatea operatorilor economici;
    - Abordarea intervențiilor viitoare luând în considerare faptul că traficul greu din cartierul Gai va fi eliminat prin implementarea Drumului expres Arad – Oradea;
    - Implementarea cu prioritate a sistemului de undă verde care va prioritiza tramvaiele;
    - Digitalizarea serviciilor instituțiilor publice care dispun de servicii ce implică relaționarea cu publicul, reducând astfel traficul din zonele congestionate;
    - Implementarea unor hub-uri de preluare a traficului periurban, fiind sugerată utilizarea marilor zone comerciale pentru realizarea acestora într-un stadiu incipient;
    - Implementarea unor linii de transport public (autobuz) pentru elevi. În acest caz a fost identificată dorința de a contura trasee sigure către unitățile de învățământ care să permită elevilor să utilizeze liniile uzuale de transport public și a mersului pe jos între stație și unitate de învățământ, acesta din urmă putând fi gestionat de o persoană responsabilă (arondată școlii, din cadrul poliției locale, voluntari etc.).
    - Sunt necesare măsuri de susținere a prioritizării transportului public local și a mijloacelor nemotorizate de transport în cadrul zonelor rezidențiale dezvoltate în afara rețelei de transport piblic local și descurajarea utilizării autovehiculului.
    - Necesitatea optimizării anumitor de reglementări de trafic (zone precum intersecție Kaufland, Lidl, Spital TBC, Corneliu Coposu etc.) unde strada permite continuarea doar la dreapta, îngreunând astfel traficul. Optim ar fi posibilitatea de a face înainte și la dreapta.
- Au fost prezentate principalele provocări și soluții identificate pentru mersul pe jos, transportul velo și calmarea traficului în vederea reducerii numărului de accidente:

- Proiectul Cetatea Aradului este un element cheie în dezvoltarea municipiului, în special în ceea ce privește deplasarea pietonală;
- Necesitatea modernizării trotuarelor din zona;

- indicele de motorizare și creșterea substanțială a acestuia indică necesitatea asigurării unui calcul mai clar a indicelui de calcul- există multiple autovehicule care sunt înmatriculate în alte localități, precum și a celor achiziționate în leasing, ce nu fac parte din datele oficiale cu privire la înmatriculări din municipiul Arad;
- posibilitatea preluării și adaptării a unui proiect realizat în municipiul Cluj-Napoca, ce prevede instalarea unor senzori pentru identificarea locurilor libere de parcare din municipiu și gruparea acestei intervenții cu cea de implementare a unor camere de luat vederi.

Participanții au fost rugați să identifice principalele două priorități de dezvoltare pentru perioada 2021-2030, din punctul lor de vedere. S-a realizat astfel un scurt sondaj în cadrul platformei utilizate (Zoom). Rezultatele sondajului au identificat Modernizarea și extinderea sistemului de transport public (75% dintre participanți) ca prioritate principală, urmată de Digitalizarea sistemului de transport public / aplicație integrată de mobilitate urbană și de Regenerare urbană în zona centrală (extinderea zonelor pietonale), cu 35% fiecare.

Concluzia întâlnirii grupului de lucru a fost, astfel, conturată de necesitatea îmbunătățirii serviciilor de transport public din municipiu, de ameliorare a prolemelor din zona centrală și de dezvoltare a acesteia, precum și de digitalizarea serviciilor de transport, ca puncte cheie în dezvoltarea municipiului Arad din punct de vedere a mobilității urbane.

7.1.10. CULTURĂ, PATRIMONIU ȘI PETRECEREA TIMPULUI LIBER – 16.03.2021

PARTICIPANȚI	
Beneficiar și echipa de proiect	• 1 reprezentant – Primăria Municipiului Arad, Serviciul Monitorizare Strategii • 2 reprezentanți- echipa de elaborare a strategiei
Participanți	În cadrul prezentului grup de lucru au participat 13 persoane, reprezentanți ai următoarelor insituții: Asociația Pro Urbe Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Uniunea Scriitorilor Români-Filiala Arad și redactor-șef fondator al revistei „Arca”, Filarmonica de Stat Arad, Palatul Copiilor Arad , Direcția Arhitect Șef, Serviciul Dezvoltare Urbană și Protejare Monumente, Centrul Municipal de Cultură Arad, Asociația Culturală Vernacular, Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” Arad, Colegiul de Arte Sabin Drăgoi , Agenția de Dezvoltare Vest , Complexul Muzeal Arad, Uniunea Artiștilor Plastici-Filiala Arad și sculptor arădean decorat cu Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Cavaler
AGENDA (14:00 – 15:45)	
	• Introducere • Prezentarea participanților • Discuție asupra provocărilor și soluțiilor existente în domeniu • Concluzii și pași următori
INTRODUCERE	

În introducere a fost prezentat contextul organizării întâlnirii de lucru și anume realizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a municipiului Arad 2021-2027. După o scurta prezentare a demersului de elaborare a documentului strategic, contextul actualizării SIDU Arad, a fost stabilit scopul întâlnirii de a prezenta procesul de elaborare a Strategiei și de a consulta actorii locali cu privire la problemele și nevoile care trebuie să stea la baza priorităților de dezvoltare a sectorului cultural pentru următorii ani.

SUBIECTE DISCUTATE ȘI CONCLUZII

În cadrul prezentului grup de lucru au fost discutate următoarele subiecte:

- în contextul sectorului cultural au fost aduse în discuție aspecte relevante care ar putea aduce valoare municipiului:
  - O serie de povești urbane reale sau augmentate care pot crea un fundal atractiv pentru o serie de evenimente culturale;
  - Explorarea sectorului cultural-artistic de artă underground / experimentală;
  - Exploatarea Falezei Mureșului și a ariilor naturale protejate – Lunca Naturală a Mureșului, Pădurea Celea etc.;
- prin activarea Cetății în circuite urbane se poate spori notorietatea orașului, însă dezvoltarea acesteia trebuie privită în paralel cu dezvoltarea centrului orașului și a altor poli culturali;
- există deja o serie de exemple de bună practică precum colaborarea dintre Complexul Muzeal – Biblioteca Județeană – Societatea de Științe Arad;
- turismul religios atrăgea foarte mulți turiști înainte de pandemie, iar acest tip de turism atrăgea permanent mulți turiști străini (maghiari, sârbi și chiar austrieci);
- s-a propus promovarea turismului cultural și a turismului de o zi, astfel încât, pe durata unei zile să se poată desfășura o vizită ghidată a municipiului Arad, precum și a împrejurimilor acestuia;
- soluții pentru dezvoltarea turismului de weekend: conectarea cu zonele înconjurătoare, identificarea obiectivelor turistice și promovarea profesionistă a acestora, identificarea unor surse de finanțare;
- crearea unui traseu turistic conectat prin intermediul râului cu Parcul Natural Lunca Mureșului. Printre alte trasee posibile menționate de participanți sunt și următoarele:
  - Includerea într-un circuit turistic cu zonei Podgoriei de la Arad;
  - Includere într-un circuit turistic cu Muzeului Viei și Vinului de la Miniș;
  - Includerea într-un circuit cu bisericile vechi din zonele limitrofe ale municipiului;
  - Conectarea zonei Lipova cu Arad și cu stațiunea de interes local de la Ghioroc printr-un sejur de 1-2 zile.
- Complexul Muzeal Arad este într-un proces de digitalizare și adaptare a expozițiilor din cadrul muzeului într-un cadru virtual și interactiv.
- centru cultural de notorietate în domeniul artelor vizuale- cele mai importante evenimente din România. Există evenimente realizate în parteneriat cu Norvegia, Suedia sau Danemarca; Bienala Meeting Point- unul dintre cele mai importante eveniment de artă din Arad, o serie de expoziții prezentate în Veneția cu ajutorul Institutului Român de Științe din Veneția; expoziția

cu istoria jandarmeriei române realizată de Muzeul Național de Istorie în parteneriat cu Galeria Clio.

- majoritatea monumentelor istorice sunt de cele mai multe ori pseudo-restaurate, astfel încât valoarea acestora este pierdută;
- grave abateri de la ceea ce înseamnă restaurare, majoritatea materialelor folosite în procesul de restaurare al monumentelor;
- s-a propus și implicarea cetățenilor orașului Arad în procesul de realizare și de votare a unor proiecte urbane care să promoveze valoarea cultural-istorică a municipiului;
- nevoie de sprijin pentru actorii culturali din municipiu și retenția lor. De-a lungul anilor au fost realizate o serie de proiecte de promovare a tinerelor talente:
    - Filarmonica de Stat din Arad a reușit să promoveze an de an pe scenă tinere talente;
    - Există un proiect de dezvoltare a Conservatorului din Arad, astfel încât acesta să poată da un impuls muzicii arădene;
    - Se doresc parteneriate cu artiști arădeni atât din sectorul muzical cât și artistic și teatral;
    - În cadrul Galeriilor de Artă din Arad au fost de-a lungul timpului expuși mai multe expoziții ale tinerelor talente.
- în ultimii 30 de ani nu s-a mai realizat nicio achiziție în cadrul Muzeului de Artă, fiind necesare investiții suplimentare în acest sector;
- nevoia de reabilitare a Ștrandului din Arad;
- în Viziunea de Dezvoltare a municipiului pentru anul 2035, o prioritate pentru oraș ar fi ca toate clădirile istorice să fie restaurate într-un mod conform și alături de o echipă de profesioniști;
- ar trebui să se facă o diferență clară între Cetatea Arad și Centrul istoric Arad ca poli culturali ai orașului.

În încheierea întâlnirii au fost menționați pașii următori în demersul de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare a municipiului Arad, fiind în același timp dezbătute și principalele direcții de dezvoltare pentru următorii ani.

Printre cele mai importante idei care au fost menționate în cadrul grupului de lucru și care au reprezentat concluziile întâlnirii se numără și următoarele:

- Revitalizare Fabrica de Textile Teba – spațiu deosebit de generos cu o încărcătură emoțională mare pentru locuitorii orașului Arad;
- Activarea Fabricii de Tramvaie Astra – cadru nou pentru spectacole de muzică;
- Revalorizarea unor noi spații cu scop cultural-comunitar;
- Realizarea unor parteneriate cu administrația sau cu alți parteneri interesați – exemplu, foaierul Palatului Cultural să beneficieze de expoziții de artă, simpozioane și acte artistice arădene;
- Finanțarea națională și europeană a unor mari proiecte cultural-artistice;
- Fosta clădire a casei de cultură poate fi transformat într-un hub cultural de informare pentru toate evenimentele culturale ale orașului și realizarea unei platforme de accesare.
- În prezent sunt gândite și lansate o serie de proiecte realizate în parteneriat cu Timișoara Capitală Europeană a Culturii pentru anul 2023 – parteneriat cu Filarmonica Banatul pentru a

prezenta concerte de orgă și concerte camerale în perioada estivală, program de integrare a unei oferte teatrale arădene în contextul acestui statut al municipiului Timișoara;

- Implicarea proiectelor artistice în segmentul educațional prin care echipe de actori să inițieze în școli și licee proiecte de teatru și artă dramatică;
- Se propune crearea unor Centre Culturale Creative – exemplu orașele Sibiu, Oradea și Timișoara care organizează cu aceste centre festivaluri de artă vizuală, concerte și multe alte reprezentații artistice care să promoveze personalități ale orașelor și care premiază și dau un imbold persoanelor / organizațiilor / asociațiilor care produc cultură;
- Utilizarea Planului Urbanistic General ca instrument de dezvoltare armonioasă a municipiului și integrarea Cetății în sistemul de circulații ale orașului.

7.1.11. MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE – 17.03.2021

PARTICIPANȚI	
Beneficiar și echipa de proiect	• 1 reprezentant – Primăria Municipiului Arad, Serviciul Monitorizare Strategii • 2 reprezentanți- echipa de elaborare a strategiei
Participanți	În cadrul prezentului grup de lucru au participat 10 persoane, reprezentând: Agenția pentru Protecția Mediului Arad, Administrația Parcului Natural Lunca Mureșul, Direcția Tehnică Primăria Municipiului Arad, Direcția Edilitară Primăria Municipiului Arad, Biroul Protecție Civilă, Voluntariat pentru Situații de Urgență Primăria Municipiului Arad, City Manager Primăria Municipiului Arad, SC Gospodărirea Comunală SA, Compania de Apă Arad, ADI Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor, Agenția de Dezvoltare Vest.
AGENDA (14:00 – 15:45)	
	• Introducere • Prezentarea participanților • Discuție asupra provocărilor și soluțiilor existente în domeniu • Concluzii și pași următori

INTRODUCERE

În introducere a fost prezentat contextul organizării întâlnirii de lucru și anume realizarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a municipiului Arad 2021-2027. După o scurta prezentare a demersului de elaborare a documentului strategic, contextul actualizării SIDU Arad, a fost stabilit scopul întâlnirii de a prezenta procesul de elaborare a Strategiei și de a consulta actorii locali cu privire la problemele și nevoile care trebuie să stea la baza priorităților de dezvoltare în domeniul mediului și schimbărilor climatice pentru următorii ani.

SUBIECTE DISCUTATE

În cadrul acestui grup de lucru au fost discutate următoarele subiecte:

- potențialul Parcului Natural ”Lunca Mureșului”, municipiul Arad fiind municipiul reședință de județ cel mai apropiat de un parc natural din România;
- au fost identificate problememele următoare: drumul din Pădurea Ceala- nevoie de reglementare a circulației, precum și de limitarea accesului pe drumurile secundare din pădure; ;Lipsa locurilor de parcare în zona Insulei Mureș și a pensiunilor de pe malul Mureșului; În zona Zori de Zi- nevoie de amplasare a mai multor puncte de colectare a deșeurilor și de implicarea Primăriei Municipiului Arad în gestiunea acestor deșeuri (în prezent, deșeurile sunt colectate de Administrația parcului, însă nu există capacitate decât pentru colectarea lor de două ori pe săptămână);
- în municipiul Arad există probleme privind calitatea aerului în ceea ce privește depășirile înregistrate la concentrațiile de pulberi în suspensie în perioada rece, în special în condiții meteorologice care împiedică dispersia poluanților din atmosferă. Acest lucru se întâmplă în special în zonele în care populația se încălzește cu sobe pe lemne sau cărbune, depășirile fiind înregistrate de către stația de monitorizare a calității aerului Arad 2 (zona UTA – str. Fluieraș).
    - extinderea rețelelor centralizate de termoficare în aceste zone, sau adoptarea unor soluții locale (tip centrală de cartier).
- nevoia ca suprafața de spațiu verde la nivelul municipiului Arad să crească. De asemenea, este nevoie ca spațiile verzi existente în zona centrală și pe malurile Mureșului să fie mai bine întreținute;
- nevoia de dezvoltare a capacității de sortare din municipiul și dezvoltarea funcțiunii la maxim a stației de comportare;
- nevoia de extindere a sistemului de colectare selectivă în zonele de blocuri;
- s-au înregistrat progrese în ceea ce privește creșterea capacității de intervenție în cazul situațiilor de urgență și au fost implementate proiecte de reabilitare a canalizării pluviale și de realizare a unor noi stații de pompare.
- în ceea ce privește viziunea de dezvoltare a municipiului Arad, au fost propuse următoarele elemente noi:
    - Valorificarea acoperișurilor blocurilor, fie prin realizarea de acoperișuri verzi, fie prin montarea de panouri fotovoltaice pentru producerea energiei electrice sau a apei calde menajere.
    - Completarea centurii ocolitoare și resistematizarea circulației în interiorul municipiului, astfel încât traficul din zona centrală să fie deviat.
    - Stimularea utilizării transportului public în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră. Posibile intervenții în acest sens ar fi reînnoirea parcului auto, inclusiv cu autobuze electrice, sau introducerea transportului gratuit pentru școlari.
    - Identificarea unor soluții alternative, pe viitor, pentru asigurarea energiei termice, având în vedere faptul că localizarea CET Hidrocarburi în centrul municipiului duce la probleme ale calității mediului.
    - Soluționarea problemei deșeurilor din construcții.

În încheierea întâlnirii au fost menționați pașii următori în demersul de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare a municipiului Arad, fiind în același timp dezbătute și principalele direcții de dezvoltare pentru următorii ani.

Printre cele mai importante idei care au fost menționate în cadrul grupului de lucru și care au reprezentat concluziile întâlnirii se numără și următoarele:

- Nu este necesară extinderea rețelei de monitorizare a calității aerului, întrucât cele două stații existente acoperă necesarul conform normelor în vigoare. De altfel, municipiul Arad nu este cuprins în planul Ministerului Mediului de extindere a rețelei naționale de monitorizare a calității aerului.
- Luarea unor măsuri privind depozitarea ilegală a deșeurilor din construcții, zona de intrare în municipiul Arad dinspre Fântânele fiind problematică în acest sens.
- Reticența depozitării deșeurilor din construcții în locurile special amenajate ar putea fi rezolvată prin ajustarea tarifelor sau prin acordarea unor subvenții verzi (de exemplu, reducerea taxei pentru deșeurile municipale).
- Diseminarea din timp a informațiilor privind protecția mediului este foarte importantă pentru succesul proiectelor implementate. Se poate începe cu educarea copiilor de la nivel de gimnaziu, prin cursuri speciale ce vizează probleme de gestiune a deșeurilor, spații verzi sau soluții alternative de producere a energiei electrice.
- Datorită dimensiunii și densității mai mici a municipiului Arad, adaptarea unor modele ecologice ar trebui să fie mai ușor de realizat.
- Generalizarea transportului electric este o direcție importantă: tramvaie, troleibuze sau sisteme de transport intern pe bază de microbuze electrice.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad 2021-2027 și post 2027, elaborată în cadrul proiectului:
Planificare strategică eficientă și implementare de soluții electronice pentru reducerea birocrației
Codul SIPOCA 558/MYSMIS
Primăria Municipiului Arad

Revizia 3 – Mai 2025

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
Poziția oficială a Uniunii Europene sau a guvernului României.
